

**DONATED TO
TTD CENTRAL LIBRARY**

శ్రీమాయా నమః

శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతము

వేంగురాజు - పంకటప్రస్థమస్థి అన్న్ స్పృశే:

ప్రకటితమై నది.

తరువాత

ఎ. శ్యామ్ సెట్టి అన్న్ కంపెనీవారిచే

ప్రకటితమై నది.

ప్రకాశకులు:

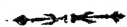
శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతము

విషయ అండ్ బిక్లర్స్,

గుంటూరు — రాజమండ్రి — భీమవరం.

1946

విషయ సూచిక

ఆంధ్ర మహాభారతము.

కర్ణ పర్వము - ప్రథమాశ్వాసము.

సంజయుడు భృతరాష్ట్రునకు గరునితెనుటం జెప్పటం	...	1
భృతరాష్ట్రుడు కర్ణ మరణంబు విని పలవించుట	...	3
దుర్యోధనుడు కర్ణునకు సర్వసేవాధిపత్యంబు గట్టుట	...	6
కరుని మొదటి నాటి యుద్ధము	...	7
క్షేమధూర్తి యను రాక్షసినితో యుద్ధము చేసి భయపట	...	9
ప్రతివింధ్యుడు చిత్రుడొడవరాజు జంపుట	...	12
దుశ్శాసనుడు సహకృతునితో యుద్ధంబు చేసి మూర్ఖులుట	...	14
కరుడు నకులుని విరగంగ జేసి యవమానముట	...	16
భృష్మద్యుమ్నుడు కృపాచార్యునితో దలపడి యోడిపోవుట	...	18
దుర్యోధనుడు భృష్మద్యుమ్నునితో యుద్ధము చేసి విరగంగ జెనుట	...	20
దుర్యోధనుడు ధర్మరాజునితో యుద్ధము చేసి మూర్ఖులుట	...	22
కరుని రెండవ నాటి యుద్ధము	...	24
దుర్యోధనుడు శల్యుని గర్భము సారథ్యంబు నేయుమని ప్రార్థించుట	...	27
దుర్యోధనుడు శల్యునకు ద్రిపురాసుకులవృత్తాంతంబు జెప్పట	...	28
త్రిపురసంహరణ కొఱకు బ్రహ్మదూరు ద్విధునిని బ్రార్థించుట	...	30
ద్విధుడు త్రిపురంబుల సహకరించి సురత సాగోషపఱచుట	...	33
శల్యుడు కర్ణునకు సారథ్యంబు జేయ నొడగబడుట	...	36

కర్ణ పర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము

శల్యుడు కర్ణునకు సారథ్యము బునకు నిష్క్రమించుట	...	37
శల్యుడు ద్విధునుపరాక్రమంబు బుగ్గించి కరుని మూలంబు బలుకుట	...	39
కరుడు శల్యునిపై గోపించి యరవిదురాచారింబు బుగ్గించుట	...	42
కాకము హంసముతో సమద్రముమీదఁ బోయి భంగపడుట	...	44
కరుడు శల్యునితో దనకు గలిగినాశంబుల తెలుగు జెప్పట	...	46
కరుడు హంసకాకియోపాఖ్యానము విని గోపించి శల్యుని దూఱుట	...	47
శల్యుడు కరునితో నప్పుడు దోచునెత్తుకొనింబు జెప్పట	...	50
కరుడు ధర్మరాజుపై గవిసి విజృంభించుట	...	52
కరుడు పాంచాలకుమారుల ననేకులం జంపుట	...	55
భీమసేనుడు కర్ణునందనుఁ డగు సత్యసేనుం గలిసి విజృంభించుట	...	56
కరుడు ధర్మరాజు నొప్పించి యవమానంచుట	...	59
భీముడు కరుని మూర్ఖుడని జేసి కాలుఁ గోయఁ బూనుట	...	62
భీముడు శ్రుతవర్షాదికుమారులఁ బెక్కింపఁ జంపుట	...	63
సంకప్తకు లందఱు నొక్కపై యర్జునునభయంబుపై బడి యారగుట	...	65
కృపాచార్యుడు సుకేతుం డనుపాంచాలకుమారునిం జంపుట	...	67

విషయసూచిక.

ధ్యునిదుఃస్వర దుర్యోధనుఁ బాణి విగ్రహించెయుట	69
అశ్వత్థామ యుద్ధం చేర్చుచు మరొక సంగ్రామంబు నేయుట	71
దండరాసు డెస రాగా వేదాదాబుతోడ నరుసుచే జమ్మట	73
మలయద్వారం దెనుపొచ్చునుచోరా జశ్వత్థామచేరి జమ్మట	75
అశ్వత్థామ పాంచాలశక్తిలు దిష్టానుశ్చింతి విజృంభించుట	76
దుర్యోధనుడు భీమసేనుని గుఱపడి పోగుట	80
అశ్వత్థామ యుద్ధం దలపడి మహాపాపంబు నేయుట	81

కర్ణవర్ణనము - తృతీయాశ్వాసము

కృష్ణాక్షులు ధర్మరాజునకుఁ బరమ మని శివరంజనకుఁ బోవుట	87
ధర్మరాజు కర్ణుని బ్రదికియిచ్చువాఁడని విని యరుచుం గినిసి పంతుట	89
అరుచుఁడు కృష్ణ ధర్మరాజు దీక్షపలుకుటఁ గోని వి యతనితల నలుక వాలు పెరికికొనుట	91
కృష్ణుఁ డగునుఁ బ్రతిజాతిఁ గలుగు నకుఁ బ ధర్మరాజు దూరుమని చెప్పుట	92
ధర్మరాజు కృష్ణుని వాక్యబుఁది గిలఁగి కేటి ప్రసన్నుఁ డగుట	94
అరుచుఁడు కృష్ణుని వాక్యంబులచేఁ గునివిధ కుత్సహించుట	97
భీము డగునురాకఁ గోరి కిశోకినితో విచారించుట	98
కృష్ణుని భీమునకుఁ దలపడి మూర్ఖుఁడై తివరభంబుమీఁదఁ గూలుట	100
కురుకుమ రిలు కనుగొని యాఁక కృష్ణుకు లగుట	103
దుర్భాసవాడు భీమసేనునితో వోరి చచ్చుట	105
భీమసేనుఁడు దుర్యోధనుఁడు గుఱు పెచ్చు రిక్షిపాసంబు నేయుట	106
అరుచుఁడు కృష్ణసేనుని వ్యతిరేక బోధించుట	109
కర్ణాక్షులు కర్ణదర్శించుచో లమపి ప్రహసనరేంద్రుల ప్రశస్తి తీరములు	110
అశ్వత్థామ దుర్యోధనునకుఁ హితోపదేశంబు నేయుట	112
కర్ణుని లంగఁదొరులమీఁద నివృత్తాణంబు నేయఁ బూనుట	114
దుర్యోధనుడు తనయొ ధుల నగునుఁ దలపడి బురికొలుపుట	115
సర్విముఁది శిరంబున నరునుఁగోలుచు భూమిపై బడుట	117
బ్రహ్మణశాపంబునఁ గిరరధరక్షింబు భూమిం గుండుట	119
అరుచుఁడయ్యి కం బగుధర్మరక్షింబు కిరరంబు ద్రుంచుట	121
కృష్ణుఁడు ధర్మరాజునో సరిప న్లంపంబు నేయుట	122

శల్యవర్ణనము - ప్రథమాశ్వాసము.

కృపాచార్యుఁడు దుర్యోధనునకు హితోపదేశంబు చేయుట	131
దుర్యోధనుడు శల్యుని విడిచి సరస్వతీతీరంబు చేరుట	134
దుర్యోధనుడు శల్యుని సేన వాయుకుం గాఁ జేయుట	136
కౌరవ సైన్యంబు యుద్ధసన్నద్ధం బై వడలుట	138
కురుపాండవుల పదు నేనుదవనాటి యుద్ధప్రారంభము	140
కర్ణునికుటుంబ చిత్రసేన సత్కృత సుశర్మ సకులునిచేక జమ్మట	142
శల్యుని సేన లగ దాయుదము	145
గదాయుదమున మూర్ఖుఁడై సశల్యుని కృపుఁడు తొలంగం గొనిపోవుట	146
ధర్మరాజు శల్యుని బాణంబులచేత మూర్ఖుఁడగుట	148
సురభుఁ డెనుపొం వాఁకుమారుఁ డశ్వత్థామచే జమ్మట	150
శల్యధర్మసందనులదృష్టయొద్దము	153

విరక్తరూపకల్యూని నశ్యతాన దశరథమున నిడుకొని పోవుట	...	164
ధర్మరాజు శక్తి ప్రయోగించి కల్యూని జంపుట	...	168
కల్యూనిచుట్ట బు తొక్కి పెట్ట ధర్మరాజుం జాటు ముట్టుట	...	159
ధృష్టిద్యుమ్న సాత్యకలనశ సామ్యం దేవంగలతోడఁ బీడం గై పడుట	...	161
కపినిహరణేవు లాశ్వినవాయు నై ఘోరంబుగాఁ జూరుట	...	163
దుర్యోధనుమార్గం బుజేరించి కృపారుణులు కంభాపించుట	...	164
దుర్యోధనుప్రభృతికురుకుమారులు భీమునిచే జచ్చుట	...	165
ఉలూకుడు కహణేవుచేత మృతం దగుట	...	169

శల్యవర్ణము - ద్వితీయాశ్వాసము.

దుర్యోధనుడు ద్రౌపదయన బనమతి గ్రహణగోయందుట	...	173
కృపకృతవిర్యాశక్తిమలు దుర్యోధనుం గని కంభాపించుట	...	176
ధర్మరాజు మడుగెన దానియున్నదుర్యోధనుని దూఱనాడుట	...	178
దుర్యోధనుడు నీలిలోన యుండి ధర్మరాజు కు తరం విచ్చుట	...	179
దుర్యోధనుడు గదాబుండితొ గై పూదంబు నెడలి వచ్చుట	...	181
క్రీకృష్ణుడు భీమునిచి దుర్యోధనునితోడి గదాయుద్ధమునకుఁ బనుచుట	...	184
భీముర్యోధనులగ నాదు కలంబు చూడఁ బలరాముడు వచ్చుట	...	187
ప్రభావశ్రీప్రభావవర్ణము	...	189
మంజునాథమునిమాహాత్మ్య భివర్ణనము	...	190
కుమారిస్వామి ప్రభావాభివర్ణనము	...	192
కుమారిస్వామి తాన కానుగ జూపి కేవలతన ముదంబు నేయుట	...	195
ప్రభావతి యనుముని పుటనాహిమాభివర్ణనము	...	196
కురుక్షేత్రప్రభావాభివర్ణనము	...	198
పాండవదుర్యోధనులు ద్రౌపదయనప్రసాదంబు విడిచి పారితినికీఁ జోవుట	...	200
భీమునేదుర్యోధనుఁ గదాయుద్ధము	...	203
క్రీకృష్ణుఁ డగునతో భీముర్యోధనులతారతమ్యము చెప్పఁ	...	205
దుర్యోధనుడు భీము గదాదండమునఁ బోడలు విడిగి పడట	...	206
క్రీకృష్ణుడు బలరామునకుఁ గోపాపశమనంబు చేయుట	...	208
తోడలు విడిగి పడినదుర్యోధనుడు కృష్ణు నాడే పించుట	...	211
పాండవులు కృష్ణసాత్యకలతోఁ గౌరవజేరింబునకుఁ జోవుట	...	213
అగ్నిదత్తం బెనయిరి నురథంబు తాలిపోవుట	...	214
క్రీకృష్ణుడు గౌరధారి నూడింపఁ గరిపురింబునకుఁ జోవుట	...	216
క్రీకృష్ణుడు కరిపురింబునఁ ది పాండవులయొద్దకు వచ్చుట	...	218
కృపకృతవిర్యాశక్తిమలు దుర్యోధనుం జేరి విలపించుట	...	220

సాప్తపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము.

అశ్వత్థామ యలూకంబు గాకంబుల జంపుట నాలాపించుట	...	226
కృపాచార్యుఁ డశ్వత్థామకు నీరివిశేషంబు లెఱింగించుట	...	228
అశ్వత్థామ కృపాచార్యకృతవర్షణతోఁ దనపూర్వి నీరీకరించుట	...	228
కృపాచార్యుడు నిద్రాసకులఁ జంపఁ దగ్గ దని యశ్వత్థామకు హితవు చెప్పుట	...	232
అశ్వత్థామకు శివుడు భూతాపృతి యె తోచుట	...	233
అశ్వత్థామ శివుని కాత్మ్యవహారం జూపంగ నిశ్చయించుట	...	235

అశ్వశాసనము క్రీస్తునకు ౩౦ ఏండ్లం బొందుట	...	287
అశ్వశాసనము నీచాపరవశుం డగుభక్తమును జంపుట	...	240
అశ్వశాసనము కిరీతురంగములపై కలికి నలుగురు	...	241
అశ్వశాసనము కేండ్లం బొంది చంపుట	...	244
అశ్వశాసనము పాండవశిరింబు వెడలి కృష్ణకృష్ణవర్మల గూడినాడు	...	246
అశ్వశాసనము దిగ్విజయంబు దశ్యుధనుల గనుంగొనుట	...	247

సౌప్తికపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము.

ధర్మరాజు తనపుత్రుల అశ్వశాసనములను విని పలవించుట	...	252
ద్రాపది యశ్వశాసనము చరిత్రవివర భీమసేనుని నియోగించుట	...	255
ధర్మరాజు దశమయ కృష్ణ అశ్వశాసనము దిగ్విజయ వీరుల	...	258
అశ్వశాసనము రసలక్ష్మణునితో ను ముఖాంతము లొడవించి చాచుట	...	259
క్రీష్ణుని డుర్యోధనులకు దిగ్విజయ గాకడ జేయ నిశ్చయించుట	...	261
భీమసేను డశ్వశాసనము దిగ్విజయము ద్రాపది కిచ్చుట	...	263
ధర్మరాజు కిరీతురంగములపై కలికి నలుగురు చంపుట	...	264
దురుడు రోషము చేయుచుంబు నేయుట	...	266

ప్రీతిపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము.

విదురుడు ధర్మరాజునకు దుఃఖోపశమనంబు చేయుట	...	271
విదురుడు ధర్మరాజునకు సుహృద్గతులంబు తెలుప గలిగించుట	...	273
కృష్ణుని దైవాదేశముని ధర్మరాజునకు దుఃఖోపశమనంబు చేయుట	...	276
ధర్మరాజునకు సుహృద్గతులంబుగా బోలితినిని బోవుట	...	279
కృష్ణుని దైవాదేశముని గాంధారి నుర్రాజునకు జూరము	...	280
ధర్మరాజు దుష్టులతోడ ధర్మరాజు ధర్మరాజునకు బోవుట	...	282
ధర్మరాజు కిరీతురంగములపై కలికి నలుగురు చంపుట	...	286
భీమసేను గాంధారికి గోపాపశమనంబుగా నుర్రులంబు లిచ్చుట	...	288
పాండవులు కిరీతురంగములపై కలికి నలుగురు చంపుట	...	288

ప్రీతిపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము.

గాంధారి బోలితినిని చూచి కృష్ణునితో జెప్పి దుఃఖించుట	...	293
గాంధారి దుష్టాధిపతుని శిరము చూచి పలవించుట	...	295
గాంధారి దుష్టాధిపతుని శిరము చూచి విలపించుట	...	297
గాంధారి యభిమన్యుని శిరము చూచి ప్రలాపించుట	...	299
గాంధారి సైంధవుని శిరము చూచి వాపోవుట	...	301
గాంధారి కిరీతురంగములపై కలికి నలుగురు చంపుట	...	303
గాంధారి కిరీతురంగములపై కలికి నలుగురు చంపుట	...	304
గాంధారి క్రీష్ణునితో కాపం విచ్చుట	...	308
కుంతి ధర్మరాజునకు గరుడు దసకొడు కగుట చెలువుట	...	309

హరిహరనాథాయనమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

కర్ణవర్ణము, ప్రథమాశ్వాసము.

వరిణామనీతివి

ద్యాపారీక్షిత్యకారితానిరతాపాం

గాపరమన్తేష్టికత్వ

న్యాపారపరానవ కృత హరిహరనాథా.

— శ్లోకం — సంజయః యః ధృతరాష్ట్రానకుః గర్హనితెగుటం జెప్పెట. శ్లో. —

ప. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు మహాప్రాజ్ఞుం డగునంజయండు దండుననుండి హస్తీపురంబున కరుగుడంది ధృతరాష్ట్రమందిరంబు ప్రవేశించి యంతఃపురంబున నున్నయన్నరనాథుం గనుంగొని కృతప్రణామం డగుటయు నతం డాదరించిన నానీనుం డై.

క. బలవిక్రమములు వినుతంబులుగా మనమొనలుఁ బాండుకృపుత్రానీకంబులు రెండునాళ్లు పోరుటఁ, దెలియంగాఁ జూచి ఎచ్చిరితిం గురునాథా.

వ. అని పలికి కర్ణునిం బ్రశంసించి.

చ. సరకుగొనండు పాండుసుతృసైన్యనికాయము నించుకేనియుం గరులు రథంబులుగా హరులుఁ క గాల్బలములే దనవీక విచ్చియున్ మరలియుఁ దూలియుఁ బిలుకుకమాటియు నల్లడఁ బాటియున్ వియచ్చరులకు వేడక సేయ భుజ్యసారము శౌర్యముఁ జూపె నేవునన్.

వ. చూపి యక్కఱంజేయులం గలంచి యాడి పదంపడి.

తే. తనకు బిడ్డయి యెనయగర్జనునిబాహులీల నమ్మియుఁ ద్రోవంగ్రలేక తెగియె నధిప యాఁబోతు బెబ్బులికగ్గ మైన, పగిదియై పాండవులకును క బగయడంగ.

వ. అనుచు శోభోపహతుం డై సూతనూనుండు నిట్టూర్పు నిగిడించి డగ్గతిక పెట్టి యిట్లనియె.

చ. అది యొకఁ డేల కౌరవచక్రయంబు జయాశ యడంగిపోవ తెట్టిమఁ డగుభీమసేనుండు గగ్గడిందిమగంటిమి దుస్ససేనుడు

1. క. రానర క్త. 2. గ. బిమ్మట యైన. 3. మిక్కుట యైన. 4. 5. యయ్యెఁ బాండివులకుఁ బగ.

ర్మద మడగించి పేరురము శ్ర వచ్చి మహాగ్రతః ద్రావె నెత్తు 1౮
య్యది దుది నింత వుట్టు నని శ్ర యా వృజనంబులు మున్న చెప్పరే. 9

తే. కొడుకు లంత రాజ్యంబునుగొనఁగ శక్తు, లనుదురాశనువారలరయ వినయములు
నీ ప్రపక్షింతు మానునే శ్ర మావిరుద్ధకర్మమున ఫల మొందకకారవేంద్ర. 10

వ. అనిన విని యాంబికేయుండు శుర్యోధనుండును దేగియనకాఁ దలంచి విహ్వలించి
మూర్ఛిల్లినం దల్లశిల్లి యా ర్జునాదంబులతో వివశంబు లయి పనితాజనంబులు
గన్నీరు గ్రమ్మ వసుంధర నొడిగిన నంతకు మున్న వచ్చి యున్నవిదురుండునునా
సూతనందనుండును జేరి చేసేత శీతలజలసేచనమ్మదువ్యజనవీజనంబుల నన్నర
నాథుని నారీనముదయంబును సేదదేర్చిన నాసీనుండై యలండు దీర్ఘనిశ్వాసంబు
లడరం జింతిల్లియలతర్గతంబున దైవంబు గర్హించి పాండవుల నగించి తనబుద్ధియు
శకునివెరవున నిందించి తన్నుం దాన యుపశమించుకొని ధైర్యంబు నీకంటబట్టి.

క. తెలియ విన నీవు సెప్పిన, పలుకులు శుర్యోధనుండు శ్ర వశంబు గదా నై
రులవి క్రమమున నంజయ, కలరూ పెఱుంగంగ జెప్పు శ్ర క్రమ్మజ నాకున్. 12

చ. అనుటయు నాతఁ డిట్లనియె శ్ర నమ్మునుజేంద్రున కాజి గర్జుండుం
దనయులుఁ దమ్మలాం బడిరి శ్ర దారుణవిక్రమకేలి నల్లి నే
ట్టన బలు పారఁ బట్టి విశటంబుగ వత్తుము వచ్చి మన్ననే
నునిగుధిరంబు మారుతతర్మనూజంబు ద్రావె మదం బెలర్పఁగన్. 13

క. అనిన విని యంత కేమియు, నన కూరక యుండు సంజయూ నీమాటల్
విన నేరదు విభ్రాంతిని, మునిఁగినయది చిత్త మని విశ్రమూఢాత్మకుఁ డై. 14

వ. ధృతరాష్ట్రుండు ప్రాసుపడి యుంకి కొండాకసేపునకు సేద దేటి యాసూతనంద
నుని ! ట్లనియె. 15

క. నాదుర్ల యమునఁజేసియు, నాదుర్యోధనునిబుద్ధిహానివలననుం
గాడె యిటు లగుట మర్చివి, భదన మగుశోక మింత శ్ర పెల్లయి యున్నే. 16

వ. దుఃఖంబు నిస్తరింప నోవుదునోకో యని తలంచు చున్ననాడుసంశయంబువాయ
నింతకుమున్ను కయ్యంబునం గడచనినమనవారిని వారివారినినేర్పడంజెప్పుమనిన
నరసి నంజయుం డిట్లను మనయందు భీష్మద్రోణకర్ణవికర్ణవృషసేనదుశ్శాసన
లక్ష్మణాచులును వారలలోన విరాటశంఖోత్తరదుపదఘటోత్కచాభిమన్యుపాం
ద్యప్రముఖులును బేరువేర నిట్టిటివారిచేత నిట్టిటివారు దెగి రని యేర్పడ నెఱిం
గించిన నమ్మహిమతి కురుసేన నింక నెవ్వరు గల రని యుడుగుటయు నతం డశ్వ
తామ కృతవర్మ శల్యశకుని కృపాచార్యులం బేర్కొని బ్రదికినకురుకుమారులను

గర్భకొడుకులలో నున్నవారలను మఱియుం గలయోధులను జెప్పి పీఠలం గొని
యనికి సత్సహించి పొనుఁగునడ్డయగ్గి వేడిమివోనివాడిమితో దుర్యోధనుండు
దైర్ఘ్యం బవలంబించి జయార్థి యై యున్నవాఁడనిని విని కొడుకుకఁగిమికి వెనవెడ
యాఱిడిల్లినయల్లంబునం దవవారు వెక్కంపు వొలిసినయలముఁ మునింగి
యొక్కింతప్రహార కుండి రాధేయఁడెగుట దలపోసి యుమ్మనుజుఁఁడు. 17

తే. ఆలలోనియాఁబోతునుబోలె నొప్పుఁ, గురుబలంబులో నున్ననర్హిరదమూర్తి
సింహసంహననుండు నిర్భీమవిక్ర, మాభిరాముండు వోయెనే శ యక్కటకట.

వ. అని తొడంగి హాహాకారంబు లేనంగ రోదసంబు సేయుచు. 19

క. సంజయ మురళింజనుని ధృవంజయుని జీరికిం గొర్రవండు కర్ణుం డిం
ద్రుం జెనకి యెవ గెలుతు ననుం జచ్చెనె యట్టివాఁడనుం గయ్యునునన్. 20

— ధృతరాష్ట్రుఁడు కర్ణమరణంబు విని పలవించుట. —

సీ. పాండుసూనులతోడభవగ కోర్చె నెవ్వని, యుత్సాహ మూఁడి సురయోధనుండు
వై దేహపాండ్రాదిగవసుధేను లేవ్వని, కడిమిసాంపున సరికాఁపు లైరి
మనమూఁక లేవ్వని శ పెనుబ్రావు గాంచి గర్వితిము లై సుగల్గక్రీడ నలుపు
నద్దురెం బొనరించు శ నమరుల కెవ్వని, యనమానవివిధవిద్యాత్రుమహిమ

ఆ. అట్టిద్రుఁ డీలై శ నెత్తె యిం తెక్కడి, బ్రదుకు మనకు నేటిభండనంబు
దీని వినియు నాదుఁమాననం జేమియుఁ, గాదు వజ్రమయము శ గాఁగ నోపు.

వ. అని విలాపించి మఱియును. 22

క. పారి బంధువు త్రొడుతుల, పరిభవములు విందు నిట్లుప్రాణముతో నే
వ్వరు నుండుమరే యే నొక్కరుండును దక్కరగ నింతకష్టంబగునే. 23

వ. అని పలికి మరణోద్వక్తుం డై జలాగ్నివిషప్రాయాపవేశాదు లుగ్గఁగించిన విని
సంజయుం దతని కి ట్లనియె. 24

చ. కులమును శ్రీయుఁ దేజము నశకుంతకిరీయు జూడఁ దొంటిరా
జుల కెన వత్తి నీ విటులు శ శోకసమాకులది త్రవృత్తిమైఁ
గలుఁగుట యొప్పునే శ్రుతము శగౌరవముం బొగ డొందునట్లుగా
నిలుపుము ధీర లాతికయ్యనిష్ఠఁ జలింపక యుండ భూవరా. 25

వ. అనుటయు నాంబిశేయుండు సంజయున కి ట్లనియె. 26

తే. శోకవారిధిసారంబు శ నాకుఁ బొంద, నేల వచ్చుఁ జిత్తంబునఁ శ గిలుకొని య
సహ్యాపై కర్ణమరణోవ్రజనిత మైన, పరిభవం బనుకల్ప చూరమరతఁ జీరు. 27

క. పౌరుష మేటికి దైవం, బేరూపునఁ జూడ ఫలద శ మే మందము దో
సార్సరితాంతోజ్ఞులుఁ డగు, నారాధేయుండు నచ్చె శ కిన్మునుచేతన్. 28

1. గ. పండి విం తెక్కడిఁభండనంబు దీనిఁ బరగ వినియు. 2. క. పలవించి. 3. న.
పట్ట యునుచేన్.

- క. అలఘుతరాయువు నాకుం, గల దది యెట్లనినఁ బోరఁ శ్ర గర్జునిపాఠే
దెలియ వినఁగ నాడెందము, వలువటియలు గాక యున్నరథంగి నెఱిగిరిన్. 29
- క. మును లోకముచే సర్కృతి, గని నెగడెనువాడ నాకుఁ శ్ర గలవా రెల్లం
జన శోచ్యుడ నై దుర్దశ, నునికి మనికి యగునె దీని శ్ర కోర్వఁగ వశమే. 30
- సీ. దుఃఖపరంపర శ్ర ద్రోక్కునఁ బెట్టె నా, చిత్తంబు ననిమిషసంధుకనయఁ
బడుటయు ద్రోణుండుపరలోకమున కేఁగు,టయునూతజని తెగుటయునువినియు
నందుఁ గర్ణుడు లేమి శ్ర యత్యంతదుఃఖంబు, సేసె దుర్యోధనుననాన మానె
నతఁ డేడుగడయును శ్ర నై యుటకు నతనికి, నెవ్వరు గలరు ది శక్తింకఁ జెవుమ
- ఆ. మనబలంబుచేవ్యయను వైరిసైన్యంబు, భయముఁ జెడఁగ రాధ్యపట్టి గొంతి
పట్టిచేత నమసి శ్ర పగి యున్నవాడె వా,నవునికడిమిఁ బగివ్రజంభునట్లు. 31
- క. విను విచిచ్ఛకకుం టతిరయ,మునఁ బోకకుం బడుట పేదకముదుకఁకు వేశ్య
జనముం గోరుట దుర్యోధనుఁ డింక జయంబు గొనఁగఁ శ్ర దలఁచుటయరయన్.
- క. మనలోఁ గయ్యం బేటికి, నని ధర్మసుతుండు సెప్పె శ్ర నది మీవతి గై
కొనఁ దయ్యె రోగి పథ్యా,శనమునకుం జొరనిభంగి శ్ర నంజయ యెట్లున్. 32
- సీ. శరతల్పమున నుండి శ్ర శాంతనవుండు బీ,భత్సనివ్యాత్రువైభవము దెలువఁ
దివిరి జలం బట్లు శ్ర దెప్పించుకొని యల్లు, పాండునూనులతోడిబాంధవంబు
నడవుము సీరి పంచిత్రకుడుచుట మే లింకి,లోఁ గయ్యముడిగి శాంతుఁడవుగమ్ము
బ్రదుకుము నీ వన్నరవసువు సేయఁడు సుయోధనుఁ డిట్లుశ్రోకాభ్యిమునుఁగకున్నె
- ఆ. పడుచు లీక లూడ్చి శ్ర పట్టి యాడెనునట్టి,పులుగువంద మయ్యెదలఁప నాయ
వధ యెందుఁ జొచ్చువాడె నీయలమట, దీర్చ నెవ్వ రింక శ్ర దిక్కు గలరు.
- వ. అని పెక్కుభంగుల నివ్వటిలనెవ్వగులు బయలుపడం బలుమాట లాడి రాధేయు
తెగిన తెఱంగు తెలియ వినం దలంచి యిట్లనియె. 33
- మ. విజయుం దాఁకి పెనంగుచో నరనిదోర్వర్యంబు సైరించెనో
భుజదర్పదర్శి జూప నోపెనో చలంగుం జేవయ్య సైన్యయు
గ్బుజనంబుల వినుతింపఁ బేర్చెనో తొలంగం బాతెనో పోరు న
కృజపుంబెంపును వేఱిడింపఁడు గదా శ్ర కర్ణుండు దీనాకృతిన్. 34
- క. తక్కుటిసైనికు లిని న,య్యొక్కని దిగ విడిచి పాటిరో లావుం బే
రుక్మను మెఱయఁగఁ దోడ్పడి, పెక్కుండురు వడికొబెరసుఁబ్రేమింపులు గాన్.
- వ. అని మఱియును. 35
- క. ముందర శిఖండి నికి నం,క్రందననందనుడు సేరి శ్ర గంగాతనయ్య
ప్రందించె గవటమున నా,చంద మొకటి కర్ణునందుఁ శ్ర జర్పించికొన్. 36
- క. సామజము వడిన నశ్వ,తామ వడియె నన.డె ధర్మతనయుండు గురునిం

1. 3. ద్రోక్కునఁ బెట్టె. 2. ద్రోక్కుడువెట్టె. 3. గ. విచిచ్ఛక యతిరయ. 4. గ. లాడు, నొక్కని.

- దా మడియించుటకై య, ట్టేమేని నొనర్చికొక్కొక్క యిరుండు వడుటకున్. 40
- క. మాయోపాయంబుల గా, గేయుండును గురుఁడు నని డెగిర కాక రణ
న్యాయంబు గప్ప కుండఁగ, నాయువుర నోర్య నెవరి కై నను వశమే. 41
- నీ. పరశురామునిచేతఁ గ బడసినవాఁడు బ్రహ్మాత్రంబు సర్పముఖాత్ర మలఁతిఁ
బోవునె దిన్యాత్రములు పెక్కు మఱియును, గలవు రాధేయన కలవు మెఱసి
యభిమన్యువిల్ దునుకమాడఁడ నాగాయ, తప్రాణ ననిలనంగదనుని బాహు
దలఁ బట్టి సహదేవుఁ క జలుకన మర్దించి, మందల విడువఁడే క మాయలాని
తే. మేటిమగని ఘటోత్కచు క గీటడఁవఁడే, యట్టికెట్టికి బోరఁ జా క వెట్టిధంగి
నయ్యెఁ దేరికినూతునకంచితాత్రములకుడైవోపహరిఁజేటుకమాడఁదొక్కొ.
- క. రథ మవిరథ మైనను సా, రథిపని నెఱసిన మహాత్మ్యరాని విధిక్యతిగ
వృథ గా కున్నను గర్హుని, బ్రథనంబున గెల్వ దైవవతికి వశమే. 43
- ఉ. సారథి యెవ్వఁ డాతనికి క శిష్యుఁడు ద్రోణతీసూధవుండు గాం
ధారవిభుండునుం గృష్ణుఁడు క దర్శమయంబున నేమిధంగిఁ దో
డైరి సుయోధనుండు హృద్రయంబునఁ దా గృతీవర్మ దర్పము
స్థిరము సచ్చి యుండు దగ క నెమ్మయు సూపెనె యారఁ డత్తతీన్. 44
- క. వారిలు గెలుకుల నడివఁగ, చారాజు పిఱుండఁ గనసికరా నెల్బంగిం
గారణము లేదు చావఁగ, నారాధేయునకుఁ తోద్య క మయ్యెఁ దలపెన్. 45
- ఉ. పాండవకోటి నూతిసుత్యుపై నడతొంచినచంద మెట్లు లా
ఖండలనుతి సర్పముఖకాండముతాకున రూపుమాసి పో
కుండుట యెట్లు గల్గె నమర్రోధతి దక్కటిసల్పురందు నె
ట్లుండె బలద్యయంబు నెటు క లోపి పెనంగె దినద్యయాయనన్. 46
- వ. అనిన విని సంజయుండు ధృతరాష్ట్రున కిట్లనిమెఁ గయ్యంబు తెఱిగు మొదలు
కొని చెప్పెదనాకిర్ణింపును ద్రోణుండు జగిననశ్వత్థామ దనయూపినంతనమరంబు
సేసి చాలించి సేనలఁ దివియించి మరలి వచ్చిన దుర్యోధనుం డప్పుడు గొల్గవిచ్చి
యుండి యశ్వత్థామ లో నగుదొరలం గలయం గనుంగొని మనకు నిటమీడఁ
జేయం గలవని యెమ్మది యని యడుగుటయు నగ్గురుసుతుండు. 47
- క. విను మాదర ముత్సాహం, బహునభార్జ్యంబునీతి క యనునద్గుణములే
వని నృపలం బగునట్లుగ, జననాథ యొనర్పు దైవసహాయ్యమునన్. 48
- చ. తలఁవఁగ నమరంబులకుఁ క దావల మై పెను పొందుచుజ్వలా
త్ములు సని రైన చీధరము క దోవఁగ నీ దగులొంటికేర్యముం
దలకొని నిర్వహింపు ముద్గితంబుగ దైవముతోడుపాటునుం

- గలిగెడు గాక యున్నరథిరక ప్రవరల్ దలపోయ నల్పులే. 49
- క. మనము బలశౌర్యమును గల్గున సేనాముఖము సేసి సూక్ష్మాని యరిమి
ర్దన మొనరిత మితనియొ, డనూనతిం బొల్పు సర్వకావలియు న్మృతా. 50
- క. వైవస్వతుచందంబున, నీపీనుడు రుబలంబు శ్రీ స్థైర్యము
గా వలతి దివ్యశరశి, తొనెడవడర నివర్తకలిమి సరేంద్రా. 51
- వ అని సూతపుత్రుం జూపిన భవత్పుత్రుండు వీతుం డయి యతండు పాండవుల
జయించు ననునాన యగ్గలం బైవయారెరింగంబుతో నయ్యంగవతి కి ట్లనియె. 52
- తా. నీవిక్రాంతియు నావయిం గలయిత్రన్నహంబు బ్ర ఖ్యాతముల్
గావే భీష్ముడు ద్రోణుడగు డగుట నీకౌరవ్యసైన్యంబులం
గావంగా డగు నీకు వారలయుచేతం గాక యిన్నాళ్లు లే
లావైరిం బడగింప నీ వయిన వీరకా గెల్లు కొంతయున్. 53
- వ. నీవు ప్రాజాంధవు ప్ర బలుండవు విశేషించి నా కేడుగడయు నీవ కావున నీకును
మదీయహితం బవశ్యక ర్తవ్యం బుండు గాక మన మాభీష్మగోకుల నవమానిం
తుము వారలు భండంబునం బడిన నొదిగి యుండు నేర్పును కళగుయు వగజకు
నీకడంకచీకటికి సూర్యునుచియంబెట్టి దట్టిదయ్యెనుగాక బృందారాసేన సేనాని
నడవిన కైవడిం గౌరవసైన్యంబు నడిపి నన్ను గెలిపింపుము నిన్ను నీవ సర్వసేనాధి
శత్యంబునకుం బట్టంబు గట్టికొ మ్మనినం వీతుం డయి రాధేయుండు గాంధారే
యనకుం బ్రహ్మంబు గా భూవలభు లెల్ల నాకర్ణింప ని ట్లనియె. 54
- మ. విను నీ కిచ్చినబాన యే మజతున శ్రీ వీరంబు బాహుబలం
బును ధైర్యంబును నిత్రవీర్యమును నీభూలోక సంచారు లె
ల్లను గీర్తింబుగ బొండుపుష్పల మనోగ్లానంబు మర్దించు నీ
వనుమానింపని నిల్చి చూడము మదీయం బైవసంగ్రామమున్. 55
- ... దుర్యోధనుడు గట్టుకు సర్వసేనాధిపత్యంబు గట్టుట. ...
- వ. నన్ను సర్వసేనాధిపత్యంబునకుం బట్టుంబు గట్టు మనవుడు బొంగి రారాజు డగు
రాజులుం దానును శాతకుంభకుంధంబులం బవిత్ర జలంబులు దెప్పించి మహానీయ
మణికుసుమావధిగంధాక్షితమంత్రకలనం బాచరించి సమున్నతౌదుంబరపీఠంబు
నం బరమాస్తరణం బొనర్చి యంగవతి నందు నిలిపి పుణ్యాహుహోమంబులు
దూర్యనినదంబులు వందిజనుతులును జెలంగ నభిషేకించి యలంకరించి పట్టంబు
గట్టిన సతిండు భూసురోత్తములకు నర్థిజనంబులకును వివిధార్థంబులు దాన
త్యాగరూపంబున నొసంగుడు వెలింగె నప్పు డబ్బినశూరయోధులజయనయ
శబ్దంబులును భూపతులయభిషేకవాక్యంబులును గృష్ణసమేతు లగుపాండవుల
గెలుపు మని దీవన లిచ్చుమాగధులయెరుంగులును నిగి ముట్టి నవోదీతుం

జై నభానుండునుంబోలె శోలిల్లునాకన్లుండు నమునీల్లుండై యక్కురుపరియాననం బాలోకించి. 56

తే. బంధుమిత్ర యుతంబుగఁ గ బాగురూపు, మాసి యే నిన్ను నీకు సామ్రాజ్యలక్ష్మి ధాత్రిఁబాలింపునుస్థితిఁ గ బుత్తపౌత్ర, గాఢభోగార్హ మగునన్యుగఁగ వధివ.

క. విను నీవర్ణధర్మరశుం డగు, మనజానకుం గార్హస్థి గ మనలక యగుచా డున శౌర్యబాహువిక్రమ, ఘనుం డగునా కాఙి జయము గ గలుగుం జాబుకన్.

వ. అని పలిక నిశ్చేటంగున రాధేయు సర్వసైన్యమాఖ్యుం జేసి యతనిమందిరంబు నకు మహావిభవవమేతంబుగాఁ బుచ్చి సమస్తపరిజనంబులను నిజనివాసంబులకుఁ బోవంబడి సంతోషం బుతరంగంబు నింకి వడవంబున మెల్లగొన నీకిడు కథ్యం తరావానంబున కరిగె నారాధి యేనిట వచ్చిగొలువృత్తాంతం బంతయు నీకుం జెప్పి నీ వనుప మిగికి చని సూర్యోదయసమయంబున మనశిబిరంబు ప్రవేశించితి నయ్యవసరంబున. 59

నీ. తళితళ మనియెడు కదంత ప్రభలతోడ, ఘనకేసువున హస్తకక్ష్య మెఱయ హంసవర్ణములై నశవాయములపటుగతి, నర్కప్రభంబగునరద మొప్పు దీప్తకాంచనసగళి ప్తమై చెలు వొందు, సజ్జకార్హకము హస్తమున వెలుగఁ పీటికి నమరనగమాటోప మొదవ నా, భీశంఖము దనకమ్రాల మ్రోయ

తే. రణసముత్సాహలక్ష్మి వక్త్రమున వింత, చెన్న వెలయింప నాపులుగనేరిరెండు పక్కియలయందు బవరంభాభ్రబలుకులెంగ, నడవ సొంపాడిన్లుండుకవేడలెనధివ.

వ. అతండు పడవాళ్ళం బనిచి వెడల నియమించిన నెల్లదొరలును దురంబునకుఁ వెడలి రిల్లు నకలఁబలంబులు నడవం దొడంగిన. 61

నీ. తురగరింఖామఃఖోఽస్తూతధూళీపట, లములు నల్లిక్కు లగ్గలంకరించె మాతంగకటగళ్యన్మదజలబహుళస్ర, వాహవిలాసంబు గ వాని నడచె బహువిధవాదిత్రభైరవారావంబు, పెల్లంబరము పిక్కకటిల్లఁజేసె శింఙిసీటంకార్యసింహనాదంబుల, పెక్కువ యామ్రోరఁగ గ బిలుచుకొనియె

ఆ. రథికభూషణములగరిష్టులఁ గేతన, చ్చుత్త చామరోవన క్షమణుల రుచుల సుభటపేత్తిరోచులఁ బవలింటి, దివియచంద మయ్యె గ దినకరుండు. 62

వ. అట్టియెడ. 63

క. జనములు భీష్మద్రోణులు, సనినవగలు శిగ్గద్రావి గ సంతోషము నె క్కొనియెడు మనములతోఁ గ, న్లునిఁ నుఁగొని రతివికానకరుచిరవయసు లై.

... కరుని మొదటివాటియుడము. ...

వ. ఇవ్విధంబున బలంబులకుం బ్రమాదం బెనంగ నడచి రాధేయుండు దుస్సహం

1. గ. మాతంగకటం డగు. 2. జ. ధవళప్రభం. 3. క. దుతధూళిపటంబు, కలయగ దిక్కులఁ గన్నున క్తమారంగ. 4. క. తీర్థకాంచ. 5. ఖ. మనములఁ గరుం, గనుఁగొని రతివికానకరుచిరవయసు లై కానుకయనె.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

బుగా మకరవృక్షాహంబు నమకట్టునెడ నందుఁ దుండంబునఁ దాను నిలిచి నయ
 నరంబుల కకునియు నలూకుండును శిరంబున నశ్వత్థామయుఁ గంతంబున దుర్యో
 ధనానుజులును నుదరంబున దుర్యోధనుండును ముందట వామపాదంబున నారా
 యణగోపాలయతుం డై కృతవర్మయు దక్షిణపాదంబునఁ ద్రిగర్తదాక్షిణాత్య
 సంవృతుండై కృపాచార్యుండును వెనుక డాకాల నానాదేశసేనలతో శబ్దం
 డును వలకాల సనేరథకరితురగసమేతుం డై సుషేణజననాథుండును బుచ్చం
 బున మహాసైన్యసమగ్రుం డయి చిత్తుండును నరనిరమ్ముం డగు చిత్రసేనుండును
 నిలుచునట్లొనర్చి తక్కినవారల నెడ నెడం బన్నించె నటమున్న యాధిష్ఠిరం
 డుద్దామనామజాది చతురంగోల్లాసభాసితం డయి నడతెంచె నట్లు నడతెంచి
 యుమ్మునుజవిభుండు మనమొనం జూచి సవ్యపాచి కిట్లనియె. 65

చ. కనుఁగొనఁ జల్కు నైనయది శ కారవసైన్యము గంట నూరనం
 దనుఁ డొకయొడుగుగా నిలిపి శ తాను ముఖంబున నిల్చి కయ్య మె
 ల్లను దనమీఁదఁ బెట్టికొని శ లావును బీరముఁ జూపఁ బూని యే
 వున నఱిమోఁ భవద్విశిఖరపుంజములం దెగటార్చు మీరినిన్. 66

క. వనమునఁ బండ్రెండేఁడులు, మన ముక్కటదుఃఖవార్ధిరమగుల మై యి
 ట్లునికీఁక దగ నితని భవత్సనిశితబాణాబ్ధి ముంపు శ దుర్దమలీలన్. 67

ఉ. వీఁ డొకరుండె యింక బల్యవిక్రమసంపద గల్గి పోలొ
 వాఁడిమిసాంపు సూపఁ గలరవాఁడు సుయోధనుపాలఁ బేర్చు నీ
 వేఁడిమి సూపి రూపడఁపు శ వీఁక బురందరపుత్ర యంతిలోఁ
 బోఁడిమి మాలు నారఁడు గ్రహభూతజయోన్నతి నిల్చు నీకడన్. 68

వ. నీకుం బోలినమొగ్గరంబు గావింపు మనవుడు నర్జునుం డర్థచంద్రవృక్షాహవిధా
 నంబున మోహరించి తాను మధ్యప్రదేశస్థుం డై వామదక్షిణకృంగంబుల భీమ
 భృష్టద్యుమ్నుల నిలిపి యాధిష్ఠిరనకులనహదేవులం బింగలి గా నొనర్చె నతని
 చక్రరక్షకు లగుయధామన్యుండును సుత్రమాజుండునుం గయ్యంపువేడుక
 మొగంబులం జగు కొత్తఁ బోలిచిరి తక్కినయోధులుం దగినచోట్ల నిలిచి రి
 ట్లిరువాఁగును బన్ని యున్ననమయంబున. 69

చ. హరియును బొందునందనులు శ నాజి నవశ్యము నేడు నూడఁ బో
 దురు జము నంచు నార్కఁ బరిత్రోషముఁ బొందె భవత్తనూజాఁడుగా
 దురమునఁ గర్ణయుక్తముగఁ శ ద్రుంగు సుయోధనుఁ డగదలంపుతోఁ
 బరమనముద్యమస్ఫురణఁ శ బొండవముక్కుఁ డెలర్చె భూపరా. 70

ఁ. ఒకటికొకటికంటె శ నుబ్బుచు వర్తించు, చాడ్చు దోఁప రెండురసైన్యములును

1. గ. నెడనెడలం బన్నించె. 2. గ. గలయంబుల్లించె నంత నక్కడముధి. 3. గ. మొక్కఁ
 త, మాదట 4. గ. వీఁ డొకరుండు దక్క... సుయోధనుపాల లేమి. 5. గ. హాళిభాసంబున.

1. బాలిచ నవుడు నెలంగె క భూరిభరీముఖ, తూర్వములు నభయము క మాటుకట్ట.
వ. చిందంబులమ్రోతకు నిందు నందనం దమగ్నిచి భటులు గెలంకులం దాకం
దోడ్తో నెఱసినయ్యగలిక నొండాంగిఁ తెర కు మొగ్గరంబు లురవడించిన. 72

సీ. నిదిభుంటావల్గినికొండంబులతోడ, భీమాబృహిత్తప్తహాసములును
ఘనసేమినిష్ఠురగ్ధన్వలంపొందునఁ శత్రు, నిగ్మగిరికిఁగీనినదములును
జటులఖురవ్రాత్రపటురవంబులతోడ, నాభిఁ హేషానగ్రహాన్వనములు
భూరిభుజాస్ఫులనారావముతోడ, మేగురతిరసింహనాగములును

ఆ. బరంగి ది క్షలములఁ క బలిలింప ననియచ్చుచేరనిష్ఠయ్యగి కుడగణము
లంతరంగములు నిగతాంతకౌతుక భంగిరములు నాగం హస్తిశోకములునటపె.

వ. ఇట్లు దలఁపడి యరుచుఁగనుఁ బేర వాడిఁ బోకునెడ గరుడస్త్రహారంబుల
నొచ్చినపంచాన్వవశ్యగంబులంబోని జాహ్నువును నాంతర్వహునిపారభంబులపెం
పున సంపూర్ణచంద్రార్కకమలంబులు శ్రేణి నేరునాననంబులు సంగ్రామ
రంగం బలంకృతౌ బయ్యె వాహనంబులమీఁద నుండి భూమణిగణంబులు మెఱ
య నై నికులు నేలం గూలునప్పుడు శుక్లావసానకాలంబున నాగలోకపరిశ్రవం
బగుమహాత్మలోకంబు చందంబు దోచెఁ బనురంగంబులును దమతమహాచేత్ర
బడుటయు నేమంగు లడఁగిన నరదంబులు నదిగూటయు నాశ్రికులు వొదిలినం
గరులు ధరం దొంగంగటము భటు లురవడించినం దురంగంబులు గడికొడంబు
లగుటయు రథంబులు కడఁగినం గావ్యులు కమలంబులు గ్రంధున నెల్ల
తెఱంగులు కన్న దెఱంగులం గలయ బలంబులును నా రావరసంబుల బెనిచె
నానమయంబున సాక్షికి ధృష్టుగ్మల్లహాస చోరాన ద్రావణీముఖ ప్రభాత్రక చేది
పాండ్య చోళ మగధ వంశాదిదేశ నాటంబులతోడ యనబు నేసి తఱిమి
రట్టియెడ. 74

ఉ. దంతిఘటల్ మహాగ్రసముగ్రతతో నడఁగె కర్ణము.
ద్ధాంతగజాధిరోహణకృతాంజినముబృహధంగి బౌధిని
క్రాంతివిలాస మొప్పుగ నగ్రఖంకితపారుషుఁ డెనభీంకం డ
త్యంతసముద్ధతిం గవిసె క నన్మదనోము నుచలించెగన్ 75

క. ఉదయాచలమున నుడిసెనొడఁ బాలుడపతింగుఁగిది క బ్రనరత్న
ప్రదరములు నెఱయ మెఱ బుంగ, మునావళింబుమీఁద నెలఁ గెఱమాతలి యధిసా.
అంతః క్షేమధూర్తి యనురాజ భీమునితో యుద్ధము నేసి చచ్చుట. అంతః

వ. అమృతావర నాలోకించి కులూతదేశాధీశుండగు శ్రేమధూర్తి నిజబలంబులం
బురికొల్పికొని యేచి త్రోచి యూహ్యసంబు నేసి తనకరటిం గొలిపిన నది గిరి

1. గ. బొదలితము నెలంగెఁజెడల భరీముఖ. 2. గ. తోతురంగము. 3. క. తగులుపఱచె.
4. క. తేరు వాడి. 5. తేరువాడి. 6. తేరువాడుచుఁటంచాన్వ. 7. క. తెరస; జి. తేర్చ.
E-2.

గిరిం దాచులెఱంగున సతనిమాతంగమునకు మాకొనియె నయ్యెరువురు నొం
డోరులపైఁ దోమరస్తోమంబు లడరించి యార్పుచు నుగ్ధండవరాక్రమంబులగు
వేదండంబుల ప్రచారంబులు చారుభీషణంబులు గా నొక లోకశృంగ జుట్టుకొని
వచ్చుచుం బెనంగి. 77

క. కోదండంబులు గొని బాహదర్శము లెనంగఁ బోరి యనోన్యధను
శ్చేదంబులఁ బోరిఁ బోరి నా, పాదించిరి ¹రయము జనులు య ప్రస్తుతి సేయన్. 78

వ. దానం గోపం బగ్గలించి. 79

తే. శక్తులను దోమరంబుల య సరథసముగఁ, బోరుచో భీమసేనునిగ్రవేరురమున
తేమధూర్తి నముజ్జ్వల్యతోమరంబు, ²లేడు న్నాటించె దర్పింబు య దాడి కెక్క.

చ. అనిలతనూభవుండు దవ్యనాంశునిభం బగు తోమరంబు నై
చిన నశుమం గిరూశపతి య చిత్రముగాఁ దునుమాడి వీక నా
లనిఁ బటువప్తికాండపరితాడిత దేహునిఁ జేయ మేటివిల్
గొని యలఁ జక్కులూరపతిశకుంజరముగా వెనఁ గప్పె నమ్ములన్. 81

వ. ఇట్లు భీమసేనుండు గరూశపతి విక్రమంబు నరకుసేయక యతనిదిక్కుననుజూడక
తేమధూర్తిసామజంబును సాయకమయంబుఁ జేసిన నది మొగతిరిగి పఱచినంతో
వనీక యప్పావని వెనుకొనుటయు నక్కులూరపతి ప్రయత్నంబుననమ్మారంగంబు
యరల్చియెనియంగంబునను దగ్ధజంబుశరీరంబునను సీశారశరపరంపరలుపఱపిన.

చ. ఉఱక సమీరనూనుఁడు దగ్ధదుగ్రధనుర్దశం బొనర్చి యే
డైఱఁ గరి నొంప నాలఁడు గ్రడిందిమగంటిమి నొంపవింట ను
న్మొఱుగులు ³గ్రమ్మకొల సత్తనిం గడు నొంచి రదీయహస్తి పా
ల్పటి మహి మ్రొగ నేసిన ధర్మరాధిప నీబల మార్చె నుబ్బునన్. 83

మ. గద సేతం గొని దంతి డిగి చని యాశకాంతయుఁ డవ్వీరు ను
న్మదమాతంగముఁ గూల నేసినఁ గృపాశణసార్ధదోర్దండుఁ డై
కదియగా వచ్చి యలండు నిష్ఠురగదాభూతంబునం గూల్చె నే
పు దలిర్చన్ వెన నామరు లైనయుఁ దాభూమీశు భూమీశ్వరా. 84

వ. ఇద్విధంబున నేనుంగుషీనుంగుఁడన పడినతేమధూర్తివజ్రప్రహారంబునం గూలిన
కులశైలంబునమీవంబున నిర్హితపాతపతితం బయిన శంఖరవంబుకరణి నొప్పె
సరినిం గనుంగొని మన మొన వెఱచఱచినం బొండవబలంబులు వెనుకొనుటయు.

మ. పటుబాణప్రకరంబు లంబరముఁ గగ్ధం గర్ణుఁ డాసేనఁ దాఁ
కుటయున్ సెన్మము దైన్యముం దొఱగి మార్కొన్నగా భుజానంపడు
త్కటగర్వోద్ధరభంగిఁ బొందుసుతులున్ య దర్పంబు సొం పేర్చరిం

1. గ. రణము. 2. గ. రెండు... రెట్టిగాఁ; 3. లేడు... నేడు కెక్క; 4. లేడు... మాడి
కెక్క. 5. 6. గ్రమ్మకొన సతనికను న్గడు.

చుటకుం జొచ్చినఁ బేర్చెఁ బో రనిమిషస్సమాద్భుతాపాది యై.

86

1. అందు.

87

1. నూతనయనారాచ, న్యూతము లై వారణంబు శ లోకమును సాగయన్
భూతలమునఁ బారలుఁ డెరలు, వే తూలును జిట్టఁ దిరుగు శ విచ్చుం జచ్చున్.

2. అప్పుడు నకులుం డరిని మాక్కినియె భీమసేనుం డశ్వత్థామును సాత్యకి
క్షేత్రేయలగఁవిందానువిందులను జత్రసేనుండునుగాజు సుతకర్మను బ్రతివింధ్యుండు
చిత్తుండనుమనుజనాథుని ధర్మపుత్తుండు దుర్యోధనుని ధనంజయుండు నంశప్ర
కులను ధృష్టమ్యముండు గృపాచార్యుని శిఖండి గృతవర్మను సుతకీర్తి శల్యుని
సహదేవుండు దుశ్శాసనునిం దలఁపడి తట్టియెడ.

89

3. కైకేయుతోడ వింధానువిందులు మహా, హవము సేయంగ నమ్ముదవోత్ర
ముఁడు పేర్చి వారికార్యకములు రెంటిని, మనిమి యుగంబుల శ నినిచెడదాపు
లవ్వీరు లన్యశశరాస¹నోధారు లై, యరినిపై బఱసిరి శ శిరశరింబు
లరిండును వారు నశన్యోన్యచాపచ్చిదా, వైచిత్ర నొప్పారి శ రేచి దొడ్డ
3. విల్లుఁ గొని యరిరయమునగధల్లనిహరి, నాతిండుమిగుతలఁగ్రుంపనని ప్రదీప్త
రత్నకుండలశోభాభిరారు వరిన, భంగిఁ దదనికశోకసంకపాది యయ్యె.

90

4. కని విందుండు ప్రదీప్తచాపధరుఁ డై శ కాండ ప్రసారంబుల
శినివీరుం గుసుమాధ్యకింశుకనముం శ జేయంగ నయ్యోగ్గుఁ డా
రినియంగంబులఁ బుచ్చవింశతికాశ్రుంబుల్ వడిగొ గ్రుచ్చి సే
పున వా కొంపొరునూతులూ మనిమి నిగవ్వుల్ రాలుకన్దోముఖాన్.

91

5. ఒకఁడు లోకశులహయముల శ నుర్విఁ గూల్చి
యొండొరులకార్యకములు శ ఖండితములు
సేసి తేరులు డిగ్గి రుద్రద్భాసితాసి
చర్మశోభితహస్త లై శ సరభనముగ.

92

6. ఇట్లు పాదచారు లై మంశలప్రచారంబుల మెఱయుదు.

93

7. చేరి బహుచిత్ర గతులం, బోరంగా నొడ్డనములఁ శ బాలిసెం బలకల్
నేరిమిమై ²గెళవున శిని, వీరుం డిరువఱియ గాఁగ శ విందుని ప్రేసెన్.

94

8. ఇత్రైఱంగున నయ్యురువురం జంపి సాత్యకి యథామన్యుతే రక్తి యుక్కున నేతా
క్కరంధంబు నన్నదంబు గావించుకొని కైకేయబలంబులం బఱపెఁ జత్రసేనుం
డును నీమనుమం డగుసుతకర్మయుం బెసంగునెడ ³నాసుతకర్మండు.

95

9. ఆ రాజునైదువారిక, నారనముల నొంప నరిండు శ నవశరముల న
కొరవుని నేసి నొంచెను, సారథి నైదింట నధికనంరంభముగక.

96

1. గ. నోచారు లై; జ. సభారులై. 2. గ. భంగి, బడిమె. దదనికశోకసంపాది మును.

3. 1. గెళవున జ. గెళవున. 4. క. నాసుతకర్మండు.

సీ. శ్రుతకర్మ గోపింబిః శ్రీ క్రూరనారాచ మ, జ్ఞానసాధుజన్మదేశమున నాటఁ
బడి మూర్ఖవోయిన నైపుణ్య వేంకియ, కేయఁ దెప్పిటి యత్యంతనకమనఁగ
నుక్కునఁ దునుమాడె శ్రీ సక్కుమూలసితరాసన మతఁ డొంపొకశ్రవావ మెత్తి
రణచుటమ్ముల నేడు శ్రీ పెట్టికొనచందూలు, నేనె రయంబునఁ శ్రీ జిత్ర సేను

తీ. నారఁ డాదనియరమున శ్రీ శాతశరము

దూట నేయ నబ్బలుడు శ్రీ దోచె వివిధ

బాణజాల మన్నరపరిశ్రోణిశమున

భల్ల మొక్కటఁ దల నేల శ్రీ డొల్ల నేనె.

97

... ప్రతివింధ్యుడొ ద్వితుఁ డెవరాజంబువు... ..

ఉ. ఏలినవానిపాటుఁ గది శ్రీ యేడెఱ చిట్టల మొక్కపట్ట మూ

భీలఁ జాట్లు ముప్పటయుఁ శ్రీ బెప్పుయొద్దరిఁ నీవ సాయక

జ్వాలల నేర్చి యున్నటభుక్తపావిత్రవం బురంగ నల్లపెం

దోలె నుదాత్తవిశ్రమకుత్తూహలి నీమ కమంబు భూవరా.

98

సీ. అప్పుడు ప్రతివింధ్యుడొడమబాణములు జన్మింపమీను నొంది తత్కూతువడు

మునఁ గ్రూరిశరములు శ్రీ మూడు నాగదా రము, శక్రమునఁ గేతు వల్లార్చిపేర్చి

యతఁడు ద నుగ్ర స్రవాత్మక శీను, విలువ్రుంచి వేనఁ బాచ్రవిశేఖనిపాతుఁ

గ్గావించి శ్రీ క్షి యుగ్ర ముక్తగ నైచన, బెలుచ నాలుగుదునియలు గఁ జేసె

తీ. నలిగి యాతండు గద వైచి శ్రీ యుక్కుమారు

ఘోటసింబుల నూతుని శ్రీ గూల్చె నచయు

పట్టుకొని వైచె మగుడి స్రవాపండువొత్తు

చేయి వడి నుచ్చి వోవ స్రచ్చిత్తుఁ డధిప.

99

ఉ. బాహువు నొచ్చినం గదిసి శ్రీ భాసురతోమర మెత్తి కొరవ

వ్యూహము నంచలింప నతఁ శ్రీ దుగ్రతి వైచినఁ గంకటంబుఁ ద

దేహము నుచ్చి పోవుటయు శ్రీ ద్రెల్ల సరేశ్వర యవ్యభుండు వ

గ్రహారిఁ గూలువర్వరిముగ్ధాన్యత సుత్కల వైకృతింబుగన్.

100

వ. ఇట్లు చిత్తుండు దెగటాణివం గనులగొని మనయోధులు ప్రతివింధ్యుపై నడరి

యనేకాత్మశత్రుంబులం బొఁవినం బొలివొనిక లిరనంబున నేల కుటికి యక్కు

మారుండు గోదండలంకారింబున సంబరంబు పూరించుచు బాణాసారంబు పరఁ

గింపఁ బొండవ సైనికులు పెట్టిదంపులుగవశిం గదిసి యతనికిం దోక్కుపటయు

మనవారలు వె న్నిచ్చి పఱచి రప్పు డెశ్వతామభీమసేనులసంగ్రామాంబు భీమం

బులు చల్లె నందు.

101

శ. గురువుత్తుడు కొంబసిరి, శరములఁ బావనిశ్శుంబు శ్రీ సువృతముగఁ జే

సె రయం బారంగ సామక, వరంవరలు పఱపె నతనిపై నరఁ డఱుకన్. 102

1. వాని మగిడించి 108

2. అనిలజఫాలము గురువం, ననుండు పటు ప్రదరకిలిగ్రము సేయుడు నా
తనినిటలంబున నరఁ డే, వున బాణ త్రయము నాటె శ భూవరముఖ్య. 104

3. మఱియును. 105

4. గురుసుతభీమసేను లతిఘోరవిధంబులఁ బోరి యొండొరుం
డెరులప లేనిసామ్యమున శ దీపితులై లయకాలవిస్ఫుర
త్రరణియుగంబుఁబోలె శరభామనమ గ్రతఁ బ్రజ్వరిల్లి యొ
ప్పిరి 1 రథచి త్ర చారులఘుభీషణునం చరణంబు లొప్పగన్. 106

5. వారి పీఠీంచి ఖచరలు శవోరు లెండుఁ, జూడమె కిని కన యని శ యాడఁగలడె
కలుగ వింకను వీరలభబలము జలము, నలుపునెరవు ని ఘ్నుండునే శ యనుచునుండ.

6. ఒండొరు కేఠివుల్ దునిమి శ యొండొరుసూతుల నొంచి యేవుమై
నొండొరు లేరివాహములగయు బృథగించి విశాతవిస్ఫుర
త్కాంక్ష నయంబు లొండొరులకాయములక వడి గుచ్చి వ్రాలి ర
స్పృహనుకుండుం గుంభజనిధిపట్టియు మూర్ఖిలు డమ్ముఁ గ్రమ్మినన్. 108

7. ఇట్లు రిథంబులపై నోటఁ మూర్ఖిల్లిన. 109

8. అనిలజసారథి యును గురు, తనయునిగథచోదకు య నశ్రవని నాతనినిం
గొని యుల్లంబుల బలితివుఁడునుకు సారఁగ ననికొలఁగఁ శ దోలిరి రథముల్

9. క్రీడితిమాజఁ డైన శ్రుతికీర్తియు శిల్పండు నేచి దిక్కుల
లాడఁగఁ బోరుచో శరము శ లా ఆముదుల్ శ్రుతికీర్తి శిల్పము
గాడఁగ నేయ మూడువలకుకాండము లాతని మేనగుచ్చి నం
లాడతుఁ జేసె సూతుఁ నిశ్శిరి ప్రదరంబున నారఁ డున్నతన్. 111

10. సరసయుండు డత్తమవు శ నాటఁగఁ దొమ్మిదియమ్ములేని న
ర్వరముగ సూతునంగమున శ వాలికతూవులు మూఁడు నాటి ని
ఘ్నశరపంచకస్ఫురణ శ సూపినఁ గోవ మెలర్చ నమ్మహి
శ్వరుండు గడంగి ఎల్ దునిమి శ న ప్రశరంబుల నొంచె నాతనిన్. 112

11. అట్టియెడ. 113

12. వేటొక్కవిల్లె త్తిరవివృచ్చుకొడు కఱు, వదినాలుగమ్ములు శ వఱపె మద్ర
పరిమేన సరిఁడు తొంభదితూవు లడరించి, యేసె నవ్వీరుశ్రవనసంబు
ఖండంబులు గ వాడు శ గం డడంగక గడ, వై దినఁ బూసినీ శయేదికత్తి
నిగిడింపఁ దునునూడె శ నిశితభల్లంబునఁ, పుండుఁ దడియనూకునిశిరంబు
వాముజవము లై ననవాహంబు లవ్వుడు, గలఁగి యరద మనికొ శ దొలఁగినీడ్వె

గ. అపహరిచారుపటాభిషేకమార్గభైరవంబుగన్. 2. క, గనుగొనియుల్లంబులములు, పోనన్.

దెఱపి గాంచి శీల్యుఁ డనఁజేయుటఁ జొచ్చి క, లంచఁ దొనుమఁతుబడలంబు నధిప.
 సీ. కమలాకరము లీలఁ డ గలుచు నూడఁబడింప, దంతావళిముసముద్రంబున
 దర మిడి మృగనమృతకరము ఘోరంబుగా, వధియించుకరిరవంబునేపు
 నీరసారణ్యంబు డ నిర్భతాటోపరి, గాల్చుచువాగ్నియొక్క క్రమంబు
 బ్రకటవిక్రంతిఁ బుర్రత్రయంబును నమయించుచుఘాలాక్షునియేడై ఆయును
 ట. బోల్చఁ బట్టు నయ్యె డ భుజగర్వశౌర్యపు, తాపగర్వపుప డకోపమలకు
 మద్రవిభుఁడు గోలుకయగు శాత్రునైవ్యహసవకేలి నాప్యనవనరుమున. 115

అథాభిమన్యతా సహజేతుతో ముద్ధయ పేసీ ముద్ధయః శాత్రుః

ఉ. ధీరజనోత్తమాంబు సహా దేవుఁడై నైది దున్యసేనుడు
 వీరులు పిచ్చులింపఁ బ్రజ డ విన్నవించు బారి వార్య బోలుచో
 వారికి సాయః శ్రమము డ వా నులు నయ్యువంజు నొంచె వి
 స్తారమనోజ్ఞ హరిలసిలిం బలునాను గాహలవటమున. 116

చ. ధృతి వొగ దొంద నేది సహాదేవు ఁ పినుకు శాత్రుని నైన
 ప్రతిశరవిధుఁ జేసి పడి డ దస్త్రధవోదకు మాగ్ధా శ్రమ
 హతుఁడగు శ్రీయ నల్లి వెను డ హరినదాపము స్తూపి యా గు
 ధృతి యలరంగ డబ్బవిశిర ప్రదరంబుల మేలు నొందినక 117

సీ. నమలానుజాఁగి స్తూపాశంబున వైచిన దున్యసేనునివిల్లు డ గుఁడు లయ్యె
 నెడఁ గని యవ్వయఁ జేచి బల్బులు ముటలు గ్రమ్మున మ్రోముటయు నరండు
 గడువెన నెత్తినగరివాలమునఁ ద్రుంచి, యతినిమై లఱింది డ యదియ నైవ
 నడుమన యాతండు డ నఱిసరి బ్రహ్మి, చాపంబు గొని చతుర్వక్షినిశిత

ట. కంకపత్రములను డగడఁ నయ్యునరాజు, పరఁగి శ్రీయటయుచుభాంకురనయఁ
 డడఁచె నొక్కొక్కటి నెంచు త్రశి, లీనుఁములబాహులీల మఱయు. 118

వ. ఇట్లు విక్రమవిప్రుభికు. డై సహాదేవుఁడు శేరిశాలినిముఖంబు లడరించిన. 119

చ. రయమున వాని నన్నిటి శర త్రితయంబునఁ ద్రుంచి సాయక
 ద్యయమున నాతనిం బలునన ప్రవరంబుల సారథి కే ధవ
 త్ప్రీయతనయుండు నొంది దివి డ దీయఁగఁ. జెలంగి యార్యన
 త్యయనమన ర్తిచాచ్చున న్యరిం దువిత భ్రీసుటి విలాసంఁడై. 120

మ. పలునారాచముదీప్తిజాలము సహోభాగంబునం బర్వ ను
 త్కటవేగంబున నేయఁ గంటలు వక్షిపకముం మాటి నె
 త్తుటిపాం దేయము లేక యిచ్చి చనినం డ మాఁగి యాతండు వా
 లుటయుం దేరు దొలంగ నూతుఁడు భయానోలాకృతి నొలివక. 121

క. అమ్మాదీపుష్టుఁడు వా, లయ్యుల దుశ్శాననునిమహా సైన్యము రౌ

1. గ. బడియ నల్లియ. 2. 2. ప్రానిగ. ప్రాని-చ. మెగరి-చ. మెగమ-ట. నల్లి. 3. హయం

- ద్రమ్ముగఁ గలంచె నివిదగఁగఱము వినుతి నేమఁగమ మొనఁగింపనినార్వన్. 122
- చ. నకులుఁడు నూతపుష్కరింజన బ్రేనంగు నెడఁ నకులుఁడు నూతపు
త్రికునకు నిట్లనుం దలంచి యదైవము నేడు నిజప్రసన్నగు
ప్రికి నను బాత్ర భూతుఁడగ్రశేయుట గానఁగ నచ్చె నానుచూ
ఢ్వికి నిను గోచరంబుగ ఘోషించిన యా చతుర్విధసంపదన్. 123
- క. కారవపాండవులకు నీ, నైరము నీవలనఁ గాదె యవచ్చెను నిను ము
ద్ధోరశరనిహతిఁ బడఁ గ, న్నాక్షరఁ గనుంగొనక కోప యూటునె యెంటన్. 124
- చ. అనవుడు రాజనూతివి మహాత్మ్యవిగుంకవు నై ననీకు ని
ట్లనుట దలంప నన్న మగుశ నై నను బెన్నఁబడివల్కు లేల నె
ట్లన భుజశక్తి మా గుర్తగ్రహంక యగించినఁ బుం టావ్వఁ గా
క నిలిచి చూపు నీచలముగ్నియుం శత్రులబట్టియుం దగన్. 125
- వ. అని వణికి కర్ణుండు. 126
- నీ. ఉబ్బి మాక్కినుతు య డెబ్బదిమూఁడుమాపులఁ గప్పటయు నరెఁ యడలిగి యరని
12వై ని శతనిజాత్యబాణంబు లేసిన, నానూతనందనుఁ యడకుఁమాను
ధనువు నుగ్గుఁగ జేసి యతనువున ముప్పది, కాండములే సొదివిన యనొండువిల్లు
గొని డెబ్బదింటి నాశ్రయినినొంది మూఁడు మాగ్గణములు సూతునంతగమున్వబజి
తే. ధల్ల చ న విల్లు గునమాక్కియెల్లములు, నక్కటంబుగఁ గి శతపాత్రయకపరీతుఁ
జేసి నకులుఁడు నిఘ్నరహసనాసి, తాననాభిజా జై హేలు యచారె నధివ. 127
- క. నూతసుతుఁడు బలువిలు గొని, 2 మాతనినతమున నాటె యదైవములు ని
స్సాతనమన వ్రశరముల, నాతఁ డతని నొంది విల్లు యనతిముఁటిఁ గ్రూచెన్. 128
- వ. మఱియు నొక్కమహనీయకాగ్నుకంబు గొని కర్ణుండు గడంగె నప్పుడయ్యురువురు
నొండురులతూపులు గ్రుంచుచు నిజమాగ్ధింబుల నొక లోకకృత నెత్తుట ముంచు
చుం దేర్చి వివిధవిశిఖజాలంబు లడరించిన సరిబరంబు శైధవటలసంవృతంబునుం
బోలె నుండి నానమయంబున నకులన గ్రభాగంబునకు వచ్చిన సోమకబలంబులు
గర్జకూరనారాచాదిబహుళబాణపాతంబులఁ బలుపెట్టెంబు లయ్యెగర్జనకు బాస
టయై తడిమినకొరివనె నికులుమాద్యేయరాత్ర విష్ణోభాగంబున మూరనిఘటకు
లై ర ట్లిరువాఁగును నెడ గలిగి చూచు చుండి నారథిశోత్రము లుదారఘోరా
కారంబుల నుల్లసిల్లి ధల్లప్రముఖప్రదరంబులఁ బరస్పరాంగంబులు బాదివి
యంబుదపిహితమూర్తు లగుమూర్తాంకిశశాంకులచందంబు నొంది యన్యోన్య
దివ్యాత్మతేజోవిలాసంబుల నయ్యెయత్తంబుల వారిండుచు బోరి రట్టియెడ 129
- క. అలక నొడవి కర్ణుండు నకులుచానము ద్రుంచి సూతుఁ య గూల్చి తురంగం

బాలఁ జంపి చక్కరత్నుల, తలలు నటికి సిడము ద్రుంచి శ దరహానముతోన్. 180

వ. మెఱసివం గుపితచిత్తుం డై: 181

చ. పలకయు వాలునుం గొనియొక శ బాండుకుమారుడు పెక్కుచెక్కలై
యలఁ దొరఁగంగ నేనె గద శ యె శ్చినఁ గ్రుంచె రథంబు డిగ్గి యు
జ్వలవరిఘాభిరామాఁ డయి శ వచ్చిన నప్పరిఘంబు రూఢమా
పి లసితలాఘవస్సురణ్యతెంపునఁ గగుండు నొంచె నాతనిన్. 182

ఆ. మర్మభేదులై నశమార్గణంబుల, కోహ,టించి సిగ్గు జలము శ డిగ్గు ద్రావి
యెల్లజనులుఁ జూడఁ బొల్లఁదనంబున, కోర్చి యక్కుమారుడోడి పాటె. 183

... కడఁగు నకలుని విరళం శేపి యపమానించుట, ...

క. వెనుకొని రాధేయఁడు నిజ,ధను చాతనికంధరమునఁ శ దగిలిచి నలిఁ బ
ట్టిన నింద్ర చాప¹వరిగత,ఘనాకృతిని బొలిచె నతఁడు శ కారవనాథా. 184

వ. ఇట్లు పాండవనయబాడుదలఁ బట్టి మందస్మితసుందరాననుం డై² 185

క. పలుకులు వృథగా నన్నం, బలికిరి ము న్నింక నెన్ని శ పలుక వలసినం
బలుకము నీ కేదగ నా,యలవుఁ జలము నీ వెఱింగి శ తంతియ చాలున్. 186

క. అల వెఱింగి వెనఁగు వెనఁగం, దలఁచిన నది గాక సిగ్గు శ దలకొని యనికిం
"దొలఁగుట యం కిట దగు వి,చ్చలవిడి నర్జునునికడకుఁ శ జనుము కుమారా. 187

క. అని విడిచె నకులుఁ గుంతివ,చనములు దృఢవృత్తిఁ జిత్తనంకలితములై
యునికిం గగ్గుం డతఁడున, జని ధర్మజనరద మెక్కా శ నవ్విడముగిన్. 188

వ. ఎక్కి నిట్టూర్పు నిగుడం గుంభనితీ స్తభుజంగంబుచందంబున నుండెనివిధంబున
మాత్రీ పుత్ర మానమథనవిజృంభితం డగునవ్వీరుం డప్పుడు మధ్యందినగతంబైన
మార్తాండుబింబంబునకుం బ్రతిబింబంబునుంబోలెఁ బ్రదీప్తమూర్తియై వెలిమాపు
లును వెలివడగయు నుల్లసిల్ల శోభిల్లుతనరథంబు రయంబున దర్శనీయంబుగాఁ
బాంచాలబలంబు దరిసి పెక్కుతెఱంగుల మెఱుంగుటమ్ములగములు గదిమించి.

నీ. నూతులఁ దెగటార్చి శ కేతనంబుల వీట,³తాటంబు నేసి రక్తధ్వములఁ గూల్చి
చామరచ్చత్త్రోహాశ్రవణములు పొడినేసి⁴ రథిజనములశిరములు ద్రుంచి
కొమ్ములనటికి యంగుళములు దునిమిలొం,డములుఖంకించికుంభములు వ్రచ్చి
జోదులతనవులు శ భేదించి మోరలు, గళ్యాలతోడఁ జెక్కలుగఁ జేసి

ఆ. కందములు పగిల్చి శ కాళ్లు ద్రెంచి యా,శ్వీకులఁ జంపి చర్యవీరిఖకుంత
మునలముద్గర ప్రముఖసాధనములు భగ్గుములు నేసి భటుల శ నమయఁ జూచి.

వ. బాహువిలాసంబు మెఱయ నెఱయం బొలిచె భవత్సుతం డగుయ్యయత్సండు

1. గ. శరవృత్. 2. జ. తాటంబులుగ రథధ్వ. 3. గ. రథిజనములు + బృథిజి గూల్చి.
4. జ. గళ్యాలతోడఁ జెక్కలుగఁ జేసి. గ. గళ్యాల చక్కలుగఁజేసి. గళ్యాల చక్కలుగఁజేసి.

వర్జితప్రతిముం డగునులూకువయిం గవిసి కులిశనిభం బగువిశిఖంబున నొందిన
గోపించి యా బల్లిదుండు విల్లు విఱుగ నేయుటయు నక్కుమారుండు. 141

తే. మేలువిలుఁ గొని యఱువదిగనాలుగమ్ము
లతనిమెయి గ్రుచ్చి సాయకృతి తయనిహతి
సూతు నొప్పించి మఱియు నిశ్శాతశరచ
యమ్ము వరంగించె నధికర్యయమ్ము మెఱయ. 142

వ. దానం గనలి. 148

క. బలువిడి నులూకుఁ డిరువది, శిలీముఖము లొడలఁ జొనిసి క్క సిడము రయముమై
నిలఁ గూల్చిన నీసుతుండు, జ్వల్లవిశిఖము లయిదు నాటెవానియరమునన్. 144

వ. నొచ్చి యా సౌబలనందనుండు చొద్రంబు రూపంబు చాల్చినవిధంబున విజృం
భించి. 145

కా. భల్లం బొక్కటఁ ద్రుంచె సూతునిఁ జతుర్బాణాహతిఁ నాజుల
దొల్లం జేసె నిశాతపంచవిశిఖాటోపంబునం జించె వీ
రోలానంబు వికాసముం బొరయ మే క్క న్నేడి నీనందనుం
డెల్లం జూడఁగఁ బాటి యొండొకరథం క్క బెక్కెం గురుగ్రామణి. 146

క. గెలుపున మెయి వొడలఁగ సౌ, బలనూనుండు రథము వఱిపి క్క పంచాలబలం
బులు గలఁగఁ బలుదెఱంగుల, యలుంగుల విహరించె నున్మృతాటోపమునన్. 147

నీ. శ్రుతకర్మ నకులునిగ్రసుతుని శతానీకుఁ, దాకి యశ్వంబుల క్క ధరణిఁ గూల్చి
సూతునిఁ బరిమార్చి క్క నాతఁడు గడ వైచి, రథవాహనముల సాగరధిని గేత
నముఁ బొలియించె భూరమణయిమ్మొయినీడు, లనయుండునకులనందనుఁడువిరథు
లై యొండుదేవుల క్క కిరిరి శిసుతసోముఁ, దలఁపడి కడిమి గాంధారనాథుఁ

తే. డతనియడరించువివిధసాయకము లెల్లఁ
దునిమి బాణత్రయంబునఁ క్క సిడనువు నొంది
తురగముల నరదమ్ముఁ గేతువుఁ దిలప్ర
మాణశకలంబులుగఁ జేసె క్క మద మెలర్చ. 148

మ. విరథుం డై పోలివోనిబీరమునఁ బృథ్వీభాగనంచారి యై
శరజాలంబుల భీమసేనసుతుఁ డాశ్చర్యంబుగా నీమఱం
దిరథం చేడైఱఁ గప్పినం దునిమి నుకల్నేకోగ్రుం డై యమ్ముహీ
వరుఁ డబ్బలునిచావదండము భుజానవద్దంభ మేవారఁగన్. 149

చ. అతఁడు ప్రదీప్తఖడ్గము రయంబుమెయిం గొని యాన్మపాలుఁ డు
ద్ధతిఁ బరంగించుసాయకశ్రతంబులు ద్రుంచుచు నుల్లసిల్ల న
వృత్తి పటుభల్లఖండితకృపాగునిఁ జేసిన వీరఁబోక చే

తిరునియ బెట్టు వైచె జగత్తివర యాతనివిల్లు రెండు గన్. 150

వ. ఇట్లు కోదండంబు దుండంబులు నేసి నోలంగి యక్కు-మారుండు శ్రుతకీర్తిన్యం
దనం బెక్క సాబలుండు వేటొక్కవలెత్తి యత్రైఱి నురవణించి పాండవరథి
కులం గలంచె గృహచార్యధృష్టద్యుమ్నులు పెనంగునెడగొరముండు పాంచాల
వరుం బొడువునాటోపం బాలోకించి యక్కొంటేయసైనికులు దమలోన. 151

—ఇక్క ధృష్టద్యుమ్నుడు గృహచార్యునితో దలపడి యొడి పోవుట. ఇక్క—

ఉ. ద్రోణుపరాభవం బధికశ్రోషము సేయంగ నున్నయారఁ డ
క్షీణపరాక్రమంబువిలసిల్లంగ నీ ద్రువదాత్మజుఁ గల
స్రాణునిఁజేయ కేలుకుఁడు శ బైకొను నంతటఁ బోక విస్ఫుర
ద్బాణవిలాసముల్ నెఱపుఁ శ దా మనసైస్యము దల్లజిల్లగన్. 152

జ. అని వెండియు. 153

మ. వరదివ్యాస్త్రవిదుండు బాహుబలగర్వజ్ఞమనిర్వాహకుం
డగులం జిరికిఁ జేకొనం డిరిఁడు¹క్రోధాత్మాత్ముడై నేడు ని
ర్భర శౌర్యంబు నుదాతదైర్యము నుదగ్ర స్ఫూర్తి శోభిల్లు దు
స్తరదర్శి²ధరి దేక యున్న మనలం శ దా నేలకుం గోలకున్. 154

వ. ధృష్టద్యుమ్నుండును బెండువడి యున్నవాఁ డనుచు నుంకిరట్టియొక³ బెట్టిదంబు
బగుకృపాచార్యుతావులయేవు రథ్యంబుల నొంది సారథిక్రొవ్వడంచి యా
ద్రువదనందనునివు నెత్తుట దోచి యుల్లంబు గలంచె నప్ప డాతనినూతుం డత
నితో నిట్లనియె. 155

చ. వినుము కుటూర విప్రుభుకృష్టిర్య మవార్యతఁ దేజరిల్లెడుం
జనవు భవల్గునగ శిరఃజాలము లీరేసిమీఁద దైవసం
జనితము సువ్వె యియ్యెడరు శ నంగర మిట్టిద లొల్లి యెందు నా
కనినది లేదు తేరు దొలఁగిం గొని పోవుట కార్య మిత్రతీన్. 156

వ. నీయట్టివానిపక్రమంబునుండిట్టిసముల్లుసమ ముబంజీసి యిమ్మహాత్ముడవధ్యుండని
నిశ్చయించితి నామాట కియ్యకొను మనవుడు నాపువరిపాత్రుం డిదియట్టిదయని
నిశ్చయించి పలికి మఱియు హిసన్నరంబున నిట్లనియె. 157

చ. చిరణములుం గరంబులును శ సంచలభావము నొందఁ జొచ్చె మేఁ
విరివిరఁ బోవు చున్నయది శ విహ్వల మియ్యె మనంబు నీతలం
పరయఁగ మేలు మారుతిసురరాధిపనూనులలోన నల్ల నొ
క్కరుడనకై రథంబు దొలఁగిం గొని హిమ్మడిదీర మేటికన్. 158

చ. అనవుడు సూతుఁ డెంతయు రరయంబునఁ దేరు వృకోదరాంతికం
బున కగవంగ శంఖరవక్రముఁ గుణనిస్సనముఁ నిగిప్పి యే

- పునః గృహం దుష్ట్యల ప్రదర్శనంజములం బగఁగంగఁ జేయుచు
వెనుకొని పొల్చి నిల్చి గిరి శ్రీ వెన్నొని నిల్చిన వృక్షా వజీన్. 159
- త. కడఁగి కృతవర్మతోడ శ్రీఖండి వెనఁగు, చుంసి శరవచఁబున నమరమునొంప
నతని నయ్యోగవోత్తముఁ శ్రీ డలఘువృష్టి, విశిఖవిన్దునిఁ జేసి విల్ శ్రీ విలుగ నేసె.
- క. ఒండుశరానన మెత్తి శ్రీ, ఖండి గురియునవతిసామర్థ్యములు వెలుచక
ఖండించె నతఁడు తత్తో, దండం బా న్రువదన్వనతిశ్రవయుఁడు నజితక. 161
- క. ధనువు దునిమి కొమ్ములు మురి, నినవృషభముచంద మగుచు శ్రీ శీఘ్రస్ఫురణం
దనువున శిరశరములు వడి, నొనిపి యతం డతని గలిత్యశోభితం జేసెన్. 162
- చ. అలక మనంబునం గదిరి శ్రీ యాదవన త్తముఁ డొండువంట దో
ర్బల మెనఁగంగ డెబ్బదిశ్రరంబుల¹ నాఁకిమి మేన రక్షణ
రలు దొరఁగించి పెక్కు ప్రదర్శనంబులు వైషము నేయు చుండ న
గ్గలిక బెనంగ వెండియు శ్రీఖండి విని త్రరథ ప్రచారం జే. 163
- వ. ఆ ద్రువదనందనుడు జత్తు దేశంబున నాబక శ్రయంబు నాటించిన. 164
- కా. క్రూరోల్లానము పల్ల వింప గృతవర్మకుం దుగ్ర దీప్తిస్ఫుర
నాచరంబులు పెక్కు లొక్క ముగి మేనకా గ్రువ్వ మూర్ఖిలై న
వీరాగ్రేనరుఁ డపు సారథి భయావిర్యావదీనాశ్వుఁ డై
తే రచ్చోటు దొలంగఁ దోలుటయు భీతిం బాటె దత్తేనయున్. 165
- వ. వివ్వచ్చు విక్రమవిహారంబున కోర్చి శిబి త్రిగర్త సాల్క నంశి ప్తక సైన్యనారా
యణ గోపాలోపేతుం డై సత్యసేన చంద్రదేవ మిత్ర దేవ మిత్రవర్మ సామ్రా
సువర్మ సుశర్మాకు లగుసోదరసుతులు బాసబగొం ద్రిగర్త పతి వెనంగునవ్వుడు.
- నీ. సత్యసేనుఁడు మూఁడుసాయకంబుల మిత్ర, దేవుండు వృష్టినిగ్రదీప్తిమార్గ
ణంబులఁ గ్రూరబాణణంబులు మూఁటను, జగద్ర దేవుండు శరణ ప్రకమున
మిత్రవర్మఁడు గంకవత్తప్రి సప్తతి, ²సామ్రాట్టయేమనిశాతవిశిఖ
ములను శత్రుంజయుఁ శ్రీ డలఘువింశతికాండ, ములను సుశర్మఁడు పుష్కలనవాత్త
- త. ములను గప్పిర పారు నాగబలియుఁ డంబు, దములధారలు పొదువ నుగదాత్తరేఖ
గరము పాలుపారు మేదినిధరముభంగి, దలఁపఁ బట్టగుధీరతఁ శ్రీ బాలిచె నధిప.
- వ. ఇల్లు సుస్థిరుం డై మిత్ర దేవునంగంబున గంకవత్తశరంబును సత్యసేనుతనువున
మార్గణ త్రయంబును సుశర్మమిత్రవర్మలశరీరంబుల శిబిముఖాప్తక నవకంబులను
బజ్జి శత్రుంజయు శిలాశిరశరంబులం బడ వైచి సామ్రాతిం బంచవింశతికాండం
బుల గీ టడంగించియుఁ జంద్ర దేవుని ననిమిదియుమ్ములం దునిమి యుల్లసెల్లిన.
- చ. కనకపుఁగామతోమరము శ్రీ గర్వ మెలర్చఁగ నెత్తి పన్ననా
భునిభుజకాఖ యచ్చి చప శ్రీ భూరిబలుం డగుసత్యసేనుఁ గు

క్కున నిగిడింపఁ జేరిమునిశ్రోలయుఁ బగ్గములుగా మహిలలం

బున నొగలందునుం బడెన శ భూవర పార్థుడు గ్రోధదీప్తుఁడై. 169

క. హరిదేవఁ గన్గొని యాతని, యరిదముఁ గదియంగ నడపు శ మరద మనుడుఁ జె
చ్చెర నొండాకమునికోలం, గర ముద్ధతి నడపె ఘోటశకంబుల నరఁజున్. 170

క. తే రతనియరదమునకుం, జేరువ యగుటయును గ్రీడిత శిరబహుభల్ల
స్సారగతుల గాత్రశిరో, దారణ మొనరించి యొప్పె శ దరహాసముతోన్. 171

వ. ఇట్లు సత్కృతమునిఁ జిత్రవధంబు నేసి. 172

చ. ఘనతరవల్గదంతశరశ్రఘాతమునం బడ వైచి మిత్రవ
ర్మని రథమూతు 1 నట్టి దొకకర్పూరపుఁదూపునఁ నుర్విఁ గూల్చె నా
తని నమదీర్ఘ మై వెలుచఁ శ దాడి త్రిగర్తబలంబు సుట్టుము
ట్టిన వివిధోగ్రసాయక పక్షటివృత నొప్పి కలంచె నేవునన్. 173

వ. వెండియు సుశర్మనిజాతులు పోక వెనంగిన. 174

ఆ. వెండిపింజఁ బాలుచుకన్దవేదయమ్మున మిత్ర, నేనధరణిసాధుశిరముఁ ద్రుంచి
వాడినారనము 2 సుగవర్మనికునికిట, నాట నయ్యమర్త్యనాథమూతుఁడు. 175

వ. అట్టియెడ నంశ ప్రకగణంబు లన్నియు నార్పులు నింగి ముట్ట నలుదిక్కులం గిట్టి
బెట్టిడింబు లగనప్రత్యప్రపరంపరలు గరిసిన నమృటివిలుకాఁ డలుక నూనిన
యలంతినవృచ్చెలువంబు మొగంబునకు వింతచె న్నొసంగ విజృంభించి యైంద్రా
స్రంబు ప్రయోగించిన నది ప్రవీప్రభల్లాంజలిక ప్రముఖంబులం బరఁగుటయు.

సీ. తేరులచెక్కలు శ వారణంబులఖండ, ములు భూషణంబులకసాయుడి ఘోట
కంబులకునియులు శ గరవాలతోమర, శరపరిఘాదులకశకలములును
రథికజనంబులకప్రయ్యలుఁ జామర, చ్చత్త్రకేతువులయంకశములు భటుల
తుమురును 3 రాతులకంబులునుగంక, టములభాగములుఁజింకదములనుముముఁ

తే. గలసి నెత్తుట మునిఁగిప్రేత్రులఁజెనంగి, మెదటబుంగివియచ్చరకపాదయములకు
నద్భుతంబు బీభత్సంబు శ నావహింప, నంగరాంగణ మతిఘోర శ భంగి యయ్యె

వ. అప్పుడు. 178

క. కరిహయశవముల విఱిగిన, మరనంబుల విషమ మైవనయాజుఁడీతి న
త్తురుకొంపిలోన రథ్య, స్ఫురణకతనఁ దవులఁబడక శ శోభిత గతియై. 179

—అదుర్యోధుడు ధర్మజానితో యుద్ధంబు నేటి విరఘు దగుట. —

తే. నరుడు దీవ్రశరార్పులు శ వరఁగఁజేయఁ
గలఁగి హతిశేషనంశ ప్రకప్రజంబు
పలుగడల విచ్చుటయుఁ బోగ శ వాసి మెఱయు

నగ్నియునుబోలె వెలుఁ గొండె శ నారఁ డధివ.

180

ఉ. కౌరవరాజు ధర్మజుఁడుఁ శ గయ్యము సేయునెడం గడంకమైఁ
కౌరవరాజు ధర్మజునికాయమునన్ నవసామకరీబులన్
సారథిమీన నొక్కపట్టుసాయకమున్ నిగిడింప నాతిఁడు
స్వోరతరాక్షుఁ డై యతని శ నొంచె శ్రయోదశసాయకాహతిన్.

181

వ. నొంచి తోడన.

182

తే. తునియులుగఁ జేసె హరులఁ జగతుశ్చరముల

సూతుఁ బంచమమున ఘనశక్తేతుష్టి
వృషమునఁ జావదండంబు శ సప్తమమున
నలిగి యెత్తినకరవాల శ మౌవ్రమమున.

183

క. ఆలోనన యజ్ఞనవతి, వాల్మీకారనము లైదు శ వత్సమున వశిం

గీలించి ధైర్యసారము, దూలించినఁ దొలఁగి నీసుక్తుం డిల కుటీశన్.

184

చ. వికలరథప్రయత్నుఁ బృథ్వివీవతిఁ గన్గొని గ్రోణపుత్రక

ర్ణకృష్ణులుఁ దక్కునుం గలుగునాయకులున్ రయ మార వచ్చి కూ
డికొనుట సూచి యెంతయు వశిం జనుడెంచిరి ధర్మసూనుపొం
తకు నమఃదగ్గు లై యతనిరథమ్ములు సంగరకౌతుకంబునన్.

185

వ. ఇతైఃపింగున నవరాహంబున దోరామొత్తంబు లొక్కదెనకుం దాక్కొనిననుభ
యబలంబులు నురవడించి కలయన్ బెసినం గ్రందుకయ్యరి బయ్యెనందుఁ జిందం
బులమ్రోతయు నాత్మలయులివును బాణకృపాణాగి హేతిసంఘట్టనంబునం బుట్టు
రణనంబును రథావయవాసికపాణభంజనంబున నెనంగునినదంబునుం గూడి పరఁ
గిన దిక్కులు పిక్కటిల్లె గిరులకొమ్మలం జక్క. వ్రేలుతురంగంబులును సందు
కొని చొచ్చిననుభటులు సరివివ నొడిగి కూలుశుండాంబులును నాశ్వికుల
మొగంబునం బడి లులాయంబులు సొచ్చినసరోవరంబులచందం బగుకాల్పంబు
లును రథికులు వోక పెనగిన నటవతి లునునయరదంబులును నెత్తురుకాలు
వలును గండలతిట్టలును బ్రేవుప్రోవులును నెమ్మలదాసులును సత్యంతిరౌద్రంబు
నావహించె ననుటయు నాంబికేయంబు.

186

చ. నమరము¹ పెంపు సెప్పెదవు శ నంజయ చెప్పవు నీవు నీమహీ

రముణునిధంగి ధట్టజశ్రరంబులచే విరథణ్య ముండి మా

నముఁ జలముం దెగిం దొలఁగెనా మగుడం బురికొంట లేదె ని

క్కము సెపుమా తనూజుభుజగర్వవిహీనతి నొంచె జిత్తమున్.

187

వ. అనిన నానూతనదనుం డిమ్మానవవతి కి ట్లనియె.

188

తే. విరథుఁ డయ్యెన కాని య్యవ్వీరుఁ డాహ,నంబు దక్కక యొండురథంబు వన్ని

కొని నముద్ధరించుచు స్రవోధ మైనను నముతో నూతునకు నిట్లు కలనియె నధిప.

ఆ. తెల్లనీవిగులును క వెల్లనిగొడుగు నై, యల్లవాడె పాండవవాక్యజుండు

మెఱసియున్న వాడుగవలెను ముచ్చోటికి గథముఘోటకములగలయుము మెఱయ.

వ. అనుటయు నతండు నట్లు చేయ నయ్యుండ్లిరుండు నిజసారధి నాలోకించి యహి కేతుమహితం బై వచ్చుచున్న పుత్రరాష్ట్రనిందనన్యగనసంబునకు నమ్మిఖంబుగా మనరథంబు నడుపు మనుట యు నాతం డవ్వధం బాచరింప నయ్యురువు రతిరథి కులకుం బ్రకటప్రథనం బయ్యె నట్టియెడ.

191

నీ. పాండవుచావంబు క ఖండించె నీకొడు, కొండొకధను నెత్తి క యుఱక యాతఁ డక్కురునాథువీర క గ్రక్కునఁ దునుమాడె, నతండు వేటొకవింటనలని నేయ నయ్యుండ్లిరుండు నానాశ్రుంబు లేసిన, నాచ్చాదీతం బయ్యె క నంబరంబు వా కొండొరుల ర క్షధాగాష్టతులఁ జేసి, పుష్కంఠుకథంగి క బాలించి రేచి

ఆ. ఘోరశక్తి నైచె క గౌరవపతి యని, నమమఁ దునిమి ధన్యసందనుండు నొంచె నిశితవిశిఖరపంచకమ్మున నమ్మ, హీనునరము గర్వ క మెనక మెనక.

192

వ. ఇట్లు కొంతయుముఖ్యుచేరి నొచ్చియు గాంధారీసందనుండు.

198

చ. బరవస మొప్పు గూరసవరథల్లవిదారితంఁ జేసి నమ్మహి శ్వరు నతఁ డల్లి బల్లి కుగ్రవాషుశిలీముఖ ముచ్చి పోవ న క్కురుపతి నేయఁ గయ్యనుసక్తుం దుది యప్పుడు చేయువాడు గా నరదము డిగ్గె నాతఁడ గ్రధాకలనోద్భటబాహుదండు డై.

194

క. డిగి రయమునఁ గదిసిన నాజగతీపతి యేచి యుగ్రశక్తి నురము బె ట్టుగ నై చిన నీరసయుండు, మాకుడఁగ రథ మెక్కి వింట క మాక్కొనువాడై.

— ఖంధ దుర్యోధనుడు ధర్మబాహో యుద్ధముపేసి మార్చిల్లుట. —

క. ఆత్మజి గడుఁబెల్లుగఁ గ్రొన్నెత్తురు వడియటయు నతండు క నిర్భరమూర్ఖా యత్తుఁ డగుడు గృహవర్ము, నాత్మత నెడసాచ్చె బాహురద్యము నెఱయన్.

ఉ. ఆతని దాఁక వీరక ననికలాత్మజుఁ డప్పు బలంబు మూరుతో ధ్ధాతపయోధివోలె వశం క నోద్వషియెం గృతవర్మ గంత ను ద్ద్యోతిరథంగి వచ్చి విషయండు వెనం దునుమాడె లీలమైఁ జేతులతీట వోప రథసింధురవాజిభటోత్కరంబులన్.

197

వ. అంత.

198

క. కురువతి దెప్పితి బాహు, స్ఫురణంబు డలిర్ప నింద్రకాని మాక్కొని ని ప్థురవివిధవిశిఖవినిహక, శరీరుం జేయటయు నతండు క నక్రోధం డై.

199

తే. కార్ముకముఁ గేతువును ఘోటకముల నూతు వెడఁదబలుతూవు రేసింటం క బుడమఁ గూల్చి

భల్ల మొక్కట నలనివ్వెన్విలు దునిమి
ప్రాణముల్ గొనఁ జాలెనుబాణ మేసె.

200

క. కని యాముల నెక నది, గునియలు గావించె గుగనుకనుం దాతనివి
లును హులందునిమి పాన్థు పుదను మార్కొ మక్కపునిచావడముద్రుంచెన్.

చ. వసిఁ గృతివర్మ దాడిన సప్తవారణఁ దద్దనువున్ హయంబులన్
సిడమును రూపుమాసి విలసిల్లి యెరిర్చినదున్నేనువీల్
నడిమికిఁ ద్రుంచి గాండివగుణధ్వని దిక్కులు పిక్కుల్లి నె
క్కునువద మొన్న గెల్లదనకనుం జన నారథిగుం జనగుండై.

202

క. అన్నరుగి మూడుశరముల, వెన్నుని నిరువదిని శాత్రువీధిముల వెనక
భిన్నాంబుల జేసి విజయ, మున్నేసియన్న బాణముల బిట్టెన్.

203

వ. అంతకు మున్ను సాత్యకీశోపం బోరి పోరి మురారాధేయుడు దనదన కడరిన
కవ్వడిం గని యక్కడ మొగిం బయి యిటుపరాక్రమించినం జూచియేచి యా
నవ్యసాచి కడ్డపడి యిక్కే శివాజుండు.

204

తే. నవతిశరముల నవమార్గి ముని శతశి, శ్రీముఖముల సేసి దోర్లల మెఱయ
సారథిధ్వజహయరథసహితముగ నుద్విగ్ధుడై కిచ్చె సక్రమంబుడధిప.

205

వ. అప్పుడు యథామన్యుండును శిఖండియు ద్రాదేములు నుల్లిమూజుండును యు
యత్సుండునుగ నలుచుధృష్టమ్యముండును జేకటాసుండును బ్రభద్రక చేకరూశ
మాల్య కేకయ వర్తి బలనమెలంబుగా ధర్మపాదనోత్సాహవీరతాటోశోభితు
లయి కవిసి వివిధాశ్రయే ప్రవ్రాతము లాసూతస్థానము నడరించిన నవీరుండు.

మ. అని వేగంబ మరల్చి ఘోరిపవన్రవ్యాపారనిర్మలతా
టవులం బోలఁగఁ జేసి దంతిధులఘోరబుద్ధుడన శ్రేణులన్
దివిజవ్రాతము పిచ్చులిప రథసోదేకంబు రాగ్రంబుల జెం
ప విజృంభించె ధనుర్మణధ్వని నభోభాగంబు భేదపఁగన్.

207

మ. కని గాండివరుండు దర్ప మనఁగం గల్గెత్త్రుజాలంబు నీ
సున వారింది శిలీముఖములు పరిస్ఫూర్తిర్విధం బర్వః బే
ర్చిన గార్చి చ్చుడర్క మృగంబులు భయోద్దేఃరంబులం బాటుచా
డ్చున నీమూఱలు సెలకం బఱచె నసుభూతిభిక్రమా గ్రంబులై.

208

వ. అంత నంశుమంతుం డవరిగి మువలకుం జనుట యథాసూచికః దోడు సాధ్యా
రాగమిలితంబై నతిమిరంబు గనెన నెట్టియుం గాన రామి జిత్తంబులు గలంగ
రాత్రి యుద్ధంబునకు నోహటించుటంజేసి మనదొరల బొడవనెనిసలు దఱిమివం
దాల్చి వాటింపక తిరిగివోయిరి జముంబునోని వీరనవ్వులు వారు గవ్వడిం గమల

నాభునిం బ్రశంసించుచుం దని రిప్పింబున నుభయసైన్యంబులు నిజశిబిరంబుల కరిగి విశ్రామంబు నొంద నుచున్నట్లును సంజయునకు ధృతరాష్ట్రం కిట్లనియె.

ఉ. తెల్లము దిమ్ము నందఱ వధివఱగ నయ్యమరే న్నినంకనా
1. డొల్లక పో వాడు వనకలుగ్గతి సూపెన నన్న మీమహీ
వల్లభు²వారి కేల యమవహ్నుల కై నను రూపుతో³క బో
* జెల్లదు గాన తద్భుజవిశేషము రూఢము గాద సంజయ

210

సీ. యాదవవీరచక్రయంబునాటోపనముద్రో ముడిసి సుభద్రఁ డెచ్చె
ఖండివం బాహుతిగ్గా లీల నొనరించి, సత్కృత్యుత్కృత్యులఁ జేసి
శబరవేషముఁ దాల్చి చుచుదాని తోపరిన, శివులేవో బెన గి ముగ్ధునిచే నరని
గంధర్వుచేవడ్డకారవన త్తపన, విడిపించె లాగున న వెరవు మెలయఁ

ఆ. గాలకేయకులముఁ న గాల్చివ్రోలి⁴, ననిచే యభివృత్తుల న నను బియ్య
కొలిపెఁ గ్గిడి⁵ బగము న గొనియాడ నేకకో, సంజచుకవలసికమునఁ గాడ.

వ. కావున మనవారికి నోటము యక్కిరి⁶వలనం గలిగె ననుగలుచ వారి గర్హింపం
దగ డట్టిజెట్టితోడం బెనుగలుఁ బ్రశంసకుం దగుదురు ఎదంబడి వారేమి చేసి
రనిన ధృతరాష్ట్రంబు సంజయు కిట్లనియె.

212

ఆ. * అట్లు రివిసి హృత్ మాటుఁ బోటు నొకల్పి, గలయఁ గలిగి డప్పికగదిరి సురియు
దొరలుఁ దాను నెల్లమ న్న మర్యోధను ను విచారాభిముక్తి నున్నకయనరమున.

వ. పాశుడెన బలుకు పుట్టినం గ్రోసింబున నూర్పున సందశింపఁ గర్ణుడు * భగ్గు
దంష్ట్రం బులు విమాలు లేపధుజంగంబును బోల్చు దగ వరాజముంబు నొంది
దీనదశకువచ్చియున్న యాంధికవరులంబయంగనుంగొనికారవేశ్యకున కిట్లనియె.

ఆ. అలపు వెరవుఁ దలఁపఁ న గలఁ డితర డన వాసి, తెక్కినట్టిరథిను న డక్కిరిటి
వలయునెడల నెరిసికవాసు దేవుం బో, ధాదు నెల్ల తెలి న న దేవకఁగ. 215

క. బనిమిషనాథుం డిచ్చివఱసత్ క్తికి ననుర నొడ్డి న గాడిపె దొలగిం
చినహరివంచన వనవడి, ము మెల్లను దెలియ పనమి న ముచాధీశా. 216

క. అగుఁ గాక యతని నాతని, ముగిటిమియును నేవు నెల్ల న మాన్వర నీకు
బగ యనియెడుమాటయు నిజ్జగమునఁ గలుగంగ నీవు న బగతీరాధా. 217

—* కర్ణు రెండవనాటి యుద్ధము. *

వ. అనినం బ్రయం జంది నీసందనుం డతనిం దగువారలను నిజనివాసంబులకుం
బోవం బనిచి తానును నభ్యుతిరమందిరంబున కరిగె నారాత్రి సుఖనిద్ర నేసి

1. గ. డొల్లకపోకు-జ. డొల్లంబ గాక. 2. క. వారికి శయనము-జ. వాడే యెదురుమును.
3. గ. తెల్లనె. 4. చ. గుణము. 5. జ. ఇట్లు... యెటుఁబోలునొడవ. 6. ఇది పెక్కిటఁ గాకరాదు.

రేవకడ నుండు జనములు సంగ్రామంబునకు నడచి రుత వడి ప్రళయముగిలి పాండవబంబులు దోతెంచె ధర్మనందనుం. బ్రహ్మసృతియెల్ల దైవమజ్జయ పూహంబు పన్నించినం జూచి మనవాకును కాసికి బ్రతికా యాహరించుటకై గాధేయ గాకకు నెదురుచూచుచు నొకధరిం బన్నించె విని గాంబికేయుండు.

క. శీతార్థజంబులు ప్రద్యోతనునందయుంబు గోచరుడున్నఁ గని పా నేతేరం గోరుజనులకు, నాతండు నిజతేజమునం బ్రేయం బాసఁగెనొక. 219

జి. అమ్మయి ధర్మనందనునియగ్గలికం దొలునాడు రాజు బ న్నములపాలు నూచుచు రక్షణంబుకడంక దొడంగి చన్నబు అమ్మయి నర్జునంబున నగ్రహీనపరాక్రమలీల సూపెనో లెమ్మ నొకంక రేమియు నగ్రతండును నాతండు నేమి నేమును. 220

చి. కర్ణుడెట్లె కలనం గ గాంతేయవర్ణంబు, గృష్ణయులేము గాం గ గెలువఁజాలు నేమి స్వేద గలదు గ మీమానవేంద్రుని, చిత్తమానస్య సుతనిత్యజేయవ కున్నె.

క. సాబలదీతయుఁ గర్ణభుజాబలమును గూడి లెడు గ సాయూజ్యులీ గా బలసి వెలయువాడై, యాబే లూతన మనంబునం దేగ్రాన్తునీ. 222

క. జూదంబునాడు మొలచిన, యాదుర్దశ పెరిగి సంభ్రమా న్భరింపఁ భోదయుంబరానం, పాదిని యై మనసు నిల్లు గ పతంగినియెడినె. 223

క. యశోధనుచేసినయవ, కార్యంబున వచ్చినట్టికి వంబులు య త్పర్యంబున వినియెడ బ్రతి, కార్యంబులు గామి మనసుగఁగించు నుండున్. 224

క. పాండుసృపుసుతులలో నొక్కొండై నను నొవ్వఁ డుంకకను మును వినితా మండులి చేరువ మెలఁగెడు, గండున మెలసెదరు కురుస్థికాయము నొనుమన్. 225

వ. దైవంబు బలవంతం బనినవిని సంజయుం డజ్జననాథునితో దేవా వినుము వగచినం గృతిపడిసి కార్యంబు గ్రమ్మఱం బొడమునె డెందము గుండు సంతియకాక యట్లుం గాక నీవు సేసినయదియ చూపె ఫలించె భండునంబు పలదని యెన్నిభంగులం జెప్పినం బాండువులకు గీడు దలంచి యప్పలులు గొన వైతివి వారలవలనము న్ననేకపాపంబు లాచరించితి నీవలన జనకుంబు నాటిల్లు గావున. గడవంబసిన దానికి వగవం బనిలేదు దారుణం బైనరణంబు విను మునుటయు నతండు కన్గం డ్లు దడిసిన కారణంబుఁ దొడంగి యెఱింగింపు మునుటయు నహ్మరవేత్సవునకు నాసూతనూసుం డి ట్టనియె. 226

క. రేవకడ నకలబలములు, భూపాలురు వెడలి నడవం గ గోరికె బివపా నీవుత్త్రుండు వెడలెను నా, టోవరం దమ్ములును గర్ణుఁడను దోనడవక. 227

వ. అయ్యవనరంబున. 228

సీ. రథము రథమూఁ జేరఁగఁ డెచ్చి యమ్మడి, నీశ్వరుతోఁ గర్ణు గ డట్టు లనియె

- నాకుఁ గృత్యంబు లభనేకముల్ గలిగె ను, న్నాధనంజయునకు శ నట్లు కాన
యారనంబున మాకు శ నిద్రలు కొంజొరు, విశువక పెనంగఁ శ్రోవువద యింకఁ
గలహ మొక్క మొగంబుగావున నే జేయు, దలంపటి పోరుమగ్గమలవుఁ జలము
- ఆ. నుల్లె నిల్ల నొక్క- శ రొగనిని నొంపను, జంపఁ జాతు మా నిర్మలంపనాథు
వలనఁగన్న శక్తివోలియుట నామీఁగ, నలుకు లేక లలుము; నాతఁ డధిప. 229
- వ. అప్పుడు చేనొరుగు గా కుండి సక్కిరీటి గీటడంగింబువిధంబూహించుము. 230
- చ. సరియగు నాకు దివ్యశరజాలములం దలపోసి చూడ న
న్నరుండు దృఢత్వలాఘవగుణంబులఁ దక్కువ మారపారివి
స్ఫురణఁ గరంబు వేట్రపడు శ భూవర సౌమ్యవర్షే నేరియన్
దొరయఁ డైర్వశౌర్యవట్టుదొర్విభవముల హీనుఁ డెంతయన్. 231
- క. మును విశ్వేశ్వర్య దేవేంద్రునశ్చే నిర్మించె మహిత్యరూపము విజయం
బనుచాపము దాసన బూజుదళుజాల మద్దలచే నతఁ డుద్దగ్రస్ఫూర్తిన్. 232
- చ. పరిచయ సక్రచిత్తుఁ డయి శ భార్గవరామున కాలిఁ జెచ్చినం
బరువపరా క్రమమున నృపాలుం నెల్ల ను నిమ్మహాభుజం
డిరువదియొక్కమాటు సమయించె. దీక్షితునితాంతశ్చక్షి
పురమదయూపరుం డొనఁగెఁ శ బౌధివ నాశది కూర్మిపెంచునన్. 233
- ఉ. ఆమహానీయచాపమున శ నర్జునుదర్ప ముపించి నేడు నం
గ్రామము నుజ్జగించెద సకలంబకసుసితి గల్గ మేటి నై
భూమి యిమర్చెదం గొనుము శ భూవర నీ దగువు త్రవృత్తులన్
శ్రీమహిమన్ నమ స్తవన శ్రీమహాహోన్నతిఁ బొందునట్లుగన్. 234
- వ. అని పలికి వెండియు నిల్చు నావిజయంబును విజయగాండీవంబును నొక్క
రూప యిదిసి నడియతూణింబులు నన్నిదేవుం డెచ్చింబుభవ్యరథంబును
నవధ్యరథ్యంబులుం గల వవి యొక్కఁ యునను దాని కంతఁ జెంతింప. 235
- క. నారాచము లాదిగఁ గలఁగూర ప్రదరిములు బుడ్లఁ శ గొని వచ్చెద బల్
తేరులు దృఢవాజులు నా, లేరిమొకఁ బెక్కిమర్చి శ లేచ్చెద నధిపా. 236
- వ. మఱియు నొక్కం డాకర్ణించుము భువన ప్రవర్తకుం డయినకృష్ణుండు సారథ్యంబు
సేయుట సప్నాపరా క్రమం బసాధ్యంబై యుండు నట్లగుటజేసి. 237
- తే. భండనము సేర్పుమొయిగృష్ణుపాటియనఁగ, మహిఁబాగ డ్దకునెక్కిననమ ద్రనాథు
నాకు సారథి గాఁగ నొనర్పవలయు, గెలుతు నట్టైన నన్నరు శనలపు మెజయ.
- క. హరి కకు- డరయ మద్రే, శ్వరుం డశ్వజ్ఞానమున ననంతయు మే న
న్నరునకు మిక్కిలి బలవి, స్ఫురణంబునఁ గర్మకుశల్యబుద్ధిఁ దలంపన్. 238
- క. కావున సప్తర మిమ్ములు, గాపించుట యెల్ల హితముం శ గావించినయ

త్వై వెలయు నింత సేసి మహివర నను జూడు పోర న న్నిచ్చెదనో. 240

క. విను మిత్రైఱున నే న, య్యనిమిషవర్గంబు నెవ న నాజి జయింతున్
మునుజులు పాంతురనూజులు, జననాయక నాకు నొక్కనరకే లలఁవన్. 241

వ. అనిన విని నీపుష్పింప స్రీశుం డయి రాధేయు నగ్గించి నీ కల్లభంగినిశల్యుసార
భి గావించెద నని పలికి యుత్సాహదీపుం డై. 242

క. అమ్మో బండ్లును రథర, ధ్యమ్యులసం కెక్కుం డెత్తుం న నవనీసులు నా
తమ్ములు నేనును నీపా, ర్భ్యమ్మున నడచెదము బరవనను బు గ్రముగన్. 243

క. అని చెప్పి స్రీశుం డగునా, తనిం దోడ్కొని నడచి సమచిత్రంబుగ శల్యుం
గని భక్తి బ్రణతు. డై. ము, ట్లను దుర్వోధనుండునవివాయన గ నతనితోన్.

— ధృదుర్యోధనుడు శల్యుని కల్లునకు సారధ్యులుసేయు ము ప్రార్థించుట. —

సీ. సత్యవ్రతంబును న శాస్త్రవదుర్దళా, పాపంబుల మహాభాగశత్రును
నీకు నై జంబులు న నాకుఁ జెందఱుం గూర్తు, గావున నిన్నను న గారవించి
వినతుండ నై వేంకటేశోయెద రాజుల, నడమ నీ దగుసామనస్వ మెఱిగి
యర్జును ననిం దెగటార్చుంగ వలయుట, యూహించి సంభ్రతోత్సాహ లీల

అ. గావు మితని ననుచు న గర్లుని జూపి యీ, తని రథంబు గడపు న మనఘయిట్లు
లైన నితండు వగఱుం న తోసిక పొదివి య, న్నలితగులు నొంపం న జంప జ్ఞాలు.

చ. గురుండును భీష్ముండు జనినం న గొంచెపుమూఁకలతోడ నేను నం
గరవిజయంబు గోరి భుజగర్వమునన్ నకి నన్నపాంశభూ
వరసురవర్ణముం దొడగునవాడన నా మది నిశ్చయించు తె
వ్వరిం గొని యింత నీ వెఱుంగరవా నినుం గల్గునిం గాదె నర్ముతిన్. 246

క. ఇమ్మివ్వరమ్ము సార, ధ్యమ్మితనికేజేయు మినున న గగుణుండు సాహ
య్య మొనరిచినట్లుగఁ దిమి, రమ్మక్రియన్ రూపు సెడి యశ్రరాతు లడంగన్.

క. అనిన విని కెంపుసొలపునం, గనుగవ యుగ్గతాగ బామూ న గదియంగ ఫాల
మ్మునం జెమటవొడవనీసుతుం, గనుగొని యట్లనియె నతఁడుకటము లదరంగన్.

సీ. నను నింతనీచపుంబనికే బంపంగ నీకుం, గగున భూవర వగ్గధగ్గ విధము
లెఱుంగవే శూద్రుల న కేనాటం బరిచర్య, సేసి మూర్ధాభిషిక్తు లైన
రాజులు సూతజ న రాధేయదొరం జేసి, కొని యేను సారధ్యమునకుం జొరంగం
జాల నీతని బలశాలింగాం దలచెడు, నాకంటె నిట్టిబ్రహ్మంబుం గలదె

అ. వగఱతోన నొకనిం న బాల్నెట్లు మెట్టివా, డైన సమయఃజూచి కయరుగు వాడ
నట్టిభంగి సాల న దంటనిం దరవాఱు, గొని వధింతు శత్రుకోటి నెల్ల. 249

1. క. బరవసముదగ్రమునన్. 2. గ. మితనికి సహ, జమ్ముగ నినునకు సహాయసారధ్యసహ
య మొందవలె. ముసాధ్య మ్మితనికి జేయు వివరీతనయునహమ్యత్వ మొందవలసవిగతి. 3. క.
నా కింతకంటె/ బిష్టుంబు. 4. క. దరువాఱుగ. అరవాఱు.

క. విను మేను విశ్రమింపఁగఁ, గనుగొనియెడువంతవాఁడుఁ శ్ర గలఁడే కలన్జే
లనికాయుంబు వగుల్కా, వనవిధులు గలంతు ధరణి శ్ర స్రుతుం గలయన్. 250

చ. వరవర చూడనే తెలియ శ నాదగు బాహులు మధ్యలంబు నీ
వరయక పల్కితే నొకని శ నక్కట సారథి నై రథిత్యవి
స్ఫురణము తక్కు నోపగునె శ సూతతనూజుఁడు ఘోషశాంతము
దొరయఁడు నాని నానగసురతుఁ మురమర్దనుఁ జీరికిం గొనన్. 251

వ. ఇట్లగు తెలుగికి పావ్రితి వెలింగియుం గగ్గవత్పాతంబున నవమానించెదేనిమా
భూమికిం బాని వచ్చెద నెవలికి రాజమధ్యంబున నుండి వెడలిపోవం జూచినం
గురువతి న ప్రణయబహుమానంబునం. జని నిలువరించి సాంత్వనస్వరంబున మధు
రాక్షరన్ధానంబుగా నెరినితో- 1 గన్గుండ యేల తక్కు నీకక్కడయ నరథికులుం
గలరే కిడింగనగఱకు హృదయశల్కం బగుటఁ గాదె నీకు శల్కం డనునభిధానం
బయ్యె నాయభిప్రాయంబు వినుము ధనంబయువకు రథిగగుణంబులం గగ్గండు
మిక్కిలి కృష్ణునకు నెల్వెప్పారయజ్ఞానంబున నీవధికుండవు ధనంబయునకుఁ బ్రతి
పీడింక మనన గ్గం బాలించితి మది కృష్ణుండు నెల్ల నీకునకిం జేసి కృష్ణువర్త
నంబునకుఁ బ్రతిపిధానం బాచరింప నిన్నుంగొరితి నింతవని నీకుండక్కునొరులకు
కక్కం బగునే యనిన విని ముదిరహృదయుం డయి మద్రేశ్వరుండు. 252

క. యను గృష్ణుకంటె నధికుం, డని మునుజేంద్ర కోటి శ్ర యాకర్ణింసం
గొనియాడితి వివలయశోభునుఁ డగుకర్ణునకు రథమృగడపెద నధిపా. 253

వ. అని యా నూతునందను నద్రేశించి వెండియు నిట్లనియె. 254

క. జనవల్లభ యోగనమయామా, విను మీరినితోడ నేను శ్ర విచ్చలవిడిఁ దో
చినమాట తెల్ల నాడుడు, నను నెగులు పట్ట కుండ్రివం బొం దొనరున్. 255

క. అనుటయు గౌరవమున నీరసయఁడు రాధేయుఁ జూచి శ్ర తగు నిట్లగుఁ గా
కని పలికి శల్కనిం గనుఁ, గొని యది గడులెన్న యనియెఁ శ్ర గురువంశనిధి. 256

వ. ఇట్లభినందించి యున్నయన్నరేంద్రుం డమ్మద్ర పతిమనం బురియాడనోయని
శంకించియెరినితో మఱియు నిట్లను నివ్వధం బాచరించుటకు విచారంబు వలవదు
తోల్లింటి పెద్దలవృత్తాంతంబు వినుము మార్కండేయమహాముని మాతండ్రి కేను
వినుచుండఁ జెప్పినయది నీకుం జెప్పెద సురలతోడిదురంబున నసురవరుండగుతార
కుండు దెగినపిదపఁ దడియలేనయులు విన్నున్మూలియుఁ దారకాక్షుండును కమలా
క్షుండును ననువారలు వారిజానను నుద్రేశించి. 257

—♦♦ దుర్యోధనుడు శల్కనకుఁ ద్రిపురాసురుల వృత్తాంతంబు నెప్పుట. ♦♦—

క. దమమున నియమంబున ను, త్రమమును ఘోరంబు నైవ్యతవ మతినిష్ఠం
బ్రముదితు లై చేయఁగ న, కక్కుమలభవుండు దోచి వరమృకారుణ్యమునన్. 258

1. క. గగ్గండి తుల తక్కునీ కెక్కుడురథికులుం.

వ. వరంబులు గోరికొండ నవును వా రందఱు నొక్కమాటయ కా నకలభూతంబుల
వలనను సర్వకాలంబులయగును సవధ్యస్యంబు మాకు నీ వలయు నని యడుగు
టయు నరహంజుడు. 259

క. ఆచంద పెండుగల గల దది, గోచరమే నియ్యకును క గొనుటకు దగ్గుమై
నూచి యడుగును శిశుభదం, బై చెల్లెడువల్లుగా బ్రియంబున నిత్తున్. 260

వ. అనవుడు నయ్యసుర లిట్లేనిమాకు మువ్వకు మూడుపురంబు లెల్లనుఖంబులం
గలిగి కామగయనాబు లై దేవదానవయ్యోరగాదిహనులకుం జెఱువ రాక విల
సిల్లునట్లు నొసంగు మేమా భవత్ప్రసాదంబుసొంపున నిర్భయులమై వెం పొంది
నంచరించెద మనుటయు భక్తభవ్యుని లెన్న దీనికిం దుది పట్టిక యని నుడివి
యట్టిద గాకుండ ప్రయత్నము చే వల్లియు ఉదయ నర్కమజేర్చులప్పురంబు లెప్పు
డొక్కడం గూడె నప్పుడు బలియుం డగువాడు జెఱుపగ దలంచినం జెనునదిగా
నొడంబుఁటిమి ప్రిపురంబులు నంగతంబులు గాకున్న నసాధ్యంబు లై వెలయ
వలయు నని పల్కిన నద్దేవుండు మీరు పురత్రయంబును సంపాదించుకొనుం డే
నమ్మచూసభావంబులం బొందునట్లు గా నిచ్చితి నని నిజసానంబునకుం జనియె
నిత్రైఱంగున. 261

తే. వరము వడిసినయూడై త్యవరాలు దమకుం
బురము లొనరింప దానవపూజ్యా మయుని
నేడికొనుటయు నారండు క విపులతవము
కలిమి నొప్పార్చుపురవరకమ్ములు ఘటించె.

262

వ. అవియుం బ్రాకారగోపుర ప్రాసాద ప్రమాఖవివిధావయవంబులు పరింశియు వెంశి
యు నినుమును నై నాల్గుదిక్కులు నూతేసియోజనంబులు గలిగియుండు నందుం
బసిండిం కేసినయది దివంబునను వెండి నొనరించినయది యంతరిక్షంబునను నిను
మునం గావించినయది భూమిని సంచరింపును వరుసన వానికిర దారకాక్షుండును
గమలాక్షుండును విన్నవనాతియు రాజులయ దివ్యంబు లగునంబరంబులనునాథర
ణంబులను మాల్యానులేపనంబులను మఱియు సనేకవిభవంబుల నుజ్జ్వలులై నెగ
డుదు రిట్లు పురత్రయవిహారంబున జగత్త్రయంబును నాకమించి యసురత్రయం
బప్రతిపాతిభూతిమై వర్తించు నమ్మువ్వగుం దన్ను నాశ్రయించుటంజేసి వారల
యోగక్షేమంబు లరసికొని యెవ్వరికి నెయ్యది యిష్టం బయ్యది యెల్లం దన
మాయాబలంబున మయుం డొడవించుచుండు నవ్విభంబున బరమసౌఖ్యంబు
లనుభవించు చుండ బహుళోటిసంవత్సరంబులు ననియె నట్టియెడ. 263

- సీ. తారకాక్షుష కోక్కనతనయండు హరి యన, జనియించి వాఁజాననుగుటించి
 తపము సేయంగఁ బ్రక్కొట్టెయై యదేవుఁ, డడుగుము వరమన్న న సతఁడుత్తివుని
 మలవార లాయుధగ్రబులు గాఁగి చచ్చినఁ, బీనుగుల్ నీరిల్' న బెట్టి తడువ
 నొక్కఁడు పడుగు రై న యెప్పుడలావును, బీరంబు మెఱయ నంశ్రీతీ నుల్ల
- ఆ. సిల్లునట్టిబాని న చింతితఁడోయ మై, మాపురములఁ జిత్త్రమహిమ వెలయ
 నావహిల్ల వలయ న ననిన నిచ్చితి నని, యమృతాత్మ్య డరిగెన'యుం గలిగె.
- వ. ఇట్లు మహాప్రభావం బైన యబ్బావి పడసి యప్పురంబులవారు పోరికి శంకింపక
 నికరభయంకరు లగుచు భువనంబు లన్నియు బాధించుచుం బెట్టి లోభమాహ
 వశతర బొంది విచ్చలవిడిం గురుగం దొడంగిన వేదపిశ్యమునిఁ నన్ధానంబులకుమాని
 పుట్టినం బుగండడుం డఖిలబ్రాహ్మణులు బి'వేట్టంప నప్పురంబులపై నెత్తి చని
 పెనంగి శేదించు జాల' విష్ణుం డయ్యె నంత నతండు దివిజాలం దానునయమి
 సహితుండై చతురాననుపాలికి బోయి ప్రణామపూర్వకంబుగా నద్దానవుల లెఱం
 గెఱింగించి తద్యధోపాయం బడిగిన నతండు వారల కిట్లనియె 265
- డి. ఏచినయాపురత్రయము న నేశశరంబున రూపు మాపఁగా
 జూచినఁ బోవుఁ గాని పెఱవొప్పనఁ బోవడు నంగరోన్ముఖుం
 డై చనుడెంచెనీవి మదకనాంతకుచే నది సెల్లు నొండకు
 'స్తోచర'మట్టె యంతలు వగనల్ ననుఁ డమ్మహితాత్మ్యపాలికిన్. 266
- ఆ. అనిన నట్ల కాక న యని దివ్యవర్ష సహస్రకంబు వార న లభికనిష్ఠ
 నతులతపము సేసి న యత్మంతకుష్ఠాత్మ్యలై మహేశుకడకునరుగునవుడు. 267
- వ. అవిరించిం బ్రార్థించి పుంససగుం జేసికొని యరిగి. 268
- క. వరదు శరణ్యు శక్తింక, స్ఫురితశిరోభాగు సర్వభూతేశ్వరు శం
 కరు సాంఖ్యయోగనిష్ఠ, పరసూభు ననంగదమనుఁ న బరమాత్మ్య శివున్. 269
- ఇది శ్రీపురంహరమహాలక్ష్మ బ్రహ్మదులు రుద్రునిం బ్రార్థించుట. —
- వ. కని ఫాలంబులు భూమి సోకం బ్రణమిల్లిన నదేవుండు మీరాకకుం గారణంబేమి
 యనవుడు లేచి నిలిచి వారు కరకమలంబులు భక్తి మొగిడ్చి 270
- క. స్తుత్యానభావ నిర్మల, నిత్యానందస్వరూప న నిగమవిరోధి
 సిత్త్యవసయనోన్ముఖ చిత్తస్త్వాత్మక భక్తలోకకర్తావర్తహర.
- వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబులం బ్రస్తుతించినం బ్రనన్నుం డై భవుండాదరించి
 మీకు భయంబు వలవడు మీచెప్పినయట్లచేసెద వలయుకార్యం బెయ్యదియనిన
 దేవమునినంఘంబులుప్రహర్షంబు నొందె నరవిందభవుండప్పరమేశ్వరునకిట్లనియె

౧. ప్రజలకుఁ బతి గాఁగఁ గ బనిచితి నీవు న, న్నట్లు వనసుంక గ వగుటఁజేసి
విచ్చలవిడి వరం గ బిచ్చితి నసురత్ర,యమానకు దుర్గత్ర గణంబు గలిగి
యమ్మవృద్ధుఁడు చారుశాక్రమున భువ, ¹నత్రయసంబాధనం బొనర్చు
చున్నాడు వారల గ నొరులకు నుడువ శక్యము కావ నీవ శీఘ్రుఁబ చెఱువ
౩. వలయు మునులు దేవతలు నేను శరణుఁజొచ్చితిమి నిన్నుఁ గరుణఁగజేకొనంగ
వలదె మమ్ము నొరులు గ గలరె జగంబులు, గావ భూతనాథ గ నీవు దక్క. 273
౪. అనవుడు నగోపుర శయ్యసురులు సెఱువవలయువా రగుదురు వారలు బలవంతులే
నొంటిమై నావనికి నున్నహింస నేర మరీయంబు లయినతేజోబలంబులం గర్థంబు
పుచ్చికొని మీరందఱుం గూడి యాదుష్టదేత్తుల మర్జిండుట కార్యం బనిన న
ద్దివిజాలు మా సిందఱకుంగలతేజోబలంబులకు నన్వనుజుల శేశోబలంబులరెట్టియి
యూడు నట్లగుటఁజేసి మావేలం పెఱుగు భవనమితేజోబలంబులు భరియింప
మేము శక్తులము గాము మాయందఱతేజోబలంబులలో నగంబు పుచ్చికొని నీవ
యాశత్రుల సమయింపు మొల్లభంగిని నీకు రక్షిణీయుల మగుమమ్ము రక్షింపు
మనుటయు నజ్జగన్నాథుడు. 274
- క. అమరులకు నసురులకు నే, సముండ శివం బఖలభూతకాలంబులకుఁ
సమతి నొనరింప శివనా,మము నాకుం జెల్లు లోకసమాన్యం బగుచున్. 275
- వ. అయినను. 276
- చ. అనయముఁ గూర్చి కర్ము లగునట్టివిమూఢులఁ బల్కుమార్చుఁ బూ
నన తగు ధర్మవర్తను లనం జనుమాయెడి ద్రోహు లైనయ
ద్దనుజుల ద్రుది మారుఁ బ్రమరసి బొనరించెడి దేజుమున్ బలం
బును నగపాలు వెట్టి ననుఁ గ బొందఁగఁ జేయుదు మీర లందఱున్. 277
- వ. అని మఱియు నొక్కటి సెప్పెద లోకంబుల కెల్లను బసత్కంబును నాకుం బశుపతి
త్వంబునుం గావలయు నట్లునుఁ బశుహాసనంబునం బావంబు లే కుండు. 278
- క. ఒనరింపుండు దవ్యరిధం,బును దచ్చోదకుని నశ్వేషముల విల్లును న
మ్మును నాకు నట్లు లైనను, దనుజులదుర్గములు విసిపారెము లగునాచేన్. 279
- ఆ. అనిన విని పశుత్వేషమునకు శింకింది వి, వ్వాల్సైనసురలరభచంద మెఱిగి
భయముగొనఁగవలద్యురపశుభావమోక్షిణ,పిధముఁగలదు దానిశ్రవించుమీరు.
- వ. అని పలికి మారుకు వారలతోఁ బశుపతి వ్రతానువానంబునం బశుత్వమోక్షిణం
బగు నద్భియును ద్వాదశాబ్దములు నడివవలయు స్థిరానుమావంబుగా నంవత్సరం
బునఁ దదర్థంబుఁ బురువున మానంబునఁ బండ్రెండుదనంబుల మాత్రను ఫలించు
ననుటయు నట్ల కొకి యని వార లందఱును లోకంబులకు లోకేశ్వరుఁడను బశు

1 క. సత్రయంబులు బాధ + నలందున్న, వారల నుడువ సవానికిశక్యంబు, తఱి గాదు
శీఘ్రంబు + చెఱుమనివుడె.

త్వంబుఁ బశుపతిత్వంబుఁ గలుగుటకు నొకంబునీ యమ్మహాత్ముని బశుపతి వని పేర్కొని జితేశోజలాధ్యంబును నమింపింపఁ గైకొని యత్యధిజంబుండై తొల్లింటింకె వెలింగె స్సృజన్దేవునకు దేవతలు విధిసంబెసఁగఁ బురహసనగుండును యభిషేకంబునసేత్వవనాలోకించి మహాదేవునకుదీవ్యరథ మును గియ్యఁసాధనంబులనుగల్పింపు మనవు. ఇంద్రభౌమమహానీయుండగువిశ్వకర్మయవహితండ్ల.

3. సామర్థ్య మున్న విశిష్టభారతీయులు, రథము గల శేనీ చంద్రముని నుష్ట కరునిఁ జక్రంబులు శ్రీ గాఢ బెట్టి నాదిధి, నత్త మునర్చి హిమనావనీధ రంబున వింధ్యచక్రంబున నస్తాన, లంబున నురయశైలమున నబలవు తవయవంబులు దీప్తి శ్రీ యగ్నుల మహాద్రు, వేణుగించిన గాకవించి మేరు

ఆ. పర్వతంబున నాత్రవత్తంబు గల్పించి, హానుల వేదములు శక్తాననంబు వత్సరంబు శిరమున 32 సుదేవుండును, ౩౫ సంఘటించె శ్రీ గౌరవమున. 282

వ. ఇట్లు చరాచరాత్మకంబై తేజస్వినైతేరు పీడించి ఘాలాశుంభ గ్రహమంశిత వ్యోమమండలం బుసాదాసాంధ్యంబు గాఢశ్వకర్మ గావించిన వచంబు దొడిగి శరాననంబు శిరముగది శిరంబు పుచ్చికోని దానవసంక్రాంతోత్సాహుం డగుచు నారోహణంబు సేసి వృషభధ్వజంబునం బాలు పొంది. 283

ఆ. అపూర్వగణంబు శ్రీ లాడుచు బాడుచు, సురసమునఁ జెలగ శ్రీ నకలమునులు బహువిధముల దగ్గుల శ్రీ బ్రహ్మతీ సేయగా, సమరవరులఁ జూచిరయల్ల నగుచు.

క. సారథి యెచ్చింపఁ జనులయు, వాకలు నీచిత్తమునకు శ్రీ వచ్చినవానిం గారుణ్యంబునఁ గైకొని, తేరు నడిపఁ బనువు మనిరి శ్రీ ధీర చారా. 285

వ. అనవుడు సదేవుడు. 286

తే. అరయ నెవ్వఁడు హాకంకె శ్రీ నధికు శతని మొర యెఱిగి యునర్చుడు శ్రీ సారథిశ్వ మునకు నని చెప్పటయు మహాశ్రమములఁ గూర్చి కొని యనుష్ఠులు సంధ్యర్థినియు లగుచు. 287

వ. కమలాననుఁ ట్టెదిరెకిం జనుభక్తి బ్రణమిల్లిదేవా నీవలన నీలగ్రీవుండు ప్రసన్నుండయ్యె భవదాజ్ఞనే మిలసికీరథంబుం దగుసాధనంబును సమకట్టితిమసాధిదొరక కున్నవాఁడది యెట్లునీ సారథ్యం బొచరించువునుమోడు బలనత్వంబుల రథికున శిధికుండు గావలసి యందు రంభంబు వృద్ధి రథ్యంబులు వేదంబులు రథికుండు రుద్రుండు రథవోదకుండు ములభుం డగునే గూఢాధికుండ వగునీ విప్సనికిం బూస వలయు దానవధయభాగింతుఁ డైవము రక్షింపుము మా కేమగడయు నీవ

1 అ. సప్తమంబులు దీరివి * పర్వతమునఁ ద్రి. 2 అ. వాసుదేవాత్ములు, 3 క. ధరి యించి విషసోమాగ్ని సంధిపం తె వెలుగుశరంబు.

భవదీయ ప్రసారంబున బ్రదికెద మని చాచిలి మ్రొక్కినం బరమాదరంబున నెత్తి యెప్పుడెప్పుడో వారల గారుణ్యాబువం గనుగొని. 288

మీరు నిజంబ చెప్పిరి యి మిక్కిలి నేర్పును లావు గల్గిన సారథి పోరులన్ రథికిన న్నముఁ దా గలిపించు యుద్ధో సారవిలాసభంగులకు య శక్తుడు మెచ్చంగ నాగమాత్మకో దారహయంబున నడవెడన్ దనుజుల్ వెలు గందున్లుగన్ 289

అని పలికి సురగణంబు మునంగునం బొనలఁ దనచేతిగమంకలు మోక్కెడ నిడి జడముడి బిగించి యజనపరిధానంబు నృథంబులుబంధించి న్నావంబునంద్రప్ర యోనర్చెను. కోల ఘట్టికొని నొగ జెక్క నిట్లు భోకపితామహుని సురలు శంకరసాధ్యులు నేయించి గని పెప్పి దుర్వోధనుడు వెలియు నిట్లునెఱు, హకు లహుహాత్ము లిరువుర, భరింపుట కోర్కలేక య పడుటయు నెత్తె వెరవున లాభన వాగెలు, భరియించుచు బన్ధుభవుఁడు య ధరణిగాధా. 291

ఎత్తియెత్తెరగంబులకు వీర్యశౌర్యంబులు గలుగ నను గ్రహించి రథంబు గడవం దత్కేశలంబు గొనియాడి కామదమను డాగనుజులదుర్గంబుల నెనకు నరదంబు వజ్రపుము నేడు జగంబులయలజడి మాన్పెన నాచేతిబలుపు నూడు మని పలికిన నప్పరమసారథి మనోమారుతజవన త్వంబులు గలుగునవ్వేదాశ్వంబులం బజవ నధర్మాగిరసులు చక్రరత్నకు లయి చనుదేర నజ్ఞే కాపురంబుల కడరిన నయ్యాదిమరథికుండు. 292

— ధృగ్రుదుడు శ్రీపురంబుల సంపాదించి మేల కంఠో వహించుట. —

కోవనందీపుఁ డై య చావంబు నజ్ఞులంబు, గావించి మూర్ధిమోక్షగ్రాముఁగూర్చి పాశుపతాస్త్రసంభవద్దంబుగాఁ జేసి, వరములు మూఁటిసి య బుద్ధ నిలువ నవి యొక్కచోటికి యనప్పుడ కూడిన మునులును, సుగలున క్రముదముఁబొంది గెలు గెలు మంచు నర్థింప నయ్యుగ్గుడు, దెగ వానియేసిన య దితిజయులము

3. గాఁ బుర త్రయంబు య గాలి నీజై పట్టి, దూర్ధిఁ దొంగ గ మ్ముగోగ్ని లోక ములు దహింపఁ జొచ్చెఁబురహారుఁ డెన మాన్యేనంతసేల్లె నకలభుతువులును.

4. అప్పు డనిమిషమునిజనంబులు గృతకృత్యు లయి భూశనాథుం బ్రణవించియతం డనుమతించు నంబుజాననుండు లోనుగానందఁడు నిజసానంబులం జని రివ్విధం బున లోకహితార్థంబుగా నప్పరమీష్ఠి శివునకు సారథ్యం బనుష్ఠించె నీవు నట్లు పోలెఁ గారవరత్వికారంబుగా రాధేయరథంబు గడపు. మిక్కిల్లనకు నక్కిరీటికిఁ గృష్ణనకుఁ బలశౌర్యంబు నెక్కు డయినవాడవు మదీయకేతెంబును రాజ్యం బును భవదధీనంబులు వానిం గలిగింపను జయంబును సుఖంబును గావింపను నీవ యొడయుండ విశ్వాకర్మం బాడరించి నన్నరత్నంపు మని ప్రార్థించి నీపుత్రుండు

1. ఖ. నడలేర. 2. గ. దివిజపుము, తాలుగాఁ బురత్రయంబు నీ తె.

వృద్ధ పతికి మఱియు నిట్లనియె.

సీ. ఇది యొక్క తిహాన శ్రీ శ్రీ నొద్దనుండ భర్త ప్రవీణుం డగుకృష్ణాహ్లాదుండు
ధృతరాష్ట్రవసుమతీశతకిఁ జెప్పినయది వినుము భార్గవవంశేశ్వరు నఁ బ్రసిద్ధుఁ
డగుజమదగ్నికి శ్రీ నర్మలతనిగ్మల, మతి రాముఁ డుడయించె శ్రీ నరనిచేయు
తపమున హరుఁడు ప్రత్యక్షమై నిలిచిన, నతఁడు దివ్యాత్మబులగుగుటయును

చ. నమ్మహాత్ము డగుచు శ్రీ లై నవారల నవి, నిర్దహించుఁ గాన శ్రీ నీవు పర్వమ
శుచివి గమ్ము నీకుఁ శ్రీ జోవును నఖలమ, హస్త్రవీర్య మనియె. శ్రీ నాదరమున.

వ. అనిన విని జామదగ్న్యుండు వినతుండై నాకెప్పుడు పాత్రత్వంబు గలిగె నప్పుడు
నీవ గలంది దయసేయదువుగాక నీకు శుశ్రూషసేయుచుండును బ్రాబ్ర సాదింప
వలయు నని విన్నవించిన విని కరుణాయ త్తచితుం డగుభవుం డవ్వరం బిచ్చిన న
మ్మహాత్ముండు 'నియమనిష్ఠాపరుం డై పూజోపహార ప్రముఖవిధానంబుల నద్వేష
నారాధించుచుండ ననే నంవత్పరంబులు నన నొక్కనాడు పరమేశ్వరుండు
ప్రసాదలసితాననుండై గౌరీదేవికి నతనిం జూపుచు.

296

గ. రాముండు విమలవ్రతచ, ర్యామహితుండు నాకు భక్తుఁ శ్రీ డని పలుమాటలం
దా ముద్దు సేసి మృదువచ, నామృతసంసిక్తుఁ జేయునానమయమునన్.

297

వ. బలవంతు లగుదనుజులచేత బాధితు లయి బృందారకు లయ్యుండుధగువారికి
'భయసంభ్రమంబుతో' నరుగుడెంచి తమయలజడి యెఱిగించిన.

298

ఆ. జామదగ్న్యుఁజూచి శ్రీ చయ్యనఁ జని దాన, పుల వధించి దేవతలకుఁ బ్రీతి
యాచరింపుమనియ్యెహరుఁడుదానికిమది, మదముఁబొందికేలుక మొగిచి యతఁడు.

క. అకృతాస్త్రు డనగునాకుం, బ్రకటభుజాబలులు నత్రురపారీణులు నై
నకలసురనికరనంతా, ధకు లగుదానపుల గెలువఁ శ్రీ దరమే యనుచున్.

300

తే. అంబికానాథుఁ డిట్లు శ్రీ నరనితోడఁ
దలఁపు నీదెన నిలిపెద శ్రీ దానఁజేసి
వగఱ నిర్జింప నగుఁ బదంబునగి మనోర
థంబు సిద్ధించు నరుగుము శ్రీ దడయ కనఘ.

301

చ. అనవుడు నట్ల కాక యని శ్రీ యాజమదగ్నిసుతుండు ధీరతం
జని నముదగు లై నసురకృత్తులఁ దీ వ్రతారాయణోత్కలం
బున వధియించి వారిబలురహితుల నొచ్చినమేనితోడ వ
చ్చినఁ బురవైర్ని నిర్వ్రాణింఁ శ్రీ జేసె గరంబున నంటి యాతనిన్.

302

వ. ఇష్టిధంబునం బ్రకృతీస్థశరీరుం గావించి భర్తం దాభార్గవప్రపయిం బ్రీతిశీతలం
బగునాలోకనం బొలయ నాతని కిట్లనియె.

303

1. క. నవ్వుడ నీకలందినట్లు దయసేసెదవు గాక. 2. గ. యమనియమానుషానపరత్వంబు
గలిగి పూజో. 3. గ. రాకుగోత్పదం. 4. క. బ్రహ్మకళి.

అనివర్తనములి. గవయఁగ, నని నీ దగుతనువు సునిశ్రితాయుధములు ¹దా-
కిన నోవ్వదు శత్రులు పన్నిన నుడువుము గర్వ ముడచి శ నిర్మలచరితా. 304

శాపున వర్తతి గ్రహంబునకు నిదియ సమయంబు. 305

కొను మని దివ్యం బగున, త్రునికాయము శత్రుచయముఁ శ దిద్దియునయ ని
చ్చిన నవి యాతఁడు సాష్టాంగనమస్కారంబు సేసి శ కైకొనియె వృసా. 306

తదనంతరంబ లోకగురుం డగునాహరునిచేత సమజాతుండై యులెంపనిజహంబు
నకుం జనియె నయ్యితహస ప్రకారం బిట్టిది యివ్వధంబున వివిధదుష్కరసత్కర్మా
నుష్ఠానఫలంబు లైవచ్చినవర్షదివ్యాత్మంబులు నారాముండు రాధేయుండు నీతి
చేతస్కంధై యొసంగె నట్టిమహాత్ములు హీనకులబాశుల నాదరింతురేయప్పణ్య
పురుషుండుగి యికోనుటఁగర్హం దుత్కృష్టయోనిజాతుం డనితలం దెన వకనవత్తి
బాహు ప్రముఖాంగకంబులు సూడ దేవకుమారుంబోలె నున్నివాఁడు ప్రకృతి
కాంత కుండలవ జ్రకవచంబులతోడ నానిత్యనన్నిభుం డగుకొడుకుం గాంచునే
సింగంబు లేడీ కెట్లు వుట్టు నితనికి నూతనంవర్ధితుం డైనకీడు దొడతె నింతియకా
నోపు రుద్రశిష్యత్వంబున విశుతుం డగుభార్గవరామునకుఁ బ్రియశిష్యుం డగు
నంగరాజు ననంగదమును బరిగ్రహించినవరించి భంక బరిగ్రహించినపుసారథ్యం
బాచరింపు మఖిలగుణంబులను సారథి రథికున కథికుడు గావలయు ననునీతినిపు
ప్రసన్నుండ వగుటంజేసి నాకు సిద్ధించె ననుటయు. 307

త. గుచ్చి మద్ర విభుండు నీకొడుకుఁ గాఁగి
లింది ప్రియ మానసమునఁ దగ్గలిర్చ న్నవకు
మార నీవు నాకొలఁది యి శ ట్లరయ నెఱుగు
దేని నిది లెన్న నీకొర్కి శ యేను దీర్తు. 308

5. అని మఱియును. 309

... శల్బుడు కర్ణునకు సారథ్యంబు సేయ నొడొబడుట. ...

1. వీరులకుం బలుకులు నేఁ, దైనను జెప్పును హితంబు శ లగుకార్యంబులే
దానికి నోర్వఁగ వలయుం, గాని యుక్త వలదు నీకుఁ శ గర్హవ కథిసా. 310

3. అనినఁ గర్ణుం డిట్లు శలను మద్రపరితోడ, హృదయ కజాఁకు నయకర్మకుండు
బోలె హీతుండ వగుము శ బుద్ధివరాక్రమ, శాలి నాకు నీవు శ సంగర ము. 311

5. అనవుడు నట్లు కాక యిది శల్బుండు మోక్షియు. 312

1. తగువాత లావులు దెగడుట, పొగడుట యగునటువలెనాతఁ శ బోవరు హితకా
ర్యగతులు సెప్పుఁగఁ ²దెగ డగుఁబొగ డగు నెరుక్కోవలయు శ బుద్ధిగలిగినన్.

తే. శక్రుతేరైన నడవంగఁ శ జాలువాడ, ³మఱివు సెప్పును రథికు నేర్పుఁగఁనీను

1. జ. దాకిన నొప్ప కుండఁ జేసేద, విమ మామషకర్ణ ముడచి * విమఁబర్షితా. 2. క. దెగ
ఁగఁ, బొగడఁగి నెను. 3. గ. నొఱవు; క. నొఱవు. 4. జ. నీక.

హరిహరనాథాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

కర్తవర్షము, ద్వితీయాశ్వాసము.

నిష్పాదననిభిరాకృత .

పానిరతిశయాద్భావన శ భావాతీతా

భానుపమానప్రథ ర

మన్వినంతవపుః ప్రకాశ శ హరిహరనాథా.

1

—అథ శబ్దము కర్తవర్షమునకు విష్ణుకరము లగువాక్యములు సెప్పట. అథ—

వ. దేవా నైశంపాయమందు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు దనసుతుగారు సూత
సుతునిది దీర్చు బూని మతిప్రయత్నములు చేయుచు యాకర్ణించి యాంచి
కేయుండు. 2

ఆ. ఎట్లు ప్రియ మొనర్చె నట్లు సంప్రదితు, జై నము ద్రనాథుఁ శ 1డంతఁ గోరి
తేను గడప నతినితే విప్రశిష్టతీయ, వీరుఁ జేమిధంగి శ విక్రమించె. 3

వ. అని యడిగిన సుజయుం కిట్లనియె నట్లు రథివారధులు విలసిల్లి వందిమాగధ
ప్రస్తాయమాను లగునుఁ దనవలనను గౌరవంబునం గనుంగొనుటయుఁ గురు
రా జయ్యంగరాజు నుద్దేశించి. 4

చ. గురుఁడును భీష్ముఁడు సరునకకుఁ బకవైరికి నగ్గలంబు వీ
రిరువురు వారి నిద్దఱ నకహినపరాక్రమలీల గీటవం
తురు ధ్వున మంచు నాత్మఁ బరిశోషముఁ బొందుదు నట్లు 2గాక ని
ర్భరబలశౌర్యముల్ మేఱయు శ గ్రక్కున నాపని సర్వహంబుమీ. 5

తే. బాడుదల నొండెఁ బట్టుము శ పాండులేనయ
ముఖ్యు వీరు వా రన నేల శ మునుము వట్టి
వైరివర్గంబు నెల్లను శ బారి నమరి
సైన్యయులేముగ నదృశ్యజయము గొనుము. 6

వ. సభపు మనుటయు నమ్మాటఁగైకొని కర్ణుండు శల్యునిం దేకు సభపు మనిన నతం
డట్ల చేసి నప్పుడు శంఖశరీరముఖతూర్యనాదంబులు రోదనీగహ్వారంబు విహ్వ
లంబు గావించె నివ్వీధంబునం జని చని గర్వాగ్రహవిధేయుం డగురాధేయుం
డమ్మద్ర పతి కి ట్లనియె. 7

కా. నారాచాదిమహోగ్ర బాణపటలీరనానావిధోల్లాసముల్
పైరింపఁ ధృతి లేక పాండుతనయుల్ శ సంతాంతి నొందంగ వి
స్మయం బై ఖచరవ్రజంబు వొగడ్డ శ మెచ్చంగ నీమాస్కి దు
ర్వారోదగ్రత నేడు నూపెద భుజావస్తంభసంరంభి నై. 8

సీ. అన విని మద్రరా శ బాణిని కి ట్లను, సత్యపరాక్రముల్ శ శౌర్యఘనులు
భుజవీర్యమహీతులు శ భూరితేజోధు, లఖలాస్త్రవిత్తము శ లాభ్యులమర
పతి కైన రణమున శ భయఃః పుట్టిమంగ, నోవును రప్పాంకుభూపతనయు
లేల వారల నింత శ మాలపో బలికెద, విప్పుడు వల్క రా శ దొల్ల నీకు

తే. గాండివజ్యానినాదమ్ము శ గ్రమ్మి కర్ణ
విదళనము సేసినను భీముగదమెఱుంగు
లాలసి చూడ్కులు మిఱుమిల్లు శ గొలిపినను భ
యంబుపెల్లన నవుడు వా శ యుడఁగుఁ గాఠి. 9

వ. అని వెండియు. 10

చ. నరునిశరంబులఁ రథగ్రణంబులు గూలఁగ భీమునుల్లన
త్పరిఘమునఁ గజవ్రజము శ భగ్నము గాఁ బెఱిరమ్ములుఁ యధి
ప్తిరుండును దాఁకినం జలము శ సింది దొరల్ గలఁగంగఁ జూచియుం
దిర మయి నీవు నాలుకకుఁ శ దెచ్చినమాట గదా వివం దగున్. 11

క. అనుపలుకులు వినియుం దా, విననిచెప్పు సేసి మద్రవిభుతో రాధా
తనయుండు నాచేరిలలుపు, గనుఁగొనియెక విపుడ యనియొగం డమరంగన్. 12

వ. ఇట్లు సంగరోత్సాహదీప్తుఁడై సడతెంచునతని నుపలయించి. 13

చ. కురుబల ముబ్బి యూర్చె బుర్రుఘోటక హేషితనిన్వసంబులుం
గరివరబృంహీతిధ్వనులు శ గాధము లై విలసిల్లె నెత్తుకుల్
గురిసె నభాబు మ్రోయఁ బిడుగుల్ మొరసె బారి నుల్క లెల్లడం
దొరఁగెఁ బ్రదీప్తవాయుతము శ ధూళిఁ గడువఁ జల్లె భూవరా 14

వ. మఱియు బహువిధోత్పాతంబులు గొరవులకు నాశం జగుటం దెలుపుచుం దోచె
దోచిన నవి యెల్ల సరకుగొనక వారు దైవమోహితులు గావున శల్యనహీతుం
డైనకర్ణుం గనుంగొని కుంతినందను లరనిచే నిర్జింపఁబడుమర కాఁ దలంచి

సంతోషించి రతండు భీష్మద్రోణులదోర్విర్యంబులు పాండురవయులచేతం గోలు పోయె నని మనంబున వారల మెచ్చక ముంగలియై మెఱసి నడచు చుండి పార్థపరాక్రమస్మరణంబునంగోధంబు జనియించి యూర్పులు నందడింప మాన దర్పొన్నాదంబున మగ్రవతి కిట్లనియె.

15

మ. అరదం బెక్కి శరాసనంబు గొని తేంక పారంగ నే నేచి సంగరసంక్రేడకుఁ జొచ్చినం దృణసముంక గాఁ గొందు నదేవతా వరు నైవక గురు నాపకాతనయుఁ జానం జూచుటకై నైరు¹లే తురు చెండాడెద నుగ్రతం దలలు నాశదోగ్రముం జూచుమీ.

16.

వ. అని పలికి యనంతరంబ గాంగేయకుంధనంధపులకాబిమానుసులు నిట్లు రిత్త సాపు సత్తురే యని యుగ్గడించి మఱియు నిట్లనియె.

17

ఉ. వారల లోకవీరుల నశవధ్యుల గీటకఁగించి పల్లూరక వారలయట్ల యెందు ననికవాద్యులనం జనుమేదినీపలం బోర వధించి రాద్రమునఁ క బొంగిక్రమాగతమృత్యువొక్కొ నాఁ గారణకేళికిం గడంగుకాంక్షివి నేన యెదిర్చి యార్చెనన్.

18

ఉ. పాండునృపాగ్రనందనుఁడఁ క బావనియుం గవలుం జలంబుమై నొండొరు మూదలించుకొని క యొక్కటఁ బాఁడినఁ దీవ్రవిస్ఫుర త్కొండవిదారితాంగకులఁ క గా నొంగించి యలంచి లీలమై గం డడఁగింతుఁ బోక పెనఁకగం గలచంద మెఱింగి చెంచుదున్.

19

వ. ²అని వెండియు నిట్లును భీష్ముడు చెగినచుద్రోణుదోర్విలాసంబునాసగలిగియుండె.

నీ. ద్రోణుడు బహువిద్యబాణశివుఁడు భుజాబలశాలి శౌర్యసంకపన్నహృదయుఁ డతీతావిక్రముఁ క దతిరథశ్రేష్ఠుఁ డ, వీరుండు పాశుచే క బోరఁ బగిన ధార్తరాష్ట్రులయేపు క దఱిగఁ దదాస్తస్యైనికులు గం డడఁగిరి క నీ వెఱుంగ నైనను రాముక్మరపాతిశయంబునఁ, గనినయారథమును క గార్చుకాది

అ. దారుణాస్త్రశస్త్రతరులును గలిమి నే, నతనిఁ దొడరి దివిజ క లడ్డపడినఁ గూల్తు నెల్లధంగి క గురురాజమన్నన, యప్పువీరుఁ బ్రాణ క మాసపడక.

21

— ధీశల్గుఁ డభ్రువపరాక్రమం బుగ్గడించి కర్ణుఁడూలం బలుకుట. ధీ—

వ. అనిన విని శల్గుండు కర్ణున కిట్లనియె.

22

చ. వినినజనంబు లీతఁ డవికేతీ యనన్ వల దింతరజ్జు ల ర్జునుబుఁకౌర్యసంపదలు క నూచి యెఱుంగమ మున్నునిన్ను నా తనిఁ గలనక బగం బెఱుంగకదా యతఁ డద్భుతవిక్రమాజ్ఞులుం డెనయుడె నీవుపౌరుషవిప్రహీనుఁడ వద్దివికేంద్ర నందనున్.

23

1. గ. లేకురు. 2. అ. క. అని పేరి వెండియును నిట్లును భీష్ముడు చెగిన ద్రోణుఁడనుటకుఁ బాశు సౌర్యసంకపన్ను దోర్విలాసంబున నాఁగం గలిగి యుండె క భూసుత మగుచున్.

- సీ. రాత్రినై దాడి నూకరత బోరి మగఁటిమి, వానినయంగారకనగంబు
ఘోషయాత్రావిధిఁ గ గురురాజు జెఱవట్టి, మాన మేదినచిత్రసేకుకంటె
ఖండవోద్యానంబుఁ గ గావ నేరక సిగ్గు, పడి చన్ననిజ్జరస్థభునికంటె
గ్రీడాకిరాతుఁడై గ క్రోడంబునకుఁ గాగఁ, బెనఁగి చిక్కిన త్రిలోకచనునికంటె
- ఆ. నెక్కజైనవీరుఁడే నగునునినోడఁ, బొడతు నొడతు ననినఁ గ బోలుఁ గాక
వినుము సూతరసయ గ మనబోలు లారనిఁ, జెఱుతు మనుట నోరిచేటుగాడె.
- చ. నృపుఁడును భీష్ముఁడుం గృపుఁడు గ నీవు గురుండును దత్తుతుండు ను
గ్రపుబల మేచి తో నడవఁగఁ బెనుదానిగఁ బోయి మత్స్యనా
భుపనుల బట్టి యన్గొరలఁగఁ జెడి షాటితి కన్గ యపు క
య్యపుబలు పాడె ధీపు మనఁగయన్జనునమ్మలు దుష్టు నిన్పెనే. 25
- ఉ. ముందరియల్లు గాదు జననమల్ దెగడఁ వెఱఁబాట కేడు నం
క్రందననూతి మాక్కాని తిగరం బయి పోరెద దాఁపఁ బ్రాణముల్
నిందకుఁ జాల నింక ననుకనికఁపుఁబల్కులు వల్కు టొప్పు దా
నం దుదెఱ జచ్చినం జను మొనఁగ నరుఁ దాకుట రిత్తవోవునే. 26
- వ. అనవుకు నలుక వొడమిన నడంచుకొని రాధేయుండు మద్రపతి కిట్లనియె. 27
- చ. నరునకుఁ బూని పల్కితి విగనం జవి మాలినదొడ్డవల్కులే
నరగలి లేక బెట్టడరిగనవ్వుకు నూడుము నన్న నారనిం
దిర మయి బాహు శక్తియును గ ధీరతయఁగ వెరవుం జలంబు నె
వ్వరిదెనఁ గాంచె దెక్కుకుఁ గ వారి నుతింపుము మానుమంతకున్. 28
- వ. అనుటయు న్నా చేసెక చని పలికి శబ్దం దూర కుండె దేరు వోని మృని
రాధేయుండు నటిమి పలికిన నన్నద్రేశ్వరుండును దురంగంబుల సత్వరంబుగా
నడపె నివిధంబునం జని మనమున సొచ్చి సైనికులు నంతస్థిల వారలం
గలయం గనుంగొని కన్గం డిట్లనియె. 29
- సీ. వలను శోభిల్ల నెవ్వఁడైన వీడె యర్జునుఁ డని నాకిప్పు గ నూపెనేనిఁ
బనదనం బే నిచ్చుధంగి యందఱకును, వివరించి చెప్పెద గ వినుకు మీరు
పొగడంగఁ దగురథ్యములతోడిసావర్ణ, రథములు వలసిన గ రయము లావుఁ
బాలుపును గలుగుకాంభోజపాయంబుల, వలసినఁ బేర్పునకత్తబునందుఁ
- తే. బరిణతము లగునుందరకరివరముల, వలసినను జారులావణ్యవతుల వలసి
నను మహాగ్రామగాలు వలసినను గోర్కి, కెక్కుడమ్మేటిమగని కేరనిచ్చువాడ.
- క. మఱి యొక్కటి సెప్పెద సిద్ధులు కృష్ణులఁ జంపి వారిధనములు నా కి
త్తఱిఁ దద్రథ మిదియే యని, యెఱిగించినయెడని కిత్తు గ నేనుముదమునన్.
- వ. అని పలికి శంఖంబొత్తిన దుర్యోధనుం డనుజనహితంబుగాఁ బ్రమాదంబునొండె

నప్పుడు నిస్యాణాదితూర్యనిష్ఠవంబులు దిక్కులం బిక్కటిలై ఘనయోధవరులును
వరూధినియు నుబ్బునఁ బేర్చి యార్చినవినదంబులు నింగి ముప్పై నయ్యెడఁబ్రహ్మ
భాసురముఖుఁడై మద్రవిభండు రాధేయున కిట్లనియె. 32

ఉ. ఎవ్వకు నూన నేల నరు యిప్పుడ కాంచెను రిత్తవారికిం
గ్రోవున నువ్వలార్థములు య గొం డని యీ వల దిట్లు లిచ్చినగా
నవ్వు జనంబు మిక్కిలి ధనంబులు గల్గినఁ జేయ గాదె నీ
కెప్పిది నైన నద్యయము య ¹లెందు నపాత్రపుటివి యొప్పునే. 33

వ. అని యంత నిలువక. 34.

క. కొలఁది యెఱుంగక శృష్టులఁ, గలన గెలుతు ననయె దీవు య గంటిమె సింగం
బుల నెత్తటి నైనను ²నే, పోలును నేనియును నక్క య పోరి గెలువఁగన్. 35

ఉ. అగ్ని నారం బలంచునట య లర్జును నెక్కటి దాఁకఁ గోర్చి నీ
కె గిది మాను ³మీపలుకు య లెవ్వరుఁ జెప్పఁగి లేరు రూ పఱ
నృగ్గఁగఁ గాల మయ్యెనొకొ య నావచంబు లొకింత కర్ణము
ల్లగఱ నిచ్చి యోధులు బలంబులుఁ దోడు గఁ బోరు ⁴హొప్పును. 36

ఆ. ఏను ధార్తరాష్ట్రహిత మాచరించుట, కై పెనంగి చెవుల య క్రియంబు
లైన నిన్నిమాట య లాపితి నాబుద్ధి, విని దురాగ్రహంబు య విడువ వలయు. 37

చ. అనవుడు నల్లి నూతసుతుఁ య డారని కిట్లను మద్భలంబు న
మీన నను నితైఱంగునకు య మేకొన కుండఁగ మాన్ప వప్రహ
స్తునకు వశంబు గా దనినఁ య జొప్పును నే నినుబోటి ⁵కాస్తంజె
ప్పిన క్రియఁ జెప్పి నీవు వెఱపించిన నే వెఱ పెక్కువాడనే. 38

వ. అనుటయు నతని నగ్గలంబు కోపింపం జేయుటకై శత్రువుడు మఱియు నిట్లనియె.

తే. ఇప్పుడే నీకు బుద్ధులు య సెప్ప నేల, నరుడు గాండీవగుణవికృతంబు పెలఁగఁ
గదిసినిమెము బలుతూవురములునిగుడఁ, జేసి నిను బుద్ధమంతునిఁ య జేయుఁగాక.

వ. అని యంతం దనివోక యిలందు. 41

సీ. రోషముహతోప్రభీషణహరితోడ, నమరంబునకు హరిణము గడంగి
దానపారాభీలదంతావళముతోడ, నంగ్రామమునకు శత్రుంబు గడంగి
చండస్తభావోగ్రస్తపుండరీకముతోడఁ, నాజి సారమేఘము గడంగి
దారుణతుండాతిఘోరగృధ్రముతోడఁ, గలహంబునకు నురగంబు గడంగి

ఆ. యడరునట్లు గాదె య త్రుకళాసముజ్జ్వలుడు పాఠకోడ య నగరమున
కీవు గడంగి యడరు య కల్ల రాధేయ నీ, కేటిబలము నమ్మ య నెందు గలదు. 43

1. లింకముపాత్రపుటివి, 2. ప్ర. 3. క. జెప్పరికింబు నెరిగి నమ్మకము గలువఁగన్.
4. అ. మప్పలుకు. 5. క. మెప్పునన్ గ. మెప్పుకున్. 6. అ. కాత్తి చెప్పిన.

వ. అనియే నివృద్ధంబున సభితుపేంపంబునకి స్థిరండు గోపించి కౌశానుకముల నాశేలున్
నాలోకించు. 43

క. గుణవంతులగుణములు నిర్గుణుడైనాడు చిల్ల మీపుత్ర గుణుడైనది వీ
గుణ మితనిపంపించు గలదెన, గుణులందు గోపనైపుణులు గలదే గోకున్ 44

సీ. అరును నెత్తువృద్ధ్యాప్రసక్త గాఢునా, బుట్టిగనయలతి నీత్ర వెలుగ నతని
కోలందయు నెయ్యాలకొలదియు గలవనాకొలదియు నెట్టిగ వాగ్రలమనీయ
దివ్యాత్మబలమున తదహిచ్చ నున సని, యే నిక్రమించితీత్ర కేలు అనిన
గడు బెనకొలదు త గొచ్చివుప్పదుల, నర్జును యన్నాడె త సన కేసలబు

ఆ. దొనగరంబు భక్తిక్రమనబడు నాక్షి, యిహముయందు నాగునాత్మ మింత
యంతయనకి యెదురనామాత గొనదాన, జన్మహోయనోడె శృంగు నోర్తు 45

వ. భార్గవాత్మరంబున నోర్కన నోర్పులు నిర్ముగ, యోచనాంబునివహంబు
లోనల గొప్పానుసలనుగు లట్లెవదబరమును నెత్తుతేరింబు రై యందు
నయ్యుపురి బొడవ పెంపగ గుణులగుట మెలునుల గెదే వానగనుడకపి
ధ్వజంబులు జక్ర గోపములు బడు మానములు భిక్షుంబులు నాకు బరి
తోషణంబులు వేపురు పంపెలులు బువపులువారులు బున్ననం వోరక నిపు
మహాయుద్ధోవరుంపు గాటురదన పోచితిమి 6 ఆం లెనచున వక్కడిపతి
పాలంబున బ్రేరెదవో యెఱుంగ నలక నర్జునాబ లాడితని భాణంబుల
కోతి యెల్ల ఎన పలిక మెడము. 46

— యి కర్మదు కల్మషజ్ఞై గోమల యుగ రాచలంబు బుడెదము. యి —

సీ. విను నావదేశసూరదలితు డిహునల, ముప్పున గాఢ స్రమృద్ధి గలద
క్షుత్త్రయాధిమ నీచ తలదు తొలమున, నాబొలగోపాల త మైవవాక్య
మతిసటియం సంగ్రాతంబు గాఢములు, జెలికె గోహానరెచు త జెట్ట వలుకు
దుష్టాత్మకుడు గెడతొప్పంబు ముద్రులు, ఎనుచరికవలు బ్రత్యక్ష మెఱ్ఱె

క. వాని లేక యెల్లకపసెలలు ముఖులు, గలదు మారు నెగ్గుత గాక యును
మున్ను గల్గు వదమ త దన్నుబొల పేరు, సమరు సెప్ప నేల త గుణము లింక.

స. వలుపురికు బుట్టి నిచ్చలు, గలుద్రావులు బరగ యెల్లు త గాకయి శిలు
ములు నుచితము లగుభాషణములు నీ పిమ్మట లుడిగి పొదపొద మనికెన్. 48

వ. మఱి ముక్త డను జెప్పెన నమూనుమవక్త మలెల సల్లం
బటపయేం జరపయున్ రెల్పురవలన సెన్యము రూ ఎడంచ మై
దొలగులు ముప్పదే తనువు త మాలుడు గాఢ బెతవారి గెల్పునో

1. గ. నై నగుణము. 2. క. బ. యి. 3. గ. జ. వలు ముప్పున 4. క. జ. ముద్ధి
సంప. 5. క. గ. చ. యెల్లు గడుముఖులందు సమదభాషణములు, లెలుములు బలుకెంగ నల
క తద మనికె. 6. 1. బరివారి - చ. మువారి - జ. జలువారి - గెల్వంగా.

- అట దొగొ నాదువెం పుడువ శ నోపుగురే నిరుణోటు లెమ్మయిన్. 49
- వ. కినియించి గొం దల వగుల క్షేమమున నున్నాఁ జేరు నోని మృతనవుకు మద్ర పతి యతిని ననవోకించి. 50
- ఆ. హితము నెక్క దగనె శ యే నీకు సరియును, గాక నీరథంబు శ గడపు చుండి కొరవాధివా శ్రావ్యుని నగునాట, పుష్కరాపు నెప్ప శ కుం నగునె. 51
- ఉ. సారథి దక్షు శై రథి శ్రావము కథ్యబంబు నాయుధో దారణి నుం యుగ రణవిధులు నిటు త్తీసుభానుభక్తిని ధారణమున నదిం గది హితము లెఱిగింతుట నీట నాన ని వీరిన మెత్తి గో శ్రీ శ్రీ శ్రీ వేదము తిరుగు మూ కుగా 52
- వ. ఏ నేమిల్ల నీసేన గిడు నా గుం ప్రి సామి నీ ప్రియతీని నా యని హి యోజితంబు మాన నగునె యి శ్రావ్యుని నానెను విద్యుం పర వినుము విని నీవు నా పప్తివట్ల చేసి నోటా మి నీయె నుడినా నీకును లది యి ట్లనియె. 53
- నీ. అంబుధిలో నొక్కయలఘుతరదీప్తమున ధన్యవి క్రి నా శ జనునరేంద్ర పురమున నొకవైశ్యవరుం దధ్యవాదివ,త్కర్మముఁజను శాంతిశాంతియుతుఁడుం గరుణాపరుఁ నాననరితుండు ధనధాన్యశోభి ము బహుపు శ్రీశ్రీలాభవిలసి తుండు నై చిర్దియ శ చుండును నీ శైవోకాశి యతినిగ్ర త్తీసును'దాని 54
- తే. శంగితులు నట్టి శ్రావమున శ నెమ్మి బెరికి కొవ్వి శను మీ టి యెకివగ్గుల ను నెన్నెం బోల వనియెఁబునాత్మ శ మనె శ్చివో రించి యది పెక్కుభయమున శ శ్రీ శ్రీ శ్రీ 55
- వ. ఇట్లు విహరించు గుండు నొక నాడు గొప్పవారసంబులు కత్తబలంబున సువ ద్దుశో నరిసేయం దగునట్టివి నమస్త్ర బుచ్చేరువఁ జూచితి నానోమటికొడుకు లక్కాకంబునకు వాసెరి నాపి యి ట్లనిరి. 56
- క. పులుగులలో నీ పెక్కుడు, విలన్దతి నంచ లిట్లు శ వినివీధి నగిరి బెలమిం జరియెఁబోని, గలసి వెలసి శైవ వలనె శ శ్రీ శ్రీ శ్రీ 57
- వ. అని తారతమ్యజ్ఞానహీను లగునె యెల్లప్పుడును సప్తి సుప్తివృత్తర్పితిం బగు నదియును మౌగ్యంబునం దా నంతి నాని నని లెంగు నానిదెనకుం జని మనం బున వీటిలో నీటి యెయ్యదియో యని చుం డే తనచూడ్కి వచ్చినయంచం బురుండ పటతము గ నట్టి పోలిక నుత్పాదించి యియ నోచి వెలుచ నవ్వి యవ్వాయనంబున కి ట్లనియె. 58
- క. మాననసరిసి వసింతు మ, సీవబలము జవము బట్టు శ లెల్లచు బొగడం

గా నెందుఁ దిరుగుదుము ద,వైష్ణవను భదంబు లేదు శ హంసల మగుటన్. 58

వ. ఇట్టిమాయందును. 59

క. బలశాలి యైనహంసముఁ, విలిచితి పురుడించి పాట శ బేలరసమునకా
గలవే యింతకు మును హంసలతోఁ బురుసించువాయ్యనంబులు జగతిన్. 60

సీ. అనుటయుఁ గాక మి శ్రువును హంసములతోడ, గతులునూటొక్కటిగలవు వాన
నొక్కటొక్కట శత్రుయోజనవ్యాప్తి నే, మెఱయుదుఁ బొడవుగ్రామిఁది కెగసి
చనుట యచ్చటనుండి శ చక్క నేలకుఁ జోడు, వట్టి డిగుట హిరరహితభంగి
సంగతి పరువడి శ చాటులీలాగతి, వక్రయానము వలయక్రమంబు

ఆ. లోను గాఁగ నెట్లు శ లెనను మీకోరెనట్లు పఱచి మేటిరయంచ యైన
దాని నిపుడ గెలుతుఁ శ దక్కటియంచలు, భయమువొందఁ గాకీకపదువువొంగ.

— ధృ కామ హంసమతో సముద్రముమీడఁ బఱచి భంగపడుట ధృ -

వ. అనుటయు విని ము న్నాహుతం బైనహంసం బక్కాకంబు నాలోకించి. 62

ఆ. నూటుగతుల నీవు శ వాటు దే నన్నియు, నెఱుంగఁ బులుఁగు లెల్ల శ నెట్లు వాటు
నడచి యానమున శ నెడుబాట నట్ల పాఱుదము రమ్మ జలధిఁచదల ననిన. 63

వ. అయ్యెడం గూడిన కాకంబు లవహసించి శత ప్రకారగతి యగుదీనితో నేకయాన
పర్యవసానహీనముత్సాహదోహలి వగునీ వెట్లు మచ్చరించెదవు పఱచి భంగ
పడియెదవు గాక యనుటయు నమ్మరాళం బా గమిం బాసి పఱచఁ దొడంగినం
దోన యవ్వాయనంబునుం బఱచె నిట్లు రెండును మున్నీటిపై మిన్ను దఱిసి
పాటునట్టియెడ. 64

క. రాయంచ మందగతిఁ జను, వాయన మతితీవ్రభంగి శ వలను మెఱసి లీ
‘లాయితము లోపుబహుగమ, నాయానము నొంది పఱచు శ నగ్గలిక మెయిన్.

ఆ. ఎలమిఁ గడచి పోవుఁ శ బిలుచుఁ గ్రమ్మటి వచ్చి
ముక్కు ముక్కుమీడ శ మోపుఁ జట్టు
నేచి తిరుగు నీక శ లీకలతో రాయుఁ
నొరయుఁ జిత్ర గతుల శ మురియు నవ్వు. 65

వ. ఇవిధంబునం గాకం బనేక ప్రకార ప్రసరణచతురం బై నంచరించుటం జూచి
ముదితంబు లైనవాయనంబు లధికస్వరంబుల మెఱయుచు హంసంబుల శేలి
గొని నవ్వును దరువులవయిం ద్రుల్లి త్రుల్లి యాడుచు మరాళంబు పరాభవంబు
జొందెడుఁ జాడుం డని పెద్దయెలుంగునం బలుకుచుండఁ దదీయకలకలంబాలించి
హంసంబు భరితోత్సాహంబై. 67

క. పొడవునకు నెగసి యెప్పటి, పడమటి దెన నిగిడి పెలుచఁ శ బఱచినఁ గూడం

1. క. గ. చ. జ. తెలుడసమునక. 2. క. చ. సంగడి బరువడి 3. క. గ. చ. నిడు
కాటు 4. నిడుకాటు. 5. క. లాయితము లోపు.

- గడురయమానం జని యంచం, గడవం గాకీలకఱచి శ శాశు పాటున్, 68
- వ. పాటి పాటి డయ్యోయ నయ్యంచ యగంచితల్లోతగవవకళావైద్యంబు
మొజయం బఱచిన బీజువడి కాకం బాకులాంతరంగంబును వికలాంగంబును
నై యిట్లు విలరించు. 69
- క. నేరక తోడరితి గాల్కొన, భుగుహములు లభలు గిరులు శ బొద లేమియు లే
వారయ గొన వ్యయమా, వారిధి డిగిసోడినపుడు శ వలయుం బాలియన్.
- వ. అనుచు దీమావనం బయి భయంబునం గలంగి డప్పి సొగసి యవశత సంత
కంతకు డిగుచు చున్నయక్కాకిం గనుంగొని కలహంనం బిట్లనియె. 71
- ఆ. నీ వనేకగళులు శ నేర్చి యేగరి, జనుట చెపును వాయునంబ యే
గడవ నరిగి పిలువం శ గా నేల తడసెద, వెఱక లేటి క్షిం శ లెవల విడువ. 72
- వ. అనియె వ్యయెడ. 73
- క. తలకొని జలములు వడంబులు దుండము దోక సోక శ బొరిబొరి నెగయక
బల మఱి మొయిడిగబడంగా, సాలసి యెగయలేక వాయునంబు నెగ వొందెన్.
- వ. ఇట్లు ముస్మిటినివలయుం బడి వగలం బగుదురవనకు బెగలంబు నొందుకాకంబు
నాలోకించి వలక వగుం గాక పలికివట్ల యెప్పరికి జేయన్ దీరుం బని తీరం
గదా యనిన రాయంచకు నక్కాకిం బిట్లనియె. 75
- క. ఎంగిలు గుడిచి క్రొవ్వనం, బొంగినమొయతోడ గర్గమునం దిరుగుచు నా
కుం గలదె యెందునెదురు వి, హంగువతి నై న గెలుతు శ నని మును నలఱున్.
- క. నాకొలది యిప్పు డెఱిగితి, నీకరుణాలోకనంబు శ నిడించి తర
ణ్యా కావు నన్ను మగుడం, గాకులలో గలువం దగవు శ గాడే నీకున్. 77
- వ. అని యిట్లెఱంగున. 78
- క. ఆకులతఁ బొంది వలుకుమఁ, గా కా యని చంచు దెఱవ శ గా నఱచుచు నీ
రాకరమున ముసిగెడున, క్కాకిం గలహంన వరమృతాగుణ్యమునన్. 79
- క. వెరువునం దత్తనువుం దన, చరణంబుల నిటికి యెత్తి శ చా వుజిపి బల
స్ఫురణంబు మొజయ వీవున, ధరియించుచు నచ్చెం బట్టితరులు నుతింపన్.
- వ. ఇవ్విధంబునం దెచ్చి యెప్పటి నెలవున డించి రాయంచ యక్కాకి దెప్పిజీన
దానితో నచ్చటికాకులు విస నింక నిట్టియవినయంబు లెన్నంచును జేయకు
మని పలికి నిజనహచరంబు లగుమరాళంబులుం దానును వలయుచోటికిం జనియె
నీవు నాకొమటికొడుకులయెంగిలికూటం బెరిగినయక్కాకంబుచందంబునంగురు
కుమారులయెంగిలు గుడిచి క్రొవ్వి యెక్కునువారల ధక్కిరించెవు నీకొలది
యెఱుంగవు దీనం జేటు వాటిలుగాన లేటవడ నెఱిగించె నాకొంపుము 81

1. క. గడవంక జనుకను శేచి. 2. క. గ. చ. జ. శేచి. 3. క. లింక పడి. 4. క. బింక పడి. 5. క. బింక పడి. 6. క. బింక పడి. 7. క. బింక పడి. 8. క. బింక పడి. 9. క. బింక పడి. 10. క. బింక పడి. 11. క. బింక పడి. 12. క. బింక పడి. 13. క. బింక పడి. 14. క. బింక పడి. 15. క. బింక పడి. 16. క. బింక పడి. 17. క. బింక పడి. 18. క. బింక పడి. 19. క. బింక పడి. 20. క. బింక పడి. 21. క. బింక పడి. 22. క. బింక పడి. 23. క. బింక పడి. 24. క. బింక పడి. 25. క. బింక పడి. 26. క. బింక పడి. 27. క. బింక పడి. 28. క. బింక పడి. 29. క. బింక పడి. 30. క. బింక పడి. 31. క. బింక పడి. 32. క. బింక పడి. 33. క. బింక పడి. 34. క. బింక పడి. 35. క. బింక పడి. 36. క. బింక పడి. 37. క. బింక పడి. 38. క. బింక పడి. 39. క. బింక పడి. 40. క. బింక పడి. 41. క. బింక పడి. 42. క. బింక పడి. 43. క. బింక పడి. 44. క. బింక పడి. 45. క. బింక పడి. 46. క. బింక పడి. 47. క. బింక పడి. 48. క. బింక పడి. 49. క. బింక పడి. 50. క. బింక పడి. 51. క. బింక పడి. 52. క. బింక పడి. 53. క. బింక పడి. 54. క. బింక పడి. 55. క. బింక పడి. 56. క. బింక పడి. 57. క. బింక పడి. 58. క. బింక పడి. 59. క. బింక పడి. 60. క. బింక పడి. 61. క. బింక పడి. 62. క. బింక పడి. 63. క. బింక పడి. 64. క. బింక పడి. 65. క. బింక పడి. 66. క. బింక పడి. 67. క. బింక పడి. 68. క. బింక పడి. 69. క. బింక పడి. 70. క. బింక పడి. 71. క. బింక పడి. 72. క. బింక పడి. 73. క. బింక పడి. 74. క. బింక పడి. 75. క. బింక పడి. 76. క. బింక పడి. 77. క. బింక పడి. 78. క. బింక పడి. 79. క. బింక పడి. 80. క. బింక పడి. 81. క. బింక పడి. 82. క. బింక పడి. 83. క. బింక పడి. 84. క. బింక పడి. 85. క. బింక పడి. 86. క. బింక పడి. 87. క. బింక పడి. 88. క. బింక పడి. 89. క. బింక పడి. 90. క. బింక పడి. 91. క. బింక పడి. 92. క. బింక పడి. 93. క. బింక పడి. 94. క. బింక పడి. 95. క. బింక పడి. 96. క. బింక పడి. 97. క. బింక పడి. 98. క. బింక పడి. 99. క. బింక పడి. 100. క. బింక పడి.

- చ. నిరటునిగోవులగ మరల శ విల్పి మదంబున నీమరుమ్మునిం
బారిగొనఁ బాగుఁ దాఁక కెట శ పోయితి నాఁ డలఘోవయాత్రలోఁ
గురువతి డించి క్రీడి కృష్ణకుం దగుచాత్రము నేసి యొక్కడగ
సురిఁగితి చెప్పమా నిజము శ సూతరసూధవ నాకు నేర్పడన్. 82
- వ. అని వెండియు. 83

చ. పనివడి జామదగ్గుణుడ న్యథగ వినిపింపఁడ మీకు నెల్ల న
రుసభుజనైధవంబు మధుసూదనుపెంపును నాఁడ గోదశాం
తనవులుఁ జెప్పరే బహువిధంబుల వారల గెల్వ రామి ముగ
విసమ యెఱింగియుఁ మఱియు శ వీఁడిమీమాటలు వేయు నేటికిన్. 84

క. ఒంటిమీఁదు నాఁక నాము, క్కంఠికి వశమగు నెప్పుడైనాండీవుల ని
ట్లంట యుడిగి తగురథికుల, జంటగొని రణమ్ము నలుపు శ శత్రులు దలఁకన్. 85

తే. గొంతికొడుకును దేవకొడుకు మనము
గనియెదము దివకరనిశాకరుణుఁ బోలె
వెలుంగ నయ్యెడ ఖద్యోత్రవిలసిలెంబు
తోడి దగుఁ గాక నీపెంపు శ దోవఁ గలదె. 86

వ. అనిన విని కర్ణుండు గమలనాభునిపెంపును బాధుబలిమియు నెఱుంగక యే నేల
'వారిఁ దొడరెద నెట్లు సెప్పినను దొడరుదుఁ దొడరి వా రొండనేనొండ నగుదు
నింలియ నీవు నెడమాట లాడక యుడుగు మని పలికి యచ్చటిమహివతులు విన
నమ్ముద్రపతి కి ట్లనియె. 87

— శిశువు శిల్పినితోఁ దనకుఁ గలిగినాపంబులెఱంగు నెప్పుటఁబ్బి—

నీ. తలఁచిన నెదకు సంకలాపంబుఁ జేయంగఁ, జాలెనునట్టివి శ జామదగ్గుణ
కోపంబు బ్రాహ్మణశాపంబుఁ గాక యే, సరకు గొందునె మురకహరుఁ గిరీటిఁ
జెప్పెద విను ముత్రశియోర్థి నై మహేంద్ర నగంబునకు జమగ్దగ్నిసుతునిఁ
గోరిపోయినఁ గృపాంభోరాశి యగునమ్ము, హాముని గులము నకన్నడుగుటయును

తే. బాంకునకు నోర్చి బ్రహ్మత్రయమునకుఁ గాఁగ
బ్రాహ్మణుడ నని చెప్పి తత్సాధన
గలిగి మెలంగంగ శిఠించె శ నలఘుబహువి
ధాత్రశత్రుసంవేది గా శ సరిఁ డు నమ్ము. 88

వ. భార్గవాధిధానం బగుమహాత్రుంబులోనుగాననేకదివ్యాత్రుంబు లిచ్చె బదంపడి
బ్రాహ్మం బగునత్రుంబు నొసంగె నొసంగి సమరంబున నావత్సమయంబున దీనిం
బ్రయోగింపుమని యానతిచ్చె ముఱునాఁడ తైపోధనన త్రముండు మదీయాంకతలం

బున నొకరి నిద్రించుచుండ నొక్కజాతువు నాక్రిందితోడఁ దొలిచిన నామహా
త్మునకు నిద్రాధంగం బయ్యెడునని కదలకుండీతిఁ దదినంతరంబ మేలుకని యధిండు
నత్తుటివెల్లువఁగని తిట్ప్రకారం బడిగి యేలు జెప్ప విని మద్దెల్లంబున కచ్చెరువడి.

నీవుబ్రాహ్మణుడవు గా వెన్నండవని యొత్తియునుగలుగుము నెఱచి సూతరుతుండ
నని చెప్పితిఁ జెప్పునప్పు డిక్కటకంబు నాలోకించిన వది యవృష్టపూర్వవికృతా
కారం బైయుండె నన్జనహితంబు గోరి యుద్ధంబు కమ్మునీర్పనుకు నన్నుఁ దేట
వడిచి యుతనిం గోపింపం జేయువాడై కీటరసువు నాల్పి ముట్లు నేసెం గానోవు
నాసంయమి గోపించి కట్టంబుం బ్రహ్మాత్మంబుఁ బరిగృహించి తది నికువలయు
కాలంబునఁ దోఁపమియు మృత్యు నానన్నుం బ్రేసం దోఁపలయు నాపన ముట్టిన
యెడ భర్గవాత్మంబు దోఁపకుండుటయుం గలిగెను ననునెడి నిది జామదగ్నియ
కోపంబు తెఱంగు బ్రాహ్మణశాపంబు తెఱు గఱింగునని నాకర్ణింపుము. 89

సీ. శ్రమమున కై యెనుకొనకలంబుఁములు నెక్కుడు వెననేను నరయ్యెడకునొక్క
యాఁబెమ్మ యుజిక నామజ్ఞానము నుపతాపంబుఁ బాలున నానిఁ గలుగు
బ్రాహ్మణు డధికకోపంబున నిహామి, కథేవత్రా బిల్లుర దీరి శత్రు
నిహితంబుఁ జేసితి నీవు నావచనశత్రులుంబు నిహతుండ నీవెము సేకు

తే. నమర మేకాగ్రసిర్భర్యోత్సాహవృత్తి, నడివ నగిదొబువిక్రమబ్రహ్మంబు గ్రుంగి
వలయు నెవ్వరు మోక్షోన్మిగలువఁగోర, శ్రమమున సేవనవలసచే నీ బావు మీవు.

చ. అనుటయు భీతి పడికొని నీ యావులు వేయును నెఱ నాఱుహ
ఱును రథముల్ శతంబును మోఱుండులము త్రిమం బోనియంగనా
జనశతకంబు దురితశిల్పన ప్తముం గొని శాంతి బొందువే
యనినను మోన దయ్యె వసుధామరుకోపము తీవ్రరూపమ్. 91

వ. మానక యున్న మఱియును. 92

క. నాకుఁ గలసొమ్ము లెల్లను, నీ కచ్చెన నను. బ్రసాదపరిరకటాక్షో
లోకతుఁ జేయు మనుడు నరఁ, డికాఱును మాను మునున నే. గెం బెలుచన్. 93

వ. ఇట్లుగలదు నలుక మెల్లనం గన్నుల సెప్పలు రాల మురికనుంగొని నావలుకు
లకు బొంకునుం గలదే నీకే దుష్కర్మంబు పరిలోకింబునకు బాధకంబు గాకుండ
నిదియు ప్రాయశ్చిత్త బయ్యెడుంగాక బొమ్ముసూతంబనా యే నెల్లొడి నల్లలబు
దప్ప దరుగు మసియుం గావున నాజామగ్నియబ్రాహ్మణుశాపంబులకు వెఱకు
నత్యంబవలికితి నీయున్నరాజులును నాలోడినుఖమఃఖంబులకుం గలవారగుటం జేసి

1. క. గ. చ. 'శ్రమమునకై యెను వివిధావకంబులు'. 2. గ. వివిధావకంబులు, 'నెక్కుడు
వెననేను' + నొక్కచింత, మాఁబెమ్మ. 3. కథేవత్రా + దీరి నిల్లు.

కృష్ణార్జునులకు నే వెఱవ నింద్రయమవరుణకుబేరులు వజ్రదండపాశగదాహస్తలై
బెట్టు ముట్టినను బెదర నని యుండుదుఁ దక్కినవారిం జెప్పినేల యిప్పుడు బ్రహ్మ
స్రమునుం దోచుచున్నది యన్నరునియన్నెడకు మనరథంబు నకవును పుడమి
జనంబులు మదీయకోదండపాండిత్యం బొండురులకుం జెప్పి కొని యచ్చుకు వందు
చుండు నట్లు నేనెద నమ్మితిమగని మృత్యునివాసంబు నొందించెద. 94

- నీ. కాండమహాతరంగముల వైరుల ముంచు, విజయాంబురాశికి శ నేల నగుదు
బాణరశ్మిలఁ బరిశ్రవంధులఁ బొదివెడు, నరునానిత్వన శ కభి) మగుదు
విశిఖోగ్రశిఖల విశ్విషుల నేర్పుకిరీటి, ఘోరదావాగ్ని కాశసార మగుదుఁ
బ్రదరవేగమున నశరాతులఁ గూల్చువా, ధాతివాయువునకు శ నచల మగుదు
తే. విల్లు వట్టువారికి శ నెల్ల నెక్కు, డనఁగ నెడినగాండివి శ నాహవమునఁ
దొడరఁ బ్రాణంబులకు నానశవకులఘుప్ర, కారులకు వచ్చునే నాకుఁగదా శల్య.
వ. అనివలికిన విని యమ్మద్రవతి వీనియంతరంగంబు గలంగఁ దా నర్జునుచేరింజచ్చుట
నిర్ణయించె నెట్లనిన సిట్టియప్పుడు జనులు దనమీఁదం బాలిమి వెట్ట కుండుటకుం
గాదె జామదగ్ధ్యబ్రాహ్మణులశాపంబులు భూపాలుకు విన నుగ్గడించె నిక్కలంక
యే నీరజ్జలానికి నర్జునుగణవిశేషంబు లెఱిగించి మదంబజంచిన కఠంబునం గలి
గెఁ గొంతేయూగ్రజనకు నా యిచ్చినవరంబు నఫలం బయ్యె నని మనంబునం
దలంచె మనుజేశ్వర విను మాశిల్పిండు సెప్పినయూభ్యానంబునం జిత్రం బెరియు
చునికంజేసి యాసూతనందనుం డరినితో మఱియు ని ట్లనియె. 96

— ధృ కర్ణుడు హంస కాశీమోహభ్యానము విని కొపించి శల్యుని దూఱుట. ధృ —

- క. దృష్టాంతము సెప్పెన నని, కష్టాత్మా నిపు నచుఁ శ గాకము నరు ను
తృప్తమురాళము గాఁగ ని, కృష్ణపుంగథఁ జెప్పి తిది నశశర్వము లెఱుగే. 97
ఆ. నీచులకు బలాంబు శ నెట్లన వరునని, కాటు లఱచు చున్ని శ గాన యిట్లు
వలికి తింతఃజేసి శ భయ మయ్యెనే నాకు, నట్టిమాట లిక శ నాడ కుడుగు. 98
క. అకిగిలేనే నిను నాక, వ్యశిఘజబల మెట్టి దని యశ్వారణ నీ వి
ప్పుడు నృపు లెల్లను విన వా, వికిది పోగడె దిల్లు నంద్రివిధమున నతనిన్. 99
చ. అనియొన శత్రులం బొగడు శ భారము మూర్ఖత గాదె యిట్టిమ
ర్జనుని సహితురే పెలువఁ శ జంపక సైరణ సేయుకాల మై
నినుఁ దెగఁజూడ నైతి ధరణిపతి కయ్యముపైధరంబునగా
గొనకొని సూతకృత్యమునశకుం దగఁ బందినవాఁడు గావునన్. 100
వ. అని వెండియు. 101

తే. అకుటిలుం డగునాకు నశత్రుంతుకుటిల
వృత్తి సహితంబు నేనెద శ విత్రైఱుగు

మి త్రానంచన మారయ య మైత్రిన స్థ
పదకృతోద్భూతి యనియెకవలుకు వినవె.

102

క. జను లెట్టిది మి త్రావిధం, బని చెప్పదు రట్టిచంద య మఖలము దుర్లో
ధనునందుఁ గలదు నాయెడ, మన మూఱసి యుండు నా క్రమం ద్ర పీ తిన్. 103

క. జను లెట్టిది శత్రువిధం, బని చెప్పదు రట్టిచంద య మారయఁగా ను
ర్జనుఁడ వగునీకు నాయెడ, మినుము కలిగె దీన మనసు య విచ్చెం గుటిలా. 104

ఉ. కావున నీకు నప్రియముఁ య గౌరవరాజునకుం బ్రియంబునుం
గా విధి మెచ్చ బాహుబలకర్వ మఖర్వము గాఁగ లక్ష్మీకిం
జేపయుఁ గీర్తి కున్నతవిశృంభణముం గలుగఁ ముకుందగాం
డీప్రుల దాఁకి గెల్పెదఁ గరదేందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగన్. 105

106

వ. అని పలికి మఱియును.

తే. భండవంబునఁ బార్థుచే య బడక నేఁడు, మేలుచే యైతినేసియు య మృత్యువునకు
నెన్నఁడును నగపడ నాకు య నివ్విధంబు, నందియుములేక చి త్రంబునందుఁదోచె.

చ. మినుతమహాశ్రయిల్ వఱపి య విక్ర మనంపద నాకుఁ జూపున
ర్జునుభుజలీల కోర్చెద వ్యసుంధరఁ జక్ర ము గ్రుంగి నారథం
బునకు నవార్య మై యెడరు య పుట్టక రక్తి న శల్య చూఁపూ
నను విశిఖావలీలననంబున నాతనియేపు మాపెదన్. 108

108

వ. నీకు వెఱపింప నయ్యెడుకొలందివారిని వెఱపింపుము కర్ణుండు విక్ర మంబునకుం
గీర్తికి నాన్నదం బగుటకు జనియించినవాఁడు గాని భ యంబు గొనుటకుం గాదు
కురువతినన్నిధి నీవు సారథ్యంబునకుం బూను చుండి పలికికొన్న బానకలంబున
బ్రదికిపోయి తనిన విని శల్యుండీయనర్థప్రలాపంబులం బ్రయోజనం జేమి మినుము
కర్ణ కర్ణులు నేవురై నం గిరిటిని గెలువం జాలుదురే యనుటయు నిరండు గినుక
నెఱువైన కన్నుంగవతోడినవ్వు నవ్వుచు నిట్లను ధృతరాష్ట్రునిన్నిధి ను త్తమద్వి
జాలగోష్ఠి నఖల దేశాచారవిదుం దైనవృద్ధబ్రాహ్మణుండు సెప్పవంటి బాహ్మిక దేశం
బునవాడు గోమాంసంబు నంజికొని మద్యపానంబు నేసి నగ్నులై యనంగరదురా
లాపంబులతోఁ దిరుగుదు రని తొడంగి యనేక ప్రకారంబుల బాహ్మిక దేశనిండోప
న్యాసంబు నేసె నట్టిబాహ్మికుల కొడయుండవు తత్కృతంబు లగుప్రత్యపాపంబుల
నాఱవపాలు నిన్నుండేవు నట్లుంగాక వారియనాచారంబులు వారిననుండేసి యా
కల్మషంబు లెల్లను నిన్నుం బొందు బాహ్మికులకంటె మద్ర దేశజాతు లవినీకు లని
యార్యులు సెప్పదురు ని న్నేమి సెప్పం గల దింతవట్టు నెఱింగి నాలుకయడంచి
యుండు మనవును నమ్ముచేశ్వరుండు. 109

109

క. లావులు రిరథాతిరథనం, భూవేశం దెలియఁజెప్పె య గాదే భీష్ముం

- దావచనమ్ములు మనమున, భావింపుము క్రోధ మేల శ బలియుండ నీకున్. 110
- త. విడుతు రాపుల బంధుల శ వెలలు గన్న, సమ్ముదురు కులకాంతల శ నంగ దేశ
జనితు లగువారు విభుండ వ్యజ్జనుల శిట్టు, లేలాకో నొడ్లచరితంబు శ లెన్న నీకు.
- క. పరదోషము సెప్పంగ నేర్తురు గా కాత్మీయ మైనదోషంబు మదిం
బరికింపంగ నధములు నేర్తురె తలంపక యుంటి వలుకతో నుండకుమీ. 112
- వ. అని యుల్ల సం బాషి మఱియును. 118
- ఆ. నకల దేశములను శ సన్మార్గవర్తులు, గలరు దుష్టతీయుఁ శ గలిగి యుండు
మది నెఱుంగ నేర్పుమధ్యస్థు లదియును, నదియు నుగ్గడింతు శ రెదురు మెచ్చ.
- వ. ఒక దేశంబు దాగిడ యగుట కలుగునే యట్లుం గాక సదాచారదురాచారంబులు
దైవం బెఱింగెడు శని వనాత్మజుండ పూర కుండు మనియె న ట్లయ్యురువురు వివా
దంబుసేయుట యాలించి చేరి కొరవపతి సఖభావం బుపన్యసించి రాధేయురాజత్వ
గౌరవంబు గొనియాడి మద్రవిభుని వారించిన నానూతనందనుండు నగుచు శత్రు
నుదేశించి పొడ పొడ రథమ్ము పో నిమ్ము పో ని మ్ముని పలికె నట్లరిగి శత్రుండు
నస్మితుం డగుచు వెండియు నరును శినుగ్గడించి కృష్ణుండు సారథియును గాండి
వంబు సాధనంబును నై యప్రతిహతమనోరథుం డగునారథికుతోడం బెనంగ
నోవితేని నీవ మూకల్లను రాజ వమ్మేటిమగ్నియరదంబు మన మొగ్గరంబు చిక్కు
నఱుచుట గలుగు నని యెఱుంగ నయ్యెడు మన మేమిహక యుండ వలయు
నీ తోచుదుర్నిమి త్రంబు లనుసంధింపుము. 116
- ... శత్రుండు గర్జితో నప్పుడు దోచునత్పాతంబులు సెప్పట. ...
- క. పటగులు మనచేరువఁ బెల్లఱిచుట బెట్టిదురు గాలి శ యడరుట గ్రద్దల
తఱ చయి యాడుట వికృతపు, టఱపులతో రేగి కాకు శ లఱచుట గంటే. 116
- వ. అని వెండియు. 117
- ఆ. సిడముకామ నూడు శ వడఁకను మన తేరి, చుట్టు మెఱియఁ గట్టినట్టిచిఱుక
పడగలందుఁ గంటే శ వెడలెకు మంట లు, గ్రంబు గాఁగ నోపు శ రణము నేఁకు.
- వ. అనియె నప్పుడు రాధేయుండు ధృష్టద్యుమ్నాభిరక్షితం బయినధర్మతనయప్రూ
హంబు గనుంగొని రథివరులం దగినయెడల నమర్చితవమాహారం బాయితంబు
సేసికొని యురవడింప నమ్మద్ర పతి య త్తెత్తి యాలోకించి. 119
- ఉ. అల్లదె యరునధ్వజవిగ్రహారము గానంగ నయ్యెడుం గపిం
ద్రోలననంబునకా మెఱసి శ యుద్భటు లైనత్రిగర్తు లేవు శో
భిలంగ వారె యన్నరుని శ బెట్టుగఁ దాకి రతండు సంపవె
స్వల్లి నిగిడ్చి ముంచె నదె శ నిగి గుణధ్వని పొంగ వారలన్. 120
- ఆ. అనినఁ గర్ణుఁ డిట్లు శ లనియె నంత ప్రక, బలముచేతఁ బొదువఁగబడి కిరీటి

- మేఘపిహితుఁ డైనఘహిరునిచాడ్పున, వాఁడి లేక యున్నవఁడు గంటె. 121
- వ. అనుటయు శల్కల్యండు. 122
- చ. వరుణుడు నీళ్లచే జెడునె య వాయునఖుండు మహేంధనోత్కర
స్ఫురణ నడంగునే నరుండు య వోరుల నేవఱు లేల కలు నె
వ్వరికిని వానిఁ గీడ్పులువ య వచ్చునె గాలిఁ బరాభవింపఁగా
1 దొరకొనినం జలంబుమెయి య దోయధి యంతయుఁ ద్రావ వచ్చినన్. 123
- ఆ. దేవతలకు నైన య దేవేంద్రపుత్రుని, నాహవమున గెలువ య నలవి గాదు
మనము గెలుతు మిట్టిమాట లాతనిఁ జేరఁ, జనక యాడి దీన య నంతసొపు. 124
- ఉ. మేరుప్రవోలే నొప్పినన్యమీరణపుత్రుని పేర్మియుఁ మహా
దారుండు ధర్మచందను నుకదా భ్రతయుఁ విజయానుజన్ము లే
పారఁగ నున్నసొంపును వ్యహంకృతి యేర్పడ ద్రావదీనుతు
2 ల్వీరల మీఁటి పోల్చెనఁగు య లీలయుఁ జూడఁము సూతనందనా. 125
- వ. పౌండ్రులు ధర్మవరు లేవ్వలన ధర్మంబు గలుగు నవ్వలనికి జయంబు గలుగుట
దప్పదనునమయంబున సంకల్పక కులంబుంగనుంగొని మనసైన్యంబునునవ్వసాచిం
జూచి వారిసేనయును గడంగి యొండొంటితోఁ దాఁకిన గంగాయమునలనంపా
తంబుచందంబు దోచె నట్టియెడం గురురాజు రాధేయుని మద్రరాజుం దగురా
జులను సాదరావలోకంబున సంభావించి యి ట్లనియె. • 126
- ఆ. ఎద్ది ప్రియము సేయు య నేపారుకూరుల
చిత్తములకు నది యుదాత్తభంగి
నొదవె మీకు బాహుమదమునఁ గొనియాడు
దుగ్రశౌర్యమహిమ యుల్లసిల్ల. 127
- క. బలు పెనఁగఁ బొందుపుత్రులఁ, బొలియించిన నతులరాజ్యభోగంబును వా
రలచేతం బొలిసిన నుజ్జ్వలనాకసుఖంబుఁ గలుగు య వ్రాలుండు పోరన్. 128
- వ. అనిన వార లందఱు నుట్టి సింహనాదంబులు సేయఁ దూర్వనివదంబులు సెలంగ
సైన్యంబులు సంతనంబునం బొదలె నప్పు డశ్వత్థామ రథక జనంబులమనంబులం
బ్ర ముదం జెనంగ ని ట్లనియె. 129
- క. ఆయుధము విడిచి యుండుఁగ, సాయకగురు మీరు నూడఁ య జంపినకట్టే
పాయుని ధృష్టద్యుముని, మాయించియ కాని తొడివకములు నే నూడ్చున్.
- క. కడువడ్లి వడముడియును గ,వ్వడియు నతనిఁ గావఁ బూని య వచ్చిరయేనిం
జెడుదురు ముచ్చాపంబున, వెడలువివిధవిశిఖశిఖలకవేడిమిచేరన్. 131
- చ. అన విని యవ్వరివరథకావలి పెలుగఁ బొందుపుత్రయో
ధనులవయఁ వెనం గవియుడర్పము వార లుదగ్రవృత్తి మా

- కొనినమహాగ్రంథంగియును శ్రీ ఘోరపులీలల విస్మయంబొన
ర్చు ననిమిషాంతరంగములఁ శ్రీ జెల్లె రణంబు నుద్దీర్ణరాద్రమై. 132
- క. జననంతయంబు పెల్లె, మనవచ్చుం బ్రళయకాల శ్రీ మయ్యెనో కా కం
దును నిట్టిది గలవే యని, మనమునఁ దలపోయ వలసె శ్రీ మముఠోటులకున్. 134
- వ. అట్టియెడ. 134
- ఉ. శ్రీతి యెలర్ప వీరుల వగరించుటకుం జనుదెంచి యప్పగో
వ్రాతము గంధపువ్వువర్షవర్షణకేళియైనర్ప సారథం
బాతటి సంచరించులభ్యరానిలుఁ డెక్కుడు సేసి వీచ సం
జాత సవీన ఘర్షజలభాలక సైనిక భాలనీయుఁ డై. 135
- ఉ. ఆ నమయంబునం గురుకులగ్రామి భీమునిఁ దాఁకె వైరినం
త్రాననమత్తవారణకదంబనముద్భటుఁ డై యతండునుం
డేసె రణంబు దత్ప్రీతిలకసేన దలంకెనునట్లుగా నము
ద్యాసితదుర్నివార్యబహుశ్రాణవిసారణదారుణోద్ధతిన్. 136
- క. పదపడి రాధేయుండు, న్నదవృత్తిఁ గవిసె గుణనిగ్నాదంబును బె
ట్టిద మగురథనిస్వనముం, జడల నిగుడఁ బాండవాగ్రజమ్మవిదెనకున్. 137
- వ. ఇట్లు గవిసిన మనసైనికు లిట్లుని రివ్వధంబున ధర్మనందనుం గదియ నడరిన
నరుండు వచ్చి యడ్డంబు సొచ్చునపుడు. 138
- చ. నరునకు నూతనూతికి రథణం బగు నేఁ దతిఘోరభంగి సం
దరయ నితండు గి టడఁచు శ్రీ నాతని నన్నటు లున్నవాఁడు దు
ర్భరరిపుబాధ దక్కి కురుకలాజ సుఖత్వముఁ బొందు నిర్దురం
డరదము సేరి తాతనిమహాశ్రువిలాసము నూత మేర్పడన్. 139
- క. గెలు పెల్ల భంగి నితనికిఁ, గలుగు ననుతలంపు వుట్టఁ శ్రీ గా నిపుడు మనం
బుల జనియించు మనోరథ, మలవడుటయుఁ బోర నెఱుంగనయ్యెడు నదియున్. 140
- వ. అనుచుఁ గూడుకొని రథక రితురగనమ్మర్దనిర్దళితభూభాగంబుగా నురవడింప రాధే
యుం డరికివణం బగురణంబున. 141
- తే. మిగిలి యప్పాండవాగ్ర జ్రమగఁటిమియును
జలముఁ గోల్పుచ్చి తూలఁ బోఁ శ్రీ బలికి మోసె
నధివ యతనికి వీర మై శ్రీ నడ్డవడఁగఁ
గడఁగునడ్డనయోధులగర్వ ముడఁచి. 142

— ఓ కరుణకు ధర్మబాపై గనిపి విజృంభించుట. ఓ —

- వ. అనిన విని సంజయమకు ధృతరాష్ట్రుం డి ట్లనియెఁ గర్ణుండు దన మోస యెట్లాయె
తంబుసేసె గాంకేయముఖ్యునైవ్యనన్నాహం బెట్టి దతం దతనింబొదివినయప్పడు
గవ్వడి యెవ్వలననుండ నవ్వీరం దన్నకడనున్న నానూతనందన్నకట్లు సేయవశం

బగునే వానవుండు నకలసురగణంబులతోఁ బన్ని యన్నరునిపైవచ్చి ఖండ
వంబు గాల్చి కుండఁ గావం జాలెనే బ్రదుకున కానవకుమగల కఠని మాక్కొన
వచ్చునే రాధేయునకు వచ్చుం గాక యనుటయు. 143

తే. ఇట్లు లను సంజయుం డహ్యహీశ్వరునకు
సంగవతిమోహరంబుతెఱంగు ధర్మ
సుతునియొడువిధంబు నర్జునుఁడు వారి
పోరునెడ లేమియును మీఁదిగిపోరు వినుము. 144

వ. కృపాచార్యుండును గృతవర్ణయు మాగధులు వలవట శకునియు నులూకుం
డును గుట్టపుదండంబులతో వారికెలనను సంశ్చక్రగణం బిరువదినాలుగువేలు
ముఖ్యరథంబు లగ్గలిక నుల్లసిల్లి దావటను నీకొనుకులందుఁ గొందఱు కాంభోజ
శకయవనసైన్యనమేతంబుగా వారియపులను బహుబలభాసితం డై దుశ్శాన
నుండు మెనుకనుం గతివయసోదరపరివృతుం డై కురురాజు విజృంభను నశ్వ
త్థామప్రముఖయోధులు గరినికరకృతనన్నాహులై యన్నరపతి నియోగింప
నరేవివజ్జ నిలువ నీజపుత్రులుఁ దనచుట్టునుం గదిసి యెనక మెనఁగుబరవసంబున
మెఱియ సూరినూనుండు సేనాముఖంబునకుం దిలకం బై నిలిచి పోలిచె నట్లు
మోహరించి మదకలమారంగంబులతీతచుకఠంబున మొయిశ్యమొత్తంబుల
కైవడిం గాఱుకొనున మ్మొన నురవడి నడపించునాకర్ణునిం గనుంగొని కాంతేయా
గ్రజుండు గాండీవి రావించి యిట్లనియె. 145

ఉ. సూతరనూజమోహంము శ సూచితె యెంతయు గట్టి యై సము
ద్వోతీతిథిఁగిఁ దోచె నది శ యుక్కునఁ బై పడి యిబ్బలంబు ని
ర్భూతము సేయ కుండఁగ నెఱుగొని యెమ్మొయి నిల్వరింత మ
న్నీతి విధింపుమా బలుపు శ నేర్పును దదజ్ఞులు పిచ్చలింపఁగన్. 146

వ. అనుటయు సంక్రందననందనుండు. 147

తే. సారవంత మై కర్ణనిశ్చయమురవ
ణించుఁ గా కేమి దీనికి శ నృపవరేణ్య
పూని సేయంగ వలయుఁ బ్రధానకార్య
మతని సమయించుటయు నాకు శ నది ధరంబె. 148

వ. అనిన విని యమ్మునజవతి యతని కిట్లను న ట్టేని నీవు రాధేయుని గెలుపుము
భీమసేనుండు సుయోధనుని నకులుండు వృషసేనుని నహదేవుండు సౌలుని
శతానీకుండు దుశ్శాననుని సాత్యకి గృతవర్ణును ధృష్టమ్యముండు ద్రోణపుత్రుని
ద్రావదేయులు శిఖండియుం దారును దక్కటిధార్తరాష్ట్రులం దలఁవకువా రేను
గృపునితోడం తెనంగెడ ననుటయు నట్ల కాక యని యతండు మున్ను దననిలి

చిననెలపునకుం జనునద నయ్యుధిపిరువనువు తెఱంగు వార లందఱకు నెఱింగించె నతండు వలవటివలన సైన్యాగ్రవర్తి యయ్యను వ్యూహదుండు వామ పార్శ్వవర్తి యయ్యనువై నేయద్రావదేయసమేతంబుగా నప్పాండవాగ్రజుండు మధ్యభాగముం డయ్య నున్నయమ్మోహరం బా సూతనందను మొనయురవణి సరకుగొనక మార్కొనియె ననవుడు నాంబికేయిండు. 149

మ. నరుం డమ్మై విని వచ్చె నన్నరునకు శ న్నంశ ప్తకశ్రేణిః
స్తూర మత్యుద్భటభంగిం జెల్లుటయు ము శ న్నాదించి తీ వయ్యుధి
ప్తిరునిం గర్లుండు దాఁకి యోర్పె ననియుం శ జెప్పంగ వింటి రణం
బరయం జిత్రము సెప్పు మజ్జెఱుగు సుశవ్యక్తంబుగా నంజయూ. 150

వ. అని యడిగిన నంజయుండమ్మావవతి కిట్లను నట్లు ధర్మజుండు సెప్పెన కాని యయ్యురువాగుం గదిసినప్పు డన్నియమంబు నడవక 1 కయ్యంపుటచిత్త్యంబున నొండుదెఱంగు సెల్లె నది యెఱింగించెద నవధరింపు మువ్విధంబున మొనలు రెండును నొండొంటిం దాఱునునమయంబున నవ్యసాచి గర్లునడచుచక్కటికి నడరం గడంగినఁ గ్రాుకపికేతనంబు గనుంగొని శీతంపుపెంపునఁ బొంపిరి వోవుచుఁ ద్రిగర్తాదినంశ ప్తకులు నరభనంబుగా నడ్డపడి పైకొని రతిమి పొంగినవయోనిధిం బోలిన నబ్బలియుండు సెలియలికట్టం బోలి నిలువరించి 'మూలంగ ప్రముఖసేనాంగనకలాంగశకలంబుల నిలూరిలంబు గప్పు చుండ నొండొండ పేర్చి యాబలం బా బలమర్దననందనునరదంబు ముంచికొనిన నవ్వీరుండు విజృంభితవిక్రముం డై బడబొగ్గికిలాకలాపంబుచందం బగుసాయకనికాయంబు నిడిగించుచు నెక్కుడుమదంబున నమ్మాకలం ద్రెక్కిను చుండఁ దత్ప్రకారం బాలోకించి రాధేయనకు శల్యుండు. 151

ఉ. అల్లదె యర్జునధ్వజవిహారము గానంగ నయ్యెడుం గపిం
ద్రొలననంబునగా మెఱసి శ యుద్భటు లైన త్రిగర్తు లేవు శో
భిల్లంగ వారె యన్నరుని శ బెట్టుగఁ దాఁకి రతండు సంపపె
స్వల్లి నిగిడ్చి ముంచె నదె శ నింగి గుణధ్వని వొంగ వారలన్. 152

వ. అని చెప్పి చూపె బడంపడి భారద్వాజపుత్రునిజరనంపుమాటల నాటోపంబు మిగిలి మనరథికులు గవిసిన దారుణరణం బయ్యె నని, యాకర్ణించి తది యేర్పడ వినుము వివరించెద. 153

సీ. కృపుండు సౌబలుండును శ గృతవర్మయును నలిఁ
జెలంగుమూఁకలతోడఁ శ బెలుచఁ గవిసి
కాశ కైకయ మాత్యు శ కాసల పాంశ్యాది
బలములఁ దాఁకి రక్షగలిక మెఱయ

నారెండువాగుల శ నాయుధంబుల¹యెడ

మంటలు బొమ్మను శ మంట బుడమి

జూడ నక్కడముగ శ శోణి²ధామము

ప్రచురధూళిమిరముల నడచ

తే. భగ్నరథములు నివరితేభములు నివరి

హయములును మృతభటులును శ రయమునకు వి

ఘాత మొనరింప నున్మద్యగమనభంగు

లందు బలువెర నొలయుఁ బోరాడి రధిప.

154

వ. ఆలోన.

155

—శ్రీకృష్ణుడు పాంచాలకుమారుల నేకులం జంపుట—

ఉ. మేలిమిదావళంబులును శ మేటిహయంబులుఁ దమ్ముపిండు నా

భీలఁ జాట్టి రాఁగ రభ్రబృందముతోఁ గురురాజు కర్ణుడో

గ్గీలకుఁ దోడ్పడం గడఁగె శ లేణు వుదీర్ణముగా నరిండు పాం

చాలబలంబుపై నడరె శ శౌర్యనముద్భటబాహువీర్యుఁడై.

156

వ. అబ్బలంబునకు బానట యై చేదిసైన్యంబును బెరుఁబ్రా పై పాండవానీకంబునుం

దటిమినఁ బెరిగినదర్పంబునం బ్రదీప్తుం డయి యుక్కుర్లు దాగట్టిమాఁకలం

దటిసి మెఱుంగువాలమ్ములు వఱప నవి వీసుంగుపెంటి లగుచుండ నుతిక

యుక్కునం బొదివినబలుమగలకుం గీర్తియు స్వర్ణంబును నొసంగి తమనారి

కంటఁ బ్రమోదభరితులం జేయుచు సాయకాసారంబులు వరఁగించుచు బహు

విధరథప చారంబు లుల్లసిల్లి నాసేనలును గృవక్తరవర్మాదియోధబృందంబులతో

బెనంగుమొనలును నొక్కటిగాఁ గలంచి యందు శోణిశిష్యంబులను మాంస

మజ్జామ స్తిష్కకర్దమంబులను బరితాతవత్రహంసంబులనుం బొలుచునట్టిసదీ

ప్రవాహంబులు వఱపె ననుటయు ధృతరాష్ట్రుండు ధర్మనందనుం గర్ణుడు గది

యునప్పు డతని కక్కడ నడ్డపకుట శవ్వరు గడంగి రిక్కడ నితనికిఁ దోడ్పడ

నెవ్వరు గలిగి రనుటయు సంజయుం డవ్వీభున కిట్లనియె.

157

తే. ఇవ్వీధంబున సేనలక్రొవ్వడంచి

నూతనూనుండు ధర్మజ్ఞ శీతనంబు

జెనకు నడర ధృష్టద్యుమ్ముఁ శ జెనక మెనఁగ

బంధులును దాను వడి నడ్డవసేయె నధిప.

158

క. వారలఁ గడచి ప్రభద్రకు, లారాధేయముఁ గవియ శ నాతండు మహా

దారుల సేమ్యుర భద్రా, కారుల నారాచనప్రకంబునఁ గూర్చె.

159

క. కని పాంచాలురు గోపంబును ధర్మము నెఱుమ మెఱయుఁ శ బొదివిన రాధా

- తనయుం డిరువదియేపురం, నునిమె నిరువదేనుకడఁడతూవులఁబెలుచన్. 160
- క. వెండియు నేవునఁ బైకొని, చండశర ప్రకరములు వెనఁగురియఁగ ను
ద్దండఁగఁ బాంచాలురఁ గల్గుం డేవురఁ జంపెనైదుకూరాత్తములన్. 161
- వ. ఇట్లు భానుదేవ చిత్ర సేన సేనాబిందు తపన శూరసేనులం గీటడంచి యాటోపదీపి
తుండయి చక్రరక్షకు లగునుషేణసత్త్వసేనులును వెనుక బలసేవచ్చువృషసేనుండు
నిమ్మువ్వురుగొడుకులఁ గడిమి రూఢి కెక్కం దనకు రణక్రీడకుం దోడుపడియెను
నుల్లానంబుననుల్లంబు వల్ల వింపం బాండవబలంబులం గలంచునయ్యంగవతిమీఁద
ధృష్టద్యుమ్న శిఖండి జవమేజయ ప్రముఖపాంచాలకుమారులును సాత్త్వికనకుల
నహదేవద్రావదేయులును శేకయమాత్యయోధవీరవ్రాతంబును భీమసేనపుర
స్సరంబుగాఁ దోఁతెంచిన బహుళజలధరంబులు ధరణీధరంబుపయిం గురియు
పెనుసోనచందంబు దోఁప వివిధాత్మశత్రుంబు లతనిపయిం దొరఁగింపం గనుం
గొని కౌరవేశ్వరుండు దుశ్శాసనశకునితీడియతనయులు దనకెలంకులం దఱుముం
గరిఘటలతోడం గడంగి యవ్వడముడిసి మార్కొని. 162
- క. తానును వారును దూవుల, వాన పయిం గురియ నతఁడు శ్ర వారించి గళ
ద్దానాంబులలోలమధుకర, మైవగజవ్రజముఁ బలుశశరావృలఁ బొదివెన్. 163
- క. బొదివెడునప్పడు శౌర్యోన్మదుఁ డగునయ్యనిలతనయ్యార్థమార్గములు బె
ట్టడముగఁ గవియును నోటటి, యెరుగువలే రైరి కురుకురేంద్రుఁడు వారున్.
- మ. బలుగాలిగ నలుదిక్కులం జెదకునశభ్రక్రేణీమాక్షిగ సము
జ్వలసూర్యాంశులచేత విచ్చునివిశధ్వాంతంబు చందంబుఁ జూ
డ్కులకుం దోఁచెఁ బ్రచండసంగరవటికృష్ణంజై నయాభీముతూ
వులమొత్తం బడరం గరిప్రకర ముగమ్భాతార్తి యై తూలినన్. 165
- వ. అట్టియెడం గృప్తప్రముఖరథిఁబలు రాధానందనభవన్నందనులకుం దలకడచి పవన
నందనుపార్శ్వంబులం దఱుముధృష్టమృన్నాదియోధులం దలపడిరి దుశ్శాసన
ప్రభృతులును వారిం గూడికొనిరి కిర్ణనందను లక్ష్మిమ్యూరమర్దమం దాఁకి రండు
సుషేణుండు. 166
- క. ఖరభల్లంబున నాతని, శరాసనము ద్రుంచి నారకసములు రయము మై
నురమున నేడు సొనిపి నిష్ఠూరనినదం తెనఁగ నార్చి శ్ర సురలు నులింపన్. 167
- అథ భీమసేనుడు కర్ణనందనుఁ డనునత్యసేనుం అంపి విష్ణుభించుట. ధృ—
- సీ. కనలి యొండొకవిల్లు శ్ర గొని కీచకాంతకుఁ, డక్కుమారునిచాపకృష్టి విలుగ
నేసి మై బల్లూపు శ్ర లీరేడు నాటించి, త న్నల్లు దొడరురారాధాతనూజ
నుబ్బువాలమ్ములు శ్ర డెబ్బదిమూఁట వా,రించి తత్పుత్రుండు దోర్నీల మెఱయఁ
జేరిన నానత్యసేనురథ్యంబుల, నూతుఁ గార్ముకమును శ్ర గేతనంబు

తే. నేమమాపులఁ దునుమాడి యేంచి మూఁడు

నారనము లంగమున గ్రుచ్చి య నాశమునకు
వికసితాంభోరుహముఁ బాపురవెరపు దోఁపఁ
దునిమె వెనఁ గత్తివారియశ్శమున శిరంబు.

168

వ. తునిమి దోస్సారంబు దుర్వారంబుగా నుక్కునం దక్కటిరథికజనంబులవము నడరి
కృతవృత్తవర్మాదిరథికవరులకోదండంబులు దుండంబులు సేసి వారిం స్రూరమార్గ
ణంబుల మర్దించి దుశ్శాసనుని సాయక త్రయంబునను సౌబలునిఁ దద్విగుణ
బాణంబులను స్రుక్కించి యులూకుని నతనిలమ్ముని నొక్కుమ్ముడి విరథులం
గావించి కర్ణకొడుకుం గని యోరినుపేగా పొలిసితి హమ్మునుచు బలునారనంబు
నిగిడించిన నది నమమన కర్ణుడు నఱకీ మెఱుంగుటమ్ములు మూఁడు మేనం
బఱవ నుఱక మఱియు నట్టిమార్గణం బక్కుమారు నుపలక్షించి యేసిన నా
సూతనందనుం దడియునుం ద్రుంచి యవ్వడముడిమీఁదఁ ద్రిన ప్రతితీ వ్రప్రదరం
బులు వరఁగించె నప్పుడు నకులుండు గవిసిన.

169

ఆ. చిత్రచాపము క్షశితశరపంచక, హతశరీరుఁ జేసె య నానుపేణుఁ
డేచి నకులుఁ డతని య నిరుపదియమ్ముల, నొంచి కర్ణుమనము య నొవ్వ నార్చె.

చ. అలిగి సుపేణుఁ డెంతయు రక్తయంబునఁ దొమ్మిదిదోడ వాఁడితూ
పులు మెయిఁ జొన్చి విల్ దునిమి య పొంగిన నొండాకదీ వ్రచాప ము
గ్గలిక దలిర్చ నెత్తి వెనఁ య గాఢుకదండము ద్రుంచి నొంచె దో
ర్బలవిభవం బుదాత్తముగఁ య బాఢునిలమ్ముఁడు సూతు నారనిన్.

171

ఆ. అన్యచాపలనీత్రహస్తుఁ డై కడఁగి సు, పేణుఁ డతనిమష్టిబాణగాఢ
నిహతదేహుఁ జేసె య నహదేవుఁ డడరిన, మేటితూపు లేడు య మేనఁ గ్రుచ్చె.

క. అయ్యిరువుర యబ్బులుని, కయ్య మమరదై త్యరణముగరణి మహాగ్రం
బయ్యె వృషసేనుఁ డత్తటి, నియ్యని సాత్యకి నెవ్వి య నిమచయ మడరన్.

సీ. సాత్యకి వృషసేను య నప్తనప్తతిమార్గ, ణంబులఁ బొదివి బాణత్రయంబు
సూతుమైఁ బఱపిన య నారఁ డాతనిపెను, గడఁత వాలికయమ్ము య గాఢనేయ
గోపించి మూఁడుబల్లూపుల సారథి, నొకభల్లమున విల్లు య నుజ్జ్వలాస్త్రు

నప్తకనిపాతి నశ్వంబుల నేకతాం, దస్పూర్తిఁ గేతుదంధంబుఁ దునిమి

ఆ. శినివరుండు మత్తమున మూఁడుశరములు, నాట సొగసి కర్ణనందనుండు
డెలిసి కనలి వాలుఁ య బలకయుఁ గొని లేరు, డిగ్గ నవియు నరఁడు యనుగ్గుసేసె

వ. ఇవిధంబున విరథుండును నిరాయుధుండును నగునక్కుమారుం గనుంగొని
దుశ్శాసనుండు రయంబున నెయిది నిజరథంబుమీఁదికిం దిగిచిగొని తొలంగం
గొనిపోయిన నతండు నేటొక్కయరదం బెక్కి యెప్పటియట్ల తండ్రి తేరివెనుక
వర్తించె నయ్యంగవతి దొమ్మిదియమ్ము లడరించి వై నేయసూతాశ్వచాపంబులు

1. క. క. శ. కృతవృత్తవర్మాదిరథికం. 2. క. గణత వాలమ్ముక. 3. ఆ. దిగ్గ కనియ నవియునుగ్గు

రూపదండి యలనిశాలమ్మున మూడువాలికయమ్ములు నాటింఁచె నానర్థక
నందనుం డన్యన్యందనారూఢుం డను కవిసి కర్ణునకుఁ దోడువడుబంబులం
గలంచి యలనిలనువున నేనునారనంబులు నిగిడించెఁ గూడికొని శతానీకుం
డన్నియశరంబు లేసె నప్పు డురవడించి తక్కటిద్రావదేములు డెబ్బదిమూఁ
డును ధృష్టద్యుమ్ముండును శిఖండియుం బదిపదియు భీమసేనుం డటురదిన్నాల్గును
నహదేవుం డెఱును నకులుండు ముప్పదియును ¹(యుయుధానుం డేఁగును) బొండ
వాగ్రజుండు నూలుకు బాణులు లానూతపుత్రువము గుప్పించి నొప్పించిన.

గ. మదమున సతఁ డందఱఁ బది,పదితూలుల నే వడంచి శ్ర బహువిధగతులం
దదనీకంబునఁ దే రొప్పిదముగ వడి నంచరింపఁ శ్ర బెద్దయు మెఱసెన్. 176

శా. శై నేయుండును భీమసేనుఁడును ధృష్టద్యుమ్ముఁడుఁ ద్రావదీ
నూనులే మున్నుఁడరంగఁ గట్టి విశిఖస్తోమంబు లొక్కుమ్యుక్తి
మేనగ గ్రువ్వ శిఖండియుఁ భుజబలోన్మేచుంబు నూహ వేనం
దా నయ్యోధుల సూరిసూరి ²పిరభర్తృ స్థలులం జేసెనన్. 177

వ. వియచ్చరులు వెఱఁ గందిరి వెండియు నవ్విరుండు వారల నందఱ నస్త్రధారలం
బొడువుచు నెడైఱం బెఱవారిని బాణాంధకారంబునం గప్పినం ద్రిప్పికొనియును
దొలంగియుఁ దరలియు మరలియు నారథికినంఘంబు దైన్యంబు నొందె నంత
ధన్యనందనుని బాధింపఁ ³దలం చెల్లున. 178

క. ఆ రాధేయుం దాతిసి,పై రయమునఁ గవియుఘోరభంగిఁ గని మహా
దారంబుగఁ జేదిబలము, బోరన నెడసొచ్చె మార్యములు మొరయంగన్.

ఉ. సూరితిసూజఁ డబ్బలము శ్ర సొచ్చి శిలెల్ల యయోధవీరులం
జేతులతీఁట వో నులుము శ్ర సేసి పిశ్చంఖలదర్పదుర్దముం
డై రిటుమంగఁ గల్పిలరభక్తాక్రమ మొప్పుగ వచ్చి ధర్మజుం
బ్రీతునిఁ జేయుచుం గడిమిఁ శ్ర బెర్పిరి సాత్వికీయుఁ శిఖండియున్. 180

క. వారికిఁ దొడ్చడి యక్కిడి,వీరులు గొందఱు గడంగి శ్ర వివిధోగ్రశరా
సారము లంగాధీశ్వరు,పై రయమునఁ గురిసి రుగ్రభంగిఁ జెలఁగుచున్. 181

క. కురుపక్షియోధులును సత్వరు లై యారథికివరులఁ శ్ర దాకి భుజావి
స్ఫురణము సూపిన నద్భుతి,కర మయ్యెఁ దదవసరంబుకయ్యుం బధిపా. 182

వ. ఆ నంకులనఘరంబునందు. 183

శా. బాణజ్వాలలు బెట్టు వర్ష గగనప్రక్షోభణజ్వాలతా
క్వాణస్ఫూర్తి ఛటచ్చటారవముగాఁ శ్ర గర్జోగ్రదావాగ్ని య
క్షిణోదగ్రతి వైరిసైన్యవనభక్తిభావనిర్వాహా
రీణం బై వెలుఁగొందె సిర్జరులు వర్షింపంగ నే ముబ్బుగన్. 184

వ. అమ్మహోగ్ర విప్రంభణంబున. 185

క. ఆటోప¹మడంగి యచ్చటి, మేటిమగలు టిచ్చవడిరి క²మయిగలి కన్గం
డేటలవికి గవిసె ధను, ధ్వాటంకృతి సెలగఁ జాంక్షవాగ్రజఁ జెలుచన్. 186

వ. ఇ³జ్జెఱంగునం గవినన నతనినిఁడ నమ్మేడిసినాయకుండు సాయకబాలంబులు
వరఁగించిన నతం డుఱక యతిరయంబున నవి వారింది. 187

నీ. నవ్వుచుఁ జావంబు క నడిమికిఁద్రుంచి మె, మఱువుఁ దొంబదిశిరస్సమార్గముల
భేదింప రత్న ప్రభాదీ న మగునది, సౌదామనీచారుజలద మంబు
జాపునితనువున క కడ్డ మై యుండి వా, తాహతం బై పాయస్సప్టువోలె
బడుటయు మహిమయా భరణసుందకమైన, యతనిగా త్రము నతా⁴రాంబరంబుఁ

తే. జోలి యప్పుడ యానూత్యపుష్పచేత, ర క్షమయ మైనపల్లవోద్రి క్షకల్ప
తరువుచందంబు నొందె నతండు రాజ, ధర్మమూఁడి చలింప కర్షతల్పనధివ. 188

వ. ఇ ట్లదల్పుచు. 189

క. చదల మెఱంగులు వర్ణం, గొడనుపిగుగునట్ల నిగుడఁ క గుంతిసుతుఁ డు
బ్బు దలిర్ప కక్తి వైచిన, నది కన్గఁడు నష్టభల్ల సహతి నెడఁ దునిమెన్. 190

నీ. పాండవాగ్రజఁడు డర్పంబును వేగంబు, నొప్ప నవ్వీరునియ్యరమునందుఁ
గరముల ఫాలభాగంబున నాల్గుతో, మరములు సొనిపి న్నెఱురులు వఱపి
యార్చినఁ బేర్చినయగ్గలికంబున, నానూతనందనుఁ క డతనినూతుఁ
జంపి కేతువుఁ ద్రుంచి క శాతశరంబుల, నంగంబు నొప్పించె క నపుడు సాత్య

తే. కియ శిఖండియు నెడసాచ్చి క రయము బలువు
మెఱయ రాధాతనూజనిమేన నమ్మ
లోక్క-ముగి నింప నయ్యోధుఁ క డుఱక వారి
విరథులుగఁ జేసి విండులు క విఱుగ నేసి. 191

క. తనువులఁ బలుకాణంబులు, నినిచి వెగ డువఱచి కడచి క నిరతిశయరయం
బునఁ గదిసి ధర్మనందను, న నే సాయకపరిక్షితాంగుం జేసెన్. 192

వ. ఇద్విధంబున రాధేయుండు నొప్పించినందదీయనందంభంబుపై రింపంబాలకయమ్మ
హీవతి హతసారథికుం బగురథంబు దొలంగం దోలుకొని పోయనం దోడన తవిలి
నిలువరించి హానభాసితుం డగుచు నయ్యంగపతి యతనితో నిట్లనియె. 193

... కర్ణుడు ధర్మరాజు నొప్పించి యవమానింబుట. ...

నీ. త్రియకులమున క జన్మించి యిది ధర్మ, మిది యధర్మం బని క యెల్ల నెఱిగి
నట్టిసీ⁵ కిట్టిమగహావమునఁ బ్రాణ, ములు దాచికొన శాస్త్ర శ్రుతులకుఁ దొలంగి
పోవుట దగునె నీబుద్ధి గావఁగ నయ్యె, నృపనీతి యెఱుంగవుఁ క నీవు బ్రాహ్మ

1. గ. మడియక్కడి. 2. మేగలి. 3. మేగరి. ఇట చూడు కర్ణ. 4. అ. 100౭. పర్య. మైగరి
దుప్పనేడుడు. 5. క. గ. చ. క్లిష్ట మహా.

- కాచారవేదివి యాగాధ్యయనముల, వర్తింపు కయ్యంబు వలన దుడుగు
తే. మింక ననుజోటి డొడరివ్యనింతకంటె, నెడరు వాటిల్లు వేగ ప్రాప్తింజికడకు
హరియు బాధుడు నున్నదశక్తైన నరుగు, మేను దెగ నీదుప్రాణానక కింత నిజము.
- వ. అని పలికే గొంతవచనంబులు మనంబున నునికింజేసి వధియింప నొల్లనివాఁడై
యప్పాండవాగ్రజు విడిచి యాపురుషనత్తముండు తడియ సేనాసముదయంబు
నానాశ్రునిహితంబు సేసి లజ్జాకులమానసుం డగునమ్మావవపరియును దర్శిచే
శంబున నిలువక తొలంగి పోయెం బోవుటయు. 195
- క. విను మతనియోధజనములు, మొనయుఁ దిరిగె నట్లు సమర్థమున విముఖం బై
చనునబ్బలముం గని వెనుకొనియెం గర్జుండు నీదుకొడుకులుఁ దానున్. 196
- క. పటసింహనాదతూర్వోత్కటరవగుణనిస్సవములు వ గలసి యఖిలది
క్షటధారణ కేలినము, నృపుము లగుచుఁ గురుబలమునఁ వ బరంగె నరేంద్రు. 197
- ఉ. ఇమ్మొయి నూతనందనునియేడైఱ కోడిన యోధభీరవం
ఘమ్ములఁ బాండవాగ్రజుఁడు వ గన్గొని పేర్కొని పేరెలుంగునం
గ్రమ్మఱుడెంచుకొరవనికాయముగర్వ మడంపుఁ డన్న ధై
ర్య మ్మిగుఁకొత్త వే తిరిగి వ రారథికుల్ మరలెన్ బలంబులున్. 198
- వ. ఇవిధంబున వృకోదరపురస్సరంబుగాఁ బాండవబలంబులు మార్కొనినమన
'మూఁకలుం గూడికొని తిరం బై శ్రోచి తలఁపకటయు నయ్యురవాగునందు.
- మ. కరిబృందంబులు దెల్లెఁ బెల్లగఁ దురంగస్తామముల్ పెక్కు గూ
లె రథాసీకము లగ్గలంబు గెడసెన్ వ లెక్కింపఁ బెత్తెనకా
ల్వరమొ త్రంబులు రూ పడంగె సిడము వ ల్గుగయ్యె న స్మేలనె
త్తురువెల్లి మనిగెన్ మరుత్తచరపంక్తుల్ వెక్కినం బందగన్. 200
- వ. అట్టిందడిగయ్యంబునభీమసేనుండునుతై నేయుండును బెట్టిదంపులురవడిం గవిసిన
ధృష్టద్యుమ్నాదిరథిక ప్రకరంబును బరవనంబుసేయిం గురుబలంబు వెఱచఱిచఱ
చినఁ గిర్ణం డడల్పికరతలంబెత్తినిలునిలుమనివలిసిన నమ్మాహరంబునిలువదయ్యె
నవప్తంభవిజృంభితుండైన యానూతనూనుండువెండియుం గౌరవుల¹ వేఱువేఱపురి
కొల్పిమరల్పిననమ్మొనయును మొగకట్టినలిచినంతం బవమానసూనుందాను మా
కొన నగ్గలింపె నతం డతనినాలోకించి యంతకుమున్ను శ్రుతీ ర్తినందనం బెక్కి
యున్నతమయన్న వలను సాత్యకీధృష్టద్యుమ్నులకుం జూచి వారలతో నిల్లనియె.
- ఉ. ఈతఁడు దుర్దశం బొరసె వ నేను గనుంగొనఁ గర్ణుఁ డేచి దు
ర్మితవరు సుయోధనునిఁ బ్రీతునిఁ జేయుటకై కడంగె మీ
చేరికి నిచ్చి యిట్లురువు వ సేసెద నిన్నరనాథు నాకు నా

1. క. కోడంబులుటయు. 2. గ. పేరువాడిక. 3. చ. శేవశరం. 4. అ. యలడము; క. యల
పు: ఇది 'యలడు' అని యుండవచ్చు.

- సూతరసూత్రపు నమయఁ శ జాడక పోదు విషాద మెమ్మొనన్. 202
- క. ఏ నొండె నతనిచే నా,చే నొండె నతండు దెగుట శ సిద్ధముగ మదిం
బూని కడంగెడ మీరీ,భూనాథునిఁ గాచికొనియ శ పోరు నడపుండీ. 203
- చ. అని పలుసింహనాదమున శ నంబరముం బగిలించి తేను క
ర్ణనిదెనఁ బోవ నిచ్చినఁ గన్మంగొని శల్మలము కర్ణతోడ ని
ట్లను మనమీద వచ్చుననిశ్లాత్మజుఁ జూచితె యంతరంగ మే
ర్పునలుక కామివం ¹బిడఁగఁ శ జూచినచందము గాన నయ్యెడున్. 204
- చ. అలిగిన మూడులోకముల శ నైనను జీరికెఁ జేకొనం దితం
డలఘుపరాక్రమస్ఫురణుఁ శ డగ్ధవనూనుడు నాత్మపుష్పముం
బాలిసర కాని కోవమునఁ శ బొంగఁడు ²నాడును నాడు నింత దో
ర్బలమును శౌర్యసారముఁ దిగరం బయి చూపఱు మెచ్చు జూపుమీ. 205
- చ. అనవుడు భీముఁ జూచి యతఁ శ డాతని కిట్లను నట్టివాడ కా
కనిలజుఁ డల్లుఁ డెట్లు సమకరాగ్రమునగా భవమ క్రియట్లు ³యిం
తను వగునే కిరీటిఁ దెగ శ బూర్వగ నీతని నొంపఁ జంపఁ దా
గని వెన వచ్చునాతఁ డధికం బగుమద్బల మున్న నూడుమీ 206
- చ. తర మిడి చంపెఁ గీచకశత్రుంబు నితం డది యేల యెత్తెదగా
బిరు దనగా బలాఘ్నఁ డనఁ శ బెద్దయుఁ బేర్చినవాఁ డగుగా వృకో
దరుఁ డటు లైన నీతనిమధం బడఁగించుట లీల నాకు నీ
వరదము సమ్మఖంబుగ రక్షయంబునఁ బోవఁగ నిమ్ము భూవరా. 207
- ఉ. నావుడుఁ డేరు మద్రవరకనాథుడు భీముని దిక్కుదగ్గరం
బోవఁగ నిచ్చెఁ దూర్వరవశముల్ సెలఁగెదా దివి పిక్కటిల్ల న
ప్పావని నవ్యుచు బలము శ వాయ వడం గడుజెట్టు గిట్టినం
తేవ దలిర్ప నారథిక్రసింహునిఁ గర్ణుడు గప్పెఁ దూపులన్. 208
- వ. కప్పి యాలోన. 209
- క. వెన నతనియురము బలునా,రసమున నొంచుటయు నతఁడు శ రాధేయతను
ప్రనరన్నవనారాచో,ల్లసితుం డై మెఱసె గురుబ్రలంబు దలంకన్. 210
- ఉ. సూతరసూత్రం డనిలకనూనునిచాపము ద్రుంచి యేచి యు
ద్వోతితమార్గణంబు మొయి శ నుచ్చి దనగా నిగిడింప నొండువి
ల్లతఁడ్డు ధైర్యసారము రక్షయంబును జూపఱు మెచ్చ నెత్తి నం
స్థితకరోత్కరం బతని పేరుర మాడఁగ నేసి యార్చినన్. 211
- తే. ఈడఁబోక రాధానుతుం శ డేసె నిరువ, డేనునారాచములు పవకమ్మానతనయు
కర్తకము దూటి యంగంబుఁగ్గఱాడి పాటి,నిలువ కట చని మేదిస్థితలముసారఁగ.

మ. అటుకం గెంపు గనుంగవం గదురగా ॥ నప్పొండవుం దేసినం

గులిశంబో యనఁ బ్రజ్వలిల్లి నిగిడఁ ॥ ఘోరంభుల్లం బుర
స్థలి ఖేదిల్లఁగఁ దేరిమీఁదఁ బడి మూర్ఛం బొంది కన్లండు ని
శ్చలతం జచ్చినయట్టు లండఁ వెఱఁ ద్రవ్వెన్వంబుఁ దూలెం గడున్.

218

— ధీమండు కగని మార్పితం దేసి నాలుక గోయం బూడట. —

వ. అప్పు డయ్యనిలతనయందు దనయరదంబు గదియం దెచ్చి యా సూతనందనుం
గనుంగొని యిన్నీ చునాటుక గోసెద ననుచుం గట్టినయలుఁగు వెఱికి యలనియర
దంబుమీఁది కరుగ నత్సహించినఁ జూచి మన్త విభండు వారించి యిది మూర్ఛ
గాని మరణంబుగా దీయవన్ నాలుక గోసినం జచ్చు నితనిం జంపుటకుఁ బాఠండు
ప్రతి న వట్టినవాఁడు నీవు నంపిన నతండు నెవ్వగం బొందు ననిన విని యప్పీయండు
వీఁ డిప్పుడు పాండవాగ్రజుని బాధించినం గ్రాంధుండ నై యిది మఱచితిం
గాని చావు గామియ నిట్టియెడ నాలుక గోయం దడవఁ జచ్చుటయు నెఱుంగుదు
నిష్కృతంబు నీవు దలంపించి లెన్నచేసి తిద్దరాత్ముండు సభలోన ననభ్యంబు లగు
మాటలు ద్రావడి నుద్దేశించి యాడిన నుద్దేశించినకోపం బజాతశక్తనకుఁ బ్రియం
బుగా నడంబిగొని యుండితి నేడు తద్దేదన వెలార్చుం జూచితి నట్లు చేసితి నేని
మానధనుం దైవధనంజయుండు దనచేసినపూనిక నెఱవం గానక మనంబునం
గొంది మడియఁ గృష్ణయధిష్ఠితులు నారనితోడివార యింత ప్రమాదంబు నీవు
గలిమిం దెలిసితి మే లయ్యె మాకులా నీయాజ్ఞ యుల్లంఘింప నని పలికి నిలిచె
శబ్దండును సంతసిల్లి తేరు దొలంగించె ననుటయు నాంబికేయుండు సంజయున
కి ట్లనియె.

214

క. పాండవుల నాజ నోర్పు ని,తం దని మీరాజ సూత్రతనయునిఁ బొగడుక
గం డడఁచె భీముఁ డిట్టిమ,గండుఁ గలఁడె పిదప నెట్లు ॥ గయ్యము చల్లెన్.

— ధీమండు శ్రుతవర్మాది కురుకుమారులఁ బెక్కండ్రఁ జంపుట. —

వ. అనవుడు సంజయుం డాంబికేయున కి ట్లు నట్లు బాధితం డయినరాధేయుంగనుం
గొని కురువతి దమ్ములతో భీమసేనుచేత సూతసూనుండు గడు నొచ్చెంగావలయు
వేగం బెయిదుఁ డనుటయు శ్రుతవర్మాదికుమారులు గొందఱు పట్టుకరిం గవిసి
యక్కాంతేయుం జట్టుముట్టిన నతంఁకుఁ దదనుచరుల నేమాటయేబండ్లు వీరభి
కులం బిటుకుమార్చి శ్రుతవర్మశిరంబు భల్లంబునం ద్రుంచిన నది ముఖకాంతిమెఱ
యం జంద్రమండలంబు మహి కెఱుగుతెఱంగుఁ దోవం బడియ్యెఁ బలుబాణద్వ
యంబున వికటునినముని బె ఛేసిన తెడిదంపుగాలిం దూలుతరువులకరణి ధరణిం
దెక్కిరి తదనంతరంబ తీ వ్రసారాచంబునఁ గ్రాభుం గూల్చి నందోపనందులనొక్క
పెట్టచెక్కమ్ములం బొలిపుచ్చె నిట్లునీకోడుకులార్యురం దెగినఁ దక్కటివారువిచ్చి

దైన్యంబు నొందిన సైన్యంబు గలంగె నంతకుఁ దెప్పిటి యెప్పటిబరవనంబు
శోభిల్లం గర్జుండు గడంగి డగ్గటి. 216

చ. అనిలజమీద నేయ నరఁ శ డాశరముల్ దునుమాసి నప్తకాం
డనివాతుఁ జేసె నాతని దృఢ ప్రసరంబుఁ గప్పె నాతఁడు
వినుము నముజ్జ్వల ప్రదర్శవిదురఁ గా నొనరించి యమ్మరు
త్తనయుఁడు పేర్చి యాత్మ వసుధావర యావధికుఁ దువర్గుఁ డై. 217

మ. పది బాణంబుల నొంచి విల్లు దునుమం శ బ్రస్ఫీరదీప్తుజ్జ్వల
ద్గద వైచెం బవనాత్మజుం డది యెవఁ శ ఖండిచె నవ్వీరుఁ డు
స్మదుఁ డై పాండవుఁ డొండుబిల్లుఁ గొని నానాకంఠవత్తంబులం
బొదువం గర్జుండు నొంచె దత్తను వతిసూక్ష్మవృక్షాస్త్రంబులన్. 218

వ. దానం గొపించి. 219

చ. పలుతర మైనారనము శ పామకృపాత్మజుఁ దువర్గుఁ డై యార
స్తటమున బెట్టు గ్రువ్వ సుగ్రుతు బులు వీపున నుద్భి వోవ ను
త్కటధరణీ ప్రకంపచలికం బగు శైలముఁ బోలి తొట్టిను
క్కుటముగి రోమరంజితముగ్గులు డియి కిర్ణుండు ఘూర్ణి తాకృతిన్. 220

చ. రయమునఁ బంచవింశతిశ్రరంబులు మేన నిగిడ్చి ధల్లనం
చయహతి విల్లు నక్కిడఁచి శ నస్మితవక్త్ర నహస్తవత్తల
క్షీ యతిశయిల్ల రథ్యములఁ శ జెంపిన మారుతి యేది విద్విష
దృఢయద గదారుచిస్ఫురితశబ్దహువిలాసవిభానమానుఁ డై. 221

వ. అరదంబు డిగ్గ నుటికి కిర్ణనిదనం గివియం గురువతి సేనం గలయేనుంగులం బది
యేడింటిం బురికొల్పిన నవి దివాకరుఁ బొదువు నంబుదంబులచందంబున నాజెట్టి
మగనిం గిట్టిన నంతండు జేదులతోడం గూడ సగ్గజంబులం జనుపుటయు సౌబ
లుని ఘోటకంబు లాటోపంబున మూండువే లొక్కట నురవడించిన వాని
ప్రాపున నరదంబులుం గాలుబలంబులుం గవిసి కూడికొని పొదివిన మదం
బొదవి యమ్మహాబలనందనుండు దారుణరణవిహరంబున నొండొండ పేర్చిన
యబ్బలం బుజ్జ్వలానలరంబున వైచినచర్మంబువాపున ముకింగి యొడింగె నప్పు
డాశకునియూధులు పంచతరఙ్గికులు రథసంబున నడరిన వారల సూతాశ్వ
కేతుస్యంజననమేలంబుగా నతిముటి నులుమాడి యగ్గలిక మెఱసింపం గని
యగ్గంధారరాజు వసుపం గడంగినయవనదేయి లగునాశ్వకులం ద్రినహస్త
సంఖ్యల నవ్వడముడి పొడిసేయుచప్పుళ్లు గార్చిచ్చు వెనురుటదవి నేర్పు తెఱం
గునం దోచె నిల్లు గదపండువు సేసి యొండురథం బెక్కి యక్కొంకేయండు
భండనంబు సేయ రాధేయండు పాండవేమాగ్గజుం దాఁకి తీవ్రప్రకాండంబులం

గప్పి సారథి సమయించినఁ జేతు తురంగంబులు దొలంగ నీడ్చికొని పాతిన
వెనుకొనునయ్యంగవలెం గనుంగొని. 223

ఉ. భీముఁ డదల్పుచుఁ రథము శ్రీ భీమగతిం గవియింప నాతఁ డు
ద్దామత మాఱుకొన్న వివిధస్ఫురదస్త్రవరంపరాద్యయ
శ్రీ మొన లప్పు డచ్చెరువుఁ శ్ర జెంది నుతించె మురారీ కానుజుం
డామరుదాతృజుం గడచి శ్ర యంగపరిఁ వెనఁ దాఁకఁ దాఁకినన్. 223

క. ఆ యిరువురనిబిడకన, ల్సొయకపటలములు నిగుడ శ్ర సరి మహ్యాన్న
స్థాయత్పిభాఘ్యఁ డయ్యుం, దోయజబాంధవుఁడుమింటఁ శ్ర దోవక యుండెన్.
వ. వా రొండొరులశరవరంపర లడఁగించి. రాసమయంబున. 225

చ. తన కరణుల్ నిగిడ్చి ¹యుచిత్రతంపుమొయిం గొనియాడి యంతటం
దనియక లీలఁ జేరి సముద్రంబుగఁ బచ్చనిఁ బొందె భాస్కరుం
డనుటకుఁ దావలం బయి జగ్గనాథివ చూడ శమంతవంచకం
బున విరిదమ్మితేనియలఁ శ్ర బొ ల్పెనఁగెం బ్రతిబింబ మొరయున్. 226

వ. అప్పుడు కృప సౌదల కృతవర్మాశ్వత్థామలయుద్ధామ² సహాయంబున సమధిగో
ల్సాముం డగునాసూతనందనునిసంరంభంబునం గౌరవానీకంబు దర్శిచేకం
బునం గడంగినం బొండవబలంబునుం బొంగె నివ్వీధంబున నిరువాగును
గలయఁ బెరిసిన నాత్తుల నదల్పులం బొగడుటలం దెగడుటల నెనఁగునులివు
తూర్వరవంబుల గెలువ నమ్మేదిని నెత్తుటఁ జొత్తిల్లి కంజాయ రంజిల్లు
పుట్టంబు ముసుంగు వెట్టినయంగనచందంబు నొందె మస్తక ప్రముఖవయవంబు
లును గోదండాద్యాయుధంబులును మకుటప్రభృతిభాషణంబులును నాతపత్ర
ధ్వజచామరంబులుం దునిసి వడి భీమాభిరామంబులుగాఁ గరిహయనరమూ
హంబులు రక్తసిక్తంబు లైన నకాలబాలాతపలీల యావహిల్లం దక్కినసేనాం
గంబుల మిగిలినమూతంగంబులు పెనంగినకనకలిప్తకాండంబు ³లూడుకొనం
దాఁకిన నెంగళ్లు వోవుకొండలకైవడిం బొలుచునవియును నస్త్రశస్త్రపాతం
బులం గ్రమ్మురుధిరమ్ముల గైరికినిర్మరంబులతోడిధరాధరంబుల ననుకరించునవి
యును మొములుపు లఱుపు శై నానానిశితశరంబులు నో నాటినం జేష్టలు
దక్కి టక్కలు దెగియున్న శైలంబులం బోలునవియును నగుచుండఁ జెలంగి
చతురంగంబులును బెరయఁ బెనంగుచుల్లాసంబున శోణితం బడంగ ను ట్టనిసి
రేబువు లెసినం జూమ్ములు నిగుడ కున్ననుం దఱియ నుటికి నిజాభిధా
నంబులను జనసిడనకనామంబుల బిరుదాంకంబులు ద మ్మొతంగించికొనుచు
వీరులు పోరుచక్కటికిం జొచ్చి ప్రాప్త ⁴పేరువామరపీఠబంధుమిత్తులం
బొగడు నమరులయెలుంగులు నింగి నిండం బెల్లు దొరఁగుకీలాలం బాధూని

నడంచినకొలంది నిలువక యేలు లయి పాట నుచ్చి భూతకళాశక్త వ్యాదంబు
లోల లాడుచుం ద్రావుచు మదించి వృత్తంబులు సేయ నంబరంబున పట్టలాడ
వెక్కినవా లొనర్చుం బాలునానమయంబున మనంబు లెప్పటిరమకంబున ననిం
దనివి ననమిం గవిసి కయ్యంబు సేయుపైనికోత్తములసింహనాదంబులు దిక్కు
లం బిక్కిటిల్ల నాకలనికలన నట మున్ను లేన్ను బొదివిన త్రిగర్త కోసల నారా
యణ గోపాలబలంబుల నబ్బలనూదనసూనుండు గాండీవారావం బాకినంబు వగి
రింప నొప్పించి. 227

చ. తటిమి సుకర్ణం దాఁకిన న్యరండుఁ దదంగమునా దశాస్త్రముల్
వఱసి మురాసురాంతకునిభాహువునం బటుమార్గణత్రయం
బటిముఠిఁ జొన్చి బల్వడంద్యయమ్మున సుజ్జ్వల కేతుదండ మే
డైఁజ జలియింప నేసిన నుగ్ధదీర్ఘతఁ దర్కపి యార్చె నార్చినన్. 228

శ్లోకం పద్యం లండలు శాస్త్రపెట్ట యుద్ధమరథంబుపైఁ బడి యాయట. శ్లోకం

సీ. వెగడునఁ జె యేడ్చి య వేగంబు తేటి నం, శక్తకు లగ్నసుకసాయకముల
కోహటింపక సముత్తాపంబు వదల కం, దలు నొక్కపెట్ట శ్రద్ధధము వొదిలి
హరులతోఁగాడియ్యహరికేలు నొగలును, బలుగాఁడియునుగండ్లు య బట్టిమెలఁగ
మిడుక రాకుండ న్యమ్యేటివిల్కానిమే, నును నిగ్రహించుట య గనుఁగొనంగ

తే. నద్భుతం బయ్యె నపుడు సీ యూర్చి శౌరి
లీలఁ గొందఱ మత్తశుంకదాలభంగి
మెఱయఁ దూలింఁచె గాలను య గుఱుచతూపు
గములఁ బొరుండు పలువుర య నమయఁ జేసె . 229

వ. అంతఁ గొంతయూరువువోయినం జిలునవ్వు నవ్వికవ్వికి కమలబాధునకి ట్లనియె.

ఆ. తేరు గదల సీక య వైరులు బలువిడిఁ, బొదివి పట్ట రాచరపొల్లనైన
యెనుదక్కవృషతిసూనుఁ డిట్లొరుండు న, హించు నెట్లువిక్రయించుఁగాక. 231

క. అని పలికి చూడమీ న, న్ననుచు భుజుగాస్త్ర మేయ య నది యరులకు గ్ర
క్కునఁ బాదబంధ మొనరించిన ముంచె నరండు వారి య శిరవిశిఖములన్. 232

వ. ఇవిధంబున. 233

ఆ. నాగపాళబంధనంబులగుదివడి, వారు వివిధబాణ దారితాంగు
లై రథంబు విడిచి య రప్పు దానంకప్రకప్రజంబు గని త్రిగర్తవిభుఁడు. 234

క. గరుడాస్త్రం చేసిన న, చెప్పువుగ గరుడములు గవిసి య చీరం జంచు
స్ఫురణము మెఱంగ పెన న, య్యురగాత్మకబంధ మూడ య సుర్వీనాథా. 235

క. తనకడిమి బంధమోక్షము, గనినరథికోటి గండగి య గాంకివిము నే

- పునః దూపులు దొరగింపఁగ, ఘనభజించు సుకర్ముఁ డేసె శ గనదస్త్రమునన్.
- చ. అది నరుడెంద మాడుటయు శ నారెడు మూర్ఖ మునింగి తేరివై
జదికిలఁ బడ్డ నుబ్బి యడె శ చచ్చె సుకర్మునియేలు దాకి బ
ల్లిడుఁ డగుపార్థు డంచు మద్యలీల నార్చిరి నీడుసైనికుల్
చదలను దిక్కులం బరఁగె శ శంఖముభోదృట తూర్వనాదముల్. 287
- నీ. అంతఁ డెప్పటి విలకమాంతకుకై వడి, గవ్వడి యేచి మూర్ఖణచయంబు
పెల్లడరించిన శ బిజువోయె సుకర్మ, యాసేవహూద నైర్ద్రాస్త్ర మక్కి
రీటి నప్యచు నేయ శ నాటోపమున నది, వివిధభాణాత్మక శ గవిసి నుజుము
గావింపఁగాఁ బదికవేపురు నంశ ప్త, కాగ్రేనకులు డెగ్రహాటి రప్ప
- ఆ. డుక్కు దక్కి తలరి శ తక్కిటియోధులు, చేష్టిరింబు లెవలఁ శ జిత్రహూపు
లట్టు లైరి ధూమ శ మడఁగిన వెలుగొందు, నలుచంద మయ్యె శ నన్నరుండు.
- వ. హరిశేషు లైననంశ ప్తకులు చతుర్దశసహస్ర యోధముఖ్యు లవిజయంబు
నహింపకయొంజొరులంబురికొల్పినిబలుంబుతోడం గడంగి నతంజతిదారుణం
బగురణంబు సేయఁ దక్కిటిపాండవులదెసఁ బోరు కౌరవబలంబు దదృలకౌర్వంబు
లోర్వక భీతిం గలంగి పజచినం గృతవర్మ కృప గురుపుత్ర కర్ణులు నులూకసౌబల
సుయోధనులును దుశ్శాసనాదికుమారులును బరవనంబు సేసి యాసైన్యంబు దై
న్యంబు వాయు విక్రమించి రట్టియెడ గృహనియపరిమితశరణులంబు పాంచాలపుం
జంబుం బొదివినం గనలి శిఖండి యమృహసురవరుని మోక్షినియె నయ్యుతుర
నమరుంబు రామ రావణుల రణంబుకరణి నొప్పె నట్లు పోరి పోరి శారద్యతుండు.
- చ. హరులను సూతుఁ జంపిన సుధగ్రత నా మ్రువదాత్మజుండు వి
స్ఫురితకృపాణచర్యపరిశోభితుఁ డై యరినంబు డిగ్గిన
త్వరముగ నేగుడేర శరవహానిపై నిగిడిచె నారెఁ డ
య్యిరి వెఱుగందుచుగ నిలుచునట్లుగ జోదులు పిచ్చులింపఁగన్. 240
- వ. అ క్షేచినకృపాచాక్ర్యపై సురవడించినఘృష్టమృముం గృతవర్మయు ధర్మతనయ
ద్రావదేయుల నశ్వతామయుఁ గవలం గురువతియును వృకోదరుం గర్జునుండు
దలఁపడి నిలువరించి రగ్ధాతముండు శిఖండివలక పటియలు సేసిన నతండు డెరలక
కేవలకరవాంబున విక్రమింపం గడంగిన వయ్యతిరథుండు. 241
- క. వాలికతూపులు మేనం, గీలుకొలిపి నొంపఁ గని సుకేశితుండు బాణ
బ్బాలులు నిగుడ నడిరి యా,భీలత నాకృపునితోడఁ శ బెనఁగె నరేంద్రు. 242
- తే. తనకు నెడ సొచ్చి యిట్లు లగ్ధండు పెనఁగ
దువదనందనుఁ డల్లన శ తొలంగి పోయె

నా సుకేతుండు గృవునిమై శ నాడ నిరువ

దాటుశరములు వఱపి రక్తయంబు మెఱయ.

248

వ. ధనువు దునిమి యొండుకోదండం బె న్నిన నదియును ఖండించి

244

క. తోడన హయసూతుల 1నో, గాండగ నేముటయు సరండుశనలుచు బలువిల్
క్రీడయబోలెం గొని మే, గాండగ నిగిడించె ద్రిదశశనారాచంబుల్.

245

అక్షు కృపాచార్యుండు సుకేతుం డనుపాంచాలకుమారుని జంతుట. ఉత్త-

తే. అట్లు నొప్పింపఁ దూఁగాడునా సుకేతు

కంధరము మెఱుంగారెడుశక్తి త్రివారి

దొడ్డతూవున నేవునఁ శ ద్రుంచుటయును

శిరము ధర డొల్లెఁ గుండెల్లస్ఫురణ మెఱయ.

246

వ. ఇట్లు సుకేతుండు నచ్చిన సరినిమూలు విచ్చె ధృష్టద్యుమ్నండుఁ గృతవర్మ
యుం బోరునెడ ధృష్టద్యుమ్నండు గృతవర్మవక్షస్ఫలంబు విశిఖనవకంబున
నొప్పించుటయు నచ్చించాలవరు సతండు సూత కేతుహయన్యందననమేతంబుగా
నిబిడశరకాలంబునం బొదివిన నవ్వీరుండు బలాహకపిహితమూర్తి యగు మా
ర్తాండు ననుకరించి తాను సైంధవ వధదినంబునం బారావతవర్ణంబు లగురథ్యంబు
లగురునకుశాశ్వంబుల బెరయం బఱపిన లెఱంగున.

247

తే. అలిగి నొగ నొగతోఁ దాత శ సతిరయమునఁ

దేరు వఱపి కృపాణ ప్రదీప్తపాణి

యగుడు గడ వుచ్చికోఁ యును శ నలుమ శీక

చలము డిగఁ ద్రావి కృశవర్మ శ యలకు దాఁటె.

248

వ. అక్కుంభనంభవుచందంబు గాక వంచకుం డై యప్పుకుసున నబ్బలుమగండు
దొలంగిన నయ్యరదంబుమీఁదికి లంఘించి నూ ధృష్టద్యుమ్నండు.

249

క. ఆ రథికు నచటఁ గానక, సారథితల దునుములయును శ సంతనమునఁ బొం

గారి శీతనశబ్ద మీచ్చి మహారవమున నిక్కడిక్క శ దనియె సతండుగా.

250

చ. విని కృతవర్మఁ గాంచి పట్టువిక్రమకేళి యొనర్చ నాత్మనా

హనమున కేగి యేది ద్రువశదాత్మజఁ డాతఁడు లోను గాంగ న

మ్మునఁ గలమేటిజోధులనశ్రముద్ధరి యే డ్డఱ నిల్వరింప వి

ల్లానె బటుశౌర్యశోభితబ్రతుం డగునయ్యదుముఖ్యుడొక్కఁడున్.

251

వ. అట్టియెడ నొక్కరథికుండు రయంబున నిజరథంబుమీఁదికిఁ గృతవర్మం దిగిచి
గొని యనికిం దొలంగెం గొనిపోయెఁ బాంచాలోల్తముండును దనమునుము
బలంబు గలంగం బరాక్రమించు చుండె.

252

నీ. ధర్మపుత్రిండు గురుశతనయాతోఁ బెనఁగుచో, బానట యై శివీపాత్ముఁ డడర

- నా యిద్దలును ద్రౌపదీయలు వెఱగందు, నట్లు వారలను సైన్యముఁ బొదివి
బహుళాంధకార మాత్రపాదించి యమ్మేటి, విలుకానిసాయకృతితరి నింగి
ఘనమయంబుగఁ బర్వ శ జననాథ వా రల్లి, యొక్కొక్కరుం డనేకోగ్ర బాహు
ఆ. నిహతుఁడేయనలఁడుఁడై హానితవదనుఁడై, యొకనినొకని బహుసక్తుజ్జ్వలాత్మ
విద్ధుఁ డేసి కడఁగి శ వివృద్ధుకొడుకుచా, వంబు దునిమెఁగూర్తధల్లనిహరి. 258
- క. ధృతి నొందువిల్లుఁ గొని యా, శ్రుతికీర్తి దదీయతనువు శ సానిపెం బ్రదర
శ్రితయంబుఁ గనలి యారం, డతనిం దత్సార్వచరుల శ నమ్మల ముంచెన్.
- క. ముంచుమహాద్ధతి యాలో, కించి తనదుచూడ్చి దట్టకృం వెనఁగం గో
పించి శరనికరములు గుప్పించుచు ధర్మజుఁడు గవిన్ శ భీమభంగిన్. 255
- చ. కదినన సమృహభుజుఁడు శ గార్ముకముం దును మాడి మూఁడుబె
ట్టిదవుమెఱుంగుతూపులఁ బ్రట్టివత్ సూపిన నా నృపాలుఁ డు
స్మదుఁ డయి మేటివింట బలుకమార్గణముల్ వెన నేన మూఁడు న
ర్వణియును నధరామరునికై శినివంశవరుండు దోడ్పుడన్. 256
- వ. ఇట్లు ప్రాపై కిడంగి. 257
- ఆ. అర్ధచంద్ర బాణావారి గురువుత్త్రుని, ధనువు శినివరుండు శ దునుముటయును
శక్తి వైచి యలఁడు శ సారథి గూల్చి బల్, వింటఁ గురిసె బహుశ్రవిశిఖ వృష్టి.
- క. సారథి లేమిని సాత్వీక, తే రీడ్వై దురంగములు శ దే రటు వాఱన్
భూరమణ ధర్మనందను, వారు వొదిలి రంపగముల శ వడి గురుతనయున్. 259
- క. భీమాత్మశిఖల నశ్వ, తామాగ్ని దహించె ధర్మతనయానుచర
స్తామాటవి నొక వ్రేల్చిడి, సామెయి జనవిస్త్రయావకపాం బయ్యె నృపా. 260
- వ. అప్పుడు కురురాజు పాండవుల నాచార్యనందనుచేతం డెనినవారలంగాఁ దలంచె
నంతఁ దఱిమి యుధిష్ఠిరుండు ప్రచండకాండంబుల నవ్విప్రవరుం బీడితుం డేసి.
- సీ. ఆలపును వెరవును శ గలపు కృతాస్తుండ, వని నిన్న నెఱుంగుదు శ నైన నెల్ల
సొంపు పార్వతునకుఁ శ జూప నోపినఁ డెల్ల, మగు నది య ట్లుండె శ నరయనీకు
నెయ్యంబు వాటించుకనేర్పు కృతజ్ఞత, యనునివి లేవు బ్రాహ్మణుఁడు దవము
దమమును గల్గువశ్యర్తనమున నుండుగా, కని సేయునే యెంత శ యడచివడినఁ
- ఆ. బడిలి గాని యడ్డకపడలేవు కౌరవ, కులము నెల్లభంగి శ గెలుకు మేము
నీవ చూడ ననుడు శ నావీరుఁ డేమియు, ననక నగుచుఁ బఱపె క్షనంపవల్లి. 262
- వ. ఆపెల్లి నోర్యలేక యా భూవిభుండు దొలంగె న ట్లంతటిమానిసిగా గెలిచినవాఁ
డై నిలిచి నిజపార్వ్యంబులమూఁకలంగనుంగొని గురువుత్త్రుండు స్రూవిహారం
బునకు నమరి మెఱసె మూరుతితోడం బోరుకర్ణుండు దదనుచరంబు లగుకరూక
చేదిన్మంజయపుంజంబులుం దన్నుం బొదిడిన నబ్బులంబునకు బాహుబలంబు
ఘ్రావుచుండ నతని విడిచి యాభీమనేనుండు కౌరవసేనవయ్యం గవిసి కనుపుగొట్టె

- నా రాధేయవృకోదరులమునుములు ధనంజయు మునుముఖంగిం బ్రజాక్షయం
బగుచుండె నీ దుగ్ధంశ్రంబున ననేకులకుం బాలియవలసె నయ్యవనరంబున. 268
- సీ. కవలతోఁ బెనఁగెడుకొరవనాథుఁ డ,న్నకులునంగంబున శ నవశరములు
సానిసి యానహదేవురనకపునీశము గ్రుంచి న వార లిరువురు శ నెనిమిదింటఁ
బదితూపులను నొంపఁబలిరెండువిండులుఁ, దునుమానుటయు నన్యధనువులెత్తి
యన్నయుఁ దమ్ముండుఁశ్రీమన్నుఁబెక్కిమ్ములఁ, బొదివినఁ గవలియూ శ్రభూవిభుండు
తే. వారి దివ్యాశ్రములఁ గవ్యభూరభంగి
గాంచి జను లక్కుమారులు శ గాలవశతఁ
బొందుదుర కాఁ దలంప నశ్వవుడు గదరిగి
యడ్డపడియె ధృప్తద్యుమ్నం శ డతిరయమున. 264
- వ. ఇట్లు పాండవసేనాపతి భూనాథుం చాఁకి యేసిన నరెండు. 265
- ధృష్టద్యుమ్నుడు దుశ్యోధనుం చాఁకి విరఘుని తేముట. ←
- ఆ. ఇరువదేన విశిలేశరముల నొప్పింప, నలిగి యారఁ డతినిశ్రయంగకముల
నటువదేనుతూపు శ లడరింప నఱకె న,కొరవేశ్యరుండు శ గార్ముకంబు. 266
- మ. బలువిల్లుగత నెత్తి యొక్క ముగి నకప్పించాలవద్యుండు దీ
పులు గ్రమ్మం బదియేనుమార్గణము లాశ్రభూమిశుపై నేసినం
గలయం బూచినకింశుకంబుచెలు వంగం బొందఁ దచ్చాపముం
తెలుచం ద్రుంచి యరిండు ఫాలమున గుర్రుంచెఁ దశోగ్రాశ్రములే. 267
- క. కాలాయననారాచము, లోలి నుదుట నాటి యున్న శ నొప్పారెం బాం
చాలవరుముఖము మధుకర,చూలికచే బొలుచురమ్మిమాష్కిం జూడన్. 268
- సీ. కవలి యవ్వీరుండు శ కార్ముకాంతరమునఁ, గ్రూరభల్లంబుల శ ఘోటకముల
సారథిఁ జావంబుఁ శ దేరును గొడుగును, దునుమాడఁగా భవత్పుత్రుఁ డేపు
గుండక శక్తి శినిగుద్వంగం ద్రుంచె నే, డైఱఁ గృపాణము గొన శనుఱుముసేసె
గద యెత్తఁ బఱియులు శ గావించె నుబ్బి ర,త్నమయాహికేతువు శ నఱి వైచె
తే. నిల్లు వాయునూరికోదండఃపీను దళిత,రథుని విగతాతపత్రు నిర్భగ్నశక్తి
ఖడ్గముద్గరకేతు విశ్రఖండితాపి,ధానుఁ జేసె నప్పార్వతుం శ దానరేంద్రు. 269
- తే. వికలసాధనుఁ డై నయ్యవ్యభుని నరని
తమ్ముఁ డగుడండధారుండు శ తనదుతేరి
మీఁద నిడుకొని శత్రునశమిపభూమి
వాయుఁ గొనిపోయెఁ జూచి రాధేయుఁ డవుడు. 270
- క. శినివంశవరునితోడం, పెనఁగి పెనఁగి యరిని విడిచి శ పెలుచ ద్రువదన్యం
దనునిరథమునకు నెదురుఁగఁ, దనయరదము ననఁగ నిచ్చె శ ధరణీనాథా. 271

వ. సాత్త్వికీయును శరణులు గురియును దోక తవిలె నుభయసేనాపతు లగు నా
 సూతనందనభృష్టద్యుమ్నాల్లుదాక్కినిన వన్యురవాగునందు నొక్కరుండైన
 నోల మానగోనక కడంగిసం బోరు ఘోరం బయ్యె నట్టియెడఁ బాంచాలకుమా
 రులు వ్యాఘ్రకేతు సుకర్మ పుక్ల చిత్రోగ్రాయుధులును జయ రోచమాన సింహ
 సేనులును బలుదేహుల మొత్తంబులతో దన్నుం గవిసినం గర్జుం డయ్యెనమందు
 వీరుల నెనిమిదిభల్లంబులం దునిమి తత్సహచరుల బహుసహస్రరథికుల సమయిం
 చినం జేదిరథిక ప్రవరులు జిష్టు జిష్టుకర్మ దేవాపి భద్రులును దండ చిత్ర చిత్రాయు
 ధులును హరిసింహకేతు రోచమానశిలభులును నబలంబుగాఁ దలఁపడిన నావదు
 నొక్కండ్రు నొక్క పెట్టి జెట్టిదంపుటంపఱపాలుచేసి మఱియును చిరుదు లయు
 పయింబడినదొరలను వారివరివారంబులను వసుధం గూర్చియు నలంచియుఁ గలం
 చియుం గడిమి మెఱయుచు నిట్టిచందంబు భీష్మద్రోణులయందుఁ జూడ మని జనం
 బులు వెక్కనపడ విడిధనమరణహారంబు నలిపి వెండియు 272

సీ. సింహంబులారిఁ జొరచిన్గజంబులభంగిఁ బులి కర్గ మైన జంకలవిధమున
 జ్వలనంబుఁ గిట్టివశలభంబులట్లుఁ బాంచాలయోధులుఁ జేద్రుసైనికులును
 దనుఁ దాఁకి పోలియ రాధారనూభవుఁ డనిఁ, దనివోక ధర్మవంశదనునియున్న
 చక్కటి కడర ధృక్ప్రద్యుమ్నాడను ద్రావదీపుత్రులును సహాదేవుడును శి

తే. ఖండియును సాత్త్వికీయు సకులంఘుఁ జేయఁ

గలమహీశులుఁ బొదివి రక్కర్షు సరఁకు

పెక్కు పాములు బొదివినఁ శ బెనఁగుగరుడు

ననువు దోచంగ బోరాడె శ మనుజనాథ.

278

వ. ఆనమయంబున భీమసేనులారిం బడినకౌరవసైన్యంబునం బ్రబలచతురంగంబు
 లొక్క మొగిఁ బడలువడి రణాంగణంబు మూసికొనియెం బెఱిమూఁకలువెఱఁ
 గునం జెయ్యెడి కరళ్యదంగినమున్నటియ ట్లుం బె గాంధీవి సంశప్తకుల ననేకుల
 మేటిమగల గీటడంచి హతకేవలం బగుబలంబువిచ్చుటయు వాసుదేవునాలోకించి.

ఆ. ఆ మరులకు నజయ్యు శ లగునప్తసంశప్తకులు మదియబాణఘోరభంగి

కోహటింది పాటు శ చున్నారు భీముని,మునుము కౌరవులును శ మొనయలేరు.

క. కర్ణుం దొక్కరుఁడును నముదీర్ణుం డై సిదము మెఱయఁ శ దిరిగి బటవిడిగ.

ఘూర్ణితము సేసె మనసైన్యార్ణవమును మంథనగమ్యనను వమరంగన్. 278

చ. అరదము వోవ నిమ్మి రయ శ మారఁగ నాత్మనిదిక్కు నావుడు

స్థరహాసితంబుతో నలినకనాథుడు భీమునిచేతఁ బోదు నీ

శరములవేడిఁ జొరపులకనంగరవాంఛ యడంపు మన్న న

న్నరుఁడును నియ్యకొన్నఁ గురునాథునియోధులు బెగ్గకొల్లఁగన్.

277

ఆ. అమ్మరారి ధవళహయములు మెఱయ న, ద్విక్కు సత్వరముగఁ గ దేరు వోవ
నిచ్చుటయును జూచి గ విచ్చె నబ్బలము సిం, గలబుఁ గనన లేక్షిగముఁ బోలే.

వ. అప్పుడు సీకొడుకు సంశ్ల వ్రకులం బురికొల్పిన రెండువేలరథులును మున్నూ
తేనుంగులును జతుర్దశసహస్ర తురంగంబులును లక్షద్వయవహతులును సహస్ర
వయిం గవీసిన నతండు శింజనీటంకారంబునం బటుశరసారాంబున నింగి నింది
పదివేపు రుద్దుటకృత్తి యులం బొల్పించి యక్కలనం గాంభోజబలంబు దోచిన
నం దుఱికి తదీయసైన్యకులకరంబులు శింబులు సఱికిన నది మహావారనిహిత
విటపం బైన యారామంబుచందం బయ్యె నట్టియెడి.

279

క. అడవి సుదక్షిణులమ్ముడు, గడువడి నేయుటయు సరిసకరశాఖలు గ
వ్విడి యర్థచంద్ర శిరముల, వెడిండతూపున శిరంబు గ వ్రేల్చిడిఁ ద్రుంచెన్.

280

క. యవనశక్తసైన్యములు పైఁ, గవీసిన దిద్రుధిరజలము గ కాలువలై పా
ఱ వెనం బఱవెను వివిధా, శ్రువితానము లక్కిరిటి గ ధంఱీనాథా.

281

మ. కని సంశ్ల వ్రకు లేచి యొక్క ముగి నాకౌం తేయునిం జల్లుము
ట్టిన సేనాంగ చతుష్టయాంగములు ఖంఠహారముల్ సేసె నా
తనిబాణోత్కర వేగ ముత్కటమరుగర్పింక్రీడజమూతప
టనముం జేసినధంగిఁ జిత్రబలగ్రాహస్ఫూర్తి శోభిల్లఁగన్.

282

క. హరి వెరవున ధవళశ్వస్సురణమున రథంబు మెఱయఁ గ బొలు పారెడు న
న్నరుసత్వద్భుతివక్ర మ, పరిణతి నూడిఁ గనుదోయి గ పదివేల వలయున్.

283

క. ననుఁబొలులమనములు మెచ్చునఁ గరఁగె నసంగ నేల గ సురతికి కృష్ణా
రునులం గని దుందుభిస, స్వనములతోఁ గురిసె పరులకవాన వోగడుచున్.

284

వ. అయ్యవసరంబున సశరీరవాణి యయ్యురువుర నుద్దేశించి యుఖలజనంబులు నాక
ర్ణింప మీరు చంద్రార్కులం గడిచిన కాంతిదివుల నుల్లసిల్లెదమ తొల్లి యేకరథస్థు
లైన బ్రహ్మేశానులవిధంబున వెలింగెదరు గంటిరేవీలు పరమ మును లగునారా
యణుండును సరుండును జాండి యనియె నిట్లు మహాసీయాశ్చర్యములు గనియును
వినియును మాత్స్యరథుర్యం డగునాచార్యనందనుం డరిగి యమ్మహాత్మ్యుల మా
కొని మార్గణోజ్జ్వలం బగుదక్షిణకరంబున నా ఖలును బిలిచి హాసభాసిత
ముఖుం డగుచుఁ గుపితుం డగునరిని కి ట్లనియె.

285

— అశ్వతామ యర్జునుం ఠేవ్కొని మార్కొని సర్వగాములు సేయుట. —

క. ననుఁ దగియెడునరిధిం గా, మనంబునఁ దలంచి నీవు గ మన్నుం దెదవే .

- నిని వచ్చెద నీపాలికి, ననఘా సంగ్రామ మొనఁగు శ్రీమూర్తిభ్యముగన్. 286
- ఆ. అనినఁ గృష్ణుఁ జూచి శ్రీ యర్జునుఁ డాచార్యులనయుగిలవ కునిఁ శ్రీదైవ్య మిపుడు
సమయఁ జూడ వలయు శ్రీ సంతప్తకలను నీ, మనసు వచ్చువనిఁ శ్రీ బనువుమునుడు
- ఉ. తేరు మురారి ద్రోణసుతురదిక్కునకుం జన నిద్రి మేలుమేల్
పోరు ఋణంబు దీర్చు కురుశ్రమపతికిఁ నరుబాహులీలకు
నైరణ గల్గి నిలవ్వ మనినన్ విని యట్టుల కాక యంచు న
వీరుఁడు వష్టిబాణముల శ్రీ శ్రీ వెన్నుని నేసె నుదగ్రుఁ డై వెనన్. 288
- ఉ. అమ్మలు మూఁడు పార్థులను శ్రీ వాడఁగ నేసినఁ ద్రుంచి వైచె జా
వ మృతఁ డమృతాద్విజాఁడు శ్రీ భారవహమ్మగునొండువిల్లు శ్రీ
ఘ్రుమ్మన నెత్తి చేతులను శ్రీ గాభ్యసుమోమున, ¹ఎంటికోమ్మునం
గ్రమ్మినభంగి గా శిరశ్రీరప్రతతుల్ వడి నించె బైవమున్. 289
- క. కడుఁ బెక్కువేలు దూపుల, వడిఁ గృష్ణార్జునుల సరభశవాహంబుగ నె
క్కుమదమునఁ బొదివినఁ జె, య్యెడలి వెఱఁగువడిరి వార శ్రీ లిద్దలు నధిపా.
- వ. ఇవ్వధంబున వివిధవిశేషజాలంబులఁ గారు నే మూర్ఖ రా కుండఁ గప్పి యార్చిన
నప్పార్థుం డితనిచేత దనవిక్రమం బపహ్యారంబయ్యె నని తలంపఁ దత్సైన్యంబున
హాహాకారంబు లెనంగఁ జారణసిద్ధగణంబు లట్లు నిశ్చేష్టితులై న యా లోకరక్ష
కుల నాలోకించి లోకింబులకు బ్రదుకు గలుగునో యని పలుక నప్పన్మనాభుండు
గనలి యక్కన్వడి నుద్దేశించి. 291
- క. గురుసుతుఁడు నిన్ను మిగులుట, గిరి పాశ్చర్యంబు ముష్టి శ్రీ గాంధీవము దాఁ
దిర ముని యుండదో బాహుల, వెరివుబలువు గుండెనో విశవేకింపు మెదన్.
- క. గురునికోడు కనుతలంపునఁ, బరునఁదనంబునకుఁ జొరక శ్రీ భుగవశికో యు
ద్ధరతఁ గడుఁ జెడియె ననవును, ²ననోషనరంధుఁ డై విశజముఁ డాతనితోన్.
- క. వెనఁ బెక్కుమ్ములు మనపై, ముసుగువడం బఱపి యతఁడు శ్రీ మురళంజన సం
తన మందెడు నింతన యే, గసి మనఁగెదఁ జూడు నన్ను శ్రీ గాంధీవంబున్. 294
- మ. అని భల్ల ప్రకరంబులఁ గురుతీర్మానాశ్రుప్రతానంబుఁద
ద్ధనువుం గేతువు నాతన త్రమును జిత్రత్రస్ఫూర్తిఁ దున్మాడి గ్ర
క్కున నవ్విపుఁడు శ్రీ క్రియూగ గదయు సుగ్రుం దార్మియు దోవ నె
త్తినఁ దోడ్తో నవి ద్రుంచి వైచె నమరశ్రీహాభిరామాకృతిన్. 295
- ఆ. ఇట్లు ద్రోణసుతునిగ్రయేపు పార్థుండు దుహి, నంబుఁ జెఱుమనివిగ్రహంబుమొఱు
జెఱుచె వంతఁ బొదివె శ్రీ సుజిత యూరథిను ను, శ్రీ వ్రత వ్రతాబ్రతరథనుగ. 296
- క. ఎందఱు వొదిలిరి వారల, కందఱును దమక తమక శ్రీ యర్జునచటలు
న్యందన మెదు రైవట్లు మ, దిం దోచె. దక్షిణబాణాగ్రీవ బహులతన్. 297

- క. అప్పుడు గురుతనయాద్రిం, గవ్వగ వజ్రోపమానకాండములు వెనంగువ్వనఁగూర వఱవ నరుఁ, ¹దప్పురునఁదనమున కోర్చి యతఁడుం బెనఁగెన్.
- వ. అట్లశ్శత్రుఁడు పెనంగు చుండ నంశ వ్రకవ్రజబునందు. 299
- క. చేతులు దలలును బహువిధ, హేతులఁ కునియలుగఁ జేసి యిలఁ దొరఁగించెం జేతులకసి వోవంగ న, రాతులు బెగ్గిలఁగఁ గ్రీడిత ప్రకటస్ఫురణన్. 300
- క. తురగద్విపరథతూర్యా, భరణధ్వజచామరాత్రవ త్ర శిశులముల్ పొరిఁ బొరి ధరఁ గవ్వగ నె, త్తిరుఁటేలులు వానిఁ దొలఁగఁ త గ్రోచుచువచ్చెన్.
- వ. అట్టియెడ. 302
- తే. అంగవంగవిషాదకర్ణింగబలము, లఙ్ఘనునిమిఁగఁ బెల్లుగ త నడగుటయును గురుతనూభవుఁ డతనిని త మురవిరోధి, సంపపెనునెల్లి ముంచి బె త్తార్చి పేర్చె
- వ. అన్విక మవిశేషంబునకు రోషంబు నొంది. 304
- క. అన్విరుం డవ్వపుని, క్రొవ్వును నాసైన్యనమిత్రికూర్థియున్ నివ్వటిల నీక ఖచరులు, నివ్వెఱవడ నమర కేళినిపుఁజి మెఱసెన్. 305
- వ. మెఱసిన నెఱసినరోషంబున మఱియును. 306
- మ. గురుపుత్రుం డసురాంతకుఁ విజయునిం త గ్రాణాశ్రునంతానని ప్థురపాతింబున నొంప నాహరి దనాటోపంబు సైరింప క న్నరుతో నొషధ మూఁది చేసి తెవులు త న్నర్దింప కున్నం దుది న్నరి మై యుండెద యే పడంపుము రిపు త న్నరంభి వై నాపుఁకున్. 307
- వ. అతఁడు విజృంభించి గుణంబు సారించి. 308
- చ. శిరమునఁ గంఠదేశమునఁ త జేతులయందు నురస్థలంబునం జరణములఁ శరంబులు వెనక నిబిడంబుగఁ గీలుకొల్పుచున్ వెరపునఁ బగ్గముల్ దునుతు త వేగమ యీడ్చె దురంగమంబు ల గురునుతు తేరు గయ్యమునకకుం గడుదప్పు దొలంగ భూవరా. 309
- వ. ఆ భూదేవుడును భగవత్సాహుం డై యల్లన నూతనందనునమీఁపంబునకుం జనియె, నప్పుడు కౌరి నంశ వ్రకసైన్యంబుడనకుం దేరు నడపుచుం దచునేనదిక్కుఁ కోలాహలం బాఱిరించి చూడ్చి యట నిగిడించి యర్జును నుద్దేశించి వేదండా రూఢుం డైనదండధారుండు మనబలంబులం గలంచుచున్నవాఁ డమ్మగధోత్త ముండు భగదత్తునంతవాఁడ యతని మడియించి మఱి చేయం గలవని సూచి కొంద మనిపలికిన నక్కవృషి యొకంబడ నక్కడ కరదంబు వోవలిచ్చె నట్టియెడ.
- యి దండధారుం డమరాజు వేదండుంబొడ నర్జునుచే జచ్చుట. యి—
- క. పాండవసైన్యంబుల వేదండంబుల ఘోటముల రక్తధంబుల భటులం జండగతి మగధవతి నిజ, ముండాంబుల బఱపి యేవుఁ త జూపి తెచ్చెన్. 311

వ. అద్విక్రమవిహారంబు వీక్షించి.

312

తే. మాగధునితోలలకు గాక శ్రమనబలంబు

విడిగె బాద పొద మని తాను శ్రదటిమె దేరు

హరియు బలవంక నరును శ్రదడవడియె.

జండచేష్టితోద్దండ వేదండమునకు.

313

క. అగ్గలిక దండధారుడు, దిగ్గజనిభిజగజంబు శ్రదీవ్రత మెఱయగ

డగ్గఱంగె బఱపి హయముల, నగ్గరుడధ్వజానినరుని శ్రనమ్ములగప్పెన్.

314

చ. అలిగి కీటి మాగధ ధరరాధిపుబాహులు ద్రెంచి గ్రక్కునం

దలయును ద్రుంచి యేనుగు నుడగ్రలె బినుగుఁ జేసి పపు గొం

దల మొకయింత లే కతినిశ్రతమ్ముడు దండుడు దాడి తోమరం

బులు వరంగింప గేలు శిర్యముం గడిటిం యనుమాడె నుగ్రతన్.

315

క. తదనీకంబుగజంబులు, పొదిపిన బలుగాలి మేఘముల దీప్తగతిం

జెదరించుపిది నరుఁ డున్నడుఁ డె నలుదెసలఁ దోలె శ్రమనుజాధీశా.

316

వ. ఇద్విధంబున మగధసైన్యంబు మర్చించి సంకేతక సైన్యంబుపై గవిని కవికేత
నంబు మెఱుంగులు మెఱియ మఘమఘనువేరివున వెలియాపులగతు లక్కజంబు
గా నుక్కునఁ బొంతుండు భల్లనారాచ ప్రముఖప్రదరవరంపరలసొంపును బాహు
పిర్వధైర్యంబులపెంపును సేలింపనిఁ రంబు వర్ణింప నందు మహార్ణవంబునం
దిరుగుమందరనగంబుచందంబున నిజన్యందనం బొప్ప నప్పలప్పటి కేక్కు
దొడగుమాదంబునం దిగర్తాదు లగునమ్మార్తురు పైవయిం గ్రమ్మికురియునత్త
శత్రుంబులు విదళితచ్చిన్నచార్జి తంబులు సేయుచు దదీయగా త్రంబులం గరటి
ఘోటకతనవులుం దునియ లయ్యును నుగ్గు లయ్యును బఱియ లయ్యును గుడు
లయ్యును ధరం దోరంగ దామరబావి గేలినల్లురామజంబుదాక్షునవిహరించి
యవిహరధృతివ్రతమహితు లగునహితుల సత్పుత్రమహాకంఠులకుం బుచ్చినం
గొండపుమూఁటి విచ్చినం జెద్ద మెఱిసక యరదంబు మరల్చి వచ్చునక
నచ్చుతుం దరును నుద్దేశించి భవిష్యక్రమవిహారనలంబు సూచితే యని పలికి
వివిధాయుధభంజంబులను వేదండాశ్వరథవదాశికిలంబులను భూషణాతపత్ర
కేతుచామరాంశంబులను జఘశ్చమర్కరణవరిణితౌ బగురణనలంబు సూపె
నవ్వడు గొఱపాణంబులతో నొఱునరతురగద్విరదంబులను గొండలు దమ
వారిం గానక కన్నీళ్లు నించుచు నాలింగనరొదనప్రముఖంబు లై నకరుగాభాష
ణంబు లగునవసావీశేషంబులం బొందువారలం గృపాళు రై యాలోకించుచు
నయ్యురువురుఁ దమనూవారంబున నెసంగుకలకలంబు విని యుద్గీర్ణగమనం
బునం జనుదెంచు చుండ రలు మున్ను కౌరవుల మొనయును గర్జుని మొగ్గ

రంబును రెండుముఖంబులం బెనంగు చుండి కయ్యంపు¹టుచిత్తల్లంబునం గలసె
నట్టియెడ రారాజు పురికొల్పు రాధేయనకుఁ బ్రావయి పురిందబాహిక² టంక
ణాంధ్రభోజానీకంబు గవిసినం గాంతేయబలంబునకు భరం బగుటయు. 817

—అశ్మశులయద్వజాం దశపాండ్యమహారా జశ్శత్రుమచేతఁ జచ్చుట. —

సీ. పాండ్యుఁ డాసేలరపై బెట్టిదంబుగ, నడరి బాహుబల శ మక్కజముగఁ
బేరిచి వీనుంగుకపెంట్టగాఁ జతురంగ,ముల రూపుమాపె నశ్మశులఘుభుజుఁడు
ద్రోణభీష్ములు దనతొఁ బాటి యనుచులు,కున కొర్రుఁ డచ్యుతాశ్వునులు దనకు
నెక్కుఁడు నా విన్న శ నేవగించుచు నుండు, నవ్వీరుఁడమ్యుని శ నా క్రమింపఁ .

ఆ. గని కడంగి యెడరు శ చని గురుతనయుండు

నగుచుఁ బగఱ నీవు శ మృగకులంబు

గలఁచుహరియుఁబోలె శ గలఁచెను నాదిక్కు.

మొగము సేసి యనికి శ మొనఱు మలియె.

818

చ. అన విని మేను వొంగ మలయధ్వజుఁ డుగ్రపునారనంబుఁద

త్తమపును గుచ్చి మార్చిననడంబు నభంబునఁ బర్వ నంపవె

ల్లి నిగుడఁ జేయఁ దొమ్మిదిశిల్పముఖముల వన నమ్మహీశుపై

ననిమిషవర్ణనీయగతి శ నగ్గురునందనుఁ డేసె నేసినన్.

819

వ. అత్తొమ్మిదింటిలోన.

820

క. ప్రతిశరములు పాండ్యమహీ,పతియును బరంగింప నైదు శ భగ్నము లయ్యె

గతి సెడక నిగిడి రథ్య,ప్రతిధి ధరం గూల్చె నాల్గుబాణము లధిపా.

321

తే. మఱియు గురుపుత్రుఁ డేయ నశ్మశులయ కేతుఁ

డాశరంబులుఁ దదనుక్రమాలరయును

దునిమెఁ దునిమిన నతిరయంబున నలెండు

నారి సంధించి యమ్ముల శ నభముఁ గప్పె.

822

వ. అపాండ్యమహీపతి పరివారసామర్థ్యంబున రథ్యవంతుం డయి వాయవ్యాత్మం

బున నయ్యంపవరంపరఁ బ్రతిహతంబు సేసి రేడియచక్రరక్షకులం డెగటార్చి

యార్చినంగెరలి యగ్గురునందనుండు దత్తహచరుల సఱుమాడి రత్నమయాగురు

చందనసుందరంబైన మలయగిరిప్రకారంబునం బొలుచు కేతనంబు గూల్చి గుఱ్ఱం

బుల గీటడంగించి నూతుప్రాణంబులు గొని చావంబు ద్రుంచి భేరు దుమురుసేసి

యతండు వొలివోసిపారువంబునం బ్రయోగించునత్రుశత్రుంబుల నుఱక నఱకి

యగ్గమై యున్నను గయ్యంబువలని వేమక నలని నమయింప నొల్లక యరవాయి

గొనినయాలోనఁ బరితయోధం బైనసుకల్పితమారంగంబు నెక్కి గిరిశిఖరంబు

1. క. గ. జ. టుచిత్తంబునం. 2. క. గ. చ. ద్రోణఁ బీనుంగుకపెంట్టె...రూపుమాపె.

నలంకరించు కేసరియట్లాప్పి యాద్రవిడేశ్వరుండుసామజంబు నుద్దానుగలిందఱిమి
భీమాభిరామం జైనతోమరంబు వైచిన మణిగణోజ్జ్వలం జైనయాద్రాణిశిరో
భూషణంబు ధరణిం బడిన ద్రోక్కుంబడినభుజంగంబుపోలికం గనలి యబ్బలు
మగండు తత్సార్వవర్తుల నాద్యుర రథివరులఁ దద్వేదండుంబుతుండంబును
జరణచతుష్టయంబును నమ్మేడినీపతిపాదంబులుఁ గరంబులుశిరంబును నతితీవ్ర
ఘల్లంబులుం దునుమాడిన నదిక్కుమూఁకలు విచ్చెం గురుభూవరుం డమ్మహీసుర
వరుం జేరం జని యగ్గించె నప్పుడు. 823

క. నిలు నిలు మని తమమూఁకల, నిలిపి వృకోదరుఁడుగవిసె శ్రీ నీబలములపైఁ
దలకొని ధృష్టద్యుమ్నా,దులు సందంభోద్భటముగఁ శ్రీ దోడ్పడి రథిపా. 824

క. వారలవడి కొరవ్వు య,క్కారవసైన్యంబు డెరలఁ శ్రీ గర్జుఁడు దర్ప
స్ఫూరత నడిల్చి నిల్చి యు,దారగతికై వైరిరథిశ్రుతి మోక్షనియెన్. 825

వ. అతనికి బాసటయై యడగినయశ్వత్థామచేతం బలుపురు పాంచాలుగు వొలిసిరి
కృష్ణుండ గ్రీడికిం బాండ్యమహీపతి సమయట నూపి నమిరనందనకర్ణాదు లగు
నిరువాంగురథికుఁపరాక్రమంబును వేటువేటి నిరూపించి చూపిన నతంఁకును రథం
బు మనసేనలోనికిం బోవ నిమ్మనిన నతం డట్లజేయ నుబ్బినపాండవానీకంబునకును
రాధేయగురుపుత్రులరథనాబునం బేర్చినహన మొనకును సంకులనగరం బయ్యె
నం దాకర్ణునకు ధృష్టద్యుమ్నునకుం బరస్పరశరకర్తవంబును నితరేతరచ్చత్ర
కేతుఖండనంబును నన్యోన్యవర్మవిదారణంబును మిథశ్వరీర²పాలనంబును నగుసం
గ్రామంబుసెల్లె నట్టియెడ నాసూరినందనునకుం దలకడచి గురునందనుండు ద్రువద
నందనుంగివిసి బ్రహ్మఘ్నునిబునిలు మేనుగలుగ నెట్లుబ్రదికెద వని పలికి వెండియు.

క. మాతండ్రియెడం జేసిన, పాలకము కలంబు గాఁగఁ శ్రీ బాంచాలనిశ్చ
ష్టా తునిమెద నిను నరుఁ డిట, యేతేరక యున్నఁ బాలు శ్రీ కీపు నిలిచినన్. 827

వ. అన విని ధృష్టద్యుమ్నుం డతని కిట్లనియె. 828

క. మీతండ్రి³కుటికి నఱికిన, ⁴పాలియ నీకొఱకు నునిచి శ్రీ తిపుడ నఱుకుదుగా
నీతులవపలుకులకు నీ, డై నోచినయుత్తరంబు శ్రీ నదియె దురాత్మా. 829

వ. అని యంత నిలువక. 830

తే. వినుము బ్రహ్మఘ్నుఁ డన నీకుఁ శ్రీ జనునె బ్రాహ్మ

ణబ్రువఘ్నుఁడ నై సముక్తస్మితి వహించు

నన్నుఁ గిల్చివవరుఁ డనుననిన్ను జనకు

కడకుఁ బుచ్చెద వేగిరకవడక నిలుము. 831

1. క. వారలయొరవడి కొరవ్వు, కొరవ. 2. క. కొరవంబును. గ. పాటనంబును. 3. క. గ. చ. కొల్కి నఱికిన. 4. క. గ. జ. పాలియ నీకొఱకియును నిచ్చడ నఱుకుదుగా. చ. పాలిన నీ చై నకొల్కి నిపుడ నఱుకుదుగా.

వ. అనియె నట్లయ్యెదవురు నొండొరులం బరువంబులు పలికి తలఁపడి విను త్త
లంబు విశిఖిఖిఖాకలాపంబులం గప్పిరి రాధేయుండు యథామన్యును నుత్తమాజ్ఞో
ద్రావదేయై నేయులను మఱియుం జేయం గల పాండవ పాంచాల యోధులను
బాడివి భండనంబు నేయునుండ నా ధృష్టద్యుమ్నంబు గురుభ్రాతృకోదండంబు
దుండంబులు నేసినం గుపితంజై యొండవెల్లం గొని యవ్వీరుండు. 382

క. సూతతురంగస్థందన, కేతనచాపములు సజ్జిత కేరిమయిగా ను
గై తొరంగ నేసె దోడ్తో, నాతలశక్తియును గదయు శ నతఁ డెత్తంగన్. 383

వ. అప్పాంచాలోత్తముండు వాలునుం బలకయుం గొని కవియుం గడంగినవనియును
దుమరు నేసి పెల్లెసి పడకున్న నశ్వత్థామ¹ వేగిరపడి వెఱుగందుచుఁ జేరిబాగా
సంబు విడిచి కృపాణంబు గొని భుజంగంబుడెన కడదవిహంగపరిపిధంబునఁ
జనుట నూచి సవ్యసాచిలో శౌరి ధృష్టద్యుమ్నంబు గురుభ్రాతృబారిం బడియొ
గావవలయు ననచు నద్దిక్కు నూపిన సతండు సర్వకుం డై యవ్వీరుం డాద్రుపద
పుత్తుం గవిసినకొలందిఁ గూరంబు లగునారాచంబులు గుప్పించుచు నొప్పించిన
నమ్మహీసురపరుం డయ్యత్పాపంబు వదలి మాలి యరదంబున కరుగ నహదేవుం
డు దవతేరిపైకి నప్పార్వతుం దిగిచిగొని తొలంగం గొనిపోయె నక్కుంధసంధన
సంధవుం డగ్గాడీవి మూర్ఖాని పెనంగి బెట్టిదంబుగాఁ గనుకనిం దాఁకియతండు
నాటినసునిశితకంబుఁ సోలె సారిధి రథం బొండుమలసిగి దోలె నగునుండట్లు
నిజనేనానాథు రక్షించి ద్రాణిమదం బడంగించుటకనుంగొని శౌంతేయసైనికులు
సింహనాదంబులు నేయ నక్కడ నిస్సాణాదులనాదం బెనంగి నింగి నిండిన. 384

తే. సూతసుతుండు ధనంజయుఁ శ జూచి రోష

కలుషితాక్షుం డై తలఁపడఁ శ దలఁచె నపుడు

తత్త్వణమున సంశ్చక్తతలియుఁ దోచె

రెండుఁ గని యట్లు లసియె నాక్రికి హరికి.

385

వ. కర్ణుండు మనల మూర్ఖానం గడంగెడు సంశ్చక్తకులుఁ గ్రమ్ముట² బొదివిరి కర్ణ
చేతం దగులువడితి మేని సంశ్చక్తకుల కోహటించినవార మగుదుము వారల
దిక్కుదేరు వోవ నిమ్ము. 386

చ. అన విని యట్లు చేసె నతఁ శ డర్జునుఁ డారిపుకోటి ముట్టి యే
పున నుఱుమాడు చుండఁ గురుభ్రాతృవర యష్టకు ధర్మసూతసం
దనులు నముద్ధరిం గడంగ శ దండడి క్రొత్తగ వారిసేనయుగా
మన మొనయుం బెనంగె నుప్రమారహితం బగువిక్రమంబునన్. 387

ఉ. సంగర మేను బెక్కుదివ్యసంబులు సూచిరిఁ గాని యెప్పు నా
భంగి ముసుంగ దచ్చెరువ్రసాటునఁ జిత్తము వోరు చున్నియో

త్రుంగుచు నున్నియో¹యెఱుంగఁ శ్రీదూలక పైవఱు గ్రమ్ము గూలు సే
నాంగము లందు నిందుఁ గలహంబుమహోగ్రత యేమి సెప్పుదున్ 838

అట్లు పాంచాల పైశ్యంబు దైశ్యంబు వొందించి విభంభించుట.

తే. అందు బాంచాలవీరుల శ్రీ సశ్వసూత, రథసమేతంబుగా నంగరక్షణ దర్ప
మొనఁగ నేవురఁ బదువురస్వేసురను మహాన్యమార్గణములఁ దునుకమాడె నధివ.

క. పదపడి పాండవయోధు, ల్వాదివివఁ బెనుఁగుంగమకువురలో గజవతి యు
న్మదవృత్తిఁ గేలి నలుపువ, గిది నారఁడు²వోలె సురలయ్యగీర్తన సేయన్. 840

వ. అట్టియెడ. 841

చ. ద్రువదరనూజలుం గవలు శ్రీ వ్రోవదిభుక్తులు శౌరితమ్ముఁడుం
గువీరమనస్కులై బలుపుఁగోల్తులఁ దాకి రతం డడల్పి యు
గ్రపురభనంబున³ శరపకరంపరలం బరఁగించె గౌరవా
ధిపువృన్దయంబు మోదమునఁ శ్రీ దేలఁగ నందఱయంగకంబులన్. 842

వ. వారలపై నక్కురుభూనాథుం డేనుఁగుకయ్యంబునకు వెరవు గల కళింగవంగాంగ
మగధసువ్యపాండ్రాదిదేశంబులబలంబులం గవియించిన నవి రవీయచతురంగ
బలంబుల మట్టి వల్లాడి చిత్రవధవిహారంబు నలువ నగజప్రభావసేవ లగ్నలికం
జించి చెండాడుచు నాదండిమగలును జేకీతానప్రభద్రకులును శాద్రరసంబునం
బెనఁచినం గనుంగొని మదంబునం బొదలి యుత్తరించి యురవడించిన. 843

కా. వంగాధీశుఁ గరీంద్రతో⁴ నడఁగ గర్వస్ఫూర్తి తైనేయుం డే
యం గేలీగరి మాది లేగొడుకు పొండ్రాధీశ్వరుం గిట్టి యా
భంగిం గూల్చు దడ గ్రజం డటుల ద్వర్పం బొప్ప సువ్యధి
ధుం గోపంబున ద్రుంప నేచే గరటిస్తోమంబు లంతరితున్. 844

క. విను ము లేచి నకులుం బొది, వె నుద గ్రధ్వని ననేకవేదండము లం
దెనిమిదిటిఁ గూల్చె బాణము, లెనిమిదియెనిమిదులఁ దమ్ముఁ శ్రీ డేక్షణనధిపా. 845

క. ఆ ధృష్టద్యుమ్నాదులు, గ్రోధాంధర నడరి యేనుఁగుల సత్ప్రవాహిన్
వ్యాధూతములుగఁ జేయుచు, రాధేయుం గదియ నంగరము పేర్చెన్నపా. 846

వ. ఆనమయంబున శోణితంబు పెల్లన ము న్నెగసినరేణు వడంగిననిరువాఁగుపై నికు
లును దఘతమయడియాలంబులతోడి గొడుగులును సింహంబులును బెద్దయు మెఱసి
పెనంగు చుండ నంత ప్రకనంచయంబు గించిదవశిష్టంబుగా నష్టంబు సేసిననవ్య
సాచికి శౌరి యొక్కారవపాండవబలంబులపోరు నూపి యప్పుడు దుర్యోధనుండు
దనయందుఁ జేయంగలవారును దానును ధర్మనందనుం బట్టులంపున బెట్టుపొదు
వుటయు నమృతంబున కానపడి యడరునసురుల మరల్చుకొన్నులచందంబున

భీమసేనుడును సాత్యకియుం బ్రతిహతులం జేయుటయు నంత నిఘనక యక్కురు విభుండును గర్ణకృపాశ్వత్థాములును సుద్దామగతి నమ్మ్యురుపురశరజాలంబుల నమ్ముల జఱియుచుం గదిసి యక్కొంతేయాగ్ర జుకంకటంబు ద్రుంచివైచుటయుఁ గర్ణుమత్సాహంబునం గవంగుధార్తరాష్ట్రులసింహనానంబులకుం దెరలక మరు త్పుతుండు మండలప్రచారుం డగుటయు నాసూతనందనుండు మొదలగునమ్మేటి మగలమార్గణమ్మ లమ్మనజవతివైఁ బరంగుటయు నకులనహదేవసాత్యకిధృష్ట ద్యుమ్నద్రౌపదీయప్రభృతు లైనపాండవేయపాంచాలాదియోధులం గలంచి యక్కర్ణుండు కమలాకరంబునం గేలి నలుపుసుపాలంబులీల నటించుటయు నవ్వీరుం డగ్గలిక నక్కవృషిరాక గోరి కపికేతనిం జాలొకించుటయుం గలిగిన యప్పరిచాటి యంతయు నేర్పడం జెప్పి యా రాధేయరథనం బుగ్గడించి మఱియు ని ట్లనియె.

847

- క. నినుఁ దలఁపడఁ జూచినయీ, తనియేడ్చెట మంట సొంగఁగఁ ॥ దలఁచు మిగులేయు బ్బున ॥ నె యె నాకుం దోఁ, దినయది మ్రుదించు మితని ॥ శిరివిశిఖములన్. 848
- వ. అని పసికె యతని కిప్పుడు దోడ్చడ నుత్సహించుధవస్సుతు నువలయించి బీభత్సునకుం జూపి.

849

- ఉ. ఇ త్తఱిఁ ద్రుళ్ళి నూపి నిను ॥ నేవున మూర్కొని గల్గు నె న్నలం పెత్తి సుయోధనుం డద యహీనబలంబులఁ గూర్చెఁ గర్ణతో మత్తగజులు లీల నెలకమామిడి గూల్చినధంగిఁ బొందుపు త్రోత్రమ వీసిఁ గూల్చు మఱి ॥ తొంటిగ రాజ్యము నీకుఁ జేకుఱున్. 850
- వ. అనునవనంబున.

851

- మ. నమదాటోపరి వాయునందనుఁడు ధృష్టమృత్యుశై నేయు లే కమనోవృత్తిఁ గడంగి తో నడర దోర్గర్వంబు శోభిల్ల శౌర్యము సొం పార సిలింపకొటి వొగడక ॥ రాజాజనైస్వయం లొక్కొ మొగిం బెల్లగిలంగ బెట్టడరె నశ్రోధాంతరంగంబుతోన్. 852

852

- క. అడరి పటుబాణజాలం, బడరింపఁగ వారిబలము ॥ లభిరయము నె క్కుడుమదము నొలయఁబ్రెకొని, బడలుపడఁగఁ జేసె నిమగ్నబలముల నధిపా.
- క. వడిఁ బొదివి భీముఁ డార్చినఁ, జెడ విఱిగినసేన సేమి ॥ సెప్పుడుఁ దనదొం దడిఁ దాన చదసె వెనుకొను, కడిదిమగలచేరి గాసి ॥ గాడె నరేంద్రా.

854

- ఉ. మ్రొగెడువాహనంబులును ॥ మోములు వాడఁగ వాహనంబుల న్నిగి తలంగుసైనికులు ॥ నేలకుఁ గివ్వపుఁజొప్ప సొప్పుడం దగునీడంబులుం గులముఁ ॥ దన్నుఁ దలంచి యెదిర్చి యొంటిమై మ్రగెడువాడు నై కురుధరరావధు సైన్యము రూపు మాముంగన్.

855

ఆ. పావనికి నిషాద్యపతివందనుడు మాటు, కొనిన నారక దళనిగ్రకుంజరంబు
కరముతోఁ దడియకరములు శిరమును, నజక శిరశరములు శ్ర నాలుగింట. 356

క. మూఁ డత్రోహిణు లిమ్మొంఁ, బోఁడిమి సెడి పాటఁ బవనశ్రుత్తునియెదురగా
వేడిమి నూపఁగ నొకఁడు, న్యాడియగఁడు లేడ యే మనసం గల దధిపా. 357

వ. ఇవ్విధంబున విక్రమించినభీమసేనుబరవసంబును దశీయపై నీకులనంరంభంబునుం
బద్ధనాభంబు ఘల్లునునకుం జూపి చెప్పె ననిన విని నంజయునకు ధృతరాష్ట్రం
డిట్లనియె. 358

క. నీచెప్పెనుమెయి నూడఁగ, నీచర వాటిలె మన య్యనీకమునకుం దా
రేచేలు సెడికొ కారపు, లాచర ముఖస్యసింపు శ్ర మంతయుఁ దెలియన్. 359

క. అనవుడు నరక డిట్లను న, మృనుజపతికి హితులు సెప్ప శ్ర మానక నీచే
సినదుర్జయమునఁ జేటాం, దెను వగవక రణము వినుము శ్ర ధీరవిచారా. 360

వ. ఇల్లు భీముకడంక గని కవ్వడి దనమునుముకొంచెపుమూఁకలం దోలి మిగిడి మన
సేనల మర్దించుటకుం దమవారిఁ జేరం జనఁ గౌరవపతి యన్మూర్తుతి మార్కొని.

— యి దుర్యోధనుడు భీమసేనుం దలచడి బొటలు. యి—

తే. ఎందు వచ్చెదు నిలు నిలుగమేను గలుగఁ, గడిమి సెల్లున నీకు నీగ్గడము నిన్ను
నంతకునిపాలి కనిచెద శ్ర ననుచు రోష, రక్తలోచనరుచుల శ్రరములు వజ్రపె. 362

క. రాధేయంబు నుద్దీర్చి, క్రోధుం డై గర్జతోడ్పగుణరవము నభి¹
¹ బాధం బానర్పణగా నిజ, యోధులఁ బరికొల్పికొని స్రముద్ధతిఁ గడఁగెన్. 363

వ. అట్లయ్యురువురు నుత్సాహంబు వాటించి నిజానీకంబు నిలువరించిన నది పురి
కొని పోరికి నమరుటయుఁ బొండవబలంబును దిరం బయి పెనంగం దొడంగె
నట్టియెడ నక్కడ నిక్కడఁ జేయం గలదొరలు దలచడి యుక్కు న నక్కజం
బగునమర క్రిడ నలిపి రందు. 364

సీ. కర్ణుఁ డెవారి శిఖండిరభ్యముల సా, రథిఁ గేతువును గూల్చి శ్ర రయుము మెఱచు
విగతాయుధుండు బాణ, విపాతాలగుండునుగాను, దగ్గుడై తిలుమునగ్రతుం దొలఁగఁ
బాతె దుశ్శస్థిసనకార్షతు లొండొరు, రినువులు నొందుచు శ్ర ననిమిషులకు
నచ్చెరు ఎగునట్టియని సేయ వారిల, యనుచరు లెడ సొచ్చి శ్ర పెనఁగి రంగ

తే. రాజు మాడఁ దత్తుత్తుప్రారథిశిరంబు, నకులుఁ డొకేళ్లమునద్రుంపఁజిత్తమైక
లంగునచ్చటిమూఁకఁ జరలంబు మెఱచు, నిలిపె నానూతనూనుండునవవరేణ్య.

వ. అట్లు సారిధిహితుం డైనవృషసేనుండు వేటొక్కసూతు నమర్చికొని తండ్రి
కిం జక్రరక్షకుం డై నిలిచె నకులుండు నొందుడెవ కడరె సహదేవుం డులూ
కునీ వింధుం జేసి వెఱపె సాత్యకిసౌబలు లన్యోన్యకేతుపాతనంబును బరస్పర

కంకటకర్ణపంబును జేసి రాశై నేయుండు దురంగంబులం జదివిన నరదంబు
డిగ్గ నుటికి యోసరించునగ్గాంధారవిభుం గని యులూకుండు. 866

క. మును సహ దేవుం డెగవం, జనినప్పుడ యొందు దేరు శ నవరించుకొనం
గనుట నది సేర్పి యరినిం, గొనిపోయెను సంగరమునగుటం దొలంగలగన్. 867

ఉ. అచ్చటిమూక నల్లదల శ నాతురతం జెడి పాటి భీముచే
జచ్చెఁ గురుక్షేత్రశ్వురునిసారథి గూలె హయాలినుగ్గు గాఁ
జొచ్చె రథం బరెండు వెఱ శ సొచ్చి ధరిత్రికి దాటి పోయి వె
న్నిచ్చిన నీదుయోధవరు శ లేడ్డఱ మూర్ఖుని రమ్మరుత్తుకున్. 868

వ. యుధామన్యుండు గృపాచార్యధనువు ధునిమిం నమ్మహాత్ముండువేటొక్కనిల్లెత్తి

ఆ. కేతనంబు గూల్చి శ మారతపత్రము దును, మాడి సూతుఁ జంప శ నధికభయము
గదిరి తేరు దాన శ కయ్యంబునకుఁ దొలఁగంగఁ దోలె నరఁపుకొరవేద్ర.

క. శిరశరము లుత్తమాజుఁడు, గృతవర్కునిమేన నింపఁ శ గినుక గదిరి మూ
ర్చికుఁడుగఁ జేసె నరఁడు వెడ, నరనిం దత్సూకుఁ డెగ చ్చెనరదముఁ దొలంగన్.

◆◆ ఆత్మతామ యర్జునుం దలఁపడి మహాహంబు నేముట. ◆◆

చ. గురుతనయుం డనేక రథికుల్ దనపార్వములం దుదగ్గులై
దురముకడంక మైఁ దఱుమ శ దోర్బలశౌర్యము లుల్లసిల్ల ని
ష్ఠరశరవృష్టి ముంచె మధుసూదను మధ్యమపాండవున్ వియ
చ్చరులు ప్రశంస సేయఁగ నిరదధ్వజన్ సయనోత్సవంబుగన్. 872

క. అలిగి నరుఁ డైంద్ర మాదిగఁ, గలదివ్యాత్రుంబు లేచుఁగా నయ్యెయ్య
జ్వలమార్గంబులను న, కల్లలశభవసుతుండు మాన్వెఁ శ గౌరవముఖ్య. 873

వ. ఇవిధంబున వివిధాత్రుంబులం జూరిపోరి. 874

నీ. ఉఱక యశ్వత్థామ శ యుగ్ర బాణంబులు, విజయునిదక్షిణభుజము మాఱ
మూఁడేయ నొచ్చియుఁద్రోడిమిసెడకయ, బృలిముండదల్పెఁ దగ్ధాన్వవర్తు
లగుపెనుమూకల శ నమ్ములవెల్లిఁ బే, రల్క- సమూఁధశనాత్మజుండు
రథ్యచయంబు నాగ్రాయణు వానర, భుజము నవ్వీరుగాగ్రత్రమును బొదివె

తే. మెఱుంగువాలంపగముల నగ్గమ్యి నరుండు, ద్రాక్షికోడ భరంపశీరణ మొనన్పు
చుండ నటమున్న ధర్మజుఁ శ దురవశించి, చిత్ర సేనుని నమ్ములభక్తసమరణిచి.

క. తఱిమి తనమునుము సై న్యము, నుఱుమాడఁగఁగని సుయోధమఁడుమున్నుగ నే
డ్డఱ నీయోధులు మూర్ఖుని, యతముటి నొప్పించి పట్ట శ నమరి పొదివిసన్.

ఉ. పావని మున్నుగాఁ గవలఁ శ బార్షతుఁడున్ వెన వారిఁ దాకినం
జేవ దలిర్ప నచ్చటికిఁ శ జెచ్చెరఁ గర్ణుఁడు వచ్చి తీవ్ర బా
ణావృతమూర్తిఁ జేసె మనుజుజాధిప యారథికావలిన్ ధను

1. ర్వావిరతస్వనంబున విశయద్వివరంబు ప్రహరింబుగన్. 877
- క. అట్టియెడ మాది పిదపటి, పట్టి కురుస్థులకు రెండుపదు లమ్ములు చా
తెట్టుగ నేసిన వేదన, ముట్టుడు జేప్పడయె నలిచు శ మొనయును దలచెన్.
- మ. కని రాధేముడు దవ్యబాణనిపాతిం శ గౌతేమసై న్యంబు నె
ల్లను నొప్పించిన బిఱువోయె నది యుల్లాసోగ్గు డై ధర్మనం
దను నమ్మేటిమగండు గిట్టుటయు నాశరిం డల్లి పెల్లెసినన్
విను మందస్మితసుందరుం శగుమ నర్హ్యుండు ధోషధరిన్. 879
- వ. అనేక చండకాండంబు లంగంబున గీలించి. 880
- ఆ. నలుండనారసంబు శ వత్తింబు మూడంగ, నేముటయును బొంక్షరవేముఁ డార్తి
గూరి నిలువ లేక శ కూర్పుండబడి మాతు, నరద మెగవు తోలంగననియెనధివ.
- వ. అనులయు వాఁ డట్లు చేయుట గొర్రులు గిడంగి పోనిక పొదువుం డనునెలం
గులతో నక్కొంతేయొగ్గ జా వెన్నాడి కవిసినం గేకయపాంచాలబలుంబులడవడి
తెనంగే భీమసినుండు ను మోధుని ను నలు మని ముదల్చి యమ్ములంగ పెప్పె
నవ్వుడు రాధేముండు రిధనంబున. 882
- క. పాంచాలురం గేకయుల నుదించితిగర్వమున వాలురమ్ములవెల్లిగ
ముంచిన నోలటి యరికిరి, వంచాననమూర్తి భీమురపజ్జ కొదొగినన్. 883
- వ. అక్కర్లుండు నిజరథంబు మెఱిమ ధర్మనండును వెనుకొనియె నతండు విభిజనేన
నం జేప్పడిన చిత్తంబుతో శిరింబున కిల్ల నల్లన పోవు మంకిముఁ దన్ను నా
నూతనందనుండు మూడుమూవుల సేసిన మరలి యమ్మేటిమగనిమీనం బలు
మూర్తణంబులు సొనిపి తిత్తురథి నామక త్రియంబునను హయంబుల శరచతు
ష్టయంబునను స్రుక్కించె నట్టియెడ. 884
- క. ఇరుడనల నున్నదివ ల, న్నరవిల మింపన నూది శ నారాచవరం
వరలు వరంగంచుచును జె, చ్చెంగ గర్భునిఁ దాడి రతండు శ చిఱువ వొలయుక్.
- తే. వార లిరువుర నుగ్రంపురనారసముల
గప్పి దంతవర్త ములును శ గాలవాల
సుందరంబులు నగుధర్మనందనుని తు
రంగ మంబులఁ జవ సేరి శ యము మెఱిమ. 886
- క. అరినిశీరస్తాణంబును, శిరివిశిఖనిపాతింబు శ సేరి యువారో
ద్ధతి నకులుకొమ్మకమువాయు, రతియుం దురుమానులము నశలేండును నరేడున్.
- క. నవాడేవునితె రేకన, నూతొలయఁ డైన కర్ణుఁ శ శమ్మువ్రువ నం
పిహితేశిరులుఁ జీసెను, బహునిధిబొణములఁ జలము శ బలము మెఱిమన్.
- చ. కనుగొని శిల్పం జెల్లనియె. శ గర్భునితో నిధి యేం ధర్మనం

దనువయి నాగ్రహించెడు హితం బగుకార్యమె యమ్మహీశు నీ
వనిఁ దెగటార్చినట్లయిన శ నగునుఁ జుత్తులశోకరోషముల్
పెనఁగొన నిన్నుఁ గాఁపులఁ శ బీనుఁగుపెంటలు నేయ కుండునే

389

త. ఇతఁడుదెగటాఁజేసియున్నేమిఫలము, గలదునగుఁబోలియుం గుటకయలఘుకార్య
మదికురుక్షీతిపాలునకభలరాజ్యస్థియును శే కునింక నాశబుద్ధియము.

390

వ. అదియునుం గాక.

391

క. వాఁడె కురుక్షీతిపాలుఁడు, పోడిమి పెడి భీముచేరఁ శ బాదువఁబడియె న
వ్యాడిమగని కర్ణము నీ, వేడిమి దక్కంగఁ గలదె శ వేటొకఁడెరయన్.

392

క. పవనసూతుచేత నాభూ,ధవుఁ డీలెనయేని నీవు శ ధర్మతనయానిం
గవలక సమయించుట గలఁ, ప వృథాస్ఫురణంబు గాదె శ పరబలభద్రీ.

393

క. అస విని యత్తెల్లి భవ, త్వనయనిదనఁ జూచి వాఁడతని కునిచే నా
తనిపొదువఁబడుట యేగ్గడఁ, గది రాధాతనయుఁ డతనశ్రగావఁగఁ జనియెన్.

క. చనుటయు నజాతశత్రుఁడు, దనశిబిరంబునకుఁ నిన్నత్రమునియరగ
బున నతిని నతినియన్నును, గొని చనియెను నత్వరముగఁ శ గురుకులముఖ్యా.

395

వ. అని యిట్లు సంజయుండు ధృతరాష్ట్రునకు ధర్మనందనువలాయనం బెఱింగించె
ననుటయు.

396

అ. మొదలిరాజు సభయ్యముగ నిట్లు నమరంబు, దొఱిగి చనియె నత్వరపెఱబలంబు
దొరలు నిలిచి పోరు శ తరిది యనుతర, న ర్థనంబు విప్రవర్ణ చెపుమ.

397

వ. అని యడుగుటయు.

398

చ. అని మివవంద్యమాన ఘనశసాదరశీలసుధాయమాన స
త్వనలినగంధరూప విబుధధద్విషదంతకర ప్రతాప నం
జనితనిర న్తకామ మునిశనంఘమహార్ణవపూర్ణసోమ వే
దనికరనంవిధేయనిజతత్త్వపరిష్క్రియ నిత్యనిష్క్రియా.

399

క. ప్రమితివిదూరా సుమనఃస్పృమితిసమారాధనప్రసన్నాకారా
గమనాగమననిరసనా, శమనదమనసాధ్యవరమృతసోల్లసనా.

400

మాలిని. ద్విజపతివృషభాంకోక్షీర్ణ కారుణ్యపూర్ణా
భజననిరతరత్నోప్రభో నిర్భేదరూఢా
గజదురితనము త్రేకఘ్న హృత్పైకనిఘ్నా
యజనవిధిఫలత్వవ్యాప్త నిర్వృప్రదీపా.

401

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజ
తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగతంబునకర్ణవర్ణంబునందు ద్వితీ
యాశ్వాసము.

402

హరిహరనాథాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

కర్ణపర్వము, తృతీయాశ్వాసము.

మచ్చరణాంబుజయుగ
 శీమధుమూర్తిప్రభావీనవిమలచే
 తోమత్రభృంగభక్తజ
 నామృతసరసీస్వరూప శ హరిహరనాథా.

1

ద. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కి ట్లనియె నట్లు కర్ణుండు శాంతేయగ్రజు విడిచి దుర్యోధనసంరక్షణంబునకుం జనుట విని ధృతరాష్ట్రుండు దనమనంబున 2

క. అనిలజనకుఁ జాలఁడ నా,తనయుఁడు మోసంబు గాక శ ధర్మజుఁ డ ట్ల బ్బినఁ బోనిచ్చట రాధా,తనయునకుఁ బుద్ధి యగునె శ తప్పెం దప్పెన. 3

వ. అని వగచి యుద్ధిష్ఠిరుండు ననినపిదప నెత్తెఱంగున నంగరంబు సెల్లె నని యడిగిన నంజయుం డతని కి ట్లనియె నట్లు నని యాధర్మతనయుండు రథావతరణంబు సేసి మంసిరంబు ప్రవేశించి సెజ్జనొడలు సేర్పి నాటి యున్నయమ్ములు వెఱికించుకొని హృదయంబున నమ్మెయి నున్నవరిభవంబు వీడ యొనర్చ వివాదవివర్ణం డగుచుఁ గవలం గనుంగొని మీరు నమీరనందనుకడకుం జనుం డని చెప్పె నట మున్న నకులుం డొక్కయరదం బాయితంబు 1 సేసికొని యుండుట నయ్యరువురుఁ ద్వరిత గతిం జని యంబుదంబుచందంబున గర్జిలుచుఁ శౌరవులతోడం గయ్యంబు సేయు చున్నభీమసేనుఁ 2 జేరం జని యవప్టంభవిజృంభణంబునం బాలిచిరంతి వచ్చాంప వాగ్రజు తెఱం శేమియు నెఱుంగక నరుండు ద్రాణితోడ భరంపడి రణంబొనర్చు చుండె. 4

క. నెఱి దగఁ దేజిత మై గది, మెఱుగు లడరునారనమున శ మిక్కిలివడి సే ద్రైఱ మెఱయ నురము నొంచిన, నుఱి కవ్వెపుండు వైచె శ నుగ్రంపుగదన. 5

వ. వైచిన నవ్వెరుండు. 6

చ. అది దునుచూడి మేనఁ బదియమ్ములు గ్రమ్ముట గ్రుచ్చి నూతు తె ట్టిద ముగురోలఁ గూల్చినఁ గడదిందిమగంటిఱు దాన రభృంసం

1. సేసికొనియె నయ్యరువురు 2. సేసం బొచ్చి

- పదయును నూలుకొల్పి కొని శ్రీ పాశ్చానిఁ గృష్ణుని నొంచె విస్మయం
బొదవఁగ దేవలోటికి నృపప్రేక్షమ యగురుపుష్పఁ దుగ్ధుఁడై. 7
- వ. అట్లదృశ్యతవిక్రమంబున నశ్లేశామ విజృంభించిన నహింపక. 8
- చ. హయములు వగ్గముల్ వెడఁదగయచ్చున నుగ్ధుగఁ గ్రీడి యేయుడు
రయమన నీడ్యఁ దేరటు దుగ్ధరంబునకుం దొలఁగంగ నెంతయో
భరమున నీమొనల్ గలఁగి శ్రీ పాతె నరేశ్వర వారిసైన్యనం
చయ మెగవఁ మహీతలము శ్రీ నంభరకంపము గాఁగ నల్లదన్. 9
- ఉ. పాతెనఁ జూచి కౌరవవృత్తపాలుఁడు నూతనసూజతోడనీ
కాతీయ మద్బలంబునకుఁ శ్రీ గాఁ దగునే వివిధాశ్రయనంపదఁ
మీఱిన నీవె నూడఁగ నశ్రమేయపరాక్రమ నీకు బాండవు
ల్యూతె తలంప నీ దగబుడలంబును జేవయుఁ జూపు మిత్తఱిన్. 10
- వ. అనిన విని యబ్బలుమగండు మదోద్రేకంబున మగ్రవతి నాలోకించి యిట్లనియె.
- చ. కనుఁగొను మిప్పుడేను దురభిమన్మరుఁ బాశ్చాని భీమసేనుని
దునిమొద నశ్రయనంపదయు శ్రీ దోర్నిభవంబును శౌర్యసారము
స్థులకు నెల్లఁ దెల్లముగ శ్రీ నా దగుపూనిక పార మెద్దు మే
దిని గురునాథుఁ డొక్కడ యరతిస్థిరసౌఖ్యత నేలునట్లుగన్. 12
- వ. రథరథ్యగతులు నెఱయ మెఱయ వలయుం జామియని పలికి విజయంబు
వీడించి గణంబు సాఁచింది గాండీవంబు నీ కెదురే యని యగ్గించి యప్పుడు
పైవయి నురవడించువరసైనికులం జేయెన్ది యదల్పి భాగవాత్రంబు ప్రయో
గించిన నమ్మహానీయసాధనంబు. 18
- శా. ఘోరానేకశతాకృతిం బరఁగి నంభోభంబు గావించుచుం
దేరుల్ ద్రుంగఁగ వారణంబులు ధరం శ్రీ ద్రైశ్యంగ నశ్వాలి ను
గైర క్తంబునఁ దేలఁగా భటచయం శ్రీ బర్యంతచూర్ణీకృతా
కారత్వంబు భజింపఁ గగి నలిపెం శ్రీ గాంధేయసైన్యంబునన్. 14
- వ. ఇప్పురుసున భాగవాత్ప్రబాధితం బై యప్పాండవబలంబు వెఱవఱచి మరలి
వఱచిన మునముఁకలు వెన్నడిం దఱుమ నానూతనందనుం డట్లేచి యార్చి
యంటం దాఁకి విశిఖిశిఖలు నిగిడించుచు బొగ లేనిమంటపగిడి బ్రదీప్తుం
డయినఁ దదుత్సాహంబున కోటువడి యాసైన్యంబుజనంబులు హాహాకారంబు
లెనంగ దీనదశం బొంది ముకుంద పురందరనందనులం జేకొని యాక్రందించి
రట్టియెడ. 15

- ఉ. గాంధీవి శౌరి కిట్లు లనుఁ గన్గనిఁ జూచితే యేకవి కమా
గ్గండక దెంపు నేని పటుదగ్గము నా పుచుఁ జేటి చూడ రా
కుండెడునట్లుగా నలుక గ నుగ్గత మండెడు విను నేర్పునె
నుండక నీసునం దొడరి గ యోటమి దెచ్చికోనంగ నేటికిన్. 16
- క. చచ్చిన మఱిగెల్లు గొనక, వచ్చునె తనయొడలు గలుగ గ కైదుల గెలువక
వచ్చుం దటి నచ్చిన నది, పుచ్చు జయ్యాగలకు 'మరుద్రమి' ధ్వంసే. 17
- తే. పట్టవగలింటి నూర్చునికపగిడి గల్గు, దుగ్గమూర్తిని వెలుంగుచు కనున్నవాడు
మనగథం బిస్తమాధవ గ మరలనిమ్ము, బుడికియుండిన శుభములు కవడయవచ్చు.
- ప. అనిన విని వాసుదేవుండు వశమాడిదిక్కు విలోకించునెడ నతండు కన్గనకు
మార్కొని వరాగ్గ మించి పొండవనె న్నంబు నిలువించి ధృష్టద్యుమ్న శిఖండి
సాత్త్విక ప్రావర్యోదీర్ఘికు లారథికునిం దలవడఁ దానును గౌరవులవయిం
గడంగ న ప్తమేటిమగనియాటోపం బప్పటికి కైరివారణంబునకుఁ జాలి యు
నికి యనునంధించి రాధేయుం ధౌరులనో డయ్యం బోరుటయుఁ బాగుండు డప్పి
దీర్చికోనుటయు మేల కాక యని యూహించి యమ్మరారి దేరక్కరుసేనాధి
పతి నంగ్రామంబు నేయుచక్కటి కెడ గలుగం గొని చని యన్నరునితో మన
మత్తెగ్గామతోడిచెనగునం జిక్కిననమయంబున ధర్మనందనుండు సూతనంద
నన కన్గె యండ నారండగనియమ్మలనొచ్చెనో యని తలంచెడ నయ్యవనీశు
నవగ యెఱింగి మాటి నీ వయ్యంగరాజు నమయింపం గలవాడ వనుటయు. 19
- ఆ. అన్న నొచ్చె నన్నకయమ్మట చిల్లంబు, గలవ నిజబలంబుఁ గ గలయఁ జూచి
యన్నరేంగఁ గాన గ కనిలనందనుకడ, కేగి యడిగ నరెడు గ నిట్లు లనియె.
- ఉ. కారవతోటి నేఁ బొదివి గ క్రందుగఁ గయ్యము నేయఁ గన్గఁ దా
భూరమణుఁ వడిం గదిసి గ భూరిశరంబులు మేన నింప నొ
వార్లుటయుం దొలంగ నరెఁ గ దాహవరంగమనందు లేడు నీ
వారయు మింత కెట్లగునొ గ యచ్చుతుఁ దుండఁగ నట్టు లే లగున్. 21
- ప. అనిన విని వివర్చుండు వృకోదరున కిట్లనియె. 22
- క. పూరము లగుసూతసుతుని, నారాచము లొడలఁ బెక్కు గ నాటినఁ జేత
స్సారము నెడి శిబిరమునకు, నారా జేగనొకొ యొకట గ యటు గా నొవున్.
- క. గోణాచార్యునియు గ్రపు, బాణంబుల కోర్చి యరెడు గ వడునంతకు న
జీణధృతి ననయనమర, ద్దోటి నిలిచి కన్గచేరఁ గ గోల్పోయె గజే. 24
- ప. అనివలిఁ యనిలనందను నాలోకించి యన్నరుం దాన్వపాలుకెఱిం గఱుంగు
టకు నీ వరుగు మేను నేనమొగంబున నిలిచెడ ననిన విని యప్పిరుం డవ్విధంపు

నడవడి నీకు జనుం గాని జనంబులు న న్నమునం బోరి కోహటింది పోయె నని
యాడుదు రని చెప్పిన నప్పారుడు. 25

ఆ. సరభసముగ నన్ను శ్ర సంత ప్రతులు వీరె, తోడరు మన్నవారు శ్ర దొలగి నాకు
నరుగ నెట్లు వచ్చు శ్ర సని చూపె సరినికి, నెల్లము గడిగి వచ్చునబ్బలముల. 26

క. చూపుటయు నగ్గలు బు, నేపునం గిట్టారివైరి శ్ర యేన కలచెడిగ
దూపు సెడిగ సమ్మనలను, భూపతి నంయంగ నీవ శ్ర పా మ్మనియె. నృపా. 27

... కృష్ణానులు ధర్మరాజసేమ బయ నరినకేటంబునకు బోవుట. ...

వ. అనిన నట్లకాక యని యుద్ధముం డచ్చుట నాలోకింది యామహిపాలుం గను
నంతకు నామనంబు గలం గను రథంబు రియ్యునుం బోన స మ్మని పలుకుట
యు సరిండు భీము చూచి యేము మీమున్న సేము బయలుట వలయునని
గావునం జనియెనము నిపు మరుసెన్యంబుల జయముల యుద గెలుపుగొను
మని యుగ్గించు తెఱంగున దీవన లిచ్చు తురంగములుల వ్వరతగతి నడపె నివ్వి
ధంబున మాధవధనండుములు నురుంబునకు సమాంశముం జాలించి శిబిరం
బున కిరిగి ధర్మనండునుందరంబు ప్రవేశించి యేకంబు శిష్యాతలంబున
నున్నయన్నంపతిం గని యాతంబు గుశెలి యు యుసకక ముదంబు నొందు
చుం రిడియచరణంబులకు బ్రణతు లు రాధంజీకామము వారలు రాధేయ
వధించి వచ్చురకా దలంచి యెదం బర ముదస్మితంబుతో నభినందించి
వారలవదనంబులు విశించి యిట్లనియె. 28

మ. సుర లైనం జల మెత్తి కర్ణుని రణక్షోణి జయంబుగ నే
ర్తురె యువ్విరుడు చామదగ్గ్యకలతాస్రం డిద తేజంబునగ
దొర సప్తార్చకీ లావునం బనుసతో శ్ర ముచ్చం డగగ్గ్యుడు సం
గరసంక్రండులందుం బెక్కొనం దగుగ శ్ర గుభిర్యధర్మంబులన్. 29

తే. అట్టిబల్లిదు నని దగ్గటార్చ మార, లేమియును గాక వచ్చితి శ్ర రంతసంత
నంబు దొరకొనునే నామనంబుచింతి, మరె యెల్లను జడ నరకవృత్తలార. 30

చ. అరినికి నాకును గలిగె శ్ర నాహవ మింతకు ముంద రందుం బా
ర్షకుడును సత్యకాత్మకుడు శ్ర శౌరినవారికిరుండు ద్రౌపది
సుతులును జూడంగా నరిండు శ్ర సూతమానుష్యదహితంబు సే
సి రినువు దివ్రకాంక్షముల శ్ర జిహ్వ నే వేల ముదక గంప. 31

వ. అప్పుడు దుర్యోధన ప్రధృతిభార్య రాష్ట్రులకు భీమసేను ప్రాసాదున బ్రదుక రాని
యంతి పుట్టిన నన్ను విడిచి యాతం డిబు వోన నే సబు వచ్చుత నని చెప్పి
మెండుము గాండ్లివి నుడిశించి. 32

సీ. పదుమూడువర్షముల్ శ్రవణును రేలును, గర్జదర్పం బెట్లు శ్రగడతునొక్కొ-
యనుచింతఁజేసి యాహారనిద్రలు లేక, పరితాప మందిరిఁ శ్రబశువుఁ జేయ
విప్రులు పట్టరా శ్రమి సొచ్చి యొడిగెడు, గవయంబుచాక్షువఁ శ్రగర్జభీతి
నుల్లల నుడుకుచు శ్రనుండుదుఁ ¹గర్జంబు, విషవక మోమున శ్రవ్రేలు నాకు
తే. సురవదీసుతుచేరను శ్రగురునిచేతఁ, బడనిపరిధవమున.వాఁడు శ్రవతీచె నన్ను
నంతయును నీగఁ గాంచి నీకయట్టియచుజ,వలనఁ దేజంబు వడసితి శ్రవలఘుచరిత.

చ. వెరవును లావు దివ్యశరపీర్వము శౌర్యముఁ గల్గుకర్ణు న
వృరునునఁ జంపి తీవరినిగబంధులు మిత్తులుఁ బుత్తులుఁ నము
ద్ధరబలు లాజకేలినిర్యతుల్ ధృతరాష్ట్రనిపుత్తు లెల్లఁ ద
త్పిరిడను లెట్లు లట్లు అనిఁ శ్రబ్రాణము లిత్తురు వానికడ్డ మై. 34

చ. అరు దిది నీవు నొవ్వక మశహాబలుఁ గర్ణ వధించి తాతఁ డ
క్కురువతి సంతసించ నరుఁ శ్రగూర్చెద సంగరభూమి నేన యొ
క్కరుఁడును వీరఁ దాడి యనుశ్రగర్వపుమాట ననంగ నీక నేఁ
టిరణములోన నిట్లు ప్రకటింలె ధవద్యుడవీర్యశౌర్యముల్. 35

చ. పలికె నేమి బీములు శ్రవల్కుట సేవకనీతి యా సభం
బలుకునె యట్లు జూదపునెవంబున ద్రావది నింతకాల ము
ప్పలుకు లలంచు చుండె మదిఁ శ్రబాయపు గీతినయమ్ములట్ల దో
ర్బలదృఢలీల నిప్పు డవి శ్రవాపితి తీర్చి తలంతి యంతయున్. 36

క. అతిగర్వ²సమున్నతి మగు, సరినిశిరము వానివార శ్రలందఱు బాహ్ను
ద్గతితోఁ జూడఁగ నమర,క్షితి డొలెనె విజయ నీదుశ్శిరభలమువన్. 37

క. ఈరసమునఁ గదిసి శరా,సారముపైఁ గురియ నీవు శ్రనశ్శోధుఁడ వై
పేరురమున వెన నాటిన,తోం బగునారసమునఁ శ్రద్రుళి కెవసెనే. 38

వ. అనిన ధర్మనందనునకుఁ బురందరవందనుం డిట్లను నేను సంకప్తకులతోడఁ
బెనంగుచుండ ననేకరిధసమూహసమేతుం డయి యశ్వత్థామ వచ్చి వన్నుం
బొదివిన. 39

క. ఏనూఱురథంబులు వెనఁ, బీనుఁగుపెంటలుగఁ జేసి శ్రపేర్చినఁ గుపితుం
డై నిప్పు లురలుకన్నుల,తో నశ్శోదండగురుసుత్తుఁడు నామీడన్. 40

క. ఊక యడరి మెఱసినయే, డైనెఱయఁగ గుడునువడి యశ్రతిస్ఫురితరుచి
మెఱసి ధను వనలవలయము, లెఱఁగునఁ జక్షుర్గతి ప్రకరిపాతిం జేసెక. 41

క. స్వాతిగతుం డగుశుక్రుం, డేలెఱఁగునఁ బరఁగఁ జేయు శ్రనెనకపువర్షం
బొలెఱఁగున సాయకివ,హ్నాతిశయం బావహించె శ్రవతఁగు వరేంద్రా 42

క. తనయరదం బెదైన జూ,చిన మొగమున వ్రేల దీప్తశిరవిశిఖముల

- ననుఁ గృష్ణుం గప్పివ నే, ననఘా కల వరయఁ జాల శ నైతి వెగడునన్. 43
- క. పడవడి యొకభంగి నరని, మద మడఁచినఁ దొలఁగఁ బాతె శ మానము దూలం
దడవంతరంబ నిన్ను, న్నెదకతి వరనాథ మన యగ్నికములోనన్. 44
- క. ఆలోఁ గర్ణునిచేతం, దూలనిచతురంగములను శ దొరలను ధరణి
పాల మనమొనలఁ గానను, వ్రాలినదర్పమున మొఱయ్యుకముడిఁ దగ్గన్. 45
- క. ఆతనిచే నీ విక్కడ, 'కే' తెంచుట వింటి సేమ శ మొఱుగురెలఁపుమై
నే తెంచితి నవ్విరుని, చేతులలా వస్తువీయ్యసేన నిలుపుటన్. 46
- క. మనుజేంద్ర కుశలి వగునినుఁ, గని నాయన మూఱికిల్లె శ గావున మగుడం
జనిమొడఁ గొనియెద రాధా, తనయునిరల నలము నెఱయ శ దర్పము మొఱయన్. 47
- క. ననుఁ జూచుము వేడుకకుం, జనుడెంచి భవద్వలంబు శ సంతన మందం
దునిమొడఁ గర్ణుని దుర్యోధనుఁగోర్మియ నీమనంబుఁబాపముఁ నీఱన్. 48
- మ. ధనురాచార్యునిచావు నూచి తగ రాధానందనుం డా నుమో
ధనునిం దమ్ముల వారిసైన్యములనుం శ దాఁ గాచువాఁ డై రణం
బునకుం బూనుట నింతి సేమ వలదే శ భూపాల యేపారి మం
డునె యాఱం గలదీపమ ట్లతఁడు మంకకుం గాక యే నార్చెనన్. 49
- చ. వరవర వంపు మేను బ్రభవంబున కేఁగిన సూతసూనుఁ డు
ద్ధరత నెదిర్చినేనిఁ దల శ ద్రుంపక తక్కిన విప్రుతోడ ని
ప్పురుసున నిచ్చువాఁడ నని శ వల్కి-వదంపడి యీక తక్కు డు
ప్పురుషునిఁ జూచుమాడ్కి ననుఁ శ చూచుఁడు నీవును వాయిదేవుఁడు. 50
- వ. భీమసేననకు సేనాముఖంబునఁ దాన నిలుచుట, భరం బయి యుండు సేనును
దడయుట గర్జంబు గాదు పోయెద ననిన విని యుక్తునుజవతి గర్జుడు గుశలి మై
యుండుట యెఱింగి యతనిబాణంబుల నొచ్చినవాఁ డగుట నలుక గదిరి యె
క్కిరీటితో ని ట్లనియె. 51
- ధర్మరాజు గర్జుడు బ్రదికి యుక్తువాఁ డని విని యుక్తునిగిరి పలుకుట. ధ —
- క. ఆనిలోఁ దెరలుట దొలఁగుట, యచునివి ననుఁ గాక నొచ్చి శ యైవను గల నే
ల్లను వెడలఁ జనునె యే నట్లును గా కిట వచ్చుటా జ్యలుక నై తిఁగవక. 52
- క. విను కర్ణున కే నోడితి, నన నేటికి నీవు నోడి శ తనిలడ మాద్రీ
తనయులు మున్నె యోడిరి, మనతోఁ గూడంగఁ గంసకొమ్మర్దియ నోడెక. 53
- క. కావున మన మింక ననికిం, బోవం బని లేదు విపిన్వభూమికే జనియ
చ్చొ వెఱపు దక్కి తపసుల, మై విచ్చలవిడిఁ జరింత శ మందఱముఁ దగగన్. 54
- క. కాదేని బిరుదు లాడక, సాదుల మై వినయ మొప్పు శ జని కురునాథుం
డేది వనిచినను జేసి ద, యాచ్యప్తి నరండు నూచున యుండుఁ దగుక. 55

- వ. అని తెజాయ రంజిల్లుకన్నుల నన్నరు నాలోకించి. 56
- ఉ. నీతెలు గిట్టి దేని రణనిష్ఠకుఁ బూసక శార్యవాది వై
దైవ్విలవనంబువంద సముద్రగ్రభుజాబలదుర్జయుండు రా
ధానినయుండు వాని వనిత దాఁకి నశక్తియు నాకు నన్న నే
నీ తెరు వేల వత్తు మహిత యేల నశక్తుండు గాండ్ సేయనే. 57
- తే. అని వధించెదఁ గర్ణ నేత నని ప్రతిజ్ఞ, నేసి యిటు దెచ్చి నన్నిట్లు శ నేసితింక
కెట్లు నేర్చితి పొడవుగా శ నెత్తి నేల, వైవ నోర్చితి ననుఁ బగవారి నడుమ. 58
- ఉ. పంకజనాభుడు వివరఁ శ బల్కిన యువలు కిమ్మెయిం దుడిక
బొంకగు టోర్చి తిట్టిననుఁ శ బుట్టిపెద్దపు నుతించె బోరిక
శంక గొనండు గెల్పుఁ గురునంఘము నీతెడు వుష్టుఁ డన్నయా
బొంకరి దివ్యవాణియుఁ ద్రవపథసులుఁ మును నిట్లంటురే. 59
- క. విను మవ్వులుకులు పాటిగఁ, గొని దుర్యోధనునితోడఁ శ గొంటిని బగ ము
న్ను నిజంబుగ నెఱుంగను వీ, డని రాధేయనకు వెఱుచు శ నని యే నిన్నున్.
- నీ. దేవత లిచ్చినతెరు నశ్వంబులు, గపికేతనంబును శ గలవు దైవి
కంబుచే నున్నది శ గాండీవ మనఁ దాటి,యంతిని ల్లది గాక శ వారి రథంబు
గడచెడు నట పరికిర మిట్టి దై యుండి, నెట్లు కర్ణున కోడి శ యిట్లు వలియఁ
బ్రాలుతెంచిత వీవు శ భండినంబునఁ గర్ణుఁ, గని పాటు దని సుయోధనుండు సెప్పె
- తే. వది నిజంబుగఁ గొనక బేర్చెతి నాదు, బేర్చినమునఁ గాదె పాంశాలమూర్త్యు
పాంశ్యు లాదిగఁ గలిగినశబంధుమి త్త్ర, డనులు దెగటాటి ర ప్రయోధనముగాఁగ.
- వ. అని పలికి కృష్ణునాననం బాలోకించి కర్ణు నిగ్రహించుట యశక్యం బయ్యె
సుయోధనాదికొరవులు గనుంగొన వానిచేతం బరిభవించఁబడి యేను జీవంబుతో
నుసికిం గడచినకష్టంబునుం గలదే యది యిట్లుండె నేను జాపు దప్పి వచ్చుట
వడిముడికతంబునం గలిగె నతిం దొక్కరుండును బ్రాణంబులు దాఁపక పరబలం
బులు బడలువడం బోరు చున్నవాడు. 60
- క. అని పార్థుఁ జూచి యతఁ డి, ట్లను నే డభియన్యఁ డొండె శ హైకింబుం డొం
డెను గలిగిన నిట్లగునే, విను మును చేసినది యనుభవించగ వలదే. 61
- అ. నిన్నుఁ దృణముఁ జేసి శ నన్నాదురాత్ముండు, బంధుహింసతోఁజెల్లఁబఱువ నెకరు
దోచినప్పు డొదవి శ తొలఁగించువానిఁ గా, కన్ను లేల బంధు. శ డంపు జనులు.
- చ. వారి గలుగంగ నేటికి భయంబున వచ్చితి నీదుగాంకివం
తెరవుగ నిచ్చి నీవు నొగ శ లెక్కి పారిక రథిఁ జేయఁ గన్న ని
వృంధుజవి క్ర మోగుఁ డగుసూతరినూధవుఁ దర్హివాయులం
బారిగొనఁడే సుయోధనునిప్రేడిమి దూలఁగ నొక్కమూ తలోన్. 62

అ. గొంతికడుపునందుఁ గ నొడకుఁజూ లై నీవు, దోప కుండ నైతిఁ గ నోదినట్టి
పిండ మెడలి యైనఁ గ నీదవ దిగంబక, ద మ్యోనింత వుట్టు క దట్టు లై న. 66

- ఛ { అర్జునుడు దన్ను భర్తృజ్ఞాఁ దాదీపపలుకులకుఁ గోపించి
యతనితల సజుక వాలు వెలిగొనుట. } ఛ-

నీ. అనివఁ గృపాణంబు. క గొని నవ్వసాదియ, న్విభు నేయఁదలఁచిన క విష్ణుఁడెఱిగి
వాలు గేల నమర్చ క వలసినకలఁ మేమి, కొరపు లియ్యెడ క లేడు మనము
ధరణీశ్వరునిసేమ క మరయంగ వచ్చితి, మిఁతనికుశల మి క ప్రేర్పడంగఁ
గంటిమి సంజోషకాలంబు గా కిది, ప్రోధకాలమె వధ్యుఁడోటి యిచట

అ. నేది గాఁగ నలిగి క తీ వని పలికిన, భూమిభంగి మగుకల్పామృతస్థి
యానరేంద్రుమీఁద క నడరంగ నడుమఁ. క మ్మురారి కిట్లు క లనియె నధిప. 67

క. విను మొరులకు గాండీప మి, మ్ముని న న్మెన్వలను వలిక క నగినిశిరము క
క్కునఁ బగుల నేయుటకుఁ జేసినవాడఁ బ్రతిజ్ఞ నాదురచి తములోననె. 68

తే. ఇట్టికష్టపుఁగేలి కై క యిట్లు సేయఁ
బ్రతి న వట్టుట దగదె యివ్వలుకు నీవు
వివఁగ నితఁ దాడ నిమ్మహీరవిభుఁడు భర్తృ
వంతుఁ డగుఁ గాక చంపనకవలయుఁ గృష్ణా 69

వ. చంపి పాలిత ప్రతిజ్ఞండ్ నైననాకు నసత్యంబు రాకుండఁ బరిహరించెడ , దీనికి
నీ వేమి సెప్పెదవు సెల్పుము జగత్ప్రార్థనాకల్పవేదివి నీచెప్పినట్ల చేయం గల
వాడ ననుటయు నచ్యుతుండు పో పొమ్మెక్కడివాడ వని యదల్చి నెండియు
ని ట్లనియె. 70

అ. నీకు వృద్ధసేవ క లేకున్కి యెఱుంగంగ, నయ్యె రిత్త యిట్లు క లడిచి వడుటఁ
బట్టి భర్తృ విధివిభాగజ్ఞు లైనవా, లేల చేయఁ జొత్తు క రిట్టిదాని. 71

క. చేయంగ వలయువానిం, జేయుట యిట్టివియె కొన్ని క చేయ కునికి ధ
ర్యాయ త్తదిత్తుఁ డై నా, నాయోగ్యులము లెఱిగి క నడవఁగ వలదే. 72

క. సత్యంబు నహింసయు నను, నత్తులై మధర్మ యుగళకమందు నహింస
సత్యము గాచుట భర్తృ మ, సత్యమున నహింసఁగావఁ క జను నంతు బుధుల్. 73

అ. కర్మనూత్యుభంగి క గౌనక యిమ్మయి, సత్యరక్షణంబు క నలుపుపొంటె
భ్రాతృ భర్తృవరుండు క రా కిమ్ముహాత్ముఁ జం, వఁగఁదలఁచుట భర్తృవభము గాదు.

క. విను పిన్ననాఁడు నీ వీ, యనుచిత మగువ్రతము వట్టి క తది గాకయు బె
ట్టనృతము సూనృతమును నీ, కనియెనుచందంబు బుధులు క గయికొన రెండున్.

వ. అది యెట్లం టుని. 76

అ. ప్రాణహాని వచ్చునట్లున సర్వధ, నాపహరణేకయందు నడపు
సత్యమన్యథ మండ్ర సత్యంబు సూనృత, మనివరిగ్రహింతు క రాత్యజనులు, 77

వ. విను పెద్దయు వినికి లేనివాఁడు కాశికం దనువొక్కవిప్రుం డొక్కవిశిష్టగ్రామం బున కనతిమారంబున నరిత్యంగమపుణ్యక్షేత్రంబున వసియించి నత్యంబ పలుకు వాడ నని వ్రతంబు వట్టి నత్యవాది యనం బ్రసిద్ధుం డయి తపంబు సేయు చుండ నొక్కనాఁడు ముచ్చులం గని వెఱచఱచి పఱతెంచినజనులు గొందఱ య్యాశ్రమంబుచేరువఁ బొదలఁ దూఱి రంత వైనుడగిలి వచ్చుముచ్చు లత్తపోధనునికడ కేతెంచి యిప్పు డిట వచ్చినవార తెట వోయి రని యడిగిన నతండు సత్యవిభాగవిధిజ్ఞుండు గామింజేసి తన కనత్యంబు వాటిల్లు ననుశంక నీ గుల్మలతాగహనంబు సొచ్చి రని చూపి చెప్పిన నతైక్కలికాంధ్రు వారలం బంపి ధనముగ్ని గొని రమ్మని తద్యచనదోషంబున నరకప్రాప్తుం డయ్యె ననునితి హాసంబు విందుము హింసాకరం బగునత్యంబు ధర్మంబు గాదు తొలుత వినిన దానిన వట్టి మూఢుండు పెద్దల నడిగి తెలిసికొనక వర్తించి దుర్గతిం బొందు నింతవట్టు విచారించి యజాతశత్రుండు వధ్మం డవు గాఁ డని నిశ్చయింపు మనుటయు నర్జునుం డిట్లనియె.

78

త. తల్లిదండ్రులమాడ్కి హితంబు సెప్పిననునదితకృత్యంబునకుఁ దొలంగఁ ద్రోచితివి లోకమున నీకు శ్ర గోచరంబు, గానిధర్మనిబోధంబు శ్ర గలదె కృష్ణ.

79

క. జనములు వృథాప్రతిజ్ఞం, డని ప్రసానిందింప కుండ శ్ర నగ్రజాఁడు సుఖం బునికియుఁ గలిగెడునట్లుగ, నను గ్రహముఁ జేసి చేయునది పనుపు దగన్.

80

వ. అనిన నతం డతని కిట్లనియె.

81

→ శ్రీకృష్ణఁ డిరువనిఁ బ్రతిజ్ఞాభంగంబు గాకుండ ధర్మజా మాణు మని చెప్పట. →

చ. అతిశితకర్మ బాణవాతి శ్ర నంగము నొచ్చినదాన నల్లియి వ్వుతి నినునొవ్వఁ బలుకు టిది శ్ర ప్రాభవ మింతియె కాక నీ యెడఁ గురిఁ బలుకోవముం గలదె శ్ర మారుతనూనుఁడు నీవుఁ దమ్ములుం బతురవినితి నీతివశకంబునఁ గాదె చరింతు రెప్పుడున్.

82

క. కావునఁ బ్రభుత్వనంపద, నీవిభుఁ డాడినది యెల్ల శ్ర నగ్గు గొనక నా చే వినుము నీదుప్రతిపకు, నేవిధి సేయ నగు దాని శ్ర నేర్పడ నవమా.

83

క. నీ విట్టివాడ వని ధరణీవిభునిం బలుకు మిదియ శ్ర నీచంపుట నం భావించి పిదపఁ బ్రణతుండ, వై వినయము సేయు చిత్ర శ్ర మలర నతనికెన్.

84

వ. అట్లయిన నసత్యదోషంబునకును గురువధపాతకంబునకుం దొలంగి నమాహి తుండ వగుదు తదనంతరంబ కర్ణుని సమయింపఁ జనుటకు ని మ్మునాజపలియను మితి వదయాద మనుటయు నప్పులుకుల కళివందించి పురందరనందనుండు ధర్మ నందను నుద్దేశించి.

85

మ. కవదత్తుంబుల నుజ్జ్వలొద్ధటగదాభూతంబులం గారుఁ గే లిను విద్విట్టుతురంగసంఘములు గూఢలం గేలి పల్పంగఁ జా

లిసయాభీముండు వల్కు గాక నను దోర్లనీలానమగుండ నై
యనిలో నిల్వంగ లేని నీవిటులు కీ క్షణాదంగ న్నందవే.

86

క. న న్నెఱిగి యెఱిగి యిట్లనఁ, జన్నే నీజహ్న్య పెక్కుశకలము లై పో
కున్నది యే లొకొ రణమున, నెన్నడు నీ వేమి నేసి క్షణ తిల యుటకున్.

87

క. నకులుండు నవాదేవుండును, బ్రకటభుజాస్ఫురణమున నశరాతిబలము నే
లకుఁ గోలకుఁ దెత్తురు నో,రికి వచ్చినయట్లు లాడికరే యిబ్బంగిన్.

88

సీ. నీవు జూదం బాడఁ క్ష గా వైరబంధంబు, గౌరవజాతితోఁ క్ష గలిగె మనకు
రాజ్యనాశంబు నశ్రణ్యవాసంబును, దాన్యదైవ్యంబు నశ్రవ్యంతుడుఃఖ
ములుఁ దెచ్చికొంటి నీ క్ష గొలయదు నీమనంబున నించుకేనియు క్ష ననికఁ జాల
కున్న వానికిఁ గాల్చి క్ష యొ పుగుఁ గాక ప్రల్లదములు వలికిన క్ష లాఘవంబు

తే సెందు ము న్నేమి నేసినఁ క్ష జేసి తింక

నైన దుర్ముద్ధితనములు క్ష మాని తగిన

పౌరుషము లేము నేయఁగ క్ష నూర కుండు

మిడుమ వడువారు పైతురే క్ష యింతవట్టు.

89

వ. అని యగ్రజానప్రియంబులు వలికి యంతరంగంబు సంశాపంబు వొంద నిట్టూ
ర్పు నిగిడించి యంతకము న్నొఱఁ బెట్టినవాలు వెఱికినం గనుంగొని పద్మనా
భండు గ్రమ్మఱ నిది యేమి యని యుడిగిన సతం డే నిన్నరనాథు వో న్నాసిన
వలకులకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు దలఁద్రెంచుకొనుటయు కా నిశ్చయించితి ననుటయు
నమ్మకాత్ముఁ డాత్మప్రళంస నేయు మది మరణం బని పెద్దలు సెప్పుదు రనుటయు
నీచెప్పినట్ల చేయ కునికికిం గడచిన యధర్మంబులు గలదె యట్లు నేయువాడన
కాక యని యా ధనంజయుండ ధనుర్ధరుం డై ధర్మవందనున కిట్లనియె.

90

అ. హరుండు దక్కఁ జాప్యధరుఁ డొరుఁ డెన నాకుఁ

ద్రిభువనముల లేకు క్ష దిశలు గెలిచి

తెచ్చి నీకుఁ బ్రీతి క్ష నిచ్చితిఁ బెనుపారు

ధనము రాజనూయదయీగలకు.

91

వ. దీప్తప్రకాశం బగునంశ ప్తకనంచయంబు నడఁగించి కించిదవశిష్టంబుగా నవ్వం
బు నేసితిఁ గురునేన న్నాచేతం గూలి యెట్లున్నదియో యటునూకు మని వలికి
మొగంబు బిగు ప్రసీహిం నవినయంబుగా దండ ప్రణామంబు నేసి నిలిచి చేతులు
మొగిడ్చి యజాతశత్రున కప్పురుహాతపుత్తుం డిట్లనియె.

92

క. నను సుప్రసాదదృష్టిం, గనుంగొను మేనిపుడు గొన్నికాటు లఱచితిగా

మనుజేంద్ర వానిఁ బెడచెప్ర,లను తెట్టుము వేటుగాఁ దగ్గలంపక దయతోన్.

తే. వినుము సత్యంబు వలికడఁ క్ష దనువుఁ బ్రాణ

ములును నీశామ్ముగా మదిఁ క్ష దలఁతు నేను

నాడువృత్తంబు భవదధీనం బనంగ

నేల పనువుము నను భీమాకృపాలి కధివ.

94

క. ఓపి యతినిరణభారమా, వాపెద గౌరవ్యసేన శ బలబువటిచి సా

టోవరే గగ్గరి దానిమెద, మాపెద గురురాజదురభిరమానము బలమున్. 95

వ. ఎల్లభంగుల నేడు రాధం బుచ్చరహితం జేసెద గా దేని గొంతియైన నట్టిద యగుం గాక.

96

చ. అన విని యిహ్యపీరమణుఁ శ దాతని కి ట్లను మీకు నాకతం .

బున బహుదాఖముల్ గలిగె శ భూరికులంబున క స్త్రయం బొన

ర్పియవికీతుఁ బాపవరు శ నేయఁ దగుం దల ద్రెవ్వ నీమనం

బునఁ గృప ఫట్టి కానినను శ బోయెద నిష్పడ యేను గానకున్.

97

క. ననుఁ దొఱఁగి నీవు సౌఖ్యంబున నుండుము నమరభీతు శ భుజబలహీనుగా

బనవరిఁ గాఁ జేయుట యొప్పునె కట్టము వట్టి మనిలభవుత్తునిఁ బ్రీతిన్. 98

వ. అని పలికి పెజ్జ డిగ్గి వనవానగమనోన్ముఖుం డయినం గనుంగొని కమలనాభుం డాభూపతిచరణంబులకుం బ్రణతుం డై యి ట్లనియె.

99

సీ. నరునిప్రతిజ్ఞ భూతవర మున్నెఱుంగని, యింతియ కా దేను శ నితఁడు నిప్పు

డా డినమాటలు శ నంతరంగంబునఁ, బట్టపు పేర్పుకోవమున నీకుఁ

దను నెవ్వఁ డఱక యశస్యునకు గాండీవ మి,మ్మని ధిక్కరించె నాకతని వధింప

బ్రతిస 2వట్టినవాడు శ భావ్యంబు గానియ,పులు కీపు వలికితి శ పరమధర్మ

అ. మైననల్లనివ్యవహారి బొందుట కోర్వ, కునికెఁ జూచి యేన శ యుల్లమునఁ ద

లంచి యట్లు నలుకఁబంధితి గురునిఁ గీ, టాడటయ వధించు శ టగుటఁజేసి. 100

క. శరణమా వేడెదను భవ,చరణంబులు వట్టికొని నిశనర్గదయాని

గృభరబుద్ధిని గావుము మ, మ్మిరువుర నీరప్పు నైపు శ మెల్లవిధములన్. 101

క. మాతసుతునిమెడ నెత్తురు, భూతలమున నివురు నేడు శ భూనాయక నీ

వారకి నలిగినప్పుడ, చూ తెగియెం బూని యేన శ చుమ్మవలికనన్. 102

క. విను సర్వం బాడెదఁ బాఠ్యనిచ్చే నే డెల్లభంగియనుమంబుక క

ర్ణునిదెనఁ జింతయు వంతయు, మనుజేశ్వర విడుపు వంపు శమమ్ముఁడెలివితోన్.

—ఇ ధర్మరాజ గృహనివాసంబులం గలంక దేత ప్రశస్తుఁడగుటఁజూపు—

వ. అనటయు ధర్మసూనాండు ననంభ్రసుంబుగాఁ గృష్ణ నెత్తి యతండు ప్రాంజలి యై యుండ నరని కి ట్లనియె.

104

క. ఇది యట్టిద మోసంబునఁ, బదిలొండఁగా కేను మున్ను శ పదిరినకరీనగా

హృదయము గలఁగివ నాక,య్యదియును దోవమి వికారి శ నైతి మహాత్మా. 105

అ. ఇట్టిగున్ను ననునగ్గయించి బోధించితి, కరుణపేర్పిఁ జేసి శ గారవమున

నజ్జులై నమమ్ము శ నావత్పయోనిధి, మునుగ కుంకం గాచి శ తనఘమ్ముర్తి.

వ. అనియె నవ్వుడు వివర్ణం బగువదనంబు వాంచి యున్నవానవిం జూచి వాను
దేవుండు నీ విట్లు వివర్ణుడ వగుట గర్జంబుగా దిమ్మీసినిపతియుభుప్రసాదం బభి
నందించి యనుమతి వహిసి చని రాధేయవధవిహారంబున నిలిసికిం బ్రియం
బాపాదింతుగాక యింకఁదడయ నేల యని పల్కి వెంటియు. 107

ఉ. ఈతని నొవ్వఁ బల్కుటన శ యూదురవస్థకు వచ్చి లెక్కటా
కాతమహాసి నీనృపతిఁ శ జంపిన నెట్లగుదో వివత్తికిం
బాతకఘోరవృత్తికిని శ బాసితి దైవ మనుగ్రహించుట
నీతెలి వాప్తబంధుజనశనిర్మితపుణ్యవిపాక, మర్జునా. 108

వ. అనిన నతండు గన్నె రొలుక నన్నపాదంబులపై బడిన నహ్నికవాగ్రజంకును
బాష్పస్థావరములుం డగును నరినిమీద నొకగె నిట్లయ్యురువురు నొంకొరులం
బట్టికొని యేడ్చి రచ్చుతుండునువ నుడిగి తత్కారోపగతినిముదితపరిజనానీత
జలంబుల ముఖప్రత్యోనంబు నేసికొని తదనంతంబ ధర్మనడమంబు దమ్మునిం
గాఁగిలింతుకొని మూర్ధాఘ్రాంబు నేసి చిటునవ్వుతో మనల నింత నటు
చునే కర్ణం డని పలికి మఱియును. 109

అ. ఎల్లఁ జూడ సిదము శ విల్లు నశ్వంబుల, సూతుఁ డునియు నమ్ము శ నారఁ డలపు
నెఱయ గెలిచెనరిని శ నీ విల్లు సువక, యున్న నాకు బ్రదకి శ యుండఁదగునె.

చ. ఆనవుడు నమ్మహిపతికి శ నర్జును డెట్లను నేను కర్ణు నె
ననిఁ బడ వైతు నీయడుగు శ లాన తదీయసుహృద్దణంబుతో
విను మటు నేయ కే మిగిసి శ వెల్వెల బాతెనుమాముతోడ వ
త్తునె యిట కృష్ణసాధియుఁ శ బూసునె మానవిహీనవృత్తి యె. 111

వ. అని గోపాలదేవు నాలోకించి నీమనంబునం గిర్ణుడు దెగటాఁచి వలయు నని
యింతుక దలంపుము దాన నే నరిని వధియింతు ననిన నమ్మహాత్ముం డట్టివని
కిం జాలుదు వని యుత్సాహదీప్తుం డై పలుకుటయుఁ బొందును నిజరథంబు
నవిశేషకల్పితంబు నేయించి రథ్యంబుల జలపానభావ్య¹భాదనంబులం బ్రబలం
బులఁ గావించి వ్రాన్పించి యుగ్రజా వీక్యాని గమనోహ్మకుం డగుటయు
నమ్మతుం డవ్వీధు నిశ్చించి నితమ్ముని గారుశ్చార్యకటాక్షంబుల నిరీక్షింపుము
దీవన యిచ్చి పనుపు మని చెప్పిన నన్నరవయంబు గిరీటిం దిగిది బిగియూరు
కొఁగిటం జేర్చి నీవు కృష్ణపనుపునం దగుమాట లాడి తలైఱంగు నేనునుం
దెలిసితి నాయెఱుంగమ నిన్నుం బలికినవలంబుకు నుమ్మలించుమహి యుట
యు నతండు వికసితవదనుం డగుచుఁ దల్పొవ్వయంబు ఘాలంబు సోకం
బ్రణతుం డయిన నమ్మానవవతి యెత్తి పునఃపునరాలింగనంబు నేసి కర్ణునిగెలపు

విజయ నీకు విజయంబు శాశ్వతం బయ్యెను మని దీవించిన నమ్మేటిమగండునాటో
పంబుగా దేవ నిన్ను నొప్పించినయప్పానకర్మ మత్కార్యకము క్తశీలముఖంబులం
బాలివుచ్చి యిదే వచ్చెద ననుచు నంజలిపుటంబు నిటలంబునఁ గదియించి
వీడ్పొనియేఁ దదనంతరంబ దామోదరుండును నన్నరుండును నరదం జెక్కి
యలరునుల్లంబులతో నరిగి శుభవ్రదంబు లగునిమిత్తంబులకుం బ్రమోదంబు
నొందిరి పదంపసి రాధేమవధప్రకారచింతాక్రాతుం డైనగాంధీవిరనువునం
బ్రస్వేదకణములు గ్రమ్మినం గనుంగొని కమలనాభుం డతని కిట్లనియె. 112

అ. అమరులకు నజయ్యు శ్రీ లగువారిఁ జెక్కండ్ర, గెలిచి తీర్పు నీకుఁగల యుదాత్త
దివ్యబాణములు నుద్దీర్ణధనుర్వేద, కాశలంబు బలముఁ శ్రీ గలదె యెందు. 113

చ. అమరనదీతనూభవుఁడు శ్రీ నత్తగురుండు భవన్మహాత్మది
వ్యమహిమలో నడంగిరి జగయ ద్రథువా వధికాద్యుతంబు మ
ర్త్యుమనన కాదు లోకముల శ్రీ నన్నిట నీ కెదు రెవ్వ రేల చి
త్తమునఁ గలంక యూజుడుము శ్రీ దిర్బము నెక్కెడు నంతకంతకున్. 114

క. బలమును శౌర్యముఁ దేజముఁ, గల శని శౌరవులు నమ్మి శ్రీ కర్ణుని నీతోఁ
దలపెట్టిరి సీబాణంబుల గూలెను నరండు కిర్తివొందెను నిన్నున్. 115

క. కురుపతియాశలు మూలంగ, దురమున రాధాతమాజ్యమనుమాసి జయ
స్ఫురణంబునఁ గృతకృత్యుల, బారయుము నీవారు మోదకమునఁ దేలంగన్.

వ. అని వెండియు. 117

ఉ. శౌరవసైన్య మగ్గలము శ్రీ గాదె కడుఁ భవదీయసేన క
వ్యారణాకొటు లాతురగ్రవర్గము లారథనంచయంబు లా
వీరభటావళుల్ బహుశ్రవి క్రమకౌతుకి వైససిశరా
సారములఁ బడల్పడఁగ్నిశ్రేం బగు టిప్పుడు నీకుఁ దోవదే. 118

క. కురుసేనలకుం బతి యై, సరిత్సుతుండు పదిదినములు శ్రీ నమరము సేసెఁ
శరమహిమ నరండు నీచేఁ, బరిరక్షితుఁ డైనసైన్యపాలు మిగిలెనే. 119

చ. అతని శిఖండిబాణముల శ్రీ క ట్లెర నేపితి ద్రోణునిం జమూ
పతియుఁగఁ జేసెఁ గౌరవనృపాలకుం డగ్గురుఁడుఁ భభచ్చమూ
పతి నడఁగించెనే దివననంచక మమ్మెయిఁ బోరి తావకా
ప్రతిహతబోహురక్ష యిరువవాగును జూడదె పాండవోత్తమా. 120

క. భీమునిరథవిహరణ ముద్దామం బగు టెల్ల సీమకదర్పంబునఁ గా
దే మాఱు లేనిభవద, ప్రామేయబలంబు దెలియు శ్రీ నంతయు నాకున్. 121

వ. కృపాశ్వత్థామకృతవర్మకర్ణశల్యులు నీచేరం బోయెనువారు కృపాశ్వత్థామల
దేసం గృప సేసి తేనియుం జంపక గలిది వినుము చుట్టం అని యరవాము

గొనుట కర్ణంబు గాదు కృతవర్ణము నమయింపుము శబ్దంబు మేనమాను యై నను బగవారిం గూడివరా క్రమించు చున్నవాడు గావున నతని వధియించుట పాపం బని తలంప వలవదు కర్ణంబు బతుగృహదాహంబును గవటమ్యాత్రోత్సాహంబును లోనుగాఁ గలదుర్వోధనుదుర్నయంబులకు మూలం బల్లు గాక జూదం బునప్పు డానభలోన ద్రావది నుద్దేశించి యప్పాపాత్ముండు. 122

క. లే రిచట మగలు నీకును, వీరలు జూదమున నోడి శ్ర విడిచిరి నిన్నుఁ
వారిజలోచన నీపైఁ, గూరిమి గలమగని వెడకికొను మొరు ననఁడే. 123

తే. ఏను సంధిఁ బోయినఁ దాను ధార్తరాష్ట్రమానసములఁ బగ శ్ర రాఁజఁ బెట్టి
నన్నుఁ బట్టించఁ జూడఁడై శ్ర యెన్నఁడైన, నాదికారణ మరెడ మీయావలకు.

చ. వినము సుభద్రపట్టి బల్యవిల్ మును వంచన వాడు డాసిత్తం
చిన మఱి కాదె యందఱును శ్ర తేరి వధించుట యీ పరాధవం
బనలమపోలె నన్నది య్యహర్నిశముం బరితాపకారి యై
మనమున నత్రువృష్టి నది శ్ర మాన్యుము బంధులు మోద మందఁగన్. 125

క. ఆ సభ నాడుప్రాత్ముండు, నేసినచున్నయుము సూచి శ్ర చిత్తమునఁ గడుగ
నోసినబంధులు వానిని, గాసిగ గ్రద్దగమి దొలువఁ శ్ర గనుగొన వలదే. 126

వ. వాడు వడినం దక్కటిరాజులుం గౌరవులు నీకు మొనకట్టరసి చెప్పె నిట్లు సెప్పు
చు నమరనలంబున కనరిదూరంబుగాఁ జని యట్టెత్తిచూచి కర్ణంబు నంగరంబు
సేయునంరంభం బుగ్గడించి యగ్గాండివికిం జూపి పుండరీకాక్షుండు. 127

క. కేతనము రథముఁ దురగ,వ్రాతముఁ బొడిచేసి నీశ్వరంబులఁ గర్ణుగ
నే తునిమినఁ గని శబ్దంబు, వాతెఱ యెండుంగఁ బాత్రవలదె కిరీటీ. 128

వ. పూనిక నెఱపి శోకం బుజ్జగించి లోకంబు నంస్తురింప సుఖవి గమ్యనినం బ్రము
దితహృదయుం డై. 129

కా.నీతోద్బాటున నేఁ ద్రి విప్లవముల శ్ర నైల్వంగ నూఁకింతు నా
చేతం గర్ణుండు రూపు మాలి చను మెచ్చింతుఁ నినుం జూడుమీ
దైతేయాంతక యంచు శేషవిభవాస్త్రం బుదతిం బాఁచి ని
రూతారావిబలుండు పుచ్చిగొనియో శ్ర దుర్దౌరలోదంధముక్. 180

... అర్జునుడు, గృహనివాక్యంబుచేఁ గర్ణవిపద కృత్సహించుట. ...

వ. ఇట్లుగాడినం బెత్తి యెక్కి పెట్టి యన్నయం నేఁడు నాబానియలు బానాన
నంబును, నరవంబునుం జూచి సుయోధనుండు శకునియొద్ద సాష్టును బలకయుగమ్ముం
డవంబును దలంపవలయుఁ డననమ్మినబం పైనకర్ణంబు నే నేయకూపులతాఁకున
రూ వడంగినం గని యవ్వెంగలి దాను విదురుబుద్ధి వినమికి వగం బొంద వలయు
ధృతరాష్ట్రంబు డనకుం గార్యధర్మనంబు లేమి యుగ్గడించి తన్ను నిందించికొన

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

వలయు నతండు గొడుగుల దెనను వారు రాజ్యంబుజెనను విగతాశులు గావలయు నని పలికి మఱియును. 181

అ. రాజరాజు జాసి య రాజ్యసంపద ధర్మ,తనయుఁ జేతుమెపు య దారు దెలియఁ గాంచి సాత్యకియును య గవలును భీముండు, గారవించువారు య గాక నన్ను. 182

క. సురగకుడోరగవిద్యా,ధరాదిభూతములు సూత్యతనయుని నేఁ జేఁ బారి వుచ్చిన ననుఁ బొగడుచు, నరుగుం గా కునికివల్ల య కంబుజనాభా. 188

వ. అని యిట్లు సల్లాపంబు నేయుచుం గృష్ణార్జునులు నిజసేవఁ జేరి రంతకు మున్న యరువాఁగునం జేయం గలదొరలు దలఁపడినం బోరు ఘోరంబయ్యె నందు. 184

నీ. కర్ణసూనులలో నొకం డుత్తమాజుని,చేతఁ జచ్చుటయు శ్రోతాతురుండుఁ గ్రోధదీప్తుండు న్యగుఁడు గర్జుఁ డాతని,తురగ కేతనములఁ య దునుచు నాతఁ డడిదంబు నేకొని య యరదంబు డిగి కృపా,చామ్యురభ్యంబులఁ య జంపి భీష్మ వైరితే రెక్క నాశకారదవ్రతుం డట్లు, విరఘుఁ డయ్యును బలువిడిఁ గడంగి

అ. నతండు పాదచారి య యని యాశిఖండి య,విప్రు నేఁడు డయ్యె య వేగ మెయ్యి ద్రాగి యతనిఁ దనరభ్యంబుపై నిడికొని, యనికిఁ దొలఁగిచనియ్యెనునుజనాభ. 185

వ. అట్టియెడ. 186

చ. అనిలసుతుండు దీప్త విశిఖంబులు పర్వతగ నేది యంబరం బునడుమఁ దేజరిల్లురని య బోలెనువేడిమి కోపాటించి నీ మొన దెరలంగ నారథిక్రముఖ్యుండు పార్థుఁ దలంచి సారథి గనుఁగొని మానసంబు దలఁకంక రణోగ్రత దక్కె యిట్లనున్. 187

క. నరుఁ డన్నవర్తనములెఱఁ, గరములుకై మదిఁ గలంగ య నలు చనినాఁ డ స్మరపతిమర్దక గని దు, స్రరశోకం బడరి తానుఁదదవస్థుఁ డగున్. 183

తే. అయ్యురువురకు నొకటి య్రెనట్టి దైన, మనము కొరవనంఘంబు య మృగఁ జేసి గలుపుగొంటిమయేనియ్యుఘమువాన, నేదిగల దనువగఁజి త్రవెరియఁజొచ్చె.

— య భీముఁ డిరునురాజఁ గోరి విశోకునితో విచారించుట. య —

క. ఐనను నివృటిదుఃఖము, మూనింపంగ మనకు నొందుకమం దెయ్యది యీ సేవల దొరిలను గారవ,భూనాథుని నమఁము జూచి య పోవుట దక్కన్. 140

వ. అని పలికి యవ్వితోకునకు మనదిక్కునీడంబులు సూచి యని యెవ్వ రెవ్వరి చిహ్నంబు లేర్పడం జూచుకొనుము మనశరంబులకొలఁది యెట్లున్న దరయు మనవుకు నతండు వీ రెవ్వరై రేమి నీ పలిగినఁ బడక పాతక నిలువం జాలువాఁ డిం దెవ్వం డత్రుశత్రుంబులనుపద యుగ వలచు నేడు దెచ్చినవానిలోన నాతెఱ్ఱప్రేగువడి పూని వచ్చుబండి యొక్కటి మించుకము వెలిలి గాక యున్న యది గాక యున్న నేమి భవద్బాహువంశరిబునకు మూలధనం దైనగదా దండం తెల్లపనికి జాలునని చెప్పినఁబవమానసూరి మానూతుచేసేకనవ్వరించి.

- ఉ. వేడుకఁ జూడు మేను బట్టువిక్రమకాతుకలీలఁ బేర్చి చెం
దాడెద వైరులఁ విదురుఁ శ్రీ దప్పడు సెప్పుడె జూడ మిట్లు గా
నాడెనె రాజరా జకట శ్రీ యాప్రతిసల్ గడ లేర్పుఁ గాక బొం
కాడునె ధర్మజావరణఁ శ్రీ దంచుఁ దదాపులు వంతఁ బొందఁగన్. 142
- వ. అని వెండియు. 143
- ఉ. ఉత్తమకర్మ మిట్టి దని శ్రీ యొక్కరుఁడుం దగఁ జెప్ప లేడ నా
కిత్తటి సేన పోలుతెఱఁ శ్రీ గెల్లను జేసెద నట్లు గాక నా
చిత్తము మార్గవర్తియుఁగ శ్రీ శివక మయ్యెను దైవ మంచు న
త్తైత్తి భవద్బలంబువయి శ్రీ నెల్లను జూ వడరించె నేవునన్. 144
- వ. ఇట్లు గలయం గనుంగొని యద్విక్కు గలగుండు గొనుట యెఱింగి విశోకునితోఁ
గొరవపై న్యంబు మనము దఱుమకయ తాన కలంగెఁ గెలనం గవ్వడి గదిసెనొ
కాక యనుటయు వాడు నిపుణంబుగా నిరూపించి ముదంబునంబొదలుచు. 145
- క. నరుఁ డెదె కంటే కొరవ, కరిసేనం గవిసెఁ గేతుకృపిరుచు లంభో
ధరబృందమువైఁ గలయం, బరఁగుఱిట్లెల్ల తలఁ దలఁవఁ శ్రీ బట్టయి నిగుడన్. 146
- క. హరిమేనికాంతియును నరు, కిరీటరత్నాంశువులును శ్రీ గిఱిగొన రథ ర
థ్యుచులు తెరసి విచిత్ర, స్ఫురణంబునఁ దేజరిల్లె శ్రీ జూడు కుమారా. 147
- వ. అనిన విని యంతరంగంబు నంతోషమయంబుగా నంగంబువొంగ నేర్పడసాలో
కించి విశోకునకు వృతోదరుం డిట్లనియె. 148
- తే వరపుడుల నూర్చురను మేల్గివాఁ లిరువ, దింటి నూళులు పదునాల్గు శ్రీ నిత్తు నీకుఁ
బనదనము నీవు నాకు భీభత్సరాక, సూపి ముద మొనరించితి శ్రీ సూరవర్య. 149
- వ. అనియె నప్పుడు వారణాసుటావిదారణంబు సేసి వాసవి వాసుదేవుతో మన తేరు
భీమసేనుఁ జేరం బోవ ని మ్మనుటయు. 150
- క. అతఁడు హరులఁ దఱుమఁగ నుద్ధరిఁ జనునెడ మనబలంబు శ్రీ దర్పమహోగ్రా
కృతిఁ బొదివినఁ జతురంగ, ప్రతకుల నన్నుతుఁడు నేలకాలుగఁ జేసెన్. 151
- ఆ. మందరంబుచేత శ్రీ మధిత మై తిరుగుసా, గరమునులిపు గెలిచె శ్రీ ధరణినాథ
పార్థుఁ డురవణింప శ్రీ బలువడిఁ గలఁగెడు, కొరవేంద్రు సేనశ్రీకలకలంబు. 152
- వ. కేతుచామరావత్ర భూషణశకలంబుల నాశౌర్యభూషణుండు రక్షతోజి విభూ
షణం బొచరించె నట్లు కర్ణువధంబునకు వేగిరపడి తఱుమ నేఱుక మనమొన
వెండియు నొండొండ వయిం గ్రమ్మిన నమ్మేటిమగండు. 153
- క. పేరు గలరథికముఖుల, సారథిరథరథ్య కేతునహిరింబుగ డు
ర్వారవిశిఖావిస్ఫురణవి, హార్యువ వేతచతుష్టయము పొడి చేపెన్. 154

వ. అవ్వేడిమికి వెఱచఱచి యచ్చటిమూఁక విచ్చుటయుఁ గర్ణముందటిమోహరం
బుల్బాహతీవ్రం బయి యరవణించినం గని యన్నరుం దురగనికరంబునకుఁ
గవియగరుఁడునికై వడినదైన కడఁగె నట్లడరుట యాలోకించి తనికట్టదుటిమొన
బెట్టు చాటి. 155

తే. వాయునత్తుండ వాయుజ్వవప్రదీప్తతనుఁడు వాయుతనూజుఁ దురదగ్రవృత్తి
నేచి బాహానముల్లాస శ్రమెనక మెనఁగఁగనువుగొట్టె వాలమ్ములఁ శ్రగౌరవేంద్ర.

వ. అవ్వీర నాటోపంబు నూచి కురుభూపతి ప్రధానసైనికులకుంజూపి యితండునమ
సిన నక్కడ నెకలంబు నమయు మీ తొక్కుమ్ముడిం బొదివి పొరిపుచ్చుం డనిన
వారును వారణాదివతురంగంబులయగ్గలిక మెఱయ నరనిం జాట్టుముట్టి యస్త్ర
శస్త్రంబులం బొదువుటయు నరండు. 157

అ. వాని నెల్లఁ ద్రుంచి శ్రవల వ్రచ్చికోని లీల, నిగుడుచోఱవోలె శ్రవెగడువడక
తఱిమి రక్తనదులు శ్రవఱపె మస్తకకూర్మ, హస్తభుజగతులక నతిశయిల్ల. 158

క. కురువిభుఁడు నూచి శకునిం, బురికొల్పిన నాతఁ డుగ్రశ్రముగ మాఱ్కొని పే
రురమున నారాచంబులు, గురిసినఁ బవనజుఁడు సరికృగొన కారధికున్. 159

క. బలనారసమున నేసిన, నలఘులఘుత మెఱయ నాతఁ శ్రదది యరుఘూఁడ
మ్ములఁ దునియలు నేయుడు నరఁ, డలిగి యతని ధనువుదునిమెనల్లననగుచున్

ఉ. ఒండాకవిల్లు వ్రచ్చికోని శ్రయజ్జ్వలపొడశళ్లముల్ సమా
ద్దండత నేసి నీమఱుది శ్రతత్రను వాడఁగఁ జాపకేతువుల్
ఖండిత మై పడఁగఁ దురగంబులు నొవ్వఁగ నూతుమేనఁ బెన్
గండలు నెత్తురుల్ దొరఁగఁ శ్రగౌరవపుంగవుఁ డిచ్చ మెచ్చఁగన్. 161

తే. అలిగిజమునాలుక యుఁబోనిశ్రయతులశక్తి, వాయుపుత్తుఁడారధికుపైకైచె నరఁడు
వెరవుమైఁ బట్టి దాన నశ్వీరు బాహు, వ్రచ్చిపోవైవ మనమొన శ్రయబ్ధి యార్చె.

—ఉత్తరశకుని భీమసేనుం దలచడి మూర్ఖుం డై తన రథంబుమీదఁగూలుట. ఉత్తర—

చ. అనిలజఁ డట్లు పె లెనఁగునూర్పులు సైచక మేటివిల్లు వే
కొని కనుదోయి గెంపు గ నశకుంతిలవిక్రమ మొప్పుఁ ద్రుంచె నా
తని ఘనకార్యకంబు నిశితప్రదరంబులు మేన నించె నిం
చిన నరఁ డుర్విఁ గూలఁ గురుశనేనకు బెగ్గల మగ్గలంబు గా. 162

తే. కూలి మూర్ఖ మునింగినఁ శ్రగురువిభుండు
దన రథంబుచె నడికొని శ్రయనికఁ దొలఁగఁ
బోవుటయుఁ జూచి తమతమరూపారు మాని
దొరలు దెరలిన మూఁకలు శ్రమరలి పఱచె. 164

వ. ఇట్లు వెఱచఱచి యదిసినకలంబుజుంబులు, దీవి నేనినయట్లు కర్ణుం జేరి కాలు
దన్ని నిలిచె నన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంభయన కిట్లనియె, 165

త. అట్టియెడఁ గృతవర్ణ ద్రోణాత్మజుండుఁ

గృవుండు నృపతియుఁ గర్ణుండు శ్ర గినియుఁ జాల

రయిరె కిమీరవైరికశ్రయ్యంబుకడఁక

యిట్లు లుండునె పదవడి శ్ర యెట్లు లయ్యె.

166

వ. అనిన నంజయుం డమ్మహీవతి కి ట్లనియె నప్పుడు కరూక పాంచాలచేది సైన్యంబులఁ
దఱుముటయుం గని కర్ణుండు గడంగిన మనమూఁకలుం బురికొని పవనతనయుతో
డం బోరె నప్పండవ నేనానముదయంబు రభసంబున నారాధేయుం బొదివిన.

క. అతఁడు వివిధోగ్ర విశిఖ, ప్రతతులు నిగిడించి ఘోరకృతంగి నుదారో

ద్ధతి నూపినఁ జేడ్చడి త, చృతురంగంబులును గలఁగె శ్ర జగతీనాథా.

168

చ. కనుఁగొని భీమసేనుఁడు శిఖిగాడియు సైన్యవిభుండు ద్రావడీ

తనయులుఁ గేశవానుజుండు శ్ర దాఁకిన నందఱ కన్నిరూపు లై

తనువులు సింఁచుచుఁ హయవిక్రతానము నొంచుచుఁ గేతుండఱుం

డన మొనరించుచుం బెనఁగె శ్ర డయ్యక క్రయ్య కతండు గండునన్.

169

క. నకులనహదేవులును వారికిఁ దోడ్చడి నిశితకరవర్తకునిఁ జేయం

బ్రకటిరబలకౌర్మ్యుండు నూతకులోద్వహుఁ డేది వారిఁ శ్ర దలకం జేసన్.

170

క. వెక్కండ్ర తోడఁ గర్ణుం, డొక్కడ పోరాడి యెక్కురకుక్కున వారిం

జక్కువడం జేయుట గడు, నక్కజ మై యుండె గౌరవవాధివ చూడన్.

171

వ. ఇవిధంబున నదైనఁ జేయం గలముగల వెగ డందించిన బోక పొదువుపాంచాల
చేదిమాతృస్వాదివర్గంబులపై వరం డనర్హశ్ర సారంబు లగుశరాసారంబులు నిగి
డించివం గరిరథఘోటక భటావయవఖండంబులును వివిధాశ్రుతశ్రుతకలంబు
లును జామరచ్చత్ర కేతుభూషణభాగంబులును భూభాగంబునం దొరంగం బెరిఁగి
నెత్తురుటేఱులు వాఱ మఱియుం బొండవయోధవరులు వరుసం బోరి పోరి
యంతకంతకు నివ్వట్టిలునాకర్ణకృప్తన నివ్వెఱవడిన నవ్వీరుండు గోవులం దోలు
కోల్పలికై వడిఁ గొంతేయబలంబులం బఱవఁ బొంచాలురు వెండియు దండి
తనంబున నరనిం దలఁపడిన నారండు పంచవింశతిరథికులం దునిమి వైవస్వతు
చండంబునం బేర్చినం దూర్యరవంబులు సెలంగం దత్తుత్తులును దుర్యోధన
కృపదుశ్శాసనులు నశ్వశ్రామకకునికృతవర్మలుం బైకొని యా ధర్మపందను
సైన్యంబు నమయింప నది విచ్చిన నెలం గిచ్చి పోసిక నిలిపి భీమ నకుల
నహదేవ ధృవద్యుమ్ను శిఖండి ద్రావదేయులు గడంగి కౌరవసైనికులం గనుపు
గొట్టం దొడంగినం బోరు ఘోరం బయ్యె నిత్రైఱంగున రెండుదెఱంగులమూఁ
కలు దెగటాఱు చుండ గాండివి దమమోహరంబున కుత్సాహం బెనంగనొక్క
నలన మనమొనల నెత్తుటం దోఁచుచుం గదిసి దలయె త్రిచూచి కౌరినుద్దేశించి.

- సీ. కర్ణనికేతువు శ్ర గ్రాలెడుఁ జూచితే, భీమాదు లైన నయ్యదామరథికి
జనలు పెక్కుండ్ర తోననిసేయుచున్నవాఁ, డితనిప్రాపున గురుశ్రుతుఁడుఁగృహఁడు
గృతవర్మయును గురుశ్రవతి సురక్షితుఁ జేసి, కొని వీక బాంచాలకొటి బడలు
వఱచెడ రురవడిఁ శ్ర దఱిమి యా రాధేయు, గీటడఁగింతము శ్ర ఘోటకములఁ
తే. జటూరయమునఁ బో ని మృనిశ్రవలుకుటయును, శౌరి యట్టులు సేయంగ శ్రకల్కుడమ్మ
హోగ్రరథవేగమును నరుశ్రుజ్వలంపు, శేపుఁ గని సూతపుష్ట్ర తోననిట్టు లనియె.
- క. కేతనకపిభయదం బై, తోఁకేరఁగఁ జక్రధరచక్రతురసారథ్య
ద్యోతితవల్లనచారు, శ్వేతపారులు మెఱయ వచ్చువీరునిఁ గంటె. 174
- వ. అని మఱియును. 175
- సీ. నవ్వెడుతలలను శ్ర గ్రోవ్యారుచేతుల, చిరుదులు నెట్టినశ్రచరణములను
వాతులు తెఱచినశ్రవాజిమస్తకముల, గిరిశృంగములఁ బోనిశ్రగిరిశిరముల
నవయవశేదంబు శ్ర లడఁగెడునట్లుగఁ, దుము రైనబహుగాత్రశ్రనముదయముల
భయదంబు లై మహిఁ శ్ర బడువిమానములట్ల, యటవఱ లైనట్టియరదములను
తే. నేలఁ గప్పుచుఁ దనబాణశబల మడర, నెవ్వ రడ్డము సొచ్చిన శ్ర నించుకయును
దవులబడక నముద్ధరిఁగదివిరి మనలఁ, దేటి చూచుచుఁ బార్కు డీగదిక్కుగవిసె.
- క. తోడై డాపట వలవటఁ, గూడి తఱుమువారు లేరు శ్ర కోపంబున నీ
తోడిబరమున కడరెడుఁ, గ్రీడి మనతలంపు గూడ శ్ర గెలుపుము గడఁకన్.
- ఆ. పాయ వడియె సేన శ్ర బరవన మలరంగ, మార్కానంగ మేటిగమగఁ డొకండుఁ
గలుగ నోవఁ డేపు శ్ర దలకొన మనమ యి, బృలియఁ దలఁపదంగశ్రవలయుఁ గర్ణ.
- వ. అనిన విని కర్ణుడు గవ్వడిబాహుబలంబును శౌర్యసారంబును దపఃప్రభావం
బును ముక్కుంటితోడ నెక్కుటి పోరుటయును బాశుపతాదిదివ్యాస్త్రంబులు
వడయుటయును బురంసరప్రముఖబృందారకులకు నజయ్యు లగుకాలకేయుల
నిర్జించుటయు విరాటువనులం బట్టించుకొనుటయు లోనుగాఁ గలవిశేషంబు లుగ్గ
డించి కృష్ణమహాత్మ్యంబు వొగడి యిట్టివారల నే నొక్కరుండన మార్కాని
మదం బడఁగించెడ ముద్ర నాయక మనలేరు వారియరదంబునకు నమ్ముఖంబుగాఁ
జన ని మృనివ నతం డట్ల చేయఁ గనుంగొని కురువరి పురికొలువఁ గృప కృత
వర్మ గురువుత్రీ గాంధారవిభులును గొందఱు కుమారులును విక్ర మాటోపంబు
దీపింప నయ్యంగరాజం గడచి యడరి యా ఫల్గునం బొదివిన నమ్మహాభుజండు
హరిణకులంబు గనినసింగంబువిధమున విజృంభించి యా రథికులపైఁ గలయ
వివిధవిశిఖంబులు నిగిడించి ధనువులు దునిమియు ఘోటకంబులఁ గూర్చియు
సారథుల నమయించియు దశేనాకురంగంబుల బడలువఱచియు నబ్జులు
ఘగలం దెరల్చి యొత్తరించి కేలనన దురంబు సేయనమ్మకు తనయం తెరం

జని బహువిరోధిజనపయోధిమగ్నుం డగుచున్నయతని నుద్ధరించి సంప్రీతుం
డగునతనికి సగ్రజకుశలం బెఱింగించి నంతోవనాగరంబునం దేల్చి నీ విఁక
డప్పి యార్చికో మ్మని పలికి రాధేమరభసోత్సాహనహితం బగునీబలంబు
మీఁదం గవిసిన.

179

— శ్రీ కుసుమారులు పడుగు రఙ్గతుం దాఁటి మృతు లగుట. —

చ. తొడరి భవ త్రనూజులు పగదుండు నముద్భటసింహనాడు లై
వడిఁ దనుఁ జుట్టు ముట్టుటయు శ వారలమారహయధ్వజంబులం
బొడి పొడి సేసి యారెండు రిక్తుల వేగ డంద వెడందమౌవుట
మెడలు దెంగఁగ సేసి రణమేదినికా బలి సేసె నల్లలల్.

180

వ. అట్టియెడ.

181

తే. నవతికారవరధికులు శ గవిసి కడియః

బొదువుటయు నన్నిశరముల శ భూరిరయుము
మెఱయ నందఱః దెగటార్చి శ రతిముసరని
దాఁక వేముమున్నూఱుంకరావళిములు.

182

వ. ఇట్లు దాఁకిన మూఢీరాదిమేచ్చనికరంబుల నరం డనేకవిధవిశిఖంబుల విరియిం
వం బైవెఁ గరితురగనుభలరభనమూహమ్ములు, గ్రమ్మినం గని కడంగినవడ
ముడితోడ్పాటునం కెప్పడియు నవి వోక పొడివి పెనంగిన గద గొని యరదంబు
డిగి యగ్గలికనవ్వనసరివయుండు దారుణరణవిహారంబున నెఱయ మెఱయం దఱ
చుగాను ఱుంగువాలంపగములు గాండీవి గుప్పివ నప్పు డమ్ముఖంబు చతురంగం
బులయం దొక్కఁడేనియు ర క్తంబునం దోగనియట్టిది లేకయుండనట్లుకార్పించు
వొదిలినకాననంబుచందం బు యాసైవ్యంబురూపిఁ బిఱిగి కర్ణ కర్ణ కావుకావు
తును నెలుంగులతో నరనివెనుక కొడిఁగిన నికొమకు లబ్బలుమగని బలసి నిలువ
నావీరుండు దీనికైవడి నమరార్జవంబున మురుంగినిక యిమ్మావారంబునువరించి
మార్పిఁ దాటించి కిరీటిదెనకు నడరె నుతకు మున్న యరదం బెక్కి యుపలతన
యుం డాధనంజయుని గూడుకొనిన నమ్మరువురకుం దలకడచి పాంచాలు రా
మారనందనుం దలఁపడుటయు.

183

తే. ద్రావదీనందనులును సాకర్మకిడు లోను

గాఁగఁ బొండవనైనికోశ్శరము గవిసి

కూడికొనిఁ యెఁ బాంచాలురఁ శ గురువరేణ్య

యందఱకు నన్నిరూపు లై శ యరెండు వెనఁగె.

184

వ. అప్పుడు.

185

సీ. జనమేజయునినూకుఁ శ దునిమి రభ్యంబుల, నో సేసి భీమరక్షనూజ నకుల

సుతులచాపములు ఖండ్రితములు సేసి భృష్టద్యుమ్మునూపుల శ నమయఁజూచి

- మయి వెంచి సాత్యకిరహయములఁ గూల్చి కేకయకుమారునిజముకడకుననువఁ
దజ్జనకుం డల్లి కైతన్నునొప్పించి¹ప్రసేనుని దాఁ జూడఁ కై జెలఁగి చంపు
- తే. టయును బుత్రశోకంబుఁ గిత్సయు మనంబు
నందుఁ బిరిగొన రాధేయఁ కై డరిని నఱక
శినివరుం డొండువాజులఁకై దనరథమునఁ
బూన్చికొని వచ్చి తత్తుతుం కై బొడివె నధివ. 186
- వ. ఇట్లు నూతుపాత్తుం డగుసుమేణుం బొదివి శినిపాత్తుండు. 187
- చ. హయములఁ జంపి ముప్పదిశ్చిత్రాత్ములుం దెగటార్చు జూచి తం
ద్రీ యమునిచంద మై² తెగితిరే శినివీరుండు యంచు నేయుడు
నృయదమహోగ్రతఁ నిగుడునారనముఁ నడుమఁ శిలీముఖ
త్రయమునఁ ద్రుంచి మేనఁ బ్రదక్షరత్రయంబు శిఖండి గ్రుచ్చినన్. 188
- తే. కనలి యా నూతపుత్తుఁ డాతనినిశంబు
ధనువుఁ దునుమాడి పార్వత్యతనయుఁ డగుసు
దేవుఁ దండ్రులు కనుఁగొనం కై గా నధించి
యేసె సుతిసోముఁ డడరిన కై నేవు దఱుంగ. 189
- వ. వెండియుఁ బొంచాలరథిసంఘంబులు రాధేయుమీఁద నురవణింప నమీరణ
సుతనహాయుం డగునవ్యనాచి వానిం గడచి యక్కర్ణనరదంబున కడరెనట్టియెడ
ను త్తమాజండును జనమేజయుండును యథామన్యుండును శిఖండియు ధృష్టద్యు
మ్ముండును నతనిం దలమిగిలి యబ్బలుముగనిం బొదివి యింద్రియంబులు దృఢా
త్మునిం గలంపం జాలనిచందంబున నాసూతనందనుఁ డెరల్పం జాల రైరి వారల
కేతుచ్చిత్రనూతతురగధనుస్తూణీరంబులు రేణువులు నేసి బహుబాణంబులఁ
దనువులు నో నేసి సింహనావంబు నేసినయయ్యుంగవతిపై సునంగతు లై ద్రావని
కొడుకులు గవిసిరి వారిం గూడికొని శినివరుం డా నేనావతి వారి నేయునాయకం
బులు ద్రుంచి యాతనికిం దోడ్పడుటకుం గడంగినకొరవపరియంగంబున నెనిమిది
సునిశితవిశిఖంబులు గ్రుచ్చి పేర్చిన. 190
- క. అలిగినయన్నరనాథుని, కలకుల వెనఁ దఱిమి కర్ణకృపకృతవర్మల్
బలుతూవుల నేయఁగ నన్నలువుర స్తుక్కించె నరేఁడు కై నారాచములన్. 191
- తే. దొరలఁగడచి బలంబు లుగ్ధురత నిగుడ
వారిమొనలు నెదిర్చిన కై ఘోరతుముల
నంగరం బయ్యె నయ్యవనరమునందుఁ
దాఁక దుశ్చాననుఁడు వాయురతనయుతోడ. 192

1, 'ముదేవుఁ దా జూడఁ గా వధించు' బ్రా. ప్ర. 2. 'తెగితిరే' అ. ప్ర. 3. 'గడవు
తెగిరి.'

అథ దుశ్శాసనుడు భీమశేనునితో బోధి చమృతం. అథ-

- తే. సారథులయుబ్బువాజులక చటులరయును, మెఱుగునొప్పారు లేరుల కమీదఁబోలిచి రవుడు గయ్యంపువేడుక క నారఁడును న,తండు జూపఱకన్నులకవండు వగుచు.
- క. ఒండొరులమీద నుజ్జ్వల, కాండము లడరించు చట్టు క గదసియెడ భీముండు ప్రమాదభరించి,త్తుం డయి తగ నిట్టులనియె క దుశ్శాసనుతోన. 194
- ఉ. ఆ నభలోనఁ గొన్నబుణ క మంతయు నీఁగఁగఁ గంటి వడ్డితో బాన కొకింతయుం దొలఁగఁ క బాఱకు తీర్చెద నిట్లు నేను నా చేసినపుణ్య మెవ్వరును క జేయరు ని నిట్టు సేర దెచ్చుటం జేసి విధాత నాకుఁ గృప క నేయుట గానఁగ వచ్చె దఁబ్బుదా. 195
- వ. అనిన విని యురఁ డిరిసి కి ట్లనియె. 196
- సీ. ఎఱుంగుదుమఱచితి నేలక్కయింటఁజిచ్చిడి మిమ్ముఁబఱచినకయిదుమ మ లవియుఁ 1 గాకయునమ్మెయి క గాంధారరాజు మీ,యన్నతో వెడజూడ క 2 మార్చి రాజ్య లక్ష్మిఁ జేసెని కానకకుఁ బోవ నడచిరి, మందుఁ బెక్కావెద క లనుభవించి యజ్ఞాతపాసార్థ క మవ్వెరాటునిప్రోలి, కరిగి యత్యంతదైవ్యంబు నొంది
- ఆ. యట్ల మీర లునికి క యప్రసిద్ధమె యివి, యేల రిత్తమాట క లేటు పోటు తలకువచ్చియును క దరహానమునఁగెంపు, గదురఁ బవనసుకుండు క గడఁగి డాసి.
- క. భల్లములు మూఁట సిడమును, విల్లు నఱకి నూతకంఠకవిడళనమున శో భిల్లి నిలలమునఁ బటుద,వొల్లసితుం డగుచు నాట క నొకనారనమున్. 198
- వ. దాన బీఱు వోవక దుశ్శాసనుండు. 199
- క. తురగములఁ దాన నడపుచు, వెరపు రయము నెఱయ నొండుకవిలఁ గొని గాఢ స్ఫురణమున భీమురసువునఁ, బరఁగించె మెఱుంగులడరఁ క బండ్రెండమ్ముల్. 200
- క. తోడన కోదండము దును, మాడెను సూతుమెయి గ్రుచ్చె క నాఱమ్ములు నం క్రీడయపొలెను ముప్పది, యాడించెను మఱియుఁ దూపు క లనిలజ మేనన్. 201
- మ. ధను వొం డుగ్రత నెత్తి యేఁబదిశిత్రాత్త్రంబుల్ మరుత్సూనుఁ డా తనిగాత్రంబున గుచ్చినం గినుకమై క ధైర్యంబు శౌర్యంబు నొ ప్ప నతం డుజ్జ్వలభల్లయుగ్మయుగళస్సారాహతిగ వాజలం దునిమెం జూపెఱు పిచ్చరింప విలసద్దోర్ధ్వదుర్వారుఁ డై. 202
- వ. ఇట్లు విరభుం డై వృకోదరుండు మెయి మెంచి. 203
- మ. గద లీలం గొని లేరు డిగ్గి మెఱుంగుల్ క గ్రమ్ముంగ సారించి యు న్నదయనంబునఁ గిట్టి ఘోటకములక క ముండించి బాహులం బు దలిర్చుగ భవదీయసూనునరదంభుం ద్రెళ్ళె ద్రోవంగ బె ట్టిదపుండోమర మెత్తికొం చతఁడు గాఢతగ నేలకుగ గ్రక్కునన్. 204

1. గ. గాగ యే మహేయం. 2. మ. మాడి రాజ్య.

వ. అట్లు దాటి బెట్టు వైచివయ్యలోమరం బురం బాడ నేచి యక్కించకారాతి పదు
 మూడువర్షరంబులు దమవడినపాట్లును బ్రతినచందంబును పెందమున నావహిల్ల
 నుద్దండగదాదండంబున దుశ్శానను వైవ నలించు నెత్తురు వొరంగ ధరణిం బడిన
 బెట్టులి లేడికొదమం బాదువుపోలికం బాదివి మెడ ద్రోక్కి యెక్కుడుమహంబున
 నక్కుమారునితో నిట్లనియె. 205

క. మను నభఁ బలికినగానం, దని వోవక యిచ్చటికి వెదకి నచ్చితి¹యే
 మనియె దనుము నీమాటలు, వినుటకు నాకికను సాల శ్ర వేక్కపడియెనున్. 206

వ. అని యమ్మహాబలనందనుండు మహోగ్రలోచనవ్రథలు నిగుడ మనబలంబులం
 జూచిన. 207

క. నిగుడుదవాగ్నిజ్వాలల, వెగ డందినమృగకులంబువిధమున నతిభీ
 తి గదిరి నలుగడ విచ్చిన, జగతీశ్వర యతఁడు మెఱసె శ్ర జక్కనిబయలన్ 208

వ. అప్పుడు నీయందుఁ జేయం గలపైసికులు సూచి తత్తెజోవిశేషంబునం జూడులు
 మిఱుమిట్లు గొన వెఱచఱచి యంతంత టిచ్చనడి యుండ. 209

కా. లీలం గేల నమర్చి మత్తజ క్షేళీసుందరోల్లాన మా
 భీలత్వం బలరింపఁ ద్రిప్పుఁ జవలం శ్ర బృహ్మస్థలి² నైచు ముం
 గాలం ద్రోచు మొగంబు వ్రేయు దెన లుగ్రస్ఫూర్తి పీఠించు మోఁ
 కాలూడుం బయి గ్రమ్మఱంగ మెడ³ చిక్కం ద్రోక్కి నిల్పుగ నగున్. 210

వ. ఇవిధంబున ఘోరవిహారంబు నలిపి భీమవిక్రముం డగునాభీమనేచుండయ్యున
 రాజనాననం బాలోకించి. 211

క. ఏ నురము వ్రచ్చి నెత్తురు, దేనియ⁴ యెడె ద్రావెదం గడదిసి ననుఁ గడియిగ
 మానుప దిక్కు గలిగిన, న్నాది⁵ మ్మెలుఁగింపు మీ మొననం గలవారిన్. 212

వ. అని వెలుచం బలికి కుతారంబు వెఱికి యతని మొగంబుమీఁద జరిపించి. 213

—అప్పు భీమనేనుడు దుప్పసేనుముసంబు వ్రచ్చి రక్తపానంబు సేయుట. —

మ. నరసింహుం డసురేంద్రు వచ్చుకరణి శ్ర నౌద్రం బుదగ్రంబు గా
 నుర మత్యుగ్రతఁ జీరి క్రమ్మురుధిర శ్ర మ్ముల్లాసి యై దోయిట
 న్నెర వారం గొని త్రావు మెచ్చుఁ జవికి శ్ర న్మేనుగ మొగంబుగ భయం
 కరరేఖం బొరయంగఁ జల్లికొను నశ్శక్తిరవ్యుఁ జూచుం బొరిన్. 214

వ. ఇట్లు దారుణభంగిం బ్రతిష్ఠాకరణపూరణం బాచరించి. 215

తే. తల్లిచన్నులపా లేను శ్ర ద్రావ నెట్లు, లాననే పలు తెఱఁగులశ్రతేనియలును
 ఖండశర్కరతోడిదుర్గంబు లనుభవంబున వే యవియు నింతరయింపు గావు.

చ. అని యెలుఁ గెత్తి పలుక నలి శ్ర నాచు మహోద్ధతి దుట్లు నార్పుఁ బె
 ల్లన భుజ మువ్విలించు దమస్సెనికులుగ మనవాచు రక్కసుం

1. జ. త, మనియెద వను. 2. క. నక్కం ద్రోక్కి. 3. క. నరేంద్రావెదం. 4. క. మ్మెలుఁగింపు.

- దని నెఱఁ గందువారు గర్భితాయధు లయ్యెడువారు భీతి మూ
ర్ఛను బడువారు నై రణవిర్రామముఁ బొంద మదోర్థ-బాకృతిన్. 217
- వ. పడంపడి. 218
- మ. గద సేతం గొని యంత్యకాలయమరేఖం బేర్చి ర క్తంబుచా
య దలిర్పం దను పుగ్రసుందరముగా శ నవ్వరుఁ జేతెంచి యు
న్మదమాతంగములీల దోచ మనస్సేసం బొల్పఁటం దోలి వే
పొదివెం గ్రమ్మఱ దున్నసేను వికటస్ఫూర్తిస్ఫురస్ఫూర్తి యై. 219
- వ. చలంబు నెఱయ నరసికాలు గేల నమర్చి మొగంబు గనుంగొనుచు నక్కిమార్గ
వైరి యి ట్లనియె. 220
- క. ఏమిర పను లని యార్వపు, నీమాటలు నిలువఁబడియెనే పనరమ మి
మ్మెము మగుడ నిదె యార్చెన, మిమాటకు మాటు పల్క- శ రెవ్వరుఁ గంటే.
- ఉ. నెట్టన యల్గినం దగునె శ నీళ్ళను ద్రోచుటయుగ విహిన్నముం
బెట్టుటయుగ మహాభుజగర్భభీషణదంష్ట్రులపాలు సేతయుం
జాట్టలుఁ బెద్దలుం జెలులుఁ శ జాడ నభాగ నెఱి మూలి యమ్మొయిం
దిట్టన కోర్పు పెండుఁ గలగదే విను గెల్వరె జాడ మెవ్వరున్. 222
- క. అని పలికి క్రమ్మఱఁగ మన, మొనమీదగ్ బ్రమరివాణి శ ముద్గరలలితం
బునఁ గేలుమెఱయుఁ జని తన, కనలదఁగక దున్నసేనుఁగొనుఁగొని పలుకున్.,
- ఉ. పైపడి పోయె గాక ధృత్యరాష్ట్రుఁడు గన్నది యేమి యా నభం
దా వల దన్నఁ గీ కుడుగదా పతి లేఁ జనఁబడ్డకాంత నేఁ
డివు గనుంగొనంగఁ బరిశ్రయేడ్డఱ నొప్పె బతుల్ విజ్ఞంభిత
శ్రీ విలసిల్లుకామినులు శ సేవ్యసిరి ట్లపతిత్వదీనరన్. 224
- క. విను మేను జేయఁ బూనిన, పనులం దొకటి గడ జేతఁ శ బాపాత్ము సుయో
ధనుఁ బొరిఁగొని తలఁ దన్నుదు, నను రెండవపనియుఁ దీర్పు నరిగద నెలమిన్. 225
- చ. అని యెలుఁ గెత్తి చెప్పి యతఁ శ డాతసిగీ టడఁగించి యార్చెగ
ర్జునకును లోను గా మనవ్యరూఢినియోధులకుఁగ మహాభయం
బున మనముల్ గలంగఁబడి శ పోలి నూల్కొన నీని జీచ్చచా
టున నకలాంగకంబులు గగ్గడ శిథిలంబులు గా మహాస్రంక్షణ్. 226
- క. జనపతియుఁ గృపప్రముఖులుఁ, గనుగొన ని ట్లనిలసుతుఁడుఁగొర్య మొడల్ గై
కొనినట్లు పేర్చి దుశ్శాననుఁ జంపుటఁ జూచి రోషనరంధమునన్. 227
- వ. నీకోడుకులు కవచయు నివంగియుఁ బాశయు దండధారుండును ధనుర్ద్రహుం
డును నలోలుపుండును నహుండును మంఘండును వాతవేగుండును సువర్చసుం
డును గూడి కవిసి వివిధవిశిఖంబుల నతినిం బొదివిన నంతకు మున్న దుశ్శాన

రక్తపానకాతుకాధీనమానసుం డైన యా భీమసేనుపై నెవ్వరు గడంగుదురో
యని కన్పిడి యుండి యతం డప్రతిహతంబుగాఁ బ్రతిపదీర్చుటకు 1 ఫల్గునుండు
శ్రీరచిత్తుండై యుండె నంత భీముండు భల్లదళకంబున నక్కుమారదళకంబుశిరం
బులు దునుమాడె¹ నట్టిభీమునియాటోవంబున కోటటి నీసైన్యంబు సమరవిముఖం
బయ్యె నానూతనందనుండు భీతుం డై వదనంబు వెల వెలఁ బాఱి నూరకుండె
నప్పుడు శిల్పం డతని నాలోకించి యిట్లనియె.

228

త. ఉగ్రుం డై దుస్ససేనునిగ్రయరము వ్రచ్చి
రుధిర ముగ్రతఁ ద్రావుమగ్రు త్రనూజఁ
జూచి చేడ్పడి చెయ్యెడఁ గ జూచితేసు

యోధనుని నీవు నట్లైన క నొప్పు నెట్లు.

229

క. బలియు రగురాజులును గాల్, నిలువక తెరలంగ వీర క నీప్రాపున క
త్తులఁ దాఁకఁదలంచికృపా, దుఃఖినిలిచిరి కూర్పుకొను మగ్రతులధైర్యమునన్.

280

చ. కడువెగ డండి యున్ననినుఁగొన్గొని పీడ యుదారధైర్య మే
ర్పడ వృషసేనుఁ డొక్కరుఁడఁక బాండుతనూజల మాక్కొనంగఁ బో
యెను నరు నీవు దాఁక వలకదే రణభారము నీభుజంబునం
దిడియె నమస్తముం గురునగరేంద్రుఁడు దానిఁ దలంపు మిత్రతీన్.

281

వ. అనిన విని యతండు సమరోన్ముఖుం డయ్యె వృషసేనుండు భీమసేనుపై సురవణింప
నకులుం డడ్డవడి యక్కుమారునిసిడంబును గొడుగును గోదండంబును ఖండించిన

చ. అలిగి యతండు వేఱొకశ్రరానన మెత్తి రథమ్ము ఘోటక
ముల నిలఁ గూల నేయఁ బొలివోవనిధైర్యముపేర్చి బాఱునం
బలకయుఁ గొంచు మాద్రితొలుకవట్టి ధరిత్రికి దాఁటి బెట్టుగో
ల్తులఁ జని తత్సహాయభటదారుణకేలి యొనర్చి పేర్చినన్.

288

ఆ. కర్ణసుతుండు వలక క్షుండించి కృష్ణనర్పంబుఁ బోనివటుకృపాణ ముఱక
నఱకీ నారనములు క నాటించె నయ్యెరు, నానుజన్ముమేన క నల్లనగుచు.

284

వ. అప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నుండును యథామన్యుండును సుత్రమాజండును శిఖండి
యు జనమేజయుండును సాత్యకియు ద్రావదేయులును రాద్రంబు శోభిల్లరుదుల
కై వడి వృషసేనువయిం గవిసిన గృతవర్మకృపద్రాణి దుర్యోధనులును శకునియుఁ
దత్తోవరులు గొండలును గ్రందం దఱిమి దుర్వారవిశిఖవర్షంబుల వారలం
గప్పినం గని గజసాధను లగుకళింగు లురవణించి.

285

క. కృతవర్మ సిక్కువడ భూపతి నేడ్పడ శకుని వెగడుగవడఁ దదవరజ
ద్వితీయము ధరఁ బడఁదీప్, ¹ద్రతిఁ బోరిరి చావటంకృతంబులు సెలంగన్.

286

1. క. గ. చ. శ్రీరచిత్తుం డహాఫల్గునుండు భల్లదళకంబున. 2. క. గ. చ. శాభీమారుణం
భూలోకంబున. 3. గ. వెండి ఆ. 4. దుర్భి...టంకృతంబులు సెలంగంగన్.

వ. ఇతైఃసంగునం బోరినం గనలికడంగి. 287

క. ఆ మువ్వరుఁ జలమున నుద్దామద్విపసహితచిత్రదళనంబున నం
గ్రామతలము రక్తాక్షం, బై మెఱయ బలాధిపత్రయముఁ బోరిగొనినన్. 288

క. లక్ష్మీతీరధికజనులు పేరుక్కున నయ్యభచయంబు న నొదిగించియునుం
జిక్కువఱచియుం దునిమియు, నెక్కుడుమద మొప్ప మెఱసిరెభపురనాథా. 289

వ. మెఱసినం జూచి. 240

ఆ. అరద మెక్కి తఱిమి న నిలతనూజఁ డ,వీర్వుతోన పాండ్రవేయసేవఁ
జేయఁ గలుగుదొరలు న శిరశరాసారంబు, లడర వారిమీఁద న నడరుటయును. 289

వ. రణంబు దారుణం బయ్యె నందు. 242

సీ. కర్ణునియ గ్రభాగంబునఁ గరిఘటల్, దునుమాడునకులనందనునిఁ గిట్టి
వృషసేనుఁ డమ్ములకైవల్లి వైఁ బరగింది, శిరభల్లమున నూతుశిరము ద్రుంపఁ
గనుఁగొని యక్కర్ణతనయనిమిఁడఁ బా, థాదులు గవిసిన న నతఁడు పాగు
ననిలజ మూఁడుమూఁ న డమ్ముల నొప్పించి, యా శతానీకుని న నట్టచేసి

తే. నకులుతనువున బాణనకృతము సానిపి, శార్ఙ్గధరుమేనఁ బండ్రెండ్రసాయకములు
వఱపి పేర్చినఁ గారవకృతతి మెచ్చి, పాగువేడిమి యాహించిరభయముఁబొందె.

చ. కలఁకులయోధులం గడచి న క్రీడి వర్జి వృషసేనుమిఁడ న
మ్ములు నిగిడింప నా రధికశ్రమఖ్యుఁమూఁపున నక్కుమారుఁ డే
వలరంగ వాఁడితూపులు రయంబుమొయిం బది బెట్టు గుచ్చి యు
గ్గలిక ముకుందు నేసె నవకాండములగా నివి ముట్ట నార్పుచుగా. 244

వ. ఇట్లు విజృంభించిన. 245

... ఆరుక్షుడు వృషసేనుని మృత్యుఁబొందించుట. ...

మ భ్రమకుటిస్సూరితఫలభాగుఁ డగుచుం న బొంగారి యానూతపా
త్రకుఁడందము బాహుదండములుఁ జిత్రస్ఫూర్తిఁ దున్నాడి మ
స్తక ముగ్ధదళి గ్రూరభల్లవిలనకర్ధారాహితం ద్రుంచె బా
ణకాదుర్దముఁ డన్నరుండు పతియు న న్రాధేయుఁడుం జూడఁగన్. 246

వ. ఇవ్విధంబున వృషసేను సమయించుటం జూచి కర్ణుండు శోకవ్యాకులచిత్తం
డై కన్నీ రాలుకం 'గోపాటోపంబున నుద్భటుం డగుచు నమ్మహారథునితేరికి
సమ్ముఖంబుగాఁ దనయరదంబు వఱపించి యజ్ఞున యజ్ఞున యని, యాహ్వనంబు
సేసిన వ్రతండును నవిశేషోత్సాహంబునం బొదలి యడరె నట్టియెడ దురం
బు దక్కి యిరువాఁగునుం బరమకౌతుకంబునం గనుంగొను చుండ నయ్యరు
వురు రామనన్నిభంబులు నాదిత్యనంకాశంబులుఁ ద్రినయన ప్రతిఘంబులు నగు
నాకారంబుల నుల్లసీరి వారలయొక్కటికయ్యం బాలోకించు కుతూహలంబున
సురవీర్మవిద్యాధరనంయమిసంఘంబులును శచిపతి ప్రజాపతివశువులును లోను

గా ననేకదివ్యు లేతెంచి వభోభాగంబున నిలిచి రవ్వడు బ్రహ్మ రుద్రున
కి ట్లనియె. 247

— శ్రీకర్ణాజ్ఞనలద్యంధ్యయోద్యకాలమున బ్రహ్మరుద్రేందుఁడ౯ శ్రీకృత్తములు. —

క. ఇరువురు నతిరథులు నను, స్ఫురణులు విక్రాంతివరులు శ్రీ శూరులు వీరొం
డొరువులతోఁ జెనఁగఁగ న, శ్వేత మగు జగ ముచువరాడె శ్రీ నమరు బసఘా. 248

క. అన విని యాడేవు డ, వ్యసజభవున కిట్లు లను నగవార్యోద్ధతు లీ
ఘనభుజులు వీరిరణ మెట్లు జెల్లుం దప్ప దవ్యలుకు విడు మిగిన్. 249

చ. అని యి ట్లమ్మహాత్ములు నల్లావంబులు సేయ నాకర్ణించి పాకశాసనుడు నప్ర
ణయంబుగా బ్రహ్మ కి ట్లనియె. 250

చ. తనము నుదాత్తశౌర్యము నుగదగ్ర బలంబును గల్గుక్రీడ
య్యపువెర వెక్కు డై గలుచునట్లుగ నీవు దలంపనే పురా
ణపురుషు లైనకృష్ణులు రగణంబున శాస్త్రపు లాక్రమించుటం
గుపితమనన్ము లైన నిలకక బ్రదు కమ్మయిఁ గల్గనేర్పునే. 251

చ. సరనారాయణులకు నెందును జయంబు ధృవంబని తొల్లియుం జెప్పిరి మృత
త్ములు జయించుట లోకహితంబు గర్ణండు ద్రోణభీష్మస్తాప్తం బైనపుణ్యలోకంబు
వడయుఁ గిరీటి చిరకాలం బిడుమలం బడినవాఁడు గావున రాజ్యసుఖంబు
లనభవించుం గాక యనిన నప్పరమేష్ఠి వీరల జయపాపజయంబులు నిశ్చయించి
పలుక నేల యనుటయు నీశానుం డతని నాలోకించి నిశ్చయించుట మేల కాక
యె గ్గెమి నిశ్చయింత మని కలిసికొని యతండునుం దానును వానప్రవలను విలో
కించి కృష్ణార్జునుల నుద్దేశించి. 252

తే. మహితమును లగునీ రెండు శ్రీ మాణులేక, మెలఁగువారయికాడె జగన్మించినారు
వినుము నీచప్పినట్లుల శ్రీ వీరి నొరులు, ధిక్కరించుట లోకహితంబుగాదు. 253

చ. వీరికి జయంబు ధృవం బని వారికి యంత నిలువక వీరి జయంబు ధృవం బయ్యెడు
మనవుడు నయ్యునురవిభుండు సురముని ప్రభృతులం గలయం గనుంగొని దేవ
దేవు లిరువురు నేమతంబుగా నిశ్చయించిన లోకహితం బగునానతి యాక
ర్ణించితిరే మీది త్తంబు లిత్రైజంగున కనుకూలంబులు గావలయు ననిన నందఱు
నది యట్టిదకాక యొం డగునే యని రనిమిషులును గుసుమవర్షంబులు గురియిం
చుచు దివ్యదుందుభిధ్వానంబులు సెలంగించి రయ్యవనరంబున నఖిలభూతంబు
లును విస్తృయోత్ఫుల్ల నయనంబు లగుచు నమ్మహాద్వంద్యయ్యంధుల వీక్షించు
వేడుక నొందుతలంపులు దక్కి యుండె నట్లు దాక్కొనిన మహానీయరథంబులు
రెంటియందును నన్నాహనముజ్వలు లై యొప్పువాసు దేవార్జునులును గర్ణకల్ప
లును దమతమశంఖంబు లొత్తి రవ్వడు. 254

తే. రెండుసేనలశంఖశరీముఖంబు, లైనమహాచూర్మములపలుకధ్వాన మడరి

నింగి వొంగార నర్తనంత్తనికృపలంబు, లయ్యె సైనికనికరంబు కలదృశముగ.

సీ. కవికేరనము హస్తకర్మయు నమ్మహాబలు లిద్దఱును దహ్వబలమువలనఁ
గన్నవి యై బుద్ధి కల్గి శోభిల్లు ను, ద్విశ యచ్చును కవి క యెరఁగి హస్త
కర్మవై నదరివఁ క య్యు మారెంటికె, గలిగె నం దాహాస్తకర్మ డెరలె
నంబుజాతుండు మరద్రాధినాథుండును, దృక్కలహంబునఁ క దేదరిల్లి

తే. రఘునండును గర్జనంఁ క దర్జనంబు, లై నచూడు లొంపొరువులయూనములఁ
బఱపి రాకృష్ణపాథులబలువు శల్యకర్ణచి త్రదౌర్బల్యముల క గానవచ్చె 256

వ. అట్టియెడ నాసూతనందనుండు మద్ర పతి నాలొకించి. 257

తే. అర్జునుడు నన్నునోర్చినయట్లు లై న, నెట్లు సెప్పును యనుడు మరద్రేఘఁ డేను
గృష్ణు లిద్దఱ నొక్కటఁ కిట్టి తీవ్ర, బహుళకరణాలములపాలురవఱుతు ననియె.

ఆ. అల్లు నవ్వసాచి క యడిగిన మురవైరి, నగుచు నినుఁడు గూర్చినను ధరిత్రి
వఱియై లై న మేరు క వొఱగినఁ గర్ణచే, నీవు గోలువోవు క తేల కలుగు. 259

వ. అని వెంటియు. 260

ఉ. అట్టిద లోకవర్ణవన క మా దురవస్థకు సుక్క నేర్తునే
కిట్టుదుఁ గర్ణ శల్యు లనుకీటములం గరతాడనంబులం
జెట్టుదుఁ నేలఁ గొరవులఁ క బీనుఁగు పెటలు గాఁగ ధర్మజం
గట్టుదు బట్టమన్న నగి క గాండివి యద్దనుజారి కిట్లుచున్. , 261

ఉ. నవ్వుల కంటిఁ గాక యని క నాకు నశకేత్యమై కర్ణశల్యులం
గ్రొవ్వడఁగించు తే ద్రువదుకూఁతురు గొల్వనఁ బడ్డపాలునగా
నెవ్వఁ బొందుచుగా నమయ్యనిష్ఠ నడంగితిఁ గాని యింక నా
మువ్వులఁ బూని వచ్చినను క ముట్టనఁ గర్ణుని నేలఁ జెట్టుచున్. 262

మ. అరదంబుగా సిక్కుముగ హయవ్రజము శ్రీలాంకంబులు జావముం
గరకాండంబులుఁ జెక్కుఁభల్లముల నుగ్రస్ఫూర్తి దున్నాడి ని
వృతభల్లం బొకటగా సుయోధనునిచూర్చుల నెఱుగా నిష్ఠ యు
ద్ధరగర్వోన్నత మైనకర్ణులఁ ద్రుంతుం జూడుమీ వేడుకన్. 263

ఆ. కర్ణ మద్రవతులకాంతల విధవలఁ, జేయువాడ నీవు క చెన్న మిగిలి
నగుచు నేడు ద్రువద్రగ్ధందనవీనుల, ధర్మసుతునిచెవులఁ క దనువు నినువు. 264

క. సంతనవువార్త వుచ్చుము, కుంతికి నే దంతి దరువుఁ క గూర్చినక్రియ దు
ర్ధాంతకరిఁ గర్ణఁ గూల్చుట, యంతయుఁ గన్నారఁజూచియమ్యత యెలమిన్.

వ. అని పలిక నా నమయంబున నుభయసైన్యంబులజనంబులకు నంబరంబున నున్న
దీవ్యనమూహంబులు నందు గీతనృత్రంబుల నుల్లసిల్లునప్పురోగణంబులుం గాన
నై న నదృశంబున వారు ననిమిషు లై యుండి రప్పు డేకనిశ్చయు లగుకర్ణు

దును దుర్యోధనుండును నచ్చెగువాటునం బొరయక దురంబుమీఁదిభరంబునం
బొలిచి రిరువాఁగునై నికులు గిరికిఁ గర్జునకు నభిముఖంబు గాఁదల మిగులఁ దగ
దనుబుద్ధిన భయంబునను దర్శభంబులు రెంటిని బలిసి నిలిచి రమ్మహావీరులు ధను
ర్వ్యతులను బాణప్రభలను దీప్త తేజంబులను బ్రదీప్తులకల్పాంతమాద్యులచందం
బగుచు నొంజొరుల నోర్పుకడంకలఁ జేర్చి రయ్యవనరంబున నశ్వత్థామ కురు
పతిఁ జేరం జని కరంబు సేతం దెమల్చి సాంత్వనాన్వరంబున నిట్లనియె 266

... అశ్వత్థామ దుర్యోధనునకు హితోపదేశంబు నేయుట. ...

చ. శలన గురుండు భీష్ముండును శ్ర గాంధీవిచే బడి రంగరాజు వా
రల కధికుండె యాతని దురంబున నోర్వఁ గలండె పూని యే
వల దని బుద్ధి సెప్పిన నశ్వశ్యము నాతఁడు నిల్చు నీరసిగా
నిలుపుము నీవు ధర్మసుతుడనిం దగుమాటలఁ దేర్చఁ జొప్పుచున్. 267

వ. తెలిపిన దామోదరుండునుం దెలివి నొందు. 268

క. భీముండు గవలును ధర్మజు, చే మరలెనువార లేను శ్ర జెప్పెడివలుకుల్
భూమిశ కురుకులమునకు, నీ మొనరాజులకుఁ బ్రజకుఁహిత మూహింపన్. 269

చ. వలవదు నన్నునుం గృపు నశ్వధ్యులఁగాఁ గొని క్రీడి గెల్వ శ్ర
క్తు లని తలంప భీష్ముండును శ్ర ద్రోణుండు లోక మెఱుంగఁగా నవ
ధ్యుల హరికల్మి నారథికుడోర్పులలీల నడంగి హార య
చ్చలమొ ఫలంబొ యిం కయిన శ్ర సంతి యొనర్చుట మేలు వారితోన్. 270

చ. హరి ననుదొచినపు మన శ్రమమ్మొయి బల్కితి మింక నంధికి
స్వైర వగు తేల గల్లు నని శ్ర నీవు దలంపకు మాంబికేయు భూ
వరుడుగఁ జేయు ధర్మజుఁ డశ్వశ్యముఁ బొందువునాటుపాల యే
పురకు నమర్చు గాని చననప్రక, వెలిమిచ్చును నొల్లఁ దేమియున్. 271

తే. పాండవులయట్ల రాధాసుకతుండు నాడు
పలుకులకు నియ్యకొను నీవు శ్ర బ్రదుకు తెరువు
వట్టు బ్రదికిన నెల్ల శుభములుఁ గలుగు
నీను మానుము చచ్చిన శ్ర నేమి గలదు. 272

క. పెడతలఁపు లుడిగి నంధికి, నొడఁబడు మిగి లెన్న దీని శ్ర కొడఁబడమి గడుం
జెను తెన విప్పటిపదనుగా, గడవఁబడుట ద్రాటఁ దవ్వకరణియ చుట్టా. 273

చ. అన విని యమ్మహిరముఁ శ్ర దాతని కిట్లను నిష్టు దున్ననే
నునివని దీర్చి మారుతరకనూధవుఁ డాడినమాట యేర్పడ
న్వినయును సంతి నేయుటకు శ్ర నీ వధిలావము సేత యొప్పునే

పెనకువ కర్ణుఁ డే లుడుగు శ బేలవె మానుము ద్రోణనందనా.

274

కా. శ్రాంతిం బొందినవాడు పార్థుఁ డవరిశ్రాంతుండు గర్జుండు డు
ర్ధాంతోదగ్రత నేడు గీటడంచు నీరతిం డాతనిగ వహ్ని య
త్యంతంబుగ శిశిరత్య ముందినను గోశ్రావూల వడం కాడినం
గుంతీనూనునిచేతఁ గర్జున కనిం శ గోల్పాటు వాటిలునే.

275

వ. అని పలికి యజ్ఞవతి తనపైనికుల నాలోకించి సమరసముత్సాహపోషణంబు
లగుభావణంబుల ముఖరుం డగుటయు నఖిలతూర్యంబు లొందొండ మ్రాసె
శౌండవలంబునను భేరివణవాదులరణసంబులు నిగిడ నప్పుడు కర్ణుండును నర్జు
నుండును.

276

క. కరి కరి గిరి గిరి సంభో, ధర మంభోధరముఁ బెలువఁ శ దాశివక్రియఁ దాఁ
కిరి కడఁగి గగనతటియును, ధరణీయు మ్రాయును వడంక శ ధరణీనాథా.

277

క. మెఱయ వెలిమాపులును గడు, మెఱుఁగారెడునరదములును శ మింటను మంటల్
వఱపెడు వాలమ్ములుఁ జూ, వఱ నొత్తొలుతాఁకు వెఱుగునవడఁ జేసె నృపా.

278

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వీరోత్రము లుదాత్తభంగిం దలఁపడి పెనంగం దొడంగిన నుభయ
సేనలవారలు నార్పులు నింగి ముట్టఁ జెలంగి రట్టియెడ.

279

మ. భరితోత్సాహతఁ బేర్చి దీప్తు లడరగ శ భల్లమ్ము లొక్కుమ్ముడిం
బరఁగం జేయుము కర్ణుగాత్రములలోఁ శ బౌరుండ వే తుంపు మి
క్కుడుభూపాలకురాజ్యకాంక్ష ¹దొరయే శ కోడండపాండిత్యని
స్ఫురణం గర్జుండు నీకు నీటలుపు నేరపుం జూపు మత్స్యగ్రతన్.

280

వ. అని పాంచాలురు పార్థజయార్థసంభావణంబులు నేసిరి కౌరవులును గర్జు డగ్గటి.

చ. కడఁగుము నీడుబాణములఁ శ గవ్వడి గూలివఁ జాలు నంతతోఁ
జెనుదురు పాండవుల్ రణము శనేయు నుదగ్రత యెల్లఁ దక్కి వే
రడపుల కేఁగి సాధుమును శ లై చరియింతురు కౌరవేంద్రుఁ డీ
పుడమి నమస్తముం బొగడు శ పొంపివోవఁగ నేలు లీలతోన్.

282

వ. అని తటిమిరి ప్రొద్దునం జాల వ్రాలెఁ గాలాంతకప్రతిము లగునప్పార్థకర్ణ
లన్యోన్యజయార్థ లై పెనంగునప్పుడు.

283

— శ్లోకార్థము లొందొయకమీద దివ్యబాణంబు లేకుఁ బూనుటకు శ్లో —

నీ. కర్ణుండు పదిచంద్రకాండంబు లర్జును, తనువునఁ జొనువ నర్జునుడు దీప్త
ఘనబాణములు పదునెనిమిది కర్ణుమై, బరఁగింప నయ్యుంగగ్రవతీ దశోగ్ర
చక్రమార్గణముల శ సరభసంబున నొంచె, నన్నరు నాతిండు శ నట్టి వన్ని
శరములు రాధేయు శ సురమున నాటించె, సరఁకు దొమ్మిదివాలాశ్రలుమ్ము లరని

తే. వత్సమున గ్రుచ్చి సాయకనద్యయముకొరిఁజ్జీవ నిగిడింపబీభత్సుఁడేనుమెఱుఁగుఁ

దూవు లానూరవుత్తు నెత్తుట మునుంగ, నేనె బాహానముల్లానృమనక మనంగ.

చ. అలిగి కడంగి నూతనుకుఁ శ్ర దన్యుతపార్థులఁ దీవ్రబాణపం
క్తులఁ బొదువం బరాక్ర మకుశ్మాహలి యవ్వజయుండు పిన్నన
వ్వొలసి ముఖాంబుజంబునకు శ్ర నొప్పుగఁ దద్రథరథ్య కేతునూ
తులను దదీయగ్రాత్రమును శ్ర దూవులవెల్లి మునుంగఁ జేసినన్. 285

క. ఆలండును దురగసారథి, కేతుయులేము గాంగ ముంచెఁగ్ర గ్రీడయపాలెగా
కారకరవృష్టి నన్నరు, నీ తెఱంగున మఱియుఁ బెనఁగి శ్ర రిద్దఱుఁ గడఁకన్ 286

చ. ఆ యుగ్రహవకేలి నిట్లు నిపుణుం శ్ర డై యొప్పునప్పూరుఁ దా
గ్నేయాత్మం బరిఁ బోసి దారుణమహాగ్నిజ్వాలికల భీషణ
స్థాయద్భంగి నభస్థలిగా నిగుడ దర్శనూర్తి శోభిల్ల రా
ధేయాంగోద్దహనాధిలాప మెడదన్ శ్ర దీపింప బె ట్టేసినన్. 287

ఉ. అంతకకోపవహ్ని విపులకృతి గైకొని వచ్చినట్లు మి
న్నంతయుఁ దాన యై కవియునవిశిఖంబు మనంబులోన నా
వంతయు శంక లేక నమ్యదగ్రత వారుణమార్గణహతిగా
కాంతముఁ జేసె విక్రమవిశళలుఁడు గర్జుడు మాకు నుబ్బుగన్. 288

ఆ. ఫలునుండు మేఘుబాణ మేసిన భూనభోంతరంబు సంభ్యతాంధకార
మయ్యె నూతనూనుఁ శ్ర డనిలాత్తు మేయుడు, నారమంబు విరిసె శ్ర నాక్షణంబ.

ఉ. అర్జునుఁ డైంద్ర బాణము నగ్రమంచితభక్తి శిధరించి మంత్ర వి
స్ఫుర్జితగాంధీవుం డయి రిశువు ప్రకరంబులు సంచలింప న
త్యూర్జితశక్తి నేయుడు ముహూర్త బహుప్రదర ప్రకారతా
దుర్జయలీల నిర్మథనదోహలి యై యది కర్ణుఁ గిట్టినన్. 290

క. అలఁ డభిమంత్రితబాణ, ప్రతలిఁ దదుదేక మడఁచి శ్ర పార్థునిమేనగా
శిశిరములు నినిచిన మా,రుతవుత్తుఁడు గనలి యన్నరరున కి ట్లనియెన్. 291

ఉ. నూతనుతుండు నీయెదుర శ్ర సుక్కక నిల్పుట కాక నీశర
వ్రాతము నిల్వరించి యనిరవారణ నొంప దొడంగె ఖాండవం
బె తెలివొడి కాల్చితి మృహేందుడు నివ్వెఱఁ గండి యుండఁగా
నాతెలి వాత్మ నూల్కొలిపి శ్ర యగ్గలికం దెగటార్చు మీతనిన్. 292

చ. తెగి మనఁ గల్గ మై యరుగుదెంచినవాఁ డితఁ శివల్కి యింక నొం
డుగడకుఁ బోవ కుండఁగ గర్జుణ వెన డగ్గటి యేఁ గపాలముం
బగులుతునో గదానిహతిఁ శ్ర బార్థ భవర్చికల ప్రతిష్ఠై
తగ దని మాన్పి దేని నిశిత ప్రదరంబులఁ దుంపు కంఠమున్. 293

చ. అని పలికె నప్పుడు. 294

సీ. పుండరీకాక్షుండు శ్రీ గాంధీవితో నీడు, దివ్యబాణములు రాధేయుచేతఁ
దూలబోవుటయు బల్కమాపుట నాతండు నిను నొంచి యిట్లు పేర్చినవిధము
నుత్సాహ మెడలి నీ శ్రవణియుఁ గని కురు, నంతరి యార్జుఁ బాంశాలతోటి
పిలువని పోవంగనెఱుంగవో యెఱిగియుఁ, నగఁ జేయునది లేక శ్రీ మెగడుపడితో

తే. చక్రమిచ్చిన నితనిమృత్యుము దునుము, మనిన నగుచుఁ గిటి బ్రహ్మాత్మమధిక
నిష్ఠ మై నేయ నది బహునిష్ఠురప్ర, దీప్తకలమూర్తిఁ గర్ణునిదెనకు నడరె. 295

క. ఆ రథికుండు దలఁకక నియ, మారూఢప్రౌఢభావుఁ శ్రీ దగుచుఁ దనస్త్రీ
దారతరబలమునన తృద్ధారుణనరంభ ముడిపె శ్రీ ధరణీనాథా. 295

తే. ఉడిపి తోడన కవ్వడియొడలఁ గృష్ణు ,
మేన మూఁడుమూఁ డడరించె శ్రీ మెఱుంగుదూపు
లన్నరుండు గర్జరనువు శ్రీ ల్యాంగకములుఁ
జించె దొమ్మిదితొమ్మిది శ్రీ శిరశరముల. 297

ఆ. మొనసి క్రీడి మఱియుఁగమూఁడు నెనిమిదియు, రెండునాలు పదియుఁజంటమార్గ
గములు గ్రుచ్చె సూత్రనందనుమై నతఁ, డుఱక యలనిమూర్తి శ్రీ యూడ నేసె.

వ. ఏసి మఱియు శిరశరంబులం బొడువం బొలి వోవక పార్థుం డాగుణంబు నమా
హితంబు నేసి పెల్లసేనరయంబున రాధేయుం డతనిశింజిని శిథిలంబు గాద కాక
యని తలంచె నాధనంజయుం డతనివింటినారి వికలంబుఁగా జేసి. 299

క. చిలునగవుతోడ మైమఱు, వఱుపుల్లగఁ జేసి యలనియంగము దోఁగం
బఱపె రుధిరంబు బెడిదపు, మెఱుంగువెడదయంపగమి న్యమిత్తులుదలఁకన్. 300

చ. తెరలక కర్ణుఁ డవ్వజయుఁ శ్రీ ప్రశరత్రయవిధుఁజేసి మం
దరధరు నత్రుపంచకనిశితాంతహతిం గను నొంచె నాశరో
త్పరము వరప్రభావకలితం బగుటా మగుడంగ వచ్చె ని
ష్ఠరరథనం బెలర్ప మధుసూదనుఁ గ్రమ్మట నేసె నాతఁడున్. 301

క. ఆలఘువటుభల్లపంచక, ముల రెంటం క్రీడి చిత్రముగ నయ్యత్తు
మ్ములుమూఁడుమూఁడుశకల, మ్ములుగాఁడునుమాడ జనులు శ్రీ పొగడ నరేంద్రా.

క. కర్ణునిమొయి నాలోనన, కర్ణాంతాకృష్టచండ్రకాంక్షము లధిసో
దీర్ఘక్రొధంబున న, భర్తగఁగఁగఁ డగుచు గ్రుచ్చె శ్రీ నతఁ డే వలరన్. 302

చ. మఱియు నరుండు సూతసుతు శ్రీ మర్మవిశేదన మాచరించిన
స్మెఱుంగులు గ్రమ్మనమ్ముల విశిష్టలదైర్యముపేర్చి నాతఁ డు
క్కఱక పెనంగె దానఁ గన శ్రీ లగ్నల మై పెన నమ్మపోభుజం
డఱిముఱిఁ జీకటుల్ గవియ్యనట్లుగ రోదసి నించె దూపులన్. 304

తే. మెగడుపడిచ కరమకుల్ మెనుకదిక్కు, గాచరథికులుఁ బార్శ్వనంగమృతంబు
విడువఁ జాలక లజ్జ వోవడిది రపుడు, గర్జవారలు వాఱుట శ్రీ గవి విధండు. 305

- క. అదిక్కువారు భీముం, దాదిగ నని నేయ కుండునన్నియతి యెడం
దా దైన్య మొంది తప్పుం, గాదని యూహింప నీర్వకలకకరమునన్. 806
- ఉ— దుర్యోధనుడు తనయోధుఁ నర్జునుం దలఁపడఁ బరిణామము. ఉ—
- వ. ఇరుగెలంకులమూఁకలం గలయం గనుంగొని యెలుం గెత్తి. 807
- క. తొడరుండు పొదువుం జేయుండు, పొదువుండు బీభత్సుఁ బ్రిదిలి య పో నీక వసం
బడ నైవుం డొక్కు మృడఁ, గడఁగి యనుచుఁ జేయి వీచె య గౌరవనాథా. 808
- క. విను మరఁ డిష్టాయఁ బురికొలిపిన రథకరితురగనుభటభృంధములు రయం
బున సురవణించె నయ్యర్జునువై దగువారు నిలిచి య చూచుచు నుండన్. 809
- వ. ఎనిరిసైన్యంబు సమరంబు దొఱంగి యుండుట యెఱింగి కడంగుట పాడి గాదని
దొరలు దురంబునకుం జొర కుండిరి గాండీవి గోదండగుణరణనభరితభూనభోంత
రుం దగుచు వివిధవిశేషజ్వాలాకలాపంబులవేడిమి నూపిన నే పటి వెఱచి య
మ్మాఁకలు పఱచిన పక్కరనాథుం డద్దొరల నుద్దేశించి. 810
- క. బీరమును లావుఁ గల్గిన, మీ రందఱుఁ గర్ణు నొకనిగమిఁదన యిమ్మై
జో రెల్ల ద్రోచి ఫలునుఁ, జేర కునికి యాయుధోపకృతులతెఱగే. 811
- వ. అనిన విని యల్లంబుల లేనియత్సాహంబు పెచ్చికొని వా రొక్కుమృడి నుర
వడించిన. 812
- మ. ధరిత్రోధమహాగ్రవృత్తి సిదముల్ య భంజించుచున్ నూతుల
స్థరణిం గూల్పుచుఁ జాపముల్ నఱకుచు య న్రత్యంబులం జంపుచుగ
నరుఁ దాళివరాక్రముం దగుడు దైన్యం బంది వె న్నిచ్చి వి
చ్చిరి వా రందఱు దివ్యసంఘము నుతింఁచెం జూచి యవ్వీరునిన్. 813
- చ. కురుపతి వెండియుం దఱుమఁ య గోల్తులు సేయర క్రమ్యుఁగ న
వ్వరు నతిభీతి నిట్లు మననవా రెడ గాఁ జని చూచు చుండి ర
వ్వరుసన నానమిద్ధరణిభాగము శూన్యతఁ బొందఁ గర్ణుఁ డ
న్ననుఁ దలపడ్డ నప్పటిరణంబు మహాద్భుత మయ్యె భూవరా. 814
- చ. శ్రమమున సోలు చుండియుఁ బరరాక్ర మనంపదసంపు మీఱ దు
ర్దమవివిధాశ్రుజాలతిమిరంబుల నొండొరుఁ గప్పికప్పి శౌ
ర్యములును బాహుబీర్యములు య రాజుల వచ్చెరు వెరదఁ జేయ ను
గ్రముగఁ దెనంగి రయ్యమరకరాజతనూజుడు సూతసూనాడున్. 815
- వ. అట్టియెడఁ దక్షకునపర్యం బై తత్సోదరుం దగునైరావతుండు వెనిచి యుప
లాభింప నుల్లసిల్లినయశ్వసేనాభిధానుం దగునాగకుమారుండు సర్పముఖశరా
కారంబు గైకొని తనయొద్ద నుండఁ దానుఁ బండియొఱుం బెట్టి యనుదిసంబును
గంధపుష్పంబుల నక్షతంబుల వర్పించుచు నయ్యర్జునుమీఁదం బ్రయోగించు
వాడై యాశ్వుయట్టియమ్మహానీయాశ్రుంబు రోహదేశభిసకుం దగుచుఁ బుచ్చి

కొని తల దెగ వేయటకై యుక్తర్థుండు నముదీర్ణ జ్వాలాజాలంబు లంబరంబునం
బర్వజాపట హాహాకారంబులు నేయం గార్ముకగుణంబున నంధించి తెగవవినం
గని ¹యారధికుచూపు కంఠంబుచక్కటికింగాక తప్పియపొంగ ప్రదేశంబుకొలంది
యగుటంజేసి యది నెపంబుగా శల్యుం డతనికిఁ జిత్తవైశల్యం బాపాదించదలంచి
యీనంధానంబు మెడ దునుముట కనుగుణంబు గాదు నిపుణంబుగా నిరూపించి
యొండుభంగి నంధింపు మనినఁ గర్ణుండు గనలునఁ గనుఁగవఁ గెంపు గడలుకొన
నమ్మద్రవతిం జూచుట జూచి.

816

క. ననుబోటిజోడునుం గా, దని పలుకఁగ నేర్పు నీకు శ్రవంత గలదె య
ట్లును గాక వినుము కర్ణం, దీనుమా టొకశరము దొడుగుననే పరులు నగన్.

817

వ. అని పలికి కలువం బగుచి త్తంబుతో నెలుం గెత్తి ఫల్గున ఫల్గున పాలిని తంచు
నేసిన.

818

క. పలుదెన మంటలు ప్రబ్బఁగ, నలఘుస్ఫురణమున నిగుడునయ్యత్తంబు
జలజాతుండు గని వంచాం, గుళిమాత్రము రథము ధరణిఁ శ్రుంగ నదుముడు.

క. సురగరుడభుచరవిద్యా, ధరభేచరు లంబరం బునదా త్రస్థనినం
భరితముగఁ బొగడి రమ్మర, హరు దివ్యప్రనవవిరచితార్చనతోడన్.

820

—ఉత్తర వర్ణముః—

మ. కురువంశోత్తమ వారిదిక్కు ప్రజ నంబోధింప నప్పావతూ
పు రయం బుగ్రము గాఁగ బిట్టపరి దంధభోలి ప్రభగ్నతమా
ధరశృంగాకృతి గా హరించె బహురత్నస్థితరత్నచృటా
స్ఫురితం బైనకిరీటము విజయనోష్ఠం దేజముం గుండఁగన్.

821

తే. జనులు విహ్వలు లగునట్టిఘనరవంబు, దిశలయందు నాకనమున శ్రీదీటుకొనఁగఁ
గర్జు డట్లు శదించె దిక్పతులచేత, నైనఁ జెడనికిరీట ముగ్ధయ్యహిశరమున.

822

క. సురవతి దపంబు నేసినఁ, బరమేష్ఠి ప్రియరంబు బొంది శ్ర బహుమానపుర
స్సరముగ నిచ్చినయె య, కిరీట మరిభీషణత్వకీర్తిదము నృపా.

823

ఆ. వనధివాసు లగునిగ్ధవాతకవచు లను, దనుజు లాపురంద్యురన కజయ్య
లైన నతఁడు వనుప శ్ర నర్జునుఁ డోర్చిన, మెచ్చి యిక్కిరీట శ్ర మిచ్చె నధిప.

824

చ. వినుము నరేంద్ర చూడ విన శ్ర విస్తయ మిట్టిది ²పావరమ్మువా
త నెగయుఘోరరూపభయోద ప్రథమానవిహగ్నిజిహ్వ
ల్లనికేనఁ, తెల్పు మండుచు నిగ్ధానలి డొల్లె నినుండు వశ్మిమాం
బునిధి నితాంతదృశ్యుని శ్ర పాల్పనఁగం బడుభంగి దోఁపఁగన్.

825

వ. అవ్వడు.

826

ఉ. శృంగము లేనినీలిరిగ్ధచెల్లునఁ గ్రీడి కిరీటహీనుఁ డ

1. గ. యోపాయతాపశరంబు. 2. గ. పాముటమ్మ. 3. పామరమ్మ. 4. జ. కంపకమాన.

య్యం గనుపట్టె పెల్లలల్లయొలియ మాలి దృఢంబు గా నను
రేం గురునాథ పూర్ణశక్తిచెన్నన బూర్వమహీధరంబు కాం
లిం గడచన్నయందము ప్రతీతము గాఁగ నటించుచున్నావన్.

327

న. అట్లు రాధేయకర ప్రముక్తం బై కిరీటంబు నిర్దహించి నేలం గలపినయమ్ముహో
రగంబు గ్రమ్మఱం గవిసినం గని కమలనాభంబు గవ్యశివో మనమీద మగుడ
నిమ్ముహానర్పంబు ననుదెంచుచున్నయది యనిన నతం డిది యొక్కడిపామిట్లు వచ్చు
టకుఁ గతం బేమి యని యడిగిన దీని నెఱుంగవే ఖండనం బేర్పునప్పుడు దన
తల్లిని రక్షించికొని యనలంబునకుఁ దప్పిపోవం బోవ నీక నీ వేసిన నన్నాగాంగన
మ్మలిం బొందె నప్పుగ వాటించికొని కర్ణకడ నమ్మయి నున్నయశ్వసేనాభిధాన
భుజంగంబు.

328

తే. ఆరేఁ డేయఁ గిరీటంబు శ్ర నవహరించి
దానఁ గోపంబు వోవక శ్ర తాన కడఁగి
నిన్నుఁ బరిమార్చు గడఁగెడు శ్ర నన్న నెఱిఁగి
యాఱుపటుభల్లములఁ దును శ్ర మాడె నరెఁడు.

329

న. అత్రైఱంగున.

330

నీ. ఉరగంబుఁ దునిమి వేగమరలి కర్ణనిమిఁదఁ, బదియుఁ బం ద్రెండుమ్రబటుశరములు
నిగిడించి యుజ్జ్వలం శ్ర బగదొడ్డనారనం, బేసిన నది రుధిరరానవంబు
పానంబు సేయుచు శ్ర మే నుచ్చి చనిన దం,దాహతం బైనమృహహివోర
నానూతనందనుఁ శ్ర డత్తుడగుం డయ్యు, నంతకుమును ¹పావరమ్ముచేర

తే. నరునుఁడు సావమికి వెఱుగిందీ యారఁ,డటులు గెరలి పంద్రెండువాళలమ్ములేసి
పద్మనాభుని నొప్పించి శ్ర పార్థ నొకటి,ఱొఱుఱగా నూఱుశరములనూక నొంచె.

క. వెండియు బలువిడి నయ్యు,ఖండలసుతునురము స్మారకాండంబుల నొం
దొండ కడు నొవ్వ నేసి య,తం దుబ్బున నార్చి గగనస్థల ముద్రవఁగన్.

332

ఆ. ఆర్చి వెలుచ నట్టరహంబు సేసిన, నలిగి యరెఁడు భల్లములఁ దడియ
భూరికంకటంబు శ్ర పొలువఱ నఱి యు,ల్ల సితమకుటకుం కళలములు దులిచె.

333

వ. దులిచిన నబ్బలుమగండు.

334

క. శిరమునఁ గర్ణంబుల నెత్తు కొలుక బరిమేనితోడఁ శ్ర దూలక బాహు
స్ఫురణంబు మెఱయ సాఱుక,వరంపరలు వరునిమిఁదఁ శ్ర బఱచెం బెలువన్.

335

తే. వానిఁ దును మాడి యాపాండునూనుఁ డలఘు
శౌచతుష్కరిఁ బొదివి నెత్తురులు మేనఁ
బఱవ గైరికనిర్భర ప్రకరశోభి

తాచలము వోలి పోలిచె నశ్శయ్యంగరాజు.

886

ఉ. అమ్మయి నుగ్గుఁ డై మఱియు శ నర్జునుఁ నుజ్జ్వలవత్సవంతకాం
డమ్మలు పెక్కు సర్వరద్యభస్సుగణం బలరంగ నేసి ర
భ్యమ్ముల నూతుఁ గేతనము శ నాతనితేను గూడఁ గప్పె మే
ఘమ్ములు గ్రమ్మి భూధరము శ గప్పినభంగిఁ దలంపఁ బట్టుగన్.

887

వ. ఇవిధంబున విక్రమకుతూహలి యై విజృంభించె నష్టము.

888

ఉ. నెత్తుటఁ దోఁగి మేను కమగ్నీయరుచిం గొమ రార బాణనం
వత్తి యదగ్రతఁ మెఱయ శ భాన్వరుఁ డై యరదంబుమీఁద భా
పోత్తమ కర్ణుఁ డొప్పె నమగ్నోజ్జ్వలమండలకాంతిపూరము
నొత్తపుదీప్తులుం దగ నిగ్గునం డపరాద్రి వెలుగుచూపునన్.

889

వ. ఇట్లు సూతనందనుండు నొచ్చియుఁ బోలివోనిబంటులిసంబున జంటమెఱుంగులు
చదలం బరంగ శరంబు లడరించుచు బహుబాణంబులు రేణువులు గాఁ జేయు
చుండ నవ్యసాదిదివ్యాత్మవిలాసంబు భానమాను బయ్యె నమృతసరంబునఁ
గాలుం డదృశ్యాకారంబున.

840

— ధృష్టా బ్రాహ్మణాపంతుకః గర్హరథశక్రంబు భూమిం గ్రుంగట. —

క. భూసుర శాపంబున నిదె, యీ సూతజరథముచక్ర శ మిలఁ గ్రుంగెను వీ
తానుఁ డగు నీరఁ డని నేనానముదయముగృక్తిము విగ్ధనం బలికె న్నచా.

841

వ. పరశురామకత్తం బయినభార్గవాత్మం బనుపేరిటియూనియూసాధనం బష్టము
రాధేయునకుం బ్రతిభానింప కుండ డాపటికెల్లు. ¹ గ్రుంగినఁ దేను ఘోరితె నట్లు
జామదగ్నమహీసురులశాపంబు లస్త్రబలంబునకు రథంబునకు వైకల్యం బాపా
దించి చిక్కువఱుచుటయును సర్పముఖశరం బాధంగి నిష్ఫలప్రయత్నిం బగుట
యును దనమనంబున నొ వ్వడరి యుక్కన్లుండు గరింబులు వియ్యుచు.

842

తే. ధర్మవాదులు ధర్మతత్త్వప్రధాన, చిత్తు లగువారిఁ బూని రక్షింతు ధర్మ
మందు రది బొంకు గావించె శ నతులధర్మ, శీలుఁ డగునాకు ధర్మవ్రత సెలవ్రత.

క. అని ధర్మంబును చూడఁగఁ, దను నర్జును బాణవిరతి శ ² దద్దయువడిఁ దాఁ
కినఁ గర్ణుండు విపాదంబున వెండియుఁ బెద్ద దూఱు శ భూవరముఖ్యా.

844

క. కన లభిక మైన లా వె, క్కినయయ్యంగవతి నొందె శ గృష్ణాక్షులుగ
సునిశితశరములు మఱియుం, జొనిపెను దనధైర్యమహిమ శ సురశిల్పివం.

845

వ. అలిగి యర్జునుం డాశీవిషంబులుంబోనివిశిఖంబు లాఱుకర్ణమీ నుచ్చిచన నేసిసం
గ్రోధభాసితుం డై యతండు బ్రహ్మాత్మంబు ప్రయోగించుటయు నష్టాక్షం డైం
ద్రాత్మంబు ప్రయోగించిన.

846

- క. అమితబలం బగుబ్రహ్మత్రుముచే నయ్యత్ర మవహృతం బగుటయుఁ జె
త్రమున వివాదము దనుకఁగఁగఁమలాటుండు గారవమునఁగాండివితోడన్. 847
- వ. నీయత్రం బిప్పుడు కర్ణాత్రంబుచేత విధ్వస్తం బయ్యె నిట్లు గా నేల యన
వునుఁ గవ్వడి బ్రహ్మత్రప్రయోగంబున నమ్మహానీయసాధనంబు బాధితంబు సేసి
రాధేమాంగంబుబాణజాలంబులంబొదివి నొప్పించిన నమ్మేటిమగండుగాండివంబు
మార్చి కోటిఁ బాసి పో నేసిన నానవ్యసాది మగుక నమర్చి మార్గణంబులు నిగి
డించిన రయంబున నానూతపుత్రుమాడ్కి కమ్మార్చి యూడుట దోచ కుండ
నవ్వీరుండు వివ్వచ్చువిశిఖంబులు వారించి యతని నొంచిన వెండియుఁ బుండరీ
కాటుండు నహ సాక్షనందను నుద్దేశించి. 848
- క. నిను నొంచువాఁడ కర్ణుం, డనితరసులభ ప్రకార శ్ర మగుభుజవీర్యం
బున ¹ననమానోజ్జ్వలభే,లనమునఁ దెగటార్చు శరవిశ్లాస²నిరూఢా. 849
- వ. అనునప్పుడు విషవిస్ఫురద్యుభంగభంగికం బైనబాణంబు రాద్రమంత్రనహితంబు
సేసి కర్ణుండు పార్థప్రాణంబులు గొన నవ్వలించి పంధింప మున్ను కొండొక క్రుం
గినచక్రంబు ³కుండ మునుంగం దిగఁబడిన నొడ్డగెడనై యరదం బేటునకుననువీక
తక్కిన నుక్కటి యక్కర్ణుండు ప్రతీకారంబు లగురోషవివాదంబులఁ గన్నీకొలుక
రథంబు దిగి కవ్వడిదెను గనుంగొనుచు నిట్లనియె. 850
- సీ. అరదంబుచక్రంబు శ్ర ధరఁ జాలఁ గ్రుంగిన, నెత్తై నంతకు శ్ర నేయ కుండు
మేను భూమిస్థుండ శ్ర నీవు రథస్థుండ, వియ్యడఁ దగ వగు శ్ర నేయ కునికి
విరిదలవానిని శ్ర విరథుని నాయుధం, బిడినవానిని శూరు శ్ర లేమ రెండు
మహిని శూరుండ వసుకమాత్ర గా దుత్తమ,కులుఁడవు రణధర్మకోవిదుండ
- ఆ. విట్టిసీవు దగినయట్టిభంగిన యని, నేయ వలయు నిట్లు శ్ర సెప్పు తెల్లఁ
బాడి యేర్పడంగఁ బలుకుట గాని గో,విందునకును నీకు శ్ర వెఱచి కాదు. 851
- వ. అనిన విని యచ్యుతుం డతని కిట్లనియె. 852
- క. ఏమీ తగవును ధర్మము, నీమనమున నేడ వుట్టినే గర్వము ను
ద్దామదురభిమానము నే,లా మఱచితి కర్ణ మా చక్రం బెట వోయెన్. 853
- ఆ. పరమధర్మవరులు శ్ర పాండుభూవల్లభ,సుతులు వారి నతుల్యశుభములొందు
ధర్మహీను లైనశూర్తరాష్ట్రులకుఁ బా,టిల్లు నివ్వధమున శ్ర నెల్లచేటు. 854
- వ. దీనికి సీవు కటకటంబడినం బోవునే యని పలికి వెండియు. 855
- సీ. గొంతియ నందఱుగొనుకులు సుపులై, యుండంగ లక్కయిల్ శ్ర మండఁ జేసి
కవలంపుజూడంబు శ్ర ఘటియించి ధర్మాత్ముఁ, డగుధర్మసుకునిరి శ్రయవహరించి
యంతఁ బోవక ద్రువదాత్ముఁ డెచ్చి న,భాస్థలి నమ్మయి శ్ర భంగపఱచి
యమ్మహాత్ముల జంప శ్ర నడచికి ఘోషయా,త్రావిధిసంఘమున శ్ర దాడివెట్టి

తే. బాలు నభిమన్యు నొక్కని క బహురథికులఁ
బనిచి చంపించె మీనుయోధనుఁడు తలఁపఁ
గానియిప్పవముల కాదికర్త మీ
యిన్నియెడలను నీపాడి క యెందుఁ బోయె.

356

వ. అని యిట్లు కృష్ణుండు గర్జితో నాడునూటలఁ దోడ్తోడం బెరిగినయద్ధనంబయ్య
మనంబురోమానలంబు రోమకూపంబులఁ బటుజ్వాలారూపంబుల వెడలుట యతి
విస్తయప్రదంబై యుండ నయ్యుగమూర్తి నముదగ్రవరాక్రమంబునంగురియ్య
పటుబాణాసారంబు వారించి యవ్వీరునంగంబున నయ్యంగపతి నిశితాస్త్రంబులు
నిగిడించుట మహాదృఢతం బయ్యె నత్రైఱంగున నీడంబోక పెనంగునతం డతిరయం
బున నన్నరునిం బదిదొడ్డనారనంబుల నొప్పించిన నత్తేశోధనుం డాజ్యధారాచ్చ
టాసేకంబున నుద్రేకంబు నొందినహుతవహుంబునుం బోలె మండ్లి శత్రునం
త్రాననంబును మిత్తోల్లాననంబును బ్రగుణమణిహంబూసదమయంబును జనప్ర
స్తుతిపాత్రంబును హస్తీక్షౌర్యకంబును నగునతని కీతనంబుఁ గనకపుంఖప్రభా
భాసితం బైనఫల్లంబునఁ బడనేసినం గౌరవులు నిజయశోబలదర్శియంబుల
మొత్తంబులు వడుటగాఁ దలంచుచు హాహాకారంబులతో నారాధేయనిదెస
నిరాశులై రట్లు ప్రస్థితకేతుపాతనం బాచరించి 1/2 దానం గనలి కర్ణుం
డతినిశితకూరనారాచజాలంబులు గృహ్హర్షుల మీఁదం గురిసి వెగడుపడిది
యరదంబుపిటిందికిఁ ముక్కుకిందికి మూఁపు సానిసి లావున నెత్తిన రథచక్రంబు
విడువక భూమి గులవర్వరకాననముద్ర నహితం బాఱుగుళుబు లెగసె నట్లు
కర్ణుడు రథంబు నిలిపి మీఁదికిం జని యెప్పటి బాణంబు సుధింప వెడియఁ
జక్రంబు క్రుంగినఁ గ్రమ్మట రథంబుడిగి యెత్త నమరె నయ్యవనరంబునఁగృహ్హ
వసువునం) గ్గిడి దోడన.

357

మ. కులిశ ప్రస్ఫురణావహాననవిభాగగుచ్ఛంబులం గల్గి యాఁ
కలిమై వచ్చుకృతాంతువక్త్ర మన నుగ్రం బై మురారాతిరు
ద్రులచక్రంబును శూలముం దెగడుచుం క గూరంపుటా ప్పారు నం
జలికం బైనమహాస్త్రముం దొడివి కర్ణుం బుబ్బునం జేయుచున్.

358

క. ఏను దనశృరణంబున, దానంబున గురుజవాభిరర్పణమున ని
త్యానూన ప్రతిఱియఁడ, నేనియూఁ గర్ణుతలఁ ద్రెంచు క నీకర మనియెన్.

359

క. అని తెగ నిండఁ దిగిచి యేసిన నయ్యుత్తంబు రోద్యపికుహరంబుం
దనమెఱుఁగుల నించుచు నిను, మొనలజనుల గాఢమూర్ఛముచుచు నిగిడెన్.

—అర్జునప్రముక్తం బగుహోరకరంబు గర్జునికంబుఁ ద్రుంచుట, యి—

చ. నినదనిముదప్పటస్ఫురణ క నింగి పగుల్చుగ సర్వభూతకం

వన మగు చమ్మయిన్ నిగిడి య పార్థవన తమ యేమి సెప్పుదుం
దునిమి శిరంబు ర క్తమునఁ య దోగుమఁ గర్జునియట్ట వజ్రఘో
రనిపాతిఁ గూలుగైరికధరరాధరముం ¹దలఁపింపఁ బట్టుగన్.

861

క. చరమగిరినుండి పడియెను, తరణికరణి నూతపుత్తుల వడఁ గాంతి
స్ఫురణోజ్జ్వలంబు నతిసుం, దరమును నగుకాయ మట్లు య ధరణిం బడియెన్.

862

తే. అధివ యంతన కను విచ్చి య యభిలషనులు

గనుఁగొనంగ నయ్యజ్జ్వలతనువు విడిచి

చని నముద్దీప్త మైన తేజంబు వారి

జాప్తబింబంబు సొచ్చె న య త్యద్భుతముగ.

863

వ. అట్టియెడ.

864

క. వినుము మహీసురుశాపము, మనుజేంద్రా సూతపుత్తుమరణాంతం బై
యునికినొ రథచక్రము మేదినిఁ గ్రుంగుట లేక తొంటికి లెఱఁగున నుండెన్.

865

తే. దారుణాస్త్రజాలంఘల్యవైరిసైన్య, తాప మొనరించి యాసూత్యతనయతరణి
పార్థదు స్తరకాలవైరభవము గడవ, ననువు లేమి నవ్యధమున య న్నమించె.

866

క. నూతనమాజును పడినం, బ్రీతిం బొంచాలు రార్యఁ య జెల్లుగఁ దూర్య
వ్రాతంబు సెలఁగ నమ్మోదాతిశయము వొండె బొండ్రవాసీకంబుల్.

867

క. నిడుఁగేలుగ బలుతోడలు, న్నెడఁదయరము నై రణావనం గర్జునోడల్
పడి యున్నఁగని విషాదం, బడరి తొలఁగుమాస్కిఁ గ్రుంక య నర్కుం దంతన్.

తే. నిర్గతస్రావ రాధేయు య నిజకరములఁ, గరుణవెంపున నంటుట య కారణముగఁ
బావనస్తాన మొనరింపఁ య భోవునట్టు, లవరజలనిధిలోనికి య నరిగె నినుఁడు.

869

వ. అప్పుడు.

870

తే. కానుఁ బాసినకమలంబుకరఁగి బొలుచు

కర్ణులల యిలఁ బడియు నుగ్రదీర్ఘ కాలతి

నొప్పునట్టయుఁ జూచి కేళిల్కుండు నీడము

ద్రెస్సి మో డైనయరదంబు య ద్రిప్పె నధివ.

871

క. బలికవువన నాబోతుం, బులి గొనినం బసులు వాఱునోలికిఁ స్తోభో
జ్జ్వలుఁ డగుపార్థుడు కర్ణునిఁ, బొలియించిన నీదు సైన్యములు వెఱఁ బఱచెన్.

తే. దీపవృత్తి కల్కుండు నీరసేనజనులు, నల్లు పాంచాలు రుబ్బున య నార్యసిగ్గు
వడక పాండవమధ్యమునీడము మరలి, మరలి చూచుచుఁ బాతిరిమనుషనాథ.

ఉ. గాంధీవము క్తబాణమునఁ య గర్జుడు గూలుటయుం దలంకి క
ల్కుం డరదంబు దోలుటయు య నొక్క ముగి య భవదీయసేన లాం
దొండకలంగి పాటుటయు య నుల నీతం దయి చూచి వాయువు

త్రుండు మహావిరావమున క్క రోదసి పిక్కటిలంగ నార్చినన్.

874

క. ఆ నిడదంబునఁ బొండవ, సైనికహృదయములు సౌఖ్యసంపద నొండొ
మానవనాథ భవత్సరః, మానవములు శోకఘూర్ణమానము లయ్యెన్.

875

ప. ఇచ్చిధంబున నరదంబు దోలికొని యరిగి యమ్మద్రవతి బాష్పాకులలోచనుండును
దీనాననుండును నుదీర్థరః శ్వాసుండును నై యన్నకొరవేశ్వరుం డేరం జని
యరనితో ని ట్టనియె.

876

చ. నరవర యెందుఁ జూడమె ర్గణంబులు గర్జుండు నర్జునుండు నం
గిర మొనరింతురే యటులు క్క క్రౌర్యరూఢికి దివ్య లొంది ర
చ్చెగు వది యట్టు లుండె విను క్క చెప్పెద నెంతయు భీతి బొంది రా
హరియు నరుండుఁ గర్జునః క్క కంత విభాత్యండు దప్పె వానికిన్.

877

ప. అని వెండియు.

878

మ. ధరణీచక్రము నీవ యేలుటకు నుగ్రత్సాహంబు వాటించి పో
రిరి ప్రాణంబులు డాఁచమిం బడిరి వీరరిం జూడు మంచుం దురం
గ రథేభంబులు చుట్టుఁ గూలి వికటాకారంబు లై యుండ నొ
ప్పి రణోద్ధిం బడి యన్నభూవతులఁ జూపెం జూపి యా రాజతోన్.

879

ప. మఱియు నమ్మద్రవతి యింద్రయమవరుణకు బేరులఁ బోల్పం దనియంతరింతలు
మేటిమగలు మనకార్యంబున కై శౌర్యంబును బాహువీర్యంబును మెఱియించి
దైర్యంబు వొగ డొండం బెనంగుట విఫలం బగుట విధిక్పరంబు దీనికి వగవం
బని లే దని చెప్పి ధనుఃఖండంబుల నాయధశకలంబులఁ గేతనాలవత్ర చామర
గజఘంటాతురంగకింకిణులతునియలం గంకణ కేయారహారమకుటంబులతుమ్మళ్ల
నభిరామభీషణం బగురణంగణంబు నూపి నీకయి పెనంగి నమనీనసైన్యంబు
నాలోకింపు మనునప్పు డసురాంతపార్థులు పాంచజన్యదేవదత్తంబులు పూరిం
చిన నింగి వగుల్చునమ్మహారవంబున గుండీయ లవిసి కురుబలంబు లత్యంతవిక
లంబు లయి వినిపాతిరరావణనందనుఁ డగుసుమిత్రానందసుసేనానానంబున
భయం బంది పఱచుదానవసేనలచందంబున నీకొడు కున్న నెలవు విడిచి వలియం
బాటిన బెలబెలం బాటునక్కురుపతితో నాశల్యండు సంభ్యాసమయం బయ్యె
నేటికిఁ గయ్యంబు సాలింపుము వేగుటయుఁ జేయవలయుకర్ణంబు నూచికొంద
మనియె నట్టియెడఁ గృపాశ్చిత్తామకృతవర్మకకునిసుశర్మవృథృతు లగుదొరలు
పొండవజయంబునకు దైవ్యంబు నొందినయాననంబులతో నిశ్వాసంబులు నిగుడ
నక్కురువతిఁ డేరం జనుడెంచిన నతండు మూఁతల మరల్చ రామియు ధోరల
యత్సాహనైకల్యంబును శత్రుమాటలతెఱంగు నూహించి మరలి కర్ణుం
బేక్కొని విలాపంబునీయుచు హాకర్ణ హాకర్ణ యనునెలుంగులతో ² (బలంబులఁ

దివియ నియమించినం దివిసి) కారవులు దోడం జనుడేర నిజశిబిరంబునకుం
బోయె నప్పేవుట జూదంబున నోడి పాండునృపకుమారులు పురంబు వెడలి
యడవికిం బోవునప్పటిభంగి యై యుండె నయ్యవనరంబున. 880

చ. తనువులఁ గర్ణబాణము లుగదా త్రగతిం జెలు వొండఁ గారవుల్
కనుకనిఁ బాట శౌరియును శ్ర గవ్వడియుఁ వెలుఁ గొంది రొక్కడ
న్వీనుతమరీచు లై పొడిచి శ్ర నిర్భరసంతమనంబు నల్లడం
జన నభిరామమూర్తు లగురచంద్రుని సూర్యునిఁ బోల్చు బట్టుగన్. 881

త. ఇ ట్లాప్పి యమ్మెఱుంగుటమ్ములు వెఱికి వైచి యొందోరులయాననంబు లాలో
కించి రాత్రి ముఖం బయ్యె విరోధుల వెనుకొనుటకు సమయంబు గాదని సంభా
షణంబులు నేసి తమసేనలం దివియ నియమించి. 882

తే. బలునిఁ డెగటార్చి మరలుగోరవతియు హరియుఁ
బోలెఁ గర్ణుని నమయించి శ్ర లీల మెఱయ
మరలి రత్యంతమోదనంభరితు లగుచుఁ
గవ్వడియుఁ గృష్ణుఁడను బంధుశ్రగణము లలర. 883

వ. అప్పుడు దివ్య లన్నరనారాయణుల ననేక ప్రకారంబులం బ్రశంసించుచు నిజ
నివాసంబులకుం జనిరి పాండవసేనాజనంబులు సంతసంబునఁ జేలుచు ధనంజయుం
డెలంగి పొగడుచుం బోయి రివ్వధంబున జయంబునం బొంపిరివోవుచుఁ బాండ
వులు విడిదల కరిగి ధర్మనందనునగరి మొగసాలఁ జొచ్చి రట్టియెడ. 884

క. చెన్నునఁ బాంచాలురు మును, ము న్నానృపుకడకు నేగి శ్ర ముదితాత్మ్యం డై
యొన్నయతినిఁ గని దీవన,ల న్నతులను నమ్మదానుశ్రవామములఁ దగన్. 885

వ. గారవించిరి విష్వచ్చుండు వేగంబ యరదంబు డిగ్గి చని యజ్ఞవతిచరణంబులకుఁ
బ్రణతుం డైన సతిం డెత్తి యాలింగనంబును మూర్ధఘ్రాణంబును జేసి భీమ
నకులసహదేవు లన్నరదేవోత్తమునకుఁ బ్రణమిల్లి పార్థుం గొంగిలించిరి కృష్ణ
సాత్యకు లప్పొండవాగ్రజునకు నవినయప్రణామంబు లాచరించిన నమ్మహీవరుం
డభివందించె నప్పుడు కృష్ణుం డతని కి ట్లనియె. 886

... కృష్ణుడు ధర్మరాజుతో మరలసంభాషణ చేయుట. ...

క. భువనము లన్నియు నొక్కటఁ, గవిసియుఁ గర్ణుఁ బరిమార్చుకొనోపునె భూ
ధవ భవభీముగోధాగ్ని విహతుఁ డై క్రొగెఁ గాక శ్ర నిక్కం బరయన్. 887

అ. రథికివర్ణుఁ డైస్యరాధేయుపాలిసిన,యపుడ యెల్లఁ బాలిసె శ్ర నని తలంపు
కారవుల కడంగె శ్ర వైరంబు నీ కింక, నెదురు లేదు ప్రీతిఁ శ్ర బొడలు మధివ. 888

చ. అన విని యమ్మురాంతకున శ్ర కానృపుఁ డి ట్లను నీవు చక్కఁ జూ
చిన సులభంబు శోభనము శ్ర శ్రీధర నీదగుకూర్చి కేను భా

జన మట నాకు దుష్కరమై శత్రుజయంబు భవత్ప్రసాదజీ
వనులము మాకు సంపదలు శ వచ్చు నవశ్యము నింత నమ్ముదున్.

889

ఆ. అఖిలరక్షకుండ శ వగునీకు భక్తుల, మైనమమ్ము గాచు శ టరుడె తలఁప
భయము నెవ్వగయును శ బాసి నాకంటికి, నిదుర వచ్చు నేడు శ నీరజాన్.

890

వ. అనవుడు నచ్యుతుండు.

891

చ. మనమునఁ గూర్తు గాన తగుమాటల నాకుఁ బ్రియం బొనర్చుటా
ప్పును విను మీజయంబునకు శ భూవర యేను నిమిత్తమాత్ర మీ
యనుజులు నీమఱిందులు ముహూద్భుతవిక్ర మశీలు రిట్టిని
న్న నొకఁడు పోర మార్కొనఁగ శ నూల్కొని రూపఱ కుండ నేర్చునే.

892

వ. అని యిట్లు మధురనల్లవసౌఖ్యంబు నొంది ధర్మనందనుండు పాలికలను సూచు
వేడుక దనకుం బుట్టినఁ గృష్ణునితోడం జెప్పియతం డనుమతినేయం గాలవాలం
బులు దంతనర్ణంబులు నగురథ్యంబులఁ దనరథంబునఁ బూనించి యారో
హణంబు నేసి కరదీపికానవాన్తంబులు వెలుంగ నమస్తబంధుమిత్ర సోదరవరి
వృతుం డై యరుగునప్పుడు కృష్ణు నాలోకించి.

893

ఆ. నకలధరణివలయశాస్త్రాజ్యమునకు నేఁ, డేను భర్త నైతి శ నెల్లచెంపు
గలిగి నీడుకరుణఁ శ గడిదిమగం డగు, వగతుఁ డశ్రమమునఁ శ దెగుటఁజేసి.

894

క. అని కీర్తించుచు వరుఁ గనుఁగొని యగ్గించుచు ముదంబు శ గూరినమదితోఁ
జని కర్ణనిశిరమును ద, త్రనయులగాత్రములుఁ జూచె శ ధరణీనాథా.

895

వ. చూచి త న్నప్పుడు గ్రమ్ము జన్మించినవానిఁ గాఁ దలంచి యావదలకుం బాసి
సంపదలకు భాజనంబు నైతి నని యూఱిల్లి యుల్లాసంబున మరలె నిట్లు కర్ణ
సాగరంబు గడవ నీది పాండునందనులు పరమానందంబు నొంది రని సంజయుండు
ధృతరాష్ట్రునికుం జెప్పె నని జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె.

896

చ. అనలుఁడు భాస్కరుండును సుభదాంశుఁడు వధ్వరసం ప్రవర్తకుల్
వినుము నరేంద్ర యీశ్రతువు శ విష్ణుమయం బిది నిర్వహించి ర
ర్జునుఁడును గర్జుఁడు నమర్యరూపమునం దగ నీ ప్రబంధ మిం
పొనరఁ బఠించినా వినిన శ నొందు నరుం జరసౌఖ్యసంపదల్.

897

వ. అనుటయు.

898

చ. ప్రకటమహార్థసారభవ్యరాశరసందనవాక్యమంజరి
ప్రకరనమర్పితా పరమృపావననామ జగత్ప్రయ్యావిధా
యకపరిరక్షక ప్రతిసమాహృతికారకచి త్రవృత్తిభా
వక భవబంధమోచన ద్వివాకరచంద్రకృతానులోచనా.

899

క. వినతదురితనిరసనశుభ, జననకలాకల్ప¹చరణసంభావన పా
వనతటికిమూల్య సమ, నైవిగమనంజేన్య వరమృతంబుమిహృద్యా. 400

మాలిని కరణఫలపరిత్యాగ ప్రతోదాత్తచేతః

పరిణత²సుఖీత్యభ్రాజమానా నతాంహా

నిరసనచరణాజ్ఞోన్నీద్రతా రాజమానా

నిరవధిపరిణాహా³ నిర్భరానందచేహా. 401

గద్యము. ఇది శ్రీమదాభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యశ్చుత్త బుధారాధనవిరాజి
తిక్కవసామయాజిప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారతంబునఁ గల్గవర్వంబునందు నర్వం
బును దృఢీయాశ్వాసము. 402

శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతమునందలి

కర్ణపర్వము సమాప్తము.

1. క. దివ్యకరణసుమంభా, వనతటికి. 2. గ. ప్రతోదాత్తచేతః. 3. క. మఖతీక. గ. సుఖదేవ-
భా. మునుజీక. భ్రాజమానా. 4. క. సుఖవీక. భ్రాజమానా. 5. క. నాంభోనిధిప్రభాంబునా. 6.

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీమదాంధమహాభారతము

శల్యవర్షము, ప్రథమాశ్వాసము.

గిరిజానమనాయమ

హాగ్గురుతరశుభగనంపదాలంబనదా

యోగిజనక్షేమనమీ

హాగర్భితడివ్యచిత్త హరిహరనాథా.

1

క. దేవా జనమేజయధా, శ్రీవల్లభః శుక్కుశర్వరేఖాసామ్య

శ్రీవిలసితుః డైయిట్లనుఁ, దావైశంపాయును కురదాత్తవినీతిన్.

2

క. దురమున నమ్మెయిఁ గర్ణుడు, పరిమార్పొబడిన నల్వపరిజనుఁ డై య

క్కురుపతి యజయ్యు లగున, య్యరులయెడం బివప న్బు లయ్యె మునీంద్రాః,

తే. ఏను మును విన్నయక్కొర ల వేంద్రపాంశు

విభుతమాశలచరితంబు ల వేడ్కఁ జెంచె

జెవులతియ్యంబు దళుకొల్తఁ ల జెప్ప మనఘ

వారి దైన మనంతరకవర్తనంబు.

4

వ. అని యడిగిన వైశంపాయునుం డమ్మహీనాయకున కిట్లనియె నట్లు కర్ణుడుదెగిన

దుర్యోధనుండు హతానశిష్టసహనరులు పరివేష్టించఁ గొంచెపుమూఁకలతోడ

విడిదలకుం జని సుహృజ్జనంబులు దేర్పవిషాదం బుడిగి నముత్సాహదోహలి యై

శల్యునిం దనకు సేనాపతిఁ గావించి వేగుటయు బలువును బొలువును జెలయఁ

బాలికలనికి నడచె బొండ్లవేయులును ¹(బలంబులతోడం) బన్ని యేలేంచిన²(న

య్యిరువాఁగునకు) సురాసురసమరంబును జోనినగ్రామం బయ్యె నంత మధ్యా

హ్నంబున నమ్మద్రపతి యుత్తిరుపరాక్రమంబునం దెగియెఁ బడంపడి భటులు

జెలులుఁ జీట్టంబులును నమసిన నుక్కు దక్కి యుక్కురువిభుం డనిపని సాలించి

వెఱఁ బొందెనుడెందంబుతో నొక్కగుండును దొలంగం బాటి యొక్కమడుపు

సొచ్చి దాఁగి యూడె నట గెలుపునుబ్బునం బొంపిరివోపుపాండవేము లతం దర

దునికి యెఱింగి యయ్యెడకు నరిగి నలిరేగి చుట్టుముట్టి పిరిచిన పెడలి వడముసి
తోడిపెనుకువం బెద్దయ్యంబొద్దు పెనంగి యా భూనాథుండు బ్రాహ్మ సాలవ్రాలి
నప్పుడు ¹భీముగదాభూతంబునఁ దొడలు విఱిగి పడియె నంత నిశానమయంబున
నశ్వత్థామ గృవకృతవర్షులు దనకుం దోడుగా ధర్మనందనస్కంధావారంబుఁ
బొదివి పాంచాలప్రభద్రకమార్త్యప్రభృతిశేషస్సైన్యంబుల సమయించె మఱు
నాఁడు సంజయుండు కురుక్షేత్రంబునందుండి పూర్వాహ్లాంబునఁ గరివగరంబున
కరుగుదెంచి.

5

చ. పోరిఁబారి మోము బాష్పజలపూరము గ్రమ్మఁగ నూర్ధ్వబాహుఁ డై
చరణయుగంబు దొట్టవడ శ సంభృతశోకత రాజపీఠి న
వ్వరిఁ గని యైన హామహిత్యవైభవ హాభృతరాష్ట్రపుత్ర హా
కరిపురనాథ యం చెలుఁగు శ గద్గదికం దగులంగ నేమృచున్.

6

క. జననయనచకోరానందనుఁ డగున్మవచంద్రుఁ డనుచిత్తం బయినవిధం
బున నస్తమించె నంచుం, ²దనుడోలనభరితభూరిత్యదైన్యం డగుచున్

7

వ. చని ధృతరాష్ట్రమందిరంబు ప్రవేశించి లోపలికొలువున గాంధారియుం గోడం
దును విదురుండును మఱియును దగుచుట్టంబులునుం బరివేష్టించఁ గర్ణులేమికిఁ
బ్రేముడించువలుకులు సెల్ల నుల్లంబు దురపిల్ల నున్నయన్నరనాథుంగని డగ్గత్తిక
వెట్టుచుఁ దనపేరు సెప్పికొని చేరి పాదప్రణామం బాచరించి యేడ్పు బెరయు
నెలుంగుతో నిట్లనియె.

8

నీ. జననాథ శబ్దంబునను సేదబలుఁడు గీ,టవఁగె నుచూపుడు శ మడిసె నకల
సంకల్పకులు గడతచనిరి శాంభోజశ,తానికములు తెగ్గటాతె యవన
పార్వతీయమైచ్చరబలుములు ద్రుగె నల్,దిక్కులమన్నీలుఁ శ దక్కుఁగలుగు
నరనాయకులును జగచ్చిరి కుమారులు గల్గ,మందఱుఁ దెగిరి కర్ణాత్మజులును

తే. బాలిసి రయ్య వృకోదరుశవలుకు.దప్ప, కుండఁ దదదావండ ప్రచండనిహతి
రెండుదొడలును విఱిగి ధర్మత్రై బెయవఁ, గూలిరూపతి రారాజ్యధూర్జియంగె.

వ. మఱియు ధృష్టద్యుమ్నుఁడును శీఖండియు నుత్తమాజాండును యుధామన్యుండును
లోనుగాఁ గలపాంచాలురును జేరి మార్త్యప్రభద్రకవభృతబలంబులు లోనుగా
నవశిష్టదనంబులునునీనునుమలెన ప్రతివింధ్యాదిద్రావదేయులును నకలరథసామజ
ఘోటకసుభటసమీలంబుగా మృతిఁ బొందె రిల్లు కౌరవశిబిరంబుకు బాండవ
స్కంధాపారంబును విధివశంబున ³వనితావశేషంబులయ్యెనిందుఁ గృవకృతవర్షు
లు నశ్వత్థామయుఁగా మువ్వరును నంచుఁ బాదప్ర లేవురును గృష్ణసాత్వకులుగా
నేమృదును భవత్కుతుం డయినయూయూక్తుండును కేషించి రివ్విధంబునఁ బరుసో

1. క. తానుబడియె-జ. తాను వ్రాలె-పంక. 2. గ. తనలోప-జ. తనదోహ-భరిత. 3. గ. నిరక
తేజులు యెయ్యె.

- తే. వధికబలమిచ్చినాడుండ శ్రీ వై నసికుఁ, బాండుపుత్రులచేత నశక్తులఁ జావు
వచ్చెనిచ్చులు భక్తిమై శ్రీ వచ్చి కొలిచి, గారవింప నిం శవ్వరు శ్రీ గలరునాకు. 18
- వ. కయ్యంపుమాట వుట్టిన యప్పుడు నీవు నాతోడ. 19
- కా. చాపాచార్యుఁడు భీష్ముఁడుం గృపుఁడు నశశ్వత్థామయుం గల్గ నా
కీపాండుఁడీతివలపుత్రు లెను రిం శ్రీ దెవ్వాఁడు దృవ్యమృజా
వ్యాపారం ఁనిఁ గర్ణుఁ డొక్కఁడును మార్యం జేయు మువ్వాణవి
ద్యాపారీణత గెల్లు నొక్కఁడన యే శ్రీ నయ్యేవురగా వ్రేల్చిడిన్. 20
- తే. మున్ను చెప్పినవారు గా శ్రీ శన్నఁ గలరు, సుమ్ము బాహ్నికభగదత్త శ్రీ సోమదత్త
శకునిభూరిశ్రవశ్వలశిల్పసింధు, రాజవిందానువిందాదిరధికవరులు. 21
- క. ఏనును గర్ణుఁడుఁ దమ్ములు, నానలువురు వీరు లెన శ్రీ నటు సూకు వృథా
సూనుల నెల్లు జయించెద, నో నమ్ముము నాబలంబునను గలిరనంబున్. 22
- క. అని యాఱిసిల్లఁ బలికిన, విని భవదీయానివార్యవిక్రమమునఁ బాం
డునరేంద్ర సుతులు దెగుదుర, యని తలఁచితి నీవే లెగితె శ్రీ యవ్వరులచేన్. 23
- క. అమరనదీరనయ్యుఁడు సిం, హము గాక నరుండె పార్థుఁ శ్రీ డట్టిమహాత్ముఁ
నమయించె నట్లు జంబుక, నముని శిఖండిఁ గొని విధి కర్తనాధ్యము గలదే. 24
- చ. శరగురుఁ డట్టియోధుఁ డట శ్రీ చచ్చె ననిగా దొర గానివానిచే
మెరవున లావునన్ జనులు శ్రీ వెక్కన మందఁగఁ జేయు సింధుభూ
వరుఁ డట రిత్తవోయె ననివార్యుల బాహ్నిక సోమదత్తులం
బరు లవలీలఁ జంపి ర ట శ్రీ పల్కుదు నే మని యేను దైవమున్. 25
- క. నీనమ్మనభూరిశ్రీ వ్రుఁ, డేనికలా వరఁడు నెందు శ్రీ నెన లేనిమగం
దై నభగదత్తుడును నీవ, మ్రొవ లెఱుం గట్టె యేమి శ్రీ యందుఁ గుమారా. 26
- ఉ. నచ్చిన కర్ణువిక్రమమునం బరవీరులయం దొకండును
జచ్చుటలేదు దుర్దమము శ్రీ శల్యభూజావిభవంబు లోకముల్
మెచ్చినయట్టి దందు నొకశ్రమేలు వినంబడ దమ్మహాత్ములన్
ముచ్చులఁజంపినట్లులు పరుల్ దెగటార్చిరి దైవమిచ్చినన్. 27
- తే. కొడుక తమ్ములు దోడ్పడఁగడఁగి శత్రువరుల గెలిచెనంటిక్కొక్కఁడునక్క
కుండ నీరమ్ముఁగుఱ్ఱులసూచముట్టు, గొనియెనే విధి యేగరిఁ శ్రీ జనుమఁజెపును.
- క. కదిసి వననుజుఁడు తెల్లుగ, గద వ్రేసినఁ దొడలు విడిగి శ్రీ కయ్యపునేలన్
మద మఱి వసివప్పుడు నీ, మది నేమని తలఁచితో కురూర యెఱుంగన్. 29
- వ. అని వెక్కుభంగుల విలపించి. 30
- చ. తలవఁగ భాగ్యవంతుల కురూరత్తగుభం బరు: గాక పుష్కాహీ
నుల కది గల్గ నెప్పునె తరూధవు లాఱిసి వోయి రికగా

నలఁ జరియింపఁ జోవుటయ ॥ నా కుచితం బటు గాక చండి నై
నిలిచితి నేని మాటలన ॥ నిచ్చలు భీముఁడు చూచుచుండఁడే.

31

క. విను దుర్యోధనదుశ్శాసనులఁ బలికి పలికి నిచ్చుచావుగ నప్ప
వని యలఁచుఁ గాన యడవికిఁ, జనుటయ మేలైన తెఱఁగు ॥ సంజయనాకున్.

32

ప. అని పలికి యర్జునదుఃఖమాపితస్యాంతుండగుచు నమ్మహికాంతుండు నిట్టూర్పు
నిగిడించి యా సూతనందనున కి ట్లనియె.

33

క. సురనరిదాత్మజుఁడును శర, గురుఁడును గర్గుండుఁ దెగటరకుం దలఁకక యె
వ్వరిబాహుబలము గొని యే, మరి కోల్లల సేసికొక్కొ ॥ మనవా రనికన్.

34

ప. అని తనకొడుకుచలం బూహించి.

35

చ. మను విదురుండు సెప్పె నతిమూర్ఖమనోగతి యైనయీసుయో
ధనుచరితంబు గీ డఖలభాత్రిజనంబులకుం బొనర్చు నా
శన మని దానిఁ గొందఁ జివ్విచారులు పాటిగఁ బట్టరైరి నా
కును మది వారి కెట్లటలు ॥ కుత్సిత మయ్యె విధాత త్రిప్పనన్.

36

క. అప్పు డటు లతఁడు సెప్పఁగఁ, దప్పఁ దలంచినఫలంబు ॥ దగఁ గురువక పోఁ
జొప్పుడునె సూతనందన, చెప్పు మనికి నెవ్వఁ డమరె ॥ సేనాపతి యై.

37

చ. దురమున నర్జున ప్రకట్యదోర్విభవంబు నెదుర్చు జాలు ను
ద్ధరుఁ డొకరుండు గల్గెనె వికృతాభిరూపిభిలంబును శత్రుఁ డె
వ్వరిభుజశక్తిఁ జిక్కఁ గురువర్గమునందయ మెట్లు సెల్లెడు
స్తరబలభాసిభీమునిగర్జనం బుడియెం గురుముఖ్యుల డెమ్మయిన్.

38

ప. కృపకృతపరాక్రష్టామా లెబ్బంగి బ్రతికిరి ధృష్టద్యుమ్నుశిఖండిప్రముఖసాంఘా
లురును జేది మాత్స్యప్రభ్రక ప్రభృతిబలంబులును నామనుమ లైన ప్రతివిం
ధ్యాదిద్రావదేయులును దక్కునుం గలుగుయోధవీరులు నెవ్విధంబున మృతిఁ
బొందిరి పాండవు లేవురును బద్ధనాథసాత్వకులును యయత్తుండును నెత్తెఱుం
గునఁ దెగటారక తప్పిరింతయుఁ బరిపాటిఁ దేటవడం జెప్పుమనిన వినినంజయుండు
ధృతరాష్ట్రున కి ట్లనియె.

39

ఉ. సూతసుతుండుఁ జేయఁ గల్యణూరులు దర్శనమగ్రభూపతి
వ్రాతముఁ బెక్కుదంతిరభగవాజభటవలుల భుజుబల
స్థితుల పాండునందనుల్యచే దెగటారిన నోడి వీటికిఁ
సీతనయుండు హీనరథ్యనీయుతుఁ డై యటు లేగి నెవ్వగన్.

40

... (కృపాచార్యుడు దుర్యోధనునకు హితోపదేశము చేయుట.) ...

ప. మందిరంబుఁ బ్రవేశింపక యొక్క-బయల నిఖిలబంధుమిత్ర పరిజనపరివృత్తుండనిలిచి
నయ్యననరంబునఁ గృపార్పిదిత్తుం డై కృపాచార్యుం డన్నరేంద్రున కి ట్లనియె.

41

- క. నమరము మినుటొంటకు ను, త్రమధర్మం బిదియ తొంటిరథాత్రి సలు కృ
త్యమగఁ గొని యాచరించిరి, తమకు సుగతి గోరి కీర్తితస్మరణమొనన్. 42
- క. ఐనను నొకవలు కడ్డము, గా నొడివెద దాని లెన్న గా విని యది మే
లెనను జేసెడు గాదే, న్నానెద వేర్పడఁగ వినుము శ్రమనుజాధీశా. 43
- చ. అమరనదీతనూభవుడు శ్ర నత్తగురుండును గర్జుడుం బరా
శ్రమమహాసీయు లాహవధురంధరు లట్టిర తక్కుఁగల్గుభూ
రమణులు బంధుమిత్రులు దురంబున నందఱు బొందునందనులే
నమయఁగఁ జేసి రట్లు భజిత శ్రీయు దైవబలంబు నెక్కుఁ డై. 44
- చ. వెరవును లావునుం గలుగువీరులు హరులఁ బడ పీనతం
బారసితి మత్తశత్రుహతి శ్ర భూవర చిక్కినవారు నొల్లఁ బో
యిరి విను పాండురాజసుతు శ్ర లేవురు గంటికి రెప్పచంద మై
హరి తముఁ గావఁ గా వెలసి శ్ర రక్షతదేహవిలాససంపదన్. 45
- క. శ్వేతాశ్వపాటవం బుద్ధ్యోతిత మై మెఱయఁగాఁ జరతుర్దంతరుది
స్థిత మగుగజముక్రియ నరుఁ, దాతతకురు సైన్యనరసిన్యందుఁ జరించున్. 46
- క. జ్యోరవము నాదముగ నతిఘోరత వైరు లనుకరటికొటికి రయ్యు
ర్యారం బగునర్జునకంఠిరవము శితాశ్రునఖవర్ణివృతఁ జూపున్. 47
- తే. అర్జునోదగ్రదవశిఖ శ్ర హరిమహాని,లంబు ప్రేరేప వైరిబల ప్రకీర్ణ
గహనదహనవిహార ముగ్రముగఁ జలువఁ, దేటిచూడను రాకున్మిత్రదెల్ల మధిప.
- ఉ. దోణుడు నూతనందనుడు శ్ర ద్రోణతనూజుడు నేను శల్యుడుం
ద్రాణవరాయణత్వమున శ్ర దర్పము నూవఁగ నీవుఁ దమ్ముల
బాణవరంపరలే గురియ శ్ర ఫలునుఁ డందఱ మిఱి సైంధవ
ప్రాణము నాఁచికోలు నరకపాల తలంపఁగ మర్త్యకృత్వమే. 49
- ఉ. ఇంతకమున్ను సెల్లెఁ బదియేడుచిసంబులనంగరం బతి
శ్రాంతతఁ గుండి రిందుఁ గల్యసైనికు లదైనఁ గల్గుయోధు లా
శ్రాంతవిరోధిదర్శుడు పురందరనందనుబల్లికల్పిని
శ్రీంతత నులసిల్లెదరు శ్ర చెక్కు చెమర్చక కారవేశ్వరా. 50
- క. బలవిక్రమమును లగుదొర, లిలిగిన మనసేన మేదిగనెక్కర విను క
న్నులు సెడిన ట్టున్నదియూ, కొలఁదిం బారిఁగొనుట నరునకమా సుకరమగున్. 51
- వ. అని చెప్పి కృతవర్మకల్యగురువు త్రులను దన్ను నెన్ని. 52
- క. దామోదరులమ్ముండును, భీముడు నిరుగలఁకులందుఁ శ్ర బేర్చి తఱును ను
ద్దామగతి నడరుకవృద్ధి, కే విందఱుఁ దలఁచ నొక్కయెత్తు కుమారా. 53
- చ. అనిసుతుండు పూనిఁ బలుకపారఁగ, గొండొక దీర్చి నేవు నొం

దినభజనంపదం గొఱతః శ్రీ దీర్ఘం నింకః గదం గ కుండునే

మనకు నజారశత్రునినమ్రుంచిరమార్దవ మూఁది సంధి నీ

య నుచిత మైనకాల మిది శ్రీ యుగ హముం జొరనీకు చిత్రమున్.

54

క. సమరము నిష్కారణవై, రమునం బాటిలె నెల్ల రాజులు భరతో

త్రములును మడిసిరి విడు శో, వము (దీర్ఘ శ్లోధుఁ జైనవతి కి డొందున్.)

55

క. తమకు బలం పెక్కినరతి, నముచిత మగువిగ్రహంబు శ్రీ శత్రుల కుత్సా

హము మీఱినపుడు కర్తవ్యము సంధి యనంగ విందు శ్రీ మూర్ఖులచేతన్.

56

క. కలవా రెల్లను డెగి నీ, తలన నిలిచె గార్య మధిప శ్రీ తగ నొడఁబడు మి

ట్టల మగునాత్మవివాశము, కలుగుట యిది విపులపాతకం బుండు బుధుల్.

57

క. తనకై కాదే మది నెల్లను గోరుట వినుము దాఁ బ్రశయ మొందెనయే

నిని వారనియుడ్యోగం, బునకు ఫలం జేమి రాజ్యపుంగవ చెపుమా.

58

క. నినుఁ గాచిగోనుము నీ వు, న్నను సర్వము గల్లు ధర్మవందనునిఁ దగం

గను మరేడు రాజ నని తన, మనమున నెక్కించుకొనఁడు శ్రీ మదగర్వంబుల్.

తే. రాజ్యభాగంబు దగ ధృతశ్రావ్యునకును, నీకు నన్నదమ్ములకు నాశ్రవ్యపరియోనఁగు

నారేఁడవుడు శుక్రూపనీరయంగఁగోరు, గురుజనములకుఁగావునఁగూడుటావ్వు.

చ. హరియును గా దనండు కరుణాన్యులు లై తగ నమ్ముహాత్ము లై

పురుసునఁ గార్యనిశ్చయము శ్రీ వల్కినఁ గీచకవైరియుం బురం

దరతనయుండునుం గవలు శ్రీ దానికి మా ర్పులుకంగ నెమ్మయిం

జొర రగు సంధి యెట్లు నవ్యమాయత నూల్కొని చేయు మి త్తఱిన్.

61

ఆ. ఇంత చెప్పు టనికి శ్రీ నే నోడి ప్రాణరక్షణము సేసికొనుట శ్రీ గాదు నీకుఁ

బధ్య మనియుఁ దఱిమిపల్కితి విను విన, వేని నొచ్చి తలఁచెదెట్లులగుట.

62

వ. అని యగ్గతముండు శోకాయత్రచిత్తుం దగుచుం దనకు హితోపదేశంబు

సేసిన విని దుర్యోధనుండు వేడినిట్టూర్పు నిగిడించి యొక్కింతసేపు చింత

క్రాంతం జై యూర కుండి వ్రాల్చినకనుడోయి విచ్చి యవ్విప్రవరు మొగంబు

నూచి యిట్లనియె.

63

చ. చెడుటకు నోర్య కి విటులు శ్రీ వైష్ణవి నాకు హితంబు, నెయ్య మె

క్కుడు గలయెట్టిచుట్టమునకకు నయశిక్ష దగుం గదాభరం

పడి బవరంబులం పెనఁగుభంగిని గార్యము దెల్పఁ జాలిన

వృద్ధునిను రక్షణార్థి వని శ్రీ భూసురసత్తమ యే నెఱుంగుదున్.

64

వ. నీకుచ్చివేష్టించెనీ కీడు దొలఁగింపం జూచి సంధికర్తవ్యం బని పలికితివి గాని

యవ్వలుకులు నాకు రుచియింప నెట్లంటేని.

65

నీ. కవలంపుజూడంబు శ్రీ ఘటియింది రాజ్యంబు, గొని ధర్మజానిమది శ్రీ గుండఁ జేసి

నభ కేకవత్త రక్షణల వమ్మయి, బాంచారి, ముందల శ్రీ వట్టి యాడ్చి

- నంధి సేయఁగఁ బూని య శౌరి యేతెంచిన, నవ్విధంబున కప్రియం బొనర్చి
వలువురు గూడి స్వాభద్ర నొక్కని బాలుఁ, గిట్టి యుద్వైఃకున య గీటదంచి
తే. సేదడుత్సాననునిజొమ్మనెత్తురనిల, సుతుఁడుమదమునద్రావట్యనూది కొఱత
ప్రతిపదీక్షువతందని య భయుఁబొంది, పొందుఁగోరిన నదియేలకపానఁగుజెవును.
- డి. రాజులు భక్తి గొల్గఁగ ధర్మరావలయం బఖలంబు దర్పవి
భాగితవృత్తి సేలి యనుకర క్తులఁ బోవుచు శత్రుకోటికి
నేజము ¹దప్పు జేయుచు ²నకృతిప్ర మదంబున నున్ననాకు నిం
కాజయె కాక యొక్కనిద్యయం గనురాజ్యసుఖంబు లేటికిన్. 67
- వ. నిశ్చయం బిట్టిద యగుటంజేసి. 68
- ఆ. పొడతు నెట్లు పాండవుత్తులతోఁ గయ్య, మేను నీవు దీని య కియ్యకొనుము
వలుకు విసమి గాఁగఁ య దలఁవకుముచిరంబు, తెఱఁగు ధీరజనులక యుఁగరాదె
- చ. విభవమునుం బ్రతాపమును య విశులకీ ర్తియు మాయ ధర్మపు
త్రభటనమానవృత్తమాన య దైన్యము నొందుట కోర్క రాదు వీ
తభయతఁ జొరఁ జేర్చొని యాదాత్రవదంబున కేఁగి భీష్మకుం
భభవజయద్రథాదు లగురబంధుల మిత్రులఁ గూడు బొప్పగఁ. 70
- వ. అంత వలవ దిమ్మాట మగపాడి కాడితిం గాని. 71
- ఆ. ఏను దెంపు చేసి యాయున్నరథకజ, నంబుతోడఁ గడఁగి య నడవఁ జెట్టు
దటిమి పాండురాజ్యతనయ ల మర్దింతు, ననఘ నీవు మెచ్చునట్లు గాఁగ. 72
- చ. అన విని చుట్టు నున్నవృపు య లందఱు నంతన మంది య న్నరేం
ద్రుని వినుతించి యోటమికి య రోయుట నొందినచింత నంత యె
ల్లను దిగఁ జ్రోచి నెమ్మనమురల రాణకౌతుక మానహిల్లునా
ననములు దోవ దర్పవచనంబుల సేనకు ను బొనర్చుచున్. 73
- యి దర్శ్యధనుఁడు కిరంబు విడిచి ముస్సరీతరంబు చేడట. యి —
- వ. చెలంగి కృప కృతవ ర్మాశ్శత్రామ శకుని కల్యులు గార్యంబు విచారించి కౌర
వేశ్వరు నాలోకించి మన మీరాత్రి శిబిరంబున నిద్రించుట యొప్పు దెట్లనినఁ
గర్జం దెగటార్చుటంజేసి వేర్చినయొబ్బునఁ బాండవులు వైకొని వరాక్రమింప
నప్పటింపఁ గలుగుఁ జో యని తలంచెదము వినుము వంచనఁ దొలంగి యుండి
మనకుం గలచతురంగంబుల నాయితంబు సేసికొని పెనకువం బన్ని వారికి వెఱ
గగునట్టిబెట్టిదంపులవడిం గదిసి రణంబు సేయద ముట్టిన జయంబు గొనవచ్చు
నని చెప్పిన నవ్వసుమతీవతి వీత్తుం దై యది లెస్సవెర వట్ల చేయద మునినము
చితభంగిం దగువారల కెఱింగించి కదలి యచటికి రెండామడ యగునరస్వతి
పొంతం బయటికి బలంబులం గొని చని నకలజనవాహనసహితంబుగా నమ్మచో

- నదియం దిచ్చాసురూపస్థానపానంబు లాచరించి వలయులేటంగున వెనుక నడ
తెంచినవివిధాహారంబులం దుష్టి బొంది యిష్టాలాపంబులు సెల్లుచుండ నున్న
సమయంబున మున్నాకర్జంబు నడపినదొరలును జిత్ర సేనాది భవత్కుమారులును
గర్జుకొడుకు సత్యసేనుండును లోనైనయాప్తజనంబు లమ్మనుజనాథున కిట్లనిరి.
- చ. వెరవును లావునుం గలిగి శ్రీ విక్రమనంపద సొంపు మీటి భూ
వర భవదీయ మైనబలవర్ణము నొడ్డన మేర్ప మీకమై
బురికొలువంగ నిర్భయతఁ శ్రీ బోలెడునట్లుగఁ దాను ముంద రై
తిరముగఁ జేయఁ బాలు శోకశ్రధీరు నొసర్చుము సైవ్యనాథుఁ గన్. 75
- ప. అనిన విని వృషస్కంధుండను బీనదీర్ఘభుజార్థకుండును భగవదలబ్ధజన్ముండును
దివ్యాస్త్రవేదియు నివ్యాహరవిక్ర మోద్ధాముండును నగునశ్వతామ నాలొకించి
యాదరభరితుం డగుచు నా ధరణీవరుం డతని కిట్లనియె. 76
- ఆ. అనఘ నీవు నాకు శ్రీ నాచార్యునట్లుల, నేమగడయుఁ గాన శ్రీ హితము సెప్పఁ
దగు బలాధినాథుఁడగుఁ జేయ నర్హుని, నెల్ల విసంగ నిశ్చయింప వలయు. 77
- చ. అనుటయు నారెఁ డిట్లు లను శ్రీ నజ్జనపాలుని కాడనైపుణం
బును మహనీయశౌర్యమును శ్రీ భూరిబలంబును సర్వసత్త్వవే
ధనముఁ బరాక్రమోద్ధితయు శ్రీ ధైర్యసమగ్రతయుం గలండు శ్రీ
ల్యుని రథినిపతిత్విమహిమోజ్జ్వలుఁ జేయము కారవేశ్వరా. 78
- క. నినుఁ బట్టి పాండుపుత్రులఁ, దనమేనల్లురఁ దొఱంగె శ్రీ ధరణీశ్వర యీ
తనిఁ గడచినవరుమహితులు, మనకుఁ గలరె యిరెడు లోకశ్రమాన్యుండు గాఁడ. శిశి
తే. కార్తికేయుం డిధీసుండుగ నమర్చు, తెలమిఁ బురికొని దైత్యులకెలుచుకరణి
మద్రవిభుఁ డగ్రణిగ నేది శ్రీ మనము నడచి, కడదివగఱ జయింతుము శ్రీ కౌరవేంద్ర. 79
- ప. అనిన విని సమస్తజాతీయులును జయజయశబ్దంబులతో శిల్పంబు బరివేష్టించి సంగ
రోత్సాహంబునంబొంగిరి కురునాథుండు గద్దెయే డిగి నవినయంబున నమ్ముద్రవిభున
కళిముఖుం డై యిట్లనియె. 80
- ఉ. పొచ్చెము లేనినెయ్యమునఁ శ్రీ బూని విపదశ నొంద కుండఁగా
నెచ్చెలిఁ గావఁ జూచుమహాసీమున కిట్టిద కాల మిప్పు డీ
వచ్చువడంగ నీభుజబలలాతిశయంబున నదృశ్యంబుగ
ల్పిచ్చి కృతార్థుఁ జేయు నను శ్రీ సేనినుఁ జెందియుఁ దూలఁ బోవునై. 81
- క. పూనుము చమూపతిత్వము, నానమ్మినవారు నేను శ్రీ పరపతిబలసం
తానంబుతోడఁ బరిజన, మై నడచెద మాక్రమింపు శ్రీ మరీచర్గంబున్. 82
- చ. అన విని శిల్పంబు డిట్లనియె శ్రీ నమ్మునుజేంపున కిప్పు డింతప్రా
రథన మొనరింప నేల వసుధభావర యే నినుఁ జేసినట్ల నా

ధనమును బ్రాణముగ బలవికృతానము నీకు సమర్పణంబు నే
సినయవి గావె నీవనువు య సేసెనఁ గౌరవనేనఁ గాచెదన్.

84

మ. భవవీర్యంబున నచ్యుతార్జునులు వఱ యోలంగ లే రల్ల వ
చ్చి జయింపంగఁ గడంగినఁ సురలు నాచే నొత్తు లే నేది య
క్కజపుం జేవయు లావుఁ జూపువడికిం య గాంతేయులే యొప్పు రా
ప్రజయుఁ నీప్రజయుం గలంగఁ జెలంగం య బాటింతు నాట్యోపమున్.

85

చ. అతముఱ బ్రాణజాలముల య నక్కడిసైనికులం దెరల్పెదఁ
గుఱుకొని నాకు మాఱుకొని య కోల్లలఁ జేసినవీరవర్ణముగ
నతిశ్రదఁ జూచుభేదరగ్యణంబుల కచ్చెరుపా టావర్చెదఁ
బటపెదఁ బొందునందనులఁ య బాఱక నిల్పిన రూ పదంచెదన్.

86

క. గంగానందనుపోటు మెచ్చక గురుం య గా దంచు రాధారము
జం గి దాడుచు నీరఁ దెవ్వఁడొక యుగముగ శల్కుఁడె యిట్టివా
నిం గయ్యంబుల మున్ను గాన మనుచు య స్వేధంగులం జూప తె
ల్లం గి ర్తింప ధనుఃకళానిపుణత్వీలాభేలరఁ జూపెదన్.

87

— ధృ దుర్యోధనుడు శల్కుని సేవానామకుంగఁ జేయుట. —

వ. అని పలికిన నీసుతుండు శ్రీతుం డై కనకకలశంబుల సరస్వతీజలంబులు దెప్పించి
శాస్త్రోక్తప్రకారంబునఁ దగురాజులుం దానును సేనామధ్యంబున భద్రవిధానో
పేతంబుగా నమ్మిద్రవిధు నభిషేకించి బలాధిపత్యవట్టబుధంబు నిర్వర్తించిన శంఖ
భేరిప్రముఖమింగళితూర్వరవంబులు సెలంగ సైనికసేనానాదంబు లుల్లసిల్లి
నవ్వు దాశశల్కు నుద్దేశించి దీవనలం బొగడల నఖలజనంబులును ముఖరు లును
రిట్లు సంతసిల్లి నవరివారంబుగాఁ గురుభూమిశ్వరుండు విశ్రామంబు నొండె నట్టి
యొక మున్ను సమరజయంబునం బ్రమోదభరితుం డగుచు నిజశివరంబునకుం
జనినపాండవాగ్రజంబు బంధుమిత్రపరిజనంబులఁ దమరత్నవిశిషటకుం బోవం
బనువక యాదిత్యప్రదేశంబునఁ బోలంగం బూసి మరనారవలనివిశేషంబు
లరయఁ జూతులం బనిదినవాఁ డై వారులు మిగిసి వచ్చునంతకు నే మేని
వినోదంబులం బ్రొద్దు వుచ్చి యక్కడిముత్యాహంబులెఱుం గంతయు విని
యచ్చుకున్నాననం బాలోకించి యిట్లనియె.

88

చ. కురువతి మద్రరాజుఁ దనకుఁ బురుషుల్కునిఁగా నొనర్చి నం
గరమున కుత్సహించె నధిక ప్రయనంబున వాసినేసము
దిర మును పేర్చి యున్నయది య దీనికి నెమ్మది నే మునార మీ
వరయును కార్యవృత్తి హృదయంబునఁ బొందవరకుఁజొక్కుకా.

89

వ. నీ వెట్లు నిశ్చయించి పలికె దట్ల చేయుదు ననిన నమ్మహిళాంతునకు మురాంతకుం డీ ట్లనియె. 90

నీ. శత్రు నెఱుంగుదు శ శౌర్యధైర్యంబు లగ్గల మాతనికి బాహ్యబలఘనండు గాంగేయకుంభజకర్ణుల మిగిలెను, గాడేని నముఁ దగుఁ శ గాని యనదు గాఁ దలంపఁగరాదు శ కౌరవపతి మాన్యుఁ, జేయుట నధికవిశృంభణంబుఁ జూపు భీమునకు నర్జునునకు నెనయంగ, రాదు సాత్యకి శౌర్యరాసు పార్షతే. తునకుఁ దత్సేదరులకు మార్కొనిపెనంగి, బ్రదుకరాకు నీవీట నాశ్రయింపనకు నెనురుధికుని గాన నగ్నేకపేతి, నిపుణశార్దూలవిక్రమ శ నీవు దక్క. 91

క. బరు లయునఁ బెక్కుదివములఁ, బారిఁగొను నీబలము నెల్ల శ బారివోప నతం డరిధంజన నీవైనం, బరమాత్సహమున నెల్లి శ పడ వై తరనిన్. 92

ఆ. అతఁడు మేనమామ శ యనుకృప దక్కుము, రాజధర్మమును బురస్కరించి యతులవిక్రమక్రియపాటవంబున, నవ్విరోధినామ శ మహాప వలయు. 93

క. గాంగేయనిఁ గుంభజఁ గర్ణుం గడచితి మింక నుద్ధరుం డగుమద్రేకుం గూర్పు మంతతోడఁ దె,గుం గురువతివని జయంబు శ గొనుము కడంకన్. 94

వ. అనిన విని యుద్ధిష్ఠిరుం డతనికి ట్లనియె. 95

ఆ. అనఘ నీవు చెప్పినట్లులు సేసెన, మున్ను పలికినాడ శ నన్న రేంద్ర కడిమి నాకుఁ బాలు శ బూని యవ్యోగ,వేళయందు నెల్ల శ వినుచునురిడ. 96

వ. నదనంబునకుం జని సుఖనిద్ర సేయు మని పలికి పవనాధిపతిః దనశమ్ములనుధృష్ట ద్యుమ్నశిఖంసీసాత్యకి ప్రముఖులను దక్కటివరిజనంబులకు నిజమందిరంబులకుం బోవంబనిచి వీతశల్కం బైనమాతంగంబుచందరియన శయ్యాశిలంబు సేరె బలం బంతయు నత్యంతసంతుష్టం బై విశ్రాంతి నొండె నారాత్రి యే నిట వచ్చి నీకుఁ గర్ణవృత్తాంతంబు సెప్పి నీవు వనుప ముగిసి చని తెల్ల తెల వేగునవ్వుప కౌరవ సేనానన్ని వేళంబు సేరితి నా నమయంబున. 97

క. కురువతి పడవాళ్ళుం దగు,దొరలకడకు నత్వరముగ శ దురమునకు భటోత్కరము ననువు సేయుటకై, బరవనము దలిర్పఁ బనిచెః శ బాధిమముఖ్య. 98

✓వ. పనిదిన నెల్లవాడు నుల్లంబుల నుత్సాహంబు లుల్లసిల్ల దమతమ వతురంగంబులకు నవరణలు సంఘటింపం దొడంగినఁ మార్కాయలు సెరిగ నొంపొయలఁ బిలుచునెయంగులు నింగి ముట్టి రథసేమిగజవతురంగఘరపుటభటచరణనంఘట్టితిం బగుధరణీశలం బద్రువ బహుళం బగుసేలిపు చంద్రోదయనమయ సూర్యమానం బగుమహర్ణవంబునినదంబు ననుకరించె నట్లాముతం బై శత్రుకేకుని కృతవర్మాశ్వత్థామలును దక్కునుంగలయోధవరులును నొక్కడ ననుజనహతుం డై యున్నమనుజునినన్నిధిఁ గూడి యుర్రును వినఁ దయవో ని ట్లనిన్. 99

క. ఓకడ దొకడ పాండవుల దాకక సైన్యోపేతగాడగతి నందఱు నొక్కరికల గాఁ దలఁపడి వారికడంక యుడువఁగవలయుఁ గ్రీడయిపోలెన్.

వ. మన మొక్కొక్కళ్లుకు బ్రావగుచు నేపారి పోరినం జల్మన గెల్పుఁ గొనవచ్చు నిలైఱుండు మనకు సమయంబు నుండి యట్లుఁ గాక యొంటి పెనంగిసివాడును తెనఁగడివానిఁ గని కూసుకొనినవాడును బంచవిధపాపంబుల నొందఁగలవాఁడని యొందోరులకుం జెప్పికొని కదలి యుద్దామనామర్థ్యంబున నమ్ముద్రవతి ముంగలి యై పడవం జనునవచ్చుడు.

101

— యీ కారవసైన్యంబు యుద్ధసన్నద్ధం బై వెడలుట. య—

సీ. చంచరీ కావళిర్పుంకృతుల గల్పించు, కర్మర్పులంపులొకలనములును ధరణీవరాగసంతానంబు గబళించు, కరళీకరచ్చట్రాస్ఫురణములును ఘంటికాటంకృతికాంతి సంభావించు, నిర్భరబృంహతినిస్సనములు నంబరభాగంబు క నల్పంబు గావించు, నున్నతగాత్రనమృద్ధికులును

తే. బారుభీషణ రేఖలు క భూరిమదభ, రాభిరామయానంబులు క నాహవోది తోగ్రకల్పనాథంబులు క నుల్లసిల్లు, గరులు ధాత్రీతలంబు గ్రక్రవల నడచె.

చ. గతిబహుతాలనతురవిఘట్టితి మేదిని జీవి తేకక

ల్పితనఖరేఖలం జెలువున వెంపు నహించువురంధ్రిఁ బోల ను

ద్ధతిదృఢబంధురాంగలలితంబులు నూరికింకీర్షున

త్పితివలు హేమలుం దగ నుద్గర్జము లై నడచెం దురంగముల్.

108

సీ. మీఠినయుబ్బున క మీ. దికిఁ గాఢులు, నాచురభృంబులవచులరయును

లిలఁ జెండ్లికిని బోవుచేలువున విలసిల్లు, సూరిజనంబువిఘ్నస్ఫూర్తిరంబు

జతనంబు మేలిమిఁ క హుఘోరము లగు, నవయనంబులవిభక్తవాతీకీయము

ఘటదుల నుద్భట్రాస్ఫురణంబు లై క్రాలు, కేతనంబులనముగ్ధవృత్తిరంబు

తే. సొంపు మిగులంగ జోదులయంబుల, దీప్తులును తే. తనవృత్తపేధికులును

హరిరస్మయఁ గీడ్పెం క వగుచు వెలుగఁ, జేరులరిగె నుద్దామతఁ కారవేద్ర.

చ. కడఁకయు లావునుం గరఁగి క గట్టిగఁ నూర్చి మొప్పనట్టిచీ

కొడఁకులఁ దాల్చియుం గడిమియుం గలముం బరకించి యాచు నే

ర్విమకొని గాడభంగి రచిరముంచినచావము నెమ్మనంబులు

గడుఁ జెలు వొంద నుట్టి వడిఁ క గాల్చుల మేఁగెఁ గరం బుక గతన్.

105

వ. ఇట్లు కురుబలంబు నమరలెలంబు చేరం బోవునంతం బొందవలంబునుం జను

దెంచె ననిన విని యాంబీకేయుండు సంజయన కిట్లనియె.

106

తే. సురవదీనుకుచావును క గురునిచావుఁ, గర్జుచావును వినిననాకర్ణములకు

కల్కుచావు దుర్యోధనుచావుఁ జెప్పి, యధికతరముగ సంతోష్యమావహంపు.

- క. అమృత విధుని ధర్మజాఁ, డామ్యైఁ బరిమార్చెఁ గార్యవేండ్లుని భీముం
డామ్యైఁ గీటడఁచె రణం, బెమ్యైఁ బరిపాటిఁ జెల్లె ॥ నేర్పడఁ జెవుమా. 108
- వ. అనుటయు సంజయుం డమృతజవతి క్లిప్తును వగఁచుకొలంది కడచనియె ధీరుండన్
వార్త లవధరింపుము. 109

- క. గంగాసుతగురుకర్ణుల, నంగరమునఁ బాండుసుతులు ॥ సంపుట గన్నా
రం గనియు నీతనయు లా,నం గూరిరి వారిఁ జంపు ॥ శల్యం డనుచున్. 110
- వ. దుర్యోధనుండు దిక్కు మాలియుండియు నడియాసంజేసి తన్ను సంపన్నునింగాఁ
దలంచుచు. 111

- చ. అనుజులు దాను శల్యునిఁ బ్రియూతిశయంబునఁ జేరఁ బోవ నా
యన మును గర్జుఁ డర్జునశ్రరాహతిఁ గూలిన సుబ్ధి భీముఁ డా
ర్జున నడ లొంది తల్లడిల్లుచి శ్రము లూటట నొంద వారలం
గనుఁగొని వల్కులగఁ స్రుతిసుశ్రుం బొనరించె నుదగ్రమూర్తియై. 112

- వ. ఇట్లు నమరొత్పాహనమగుం డయిన ముద్రపతి నరసోధద్రవ్యూహంబు
వన్నించె నందు ముఖంబున ముద్రపతి కర్ణపుశ్రవముఖపరివృతండ్లై తాను
నిలిచె వలపట శకయవనసమేతండ్లై కృపాచార్యుండును దావటఁ ద్రిగర్త
నహితుండ్లై కృతవర్మయు వెనుకఁ గాంభోజనహాయం డై యశ్వత్థామయు
నడుముఁ గురువీరపరిరక్షితుండయి కౌరవేశ్వరుండునువలనిముండటఁ గరిఘటాగ్ర
భాగవర్తియైనబహులవతురంగంబులతోడ శకునియు నిలుచునట్లుగానొనర్చి పేర్చి
యొరవణించె నంతకమున్ను పాండవులు మూడుమొగంబులుగా మోహరించిరి
ధృష్టమ్యుమ్మశిఖండిసాత్యకు లగేనరులు గా భీమాజ్ఞను లగ్రజనగ్రభాగంబున
శోభిల్లి సీతారూపవిద్యోతితం బైనశల్యకేతనంబు నూచి తోచి నడచి రనిన
విని ధృతరాష్ట్రం డప్పటికి మనకుఁ బాండవులకుం గలసేనాంగంబులకొలంది
యెఱింగింపు మనవుడు సంజయుం డాజనవతి కిట్లను మనకుఁ బడునొకండువేలు
రథంబులును బదివేలునేడునూఱు గజంబులును రెండులక్షలు హయంబులును
మూడుగోట్లు వదాతులును వారికి నాఱువేలు రథంబులును మూడువే లేనుం
గులును లక్షగుఱ్ఱంబులును గోటికాల్బలంబులును గలిగియుండె నయ్యోద్ధవంబు
లొండొంటి గెలుచునగ్గలిక డగ్గటియె నట్టియెడ. 113

- ఉ. ఒండొరులఁ జయించుమతి ॥ నుద్యుటలీలలఁ జాల నొప్పియ
పొందవకౌరవుల్ పెనఁగురథంగి గనుంగొనువేడ్క నొక్కొయ్
తండు మేహాద్రి నెక్క నవఁ ॥ దద్దయుఁ జె న్నుగుబింబకాంతి న
ర్కుం డభిరాముఁ డై హువుఁగొండవయ్యి వెలుఁ గొండఁ జాడఁగన్. 114

- చ. అరసి యనాగతం బెఱుంగునట్టిమనంబులు గల్గుపాండుభూ
వరసుతబృథుమిత్ర కురువర్గసుహృద్భవకోటు లత్తఱిం

బొరసె నలిప్తమోదమును శ భూరివిషాదము నాంగ నంబుజో
 త్కరము విశాన మయ్యెఁ గుముదంబులు మీలన మొందె నెంతయున్. 115

సీ. కుంజరనికురుంబకకుంభసలీనంగ, సిందూబరు చులతోఁ శ జెలిమి చేసి
 కేతనవ్రాతస్యకీలితమాణిక్య, రఘులగడ విశాగరంబు నలిపి
 సైనికనికరవ్యవస్థలపరిలిప్త, కాశ్మీర¹దీప్తులఁ శ గాఁగిలించి
 దండనాభోత్కర్యచండభావోద్వృత్త, చక్షుఃప్రభలుఁ దారు శ సర న మాడి

తే. యంశుజాలంబు లుభయసై శవ్యంబులందుఁ
 బరఁగి బహువిధకస్త్రాస్త్ర్యకీరణతీతుల
 తెరసి వివరభాగలక్ష్మి దీప్తిపించి మెఱయ
 బాల్యరమణీయుఁ డగుచి త్రభానుఁ టొప్పి. 116

— శ్రీ కరుహండవ్రత పదునెనిమిదవశాటి యుద్ధపారంభము. —

వ. ఇట్లు పూర్వసంధ్యానమయంబునఁ దాకొని శరీప్రముఖపూర్వనిష్ఠనంబులు
 నింగి వొంగం జెలంగ. 117

క. పిండొంటిఁ దాకి హేతులు, మండంగ ధచ్చార్జితతులు శ మహి రాలంగ ను
 ద్దండతఁ గలయం తెరసెను, రెండు మొనలుఁ గూరతరవ్యరిస్ఫురణము లై. 118

వ. ఇత్రైఱంగునఁ దలఁపడి. 119

క. అరిదంబులు నరదంబులఁ, గరులు గరుల హరులు హరులఁ శ గాల్వరముఁ గా
 ల్వరఁ దాకి వివరగెఁ గమభీకరభంగులు మెచ్చుచేర శ గగనచరులకున్. 120

చ. మెనువును నాకనం బవియ్యబృంహిలియుల్ దము నుగ్రగర్జిత
 స్వనములతోడిమేఘముల్యచందము గా నొనరింప మీఁదియో
 భవికర మేయసాయక విశ్రానము భీషణవృష్టి గా రయం
 బునఁ బయికొన్నయేనుఁ గులపొగునఁ చేరులు చేరి నెత్తుటన్. 121

తే. కరులగమి వొదిలి విభ్రమల్ గాలుకొనఁగ, నీక మరలినఘోటకాశనీకములను
 విరుదుమగల మొత్తములనుబిండిపీఁచు, నేయుబలితంపునేర్పుల్యచ్చురవుఁబెనుప.
 వటురయమున నాశ్వికు తొక్కటఁ బెక్కం ద్రక్కి రభనికరములు ఝడిలి
 త్రుటితాత్పిరులుగ విహరిం, చుట యెక్కుడువేడ్కనీయశసురగణమునకున్. 122

వలువురనొక్కఁడు నొక్కనిఁ, బలువురుఁడెగటార్చుటయునుగలదెఱఁ గులమూఁ
 కలు పలుదెఱఁగులఁ దలఁపడి, పొలియించుట పొలియటయునుగబొరిను గ్రముగన్.
 చలమునఁ జోక పెనఁగుకాల్పులమువయిం దురగములు నిశ్చంబులు నరదం
 బులుఁ గూడి కవిని యింటిం, రలు దునియులు నేర యనుచిరత్రార్థము గాన్.
 తెల్లనివరణ మెఱయ వ్రములనీరము లగుతొరంగరముల మొత్తము చం

చల్లలితవక్షముల శో, థిల్లుగతుల నొప్పునంచరపించుం బోలన్. 126

వ. అయ్యిరువాంగును బేరు వాడునప్పుడు. 127

క. గుణనినదము రథనేమి, క్షణానంబుం దురగఖరరవముఁ గరిఘంటా
రణనమును పేరినంపు, రణనాదముఁ దూర్యఘోషనంపదఁ గడచెన్. 128

నీ. నెత్తుటఁ దోఁగియు య న్నిడి పోరెడువీరు, లలరిన నడ¹ మోద్యుగులవిధంబు
గ్రక్కునఁ దెగి వడి య కదలెడుబాహుదం, డములు మహాభుజంగములభంగి
యవని రక్తాక్తంబు య లై యున్న² యట్టిబల్లలలు గెందామర్యకొలనివగిడి
దఱచు గా నెట్టి దప్ప య నొఱిగినగజములు, గులికేభగ్నాచలకృతులమునట్లు

తే. దునిసి తొఱిగినజోదులకొడలు సాను
జములకరములు నొండొంటిచందములు గ
నుంగొనఁగ వింత లగుటను య నంగరాంగ
ణంబు రమణీయమును భీష్మణంబు నయ్యె. 129

తే. ఏమి చెప్పుదు రా ద్రంపుటనకమందుఁ
దఱచుమెదలెలు కొంపులు య నుఱుములైన
యెమ్ము లిసుకయు నితచామరమ్ము లంచ
లయ్యె రుధిరంపుటెఱుల య కప్పు డధివ. 180

క. విను మయ్యేఱులలో నా, హానములె యోడలు గఁ జూడ య నక్కజ మగును
క్కున నుద్దామవిహారం, బొనరించిరి వీరయోధు య లుర్వీనాథా. 181

వ. ఇవిధంబునంబోరు ఘోరంబై చెల్లు చుండ నుల్లసితవిక్ర మవిజృంభితు లగుభీమ
పాదులు నలిరేగి నారాచ ప్రముఖనానావిభిధంబు మనమొనఁ గనుపుగొట్టినది
తెగ జొంది మగిడిన నమ్మేటిమగ లుట్టి పాండ్రదేవద త్తంబుల నొత్తుటయొధృష్ట
ద్యుమ్నముండను శిఖండియుఁ గాంతేయా గ్రజ మున్నిడిగిని తఱుమఁ దోడనకవ
లును గడంగి రట్లాటోవడివీరు లైనపాండవేయులయొరవడికి నోటటి నీబలంబు
హాహాకారంబులతో బలుడెనలఁ బఱవం దొడంగినం గనుంగొని శత్రువుండు
సారథి కి ట్లనియె. 182

ఉ. అల్లడెకంటె పాండవనయ్య గ్రణితేరు సీరాశ్వయు క్తమై
తెల్లనియెల్ల నొప్పినది య తీవ్రత మాకొని యా నృపాలుతో
థిల్లుట మాన్పఁగా వలయు య భీమణభంగి రథంబు నొవ ని
మృల్లజనంబు నాకడిమి య యేర్పడ నేఁ దెఱుంగంగఁ తేనెదన్. 183

ఆ. సురలనేన గెలుతు య దురమున వినునాకుఁ, బాండుపుత్రులెదురె య భండనమున
నేర్పు బలువుఁ జూపి య నిన్ను మెప్పించు నా, చేతిబలుపు మాడు య మూలవర్య 184

వ. అనుటయొ వాడు పాండవబలంబుల కెదురు గా నరదంబు నముచితరయంబున

నడవనమ్మ ద్రవతి నముద్ర నముద్రే కంబుచందంబై నయ్యసై వ్యంబునరభనర్వంబు
చలియలికట్టయం బోలి యుడుపుట యచ్చెరువై యండ నట్లు శౌర్యధైర్యంబుల
నుల్లసిల్లుకల్వంబు జూచి మనమూకలును మగుడ నిగిడిన సంగ్రామంబు భీమం
బయ్యె నందు నకులుండును గర్లపుత్తుం డగుచిత్ర సేనుండునుదలఁపడి యొండోరు
వులకుఁ గృతాశ్రయ్యంబును సమరవిశారదత్వంబును జూపుచుం బెనంగునెడనా
సూతపుత్తుండు.

185

— ధృక్పథులొడుగులు చిత్రసేనసర్వసేవనుకర్ణులు నకులునిచేరఁ జచ్చుటఁజ్ఞ—

చ. నకులునిచావడండము ఘోర ప్రదరంబున దుస్త్రి భాన్వరాం
బకములు మూఁడు దీప్తగతిస్థలాలలంబున నాటి తుంచె ఘో
టకములఁ గేతనం బిలఁ బ్రడగ విదళించి వధించె సూతు భే
టకమును ఖడ్గముం గొని కర్ణడంగఁ బయిం బరఁగించె భల్లుమల్.

186

క. ఆ నిశితభల్లుములు దన, మేనికి రాకుండఁ బలుక శ్ర మెఱయ జసియుచు
వే నిగిడి కదిసి మాస్త్రీ, సూనుం డానూతనూత్రిసూనుసరదమున్.

187

తే. కదిసి మీఁదికి లంఘించి క్రమద మెలర్చి, గళము దునిమిన నమ్మ న్నకంబు డొల్లె
గర్లపూరకిరీటనంకలితవివిధ, రత్నరొచులు మెఱయ ధ్రురాతలమున.

188

వ. ఇట్లు చిత్ర సేనుండు వడినం గనుంగొని కాంతేయసైనికు లార్చినం బేర్చినశోక
రోవంబులు మనంబుల ముప్పిరిఁ గొన వానిసోదరులు నర్థ్యసేనుండును సుకర్ణుం
డును సచ్చాండుపుత్తువైఁ గవిసిన సరండు వేటొక్కతే రక్క బలువిల్లెత్తి
దండధరప్ర చండమూర్తి యొక్కొనిన నల్పిరుదుముగ లయ్యరదంబు భల్లు
బుల నఱకం దొడంగిన నుఱక చిటునవ్వు నవ్వి.

189

చ. కడవడి నర్థ్యసేనుతుర్యగంబులఁ గూల్చి శరాననంబుఁ జ
క్కడిచిన నొండుతేరికి రక్తయంబుమెయిం జని యన్యచాప మె
క్కిడుటయు నక్కుమారునిశిత్రేషయగంబున నొంచి నొంచె గ
వ్వడియనుజన్ముఁ డగుఁ డయి శ్ర వానినహోదరు రెండుతూఁపులన్.

140

తే. ఆరిసిధను వాసుకర్ణుఁ డుద్ధతి దలిర్చి
ద్రుంచుటయు నొండువింట జల్గమాపు లొడలఁ
బఱపి వానిశిరంబును శ్ర నఱకి నర్థ్య
సేనువిలుఁ ద్రుంచె నా పాండుశూనుఁ డధిప.

141

క. ఆ రాధేయతనూజఁ డవ్యధను పురగ్రాకారుఁ డై యెత్తి దు
ర్వారప్రక్రియ నేసె నా విశిఖముల్ శ్ర వారించి యారం డతి
క్రూరస్ఫూరకరత్రయం బరనివర్తొభిత్తిఁ గీరించి వే
నారాచంబులు రెండు డమ్మునిమెయి శ్ర నాలిం గడుగ బెట్టు గన్.

142

క. వా రలిగి యొక్కయుమ్మడి, పారథిఁ జెగటార్చి యార్చి శ్ర చానముదునియెం

దేకు వికలము గ మేను వి, వారిలము గ నేర రక్త్యున గ్రస్తురణం. 143

వ. ఇవ్యధంబున.

144

మ. విరథుండుగ వినికృతచావులకు శరణవిధుండు నై మేదిని
వర నిపుత్తుడు చంచదు గ్రతరజ్యహ్వం బైనచందాహి నాఁ
గర మాభిలఁ బొచ్చుక క్షిఁ గొని యల్కూ నత్వయం డయ్యు సు
స్థిరనరంభత సత్యసేనుఁ బడ వైతచెం జావ అగింపఁగన్. 145

ఆ అన్నపాలు నూచి శ్రయసుజుఁ డుల్లంబున, నడలు కనలు గమర శ్రవంపవానఁ
గప్పెనకులునంతఃకాంచి భీముకుమారుఁ, డెయిదె సరిసిమరగ్రమెత్తెనతఁడు.

వ. ఇట్లు ద్రావదేయుం డగుశ్రుతసోమునియారదం బెక్కి బలువిల్లుఁ గొని యల్కూ
మారుండును దోడువడ నాసుకెర్కునిఁ బలుశరంపరంబలం బొదివినఁ బాలివోక
యతఁడు. 147

తే. వాడితూఁపులు నకులుమై శ్రమూఁడు నాటి
యిరువదింటఁ దత్పుత్తునిగ్రయరము నొంప
నర్థచంద్ర బాణాహతి శ్రవన్విరోధ
శిరము దునిమె నప్పొనుభూవరసుకుండు. 143

శా. మా ద్రీపుత్తునిచేతఁ గర్ణసుతు లీగమాష్కిం బడం జూచి వీ
రోద్రేకం బెడలంగ నినుకుబలం శ్రబొక్కుమ్మడి విచ్చిన
న్యద్రాధీశుఁడు సింహనాదము రణనౌరీప్రీతిమల్లనముగ
రొద్రప్రకమనూచకంబులు గ నంగరంభస్ఫురన్మూర్తియై. 149

తే. హస్తరిల మెత్తి నిలునిలుకమని యవల్పఁ, రోక తిరిగియమ్మాకలు శ్రవోకమరఁ
బొండ వేయుల మొనలు నుగద్దంకవృత్తి, నురవణించిన నంగరముగ్రమమ్మె.

చ. అడవి ధనంజయూడు లగునక్కడివిరులు విక్రమింప ని
క్కడ భవదీయనందనముకల ప్రభవోద్భటయోధవర్జము
ల్పడిఁ దలుమంగ నవ్వుడు బలవల్లయుముగ విశిష్టాక్షి వేర్పయె
క్కు డయినభీతి నొందె రణభూరత భూవర యు సెవ్వుకుక్. 151

స. ఇట్లు మథిరం బయ్యును బొరువంబుపెంపిన నిరువాంకులు వేగంబు గుండక
వింతచందంబునం బెచ్చుక్రందు గగనచతురుఁ గమ్మలపంపు గా బృంహిత
ధ్వనులను ఘంటానినదంబులను నేమినిన్ననంబులను గేకుకింకణీకణనంబులను
రంభారధనంబులను హేమాఘోషంబులను భుజాస్పాలనంబులను సింహనాదంబు
లను దిక్పలకదనం బొనర్చ నమ్మనోల్పాహంబున నానావక్రీడ నలుపుడుకఁ
బుండరికాక్షరక్షితు లగుపాదుపుత్తులబుకొర్యనంపలసొంపునం బెం పొకపు
ధృష్టమృత్మశిఖంకిసాత్విక ప్రముఖులై నదంకిమగలు గూడికొనితఱును వారుగా

నైపుణంబున బాహుబోపంబు నూపినఁ గార్చిచ్చు గవినినఁ గలఁగుమ్మగకులంబు
తై వడిం గౌరవసైన్యంబు దైన్యంబు నొందిన. 152

- క. పెనుకొంపిలోపలను బ్రుంగినధేనువు నెత్తుపోల్కికిని శల్కంబు డ
మొన్నఁ దనభుజబలమునఁ గలఁగనియట్లుఁగ నిలిపె శౌర్యగర్వము మెఱయన్.
వ. నిలిపి పేర్చిననమయంబున మనదిక్కున నుల్కాచార ప్రముఖంబు లగుదుర్ని
మి త్తంబులు వొడమిన నీకొడుకులు గూడికొని చేయం గలసై నికులం గూర్చికొని
తిరం బయి పెనంగి రట్లు పెనంగునెడఁ గడంగి తలకడని మిగిలి మద్రపతి
మార్గణాసారంబు వరఁగించుచుఁ బాండవా గ్రజాన గ్రభాగంబున నున్నభీమసేన
సాత్యకిధృష్టద్యుమ్నుశిఖండిద్రావదేయమాద్రేయలఁ దాఁకి వదివని ప్రదరంబుల
నొప్పించి కడిసి యన్నరపతిని బదితూఁపుల వేడిమి నూపి మలసినఁ బాంచాల
ప్రథ ద్రకి బలంబు లాజెట్టిబిరుదుచుట్టు ముట్టిన. 154

- ఉ. వాలి యెరిండు బాహువిభక్తవం బలరించినఁ బేర్చి రా ద్రుతం
గూలుగజంబులుం గెడయ్యగ్గుజ్జపుతండుముఁ ద్రెళ్లు కేతులుం
గీ తెడలించినట్లు వసుకేతువితానము నుగుహఁచ మై
రాలుపదాతివర్ణములు శ్ర రక్తపుటరులుఁ బ్రేవుప్రోవులున్. 155
వ. మఱియును. 156

- క. ఏరూపు లయిన రూ వఱి, ఘోరాశనులట్లు శల్క్యకూరాశ్రుంబుల్
కౌరవులు పొంగఁ బొందుకు, మారులసేనవముఁ దొంగె శ్ర మనుజాధీశా. 157

- వ. అట్లు దొరుగుదారుణమార్గణాసారంబున వెగడువడి యా బలంబు పాండవా
గ్రజావెనుకఁ కోడింగిన నమృతహవతి పురికొలిపికొని శల్క్యమూర్కొని నిశితవిశిఖ
వర్షంబునం బొదివిన నమ్ము ద్రవిభుండు సూరనారాచం బరనిమే నుద్భిపో నేయ
నా ధర్మనందనునకుఁ దలకడిచి యేడమ్ముల నవ్వడముషియు నహదేవుం డయిదు
తూఁపులను నకులుండు నవశిరంబులను బ్రతివింధ్యాదిద్రావదేయులు బహుబాణ
వరంపరిలను నవ్వీరు నేయ నవ్వకు గృహచార్యుండును గృతవర్తయు శకునియుఁ
దత్తుతుం డులూకుండును నీకొడుకులుం గవినీర గురుపుత్తుండు మందహాసం
బుతో నమందగతి వచ్చి వారిఁ గూడికొనియె నక్కడిసైనికులును రథసంబున
నా రథివరులఁ దాఁకి రట్టియెడ. 158

- క. కృపుండును ధృష్టద్యుమ్నుండు, నువమాతీతాతిఘోర్యయుద్ధంబున బా
హుపబుత్వమ్ములు సూపి ర,ధివ యొంజొరులకు 1 నమత్కీర్తిప్తాకృతులై. 159

- క. ఒకని నొకనిఁ బదిపదినా, యొకముల నొప్పించి వీరు శ్ర లగుసాండుకుమా
రకు శేవుర నంతట ద్రో,ణకుమారుండు మీము చిటుత్తనగవున నొప్పన్. 160

- ఆ. వాయుతిసయోఽముశ్యేనర్ణాశ్వముల మద్ర,పతి ధిత్రిఁ గూర్చె శ్ర నరండు దేరు

- డిగ్గి నిజగదావృత్తివరఁ జూపె గౌరవ్యసైన్యమునకు య రాజముఖ్య. 161
- క. అనిలజనియశ్వములఁ గూర్చినయప్పుడు శల్య¹నిం గల్గిరినము మెఱయం
తనయంపవల్లి చే ముం, చె నకులుతమ్ముండు నిదురనేన దలంకన్. 162
- తే. అతనిహయములు నమ్ముద్రవతిశరములఁ
బడిన నప్పండవునిఁ దలకడచి బలము
పొదివె నయోధముఖ్యుఁ దక్కుత్తుఁ డవును
గదిసె నానపాదేవువై య గడిమి మెఱయ. 163
- చ. కవిసిన దట్టఁగెం పడయకన్నులతోడఁ గృపాణపాణి యె
యవనికి దాటి యాతనిశరరావలి ద్రుంచుచుఁ గిట్టి తేరిపై
కి వడిఁ జలంబుమై నరిగి య కేలియపోతె శిరంబు ద్రుంచి పో
యె వెనఁ బొగడ్త కక్క ధరణీశ్వర యొండురథంబుమీఁదికిన్. 164
- వ. ఇవిధంబున. 165
- క. సుతుఁ డీల్లిన మద్రమహీ,వతి శోకశోధవేగ్యభరితాత్మకుఁ డై
శిరశరవరంపరల నుద్ధరిఁ బొండవనైనికులమృదం బడఁగించెన్. 166

— శల్య భీమునిఁ గదయుధము. —

- క. ఉరవడి రథకజనంబులఁ, డెరిలిది యేపారుతనదురతేరు మెఱయ ను
ద్ధరగతిఁ గాంతేయగ్రజ,నరదమునకుఁ గవిసె వాల్మీకరమ్ములు నిగుడన్. 167
- సీ. కనుఁగొని భీముండు య గన్నుల నిప్పులు, రాల శుండాల్కీర్ణాలరించి
తంబును రిపుసైన్యదైన్యప్రదంబును, నాత్మీయవాహినీహర్ష కరము
నై శతభారామృహభుజగతిమా,ధరశృంగసమత. సురదగ్ర మగుచు
నెనిమిదియంచులనెసఁగుమెఱుంగుల, దారుణం బగుగదాదండ ముగ్ర
- తే. రేఖ సారింది చౌద్ర ముద్రదేక మండఁ, గదిసి మద్రాధిపునితురంగములఁ జదియ
మాఁడె నాతండు దోమరకమునఁ దడియ,విపులవక్షంబు తేదించెనృపవరేణ్య. 168
- క. ఉరమున నాటినఘనతో,మరమును దాచేరఁ బెరికిఁ య మారుతి మద్రే
శ్వరునూతు వైచె దానన, ధరణిని బోరగిలఁబడ సురదగ్రస్ఫురణన్. 169
- మ. విరథుం డై పొలివోనిదర్పమున న్యవ్వీరుండు ఘోరంపును
ద్గరముం గల నమర్చి తేరు డిగి దురద్ధౌతాత్మలిగ వజ్రభా
సురశక్తుండును దండచండయముడుగా య శూలోగ్ర ఫాలాక్షుడుగా
నరి నేయం దగువారు గాఁగఁ బొలిచెగా నంస్తుర్యనరంభరత్న్. 170
- వ. ఇట్లవప్తంభవిజృంభితుం డై నమానేనాధిపతిం జూచి యేచి భీముఁ డుద్దామరథ
నంబున నరినికినమ్ముఖంబుగా నడరినఁ బణవాదివాదిత్ర నిర్భరనివదంబులుసెలంగె
నప్పు డయ్యిరువాఁగు నిరువుర నేనికపోరు చూచువిధంబునఁ గనుఁగొనుచు గదా

రణంబునకు శత్రుండు దక్కమారుతి మార్కొనఁజాలు మేటిమగలు నివృథముడి
వెలి గా నిమ్మదపరిమోడఁ గవియునట్టిజెట్టిబిరుదులుం గలరే యనుచు నచ్చెరు
వొందు చుండ. 171

అ. మండల ప్రచారమహితాకృతులు గర్జ, నలుగఁ బొలిచి మాఱుమలసి అంశ
తెనఁగఁ బోరి కమరి యేపారువృషభయు, గంబునట్లు వారుగవిని రథివ. 172

చ. మదమున నిమ్మయింగదిసి య మద్రవిభండును భీమసేనుడుగ
గదలమెఱుంగు లాకనము య గ్రమ్మగ నుద్భటభంగిఁ ద్రిప్పి బె
ట్టిదముగ వ్రేయ నిప్పులు వగడిం దొరగించె నమగ్రవిస్మయ
ప్రదరవభంగు లై యవి వరసరసభోరవిభుట్టనంబునగా. 173

వ. ఇట్లు దొడంగి. 174

క. ధిక్కారంబులు చరణదభక్కారంబులును మెఱయ య బలువు వెరవు పే
రుక్కును నెక్కుడు వేగము, నక్కజములు గా నుద్విగ్ధులై పోరునెడన్. 175

చ. వెరవున నంగములే నుసుల్యవీలులు వమ్ముగఁ దాఁకినపు డి
క్కరిరదన ప్రహరములఁ య గంపము నొందక యుండుమేదిని
ధరములఁ బోల్చు బట్టగునుగదగ్ర పుమూర్తుల కిద్ద అందు ని
వృరరభసంబు శౌర్యమువ్రలుత్వము ద్రాసునఁ బెట్టినట్లుగగా. 176

వ. ఒక్కొక్కమా టుబ్బున. 177

క. ఎనిమిదియడుగులకొలదిని, వెనువెనుకకుఁ బోయి నిగిడి య వేగంబునఁ గి
ట్టినతగ్గులకై వడి దాఁకునగంబులభంగి దోచుఁ య గురుకులముఖ్యా. 178

వ. ఇట్లెఱుంగునఁ జెనంగి నెత్తుట జొత్తిల్లినయంగంబులు పుష్పిరికింశుకంబులఁ బోలఁ
బరిశ్రమంబు నొందియుఁ బొలివోవనిదర్పంబున. 179

— శ్రీ గదాయుధమున మార్పిట దేశశత్రునిఁ గృత్రుఁడు తొలగంగొనిపోవుట. —

క. ఇరువురును నొందు సూడక, వెర వెడిలినయగ్రహముల య వ్రేసినగద లొం
దొరులమెడలకెలకుల బ, ల్పరములు దాఁకుటయు వా రిల్లం బడి రథివా. 180

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహావీరులు మూర్ఖిల్లుటయు నుభయపై న్యంబులును హాహాకార
ముఖరు లై రట్టియెడఁ గృపాచార్యుండు శత్రుకడికుఁ దనరథంబు రయంబునం
బుఱపించి. 181

క. వడియును గద విడువనియ, క్కడిఁదిమగని గుచ్చి యెత్తి య గారవమున నం
దిడి తొలగం గొనిపోయెను, వడముడి దెప్పిఱియె నంత య వసుధాధిశా. 182

వ. తెప్పటి లేచి చూచి నేడ దేఱియమ్ముద్ర పఠించెరుకొనియద్దండగదాదండమండి
తం బైనకరంబునం బిలిచె నయ్యుద్ధతి నహింపఁజాలక సింహనాదంబుతోడఁ

1. అ. ప్రదరివిభంగు లై. 2. క. దాఁక నప్పుడుం గరి. 3. గ. నమయంబున. 4. గ. ట్టిమెడఁ
దగరులు వడిఁ దా. 5. పుధు లాడఁగ.

దూర్యన్వనంబులు సెలంగఁ గురుభూవరుముందరి సైనికులు రథనంబు గా నరఁ
దునుఁ గూడికొని తఱుముఁ గవిసినం గాంజేయగ్రజానగ్రథాగంబున రథికులు
చేతానపురస్సరు లై యార్చులు నింగి ముట్ట నయ్యునితనయుఁ దలకడచి వారిం
దలఁపడి పెనంగి రప్పుడు. 188

కా. ఆ కారవ్యవిభుండు వజ్రశశినం శ్ర బై యొప్పుప్రానంబు దీ
ప్తాకారోజ్జ్వలవృత్తి నెత్తి నిజస్యైవ్యం బుబ్బునం గ్రూఁ గే
రీకల్పంబు గ మింట జంటమెఱుంగు శ్ర ల్పింపం బ్రదీప్తకమ
శ్రీకాంతుం డగుచేతానుఁ బడవైచెం జాప అగ్నింపఁగన్. 184

వ. ఇట్లు చేతానుండు వీతాంసుం డైనం గని కాంజేయులు కోపాటోపంబున సైన్యో
పేతగతిం గడంగి కారవ సైన్యంబుపైఁ బటుబాణంబులు గురియుచు నడరిన
శత్రుండు ధర్మపుత్రుని దుర్యోధనుండు భృష్మద్యుమ్ను 'నమ్మహీపతి పనువ నశ్వ
భ్రామత్రిగర్తులు మూడువేలరథంబులవారు విప్రవృన్ది మహాత్మాహంబున
మూర్ఖానిరి తక్కుటియోధులుసేనయువవ్యోధివరూఢినిగలయగ్ర తెరయుటయు
నక్కజం బయ్యె నప్పుడు పెండూర్తి యెగసి చూడులు నిగుడ కున్నను సైనికులు
సింహనాదంబులు సెలంగం జేయుటయు చిరుదులు ప్రకటించుటయు బోధకం
బుగాఁ బోరిన బోరవఁదొంగుకోణితం బాణేబువు నడంచినఁ బ్రియం బంది యిరు
వాఁగును వ్రేయుండు పొడువుఁ డనునెలుంగులు నింగి ముట్టఁ జెనంగునట్టియెడ.

చ. బరవన మొప్పు మద్రపతి శ్ర పాండవముఖ్యునిమీఁదఁ గాండముల్
గురిసిన నాన్మపాలుండు నశకుంతితుఁ డై పదునాలుకూపుల
న్నరపతిమేన గుచ్చి యెల్లనవున నొప్పిన నమ్మహీనుపే
రురమున నాట నారథికుఁ శ్ర డొక్కనముజ్జ్వలబాణ మెడైఁజన్. 186

వ. నాటిసం గనలి యమ్మునుజేంద్రుండు చంద్రసేనుం డనురదీయచక్రరక్షకుండునిమి
సవనారాచంబులు సారథిమేననిగించె. 187

ఆ. ఆపుడు శినివరుండు శ్ర ననిలపుత్రుఁడుఁ జేది,బలము శత్రుఁ డీవ్రథంగిఁ బొదువ
నారఁ దాధనంబగ్రూ గ్రణిఁ బటుతర,వంచమార్గముల శ్ర నొంచె నధివ. 188

క. విను మిరువదియేడమ్ముల, శినిమనుమనియు బృథంచెఁ శ్ర జేదిరథికులం
దునిమెం దీప్రశరోల్కర,మున నిరువదియేపురగ్ర నమ్ముద్భలభంగిక. 189

క. శవలు డనమీఁద రయమునఁ, గవిసిన నిశితరసాయకములను మార్గ
రవము సెలంగఁగ వారల,యవయవముల నినిచె నరఁ డశ్రహంకృతి శాఙ్గయన్.

చ. కనుఁగొని ధర్మనూతి భుజ్యగర్వ మెల్లగఁ బెట్టు నిట్టి శ
ల్కునిమొయిఁ దీవ్రమార్గగ్రమ్ముల్కరముం బరఁగింది కేతువుం
దునిమి నారఁ దావతికిఁ శ్ర దూఁపులవేడిమి సూపి వాయునూ
నునిఁ గవల్గ శినిప్రవరు శ్ర నొంచె వడిం బదియేసి యమ్ములన్. 191

- ఉ. నొంది మడించి భేచరమృనోహరుఁడై వడి ధర్మపుత్రుఁడు
 క్రింది మహాగ్రఖాణవర్జితర దేహునిఁ జేసి దానఁ గా
 వించి శివాశ్రమముల్ గవలు శ్రీభీముడు సాత్యకియుం గడంక గు
 ప్పించిన వానిఁ ద్రుంచి శరశ్శీతదేహులఁ జేసి వారలన్. 192
- వ. చేసి యుండొకభాసితధ్వజం బెత్తించి మెఱసిన. 193
- సీ. భీముఁ డాతనిమెయి శ్రీబెడిదంపునారసం, బడరించి వెండియు శ్రీనట్టి వేడు
 పటం సాత్యకి శరభఖాణంబు లతనిపై, బెట్టెనే మూర్తితొల్పట్టియైదు
 తీవ్రాశ్రమల సహదేవుండు వదునాలు, గమ్ములు నవ్వీరుసంగకములఁ
 బరఁగించి రమ్మద్రవతి భీమసేనాధు, లైనయన్నలుపుర శ్రీనగిరయమున
- తే. వరుస డెబ్బదిమూఁటను శ్రీనిరువదేను, వాడితూఁపుల నేనింట శ్రీమూఁడుమూర్త
 ణములఁ బీడితులుగఁ జేసి శ్రీపటక భల్లనివారి సహదేవుచాపంబునృపవరేణ్య.
- కా. ఆ మా ద్రీసుతుఁ డన్యచాపధరుఁడై శ్రీయత్స్యగ్రఖాణంబుల్
 (మామూ యొక్కడఁ బోయె దంచు వెన నృమ్మద్రేపె నేయంగ) ను
 ద్దామోదగ్రత భీమసాత్యకులు శాత్రుప్రస్ఫురన్మూర్తణ
 స్తోమంబుల్ గురింపంగ ధర్మసుతుఁడుం శ్రీదూపుర మెయి గ్రువ్వగన్. 195
- చ. కలయఁగ నెత్తురుల్ దొరఁగ శ్రీనైరికనిర రజాలరంజితా
 చలమును బోలి పాల్పెనఁగి శ్రీశల్యుండు వారల నత్రువంచకం
 బుల వెన నొంది త్రుంచె గురుభూవర ధర్మజాచాప మమ్ముతో
 బలమును శౌర్యమున్ సురలు శ్రీప్రస్తుతి నేయ మహాగ్రమూర్తియె. 196
- ఉ. వేటొకచాప మెత్తి పృథ్వివీర ధర్మతనూజఁ డింతతోఁ
 దీటఁగఁ జేయుదుం బగ యశ్రీప్రకటంబుగ నంచు నూతుమైఁ
 దూటఁ డురంగమాంగములు శ్రీదూటలు వోవఁగ శల్యు నెమ్ముల్
 గీట సిడంబు గాఁడఁ బరఁగించె నముజ్జ్వలచండకాండముల్. 197
- వ. ఇవిధంబున విజృంభించిన. 198
- క. కోపించి యతఁడు దర్పాటోప ముదగ్రముగ దశవ్రటుప్రదరములా
 భూపాలుమేనఁ జొనిపిన, భూపాలక యాతఁ డొల్లఁగబోవుటయు వెనన్. 199

—ఇ ధర్మరాజ శల్యనిఖాణంబులచేత మూర్తికుం డగుట. ఇ—

- క. తైనేయాఁ డదరి యుజ్జ్వల,నానావిశిఖముల ముద్రనరవతిఁ బొదువం
 దా నలిగి విల్లు దునియలు, గా నొకభల్లమున నేసి శ్రీగర్వోద్రతుఁడై. 200
- క. ఆ రథికివరుని నకులుని, మాదుతి సహదేవు మూఁడుగ్రమూర్తణముల నే
 పారఁగ బలుపారఁగ రయ, మారఁగ నొప్పించె నమ్మహాభూజఁ డధిపా. 201
- వ. అంతం వెలిసి యొక్కంకేయూగ్రజండు ముద్రపతి ముద్గరంబున నేయ నవ్వీరో
 ధిపై సాత్యకి దోమరంబును వృక్షోదరుండు భల్లంబును నకులుండు శక్తియు సహ

దేవుండు గడయును బ్రయోగించిన నయ్యోధవరుండు వాని నన్నింటిని మింట
మెఱుంగు లడరువెడఁదయుమ్మలు పరఁగించిత్తుంచి యార్చినం దేర్చినరోమంబున
నాకృష్టానుజుండు సారథి మూఁడువాఁడితూఁపుల నవ్వెరోధి రెండుబాఁబుల బె
ట్టసినఁ గ్రోధదీపుం డై ప్రచండకాడంబుల నయ్యేవురను సుక్కించిన నీపుత్తుం
డతనిచేతఁ బొండుపుత్తులు బొలియుదు రని తలంచె నట్లు భానమానుం డైన
సేనాపతిం గని భీమసేనుండు నహింపక తెంపున బెట్టు గిట్టిన. 202

క. శినిమనుమఁడఁ గవలును దో,డన యురవడి నడరి పొదుపురటయు నగ్గలికం
తెనఁగె నతం డానలుపుర,కనలుఁ గడంకయును నరకురగాఁ గొన కధిపా. 203

వ. ఇట్లు పెనంగు యండఁ బొండవాగ్రజుండు మున్ను దనచేతఁ జచ్చినచంద్రసేను
తోడివాని ద్యుమత్యేనుఁడల ద్రెవ్వ నేసినఁ జక్రరక్షకహీనుం డయ్యెను బొలి
వోనికనలున శల్వండు నటలు వెఱికినం గోపించుసింగంబుచందం బై నమోరణ
సుతాదు లగుజోదురనలుపురయంగంబులఁ దురంగనికరశరీరసారథినికాయనహీ
తంబుగా బహువిధవిశిఖంబులు పరఁగించి నెత్తురులు దొరఁగించినం గని యా
ధర్మవందనుండు విషాదంబు నొంది నిజాంతర్గతంబున. 204

క. హరివచనంబు లనల్మేతఁ, బొరయఁగ నేర్పు నొకొ మద్రభూవతిబాహు
స్ఫురణము భీమాదిరథిక,వరు లోర్వనియట్లు గాఁగె న వ్రాలెడిఁ దోడ్తోన. 205

వ. అని తలపోసి తనబలంబునకుఁ జేయి వీచినఁ దోయధివీచినితానవలొనంబుచందం
బునఁ జతురంగంబులు శల్వ్యువైఁ గవసిన నాదైర్యధోరేయుండు మందరనగంబు
లీలఁ గైకొని వారలం గలంచి పాంచాలపుత్రప్రభృతియోధప్రకరంబులనుబొండ
వాగ్రజునిం బరమసాంద్రతీవ్ర శరాంధకారంబునఁ గప్పి నింపానాదంబుసేసిన. 206

క. దివిజగరుడఖచరాదులు, వివిధవచనరచన తెనఁగె న వినుతించిరి కా
త్రవభీకరుఁ డగునమ్మ,ద్ర విభునిరణవిహరణములు న ధరణీనాథా. 207

వ. ఆ నమయంబున. 208

తే. గురుసుతుండు పెనుఁబ్రాపుగానరునిఁబొదివి,యధిప నంశ ప్రక్షులువివిధాత్మతతులఁ
గప్పి రతఁ డందఱను జండ్రకాండవిదళి,తాంగులుగఁ జేసె దోర్లీ ల క్రయతిశయిల్లు

చ. తెరలక వారు పై వెయి సుగ్రదీర్ఘనముద్ధతి గ్రమ్మి వాజుల
హరిని సిడంబువైఁ గదియె న నారఁడు సేద్యడ బాణవర్షముం
గురిసిరి కారవేంద్రమొనకకుం బ్రమదం బగుఘోరభంగి న
పురుషవరాక్రమస్ఫురణ న పార్థివన త్రమ కాన మెయ్యెడన్.

వ. ఇట్లు నవ్యసాదికఁ జే యార్పరాకుండ దర్పంబునూపిన నాభూవరకుమారవర్మండు
వీరాగ్రహానేకంబున విజృంభించిభల్లార్హచంద్రతురికాముఖ నారాచ ప్రముఖ
విశిఖ పరంపరలు పరఁగింపవని యా సైనికులరథ్యంబులుగూర్చియుఁ గేతనంబులు

ద్రుంచియు బాణంబులు నటికియు బాణాననంబులు విడిచియు నూతుల గీటడం
చియు నరదంబులఁ జెక్కియు నైఘంటిపులు పొట్లు నేసియుఁ జామరంబులు దుని
మియు నాతవ త్రంబులు రూపుమాపియు నెత్తురు లురలించియుఁ గండలు దొరి
గించియు నెమ్ములు వగిలించియుఁ గాట్లు ద్రుంచియుఁ జేతులు దునిమియు వ్రయ్య
లుగా వతుంబులు నీటియు మర్కంబులఁ జొచ్చియు మకుటంబులు డుల్చియుఁ
దలలు రాల్చియుఁ బ్రాణంబులు పీల్చియు రాద్రం బావహించినలయకాలకుద్రుని
సంక్రీడనంబుచందంబు దోచె నప్పుడు రథికవరనహస్తద్వితయంబు దెగటారి
నవ్వాఁడిమగండు పేరడవి (దహించుదావపావకునిచందంబున) వెలింగెఁ దదీయ
తేజోమహిమ సహింపక యుద్ధామగతి నశ్వత్థామ గదసి యక్కవ్వడిం దొడరి
దురం బొనర్చె నందు. 211

సీ. అతఁడు వండ్రెండువారలమ్ము లాబీభత్సుమయి గ్రుచ్చి కృష్ణునిగమనియందుఁ
బదివాఁడితూఁపులు శ్ర వణపిన మదిలోన, నగించి యప్పీరుఁ శ్ర డలఁతినగవు
తోడ రథ్యమల నూతకునిఁ గూల్చి యాతని,తనువున నెఱతెగ శ్ర గొనక నాటె
మూఁడుమార్గములుశ్రమునలంబు పరిఘంబు, నాతఁడు నిగిడింప శ్ర నదియునదియు

తే. నన్నరుఁడు దోడతోడ నై శ్ర దాఱునిశిత
కాండములఁ ద్రుంచి పటునాయకత్రయంబు
సొనిపె నవ్విప్రమీన మార్కొనియె నపుడు
గడఁగి యప్పార్థు సంశ్చక్రక వ్రజంబు 212

వ. అట్టియెడ. 218

— శుభ్ర సురభుఁ డనుపాంచాలకుమారుం డశ్వత్థామచే జచ్చుట. —

క. సురభుఁడు గురుసుతువైఁ దన,యరదము పఱపించి యేయ శ్ర నప్పాంచాలో
త్రరు నొకనారనమునకును, నెర నేసె నతండు గినుకయైనకం బెనఁగన్. 214

వ. ఇత్రైఱంగున. 215

ఆ. సురభుఁ గూల్చి యతనిశ్రయరదంబువైకి నుద్ధరత నరిగి గురుసుతుండు చండ
కాండనమితి నిగుడ శ్ర గాండివిఁ దాకి సం,శ్చక్రకులకు నంతశ్రనం బొనర్చె. 216

వ. అయ్యవనరంబున. 217

క. కురువతి ధృష్టద్యుమ్నుని,యురవడి గద నిలువరించి శ్ర యుద్ధతి మెఱయగా
శ్రవంఛకమున నొంచెను, బరఁగించెను మఱియు నవతిశ్రబాణము లొడలన్. 218

తే. అతఁడు దెబ్బదియమ్ముల శ్ర నతని నొంప, నన్నరేద్రుండుఁ జేప్పడ శ్ర ననుజనమితి
బలయుతంబుగనడరియ్యబ్బలియుమీఁదఁ,గురిసిరత్త్రశ్చక్రంబులునరవరేణ్య.

క. ఆ పాంచాలో త్రముఁ డుద్ధీపితకోపుఁ డయి వారిఁ శ్ర దీప్తతరళరా
టోపంబునఁ గలఁచె రయం, బేపారఁగ నాత్మనేన శ్ర కేద్రైఱ మ్మెఱయన్. 220

- చ. కృపకృతవర్మలం గడిమిఁ శ గిట్టి శిఖండి ప్రభద్రకుల్ మహా
గ్రవునడి దోషదంక భుజగర్వము నూపిన నాబలాఘ్యులుం
గువీరమనస్కులై బలుపుణ్యగోల్లలఁ బేర్చినలావు చేవ క
య్యపువెర వేపు దాల్చి నరి శ నచ్చెరుపాలున ముంచె జూపఱన్. 221
- వ. అవ్వకు శేల్యుండు యాధిష్ఠిర భీమసేన నకుల సహదేవసాత్వికీ ప్రముఖులపైఁ బలు
బాణంబులు గుప్పించి నొప్పించిన. 222
- క. నకులుండు రథనంబున సా,యకదళక మరినియురంబునంబుఁ జొనువ న
భ్రాకుటి యగుచు నయ్యుల్లనిఁ, ద్రికాండముల నొంచి యరిఁడుగ్రదీపించె నృపా.
- క. తక్కటిసలుపురు వొదివిన, నొక్కొకనిశరీరమున మ్రహ్మాగ్రాస్త్రంబుల్
వెక్కులు వెనఁ జఱచి మదం, బెక్కి నకులుధనువు దునిమె శ నిఘనహీరముగన్. 225
- వ. ఇట్లు శేల్యుండు విద్యంభించినఁ గోపించి. 226
- మ. నకులుం డొండొకచాప మెత్తి పటుబాణశ్రేణిఁ బర్వంపఁ గీ
చకవిధ్వంసి నిగిడ్చె మృతశరముల్ శ తై నేముఁ దుడ్ది ప్తనా
యకముల్ దొడ్చిది యేమి ధర్మసుతుఁ డీరైదమ్ములమ్మద్రనా
యకుపై నన్నియుఁ బిన్నలమ్ముఁడును దో శ. డై నాలు నాటెం గడున్. 226
- తే. అరెఁడు వెన నవన ప్రత్యశిలశిలము,ఖముల సాత్వికీ నొంచి మూర్ధగముతోడఁ
ధనువు ద్రుంది రథ్యమ్ములరథరణిఁగూల్చి,పదిపమల్ బలుఁమోపులుగపఱపె మేన.
- క. ఇవ్విధమున శిసవిరుని,క్రొవ్వు చెఱిచి పాంశువుల్రక్తులబాణంబుల్
నివ్వటిల నీక నలుపురి, నవ్విరుండు నోవ్వ నేసె శ నద్భుతధంగిన్. 228
- ఉ. పాండవు లట్లు మద్రపరిబాణయిలం దరలంగఁ జూచి తా
నొండొక తేరికిం జని నకముదతి సాత్వికీ దాఁక నారనిం
జండతర ప్రచారణవిశారదుఁ డై వెన వారు గూడి యు
ద్గండర నూపి రక్కజపురదర్ప మెలర్పఁ బెనంగె నారించున్. 229
- ఉ. ఏపురతోడ నట్లాడఁడ శ యేచి పెనంగుటఁ గౌరవేంద్ర యౌ
ధావళి చూచి కూడికొని శ యారథికోత్తముగాధని క్రమ
శ్రీ విలసిల్ల నంపపెనుఁజేకటి యాకన మెల్లఁ గప్పఁగాఁ
జేవయు లావుఁ జూపుటయుఁ శ జేడ్చి రౌపరీవిను లందఱున్. 230
- వ. సేనయు నొక్కమ్మడి నద్దిక్కు దఱిమినం గని కృష్ణార్జునులు నిజసైన్యంబు సమ
స్తంబు నేకముఖంబు సేసి మార్కొని రాసమయంబునఁ గిరీటి కృపకృతవర్మ
లను సహదేవుండు సౌబలుని ద్రావదేయులు గొండఱురాజులను శిఖండి యశ్వ

తామను భీమసేనుండు సుయోధనుని దాకఁ జాండవాగ్రజుండు దనకు నకు
లుండు బాసట గా శత్రు నిలువరించె దక్కునుం గలయోధులుం దక్కటిసైని
కులుం దలఁపడి క్రమంబున నెల్లబలంబును గలయగ్ర బెరసె నిట్లు నూల్కాని
యంతంతకు రణంబు నమ్మర్దవారుణం బయ్యె నత్తటి నమ్మద్రవతి రాద్రంబు
రూపు దాల్చిన తెఱంగునం బొంగి పాంచాలయాదవాదిరథి కవరులకును బాండు
కుమారులకును వారింప, గొలఁది గాక రథచిత్ర గతులు మెఱయ నెక్కడఁ
జూచినం దాన యై నానావిధవిశిఖవితానంబుల సంబరభాగంబు సంపీఠంబు
సేసిన మధ్యందినగతం బయ్యును మార్తాండబింబంబు దోవకయుండె నట్టియెడ.

(సీ) కరులఁ ద్రుంచెడువేళ శ్రీ గిరులఁ దున్నాకునం

క్రందనుకైవడి శ్రీ గానవచ్చు
నరదముల్ దెరలించునప్పుడు పఱమొగుల్ పుష్పిం

విరియించుబలుగాచ్చుభివము మెఱయ

హయములఁ జెండాడ శ్రీ నరుగుచోట్లను శేఖ

గమిఁ గిట్టుకోల్పుల్లికరణి యెలయు

భటులకు నరుగుచో శ్రీ బస లేని పెనుఁగాన

దరికొనుచిచ్చుచందంబు గలుగుఁ

తే. గసి మనంగినయంతకుకరణి యంత్య

కాలరుద్రునిదర్ప మ్రకాండమృత్యు

ముఖము నుగ్రభావము దోచునమునయు వీర

సమితిఁ దెగటార్చునప్పు దాశకేయినందు.

232

వ. ఇట్లు విప్రంభించి యత్యుత్పతవి క్రమంబున నుల్లసిల్లునమ్మద్రమహీపతి సుభయ
సైన్యంబులదనంబులు ప్రశంసించి రంతకంతకు నగ్గలం బగునగ్గలికఁ బెనంగి
యతిండు భల్లాదికాండవర్షపర్షలు పటురయంబునఁ బరఁగించువరమాభీలభంగికి
నోహటించి ధర్మజమీహారంబు దెరలి మరలి పఱకం దొడంగిన నన్నరవరుం
డదల్చి కరతలం బెత్తి నిలు నిలు మని నివారింప నిలువదయ్యె నయ్యుధిష్ఠిరుండు
వారుమంబుపెంపునఁ దెంపు సేసి మామా యని పేరెలుం గెత్తి యాశేయ్యునిఁ
దాడి దర్పంబు సూపినం జూచి మగుడ నిగిడి సేన పోరికిఁ బురికొనియె నప్పుడు
పాండవాగ్రజుండు దమ్ములను దొరలను దనపాలికిఁ బిలువం బంది వారలతో
నిట్లనియె,

233

అమరనదీసుతాదు లగునక్కడివీరుల మీర లందఱుం

గ్రమమునఁ బిల్కుమార్చి భుజ్యగర్వము సూపితి రేను శత్రుసై

న్యమథనశత్రు శత్రుఁ దెగటార్చెద నా కిది కృత్యమీ సము

దగ్గఱ మనివార్య మై నెగడునట్టితెఱంగు వినుండు చెప్పెదన్.

234

వ. నా లేరికి నకులుండును సాత్యుయు వలవటను నహదేవుండును భృష్టమ్యముం
డును దావటను గావలియై రావలయు వెనుకం గదిసి వివృచ్చుండును ముందటి
కలన మొనసి వడముడియును నడచునది యింత యేమిటి కన వలదు న న్నొండె
నతం డతని నొండ నేను నమయించుట యవశ్యంబును గలుగం జూచితి నిట్లు
తెంపు చేసి యమ్ముద్ర పతి మార్కొనునాకు ముద్రమప్రయత్నంబు కర్తవ్యంబు
కృపకృతవర్మాశ్వత్థామసాబలనుయోధను లయ్యోధముఖ్యు రక్షింపం జేయు
పరాక్రమంబునకు మీరు ప్రతివిక్రమం బాచరించుచుండ నుదీర్ణం బగుమదీయ
బాహుపాటవంబున నమ్మేటిమగని గీటడంగించువాడ నని పలికిన నారథికివరు
లును దక్కునుగలవార లమ్మానవవతిపూనికి నగ్గించి యతనిరథంబు నవిశేష
కల్పిరంబు నేసి యతండు సెప్పిన తేజంగున నన్నద్ధు లై సముద్ధతిం దేజరిల్లు
టయుఁ దత్తైస్యం బుత్సాహదీప్తం బై శడంగినఁ గరిఘంటారవంబులును రథ
శమినిస్వనంబులును దురంగ క్షిప్తకణ్ణానంబులును సుభటసింహనాదంబులును
నిస్సాణాదితూర్వనివదంబులును తెరసి యంబరంబుఁ బిక్కటిల్లఁ జేసె నివ్విధం
బున యుధిష్ఠిరుం దుద్భటుం డై యురవడించిన.

285

—శత్రు శత్రు భర్తృకందనం వర్ణవర్ణయుద్ధము. శత్రు—

క. కురువిభుండు దనదు మొనలకు, బరవన మొవ్వుంగ ముద్రపతి మును శౌర్య
దురుఁ డయి కడంగ నడరి య,వ్వరూఢిని దాంక ధరణి శ వడవడ వడఁకన్.

వ. అట్టియెడ.

287

క. పులులు దలఁపడినయుబ్బును, బలుపును ధోవంగ ముద్రపతిధర్మసుతుల్
తలఁపడి యొండొరువులపై, నలఘుప్రదర్శములు వ్బఱపి శ రథికిరయమునన్.

288

వ. వారి నాలోకించి యుధయసైన్యంబులు విజృంభించి నంరంధంబునం గలయగ
తెరసినఁ గ్రండుకయ్యం బయ్యె నందు.

289

ఉ. నీ తనయుండు సింహకమృనీయతరం బగుభీమునుల న
తేజతన ముద్రచంద్ర శరత్తి ప్రహతిఁ మణికింకిణినా
దాతిశయంబుతోడఁ బురనట్లుగ నేసి శరానవంబు బల్
వాతిశరంబునం దునిమె శ వారివరూఢిని యే వడంగఁగన్.

240

చ. అతండు ప్రదీప్తకోపముఖుఁ శ డై హుశక్తి సురంబు వైచినం
బలి యరదంబువైఁ బడియె శ బల్వగుమూర్ఖ మునింగి యప్పు డా
యతథను వెత్తి సూతుల శ యక్కురుఘస్మరుఁ డేసె డొల్ల వే
గ తొలఁగి నీడ్చెఁ దేరు దురగంబులు మూఁక గలంగి సొం పఱన్.

241

క. కని యశ్వత్థామయుఁ గృపుఁడును గృతవర్కుండును నెక్కుశకుబరవనమునన్
మన సేనకుఁ దలమింగిలిన, మనుజేశ్వర కవిసఁ గ్రీడి శ మద మెలరారన్.

242

1. గ. విచారించితి. 2. మ. మొదటను బరవన మొనగంగ.

- క. అమ్మభిమున నమరము రా, ద్రమ్ము పెనిచె మద్ర విభునిఁ యదలకడచి యనీ
కమ్ము బహులాశ్రుశశ్రుచ, యమ్ముల ధర్మజునిఁ బొదివె య నత్తుగము గన్. 244
- వ. పొదివిన నయ్యుధిష్ఠిరుండు.
చ. అరదముది త్రనంచరణ యక్షజ మై విలసిల్లఁ జేరులుం
గరులును ఘోటకంబులును యంబులముం దనచేతఁ గూలఁగాఁ
బొరలఁగ మేదినిం దునియ్యప్రోవులుగా రుధిరంపుకొంపి బ్రుం
గ రణవిహారముం జలిపెఁ గ కారవనాథ యనేకభంగులన్. 245
- క. నరులు మృదు వితఁ డనంగాఁ, బరఁగుయుధిష్ఠిరుండు శత్రుబలముల కలిని
వృరుఁ డయ్యె నపుడు నుర ల, చెరు వందిరి చూచి ద్రోహశిక్షఁ బొగడుచున్.
గ. మునుము బయ లైన సలిఁ జేర్చినయమ్మునజేంద్రుమీఁద య శిరవిశిఖము లే
పున నిగిడించుచు శత్రుఁడు, దనరుభుజాబలముతోడఁ య దటిమెం జెలుచున్.
- క. అవ్వీరునివాలంపఱ, క్రొవ్వ నడచి తనదునంపకొల లడరఁగా
నవ్వసుథాధిపుఁ డెల్లని, న వ్వొలయుఁగ మాఱుకొనె ఘృణారహితుం డై.
వ. ఇవ్వీధంబున మాకొని ధర్మజమద్రవతులు నిజశంఖంబులు పూరించిరి శరీ
వ ముఖతూర్యస్వనంబులు నింగిఁ బొంగారఁ జెలంగె నయ్యరువురు నొంహరుల
పైఁ జండకాండవరంపరలు పరఁగించి తనపులనెత్తురు బరలించి పూచినబూరు
పుల పొలుపు చాల్చి రట్టియెడఁ గనుంగొనుజనంబులు. 249
- చ. వెరవును లావుఁ జేవయును య వీరల కారయ నొక్కరూప దు
స్తరభుజశక్తి ధర్మజుండు య శత్రునిరూ పడఁగించి యివ్వసుం
ధరఁ గొను నొక్క నేఁ డితనిఁ య దా నయించి నమస్తమేదినీ
శ్వరుండు గఁ జేయ నోపు నొకొ య శత్రుఁడు కారవరాజనందనున్. 250
- వ. అని నందేహాదోలాయమానమానసు లై రవ్వడు. 251
- తే. మద్రవతి ధర్మజునివిల్లు య రాద్ర మెనఁగఁ
ద్రుంచి నూఱమ్ము లేసి యుద్ధురతఁ జేర్చి
నరఁడు వేటొక్కధను పెత్తి య తనిధనువు
దునిది వెన నేసె మున్నూఱుతూపు లధివ. 252
- ... విరభుఁ డయినశత్రుని శత్రుత్వాను తనరభముపై నిడికొని పోవుట. ...
- ఉ. తోడనె తేరివాహములఁ య ద్రుంచి మదంబున నూతుస్థాణముల్
క్రిడయపాలెఁ బుచ్చికొని య కేతువుఁ గూర్చిన నేన విచ్చెఁ జే
యాడక యున్నశత్రుని రయంబున నాత్మరథస్థుఁ జేసి పె
ద్దీనుఁ బొంద కుండఁ దొలఁగించెను ద్రోణసుతుండు భూపరా. 253
- వ. ఇట్లు శత్రుండు నమరవైకల్యంబు నొందుటయు ధర్మనందనుం డాల్చి చేర్చి త

ద్వలంబుఁ దఱిమి నంతనమ్మద్ర పతి యొందురభంబు గల్పించుకొని కడంగి యా
కాంతయగ్రజువైఁ గంకవత్తంబులు నిగిడించుచు నిగిడినం గని యుద్దేవఁ జేయఁ
గలసై నిశోత్తములు సరభనంబున నయ్యోధవరు నెదుర్కొని రహ్మడతండు సాత్య
కిఁ బదిసాయకంబులను భీమసేనవకులనహదేవుల శరత్రయంబులను సుక్తించి
యెక్కుడుమదంబునం బొడలినయంగంబులతో నలిరేగి మఱియు నప్పుడు పొగ
డం దగి యుండె నాకర్ణింపుము. 254

సీ. కమలాకరములీలఁ శ్ర గలఁచి యాడెడుగంధ,దంతావళిమునముగద్దండతయను
ద్రవిడి మృగనముగత్తురము ఘోరంబు గా, వధియించుకంతీర్యవంబునేపు
నీరసారణ్యంబు శ్ర నిర్భరాటోపరే, గాల్చుదావాగ్నియగ్రక్రమంబు
ప్రకటవిక్రాంతిఁ బురత్రయంబును నమ,యించుఫాలాక్షునియే దైత్యులును

అ. 1. బోల్చు బట్టు లయ్యె శ్ర భుజగర్వకౌర్యప్ర,తావదుర్దమప్రకోపములకు
మద్రవిభుఁడు గోల్చుమనఁగి శాత్రవసైన్య,హానకేళి నలుపునవసరమున. 255

వ. ధర్మనందనుం దల మిగిలినచతురంగంబుల నవ్విధంబున వినిహతంబులు సేసి
యమ్మహిపతివైఁ గవిసినం గని కవలును శైనేయుండును భీమసేనుండును దోడ
నడువ నరం డమ్మేటిమగని మూర్ఖుని పటుమార్గణంబు లురంబున నింది
నొంచె నప్పుడు కురువిభుండు వసువ మన సైనికులు దలమిగిలి శిల్పనిఃశ్రావము
యప్పవనతనయప్రభృతులతోడఁ బెనంగి రతం డాపాండవాగ్రజుమీనఁ జూడ
కాండన ప్రకంబు నినిచిన నజ్ఞననాథుండు నవనిశితనారాచంబు లవ్వీరునంగంబుల
నాటించె నిట్లు దలఁపడి కోలుపులులపోలికఁ బేరేనుంగుల తెఱంగున బలుసింగం
బులచందంబునం బోరి యొండొరుల నొప్పించి రుప్పుడు. 256

సీ. శిల్పంబు బలునారసము పాండవాగ్రజు, నురమున నాట నశక్తుగ్రదీప్త
ఘోరనారాచ మూర్ఖుకుంతుకుం డేయ, నరండు మూర్ఖులైన శ్ర నలరే 2. నధిపుఁ
డమ్మద్రపతి తేజి శ్ర యురకఁ గెంపారెడుకనుగవతోఁ బాదశ్రకాద మొకట
నయ్యుధిష్ఠిరు నొంప శ్ర నాతండు పరీడిమై,మఱు నాఱుమోలుల శ్ర నజీకివైచి

తే. వాలరమ్ములు దొమ్మిది శ్ర వక్షమున ని
గుడ్డ నయ్యోధవరుఁ డతిశూరభల్ల
యొగళిఖండితవాపుఁ జేరముఁడును నొండు
ధనువుఁ గొని యవ్విభుండు ద్రత్రనుపు సింఁచె.

257

క. బాసలు యై భీముఁడు పె,ల్లెసెను మద్రపతి నారఁ శ్ర డిరువురతోడఁ
జేసె గోయ్యము గృపును, శృంగితవిక్రమముతోమరము గలుగఁగన్.

258

వ. అట్టియెడఁ గంకటాంతరంబు ధరియించి కడంగి.

259

అ. మద్రవిభుఁడు ధర్మమారుతసుతులమై,మఱుపు లుఱక నజీకి శ్ర మార్గణములు

- దొడ్డిదింట రెంటుఁ గ్ర దూఁటులు నేసె దోర్దండములు ప్రదీప్తవర్షుడగుచు.
- క. ఆలో ధర్మజాసారధిఁ, గూలఁగఁ గృపుఁ డేయ ముద్ర కుంజరుఁడు భుజా
 లీల మొఱయంగ హయము, లాఱులుగు నొక నేర్పిడిని నిలం బడవైచెఁ. 261
- వ. ఇవిధంబున విరఘం దై యమ్మహీకాంతుం డంతర్గతంబున. 262
- క. గెలువుము శల్యుని నీ వని, పలికి ముకుందుండు నన్నుఁ గ్ర బనిచినవాఁ డ
 పులుకులకు ససత్వత్వము, గలుగఁగ నేర్పునొకొ దైవ్యఘటనబలమునన్. 263
- వ. అని శంకించియుఁ గొంకువోవక యజ్ఞగన్నాథువచనంబునకు నన్యభావ్యం జేల
 గలుగు నని యద్దేవునిం దలంచి యామాట యమోఘంబు గావలయు నని
 ప్రార్థించి వెండియు. 264
- చ. స్ఫురితమదర్శనేత్రునిఁ ద్రిశూలసముజ్జ్వలు నిర్గుణుఁ గుణా
 దరసముపాత్తమూర్తిఁ గలితప్రభవసీతినంహృతిక్రియా
 నిరతివివ రిత తి భువనమహానీయుని దైత్యమర్ది న
 వ్యరుషవరుం జతుర్భుజ విశ్రుత్వమహాన్నతు నాశ్రయించెదన్. 265
- తే. భండనము నేయునరునగ్రభాగమునఁ బ్రచండహూలోగ్రహస్తుండై శత్రుఁడొటి
 గీటడంచుచు నేఁ జూడఁ గ్ర గేలి నలుపు, దేవు జయసిద్ధికై నన్నుఁగతుంధక్తి 266
- వ. అనుచుఁ బురుషోత్తమునిఁ జిత్రమున నిలిపియున్నతం బైన పూర్వకాయంబుతో
 మందప్రకారంబున మార్గణంబు లమ్మద్రపతిదెన నిడింప నతఁ డది బెండువడుట
 గాఁ దలంచి తఱివి యఱిముఱి శరంబులు గురియుటయు నప్పుడు. 267
- చ. పవనసుతుండు విల్ నటికి గ్ర బాణయుగంబున మేను నొంచి కా
 త్రవులు దలంక నారథికుర్రుభ్యములఁ ధరఁ గూల్చి సూతుకం
 తవిదళనం బొనర్చి ప్రకటస్ఫురణంబునఁ గంకటంబు భ
 ల్లవిరతి ఘోరనంహతి నిలం బడ నేసె రయం బెలర్చుగఁ. 268
- వ. ఇవిధంబున. 269
- క. విరఘండు నచాపుఁడు వ,ర్మరహితగాత్రుండు నై న్యమద్రవిభుఁడు భా
 సురఖడ్గచర్మశోభిత,కరుండై తేరు డిగి కన్నుఁగవఁ గెం పారన్. 270
- మ. జముచందంబున నేది ధృయసుతుపై గ్ర నరంభదుర్దాంతద
 ర్పమునఁ వే కవియంగఁ జండబలమగ్రాధుండు భీముండు ద్రుం
 చె మదం బారఁగ వాలునుం బలకయన్ గ్ర శిఘ్రత్వసూచిపుఁ డై
 తమది క్కార్పులుఁ మూర్యనాదములు నశ్యంతంబు శోభిల్లఁగన్. 271
- వ. అమ్మద్రపతి నేర్పును జేవయం గలపరిజనంబులు చేర్చఁ గంకటగదాదండం
 బులు ధరియించి యాధిష్ఠియూడ నురవసి నడరె నవ్వు డస్మాకవాగ్ర
 జనకు బానట యై సాత్యకిభృష్టద్యుమ్న శిఖండిద్రాపదేయ మాద్రేయ లేయ

సాయకంబులు సరకుఁగొనక గదం జిత్రంబుగా జసియును వడముడివిక్రమంబున
దపులంబడక నిగిడె నశ్వమూతరహితం బగురథంబువై నున్న యన్నరేండుండు
తనదేనకు సింహచక్రమణత్వసుందరుం డై వచ్చునప్పీరు నాలోకించి నక్రోధం
బైనయవప్తంధంబున నుద్దీపితుం డై. 272

క. ఇతని సమముంప నమ్యు, చ్యుతుఁడు ననుం బనిచె నాకు శ నొనరించినపా
లితఁ డని తలంచి మొగ ము, గ్రత నొందఁగ శ క్తిహింద్రగమఁదోయిలయన్.

వ. హృషీకేశు నుద్దేశించి. 274

ఉ. నీడెన నాదుచి త్రమున శ నొక్కని యుండెనుభక్తి భద్రనం
పాచిని గావు టచ్చెరువె శ భక్తజనాభిమతిప్రదానవి
ద్యాదముతత్వ మేర్పడ జగముం బొడఁగూర్చుము దేవ సంక్రితాం
హృదళనంబు నీకు వ్రత శ ముల్లము నాపము నిల్చు మిత్తతీన్. 275

గ. అని హృదయంబునఁ బ్రార్థించి యప్పార్థివో త్రయ్యండు. 276

క. అచ్చపుభక్తికిఁ మతిఁ బ్రేమంబున నొందినఘాలలోచనం
డిచ్చినఁ బ్రీతియోగమును శ నొక్కసుభక్తియు నావహిల్లఁగా
నిచ్చలు గంధపుచ్చముల శ నిష్ఠమియుం బరిశోభితార్పణం
బిచ్చుమఁ పాను గొల్వ నుతి శ కేక్కినమమృవాసీయశక్తికిన్, 277

మ. ప్రణతుండై రథసోదయాభినవదర్శనస్ఫూర్తి శోభిల్లును
స్వణిదండద్యుతిమంజరీస్ఫురణము శ స్సంశోభిఘంటాపటు
కర్ణానంబుగఁ రిపుసైనిక ప్రకిరదృశకర్ణవృథు జేయ భీ
షణరేఖం బలవానిఁ బుద్బికోని చంద్రచక్రప్తిస్పృహ్యవృథిన్. 278

వ. అభిరామభిమాకాయండై. 279

తే. నెరయుకీనుకఁ బెన్పెడఁద యై శ నిప్పు లుధలు
కన్నుఁగవ శల్యుఁజూచిన శ నున్నయునికి
నలఁడు నీఱు గా కుంపట శ యరిది యయ్యె
మాకుఁ జూడఁగ నవ్వడు శ మనుజనాథ. 280

వ. ఇట్లు రాద్రోద్రేకంబునఁ బుర త్రయదాహదోహలి యగుశూలాఘాతధులీల దోచ
దుర్నిరీక్షుం డై. 281

ఉ. ఘోరతర ప్రకార మగుకమచిరబాహునిలాస మిప్పు వి
స్తారముచింత యాసురము శ సారతరంబు గఁ జూచి వజ్రధా
రాదుచినన్నిభ ప్రచరగ్రస్థులు పర్వఁగ బిట్టు వై డె న
ద్వారుణశక్తి నవ్విభుఁ డుగదా త్రనమిత్కృతికల్య శల్యునిన్. 282

తే. అట్లు పాండుభూపాలకున గ్రసుతుఁడు, మద్రనాథునివైచిన శ రాద్రమనఁగ

గంకటముమాటి వక్షంబుగదచి వెన్ను, వెదలిచనియమ్మహాశక్తి ప్రభుడమిజోచ్చె.

... ధర్మరాజు శక్తి ప్రయోగించి శల్వని జంపుట. ...

వ. ఇట్లు శక్తి బెడిదంపుటరవడి నుచ్చి పోయిన. 284

చ. శతమున ముక్కునం జెవులఁ శ గన్నుల నొల్కెనురక్త మంగ మా
పుటము గఁ జేయఁగా నతఁడు శ బోరగిలం బడియో ధరం గర
ద్విరయము సాచి ధర్మజానిగిదిక్కు శిరంబుగ వజ్రదారుణా
హరిఁ బడుభూరిభూధరమృతా త్రశృంగముఖంగి భూవరా. 285

ఆ. భూమిమీఁద నిట్లు శ బోరగిలం బడి, ముద్రనాథుఁ డొచ్చె శ మానవేంద్ర
లేమయరమునందు శ లీలమై వ్రాలిన, పరానాథుఁ 1 బోల్చె శ బట్టు గాఁగ. 286

ఆ. ధర్మనంగరమున శ ధర్మజాచే జచ్చి, పాలించె జూడ ముద్రభూవిభుండు
విధియతంబు గాఁగ శ వేలిచి విడిచిన, నాటి యున్నయగ్ని శ ననుకరించి. 287

మ. కని శల్వానుజాఁ డేచి ధర్మసుతు నుగ్రస్ఫూర్తి శోభిల్లఁ దాఁ
కిన నాభూపతి చిత్రచాపధరుఁ డై శ కేళిసమ ప్రక్రియ
ధనువుం గేతువుం ద్రుంచి తోడన నమృతదృష్టి ప్రథల్లాహరిం
దునిమెం గుండలకాంత మైనశిరముగా శ దుర్దాంతదర్పింబునన్. 288

వ. ఇట్లు శల్వండు సోదరసహితంబు గా బడినఁ బాండవసైన్యంబుజనంబులు వృత్ర
వధం జూసరించుపాక శాసనుఁ బ్రశంసించుబృందారకులట్ల ధర్మనందను నగ్గించి
రమ్ముగ్గరంబునం దూర్యనివదంబులు సింహనాదంబులుఁ జెలంగఁ గలంగి కురు
సేన విఱిగి పఱచినం బోసక పాదువుం డనుచు సాత్యకి వెనుకొనుటయుఁ గనుం
గొని కృతవర్ముండు మోక్షనియె నయ్యాదవసింహులరణంబు దారుణం బయ్యె
నందు. 289

సీ. కృతవర్మ సాత్యకి శ నతిశితశరదశక్తి మున నొంచి తురంగశ్రమములఁ యుంబు
నుడిపి విల్లునుముట్రమును నొండువింట న, బృలియుఁ డాకని మేనఁ బదిమెఱుంగు
టమ్ములు పఱపి ర్షభ్యమ్ముల నరదంబు, సూతుని నఱికినఁ శ జూచి కృపుఁడు
దనతేరిపై బెట్టుకొని తొలఁగించె న, వీరుపోరికి మూఁక శ వెఱచి పఱచె

తే. గదగి వెనుకొన్నపాండవోత్తరమునోకడ, నిలువరించె నుద్దంకుఁడై గీతనూజాఁ
డంత వేఱొక్కతేరెక్క శ యుగుడెంది, తా. క హృద్విషం దరిసిన శ తల్లడిల్ల.

వ. ఇట్లదిద్దిన బేర్చినయలుకఁ బాండవాగ్రజుండు కృతవర్మునిఘోటకంబులను గీ
టడంగించినఁ గురునందనుం డాహ్వాదికనందనుని నివస్యందనంబున నిమగ్ని య
వ్యలికిం గొనిపోయె నప్పుడు కృపాచార్యుండు గదిసిన న మృగిష్ఠుండు డాఱమ్ము
లేమ్ములం గీరింప నతండు పదాఱుతూవుల నాభూపాలునిఁ దడిచుతురంగంబుల
సేసె నానమయంబున. 291

తే. భద్రకరి నక్తి-చామర్యప్రకరణ
నములు భవభారవలన విరభిమనమృద్ధి
యతిశయిల్ల సైన్యోత్సాహ మావహిల్లఁ
బాలించె నెంతయు భవదీయపుత్రుఁ డభివ.

292

... శబ్దములు లోకమునకు భగవంతుని ముఖము. ...

ఉ. అమృతమునంద్రముండటికి నాదులతోఁ జనుచుంది శబ్దము
ట్టములు సత్వరముగఁ గడంగి యనేకులు వీరయోధులు
సైన్యముగ వీరక డేరులు పోగడ్డకు నక్కఁగ దీప్త మైనతో
పమున నేది పాండవులపై నడరంగని పేరెలుంగునన్.

293

వ. అన్నరనాథుండు.

294

తే. మిఠిలెవ్వరు వడిదలకమిగిలించనఁగ, వలదునామ్రాలబలుపారి నెలుపుఁడనియె
వారు నిలువక పాండవబలముచేప, దఱుగఁ జొచ్చి యుద్ధిష్ఠిరుఁడవాకి రభివ.

వ. ఇట్లు చలంబున నవిభ్రంతుల దలఁపడి వివిధాత్మంబుల నొప్పించినఁ గన్వదియును
వడముడియుఁ గవలును ద్రావడికొడుకు లేవురును గోవిందులమ్ముండును
ధృష్టద్యుమ్ముండును శిఖండియును జండరయంబున నుద్గండచతురంగసమేతు
లై యారథికులఁ బొదువుటయును వారు వీరోద్యోగంబున సైన్యసాగరంబున
నున్నదమకరప్రకరంబులవిధంబున విహరించి రట్లు పాండవసేనాతోఁ భసంపా
దు లగునాజోదులయాటోపంబు విలోకించి గాంధారపతి గాంధారయు నాలో
కించి.

296

తే. మద్రవిభవారిసమైక్యమార్తరాగి, కొనఁగవనకునుపేడింపఁ నెనునెయనుడు
నరఁడు నామాట వినక వాగరరిగి లేమి, నేయువారము చెప్ప మాధిర్మ మనియె.

వ. అని నన్ను నాపరివారంబును రక్షింపను దగ పెరింగింపను నర్హుండ వీవ కావె
యనుమాట లాడిన నరండు ప్రితుం డై బలవరిచాలనంబును గర్జంబు సెప్పట
యును దనవనిగా మనంబునం బూని యవి దోచునట్టియుచితవచనంబుల
నవ్వసుమతీవతికిఁ బ్రియం బాపాదించి.

298

చ. వినుము నరేంద్ర సైనికులు న విక్రమనీల నరాతిసేన సా
చ్చివఁ బరి గావ కున్న నుపకృతులు మెత్తురె యన్నఁ గాఠం గా
కని బహుతూర్యనాదములు నా నులునుం జెలంగంగఁ ద్రోచి య
జ్ఞపతి వీరకమై నడరె న సైన్యయంతంబుగ నర్హులంగన్.

299

క. అంత ధనంజయకిమి, రాంతక ముఖయోధవరమృహస్త్రప్రకరం
బంతకుడ కనిచెఁ బరి, శ్రాంతం బగుమద్ర నాథురథికచయంబుఁ.

300

వ. ఇద్విధంబున.

301

- మ. అరులం గీటడగించి పాండుసుత సైన్యం బుట్టి పై గ్రహిణం
గురుభూనాయక సేన నొచ్చి కలయం శ సూర్య ధర్మ గంపు లై
తిరుగం బాటగం జొచ్చి విచ్చి మరల శ దిగ్భాంతి వాటిల్ల న
త్వరత నల్లడ బాట వ్యభుడు గర్వం బేది వెల్వెల్లగన్. 302
- క. మనవారి కవుడు భీష్ముని, చనుటయుఁ గోడండగురుని సమయుటయును గ
ర్లుని పోలియుటయును గ్రా జై, మనమున ¹వెనుఁబాటు గదిరె శ మనుజాధీశా.
- వ. అప్పు డదిక్కు జనంబులు. 304
- చ. ధర్మశి నింక నాయకుఁడు శ ధర్మతనూజుఁడు నేఁ డవశ్యముం
గురువతి గూలు నెవ్వగలభకుం గుడు రయ్యెను నాంచికేయుఁ డు
ద్ధరు లగుపాండునందనులకర్మమథంగి యెఱింగి, ధర్మత
త్వరులకు గెల్పు బాఁటెవారిభక్తులఁ బొందవె భూరినంపదల్, 305
- వ. అని రట్టియెడ నీకొడుకు నిజసారథిం జూచి మనబలం బాహవంబున కోహ
టింది పాటెడు నిత్రతే నేను బరవనంబు సేసినఁ గాని నిలువ దవ్యధంబునకు
రథం బను వై యుండఁ జేసి చేరఁ దెచ్చునివ వాఁ డట్ల చేయ నతం డేనుంగు
డిగి రథం బెక్కి యెక్కుడుమగటిమిం బొంగునంగంబులతో సైనికుల కడ్డంబు
నని యెలుంగె త్తి. 306
- డి. ఎక్కడఁ బోవ వచ్చు గిరు శ లేనియుఁ గాననభూములైనఁ దో
'నెక్కియుఁ జొచ్చియుం బగతు శ రేడెఱఁ గిట్టి చలంబునం దలల్
ద్రొక్కక తక్కు రట్లయిన శ దుర్గతి వాటిలుఁ బోక నిల్చి పే
రుక్కునఁ బోరినా సుగతి శ యొండెను నంపద యొండె జొప్పుడున్. 307
- వ. అట్లుం గాక. 308
- క. పాండవబల మల్పు బై, యొండం గృష్ణుడు ధనంజయుండును డప్పిం బ్రాప్తు
బెండవడఁగఁ గని మనకును, గం. డడఁగఁగ నేల గెలుపుం శ గైకొనవచ్చున్.
- వ. అని పలికి కరతలం బెత్తి నిలు నిలు మనిన నబ్బలం బరని నగ్గించుచు మరలె
నమ్మేటిమగండు ముంగలి యయి నిలిచి పొంగారం గవియుకాంతేయసేనా
నముద్రంబునకుఁ జెలియలికట్ట యయ్యె నయ్యెవనరంబునందు మునుకొని
వడిం దలుమువడముడిం బొదివి మనవదాతి ప్రకరంబు దర్పంబున నాక్రులు
బొబ్బలుం జెలంగ బహువిధశస్త్రాస్త్రంబులు పరఁగించినం బెరిగినవదాతిరేకం
బున గదాదండంబు ధరియించి ఘోరాకారుం డగుచుఁ దేరు డిగి పేరడవిఁ
గూల్చుచునుగాలికై వడి నతం డేకవింశతినవౌ ననంభ్యసుధలుల నోపాలు సేసె
నప్పుడు. 310
- క. కరిహయరథబృందం బు, దురత నడరెఁ బాండునృపసుతులమూఁకలపై

- నరుఁ డబ్బలంబునకు నిష్ఠురగాండీపము క్తశరపరటుత్వము నూపెన్. 811
- క. నకులనహదేవులును సా,త్యకియును రభనమున బాలురమ్ములు నిగుడగా
శకునివఱుఁ గవిసి రతఁడును, బ్రకటస్ఫురణంబునం దిరఁ బై పోరెన్. 812
- చ. నమదగబాధిరూఢుఁ డయి య సాల్కుఁడు పాండవసేనఁ జొచ్చి ఘో
టములఁ గలంచుచుగా గజఘటటల్ విరియించుచుఁ గాల్పలంబుఁ జి
త్రము గ వధించుచున్ రభకృదంబములగా నమయించుచుగా మహా
గ్రముగఁ జరించువిస్ఫురణఁ య గన్గొని కోపముదృఢాశ్మరిన్. 813
- అథా ధృష్టద్యుమ్ను సాత్యకుచేత సాల్కుఁ డేనుగువోడఁ బినుగై పడుట. అథా
- వ. ధృష్టద్యుమ్ను డెదుర్కొనిన వతనిఁ ద్రొక్కించువాఁ డై యవ్విరుండు వారణ
వతిఁ గొల్పిన నరండు. 814
- మ. పటునారాచచయంబు కుంభయుగభీభాగంబునగా బెట్టు నా
టటయం గ్రొవ్వఱి పాతె నగ్గజము సాహోవంబుగాఁ గ్రమ్ముఱిం
చుటకుగా సాల్కుని మెచ్చెఁ గన్గొనుజననస్తామంబు కోపోద్గమా
దృఢవేగంబున వచ్చి వట్టె నది యాసాంచాలుతే రుగ్ర మై. 815
- క. ఆరఁడు గడ చేతం గొని, భీతి గదురుమనముతోడఁ య బృధ్వికి దాటగా
సూతాశ్వసమేతంబుగ, నాతే రయ్యెనుఁ గెత్తె య నాకనమునకున్. 816
- ఆ. ఎత్తి త్రిప్పి యాడి యిలతోడవేసిపాదములఁ జనువఁ జూచి య దారుణాస్త్ర
తతులు నిగుడఁ బవనశతనయశిఖండిసా,త్యకులుసాల్కుఁ దాఁకి య రతిరయమున.
- క. అరఁ డందఁబఱణంబులు, వితథంబులు సేసి యస్త్రవిద్యాపారీ
ణత సూపె నవ్విధం బ,ద్యుతము 1నినిచె గగనచరతత్వలబ్ధి త్రములన్. 818
- వ. ఆవృడు. 819
- తే. 2అజ్ఞపాటించి మదివెఱఁమాజ్జించి, రయముమెఱచునప్పించాలరరాజుకుండు
గదిసి యెగసి కుంభనలి యగదఁ బగుల్పు, గొండ గూలిన ట్లక్కరి య నూరె నధిప.
- క. ఆలోనన శినివరుండు వి,శాలాన్య వదరనిహతి య సాల్కునిశిర మా
భీలముగఁ ద్రుంప నారఁడు, గూలిన మనమూఁక విచ్చెఁ య గురువంకనిధి. 821
- ఉ. వారి యెయింగు సూపి కృత్యవర్త్యుండు సైన్యము నిల్వరించి యు
న్మీలితవి క్రముం డగుడు య మేమయి నారనిఁ దాఁకె నస్త్రవి
ద్యాలసితుండు సాత్యకి యూదగ్రత వారలు పోర వారిదో
ర్గిలలు సూచి రోటువడి య రెండుబలంబుల మోపనిరులున్. 822
- వ. ఇట్లు పెనంగు చూడి. 823
- క. కృతివర్ణు నొంచె నెనిమిది, శితశరముల శినివరుండు య శినివరు వావం
బరఁడు దునిమి బలువిలుంగొని, యరనిహయంబులను సూతురారఁడు కూర్చెన్.

- మ. విరథుం డై యభిరామకూలమున న్యవ్వీరుండు కై నేయు నై
చె రయం బార నరండు భల్లమునఁ ద్రుంఁచెం బెక్కు తుండంబు లై
తోరుఁగం జూచి వివాది యై నిజరథస్థుం జేసి రద్బాణగో
చరతాదుర్దశ కావ్యభోద్యముఁ గృపావాయుండు రప్పించినన్. 825
- క. మనసేన విఠిగె నృప నీ, రిసయుం డొక్కఁడు దుదగ్రతరముగఁ గుంతి
తనయుల నద్దనఁ గలయోధనికాఱుముఁ బొదివెన్ బాణధారలఁ బెలుచన్.
- మ. పరి యిమ్మై సముదీర్ఘవిక్ర మకళాపారీణుఁ డై విద్వీష
చ్చతురంగంబులయందు నొక్కటియు విఠ్ఠానాల్లనన్వార్గణా
హరికిం దప్పక యుండునట్లు గ నమగ్రాశ్చర్యసంపాదనో
ద్ధతిబాహువిభవంబు సూపె సురబృందస్తోత్రపాఠోద్ధతిన్. 327
- వ. అప్పుడు రెండువిళ్ల నలనిపాటి మిటిముగలు లే రనుబుద్ధి నాకుం బొడమఁ బదం
పడి పాండవులును జేతుఁగలవారలును నవ్వీరుం బొదివిన నరం డందఱ కన్ని
రూపు లై ధర్మసుతుని శ్రేణికిరంబులను భీమసేను డెబ్బదిసాయకంబులను నహ
దేవుని నైదింటను నకులు నమవదినాల్సింటను శృష్టమృత్యుని నప్తమార్గణంబు
లను ద్రౌపదయుల నైదదుతూవులను సాత్యకి మూడుకాండంబుల నొప్పించి
సహదేవుధనువు దునిమిస నక్కుమారుండు వేఱొక్కమిలుఁ గొని చలంబున
నక్కురువిధుం గదిసినఁ దక్కటిరథికులుం గూడికొని యొక్కొక్కరుండు
పెక్కుముల్లు పెఁగురియుఁ గేలిచందంబున వాని నన్నింటి వారిండుడుఁ దత్తను
వుల శోణిరింబుఁబూరించుచు నాజెటిజోడు బెట్టిదుండై పెనంగ మనయోధులుం
బురికొని యద్దోధిల మూర్ఖానిరి మన సెన్యంబు దెన్యంబు విడిచి మరలి వారి
బలంబులఁ దలఁపడియె నట్టిమఱ. 328
- క. భీముఁడు గురుతనముఁడు నుద్దామభుహవిర్యశౌర్యధైర్యములు జన
స్తోమము లగ్నింపఁగ నంగ్రామ మునర్చిరి నితాంతరఃకాఢస్ఫూర్తిన్. 829
- చ. పరుషపరాక్రమస్ఫురణఁ శ బొంపనముఘ్ననివాజలం జతు
శ్వరవారిఁ గూర్చి సౌబలుఁడు శ సత్వముఁ డై సహదేవు డమృహీ
శ్వరుఁ దన తేరిమిఁద నిడి శ సుగరమధ్యము వాపె నాతఁ డొం
డందముమూడికిం జని రక్రయంబున నమృరిఁ దాఁకి సుధతిన్. 330
- క. శరములఁ బొదివిన నాతఁడు, దిర మై యేముగ రణము శ దివిజగరుడభే
చరసిద్ధ ప్రకరాద్భుతి, కరప్రకారమున నొప్పె శ కౌరవనాథా. 331
- సీ. శకునినందనుఁడును శ నకులుండు నొంపొరు, లకుఁ బొడ బాహుబలంబు సూపి
రతులశౌర్యమున సాత్యకికృతవత్సలు, హోరి విలుఁ ద్రుంది శ కౌర వేండుఁ
డేసి భృష్టద్యుమ్నునిది యొండ్రికవిలు, నరని నాతఁడు నొంపన నక్కజావుఁ

గయ్యమయ్యురువుర శ కయ్యోద్రావదివుత్తు, శేవురు పతి గిట్టి శ యింద్రియములు
తే. బాలిశుని జక్కవటిచిన్యవగిడి దలర, జేయ నరఁ దీడఁజొవక శ సాయకములు
పెక్కురయమున నిగిడించ్రియక్కుమార, విరతిఁగలవఁ దత్సంగరకమతిశయిలై.

ప. మఱియు ననేకు లనేకులం బొదివి పోరాడ నంతకంతకుఁ జేర్చినయగ్గలిక ముగ్గ
రంబులు రెండును గలయగ్ బెరసినంబేర్చినపెంధూలి భానుబింబంబుగప్పి యవ్వుడు
దొరుఁగునరతురంగమూతంగరుధిరభారల నడంగిన నధికం బైన నంగరంబు
నకుం గడంగినకొంతేయులయరవడికి నోహటించి మనమోహరంబుదొరలు
మరలిన మరలనిక నీకొడుకు పురికొలుపుకొని తఱిమినం గవలి ధర్మసుతుండు.

తే. మూడునారాచములఁ గృపురవాడి చెటిచి

వాలి కృతవర్తహయముల శ నాలుగింటఁ

గుల్పఁ దవతేర్చిపై నిడి శ గురుసుతుండు

దొలఁగఁ గొంపోయె నవ్విరక్తుని నృపాల.

884

చ. కురుపతి చూచి చిత్తమునఁ శ గోపము పెం పెనలార నేడునూ

ఱరదము లారనిం బొదువునట్లుగఁ బంచిన నొక్కపెట్ట బం

ధురభరవారివాహములు శ తోయజబాంధవుఁ గప్పువాడ్డు దోఁ

వ రయముమఁ గడంగి యిది శ పైకొని యవ్విభుతోఁ బెనంగఁగన్.

885

క. కనుఁ గొని శిఖండిముఖయోధనికాయం బడరి యా రక్తప్రకరంబుగ

సునిశితకర ప్రకరములఁ, దునుమాడఁ గ్కాదరనము శ దొల కాడంగన్.

886

ప. ఆ నమయంబున మన దెన నుల్కాపాతశక్తరావరాదు లగునుత్పాతంబులు గలిగె

వానికి శంకింపక శకుని గడంగి యోధవరులతోమీరు శోల్లల సేయుం జేను

వెడముట్టునఁ దాఁకి ధర్మనందనాదులను నమయించెద నంచు నముద్ధతిం గదిసి

నవ్వుడు మద్రేశబులుపురస్కరం బైనయమ్మాహరంబు రభనంబునం దఱిమి

పాండవసేనానందంభంబున శోర్వక తిరిగిన నాసుబలమానుండు ప్రబలతురంగ

దళనహస్తంబులతో వేగంబు మెఱయ వైరిసేనవెనుకఁ గిట్టి యేను గలుగ

మీకు భయం జేల యని యక్కొరవసైనికులం జేరుకొని యదల్చి యార్చిన

నా కొంతేయవాహిని కలంగిన ధర్మనందనుండు నహదేవు నాలోకించి.

887

— శకునిసహదేవ లాక్ష్మిక సహాయులై ఘోరంబుగాఁ బోరుట. —

ఆ. వేగ తాఁకు మైదురవేలగుట్టంబులు, ద్రావదీతనూజరతియు నీవు

శకుని ననుడు నరఁడు శనంరంభజృంభియై, యట్లచేయ ఘోర శమయ్యెఁ బోరు

ప. అట్టియెడ.

889

సీ. లీలఁ గట్టియతోడఁ శ గూలంగ వైచియు, దొంకనపోటులఁ శ బొంక మడఁచి

పడఁద్రోచియును వాల్యగడికండములుగ వ్రే, నీయుఁ గతారంబులఁ శజిఱిచెఱచి.

- గీటడంగించియుఁ శ్రీ గిట్టి యొండొరుఁ బట్టి కొన్ని ములుచందంబు శ్రీ ననికఁ జొచ్చి నేలకు వంచియుఁ శ్రీ గేలిమై 1 గళముపై నెక్కియుఁ బెక్కండు శ్రీ రాక్క మొగిన
- బ. యొక్కటయు నహించియుక్కునఁ బెనఁగియు, నుజక వివిధగతులననుబ్ధిచలఁగి జొమ్మి లాడినట్లు 3 పోరి యారావుతు, లభివ నెఱయ మెఱసి శ్రీ రండు నిండు. 340
- వ. మఱియు ననేక ప్రకారంబుల భండనంబు సేసిరి పనంపడి యమ్మాద్రీ కుమారుని విరోధకంబునకు నోహటించి గాంధారసోదరుం డాఱువేలతురంగంబులతోడం దిరిగె నతండును ద్రిసహస్రహయ శేష సేనానమేతుం డై యన్నకడ కరిగె నా సౌలుండును జాటి వచ్చి ధృష్టద్యుమ్నుని మొనపై బడిన నతండు పైస్వనము ద్వందనంరంభం పెనంగ విక్రమాటోపంబు మూపినయపుడు పంచనహస్ర త్రిశత హయంబులు వడిన రాద్రంబు రూపు చాల్చిన ట్టాయుధఖండశాస్థిభంజనశబ్ద క్రవణంబునను రక్తమాంసమేదోస్థిమ స్తిమ్మ మజ్జానమ్మేళనదారుణరణతలదర్శనంబునను దడియవిన గంధాఘ్రాణంబునను యోధులు వీరచేతస్సులైరి తెగిన తల యొకచేతను నెత్తుట జొత్తిలివకరవాలం బోకకరంబునను బట్టుకొని యట్ట లాడినట్లు పెనంగి యాశకుని హఠావశిష్టంబు లై వశతాశ్వంబులతోడఁ దొలంగి యచ్చటిజనంబులతోఁ గరువెరి యెచ్చట నున్నవాఁ డనిన వార లిట్లనిరి. 341
- ఉ. అల్లద కంటె పూర్ణశక్తియట్లు కడుం జెలు వొండఁ జూడఁ బే రెల్లి రథప్రతాప మదె శ్రీ యేవున నంగరకేలిఁ జూ శో భిలైదు నయ్యెడఁ రిపువిభీషణవిక్రమణ ప్రకారగా ధోల్లననుండు భూపతి మహాన్నతి నొప్పెడఁ బొమ్ము చెచ్చెరన్. 342
- వ. అనిన విని తల యెత్తి చూచితత్ప్రదేశంబున కరిగి యద్దరణీసుం గని యతని కిట్లనియె. 343
- క. హాలియించితి నే గుట్టంబులఁ దేరుల కుజికి యింక శ్రీ భూరిరయమునఁ హాలియింప వలయుఁ బ్రాణంబులు దాచిన వశమె పాండుప్రభుత్వం గెలువన్.
- వ. రథంబులు గజంబులు డగినం గాని కాలుబలంబుల నమయించుట పని గాదనిన నమ్మాటకు సైనికులు సంతనం బంది బరవనంబు సేయ నమ్మహీనాయకుండు నముత్సాహాదోహాలి యై తఱిమిస మూఁగఱు కడంక యెలర్ప దర్పస్ఫురితంబు లగుచు సురవణించినం గని గాండీవి గోపిండున కి ట్లనియె. 344
- క. మొనసి చనుదెంచుదుర్యోధనసేనానముదయంబుఁ శ్రీ దఱియ నుజవడిం జననిమ్ము మనరథము నా, సునిశిత బాణముల నమయఁ శ్రీ జూచెద దీనిన్. 345
- ఇతి ధర్మోద్దహర్యం బుద్ధేంద్రి కృపామలు సంభాషించుట. ఇతి—
- వ. అనుచు నమ్మున యాలోకించి నిరూపించి. 347
- క. పెనకువ యెడ త్రైవ్యక పదు, నెనిమిదిదివనములు సెల్లె శ్రీ నేఁ పెనంగం

వనధిం బోలెడుకురుబల, మనఘా కనుఁగొనఁగ గోష్ఠ్యచాక్రతి యయ్యెన్.

అ. దైవ మిట్లు గలఁచుననే వీరి మదిమది, నుండిఘోర మైవర్యయాధమునకుఁ
దొడఁగ వలయునట్టితోడనువు కావించి, కొనిరి చీకరరాజ్యకొడుకు లేది. 349

చ. అమరవదీసుతుండు వడివనప్పుడు వీరలబుద్ధి నంధికా
ర్యమునకుఁ జొచ్చు నింక నని యాత్మఁ దలంచితీ నమ్మహాత్ముఁడు
నృముచితవాక్యవృత్తిఁ గురుకనాయకుఁ డేర్పఁగఁ జూచె జిత్రదో
వమహిమ నద్దురాత్ముఁడు ప్రశాంతత నొందఁడు యెన్నిఘంకులన్. 350

క. గంగాతపయుఁడు డెగినను, నంగరమున కుత్సహింపఁ యజనునే తమకుఁ
వెంగలు లని యప్పుడు దెలియఁగా నెఱిగితి సుయోధనాదులఁ గృష్ణా. 351

ఉ. దంతియుఁ దాను నాజి భగవదత్ముఁడు గూలఁగఁ జూచి సింధుభూ
కాంతునిచావు దెల్లముగఁ యగన్దొని యాతనిఁ గావఁ బూని య
ట్లంతలు రాజు లెల్ల నమయం గని ద్రోణునిపాటుఁ గాంచి యా
వంతయు నాత్మలోనఁ దెలియండు సుయోధనుఁ దెంతమూర్ఖుఁడో. 352

క. తనయనుజు లకట దుశ్శాసనుఁడును లోనైనవారు య నమసించందం
బును బంధునహితముగఁ గర్ణుని గీటడఁచిన విధంబుననుం జూడఁ పోకో. 353

క. అది యెల్ల నేల చెప్పఁగఁ దుది శిల్పునిపాటుఁ గనియుఁ య దోవ దిరుఁడు బ
ల్లిదుఁ డని ధర్మజుడెనఁ దలఁ, విది కురువతి బుద్ధికోలది యేటికివగవన్. 354

క. ధోజీరాజ్యార్థము దన, ప్రాణము గలుగంగ నీడు య రారాజు జగ
త్రాణవరాయణకరణధుఁడగు పాండవులగర్హిషణ శిల్పన్. 355

వ. కావునఁ గొఱంతయును దీర్చవలసి యున్న దనిన విష్ణుండు జిష్ణున కిట్లనియె, 356

ఉ. అక్కడ నంధికిం జనినరయప్పుడు నవ్విడురుండు శృష్ట నీ
విక్కడ కేల వచ్చితి వికాసవికేకుఁడు దుర్మదాంధ్యముం
దక్కున నంగరంబ యాచిరం బగుకృత్యము గాక యిమ్మొయి
న్ముక్కున నూర్పు గల్గఁ గుజనండు సుయోధనుఁ దుర్వి యిచ్చునే. 357

వ. అని బోధించె నదియునుం గాక దుర్యోధనుండు జనియించినప్పుడు మును
లిప్పాపాత్ముండు నిఖిలక్షత్రియుఁడయి పేతు వగు నని యాడేళించిరి గాడే
యనిన వరునుం డతని కిట్లనియె. 358

తే. అమ్మహాత్ములు నెప్పివరయట్ల యయ్యె, నుష్ణవారలఁ బాలియించి య తన్నువిడిచి
కాని విడువండు ధృత రాష్ట్రసూనుఁ దుర్వి, ధర్మసూనున కిది నిశ్చిరంబు గృష్ణ.

క. దుర్బల మగునమ్మాకనను, దోర్బల మెనఁగంగ నిపుడ య త్రుంచెద నీనాడు
ద్విర్బంధవరుఁడు దన దగు, దోర్బలము గనుచు మదము కదక్కి కనుఁగొనన్.

వ. రయంబున రథంబు గడపు మనుడు నుత్తంగమాతంగమహిమబోధితంబును

సాంద్రస్యందనగ్నుగహనంబును బహుళహయకయోక్తింబును సమున్మీలనుభట
లతాలసిలోంబును నైననుయోధనుసేనాకాననంబునందు మాధవమహావాయువు
ధనంజయదారుణానలంబు దరికొల్పిన. ✓ 361

క. ఆ కృష్ణవర్ణుడు డుజ్జ్వలభీకరశరజవ్వా లడరఁ ౧ బేర్చిన నధిక
వ్యాకులత నొందె రోదసి, నాకాకస్పమితి మెచ్చునం బొడలంగన్. 362

వ. ఇట్లు దారుణరణవిహరణంబు నలిపి నవ్యసాది యా సైన్యంబు నివతితవిభుటిత
భ్రాంతపలాయితంబు సేసినఁ దెరలక నిలిచి కురువతి కరతలం బెత్తి నిలు నిలు
మని యెలుంగునూపిన నది మగుడఁ బురికొని నిగిడినేమినినదఘంటాకర్షణనకింకిణీ
నిక్కాణంబులు సెలంగఁ బొండవబలంబుఁ దాఁచిన ధృష్టద్యుమ్నశిఖండికతాసీకు
లయ్యసీకంబు ననేకవిధసాయకనిశాయంబులం గప్పి రఘును ధృష్టద్యుమ్ను నర
దంబుచక్కటికి సంరంభంబున. 363

ఉ. భూపతి మించి యాద్రువద్యభూపతనూజనురంబు నిర్భరా
టోవత యులసిల్లఁగఁ బ్రటు ప్రదరంబుల నొంప నారఁ దు
ద్ధీపితశోభుఁ డై హరులు ౧ దైర్ఘ్యం సారథి తొల్ల నేయఁగా
నే వతి తేరు డిగి యతఁ ౧ డెక్క హయోత్తముఁ గారవేశ్వరా. 364

వ. సెక్కి కొండొక తొలంగి మాతంగఘటలం బురికొల్పిన నవి పురందరనందను
నరదంబుఁ బొదివిన నవ్వీరుండు భూరనారాచఘారల నవ్వారణంబులపైఁ గురి
యం గని గదాహస్తం డై యరదంబు డిగి యనిలపుత్తుండు గవిసినఁ దుండంబు
లవిసియు దంతంబులు దునిసియుఁ గుంభంబులు వగిలియుఁ బ్రక్కలు చదిసియు
వెన్నులు విఱిగియు నగ్గజంబు లొఱులుచు నెత్తురులు గ్రక్కుచుఁ దెరలుచు
సుడివడు చుండ వెండియుం బైపై నురవణించుకరులం గనుంగొని ధర్మజ నకుల
సహదేవులును ధృష్టద్యుమ్నాదియోధులు నద్దిక్కురతీమి రట్టియెడ నశ్వత్థామ
కృతవర్మకృపాచార్యులు దుర్యోధనుఁ దేరిగములలోనం గానక కలనం బడియెనో
యని యనుమానించుచు నచ్చటిమానవవతులం గురువతి యెచ్చట నున్నవాడని
యడిగినఁ గొందఱు శకునిదెనఁ దొలంగె ననఁ దక్కటివా రతని వెదక నేల
బ్రదికియుండెనేనియుఁ గనికొందము పొందవులమీఁద నుఱికి పొదురము గాక
యనిన విని యట్ల చేయ నారథిత్తయంబును పదదనీకంబును వెదలి సొఱులు
దున్నచక్కటికిం జనియె నిట్లు దిక్కు మాలినయ మొన్నచుట్టును ముట్టి. 365

— ఇతి దుర్యోధనాద్రుతికురుమారులు భీమునిచే నచ్చటఁ ఇతి —

క. పాంచాలకుమారాదు లు, దంచితభుజబలము మెఱయ ౧ నమ్ములవెల్గి
ముంచిరి నిజకరిహరిరథ, నంచయనరంభ మెనఁగ ౧ జగతినాథా. 366

వ. అప్పు డేను ధృష్టద్యుమ్నునిబారి కొకభంగిఁ దొలంగి రప్పియునదైన నుద్దామగతి
చతుశ్చరస్యందనములతో నడరుసాత్మకిచేతఁ బట్టువడితి నట్టియేక వచముఁ నుంజర
ప్రకరభంజనవిహరణపారిణతం జేర్చి యార్చినం జూచి నీకొడుకులు దుర్విషహ
దుష్ప్రదర్శనప్రముఖులు శిరవిశిఖంబులు గురియుచుం గవిసి యబ్బులుమగనిం
బొదివిన నతండు రథం జెక్కి యెక్కునుమదంబున భల్లనారాచాదిబాణంబులఁ
బ్రాణంబులు గొనినం కనుఁగొని హతశేషం జైన భవదీయబలంబు గ్రోధశోకా
వేశంబున నవ్వీరుఁ జాట్టుముట్టి నాజెట్టిజోదుమంచితరథంబులును దంతిశతనస్త్ర
కంబునుదురంగాప్తశతంబునుబదారి దశనహస్తంబునుదనసాయక నమదయంబుల
వేగంబున నమయునట్లుగా నంకికనంబు నూపినం దక్కటివారు దేతీచూడనం
జాల కంతలె నిలువ భవత్కుమారమారణం బప్రతిహతంబై చెల్లుటకు నుల్లంబు
వికసిల్ల శిష్టకసోదరుం డైనసుయోధనునిఁ దెగినవానినకాఁ గొని రన్ను నప్పుడు
కృతార్థునిఁగాఁదలంచుచు మల్ల దఱదినం గించినశిష్టంబైనయా కౌరవసైన్యంబు
వెగడందీటిచ్చవడియెనయ్యవనరంబున గుఱ్ఱపుఁదండంబులతో సుదర్శనుఁడు దాను
నున్నసుయోధను నాలోకించి గోచాలదేవుండు దేవేంద్రపుత్రున కిట్లనియె. 867

సీ. అరు లడంగిరి యుధిస్థిరుఁ డాది యగుభవచ్ఛాత్రులు నీవరిశాలనమున
నుల్లసిల్లిరి సంజయమునిబాడుదల వట్టి, కొని వచ్చి సాత్మకి శ వినుతి కెత్త
నెలది ధృష్టద్యుమ్నుఁడంతయు నొప్పె ని,ప్పుడ కూడి తఱుముమీరప్రేపు గట్టి
నిలిచినహాయములంబొలియింపవలయునిం, దున్నాఁడు చూచి లెఱియెడ్డు చక్క

తే. గానమర్చుచుఁజూములుగలయదెనలఁ, బొరినిగుమ్మచుశ్రుతాప్తశ్రుతుడల్ల
వాఁడె తెల్లనిగొడుగుతో శ వాడి దక్కి, నిత్రులు గప్పిన నొప్పుఁబనిప్పువోరె.

క. ఇతనిని భవదీయోజ్జ్వల, శిరనారాచప్రసారశీఘ్రాభీహ
ద్ధతి గతజీవతుఁ జేయుము, కృతకృత్కుండ్ర వగుదు జగము శ గీర్తింపంగన్. 869

క. వినుము ధృతరాష్ట్రవందను, లనిలరనయుచేతఁ బొలిసి శ రుదటు నిం కొ
క్కనుజండు నితండును నిల్చిననా రయ్యువు రివును శ చల్లెన రెట్లుక. 870

వ. అనిన విని నవ్యసాది నవివశంబుగా నమృతంబుజాక్షు విడిచి. 871

చ. అమరనదీతహాభవుని శ నస్త్రకలంకుఁ గర్ణునిగ మహా
నమరమునం దనేకబలనంఘములగా బలవన్నపాలన
ర్ణములను మద్రరాజు దుర్విగాఁ దెగబార్చె భవత్ప్రసాదవి
వ్యమహీమ యిక వల్లరరక్తవైరినయాహము దాని కడ్డమే. 872

వ. ఇహ్నుజురథంబును చూడేయగురు రెండుమీరాలుమానిసియు సౌదమినితోడి
యేమాటుగుఱ్ఱంబులు నింతియ కాదె యీసేన యిది కృపాశ్వత్థామకృతవక్త్రులు
గలిసి నిల్చున నిలిచినయది యేను దఱిమి యటుముట కలిగెనే నింతవచ్చును బరి

(మ) మార్చిన నివహ్మిక వడియును బాణియుం తన ముట్టు బయలైన సుయోధనుం
 డెట్లయ్యెడినో యటునూకుము మార్కొనియెనేని మిదియమార్గజాగ్నికనాహుతి
 నేసికపటమ్యాలంబున నవమ్యాలంబులైన నకలధనంబులు నల్లుగు మొనమరల్చిన
 వాడనై పాండవాగ్రజనిచింతవంత యంతయుఁ బుచ్చివైచెద నేడెల్లవనులు
 నక్కనయ్యెడుఁ గరిపురపురంధ్రీజనులు తమ పతులఁ బుత్తులుం బాలియుట విని
 పాండవు టుద్దండబాహువీర్యశౌర్యసమగ్రులని యెఱింగెదరు గాక యనుటయు
 నన్నరుమాటకు మెచ్చుచు నతండు. 878

చ. అరదము కౌరవేంద్రుడెన్యకై నడవంగఁ గెలంకులం గడం
 గిరి నకులానుజన్ముడును శ్రీ గీచకవైరియుఁ గౌరవేశ్వరుం
 బారిఁగొన నుత్సహించి వడి శ్రీ భూవర వారి కదిర్చె సౌబలం
 దరిబలముం దదీయరథిశావలియున్ వినుతంప నుగ్రుఁ డై. 874

వ. తక్కిటివారు నుక్కెక్కి పురికొని రాశకునియు సుశర్ముడును సవ్యసాదినిసుదర్శ
 నుండు నమీరవందనుని నీమగ్రనందనుండు సహదేవునిం దలఁపడి రట్టియెడ.

క. వడముడిఁ దలమిగిలి రయం, బడరంగ సహాదేవుడత్యు శ్ర దగ్రత మెఱుఁడుం
 దొడరి భవత్తుతు మార్కొని, నిడుద వెడఁదతూపు లేసి నెఱిఁ దూలించెన్. 876

ఉ. కట్టియ వైచె నెన్నుదురు శ్ర గాఁడ భవత్తనయుండు మాద్రితే
 బట్టి నతండు సోలియును శ్ర బాహిరపోవక తేజి యా విభం
 గిట్టి నికారబాణచయ్యకలిత దేనునిఁ జేసె రావుతుల్ ఆ స్వీకల్మషి
 కట్టవకాసులై నరునిఁ శ్ర గప్పిరి కత్తులఁ దోమరంబులన్. 877

వ. గాంధారదేయు లగునాశ్వికు లట్లు పొదివిన నొదవినకేమకఁ గూర్చిభల్లంబుల
 శిరంబులు ధరం దొరఁగించినఁ ద్రిగర్తవ్యంవననంబోహంబవరి గోవిందపురందర
 పుత్తులవైఁ బలు ప్రదరపరంపరలా వరఁగించి విజృంభించిన నవ్విజయూకు. 878

సీ. నత్యకర్మునితల శ్ర చారుకుండలవరి, స్ఫురితత్వ మొందుచు శ్ర ధరణి డొల్ల
 నేసి మృగంబుపై శ్ర కరఁగుసింగముపోలే, గిట్టి నత్యేఘు శ్ర గీటడంచి
 బహుదిననందితప్రకటగోపానల, జ్వాలలు సాకారశరీరః బహు
 తెఱఁగున నరుణవృక్షగ్రీష్టిజాలాలు సు, శర్మువై నిగించి శ్ర సామక త్ర

తే. యం బొడలనాటుటయుఁడద్ర ధంబులొక్క, వెట్టఁగనిసనన్నిటిఁగింతుమూర్చి
 రథ్యములఁ గూర్చిమరనియూరంబుఘోర, భల్లమున వచ్చి నిగ్గతప్రాణః జేసి.

వ. ఇవిధంబునఁ ద్రిగర్తవతిం బ్రేతవతిసాలి కనిచి మనదెవజనంబులు భేదంబుదమ
 వారు మోదంబు నొంద నతినినందనుల నేమృత నెవమండ్ర ముప్పుదుండ్ర
 మూఁడుమూఁడుగోలం దలలు నఱి కె దలై న్నవ్యకేవంబు బారిసమరే భీషణుఁ
 భారిం బడిననుదర్శనుండు దదీయశరజాలంబుల నదర్శనగతుండై వడంపడితద్భరవి

ఖండితకంఠం దైవం గోపంబు దీపింప వగ మిగుల నక్కుమారుమూఁక యమ్మా
రులేసుతుఁ జాట్టు ముట్టిన నరండు బెట్టిదంబు లగుతూఁపుల నది రూ నడంగున
ఘేవున విహరింపఁ గనుంగొని నహింపక మహిపతిముందటిబలంబు బరఁసంబునం
గవిసిన నక్కఱితేయి సైన్యంబును నరభనంబున నెదిర్చి పేర్చిననమయంబున
సౌబలుండును నహదేవుం దాఁకినం దత్పుతుం డులూకుండు బానట యై యడరె
వడముదీయుఁ బిన్నతమ్మునికి బానట యయ్యె నాశకుని మా ద్రీతనయునిఁ బ్రదీప్త
భల్లత యంబున నొప్పించి పదినారాచంబు లతనిమీన గుప్పించినం గోపించుచు
నయ్యిరువురు సాయకనికాయంబు నిగిడించిన నాగాంధారరాజు మొగ్గంబునఁ
గ త్రళింబులు గరవాలంబులు పల్కాణంబులు మోరలు గంతంబులు చరిణంబులు
గరంబులు శిరంబులు దునియ్యలై తొరఁగిన ధాత్రి చిత్రాకారం బై యుండె నిట్లు
దనతరగనముదయంబు నమయుటయుఁ జలం బెడవక నీమఱింది యన్నకులా
నుజుం గిట్టి.

880

క. పెనుగడఁత దొడ్డయ త్రళి, మున వైచిన నరఁడు మూర్ఖమునిఁగి రథమునిఁ
దన పడినఁ గనలి యప్పా, నని పొదివెను గౌరవేంద్రవాహినిఁ గడఁకన్.

881

వ. పొదివినయప్పీరునారాచంబులతాఁకున.

882

క. అది గొంత పుడమిఁ బడ ను, న్నది పాఁకినఁ గని యవల్చి యవనీసుండు బె
ట్టిదముగ నెలుంగు నూపెను, మద మారఁగ నబ్బులులు య మగుమవిధముశన్.

వ. ఇద్విధంబున దొర యింటిని రఁగి యయ్యెను కుతాహంబుగాఁ జలులవాహం
బగురథం బెక్కి శకునిఁ గూడుకొని కవిసిన.

884

తే. పాండవులసైన్యమును నముగ్ధుండలీల, మాటుకొనె నంతలోమూర్ఖుడేటిసకులు
తమ్ముఁ డమ్మాదుమై బదియమ్ములొక్క, పెట్టగుచ్చి మారనివిలంబెట్టుదుంచె.

... ఉలూకుడు నహదేవుడే వృతుం డగుట. ...

సీ. ఆ సౌబలుండు శ్రరాసనాంతరీప్తుఁ, డగుటయు నకులుఁడు య ననిలసుతుండుఁ
దాఁకిన వారి నరండు పెక్కుమ్ముల, నొప్పింప నరనిత్యమాజు. డనిల
సుతనహదేవుల య సునిశితశరవర్షమునఁ గప్ప నమ్ములూకుని ననేక
సాయకంబుల నొంది య శకునిమై నఱువది, యమ్ములు నాటింది య యనుచరులను

తే. బెగడుపఁచె నాభీముండు య బెట్టులూకుఁ
డదరి యన్నకులానుజు య నంపబెల్లి
ముంప నరఁ డేది పటుభల్లమున శిరంబు
ద్రుంచె నన్నలయెడలు సంకోచ ముండ.

886

క. తనయొండు వడ శకుని కనుం, గొని శోకం బాత్మ నారఁ య గూరఁగ నమ్రత
కనుఁగొనలమందు నినిచె, న్మునజేశ్వర విమరుభావగణాలుఁ దలఁచెన్.

887

వ. అట్లు దలంచుచు నిట్టూర్పు నిగుడ నహదేవువై నడరి మూడునారాచంబులు
నిగిడించిన. 888

చ. అవి వెనఁ ద్రుంచి యాతనిశ్రరాసనముం దునుమాడె నక్కుమా
రవరుఁ డతం డనిందితపరాక్రముఁ డై పటుఖడ్గయష్టిదీ
ప్రవివులముద్గరంబున విభాసితిశక్తిని వైవఁ దోడుతో
నవియు ననేక బాణముల న నానృపసూనుఁడు నుగ్గు నేనివన్. 889

క. కనుఁగొని పార్శ్వచరులు విచ్చిన శకునియుఁ బాతె నుల్లసిల్లిరి కుంభీ
తనయులు దడియసేనా, జను లార్పిరి కురువిభుఁడు విభవాదము నొండెన్. 890

వ. ఇట్లు పాటిన. 891

చ. అరదము సత్సరంబుగ శ్రరావళి వెల్లుగఁ బర్యః బాండవా
వరణఁడు పోవ నీక పొదురవఁ వడిఁ బింగలివారు పోరికిం
బురికిని త్రోచినఁ సుబలశ్రుత్రుఁడు దత్తురగ ప్రజంబుతో
బరవన మొప్పుగా నతనిశ్రవై గవిసెం గృతనిశ్చయాయుఁ డై. 892

వ. కవిసెం గని గుణంబు సారించి శరాసారం బడరించి యానహదేవుం డిట్లనియె.

చ. తలఁకుట యొప్పునే నృపతిధర్మము నూది యెదిర్చి మేమియిగ
నిలుచుట యొప్పుగాక మహానీయుల ధర్మతనూభవాదులం
నిలికితి వీవు జాదవునైవంబునఁ దర్ఫల మండె దిప్తు మా
చలము బలంబు నేర్పడియెఁ న జచ్చిరి మీయవివేకు లందఱున్. 894

వ. మమ్ము నవహసించినవారిలోఁ గురుకులదాహకుం డొక్కఁడుండ తక్కి నద్దురా
త్ముండు సూచుచుండ భవదీహశిరంబుఁ దాలఫలంబు లగుడంబునంబడవై చువడి
బలుభల్లంబున డొల్ల నేసెద మామూ పాఱక నిలుపుమీ యని యట్లు బహు
భంగులం బలికి యతం డేయసాయకంబులు వారించి దశమార్గణంబులు మేనఁ
జొనిపి. 895

క. తురగములు సిద్ధము గొడుగును, శరాసనముఁ దునిమి యార్వ్య సాహసమున ని
ష్ఠురశక్తి బూస్సె నాతని, యారఃసలము వైవ శకుని న యార్వినాథా. 896

మ. నహదేవుం డది శాతభల్లమున నుత్సాహోగ్రుఁ డై త్రుంచి దు
స్సహభల్లద్విరయంబునం గరయుగ్రస్వైరచ్చిదాకేలి న
ల్పి హనద్వక్రవిలాస ము ప్పెనఁగ నాశ్శీలమృతిసార్పరథ
ల్లహరిం గంతము ద్రుంప మస్తకము డొల్లఁ డొల్లె మేరుగ మహిన్. 897

వ. ఇట్లు కొరవులదుర్మయంబునకు మూలం బగుశకునిఁ జెగబూర్చి పేర్చి యార్చిన
యనుజన్ము నాలోకించి ధర్మతనమప్రముఖులు వరమప్రసాదభరితాంతఃకరణు
లై నిజకేళింబులు పూరింప కొరముఁ బొందజ్యరామయన రోదసి నింప
సుతొధనుసేన యెవర యెవర నిలిచి యాసామి సైన్యంబు నహదేవునివై ననే

తాత్రుశత్రుంబులుగురియునుఁ గవిసినం గవ్యడియు వడముడియు నవియన్నియు మోఘంబు లగునట్లు చేసి యమ్మాఁక బడలువడ నేసి యల్లానభాసితులైనంగని జనపతి శోకాక్రాంతమతి యై హతశేషులైనవిజృంభింపకులం బురికొల్పిన వారలు రక్షకరహితు లయ్యును దెంపుపెంపున శంకింపక యానవ్యసాదిం బొదివి తడత్రు శిఖాసందోహంబున వ్రుందిపోయి రక్కురురాజు దశచుట్టును బయలగుటఁ గల యం జూచి కట్టెదురఁ జెలంగునాకాంతేయులం గనుంగొని తొలంగిపోవందలంచె ననుటయు నాంబికేయుండు సంజయుదిక్కు మొగం బై.

898

తే. అట్లు మనసైన్యములు దెగఁగటారివపుడు, కుంతికొడుకులలో బలకమెంత గలిగె నకటనాకొడుకెట్టివాఁడయ్యెఁజెప్పును, నతఁడిట్టులనియె నగమ్యునుజవరికి.

ప. అట్టియెడ రెండువేలు రథంబు లేడునూఱుగజంబు లైదువేలు గుఱ్ఱంబులు వది వేలుకాలుమానిసియుఁ దానును ధృష్టద్యుమ్నుండు సంగరాంగణంబున మెఱసి యుండె.

400

క. పలవలనిమ్మాఁకలోఁ గారే, నిలువక గుఱ్ఱంబు డిగ్గి నీకొడుకు గదా కలితభుజం బై యొక్కఁడుఁ, దొలంగి చనియె నేమి చెప్పరదుం గురునాథా.

ప. అని ధృతరాష్ట్రునకు సంజయుండు దుర్యోధనువలాయినం బెఱింగించె నని చెప్పిన విని యటమీఁదివృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని యడుగుటయును.

402

ఉ. 1. సంగవిదూరితాకలితకాంతరసస్ఫుటశోహదిదృఢో ధాంగనమాశ్రితావదుద్రయజ్వలన ప్రశమప్రవర్తకా పాంగమరీచిరూపవితరతామృతవిదివిహార వాసవో శ్చంగతలోపలాల్పవద శ్చ సంస్మృతివారణ దైత్యదారణా.

408

క. ఆశ్చర్యకరణకరుణా, నిశ్చలకుచిహ్నదయభావనీయవివారణా పశ్చిమనాడినరణ పురశ్చరణధ్యేయ భక్తరమణవిధేయా.

404

మాలిని. ప్రణవమయగరిష్ఠో శ్చపాయనంవేద్యభూమా భణనమననమూర్తస్సారవిస్తారసీమా గుణవిభవనిరాసాశకుంతిల్లానధామా గణనరహితలీలా శ్చ కల్పనిత్యాభిరామా.

405

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయక విమిత్రకొమ్మనామాత్యపుత్రబుధారాధనవిరాజితకృత సోమయాజిప్రణీతం బైన శ్రీమదాంధ్రమహాభారతంబున శల్వవర్షంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

406

1. గ. సంగవిదూరితా...రసస్ఫుట. 2. క. శోహదృఢ. గ. లోమక-బోధాంగ. 3. గ. శ్చంగతలోపలాల్ప. 4. క. శ్చంగత శోహదృఢ. 5. క. సుతీకరణ. 6. క. శానీనరణ. 7. గ. గుణభవనిరా.

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

కల్వవర్ణము, ద్వితీయాశ్వాసము.

కరణనిపుణపదప

ద్వా కేవలన త్వనద్మ క్ మాయావ్యవధూ

క్షేకాయనగమ్యా మధు

రాకృతి నర్వత్వరమ్య క్ హరిహరనాథా.

1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు నిజపుష్పండు పరా
జయంబు నొందుట యాకర్ణించి యాంబికేయుండు.

2

క. మద మడంగి యొక్కరుండును, గద చేకొని రాజరాజ క్ కాల్పద నెట వో
మది దలంచి తొలగెనొకొర్రా, పద లిట్టివి కలవె మనుజువతులకు నెందున్

వ. అనంతరవర్తనంబులెఱుంగెఱింగింపు మనుటయు నజ్ఞనాథునకు నంజయుఁ డి
ట్లనియె.

4

సీ. ఏకాదశాక్షహిక్షాసేఁ డై పెంపునఁ, బొంపిరివోపునప్రపదమితేడు
జెనుక నొక్కరుండును క్ జన లేక యేకాకి, యై పోయె నచటికి క్ ననతిదూర
మై యుత్తరము ముట్టికనట్టితూర్పున నొక్క, మడుపున్న దానిలోనడంగియుండు
వాడుగా నట్లు లగ్వలనికేఁ జని చని, విడుతునిమాటలు క్ మది దలంచి

అ. యధికమతి నృపాలుననుజుండు *సెప్పెనట్లకట దానిఁ గొనన క్ యనుచు శోక
తప్తచిత్తుఁ డయ్యె క్ దైవ మెవ్వరి నెట్లు, చేయఁ జాల దేమి క్ సెప్పఁ గలదు.

6

మృత్యులట్టియెడ సుడిసి చిక్కినమూఁకలు వీకమై నెదిర్చినం బొదివి నిరవశేషంబుగా
నడచియించి కృష్ణసారథికంబును ధవళహయంబును గపి కేతనంబును నగునుజ్జ్వల
స్యందనంబును నెవ్వరందరనందనుండు బంధుమిత్రాభినందితుండై యొప్పెనప్పుడు
పొలికలన నీలం బఖలంబును బెనుగాలిం బడినపేరడవివగిడిం గానగ్గుడు చుండె
నంచుఁగృహాశ్వత్థామకృతవర్మలు మువ్వరు బ్రతికపోయి రానమయంబున ధృష్ట
ద్యుమ్నుండు వన్నెఁ గనుంగొని నగుచు సాత్త్విక నుద్దేశించి.

6

తే. ఏని నేటికి బట్టితి శ్రీ వీడు బ్రదికి, 'యిచట వర్తించి మనకు నెక్కడి సేయ
న ప్రయోజన మిది విడు, మన నేల, విడుతు నీదోహి'దలచెగ్రనడుతు ననుచు.

వ. ఆశై నేయుండు వాలు వెటికి శ్రీవేయం జూచునంతః గృహ్యద్వైపాయనుండు సన్నిధి
చేసి యతని వారించి సంజయుం జంపుట యనుచింతలు ముందల విడుపు మని
యానతిచ్చిన నతండు వినతుం డై యట్ల కాక యని వలికి నన్ను విడిచెఁ గృష్ణ
ద్వైపాయనుండు మదీయాననం బాలోకించి బ్రదికిపోయి తేక్కడ కై నం బొ
మ్మునుటయు నమ్మునీంద్రు విడ్కింటి నంత నతఁ డంతరానంబు సేసెనేను దత్పు
దేశంబు వాసి నీసుతుండు ననిన చక్కటికిఁ గ్రోశమాత్రంబు వోయిద్వైపాయనం
బనం బ్రసిద్ధం బై నయమ్ముడువునమీవంబున. 8

తే. అతనిఁ గాంచితి నతఁ డశ్రు శ్ర లడర నడలు
చూడ్కి నామోము చక్కఁగాఁ శ్ర జూడ కోర
వోవఁ జూచుచు దీనతఁ శ్ర బొంది యునికి
గని మనంబున శోకంబు శ్ర గదుర నేను. 9

వ. ఒక్కంతసేపు వలకు వెలువరింపఁ జాలక యూరకుండి యెట్లకేల శలుంగు దెచ్చు
కొని పారాశర్య ప్రసాదంబున బ్రదికినతెఱంగు సెప్పిన నమ్మహీకాంతండును
గొంతప్రాదు నిశ్చేష్టితుం డై యుండి పదంపడి నాదెనఁ జూచి మనదన బ్రదికిన
వారు గలరే యనినఁ గృపాచార్యాదిరథిశ్రయంబును బేరుకొని వారలుబ్రదికి
పోయిరి త కొడుండును బ్రదుకుట లేదని యెఱింగించిన నిట్టూర్పు నిగిడిం
చుచు నామూఁపువైఁ జే యిడి యన్నరనాథుండు నన్ను నీకడ కనుపం దలంచి
నాతో ని ట్లనియె. 10

తే. మాటుమానిసి లేకుండ శ్ర మడిసి రెల్ల, వారు నీదెనఁ బాండుభూవరతనూజ
లావులంధాము నున్నవారాహవమునఁ, బడక తొలఁగిరిఁబోటులఁ శ్ర బడియునేను.

వ. అని. 12

క. కొంతయులవారిం బడ, నింతియ నీరి చాలు రాజ్య శ్ర మెల్లను దారై
పొంత ననుఁ బెట్టుకొని యొక, కొంత యొనఁగిరేని నట్టికూ డేమిటికిన్. 13

క. అనుజాలఁ దనుజాల మర్పరి, జనులను నమయించి వారు శ్ర నమరొల్లానం
బున మెఱయఁ జూడ నేర్పునె, జననాథున కింతవట్టు శ్రసంజయ చెప్పుమా. 14

— శ్రీకృష్ణ దుర్యోధనుడు ద్వైపాయనును మడుగున దాని యుండుట. —

క. ఇమ్ముడువులోన దాఁగెద, నిమ్ముల నెచ్చటికి నైవ శ్ర నేగెదఁ దగున్పు
త్రమ్మునఁ దొలఁగి నిలిచి మఱి, యెమ్మెయినీనియును దీర్తు శ్రనే బగ యనుమీ

వ. అని చెప్పి యమ్మడవు సొచ్చి మాయావిశేషంబున జలంబులు శరీరంబు సోక కుండ నం స్తంభంబు నేసికొని యుండ నంత రథ్యంబులు పరిశ్రాంతి నొంది తూంగాడ నత్రుశస్త్రాదిక్షతంబు లగునవయవంబులతోడ రాజదర్శనవిష్ణు లగుచుఁ గృపకృతవర్మాశ్వత్థామ లచ్చట మెలంగి డబ్బాటుగా నన్నుం గని సంజయా బ్రదికితే యని పలికి కురువతి ప్రాణంబులం గలఁడే యని యడిగిన నజ్జననాథుఁ డొక్కండను బాటుతెంచి నీరిలో డాఁగియున్నతెఱం గెఱింగించి యాహదంబు నూపి యే మిరువురము నొండాదులతోనాడినమాటలు దేటవడం జెప్పిన వార లత్యంతవిషాదంబు నొంది.

చ. సరవరఁ డేము సంగరమృగం బడ కున్కి యెఱుంగఁ డక్కటా బరవన మేది వచ్చెఁ బిదగఁ వినియఁ మముఁ గూర్చికోలు దు స్తర మనుబుద్ధి నిప్పటికి శత్రులక న్మోఱంగం దలంచి యీ వెరవున డాఁగ సర్వవృద్ధివీవతి దుర్దశ నిట్లు పొందునే.

వ. అవ్విభండు పెనుబ్రాహ్మె నిలిచిన నేము పగతురతోడం బెనంగం జాలుదుమను నమయంబున విజయవిజృంభితు లగుపాండవులు నబలంబుగా నచ్చేరువ నడతెంచిన నారథికులు దా రచ్చోట నిలుచుట కార్యంబు గా దని తలంచి ననుఁగృహ చాదుర్లభంబుమీఁద నిడికొని మనశిరంబున కరిగి రందు.

చ. కలగొనఁ బాటుచుఁ సతులు శ్ర గన్నుల నశ్రుజలంబు లొల్పఁచి పులవయి పెన్నెఱుల్ విరియఁ శ బొడ్డుగ లాలలు రోదనధ్వనుల్ సెలఁగఁగ మోముఱుం దలలుఁ శ జేతులుఁ గెంపుగ మోఁదికొంచు భర్తల నహజన్ములఁ సుతులఁ దండ్రులఁ బేర్కొని యార్తి నొందుచున్.

వ. హతశేషులైనవతాకాతవ త్రచామరభృదాదిజనంబులవలన నకలజననంక్షయంబు వినుచు నేలం బడి పొరలుచు లేచు చునికి యత్యంతకరుణం బై యుండెనప్పుడు మాన్యవనితాజనంబులకావలివారునుం గడంగి వారలం దగినమాహనంబులపై నిడికొని యిక్కడకు వచ్చిరి తక్కినభీతజనంబులు పలుదెనలం బాటి రట్టియెడ నీగోడుకు యయుతుండు శోకసంతప్తచిత్తుం డై.

క. గంగానందనుఁ డాది గాఁగఁ గురునర్యఘం బెల్ల సంగ్రామభా త్రిం గూలెం బలి యొక్కరుండుఁ బటుకొంకేయ ప్రతాపంబుపేర్చిం గీడ్చుటన కోర్చి పాటె విధి నాగమే బ్రాణముల్ నిల్పె నా కుం గాంతాజనులం దగంగఁ బురికిం శ గొం చేఁగు టర్హం బగున్.

వ. ఏకాదశాక్షోహిణీభర్త మన్నించుమానవతులు గాసి యగుదురే యని మనంబు నందలపోసి రథంబు డిగి యత్రైఱంగు కౌరికి నజాతశత్రునకు నెఱింగించిన న ప్పాండవాగ్రజుండు పరమకృపావరుండు గావునఁ బ్రీతుండై కౌరియాననంబులో కించి యది మేల కాడ యని పలికి యతలం దనుమతి నేను నవ్వీశ్వరుత్తు

బరిరంభణంబు నేసి లెన్నరలంపు తలంచి తని సంభావించి వీడుకొలిపిన నతండు
రథాహూఘం దై రథ్యంబులఁ ద్వరితగతి నడపి భూపతి ప్రేయసనంబుల కధ్యక్షు
లగువృద్ధకంచుకులం గలసి వారును దానును వారల నుదిత ప్రకారంబులఁ జేర్చి
పురంబు ప్రవేశించునప్పు డెదుర విదురుం గాంచి. 22

చ. అతఁ డడుగంగ శల్యసుబ్రహ్మజుల్ బల మంతయుఁ రణ
క్షీతిఁ బడు పుర్వదం బలికి శ చెప్పెఁ దురంగము కిగ్గి మేదిని
పతి యొకరుండు బాటుటయు శ బాండ్లముఖ్యుఁడు నీతి. బంపగా
నతివల నిల్లు పేర్చుటకు శ నై యిట రాకయు మానవేశ్వరా. 23

వ. అనిన విని యతండు శోకవ్యాకులుం డగుచు నవ్వైశ్యాపుత్రుని బొగడి కాలో
చితకృత్యం బాచరించి లెన్న చేసి తని పలికి మఱియు నీ ట్లనియె. 24

తే. ఎప్పుడును సంజయుఁడు వచ్చి శ యెఱుంగఁ జెప్పఁ
బలికి నమరవిశేషంబు శ లఠిఁడు నేటి
తెఱుగు చెప్పెడిఁ గాక యేరెంచి మున్న
మనము వినిపింపఁగాఁ దగ శ దనఘ దీని. 25

వ. ఒండుముఖంబున నివ్వార్త నగరు సొరకుండునట్లు గా సువిధానంబు నేయ
వలయు నీవు దుర్యోధనుప్రియాజనంబులను ద్రక్షికులను దోహ్దాని భవదీయ
మందిరంబునకుం జనుము తక్కుటివారి నంతంతి నడచువతో నిలువ నియమింప
వలయు నని పలికి తానును యుయుత్సుండును సావధానప్రతుర్తుంబున నవ్వీధా
నంబు సంఘటించి నీతియుండు పెద్ద మొగసాలం. జాలుమానుసులం గావలిపెట్టి
యధ్యంతరంబు ప్రవేశించియుండె నక్కడఁ గౌరవ సేనాసన్నివేశంబత్యంతవిరళ
జనం బయ్యె మున్ను మారంగతురంగసుధటబృంహిత హేషితభాషణంబుల
వలన శబ్దాంతరంబు గర్జగోచరంబు గానియట్టియాశిచిరంబు నిశ్శబ్దం బయి
యుండె ననిన విని యాంచి కేయుం డ ట్లనియె. 26

క. సూతసుత యిట్లు పగతుర, చేత మనబలురురావృసీహులు బంధు
వ్రాతమ్మును నమసినఁ దుది, నేతెఱుగున నడచితిరి నర రేంద్రుఁడు మీరున్. 27

వ. అనుటయు నమ్మహీకాంతునకు సంజయుం డిట్లనియె నంతి నయ్యెడకుఁ గాంతే
యులు పైన్యంబును దారును సుమోఘనాన్వేషణవరు లయి రమంబున నరుగు
జెంచుకలకలంబు వీతెంచిన. 28

క. కృతవర్తయుఁగ్గువుండుచు గురు, సుకుండుచు గనుఁగొనుచుకొండుఁ దోటిఁజని ర
ట్లతిరథంబునఁ గుంతి, సుకు లచటికి వచ్చి నీమగ్గుకుం బలుగడలన్. 29

వ. అన్వేషించి కానమికి విమానంబు నొందుచు మరలి చురి చురునప్పు డజాతక
తుండు నీవుత్రునగరిలోనిజనంబులఁ గ్కువతోడం గనుగొని వెఱవకుండుం డని

వలికి చనియె నట్లు వారు నిజశిబిరంబునకుం జనుటయు మనయోధవరులు నేను మనంబున నడలు గదుర నమ్ముచువుకడకుం బోయితిమి కృపాదు లగుమువ్వరు దమరాక యెఱింగించి యమ్మునుజవతి కి ట్లనిరి. 80

—++ కృపకృతస్వాశ్వాత్థామలు దుర్యోధనుం గని సంభాషించుట. ++—

క. లెమ్ము కురునాథ కడంగుము, మమ్ముం గొని పాండువు త్రోవమథనమునకు నై న్యమ్ముదియును నీచేతఁ గృత మ్మయ్యెడుఁ జమ్ము వలదు య శంకింపంగన్. 81

వ. అట్లు గాక గెలిచి భూమి యేలుట యొండఁ జచ్చి నాకలోకసుఖం బనుభవించుట యొండఁ గాని నీయట్టివాని కిట్టితెఱంగు కర్తవ్యంబు గాదని వలికిన విని యవ్విభుండు వారల కి ట్లనియె. 82

చ. తనువు భునాశ్రయములకాకున నొప్పిని డప్పి పుట్టె నా మనము వశంబు గా కెవలె య మాటలచందము నూడ మీరు డ స్థివయటు లున్నవార లనుభజివులు లేరు తొలంగి నేటిమాత్ర నిలువుఁ డెల్లి పైకొని యర్రాకుల గెల్తము లావు వచ్చినన్. 83

వ. అనవుడు నగ్గునందనుండు. 84

ఉ. ఏ లనుమాన మేను నమయించెద వైరము నేటితోడఁ బాం చాలర నెల్లఁ దీవశరభాలములం బొలియించి కాని భూ పాలక పుచ్చు గెల్తము య పాటిగఁ బట్టుము నామమాట లి య్యాలితనంబు వాపెదఁ బ్రియం బొనిరించెద నీకుఁ దం ద్రికిన్. 85

వ. అనియె నవ్వు డనిలసుతునిదేటకాటులు మాంసభారంబులతోడఁ బరిశ్రాంతులై జలపానార్థం బమ్మచువునకు వచ్చి రంతకుమున్నుధర్మనందనుండుకృపాబోయం బొడంగని దుర్యోధనుండు దొలంగెం జెట్టుచేమల నడంగి యుండునో మీరు మెలంగునెడల నరయ వలయు ననిన వాడును వ్యకోదరునిమ్మగయులలోనివా డగుటఁ దమవారికి నెమరు వోయి యుక్తాట తెఱు గెఱిగించుటంజేసి యప్పని మనంబులం దున్నట్టిమాటోయి లట్లు శెలన నేమిటి నల్లాపంబులు నేయు చున్న యన్నరనాథునియారథికవరులవచనంబులు విని పూర్వాభ్యాసంబువలన న య్యుక్తి ప్రకృక్తులవరిపాటి దేబవసేన నన్నటిలో నీకొడుకు డాఁగి యుంట నిశ్చయించి తమలో మెల్లన ని ట్లనిరి. 86

క. ఈరథికుల తను నిమ్మయి, బోరికిఁ దఱుమంగఁ దాను య బురికొన కిచటం గారవవతి డాఁగినగతి, బోరనఁ జని చెప్పవలయు య భూనాథునకున్. 87

తే. అతఁడు వనద్రన మొనఁగు మూకరుతనయుని మున్ను గని మెచ్చు వడయాద య మున్నరేండు నరకఁ కాన్నించు మనల రక్షయమునఁ బోవ వలయు మాంసభారంబులు య వలదు లెందు. 88

వ. అని మోపులు డిగవిడిచి వెనం బాటి రయ్యవసరంబునఁ బాండునందనులు నీ నందను వెదక ననేకచారులం బొలికలనిశలంకులకుం బుచ్చి యారెండు తమ కగవడమికిఁ జంతాక్రాంతు లై యుండ నాబోయలు భీమునివణిహారులఁ ద్రోచి కొనుచుం దన్మందిరంబు దటియం జొచ్చి యరినిం గాంచి యచ్చుడువున నమ్మహిపతి డాఁగి యనికి యెఱింగించి. 39

క. తమవిన్నమాట లన్నియుఁ, గ్రమమునఁ జెప్పిన నతండు శ్ర గడుఁబ్రియమున న ర్థము లొనఁగె వారికి ననేకములు వహింపఁగఁ గొలచి శ్ర గా కుండంగన్. 40

వ. ఒనంగి యాలుబల్కుల నగ్రజుఁ గానిపించి దేవా దుర్యోధనుండు ద్వైపాయన ప్రదంబున నొక్కతఱుద్రవిద్యంజేసి జలంబులు నిజశరీరంబు సోక కుండునట్లు గాఁ జేసికొని డాఁగియున్నవాడు వీ రెఱింగి వచ్చి రని యతనికి విన్నవించి యాసుయోధనగురునందనాదులనల్లాపంబు లెఱింగించిన నతండు పరమహర్షం బున నాబోయలకు బహువిధంబు లగువనదనంబు లిచ్చి తక్కినతమ్ములకును గృష్ణునకుఁ జెప్పికొని వారును నకలబంధమిత్రపరిజనంబులునుదోడన వనుదేర నుద్దామగమనంబున. 41

తే. తురగఘరపుటరథనేమిశరపదాఠి, ఘట్టనంబుల నేల గ్రక్కడల శంఖ వణవనిస్సాకాహాశ్రరణన మెల్ల, దెనలఁ బరఁగంగ వచ్చె నృద్ధనకు నధివ. 42

వ. అట్లు ధర్మనందనుం డేతెంచుకలకలం బాలకించి యుత్తమున్ను రణోత్సా హంబున కై రాజ నిర్బంధించు చున్నయగురువుత్ర కృప కృతవర్జులతనితోని ట్లనిరి. 43

మ. ధరణీనాయక సాండుపుత్రులు నముద్దామీందర్థి ఏరె వ చ్చిరి వీరి వడిఁ గిట్టి తాఁకుదము నీరది త్రంబు పోరాటకుం జొరదే నివ్వటికిం దొలంగి చని యెచ్చోనైన నే ముంకి చెచ్చెర యాపించిన వేళఁ జెప్పినదకుం శ్ర జేరంగ నే లేకుమా. 44

ఆ. అనుకు నాన్పహులు శ్ర డ యోధవరులతో, నివృ డనికి సుతస్సహింప శచటి కేనిఁ దొలఁగిపోయి శ్ర యివటికి మకుడంగ, రంకు వగలు నునర్హాత్రి యగును.

వ. వారు వారణపురంబున కనివారణఃబోమిరకు వోమకు గాక మిచ్చేరువఁ బోయి రేచియు నిమ్మడువున నామునికి యెఱుంగ లే రయు గాక యెఱింగి రేచియు నమ్మఁ జేరరాదు మదీమవిద్యావిశేషనం స్తాభిలౌఠోమగ్గుయక నిర్భయ్యువ నె యుం డెదఁ బొచ్చి వనినం బొగులుమరంబులతోడ నారథోదనంబులు వోమ బలి జలం బులు శిలానవృకంబులు గా. బరిస్తాభిచే నేకున బొంపూమలవాస లెల్ల కడల మెలంగుటజేసి రాజ నప్పుడు మొవరించుట కర్హులు గా దుండు నతని తోడు స్తోత్రనవైదగ్ధం బెఱుంగుట నొలగిన మూఱుట ముందటిమట్లు వారల తోడం జని భని చిత్రంబు గలంగినం జనం బాలక. యరవంబు డిగ్గి యచ్చట

నొక్కయొడ నొడిగి నిలిచెద నని వారలకుం జెప్పి యచ్చుమవునఱుత నొక్క-
వఱపుగలపొదయూఱమిం దూఱి పొంచియుండితి వారలు దూరంబు నని యొక్క-
విపులవలంబుపొంత విశ్రాంతి నొంది నీనందనువలసికిం జనినహృదయంబులతోఁ
దదీయకార్యచింతాభరంబు పట్టుకొనఁ దదచుబంధనంభావణంబులు సేయు
చుండి రక్కడ. 46

క. కలకల నవ్వుచుఁ బెలుచం, బలుకుచుఁ దమకలఁకులందుఁ శ బాంచాలకుమా
రులు ననుదేరఁగ బాండును,తులు వచ్చిరి సంతసంబునతో మడువునకున్. 47

వ. ఇట్లు వచ్చి ధర్మతనయుండు ¹భవత్తనయమాయాస్తంభితం బైనయాజలాశ
యంబు నిరూపించి తత్ప్రకారం బెఱింగించి యచ్చుతునితో నల్లన యిట్లనియె.

క. చొర రాదు మనుజులకు నెవ్వరికిని నిజులము కార్యవశీతివతి ని
ర్భరమాయానందతో, ²భరితం బై కాన వీర్యభయుఁ డాతండున్. 49

—ఓ భర్మరాజ మహారాజ డాగియున్నద్యోధను మహానాడుట. ఓ—

క. అని వెండియ నావతి గురు,జననాథుగుఱించి వలుకు శ కర్తృడు దో డై
చనుడెంచెనీఁ జో వ,చ్చునె నాచే దప్పి యిందుఁ శ జొచ్చినఁ దనకున్. 50

వ. అనిన విని యచ్చుతుం డతనికి నల్పవ్యరంబున నిట్లనియె. 51

ఉ. మాయలు గల్గుమఱులకు శ మాయపుభంగులె మందు గాక ని
ర్యాయత నుల్లసితైదువక రాక్రమలీలలు గొల్పు నెల్లు డై
తేయులు దొల్లి మాఱుల నశతి ప్రబలాత్మకు లైనఁ దదవ్యభో
పాయములక జయింపరె నృపాలక విష్ణుఁడు నింద్రుఁడుం దగన్. 52

వ. హిరణ్యకశిపువృత్తవధప్రకారంబులు వినమి రావణుండు హోమాదిమాయా
క్రియావిఘాతంబునఁ గాడె రాముచేత నిర్జింపంబడె నరకాసురు నేను బరిమా
ర్చిన తెఱం గెఱుంగవే వీఁ డగువడునట్టివిధంబు నూచికోమ్మనిన విని యప్పాండ
వాగ్రజుండు జలాంతర్గతుం డై యున్నభవన్నందను నుద్దేశించి యిట్లనియె, 53

చ. ఇట్లు తగునే సుయోధన ముహూర్తవలయంబున నిట్టిదెన్మ మె
చ్చుట వినఁ జూడఁ గల్గెనె యనంబులు రాజులు నీకు గాఁగఁ జ
చ్చుటయును బంధుమిత్రులు విశ్రమధచరిత్రులు పోర నల్లు త్రుం
గుటయును జూచి తేనుటికిఁ శ గుంకితి నీశ్వను జావు దవ్వునె. 54

ఉ. శూరుండ వండు నిగ మడువు శ సొచ్చుట కౌర్యముహొప్పి మాన మే
యూరికిఁ బోమె నాజి న్నపు శ లోడుదురే న్నపుఁ దన్నుమా త్రయే
కారవవంకశాతుండపు శ గవ్వపుఁజచ్చుట దెచ్చుకొంటి నీ
పేరును బెంపు మాలి యర్చిబృందము నవ్వంగ నిట్లు సేయుడే. 55

1. అ. భవత్తనయమాయాస్తంభితం. పరిణత మై - 1. ఛరీత మై - అ. భరితాత్మకు.

2. అ. కావున.

తే. డ త్రైధర్మంబు విడిచినఁ శ గలదె యిహముఁ
బరముఁ బేరోలరంబునఁ శ బలుకువలకు

నిండు నిష్ఠ

లెల్ల ముఱచితే విను మది శ పాల్లు లైనఁ

గష్టపాటు గా కుసుతేల శ గావ వచ్చు.

56

చ. కొడుకులుఁ దమ్ములుం గలవ శ ఘోరపుఁజావులు సావఁ జూచి యె

ట్లాడఁబడె నీదుబుద్ధి యొడ శ లోముట కైనను రాజరాజ యి

మ్ముడువున కీడ్చి తెచ్చి విధి శ మానము ప్రాణముకంటఁ జాల నె

క్కు డగుట సెప్పఁగా వినవోయో కనునీచరఁ బొంది తక్కుటా.

57

కా. అంభోగర్భము సొచ్చి పాండుసుత బాహుగర్భదుర్వారనం

రంభం బోర్వక డాఁగి యుండె నట రాశరా జస్మిరో చచ్చునో

గాంభీర్యంబును ధైర్యముగ విడిచి దోర్లర్థంబు బెం డయ్యెనే

సుంభన్తానము దూరఁ గా కని జననోహంబు నిందింపదే.

58

తే. కర్తకకునిదుశ్శాసనలో క్షమనులుగాఁగఁ,దలఁచివారలఁగొనిమమ్ముకగలుచువాఁడ

వై మనంబున శంకింప శ కట్లు కీడు, చేసి తాపూపు దప్పిన శ గాసి యైతి.

59

వ. నీకొలంది గంటి మగవడితి వింక నెందుఁ బోవచ్చు నని మఱియు ని ట్లనియె.

60

మ. భయముం బాయఁగ ద్రోచి వీరగుణముం శ బాటించి సంగ్రామని

శ్చయబుద్ధిం దలకొల్చి పౌరుషముమైఁ శ జా వొండఁ గెల్పొండఁ గా

క యధీంత్రిము నాకు నీడె యని వీరకం చేర్చి నే తాకు మెం

తయుఁ బే రయ్యెడు రమ్ము లె మ్ముడిఁగినగ శ దైన్యమ్ము వచ్చుం జూచి.

61

చ. అని మము నోర్చినం బృథివి శ యంతయు నేలఁగ వచ్చు లేక చ

చ్చిన సురనదృశాఖ్యములు శ చేకులు రెండుదెఱంగులందు నొ

ప్పనియది లేదు డాఁగ నగుఁబాటును బ్రాణముచేటుఁ దెచ్చుకోల

విను మము నీ వెదుర్చు దగు శ వేయవిధంబులఁ జాటి చెప్పెనన్.

62

వ. తెంపు చేసి మామీఁద నుఱుకుట నీకు ధాత నిర్మించినవరమధర్మంబు పురుషుండ

వై తేని దీని ననుష్ఠింపు మనిన విని యవ్యసుమతీసునకు సుయోధనుండి ట్లనియె.

63

——— దుశ్శాసనంబు నీలొక యుండి ధర్మజా మత్తరం చిహ్నుట. ———

నీ. నరుడు ప్రాణభయంబుఁ శ బొరయుట యరు దయ్య

వినుము లెల్లంబుగా శ మనుజనాథ

రథవాహనోరథ్యరహితుండి నగుటను

బాణాదిహేతునంప్రపదలు లేమిఁ

అరివారకూన్యత శ వాటిల్లుటను బంధు

మిత్రసహాయోలుమిడి యడంగఁ

బచ్చుటఁ బోలుల క నొచ్చి మేనును దప్పి

గూరి చిత్తంబును క బోరి కలయ

తే. కునికిఁజేసియుఁ దొలగితి క నొదిగి నేద, దేచ్చుకొని రణమునకు నురదీర్ణవృత్తి
వచ్చువాఁడనునీవు మీరావారు విశ్రమింపుఁ డంతకు మఱి రండు కసాంపునూప.

వ. అని పలికినఁ బొందవార్గ జాండు.

65

క. ఇందాఁక విశ్రమించితి, మిందు నినుం దడవి కంటి క మిప్పు డివట నీ

కుం దేఱి దప్పి కురుపతి,నందన ర మ్మింక రణమునకు నాయితమై.

66

వ. అనుటయు.

67

తే. ఎవ్వరికిఁ గాఁగ రాజ్యంబు నెల్లభోగ,ములును గోరుదు లక్ష్మ-మార్గరులునునాదు
తమ్ములును లేరు తుల్యరథద్విపప్రహీన యయ్యె నీతోటియు క నేల వెనఁగ.

68

చ. ద్రుపదతనూజులఁ గెలిచి క దోర్బలనంపద నుల్లసిల్లి మి

మృవజితదర్పహీను లగునట్లు గఁ జేసి నమస్తభావతి

త్వపదము గంటినేనియు వృథాభారభసం బది యింపు గాదు క

ర్ణుపదట భీష్మలేమిని గురుండు మృతుం డగుట ధరాధిపా.

69

క. తనవారుఁ దానుఁ గూడఁగ, ననుభవసుఖ మందఁడని క నది రాజ్యమె రా

జానకు భవత్పరిజనములు, సనుజన్ములు బ్రదికి లేలు క మఖలధరిత్రన్.

70

క. ఏ నింక నమర మొల్లమ,హీనాయక నీక యర్వి క నిచ్చితి గాంతిం

గావకఁ జని నల్లలవరి,ధానుడ నై తప మొనర్చెదను మునులకడన్.

71

అ. ఓడి వచ్చినాఁడ క నుద్ధతి నాకేల, యుడుకు మాని నీవ క యర్వి యేలు

గుట్టములును నేనుఁగలు లేనిబయలునీ,తలనె కట్టికొనుము క ధర్మరేనయ.

72

చ. అన విని యన్నరేశ్వరుఁడు క హాసముతో నరనిగఁజించి యి

ట్లనుఁ దనుజానుజన్ముసుహృదా వ్రసహాయులు నన్నఁ గాదె క

ల్లంగిఁ గొని మమ్మ గెల్చి నకలకలార్వియు నేలుట కుత్సహించి తి

వనపుట లేల మాను మిది క పాటిగఁబట్టుము లెమ్ముపోరిన్.

73

నీ. నీయిగా నేను భూనాయకుఁ డగుటల్ల, రాజకోటికిఁ బ్రతిగ్రహము ననునె

నిను ననిం దెగటార్చి క నేలఁ బాలించెద, ననునోర్చితేనిఁ బెంపున సుఖంపు

మేమిటివాఁడ వై క యిచ్చితి పుడమి నీ, కనియెడుమాట యి క ట్లాడె దివుడు

నీవు ధరిత్రి య్యానేర్చినఁ గురుకులంబునకు ని ట్లాజిడి క బొంద నేల

తే. కాంతి నొందుటకై ధర్మకొనవిభాగ,కరణ మొనరింప వచ్చినకమలనాభు

వాక్యవృత్తిఁబాటించక క వాఁడినూది,మోపినంతైన నుర్వియ్యానోప నంటి.74

74

క. ఏమిదిధంబునఁ బొరలియు, భూమి కురున్మచాల నీకుఁ క బుచ్చుకొనఁగ రా

కిమయి దైన్యపడితి నా, శత్రువర్తము వట్టి యిచ్చు శ దేర్పడఁ జెపుమా. 75

క. అరులకు సీరి యిచ్చెద నను, వెరవిడియుం గలఁడె దీని శ విడువుము నాకుఁ
ధర యిచ్చి తేనియును నినుఁ, బారిగాన కే విడువ నఱిమి శ పోరుట యొప్పున.

క. నాచే సీసాణంబులు, నీచే నాజీవిలంబు శ నిజ మున్నవి యి
న్నీచర యవకార్యము రా, జోచితకర్మకృతనిశ్చయఁడ వగుము నృపా. 77

వ. అని వెండియు నిట్లను జరుగృహంబు దహించితి పాములం గఱవించితి నీటం
ద్రోయించితి విపాక్షంబు వెట్టించితి వెన్నికఁటోపాయంబులు సేసినను నీచేతఁ
జెడక యునికి యెఱుంగవే యింక నట్ల యిమ్మాయలం బ్రయోజనంబు లేదు.

క. లే లేమ్మ! బిరుదవై ర, మూలమునకు నీవు నెఱుంగు శ దవ్యధము కడఁ
మే లొండఁజెరువు లే దిం, కేల యొడిగి కప్పపడ నశరేశ్వర చెపుమా. 79

వ. అని యివ్వధంబున నన్యాయజేంద్రుండు వఱియుం బలుకఁ బెటవారు నట్ల వలికి
రనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు.

తే. ఇట్లు జంకింపఁబడి మఱియేమిసేసి, నాతనూజుండు మున్ను నెగ్గఁడును జంక
బడినవాఁడుగాఁడక, ట్రపుడమి నాల్గు, చెఱఁగులును వెఱఁ దనవంపురనేయ బ్రదిక.

క. పరిజనహీనత దీనతఁ, బారసినయెడ ముట్టకొని రిశ్మిప్రకరము ని
ష్ఠరవాక్యమృత నమ్మెయి, బరితాపము సేయ నేమిభంగి నిలిచెనో. 82

వ. అనుటయు సంజయుం డమ్మనుజవతి కి ట్లనియె నట్లు ధర్మతనయుండునుదమ్ములుఁ
గొడుకులును ద్రువదపుత్త్రులును బొదువుకొని పలుకుపలుకులకుఁ జిత్తం బుత్తల
వడ నాననంబు పల్లటిల్లఁ గరంబులు విదిర్చి దురం బొనర్చువాఁ డై యప్పొండ
వాగ్రజున కిట్లనియె. 88

సీ. మీ రేవురును బరివారబాంధవమిత్ర, సహితుల రఖలాశ్రుశక్త్రవంతు
లరు కరిన్యందనశతరగనమేతుల, లే నొకరుండ విహీననహచ

రత్నంబు విగతాయుధత్వంబు వాహాన, హీనత నొందితి శ నేవిధమున
నని యొనర్పఁగ వచ్చు శ నది గాక పోటుల, డస్మింఁ గడు మీకు శ దప్పి లేదు

తే. వరునఁ దగ నొక్కఁడొక్కఁడన్వచ్చిపోగుఁ, డివుడ వెదలిమిమ్మందఱన్లెచెలులఁ
జాట్లముల రూపుమాపెదఁజాట్లముట్టి, పలుపుకొక్కనితో బోరఁబాడియగునె.

వ. అట్లు మీరు సాలరేని. 85

ఉ. తమ్ముల నిన్నుఁ గళవునిశతమ్ముని ద్రావదియన్నదమ్ములం
గమ్మున గీటడంచెద నొకండన యే నిదె వచ్చి బాహుద

శత్రువర్తము నిర్లవారమును శ భానుఁడు దోచి నముజ్జ్వలాత్మతే
జమ్మున రూపుమాపుక్రియ శ సజ్జత నిల్వము సుసీరుండ వై. 86

తే. వినుము నీకుఁ గృష్ణునకును, వెఱచికాదు, ముంద రే నట్టులాడుటయెందుఁజెల్లు

నమరధర్మంబు తెఱిగు దెల్లముగ నెల్లవారలకుఁ దెల్పుటకుఁగానికవసుమతిక.

వ. నేడు మి మ్మందఱ నమయించి భీష్మద్రోణకర్ణభగద్రాహ్మకజయద్రథశకుని
శల్వాదు లగుబంధుమిత్ర సహాయులఱుంబు దీర్చెద నని పలికినం బాండవా
గ్రజం డిట్లనియె. 88

చ. నమరమువాడి నీ వెఱిగి శత్రుల గెల్వంగ నుత్సహించుటా
ప్ర మనుజనాథ యొక్కఁడును శ బూని మహద్భుతబాహుసంపదా
మము వడి దాఁకదం బిలుకుకూర్చెద నంట యుదాత్త మైనదై
ర్యమహిమ గాడె యిట్లనినయంతన యే నటు లేల చేసెదన్. 89

చ. వలసినయస్త్రశస్త్రములు శ వాహనముం గొను మొక్కరుండ ని
గలన జయించువాఁ డతనిగర్వము నీ వడఁగించితేని నీ
యిల నకలంబు గైకొని వ్యహింపుము రాజ్యవిభూతి వాఁడు ని
దలవడి పోరుఁ జుట్టలును శ దక్కటివారలు నిల్చి చూడఁగన్. 90

వ. అనిన విని భవన్నందనుండు ధర్మనందనున కిట్లనియె. 91

చ. అరదము లెక్కి ఘోరవివిధాస్త్రచయంబుల మున్ను పోరమే
నరవర క్రొత్తచందమురణంబు కరంబు ప్రియంబు సేయు ని
ష్ఠురగదలం బదాతు లయి శ శూరతయుఁ మహాసేయధీరతా
స్ఫురణమునుగ బొగడ్త వడఁ శ బోరుట మే లని నిశ్చయించితిన్. 92

తే. వింతకూరలు గుడవున శ వేడ్కసేయు
భంగి నంగ్రమమున నూర్మభంగు లెడఁదఁ
గొతుకము సేయుఁ గావున శ గద ధరించి
నిను సహోదరులను యోధులను జయింతు. 93

చ. అనుటయుఁ బొంగి ధగ్మసుతుఁ శ డాతనితో గద నొక్కరుండ నే
గొనియెద నీదుప్రాణము లకకుంతితబాహువిలాసభాసి నై
యనవుమఁ బుట్టలోపలిమృహాభుజగేంద్రుఁడు రోఁజనట్లు రోఁ
జె నభివ యవ్యభుండు దనకచిత్తము నప్పలుకుల్ గలంచినన్. 94

— శ్రీ దిర్యోధనుడు గదామండితుం డై ప్రాదంబు వెలివచ్చుట. —

వ. ఇట్లు నిశ్చానంబు నిగుడ నొడలు పొంగఁ బటుకశాఘాతంబునం గెరలుశూకలా
శ్మంబుచందంబునఁ గెరలి జలస్తంభం బుడిపికొని మువ్వు నంట్లోనివ నవహానిత
శిలాసారోదారంబును కనకపట్టికాఘండితంబును నైవగదాదండంబు విఘ్నలాంస
పీఠంబున నమర్చుకొని వెడతె నట్లు సంరంభవిజృంభితుం డై. 95

తే. గదయుఁ దానును రుచిరశృంగమునఁ బొల్పు
వర్జితము గ్రేణి సేయన్వీరవట్టి జూచి
కాలదండంబు చేకొని శ లీలఁ బొల్పు
జయనిఁ గా మడిఁ దలఁచిరి శ జనము లెల్ల. 96

వ. అతనిఁ గనుంగొని పాంచాలురును బాండవులును. 97

తే. చిటుతనగవుతో నొంహొరుచేతు లవ్వు

ళింది నిర్భరనంతోషశ్రీల నొప్పి

రమ్మహీనాథుఁ డయ్యవనహాన మెఱిఁగి

బొనులు ముడివడఁ గనుఁగవఁ శ బొడముఁ గెంపు. 98

వ. కోపావేశంబు నొంది యుష్మత్తతారకంబుల వారల నెల్ల నాలోకించి. 99

క. ఈగెలి వే లార్చెద బాహాగర్వము మెఱయ మిమ్ము శ సందఱను మహీ

భాగమునఁ గూర్చి నెఱవెద, నాగడబలు ¹ పెట్టు లైననగుఁ కంవాఁకన్. 100.

తే. అనుచుఁ బోటులఁ దొడుఁగురక్తాంబుభార

లంగ మెలను గప్పిన శ సవ్వ పొప్పెఁ

గావిసెలయేఱు లెల్లెడఁ శ గలయఁ బర్వఁ

బొలుచుకులపర్వతంబుచార్చున నరేండు. 101

వ. అట్లు ఘోరాకారుఁ డై నిలిచి నీకొడుకు పాంశురాజుకొడుకులు బంధుమిత్రపరి

వారనమేతంబుగా నడరి యొక్కపెట్టి తన్నుం బొదువుదు రని శంకించిపాండవా

గ్రజుడెనఁ గనుంగొని. 102

ఉ. రం డిట యొక్కఁ డొక్కఁడ దుర్రం బొనరింపఁగ మీరు పల్కు కొ

క్కంపిను నేను హేతివారశకాయత డస్సినవాడ నన్న నా

తం డభిమన్యు బాలుని వశధర్మతఁ పొధు లనే యోధు లా

క్కం డన కెల్లు చంపి రలు శ గాఁ గొను మిబ్బవరంబు నావుమన్. 103

వ. నిరుత్తరుం డై యున్న భవత్తనయున కాధర్మతనయుం డిట్లనియె. 104

క. ఏ నట్లు నూపి చెప్పితిఁ, గాని యది రణంబుపాడి శ గాని యెఱుఁగుదుగా

రా నీను నీదువయి మ, త్రైనికులను వెఱవ కామ్యరము గమ్ము నృపా. 105

క. తల చక్క ముడిచికొని ద్రిం, డలవక బంధించి పోరి శ కమరి నిలుపు నీ

వలచినయట్టివ యిచ్చెద, నలఘుశిర స్త్రాణకంక్యబాములు నెమ్మిన్. 106

వ. మఱియు నొక్క తెఱంగు నీమనంబున మెచ్చును నచ్చెరువును నెలకొనంబలికవ

నాకర్ణింపుము. 107

తే. ఏటికొనుమీవు నొకని మ్రాఁయేవురందు, వాడు నీతోడఁడగఁబోరునవాడువానిఁ

బంపి మహియేలు వానిచేఁడచ్చి త్రిదవ, సౌఖ్యమొందుము చేసితిగనమయమేను. 108

వ. అని పలికి యుజ్జ్వలవివిధవర్మంబు లాతనిముందటం బెట్టింది. 109

క. విను జీవముతో నిన్నుం, జననిచ్చుట యొందు దక్క శ సమరంబునఁ గో

రినయది నీ కొనఁగెద నిం,తవ చెడియెనె యొకట యన్నదమ్ములకూర్చుల్. 110

వ. అనిన విని నీరసయుం డట్లు కాక నీవు నా కలిగెదవే యని కనకచిత్రితంబు లగు
శిరస్సాకాంక్షకుంబులు గైకొని ధరియించి కాంచనాచలంబు ననుకరించుచు గద
చేర నమర్చి పాండవాగ్రజుం గనుంగొని. 111

సీ. కవలలో నొకఁ డొండె శ్రగాంధీవి యొండె వృకోదరుఁ డొండె నీరవొండె జేర
గద గొని యొక్కటికయ్యంబునకుఁ బూని, యేర్పడ నిలిచిన శ్ర నీక్షణంబు
నమయంగఁజూచెదశ్రమమున మీరెల్ల, నొకఁడొక్కఁడే తేరెదబ్రకటబాహు
దర్పంబు వొగ డొండె శ్ర ధరుఁ గూల వ్రేయూచు, వచ్చెద మఱియు నీరవారిలోన

తే. నలిగి యెవ్వఁడు దాఁకిన శ్ర నెట్ల నాదు
గదకు నెర సేసి పేర్చెదఁ శ్ర గడు గదార
ణంబు నాతోడఁ జేయ మృన్మథహరుండుఁ
గడఁగ లేడు మీ కందుఁ బోఁ శ్ర గలదు నేడు. 112

వ. ఇవ్విధంబున దుర్యోధనుం డుదతుం డై మఱియుం బెద్దయెలుంగునఁబలుకుచుండ
నరిండు విన కుంకఁ బద్మనాభుడు పాండవాగ్రజున కిట్లనియె. 113

చ. ఇతఁడు గదారణంబునకు శ్ర నీకొలఁదిగా నినుఁ బిల్చినగా మరు
త్పతిసుతుఁ గోరినం జఱుత్పతములలో నొకనిగా వరించినగా
మరి సెడి కొక్క వీర లనుగ్రహుటకుఁ బాత్రము గాదె సాహసం
బురఱిమి మేదినిశ యిది శ్ర బుద్ధి దొఱంగి తనుగ్రహంబునన్. 114

చ. ఒకరునిఁ జంపి తేని నకలోర్చియుఁ గైకొను మంట నీవు ముగ
శకునికి మాయహదమున శ్ర సంపద లెల్లఁ ద్రయోదశబృభో
గ్యకృతి నమర్చి యొడ్డినటు శ్ర లైనది పండెపుంగయ్య మయ్యె శ
త్రుకులము నెల్ల దుఃఖపడి శ్ర త్రువులు దాఁ దునిఁ బండె నూడనే. 115

చ. నరవర యొక్క ఒక్కటి పెనంగఁగ భీముని నైవఁ బన్పఁ గా
దరయఁగ భీముకంట గదగ్రయందగికౌశల మెన్నఁ డీ మహి
శ్వరునకు భీముమేన బలనంపవ మిక్కిలి దానఁ బోవునే
వెరవునఁ గొలువోడ భువవిద్యము పోయ నొరుఁ జూడ మీ. 116

వ. అనిన విని మహాబలనందనుడు వసుదేవరాయకు కిట్లనియె. 117

—.. శ్రీకృష్ణుడు భీమునిని మృత్యువరదొడిగి నామృతమునకుఁ బంపెనుట. —..

మ. గద నాచేతికి వచ్చినప్పుడు మహాశ్రగక్రీడమై లోకము
ల్పమనాల్గు సమయింతఁ బొమ్మనునముగ్ధులనంబు నన్నొందు దు
ర్బదనంబంభోవికతయిం దమునకొరవ్యాధము దెల్లునా
కడురై ప్రాణముతోడఁ బోవు నృలిని శ్ర ప్లే లొలై డీ మాత్రకుక్. 118

తే. వానిగదభరమునకు నొప్పుకయు నాను, నయగదాదాక యుద్ధాపకృతాహారకృ

- లీల విలసిల్లి వేయుదు శ నేలఁగూల, సంతసముతోడిమెచ్చు పుట్టెంత నీకు. 119
- వ. అనుటయు నచ్చుతుండు క్రియం బెనంగ నాకిమ్మారమర్దనుమొగంబునఁ జూడ్కి నిలిపి. 120
- మ. ఒకవిధ్వంసన మాచరించితి హిడింబసాణముల్ గొంటి కీ
చకనిర్మూలన కేలి నల్పితి జరాణసంధాంగకన్దైర్వరభం
జకలీలక విలసిల్లి తీ వని మనుకన్యస్సూర్తిమాత్రంబులే
యొకమర్ద్యుం డెను రెట్టు నీకు మదిలో శ నూహింప కి ట్లాడితిన్. 121
- క. కాళింగాదిక్షోణీపాలుర నున్ననమహాద్వ్యపప్రకరములక
నేల నిడి కాలఁ జమరితి, వాలినకురున్యవకుమారవర్గంబులతోన్. 122
- వ. అని పలికి కురుపతిదెసఁ గటాక్షవీక్షణంబు నిగుడ వెండియు. 123
- తే. వాలి దుశ్శాసనునితోఁమ్ము శ వ్రయ్యఁ జీరి, నీవు నెత్తురు ద్రావంగ శ నిన్నునతఁడు
సూచుచుండియు వెఱసాచ్చిస్కృత్కెఁగాక, కవియఁజాలెనె నీపయఁబవనతనయ.
- చ. అగపడి కచ్చువెట్టి యితఁ శ డాడినమాటల కిట్లు బల్లిదం
డుగఁ గొని యేను బల్వురుఁ గళడుకపడి నీతనిఁ జంపకుండ నే
మిగ సమయంబు సేసి తిది శ మేలొకొ యంటి నృపాలుతోడ నీ
మగఁటిమిచందముల్ దలఁచి శ మాగుతనందన యూఱడిలితిన్. 125
- చ. తులువతనంబునక సభకు శ ద్రోవది ముందల వట్టి యూడ్చి య
ట్లలఁపఁగఁ జూచి నీవు దగ శ నాడినరెండుపటంగులందుఁ బెం
పొలయఁగ దుస్ససేనుపని శ యొక్కటి నీర్చితి తీర్పు మింక బా
హులకసి వోన వీనివనిశ్చయుం ద్వరితక్రమవిక్రమంబునన్. 126
- తే. పరజయము నొంది కట్టముకట్ట మఖిలధరిణిరాజ్యంబునకు ధర్మతనయుఁ బ్రితి
బంధులకునెల్లఁ గన్నులగ్రహంప నగుచు, నీవుఁ దమ్ములు సుఖవృత్తి నెలవుకొనుఁడు
- వ. అని మఱియును. 128
- చ. బరవస మొప్ప నీవు గద్యపండువు సేయఁ దలంచి తాఁకినం
గురుపతి నిర్జితుం డగుటకుం బవనాత్మజ యేను బూట పో
టరితన మెల్లఁ జూపుము క! డంగుము నీ వని యేలిమాటమై
నరవర ధర్మసూనుఁడు విన్కా విజయం బొసఁగెన్ మఱిదికిన్. 129
- వ. ఇవిధంబున వృకోదరునకు జయప్రదంబు లగుమాట లాడి దుర్యోధనుండు దండి
మగండు క్రిమంబునుం జాలఁ గలండు నీవతిప్రయత్నంబునఁ బెనండవలయుఁజుమ్మి
యని పలికె నప్పడుసాత్యకి యా సహారనందను నగ్గించె బొంచాలురుఁ దక్కునుం
గలుగుధరణీశులు నబ్బలుమగనిఁ బ్రశంసించి రతం దగ్రజనాననం బొలోకించి.
- చ. వినుము నరేంద్ర యేను బలవిక్రమముల్ వొగడొంద నిక్కుల
ఘ్నునిపము నామనంబువతిగోపము పార్శ్వంబు ఖండవంబునం

దనము పర్వ జేసినటు శ్రీ లగ్నలిక నిడించెడ గదం

గొనియెడ బ్రాణముల్ మహి యక్కుంతితశా స్త్రీగ నేలు మంతయున్. 181.

అ. మహితకీర్తి పుష్పమాలిక బూన్పెద, నిన్ను జీకురాకు శ నేడు వనరు
గాక శకునిబుద్ధికతమునఁ దమ కింత, పుట్టెనని తనూజాపాలియు తెలిగి. 182

వ. అని పలికి సన్నాహంబు శోభిల్లు చుండ గదాదండంబు గేల నమర్చి వృత్తున
కభిముఖుం డగువాసవుండునుంబోలె దుర్యోధనుదిక్కు మొగం బై నిర్వ్యా
హం బైనశుండాంబుచందంబున నున్నయన్నరపతిఁ గనుంగొని తమయన్న
యుఁ దమ్ములు నెమ్మనంబుల సంతసిల్లఁ దాను సమరోల్లాసభాసితం డగుచు
నతని కి ట్లనియె. 183

ఉ. ఇట్టిదిక్పారకర్మ మని శ్ర యించుక కొంతక లక్కయింటఁ జి
చ్చొట్టితి మాయజూదమున శ్ర ను త్తము ధర్మజుఁ మాఁలఁ బుచ్చి తా
చుట్టలుఁ బెదలుం జెలులుఁ శ్ర జూడఁగ ద్రోవది భంగపెట్టి తి
ట్టన కింకఁ దత్ఫలము శ్ర లన్నిటి నొందుము చేరి తగ్గ మై. 184

సీ. గాంగేయకుంభజశర్లశల్యాదులు, నీకుఁ గాఁ జెనఁగి యగ్నేకబంధు
మిత్రులు మడిసిరి శ్ర ధాత్రీపతులఁ దోడు, తెచ్చితి పలువురఁ శ్ర జచ్చి రంత
వట్టువారును దోడఁబుట్టువు లెల్లను, గూలి రంతటికిని శ్ర మూల మైన
శకుని గీటడఁగె నింకొకరుండ వీ వున్నవాడవు విను నిన్ను శ్ర నేడు నాడు

తే. గదకు నెర సేసి లోకంబుకల్మషంబు, లేను బాపెద నీరజ్జుఁ లేల నాకుఁ
జక్కనై రమ్ము మద్భుజాశ్రంతంబుంబు, దుగ్ధకేళిక బాత్ర మై శ్ర యోట నట్ల.

చ. అనుడు నెదిర్చి నీతనయుఁ శ్ర డాతని కి ట్లను నేల రిత్తగ
ర్జనములు గానలే పటుభుజాకలితో గ్రగదాసముద్భటుఁ
నను నిటు రమ్ము నూపుము రక్షణంబున నీదుబలంబుఁ జేవయుఁ
మన మిటు చేరి నిల్చి నెడఁమాటల యాడుచు నున్కి యొప్పునే. 186

క. వినుము గదారణమున సనుఁ, జెనయఁగ వాసవున కైనఁ శ్ర జెలదు శ్రీ వీ
యనిఁ బాడి దప్ప కుండఁగఁ, జెనఁగుము ప్రాణంబుతోడఁ శ్ర బ్రదిలెడు భీమా. 187

వ. అనిన విని పాంచాలురుం దక్కినజనపాలురుం బ్రశంసించి మత్తమాతంగంబుఁ
దలశబ్దంబుల నుబ్బుం జేయునోజ రారాజుఁ బ్రహర్షంబు నొందించిరి గజబృంహి
తంబులు హయ పేషితంబులును జెలంగె నాయుధంబు లెక్కుడుమెఱుంగులఁ
బాలించె దదనంతరంబ యెల్లవారును నెడఁగలుగఁగూర్చుండిరమ్మహావీరులుదలఁపడు
వారై వీరోద్రకంబునంజేసి యతిలోకం బగునవప్తంబున విజృంభించి యొం
దొరుల నవలోకించి రట్టియెడ. 188

శ్రీమద్రామాయణము ద్వితీయాశ్వాసము నాడ బహుశాసనములు, శ్రీ

సీ. యగుకులదీపకుంఢగురాముఁ డవ్వార్థ, యంతక మును విని యక్కుమారు
లాత్మ శిష్యులు గాన యాహవ మీక్షింపఁ, దీప్తయానమున నేతెంచి దృష్టి
గోచరుం డగుటయుఁ యగునాథ తగ నెల్ల, వారు నెదుర్కొని యగారవిమునఁ
బ్రణమిల్లిన నతండు యత్సభివందన, మాచరింపంగధర్మాత్మజుండు

తే. సమ్మదంబునఁ బరిరంభణమ్ము సేసె, నరుండుఁ గవలును ద్రావదీనందనులును
నందనం బొనరించిరి యవారి నాతఁ, డర్హభంగి భాషణముల యాదరించె. 139

క. హరియును సాత్యకియు విసయ, భరితాంతఃకరణు లగుచుఁ యబ్రణతు లయిన న
య్యరువురను గ్రుచ్చి బెరయం, భరిరంభణ మాచరించె యబరమప్రీతిన్. 140

వ. ఇతైతంగున నెల్లవారలు నాబలదేవుని గాంచి కుశలసంప్రశ్నంబు సేసి రయ్యా
దవపుంగవుండు సగుల్లగం బిచ్చి యేను బోయి పెక్కు-దినంబు లయ్యె ననియుగ్గ
డించి మిమ్ము నిందఱును జూచుటకును సాశిష్యులగి దాయుద్ధం బనుసంధించుటకును
వచ్చితే ననియె నమ్మఁజుతుండును భవశుతుండును గదలు చేతులన యుండ
నతనిఁ జేరి భక్తిం బ్రణామంబు లాచరించిన నతం డాదరించె నంతఁ గాంతేయా
గ్రజుండు రాహిణీయుతో నన్నదమ్ముల యరువురయొక్కఁగిపోరుసూడు మని పలికి
వా రట్లు ద్వంద్వయుద్ధంబునకు సన్నద్ధు లై నతెటం గెఱింగించిన నతండు లెప్ప
కాక యని యనుమతి సేసెనని సంజయుండు ధృతిరాష్ట్రునకు రామునాగమనరీటు
సెప్పె ననిన విని తదీయప్రవర్తనత్రవణకుతూహలాయ త్తచిత్తుం డైనజనమేజ
యుండు వైశంపాయనున కిట్లనియె. 141

తే. ఉభయవాహినీసంగరోద్యోగసమయ
మున హలాయుధుఁ డేతెంచి యమురహరుండు
పాండురాజసూనులయెడఁ యబక్షపాతి
యని విరాటాదిబంధులు యవినఁగ బలికి. పక్షపాతి 142

క. హరి యెటుఁగనిచక్ర-టియును, బురుషార్థము నా కెటుఁగఁగబోలునె యిని
మృరత వినఁ జూడఁ జాలక, సరస్వతీతీర్థమునకుఁ జనియెడుబుద్ధిన్. 143

వ. మీ కెఱింగించి పో వచ్చితిఁ బోయి వచ్చెద నని వాసుదేవధర్మజు లొడఁబడి
యనుపఁ జనియె నని వింటి బలదేవుండు తీర్థయాత్ర నిర్వర్తించిన తెటంగునుభీమ
సుయోధనులగదాయుద్ధంబు చెల్లినభంగియు నతని కాలాన నతటి కేగుచేర
సమకూరినవిధంబును వివరించి చెప్పి మనిన జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డి
ట్లనియె. 144

సీ. వినుము నరేంద్ర యివ్వధమునఁ జని యమ్మహాత్ముండు గోసువర్ణాదు లైన
దానార్హ బహుపదార్థంబులు డనయగ్ని, హోత్రంబు దెచ్చుట యకుచితజనులఁ

బుచ్చె ననేకవిశ్రుల నాప్తసచివుల, వలయురథద్విపాశ్వములగముల
రావించె దండులప్రముఖభోజనసాధ, నములు సంపన్నమౌగ్యములు గాంగ

అ. దేరఁ బనిచె నిట్లు శ్రీ తీర్థయాత్రాసంవిధాన మాచరించి శ్రీ మానసియ
మగుసరస్వతీమహాభోధిసంగమస్థానమునకుఁ జనియె శ్రీ సవినయముగ. 145

వ. అది ప్రభాసం బనుపేరం బరంగు న 'ట్లందులకుఁ జని తీర్థసేవనం బనుష్ఠించియంత
నుండియుఁ బరిశ్రాంతిప్రయాణంబుల సరస్వతినేరువ నడచి శ్రీ దీయనకలతీర్థంబు
లాడుచు నన్నపానంబుల నాసనశయనయానంబులను ధేనుకనకరత్నాంబరాభర
ణాదిద్రవ్యంబులను విపుల నతిప్రీతులఁజేయుచు బాలవృద్ధవనితావికలాంగదుర్బల
ప్రాయులఁ బరిశ్రాంతు లైనయెడలం దడిమికొని యగ్రేష్ఠప్రకారంబుల శరీరసితి
నడపింపఁదగువారి నియోగించి మఱియు ననేకధర్మంబు లాచరించుచుఁ గురుక్షే
త్రంబునకు వచ్చె ననుటయు జనమేజయుం డాతీర్థవిశేషంబులు వివరించి చెప్పు
మనుడు వై శంపాయనుం డిట్లనియె. 146

క. మును చనియెఁ బ్రభాసమునకు, నని చెప్పితి నతని నది మహాత్మరతీర్థ
మున నరేంద్ర యందుఁ జంద్రుఁడు, దన యక్షుం దీర్చుకొని గ్రతవ్యధుఁడయ్యెన్.

✓ శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము ౧౪

వ. అత్యైతం గెఱింగించెద దక్షకన్యకల నశ్విన్యాదు లగునప్తవింశతిసంఖ్యలఁజంద్రుం
డు వివాహం బయ్యె నందు రోహిణి రూపాతిశయవతి యగుటం జేసి తదానక్తుం
డైన దక్కటివారు వగ నొంది తండ్రికడకుం జని చంద్రునియన్యాయం బెఱిం
గించిన నాప్రజాపతి చంద్రునితో నుగ్గడించి యిది చాల నధర్మం బింక నిట్లు
సేసితేని శశింతుఁ జూమ్మా సముడ వై నర్తింపు మనుటయు నమ్మాటజనననా
దరంబు సేసి యతఁడు వెండియుఁ దొంటియట్ల వర్తించిన నెఱింగి యమ్మహా
త్ముండు గోపించి యఱుఁదెవులు గొనుమని శాపం బిచ్చిన నయ్యోషధినాథుండు
నానాటికిఁ గృపం డయ్యె నట్లాతెవులుచేత నతండు పోడిమి మాలిన నోష
ధులు పస చెడియె దానఁ బ్రజలు డయ్యం జొచ్చి రది చంద్రకార్యహేతుకం
బగుట యనుసంధించి. 148

క. దేవత లమృతాంశునితో, నీ వేటికిఁ గృపఁడ వైతి శ్రీ నిక్కము చెపుమా
నావుడుఁ దన తేఱఁ గేర్పడఁ, గా వారికి నతఁడు సెప్పెఁ శ్రీ గౌరవముఖ్యా. 149

క. విని వార లతనిఁ దోడ్కొని, చని ప్తార్థించుటయుఁ దగఁ బ్రసన్నుం డై యి
ట్లను దక్షుఁ డఖిలభార్యాజనులయెడన్ నడవవలయు శ్రీ శశి సమవృత్తిన్. 150

వ. అట్లు నడచుచు సరస్వతీజలనిధిసంగమకలితంబైనతీర్థంబుజలంబుల నిమగ్నుం డై
వృద్ధిఁ బొందు పరుసన పదియేనుపదియేనుదినంబులు సంక్షయంబుచు బ్రవర్తనంబు
నొందం గలవాఁ డని చెప్పి వెండియు. 151

క. అమవస నమవస నాతీర్థమునఁ గృతస్నానుడై సుభాకరుఁడు ప్రవృ
ద్ధిమహితతనుడగు నని యతఁ, డమరుల వీడ్కొల్పియామృతగాంకునితోడన్.

వ. వనితలకు విప్రులకు నవమానంబు సేయకుమీ యని పలికి వీడ్కొల్పె నట్లు
శాపమోక్షంబు గని చంద్రుం డాతీర్థంబునకుఁ జని తదీయజలస్నానంబున నాప్య
యితశరీరుం డై లోక ప్రభాసుం డయ్యె నది కారణంబుగా నాతీర్థంబు ప్రభాసం
బనుపేరం బ్రసిద్ధి నొండె నం దుండి యారోహిణీనందనుం డరిగి చమసోద్యేద
నం బనుతీర్థంబున నొకరాత్రి వసియించి యుదపానంబునకుం బోయె దానివిశేషం
బాకర్ణింపుము. 153

క. త్రితుఁ డనఁగా ద్వితుఁ డనఁ నేకతుఁ డనఁగఁ దపస్విసుతులు ౩ గల రావిప్ర
త్రితయము భూపాలురకును, గ్రతుదీక్ష లొనర్చి ధేనుగణముం బడసెన్. 154

వ. ఇట్లు వడసి యొక్కట నేతెంచునెడ నయ్యేకతద్వితలునిజభ్రాతృ యగు త్రితుని
వంచించి తా రాగోవులఁ దొలంగ నడిచి కొనిపోవువారుగాఁ బాపబుద్ధి కుత్స
హించి రాసమయంబునఁ దెరువున నొక్కవృక్షంబున్నఁ దదృశ్యంబునం దొలం
గిం బోయి ప్రమాదంబునఁ ద్రితుండు నూతం బడిన సమ్యురువురు నతని నుపే
క్షించి ధేనువులం గొనిపోయి రమ్మునికుమారుండు నిర్జలం బైనయయ్యుడపానం
బున నుండి సోమపానంబు సేసినంగాని యీదురితంబు వాయ దనితలంచి యజ్ఞ
సాధనంబునకుఁ బ్రతినిధులు సంకల్పరూపంబున సంపాదించికొని క్రతువొనరించిన
దేవతలు సన్నిధి సేసి హవిర్యాగంబులు గైకొనిరి సరస్వతీజలంబు తత్కూపం
బున నుద్గతం బై యాసవనపతి నుద్ధరించెయ్యమరులు వరం బడుగు మనిన
సమ్మహాద్విజుండు. 155

తే. వినుఁ డుపస్పర్శ మిందుఁ జేసినయతండు

వడయువాఁడు మహితసోమ్యపానఫలము

వరము నా కిది యనుటయు ౩ వార లట్టు

లవుట సంప్రీతిమై ¹నిచ్చి ౩ దివిక్ జనిరి.

156

వ. అట్టియయ్యుడపానంబును సేవించి వినశనంబునకుఁ జనియెఁ ద తీర్థంబు హీన
జాతులకుఁ బాడసూపక నశించుఁ గావున వినశనం బనం బరఁగె మణియు భూమి
కంబునకుఁ బోయె నది యప్పరోగీతనృత్యవిహారభూమి యగుట భూమికం బనఁ
బ్రసిద్ధం బయ్యెఁ బదంపడి గంధర్వతీర్థంబునకు నేగె నది విశ్వావసు ప్రభృతిగం
ధర్వతీపస్నిద్ధిసానం బం దుండి గర్గస్తోతంబునకుఁ జనియె నందు గర్గుండు సమ్మని
సేవితుండై చిరకాలంబు వసించె నచ్చోటు గదలి యాబలభద్రుండు. 157

ఆ. వినుము శంఖతీర్థమునకు నై సర్గి,మునకు నాగధన్యమునకు వరుసఁ

జనియె నాగధన్య ౩ మనునది వాసుకిసాన మచటఁ దొల్లి ౩ సకలసురులు. 158

వ. నాగేంద్రత్వమునకు వాసుకి నభిషేకించి రం దుండి యాసీలాంబరుండు నైమిశంబున కరిగె నయ్యెడం¹ దొల్లిసరస్వతి యనునేలు దూరంబై యుండ నైమిశారణ్యవాసు లగుమునులు గ్రతువు సేయం దొడంగిన నాసరస్వతి వారల సంభావించుటకు మలంగి పాతినకతంబునం దటసమీపం బయ్యె నవ్వీశేషంబు విని విస్మితం డగుచు నాహలాయుధుం డాతీర్థంబుఁ గొనియాడి సప్తసారస్వతంబునకుం బోయె నచ్చట మంకణుం డనుమహాముని వసించుఁ దొల్లి నలినభవునత్రంబున నైమిశారణ్యమునులయాగంబున గయునిక్రతువున నుద్దాలకునధ్వరంబున వసిష్ఠున ప్తతంతువున గురునిసవనంబున వెండియు నొకమఱి యాపరమేషేయజ్ఞంబున హిమవత్పుష్కరాదు లైనతత్తత్ప్రదేశంబులకు సుప్తభయఁ గనకాక్షియు విశాలయు² సురతస్వయు నోఘమాలయు సువేణియు విమలోదకయుననునామంబుల నారీవేషయుక్తయై సరస్వతి చని యజమాననకలదేవమునిసంభావన వడసె నట్టిసప్తాకారంబుల నానందయమియాశ్రమంబునఁ బ్రవర్తించుట నది సప్తసారస్వతం బనం బరఁగె నమ్మంకణునిచరితంబులు మఱియునుం గల వాశ్చర్యకరంబులు వినుము.

159

—అథ మంకణమహామహాత్మ్యాభివర్ణకము థం—

సీ. అతఁడు సరస్వతి శ్రీ నవగాహనము సేయు, చుండి యాచేరువ శ్రీ నోర్పు తడుపు గట్టక నీళ్లాడఁగఁ జూడఁ దనదుశుక్లము నిర్గమించిన శ్రీ ఘటసురక్షీతము సేయ సప్తభేదము లొంది యది నత్పురుషు లైరి వారు మృగుదగ్గణంబునకు సంజననకారణం బైరి విను మొక్కనాడత్తప్సి ప్రేలాటతి దర్భ

ఆ. గంటఁ గూరయన్దు గాతీన నర్తించె, నతఁడు తపముసిద్ధి శ్రీ కాత్మఁ బొంగి జగము లెల్ల దానసంక్షోభ మొందెనిర్దులు భీతిఁజనిరి శంభుఁ గాన. 160

వ. కని యంతయు నెఱింగించిన నద్దేవోత్తముం డాభూదేవోత్తముపాలి కరిగి యిది యెంతటివిశేషంబు దపంబు లిట్టివే నర్తించుట మాను మని పలికి తనయంగుటంబు వ్రేలం గీతిన సందు భస్మంబు గాతీన నానందమి సిగ్గుపడి దండప్రణామంబు సేసి.

161

ఆ. దైవ మెల్లఁ దలఁప శ్రీ నీవ సమస్తజగంబులకును నేడుగడయు నీవ కర్మఫలదుఁడవును శ్రీ గర్మప్రదుండవు, నీవ కరుణ నన్నుఁ శ్రీ గావు మభవ. 162

వ. అని వెండియు ననేక ప్రకారంబులం బ్రశంసించినం బ్రసన్నుండై పశుపతి యతనికిఁ దపః ప్రభావం బక్షీణంబుగా వరం బిచ్చి చనియె నమ్మహాముని నృత్యంబు మానిన జగంబులసంక్షోభంబు శాంతం బయ్యె నట్టియమ్మహాత్మునిసీవాసం బైన సప్తసారస్వతంబుననుండి యాసీరి యతాశనంబునకుం బోయె వినుము లొల్లిరఘురామునిచేతఁ బిచ్చినమహాదరుం డనునసురతలపునుక యొక్కతపస్వికాలఁ

దగిలి పుచ్చ రా కున్న సతండు వేదనం బొందు చుండం గని యార్యులు సరస్వతి నొకనం బనుతీగంబు శుక్రుండు దపంబు కేసినచో టందు బామ్ము నీదురితంబు వాయు ననిన మహాదరనామధేయుం డగునాసంయమి యచ్చటికింజనినఁ గపాలంబు ముక్తం బయ్యె దానంజేసి యది కపాలమోచనం బనం బరంగు నచ్చోటు వదలి పృథూదకంబునకుం జనియెఁ దదీయవిశేషంబు వినుము గాధి యనుమహారాజుకొడుకు విశ్వామిత్రుం డనునతండు. 163

ఆ. తండ్రియట్ల సకలఁధాత్రీసుఁ డై యుండి, దనుజమథనమునకుఁ గ దండు వెడలి యరుగునెడ వసిష్ఠుఁగాశ్రమంబునపొంత, విడియ బరిజనములుగ్రవినయ మెడలి.

వ. అందు దుర్నయంబు లాచరించిన నమ్ముని కోపించి నిజహామధేనువు నాలోకించి నీబలంబు పనుపు మనిన నది దనమాహాత్మ్యంబున నచట నావహిల్లినఘోరా కాదు లగువీరులఁ బనుప వార లారాజవరూధిని ఘడియించిన శేషించినజనంబులు పలుగడలం బాటి రిట్లు దురవస్థం బొందునాసేనం జూచి యగ్రాధినందనం డెల్ల శక్తులకంటెఁ దపశ్శక్తి యెక్కు డగుట యెఱింగి యాపృథూదకంబునఁ దపంబు సేయుచుండ దానికి దేవపతి విఘ్నంబు సేయ మఱియు నియమనిష్ఠుండై బ్రహ్మచేత బ్రాహ్మణ్యంబును బడసె న తీర్థంబుననుండి బలభద్రుండు బకాశ్రమంబున కరిగె నయ్యెడ బకుం డనుముసీంద్రుండు తొల్లి. 165

క. ధృతరాష్ట్రం డనుధరణీపతి దన్ను నథఃకరించి క పలికనఁ గోపాన్వితఁ డై హామ మొనర్చెను, ఘృతనరమాంసముల నతనికిం గీ దొదవనే.

ఆ. నఱుకఁబడినయడవిశ్రేణులగున నతనిరాష్ట్రంబు సకలజంతుఁసముదయములు నులియ విన్ననయ్యె క నులికి యాభూపతి, యత్తపస్విపాలి క కరుగుడంచి. 167

వ. దండ ప్రణామం బాచరించి వెక్కుభంగులఁ దేలించి మున్ను ధేనునిమిత్తం బగు దుర్భాషణంబుల నింత పుట్టుటంజేసి యాసంయమికి ననేక ధేనువుల నొసంగి దురితోపశాంతి యొనర్చె నట్టిబకాశ్రమలబుననుండి శేవతీరమణుండు యయాతంబునకుం బోయె నందు యయాతీయజ్ఞంబున భోజనసమయంబున ఘృతదుగ్ధాదులయందు విప్రుం డెయ్యది గోరిన నది యెల్ల సరస్వతి సంపూర్ణ మవోరథంబు గా నొసంగుచు వచ్చె నయ్యెడ గదలి వసిష్ఠావగామాంబునకు వచ్చెఁ దత్ప్రదేశంబు దొల్లి విశ్వామిత్రునాశ్రమం బతండు వసిష్ఠునెడఁ దపోవిషయమత్సరంబునఁ గుపితం డై. 168

నీ. అతని వధించుటకై సరస్వతి ముడి, దలచిన నానది క తత్క్షణంబు సామ్యుకేవంబునఁ క జనుడెంచి నిభృతయై, పని యేమి యనిన, సకమ్ముని వసిష్ఠుఁ గొనిరమ్ము నాకడ కని పంచెఁ బంచిన, వార లిడతపోగై భవంబు నకు భయ మందుచు క నరనాథ యిగిరి వ, సిష్ఠున కప్పని క సెప్పెఁ దెలియ

తే. నాథఁ డవ్వాహినికి నిట్లు క లనియె నమ్ము, నీవు గొనిపోక రక్షింప క నీకు కాప

మిచ్చు నగ్గాధినుతుండు దగ్దిచ్చునలుపు, మించు కేనియుఁ గొంకక శ్రయెప్పుడైన.

వ. అని యనుజ్ఞ యిచ్చిన సరస్వతీ యత్తపస్వి తనచేరువ నొకప్పుడు జపయుక్తుండై యుండఁ గూలాపహరణంబు సేసి వటుత నమ్మహాత్ముం గొనిపోయిన నతం డాంగిరసమంత్రంబుల నత్తరంగిణిం బ్రణుతించె నదియు సంక్రిత యగుచు నమ్ముని విశ్వామిత్రు సకు సన్నిహితుం జేసిన నతని నగ్గాధిసూనుండు నధియం సాధనం బన్వేషించునాలోన వంచించి యాప్రవాహం బవ్వసిష్ఠుఁ దొలంగించినఁ గోపించి విశ్వామిత్రుండు శోణితవాహిని వగు మని శపించిన నొక్కసంవత్సరం బత్తటిని దైత్యసేవిత యై యుండె నత్తీర్థంబునకుఁ గొందఱు మును లేజెంచి యాదురవస్థ యాలోకించి.

170

తే. అమ్మహానది నడిగి వాశ్రతైఱంగు, డెలిసి నిజయత్నబలమునఁ శ్రదీర్పఁ దీతె నట్టిదురవస్థ వారలు శ్రాంతి బ్రీతి, యానఁ జలిపిరి పావనస్తానవిధులు. 171

వ. అప్పుడు గొందఱు బ్రహ్మరాక్షసు లమ్మునులకుఁ బ్రణమిల్లితమచేసినవిప్రద్వేష గురుజనావమానదుష్టాన్నభక్షణంబు లగుపాతకంబులు వేటువేట యుపన్యసించి యే మియ్యెడ వసియించి యున్నవారము మాకు నిష్క్రమితి యనుగ్రహింప వలయు ననుటయు వార లాపనికి సరస్వతీం బ్రార్థించిన నమ్మహానది యరుణానది వలన నట్టితైఱం గగు తెఱుంగుం గావున నిగూఢంబుగా నరుణం దనలోనికి దెచ్చి దీన మజ్జనంబు సేయుడని యనుమతి సేసిన.

172

ఆ. అజ్జలమునఁ గ్రుంకి శ్రయాబ్రహ్మరాక్షసుల్, తనువు లచట విడిచి శ్రధర్మపరుల గతికిఁ బోయి రట్లు శ్రలతిగూఢమై యున్న, యరుణతెఱఁ గెఱింగియమరపతియు.

వ. తాను సఖ్యంబు సేసి నమ్మించి నముచిఁ జంపినపాపంబు తదీయస్తానంబునం బాపికొనియె నట్టిపుణ్యస్థానంబుననుండి యత్తాలధ్వజుండు సోమశీర్థంబునకుం జనియె నది సోముండు రాజసూయంబు చేసినచో టయ్యెడ ననిమిషులు షణ్ముఖునకు నిర్జరసేనాధిపత్యంబునకు నభిషేకంబు సేసి రతండు తారకాదు లైన యసురులం దెగటార్చె నతనిజననాదివృత్తాంతంబు కొరవపంశజాతుండ వగునీకు వినఁ దగుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుము.

174

శ్రీమహాభారతము

ఆ. హరుండు దనదువీర్య శ్రమగ్నియం దిడిన వ, హింపఁజాల కజున శ్రకెఱుంగ జెప్పి యతండు వనుప దాని శ్రనగ్ని గంగాగర్భభూతముగ నొనర్చె శ్రభూపవర్య.

వ. తేజోమయం బైనయాగర్భంబు గంగ హిమవన్నగంబుమీఁద సముత్పన్నులం బు సేసినఁ గనకమయం బైనశరస్తంబంబున నగ్నిసన్నిధుం దగుకుమారుం డై యొప్పె నయ్యెడ మెలంగుకృత్తిక లక్కుమారుం గని పుత్రార్థిను లై యం దఱు నొక్కపెట్ట వీడు మాకొడు కని పలుకుమఁ గరతలంబుల నెత్త నప్పు డయ్యార్దురచన్నులుం జేసిన నద్దారకుండు చంద్రనిధంబు లైనయానపథులు

లాఱు దాల్చి సప్తమాతృస్థస్యపానం బాచరించిన విస్మయప్రమోదభరితంబులై
వార లాశిశువు నెప్పటియడన యునిచి రిట్లయ్యగ్నిభవుండు గాంగేయుండును
శరజన్ముండును గార్తీకేయుండును నయ్యె నయ్యెడకు బృహస్పతి యేతెంచిజాత
కర్మాద్యనుష్ఠానంబులు నిర్వర్తించి పోయె దత్తి)దేశంబు దనమహానుభావం
బున జాతరూపమయం బై యుండు.

176

క. విను మక్కుమారుఁ డుత్తమ, మనఁ దగియెడుతపము దనవిహారముగా న
ర్థక మొంద ధాత్రి ధాత్రిగ, ధనురాగమమునుశ్రుతులునుదనుఁ గొలువంగన్.

ప. ఒక్కనాఁ డక్కుమారుంజూచువేడుకి శివుండు శైలశివయుండానుఁబ్రకృష్టబల
పరాక్రమంబులు నానాప్రకారవదనశరీరంబులు గలుగుప్రమథగణంబు గొలువ
నయ్యెడకుఁ జనుదించె నప్పుడు బ్రహ్మవిష్ణులును నింద్రాదిదిక్పాలురును రుద్రా
దిత్యమరుద్వసుప్రభృతినకలనురులును గరుడగంధర్వకన్నరకింపురుషసిద్ధవిద్యాధర
యతాదిదివ్యులును మునులును మఱియుఁ బిశ్చిదేవతలును ననుచరసమేతు లై
యే తెంచిరి మూర్తిమంతంబు లై యోషిసరిత్యముద్రపర్వతంబులు నరుదంచె
నిట్లు నిజదర్శనకొఱుకంబున వచ్చియమ్మహాసమూహంబున కిభిముండై యోగ
బలాన్వితం డగునబ్బలుండు రాసన్నలగ్రీవుండు నిరీక్షించి యంతర్గతంబున.

తే. ఉమయు నగ్నియు గంగయు ? నుండ నన్ను, గారనంబును నధికునిఁగ్గాఁ దలంచి
చక్కి నాపాలి కేతెంచునాకొవీడు, సంభృతస్నేహభక్తివిప్రంభుండగుచు.

క. అనుచుండఁగ నమ్మువ్వరు, తనతనచిత్తమున నట్ల శతలపఁగ నది యె
ల్లను దివ్యబోధమునఁ గని,కొని యబ్బలుండు యోగశ్రుశలతి వెలయన్.

180

ప. మూర్తిచతుష్టయంబు దాల్చి యన్నలుపురయొద్దకు నేకకాలంబునం జనినం గని
యెల్లవారు నద్భుతమగ్నమానసు లై రక్కుమారుండు పదంపడి యొక్కరుం
డై పాలించి నిలిచె నప్పుడు.

181

చ. హరుండును గంగయుఁ శిఖయు శ సంబికయుం బ్రణిపాతపూర్వని
ర్భరవినయంబుతోడఁ దగఁ శ బద్ధజుఁ జేరి మహాత్మ యిక్కుమా
రురుచిరమూర్తికిఁ గుణగురుత్వవిభూతికి నీడు గాఁగ ని
మ్మరిసి యదాత్త మైనపద శ మన్న నతండు ప్రియం జెలర్పంగన్.

182

ప. దేవహితపరుం డగుటంచేసి చిత్తంబునఁ దలపోసి వీడు దేవసేనకుం బతి
యగుం గాక యని నిశ్చయించి వారల వీక్షించి యవ్విధ మెల్లవారును వినం
దెలియఁబలికి శక్రవరుణాదు లగుమేటివేల్పుల నబ్బలునకుం జూపి వీరు నీకు
రక్షణీయులని యప్పగించె నయ్యమరవరు లక్కుమారు నభిషేకంబు సేయుద
మని వారిజాసనుం బురస్కరించుకొని యెల్లవారును దోడన యరుగుదేర సర
స్వతీసమీపంబునకుం జని సకలరత్నమయం బైనదివ్యవీరంబు హిమవంతుండు
వట్టనం దాభూతపతిపుత్రునిచి బృహస్పతి హామకార్యంబు నిర్వర్తింపనిశాన

విష్ణువిధికౌశికులు లోనుగా సమరముఖ్యు లభిషేక ద్రవ్యంబులు సారస్వతజల పూర్ణమణికనకకలశంబులు ధరియించి గంధర్వాప్సరోగణంబులు సంగీతమం గళం బాచరింప మహాముని ప్రకరపుణ్యహాఘోషంబులు సెలంగ నుమాశ్రీ సరస్వతీశచీప్రముఖు లైనపుణ్యంగనలు దీవనలతో సేన లాలుక నభిషేకించి సమ్మాదంబున సేనాధిపత్యంబునకు బట్టంబుగట్టిరి తొల్లి తత్ప్రదేశంబున దేవ తలు జలాధిపత్యంబునకు వరుణు నభిషేక్తుం జేసి రవ్వరుణాభిషేకంబుకంటెఁ గుమారాభిషేకం బొప్పె నప్పావకసంభవునకుఁ గామదమనకమలభవశార్మిశత

మఖప్రముఖు లగునకల ప్రభువులు దమతమయనుచరులయందు రూపగుణబల పరాక్రమాధికు లైనవారి నేటి భీమఘంటాకిర్ణసంక్రమదండధరసహితు లగు ననేకవీరుల నొసంగి వారల బెరసి నర్పించుటకుఁ దగినసేనాంగసముదయంబు నమ్మహితాత్మునకు మూలబలంబుగా నొనర్చి రబ్బలంబులఁ జిత్రాభరణవర్మాయుధధరులును వివిధ ప్రకారాకారులు నగుగజకర్ణనికుంబకుముదాదు లై నసైనికులు మెఱసి యుల్లసిల్లి రమ్మాకలతో శత్రుభయంకరంబు లగుచు మాతృకా గణంబులు ప్రభాసీనీవిశాలాక్షీవాలితాపురస్సరంబు లై పాలించెనట్టియెడ. 184

(సీ) శంకరుఁ డుదితభాస్కరనిభద్ధజమును, వాసవుఁ డసురవిధ్వంసకరణ పరిణతశక్తియు । వారి బలవర్ధని, యగువనమాలయు । నగజ యెపుడు మాయనివెలిపట్టుదోయిని గంగ యుజ్జ్వలసూధామయకమండలువు గురుఁడు దీప్తదండము వైననోతేయుండు మహితమయూరంబు నరుణుం డుదారరూప

తే. మైనతామ్రచూడంబును । నర్థవిభుండు, దర్పితచ్చాగమును శత్రుదశభవుండు లసితకృష్ణాజనంబును । నసమసమర, జయము నొసంగిరి ప్రీతి నాశ్రయఘ్నమునకు.

వ. ఇట్లు సిద్ధస్వరూపదీపితుం డైనయతని నాపోవక చూచుచుశంకరుండు వీని కేవిభ వంబునకు ననాయాసంబున సమరవిరోధినాశంబు గావించుటకు వలయు నని తలంచి భూతమయం బగుమహాసైన్యంబు సమర్పించె నప్పు డింద్రాదిబృందార కులు నిజబలసందోహంబులతో నాబర్హివాహనుఁ బరివేషించిరి శంఖశరీపణవ గోముఖ ప్రముఖతూర్యంబులు దిక్కులు పిక్కటిల్లఁ జెలంగె నట్లు మహతి యగు దేవసేనకుఁ బతియై యమ్మహాసేనుండు సురముఖ్యులఁ జూచి మీ కెవ్వరి నేనియుం జంపను జెఱుపను వలసియున్నది యట్టిబల్లిదంపుఁబగఱం బరిమార్చెద నని వరం బిచ్చిన వారలు బహులప్రమోదంబు నొందిరి సేన యార్చినట్టిలో కంబులు నాదమయంబు లయ్యె నవ్విధంబున విశాఖుని సత్ప్రపదస్థునిఁ గావించి విరించివైకుంఠశ్రీకంఠులు నిజేచ్ఛఁ జనిరి పదంపడి యగ్గుహుండు దేవతలు తారకాసురునివలన నలంగి యునికి యెఱింగి. 185

క. బలయతముగ నడచిన న,బృలియుండు ననేకదైత్యబలములతో న గ్గలిక నెదురు నడచెను న,ద్బలయుగమున కక్క-జంపుభండన మయ్యెన్. 186

— కమరస్వామి తారకాక్షం ఐంపి దేవతలకు మదంబు సేయుట శ్లో —

వ. అట్టియెడ. 187

క. తనదొరలుఁ దాను దారక, దనుజేంద్రుఁడుగార్తికేయు ॥ దాఁకిన నమ్మతా
శనగణసన్నుదసంపా, దనుఁ డగుచును శక్తి యతఁడు ॥ ధరియించె నృపా. 188

వ. అమ్మహానీయసాధనంబున ననేక కోటిశక్తు లుద్భవించి నానాదానవప్రకరంబుల
బడలువడం జేసి యుల్కాసహస్రంబుల సింహులతండంబులమ్రోతచందంబున
విరావం బావహిల్ల నది ప్రయోగించి యమ్మహాత్ముండు మహిష త్రిపాదభృతో
దరులను దనుజసేనావతులం బొలియింప నిలింపసైన్యంబులు సందంభంబున
దైత్యబలంబులం దెగటార్చె నక్కుమారుండు ప్రయోగింప నాశక్తి పగతురం
బిలుకుమార్చి క్రమ్మఱఁ గరతలంబునకు వచ్చుచుండె నత్రాంకుం డట్లుదమవారు
సమసిన సక్రోధుం డై యగ్గుహునిఁ గిట్టి బెట్టిదం బగునతనిశక్త్యస్త్రంబులతాఁ
కునం బడియె నిట్లు జయంబు సేకొని యక్కార్తి కేయుండు వెలింగె విబుధులు
ప్రమాదంబు నొందిరి పదంపడి. 189

క. బలికొడుకు బాణుఁ డనియెడు, బలవదసురవల్లభుండు ॥ బాధించు నమ
ర్శ్యులఁ గ్రాంచవర్వతాశ్రయ. బలిష్ఠుఁ డయి జగములెల్లభయముం బొందన్. 190

వ. దాని విని యమ్మహాసేనుండు. 191

మ. కడిమిం బోయి మహాగ్ర శక్తినిహతిం ॥ గ్రాంచంబు భదించి యె
క్కుడు గర్వంబున వచ్చి మార్కొనిన రథోనాథుఁడత్యైన్యముం
గడువేగంబున రూపుమాపి మునిసంఘంబుల్ ప్రశంసింపఁ బె
ల్లడరన్ నిరరదుండుభిద్వసులు పుష్పాసార మొప్పారంగన్. 192

వ. త్రిభువనానందకరుం డై విజయవిభవాతిశయంబున నొప్పె నిట్లఖిలలోకసంభావ
నీయం బగుషణ్ముఖచరితంబు లాకర్ణించి కృతార్థుండైతి కౌరవాన్వయపావన
యాబలదేవువృత్తాంతంబు కొంత విను మతం డీ తీర్థంబునఁ బ్రతిష్ఠితుం డైన
కుమారునకుఁ బ్రదక్షిణప్రణామంబు లాచరించి యందలిపెద్దలు కుమారాభిషే
కంబుసెప్పఁ జెవులపండువు సేసి. 193

అ. అగ్నితీర్థమునకు ॥ నరిగె నయ్యెడఁ దొల్లి, యగ్ని డాగియున్న ॥ నమరు లచటి
కేగుడంచి కాంచి ॥ రిద్దశమిగర్భ, లీనుఁ డైనయతని ॥ మానవేంద్ర. 194

వ. భృగుశాపంబునం బ్రాపించుసర్వభక్షకత్వమునకుఁ జాలక దొలంగినయగ్నిదేవు
నట్లు గనీ బ్రహ్మాదిదేవత¹ (అమ్మునివచనం బమోఘంబు గావుననీవు సర్వభక్షిణుం
డయ్య మాలో న గ్రహాజ్ఞుండ వని యొడంబఱిచి) నిజస్థానంబులకుం జనునప్పు
డ తీర్థంబు పరమపావనం బని తజ్జలంబులఁ గృతస్నానులైరి యందుండి యానీరి

కాబేరీతీర్థంబునకుం జనియె నది కుబేరుండు దపంబు సేసి ధనాధిపత్యంబు మొదలై నవరంబులు వడసినచో టయ్యెడ గదలి యతండు. 195

అథాప్రభావతి యామనిశ్చమహిమాభిరక్షణము. 196

సీ. బదరిపాచననామకపరమతీర్థమునకుం, జనియె భరద్వాజతనయ తీర్థి
యచటఁ బ్రభావతి కి యనునది యింద్రుండు, పతి గాఁగఁ గోరి తపంబుసేయ
నతండు వసిష్ఠునాకృతి దాల్చి నచ్చిన, నయ్యంతి యర్హ్యపాద్యాదు లిచ్చి
భక్తితో జేరి మిత్రాన్నిగి శిక్రున కమ్ము, నాన నప్పునికిఁ గి మూలం గాని

తే. వలయుపనిఁ బంపుఁ డన్న న కి వ్యోలయ నమ్మ
హత్ముఁ డిది యట్ల యగుఁ గానిఁ యతిన నీనిఁ
బక్ష్మములు సేయ మని కొన్నిఁ బరరిఫలము
లా నిలంబించె నిచ్చి కి యపుల నుండ. 196

వ. అదియును గృతస్నానయుఁ గలితథౌతపరిధానయు నై ప్రియ నగ్ని రాజఁబెట్టి
యాఫలంబులు జలంబులతోఁ గూడ నెక్కించి వండుచుండ నవి పాకంబునకు
రాకయుండి నెండియుఁ దననవరించినకాష్ఠంబులు గ్రమంబున నిడి యనలంబు
ప్రబలంబుసేయ గాష్ఠంబులు సమసెఁ గాని యారేఁగుంబం ధురియ నయ్యె
గాష్ఠంబులు గలయెడకుం బోయి తెచ్చునంత కన్న యాతెనేని దుష్పాకం బగు
నని యామగువ తనకా లింధనంబుగా నిడి పాకంబుసేయఁ గనుంగొని పాకశాస
నుం డచ్చెరు వొంది ప్రత్యక్షంబై శుభాంగి నీదునిష్ఠాతిశయంబునకుమెచ్చితి భవ
దభిమతం బిచ్చితి సీతనువు విడిచి త్రిదివమ్మునకు రమ్మునర్హపహారంబై యీ
తీర్థంబులోక త్రయ ప్రఖ్యాతంబయ్యెడు మనియెనమ్మహాభాగయుగానుమనోవిభు
నకు మనోరమ యై వెలసె నట్టిబదరిపాచనంబుననుండి. 197

అ. ఇంద్ర తీర్థమునకు కి నేఁగె నాబలభద్రుఁ, డచట నూలు క్రతువు కి లాచరించి
యనిమిషేశ్వరుండు కి గనియె శత క్రతుఁ, డను ప్రసిద్ధితోడఁ నతులపదము. 198

వ. అచ్చోటుగదలి హలాయుధుండు రామతీర్థంబునకుం బోయెఁ బలమాలు రాజుల
నెల్లను బారిగాని పరశురాముం డత్యుభండై పాయశ్చిత్తంబు గా నయ్యెడఁ
గత్యవునుపదర్శనంబునరాజసూయంబులు నశ్వమేధంబులువాజపేయంబులు ననే
కంబు ల్గానర్చి యమ్మునీంద్రునకు దక్షిణసమ స్థితీయు నొసంగె నందుండి
యయ్యేకకుండలుండు యామునంబునకుం జనియె నది వరుణుండు రాజమాయం
బులు సేసినప ట్టయ్యధ్వరంబునవసానంబున దేవాసురులకు సకలభూతసంక్షయ
కరం బగుచున్ననంగరంబు ప్రవర్తించె. 199

అ. అచట గదలి యాతఁ కి డాదిత్యతీర్థసం, సేవనమున కరిగె కి ధీవిశాల
యందుఁగ్రతువొనర్చి కి యాదిత్యుఁ డుజ్జ్వల, జ్యోతిహాధిపత్యతో భియయ్యె. 200

వ. కైవసాయనుండును శుకుండును గృష్ణుండును కైమినియు మజ్జియును దేవలకై
గీషవ్యాదు లగునై ప్రితు లనేకు లయ్యెడ నద్భుతయోగసిద్ధి బొందిరి. 201

తే. అచటనుండి సారస్వతః యనువసిష్ఠ, తీరమున కేగె నాబలశ్రేష్ఠః డధిప
యండుఁ దొల్లి నిష్ఠాతిశయంబుమై ద,ధీచి యనుముని నిష్ఠామంబుశ్లాచరించె.

వ. ఆ నియమాచరణంబునకు నింద్రుండు శంకించి తద్విఘ్నకరణంబునకు నలంబున
యనునప్పరోవనితం బుత్తేంచినఁ డదీయదర్శనంబున నమ్మునివీర్యంబు స్థలించిన
దాని సరస్వతి గర్భంబుగా ధరియించి పుత్రుం గాంచి తపస్విజనగోష్ఠి నున్న
యత్రపోధనుకడకుఁ దెచ్చి వీడు నీకొడుకు భవత్తేజంబు వృథ వోనీక యేను
వహించి కాంచితి వీనిం గైకొను మనిన నతండు వాని నెత్తికొని యాభింగనం
బును మూర్ధఘాటణంబును జేసి యాసరిద్వార నాలోకించి నీవు బ్రహ్మసరస్సునజని
యించితి పుణ్యనదులయందు మేటివని సంస్మరించి నీజలంబులం దర్పణంబుసేసిన
విశ్వేదేవతలుఁ బితరులు గంధర్వులుఁ దృపులౌదు రని యనుగ్రహించి యక్కు
మారుండు నీపేర సారస్వతం డనం బరఁగుఁ బదంపడి పండ్రెండేం డ్లనావృష్టి
యైన నయ్యాపదఁ బొంద కుండఁ బెక్కండ్ర మునుల రక్షించి వేదాధ్యయనం
బులు సేయించు నని చెప్పి యొప్పించిన సరస్వతి శ్రీత యై తనయుం గొని
చనియె నాకాలంబున. 203

క. అమరులకు నసురులకుఁ గల,హము గలిగిన బలవిరోధిగ్రాయుధనికురుం
బము సవరించుమహోద్యోగమునఁ బ్రవర్తించె వీరకౌతుక మలరన్. 204

వ. అ. ట్లుద్యోగించి. 205

చ. జగముల నెందునుం బడయఁ య బాల కతండు, దధీచియనులం
దగియెడునాయుధంబు లగుఁ య దత్తరతం జని వేడ నాతఁ డి
చ్చు గురుతరాక్షయోజ్జ్వలయశోనిరతుం డని పంపఁగా నిలిం
పగణము వోయి వేడిన నృపాలక యిచ్చె నతండు శ్రీతిలోన్. 206

వ. ఇచ్చి యతం డవ్యయలోకంబున కరిగె నమరవరుండును దదస్థుల వజ్రాయుధంబు
నొనర్చి పేర్చె నంత నాసారస్వతుండు ద్వాదశవాత్రికం బగు ననావృష్టిదురితం
బునఁ దన్నుం జేరి సిన్నయనకవిద్యావిశేషకలితం బైన గౌరవంబున శిష్యత్వంబు
భజించినయటువది వేపురుమునుల సరస్వతీప్రభావజనితం బగునమ్మంబున రక్షిం
చుచు వేడంబు జదివించె నాసారస్వతీర్థంబుననుండి యాసంకర్షణండు వృద్ధ
కన్యాశ్రమంబునకుంబోయె నయ్యెడ గర్గవంశవర్మం డగుఁబని యనుతపోభనండు.

తే. పరమతపమున నొకకన్యఁబడసి పెంచి, దితమునకునేగె నదితపశ్శిరతఃబూని
పతి వరంపంగ నొల్లక య బ్రహ్మచర్యమున వెలింగి యయ్యాశ్రమమున వసించె.

వ. పదంపడి యత్యంతవృద్ధయై పరలోకగమనంబు గోత నప్పుడు యదృచ్ఛాసన్ని
హితం జైనారదుం డక్కన్యకః ట్లునియె. 209

క. విను పాణిగ్రహణము సేయనివనితకుఁ బుణ్యలోక క మప్రాప్యము గా
పున నేయుపాయమున నై నను దగియెడు వరు వరింపు క నలినదళాక్షి. 210

ఆ. అనిన నిజతపంబునర్థంబు లంచంబు, గాంగ నిచ్చి యదియు క గాలవాత్స
జాని వరించె నతడు క సుదతితో నమయంబు, పలికికొనియె ధరణిహలవర్య.

వ. సమయంబు. నేక రాత్ర సహవాససమ్మతికలితం బట్లు పాణిగ్రహణసంస్కారనతియై
యావృద్ధకన్యక దేవయోగంబున నారాత్రి మనోహరయశావనయుఁ బరమాను
లేపనమాల్యాంబరభూషణాభిరామయు నయ్యె నమ్మునియుఁ బ్రీతుండై యన్నాతి
సంగతి నన్నిసి గడపె బ్రభాతంబున నన్నితంబిని యతని కి ట్లనియె. 212

తే. ఒక్కరేయి నీపాల నాగ్రయునికి గాంగ, బలికికొన్నార మది సెల్లె క నలఘుచరిత
పోయి వచ్చెద నని దివంబునకుఁ బోవ, నుత్సహించె నమ్ముని మదిఁనుష్కలంప.

వ. ఇట్లుత్సహించి యుత్తీర్ణంబున దేవఋషిశిత్పతర్పణవరం డై యొక్కనాఁ డుప
వసించినవాఁడు పంచాశద్వత్సరిపరిపూరణీయం బగు నైషికబ్రహ్మచర్యఫలంబు
వడయువాఁ డనిపలికి తనువువిడిచి దివంబున కరిగెఁ గురువంశోత్తమా యయ్యెడ
నారేవతీపతి శల్యుండు రణంబునఁ బాండవులచేత నిహతుం డగుట విని వగచుచు
నచ్చటికిఁ జేరవ యగుశమంతపంచకంబునకుఁ జని యందులమునులఁ గురుక్షేత్ర
విశేషంబు లడిగిన వార లతనికి నది ప్రజాపతియుత్తరవేది యనియును సమస్త
దేవతలు నందు వరిపంబు లగునత్తంబు లాచరించి రనియును దానిఁ గురుం డను
రాజు దున్నుటంచేసి దానికిఁ గురుక్షేత్రం బనునామంబు గలిగె ననియు నెఱిం
గించిన నయ్యెకకుండలుం డాభూమిశ్వరుఁ డేమప్రయోజనంబునకు దున్నె నను
టయు నాతపోధను లి ట్లనిరి. 214

—౧౧౧— కుక్షితి ప్రభాకానివర్ణనము.

సీ. ఇందుఁ బుట్టినజను క లెల్లను దుదీ ద్రిది,వంబున కరుగంగవలయు నని మ
నంబునఁ గోరి యశ్నరపతి దున్నంగ, నింద్రుండు సనుదెంచి క యేల యిచట
దునియెద వనిన నశ్మముజాధిపతి తన,కోర్కి సెప్పిన కేళికొనుచుఁ జనియెఁ
బలుముఱు నద్దేవతతి వచ్చి వెండియు, నుల్లస మాడుచు క నుండు నతని

ఆ. నతడు నిష్ఠ గుండ క కనిశంబు దున్నంగ, వరముఁ బ్రీతి నొసఁగుగ్రవాడు గాంగ
నమరు లెఱుంగ నిశ్చర్యము సేసి యాశక్తు, డచటి కేగుదెంచి క యతనితోడ.

వ. ఈపుణ్యక్షేత్రంబున నిరాహారు లై దేహంబు విడిచినవారలకును నిందుసమరంబు
సేసి సమ్యక్ప్రకారంబున మృతిఁ జూందిన సమస్తజంతువులకు నురలోకప్రాప్తి
గలిగెడు మని పల్కి నిజస్థానంబునకుం జనియె నట్లు చను చుండి యాశతమ
ఘండు సంభావనాతిశయంబున. 216

క. గాలిఁ గురుక్షేత్రంబున, ధూలి తనువుఁ జెంది నరుని క్క దుష్కర్మములం
దోలి యతనికి ధరిత్రిం, దూలి మధురలీలమై నశతులగతి యొసఁగున్. 217

ప్ర. వ. అని నిర్దేశించినఁ గురుస్థపాలుండును గృతకృత్యుండు జై సంతోషించె నని చెప్పు
టయు నాప్రబంబవై ప్రమోదభరితుం డగుచు మెలంగి యశ్వత్థ మధూకామ
బిల్వాదిభూరుహోపశోభితం బైననిజపూర్వాశ్రమంబుఁ గనుంగొని యిది యెవ్వరో
యాశ్రమం బని యడిగిన నమ్మున లియ్యెడఁ దొల్లి విష్ణుదేవుండు దపంబుసేసిన
చోటు మఱియు శాండిల్యప్రభృతు లిందు యోగసిద్ధిం బొంది రనిన విని యయ్యా
శ్రమంబుఁ గొనియాడి తత్ప్రదేశంబున బహిఃపరివారంబునెల్ల వీడుకొల్పి యొక
పుణ్యాచలం బెక్కి దానితటంబున సమస్థలంబున మునిజనసహితంబుగ నాసీనుం
డయ్యె నాసమయంబున నిచ్చటికి జటామండలకలితుండును కుశచీరచ్ఛాయా
సుందరుండును గలహస్తియుండును నగునారదుండు హేమదండంబును మణికిమం
డలువును గచ్చపవీణయుం బాలుపు మిగుల నేతెంచిన నెల్లవారలుం బ్రత్య
క్షానప్రణామంబు లాచరించి సుఖోపవిష్టం జేసి పరివేష్టించి రాదేవమునిం
గొల్పియుండి యబ్బులదేవుండు. 218

క. కురువుత్తాంతం బడిగినఁ, గర మేర్పడఁ జెప్పె నతఁడు క్క గంగేయుండున్
గురుఁడును గర్ణుండు శల్యుండు, వరుస ననిం దగుట కౌరవక్షేతిసాధా. 219

వ. మఱియును మృతు లైననన్యపకుమారాదియోధవీరులం జెప్పి పదునెనిమిదిదివ
సంబులఁ జెల్లినసంగరంబు తెఱంగును సంతోషరూపంబునఁ దెలియఁ బలికి దుర్యో
ధనసైన్యం బంతయు సమయుటయు నందుఁ గృపాశ్వత్థామకృతవర్ములు బ్రదికి
పోవుటయు నన్నరపాలుఁ డోడి పాతీ ద్వైపాయనహృదంబు సొచ్చి జలంబుల సం
స్తంభించి డాఁగుటయు నది పాండవు లెఱింగి సపరివారంబుగఁ జనుదెంచి య
మ్ముడువుజుట్టుముట్టి బెట్టిదంపుమాట లాడుటయు దానంగనలి యమ్మునుజవరుండు
మ్ముడువు వెడలివచ్చుటయు నెఱింగించి భీరుదుమగ లగుపగతురు పెక్కండు
పొదివికొని యుండం గురుపతియు నుక్కు దక్కక యున్నవాఁ డద్దండితనంబుఁ
జూచిన మెత్తు వీ వని యుగ్గడించి. 220

చ. అతనికి భీమసేనునకు క్క నాహవ మయ్యెడు నొంటిమై మహా
ద్యుతబలశౌర్యధైర్యములఁ క్క బొల్పుభవత్ప్రియశిష్యులన్ సుశి
క్షితులఁ గనుంగొనం దలంపు క్క చిత్తమునన్ మొలతెంచునేని బా
మ్ముతులగదాకృతోజ్జ్వలవిహార ముదారనిరూఢి నొప్పెడున్. 221

వ. అనిన విని యమ్మునీంద్రునిం దక్కటిమునులను వీడ్కొని యచలంబు డిగ్గి యభ్యం
తరపరిజనంబుల నిజపురంబున కనిచి యన్నీలాంబరం డరదంబునమీపంబునకుఁ
జని సరస్వతి నాలోకించి. 222

చ. అరయగ మేటిపుణ్యనదుగలందు సరస్వతి సౌఖ్యసంపదల్
వరులకుఁ గల్లు నిజగమునం బరలోకమునందు సీసరి
ద్వార నొకనాఁడు సేరినను ? వాసవముఖ్యసమస్తదేవతా
వరులును నిందు మేల్ వడయ ? వత్తురు సంస్కృతి సాలు సిద్ధికిన్. 228

తే. అనుచుఁబలుమాటుచూచుచునధికభక్తి, మోక్షుఁగేలుశిరంబునఁమోపింకొనుచుఁ
బుణ్యతమనిజమూర్తివిస్ఫూర్తిమెఱయ, నమ్మురాఁరాతిపూర్వజుఁ ? డరద మెక్కి.

క. అతిత్వరితగతిగమనంబున ద్వైపాయనప్రదంబునకుఁ జనుదెంచె నయ్యెడ. 225

తే. ధర్మపుత్రాదులును సుయోధనుఁడు నతని
గన్న తెఱఁ గాంచికేయుండు ? విన్న తెఱఁగు
సధిప మును చెప్పినాఁడ న ? ట్లన్న రేంద్ర
కుంజరుఁడు విని యిట్లను ? సంజయునకు. 226

— థి హండవూర్ధవలు ద్వైపాయనప్రదంబు విడిచి హరిహరిఁ బోవుట. థి —

క. బలభద్రుఁడు సనుదెంచిన, నలఘుగదాస్ఫురితభుజనఁహోయత్సవము
జ్వలఁడగుమత్సుత్తునకుం, దెలివి మిగుల కున్నె రణముఁతెఱఁ గె ట్లయ్యెన్.

క. అనుటయు నతఁ డిట్లను న, జ్ఞనపతికి హలాయధుండు ? సనుదెంచిన నె
మ్మనము దెలి వొందె మూఁపులు, దనరె మొగం బలరె నీదుఃతనయున కధిపా.

వ. గల్లు శ్రీతుం డై యాతండు ధర్మనందనుం జూచి శమంతపంచకంబు ప్రజాపతి
యైత్రవేది యనఁ బ్రసిద్ధం బైనపుణ్యస్థలం బయ్యెడం బ్రథనంబున నిధనంబు
నొందినవారికి సద్గతి యగుట ధృవం బని విందు మెప్పటిపాలికలనికిం బోవుద
మనిన నతం డాదైవ్పాయనప్రదం బాసీమలోనిది గామి యెఱుంగుం గావున
నమ్మాట కియ్యకొని తదభిముఖుం డై పోవ నాదుర్యోధనుండును గదాకలనం
బున నంసవీరంబు పొలుపార మత్తగజేంద్రయానంబున నమర ప్రస్తూయమానుం
డగుచుఁ జన శంఖభరీప్రముఖతూర్వస్వనంబులు సెలంగె నిట్లు పాండవపరివృత్తుం
డై యచటికి నీకొడుకు నడచి యమర్ష సముజ్వలం డై. 229

క. నిలిచిన సకలజనులు వెడ, గలిగి బలసి నిలిచి రవుడు ? గదయుఁ బసిఁడిగ
త్తశము మెఱయ నతనియెదురఁ, జెలు వొందె బకారి హేమశిఖరియుఁబోలెన్.

చ. గనుఁగొని దర్శమంథరము ? గా నతఁ డిట్లనుఁ బాండవాగ్రజ
న్మునకు వడిం బెనంగఁగ న్ననుం బవనాత్మజుఁ జూచువేడక— ని
జ్జనలతి యలత కంత కిటు ? సందడిగాఁ దనయిచ్చుఁ గ్రమ్ముడెం
చునొ యుపవేశనిశ్చలతఁ ? జూచిన మే లఖలప్రియంబుగన్. 231

వ. అని భూపాలుర నెల్ల నాలోకించినం బాంచాలాదు లగునయ్యందఱును ధర్మ
నందనుండు గూర్పుండ నియోగించి బలదేవవాసుదేవసహితంబుగఁ దాను
నాసీనుం డయ్యె నమ్మహానాథమండలంబున సీత ప్రభం డైనయన్నీలాంబరంబు

తారకామధ్యవర్తి యై మెఱయుమృగాంకు ననుకరించె నట్టియెడ భీమసేనుం
డును దుర్యోధనుండును. 232

సీ. ఆభీలగర్జనశోభితదేహులై, యుద్ధట వృషములయొప్పుఁ దాల్చి
రోషమహావిషభీషణవదనులై, చండోరగంబులకంద మొంది
మదనముజ్జ్వలితమండితాకారులై, భద్రద్విపంబులకపగిది బొల్చి
చారుగదాశ్చంగనందీప్తమూర్తులై, మహితపర్వతములకమాడ్చి మెఱసి

అ. వాసుదేవయుగము క వరుణాద్వయంబు వై, శ్రవణయుగక్రంబుకరామయము
వోలె దర్శనీయశ్రీల వహించి యంభోధియుగశ మనఃకఠభాంగు మిగిలి. 233

వ. ఒండొరులం జాఱుచుటం జూచుచుఁ బరస్పర హృదయవిదారణంబు లగుదారుణ
భాషణంబు లెఱగఁ శుంభదనష్టంభంబునం బాలించి నిలిచి రనిన విని యాంచి
కేయుండు. 234

క. తనుఁ బదునొకఁ డక్షోహిణు, అనూనవిభవమునఁ గొలువ క నఖిలవృపులుఁ బం
చినపని సేయ నెగడునా,తనయుం డేకాకియుం బ్రదాతయు నయ్యెన్. 235

తే. సకలధరణి నాథుఁ డై క సంపదలకు, నెల్ల భాజన మగుకార్యవేంద్రుఁ డనద్రావి
తనము దోఁపంగ గడఁజేతఁగొనివినిశ్చయమునఁబోరికినమరెనేయకట్టకట.

వ. ఏ మనం గలదు సంజయా ద్దవంబు నేర్పుం గాక యని ప్రనివీ యూరకుండ
నట్లున్నయమ్మానవపతికి సూతనూనుం డిట్లనియె. 237

క. నీసుతుండు సమరవిషయోల్లాసంబున నంగకంబులం బొం గారం
గా సుస్వరమున నాకుం,తీనూనునిఁ బిలిచె నుద్ధతి రణమునకున్. 238

వ. ఆయ్యవసరంబున. 239

క. ఉర్వివలయము వడఁకెను, బర్వము గాకయును రాహు క భానునిఁ బట్టెం
బర్వతము లురిలె వరభలు, సర్వదిశల నఱచె నభము క శర్వర గురిసెన్. 240

వ. మఱియు నిర్హతపాతప్రభృతిమహాత్మాత్రంబులు గలిగె వాని నెల్ల ననుసంధించి
గంధవహనందనుండు గాంధారీనందనుం జూపి ధర్మనందనున కిట్లనియె. 241

సీ. అశ్రమంబున గైల్వినగు నాకుఁ జూపఱు, గొనియాడఁ బోరాడికూల్చి తొడలు
పోడిసేసి యిన్నిచుఁ క బొలియింతు మద్దదా,దండసముద్గండతావిభూతి
యవధిరింపుము వినియాయువు డగటాతె, నిక్కులపాంసను క నిట్లు లేను
గదిసియుఁ గ్రమ్మఱఁ క గరిపురింబునకుఁ జో, నిత్తునే ధృతరాష్ట్రం క డింక వగలఁ

అ. బాగులువాఁడు గాక క పోడిమితో నుండు,వాడె వీఁడు మనల కే వాలి పఱువఁ
దొల్లి పడినపాలు క లెల్ల నెలారింత, నధిప నీమనమున క హర్ష మెసంగ. 242

వ. అని పలికి దుర్యోధనాభిముఖుం డై. 243

క. నెఱి మాలి వీరి నీతఁడు, ప్రణవినపాటులకుఁ దగినకథల మగు నని యి
త్తెఱుగునకు,నియ్యకొని చూపఱు పొగడంగ నిన్ను నిపుడ క పడవైచుటకున్.

తే. అమరి యున్నాడ నాబాతి క గగ్గత్తులి, పడుదుగా కింక నీకు ¹ నెక్కడకుబోవ
వచ్చు ననవుడు నిదియేల క వెచ్చువెరిగి, యాల మెడసేసి యునిలబా ప్రే తెదిట్లు.
వ. అని కురువిభుండు వెండియు ని ట్లనియె. 246

క. పలుకుల వెఱపించెడ వా, కొలదియె దుర్యోధనుఁ డక్షకుంతిబాహు
బలుఁ డిదె యవలీల నినుం, బాలియింపెడిఁ బలుకు లుడిగి క పోరాడు ధృతిన్.

తా. పూర్వాభావము నూచి న ² న్ననదుగా క నూహించె దోభీమ మ
ద్వాహంచండిమసారదుర్దమగదాదండంబు దృష్ట్యదృవ ముగియె
ద్వేహోలాసము నెట్లు దీనదశకుం క డేనోపునో చూడుమీ
యాహో పుట్టెడు లాఁచిమాపఱకు హా క హా పుట్టు మీవారికిన్. 248

ఉ. నా కెదురై వినాకియుఁ బ్రినాకము పట్టక యుద్ధతిగదా
భీకరవృత్తి చూపుటకుఁ క బేర్చిన నెక్కడు వేర్చి చీరికం
గైకొన కె పడంచి భుజగర్వమున్నతి నిర్వహింతు నీ
కేకడ దాఁగ వచ్చు గద క నే నని నేయుటకుం గడంగినన్. 249

వ. అని మఱియును. 250

క. గదఁ గయ్య మెన్నఁదొకొ చేయుదు భీమునిలోడ ననుచు క నుల్లంబునఁ గో
రుడు నెప్పుడు నిప్పుడు నా, కది యొదవెన్ విధిక్రతిం గృతార్థుడ నైతిన్. 251

వ. నీ విట చక్క నయ రమ్ము. 252

చ. అన విని యెల్లవారు భవదాత్మజ మెచ్చి నుతించి రయ్యతో
ధనుఁ డరివీరు లట్లు ప్రథితంబుగఁ దక్ బాగడం బ్రమోది యై
వినుచుఁ బ్రవర్ధితం బయినగిరగుణంబున నుల్లసితై నా
తనియు భీముఁ డుద్యతగదాస్ఫురణా నడచెన్ నరేశ్వరా. 253

వ. అప్పుడు కుంజరబృంహితంబులును హయహేమలును జెలంగ నిట్లు తడమించ
నడచువడముడిం జూచి నీకొడు కదల్పుచు గదాసముల్లాసంబు భాసమానంబుగఁ
వీక నెదుర్కొని తాఁసె. 254

... భీమకీడులోనిదిగా నామధ్యము. ...

నీ. చండగదావరస్పరఘట్టనంబుల, మింటఁ జెల్లడరెడుగమంటగములఁ
బరమఘోరము లగుపదతాడనంబుల, నొలయువసుంధరాచలనములను
నుదృఢత్వోధసముద్రేకములఁ జూడ్కులం దుల్లసితైదునరుణరుచుల
దారుణధ్వను లగుతర్జనలీలలఁ, బరంగుపర్వతగుహాప్రతిరవముల.

తే. ననిమిఘలదృష్ట మిటుమిట్లు క గొనఁగ భుజగ

పతియు గూర్మంబు సంకటప్రదఁగఁ దరణి

కిరణములు వెల్గుబాట దిక్కురులు బెడర

నొప్పె నత్తోలితాడు మహాగ్ర మగుచు.

255

చ. ఇట్లు తలఁపడిమండలప్రచారవివిధ ప్రకారంబులం బుడమికిం జిత్తగదాసారణబహు
భంగుల నింగికిం గ్రొత్తయొప్పొలయం దమలావును వేగంబును నేర్పును దర్పం
బును జూపఱకు వెఱంగుఁ బుట్టింప నంతకంతకు నెక్కు డగుమదంబులం బొద
లెడుబాహుదండంబులబలనై పుణంబు లగ్గింపం బేర్పుబీరంబులనొండొరులసంరం
భంబుల సరకుఁగొనక యక్కురుపాండవపుంగవులు జంభవాసవులచందంబునం
బెనంగినం బలుదఱంగు లైనగదాప్రహతులం దునియలు బఱియలుఁ దుముళ్ళు
నై సీసకంబులు కత్తళంబులు ధరాతలంబునం దొఱంగె నట్టియెడ.

256

మ. ఒకది క్కుఁద్రతిఁ బూన్చి యొండుదన వ్రేయున్ మేను వంచిచి వ్రే

తకుఁ దప్పన్ వడి వ్రేయు నొడ్డనమునం దదప్పించి వేగంబు గుం

దక నొప్పించుఁ జలం బెలర్చంగ గదాదండంబు బూలించుఁ బాం

దుకుమారుం దుఱ కట్లు కొరవవిభుండుం గేలి నల్పుం దగన్.

257

వ. మఱియును శిశువేశేషంబులు ఎలయ నుల్లసిల్లి.

258

మ. గదతోడఁ గద చుట్టి రాఁ దిగుచుచున్ గం హొప్ప లంఘించి మా

ఱుదసల్ నైకొనుచుం గడంగి పలుమాఱుం దాచుచుం బాయుచుం

బదబాహుకటిమధ్యవక్షముల సంభావ్యత్వరాచిత్రితో

స్మదనానాగతిరేఖల్ మెఱయ భీమత్వత్సూత్ర దీప్తు లై.

259

ఉ. తప్పినయట్లు వ్రేటు దముఁ ద దాఁకినయప్పు వనేకభంగు లై

యొప్పులు బల్లులన్ మెఱయ త నుల్లములన్ సకలాంగకంబులం

గప్పఁ దలిర్చుకోపములఁ గ్రమ్మెడర క్తములన్ సురవ్రజం

బప్పటి కప్పు వింత యగునచ్చెరు వొందఁగఁ బోరి రేపునన్.

260

వ. ఆ సమయంబున.

261

సీ. వితతపీరాగ్రహావేశాతిదర్శితచిత్తు లై యొందారు త నొత్తరించు

నుగ్రమహాద్ధతి త నుద్భటాటోపతీవ్రీము లగునమరవిభ్రామము లంగ

సంగతంబులు గాఁగ త జయవాంఛ నాత్మరక్షణములవలినైపుణము లెడలు

టయు ననర్గళనిరూఢప్రహరంబు లం,దండ బెట్టిరువురయందు సూడు

తే. పడఁగఁ దాఁకిన శోణితప్రసరణంబు, నిరతిశయ మైన వెడ పోలినిలిచి గదలు

వామకరముల నూడియునవారు మగుడఁ,బోరి కెలయుట నిర్భరాదృశతముసేసె.

వ. ఇట్లు ధైర్యధుర్యోత్సాహంబులం బొడలి.

262

కా. కాద్రోల్లసము మూర్తిసంకలనహారంబై పొరిం బేర్చె నా

నుద్రిక్తం బగునూత్నరక్తమున మృగోన్మగ్నతం బొల్చి త
రక్షాపాగ్రహాయుగంబు విసరత్సంధ్యాంబుదద్వంద్వభా
స్వద్రేఖాలలితంబు చెన్ను వడసెన్ ॥ వా రిద్దఱుం బోరగన్.

264

క. సుర లచ్చెరువును మెచ్చును, బిరిగొనుచి త్తములతోడఁ జెద్దయుఁ బొద్ద
య్యరువురగెలుపోటమితెఱఁ, గరసి నిరూపింప నేర ॥ రైరి నరేంద్రా.

265

తే. అప్పుడప్పుడ తలఁపడినట్టు లప్పు, డేచి విలసిల్లుమేనులయెఱ్ఱచెలుపు
గలయఁ బూచిననడమోదువులఁ దలంపఁ, బట్టుగానొప్ప నధిప నీపట్టిదోయి.

వ. ఇవ్విధంబున నొండొరులకు వట్టపడక యమ్మేటిమగలు సాటోపసంరంభంబులం
జెనంగి రండు గాంధారీనందనుడు వలవలించి చుట్టుకొని రా నది సరకుసేయక
బకవైరి దావలించి తిరిగినం జెరిగినయూరస్సంబున నుల్లసితుండై యాభూవల్లభుం
డతనిబరియెముక లగల వ్రేసిన నవ్వీరుండక్రౌంచపతికరంబుతోనగ్గద బీటువోవ
వేయంబాయక మగుడంబున్ని సారించినం దోరంపుమెఱుంగులసంగంజెలంగు
శబ్దంబులు నింగి ముట్ట బెట్టిదంబుగఁ దా వెరవునం దిరిగి యద్ధరణీశుండుశిరస్తా
డనంబు సేసెఁజేసినం గాంతెయుండు గింపింపమి యక్కజంబై యుండె నంత నగ్గ
లం బగునలుక నవ్వడముడి పుడమిజేనివెడఁదయురం బుపలక్షించి లాఘవఘో
రంబుగ గదాదండంబు ద్రిప్పివైవ నాతం డది మేనినుసులునం దప్పింప నదియిల
చలింపం బడిన నన్నుసులు తెఱపిన యఱికి యద్భుతవేగుం డగునవ్వాయువుత్తుం
డు గద పుచ్చుకొని తిరుగునందున దుర్యోధనుండు తదీయవక్షస్థలంబు దారుణ
ప్రహారంబున నొప్పించిన నతండుపాండవపాంచాలురచి త్తంబులు దూల సాలియు
నాలోనన తెలి వొంది బలపక్రమంబులు మెఱయ నమ్మేదినిపతి పార్శ్వభాగంబు
బెట్టడిచిన మోఁకరిలంబడియును వీర చెడక యెగసి యజ్జగతీపతి తన్నునగుచు
నార్చుపగతురు సిగ్గువడ నగ్గలికిశంపు పొంపిరివోవఁ బవనతనయుఘోరకర్ణమధ్య
ప్రదేశంబు పటుప్రహతిం బగిల్చిన నొల్లంబోయి శీఘ్రంబునం దేఱి యమ్మహా
బలనందనుండు గండతలంబునం దొరుగునెత్తు రనుమదంబున మత్తకరి ననుకరిం
చుచుఁ దుండంబుచందంబునం జెలు వొందుగద యల్లార్చి పేర్చి వ్రేటుఁగొనిన
మెడకెలను దాఁకినీకొడుకు మహాపవనపతితం బగుసాలంబువోలికిం గూలినం గని
ధర్మపుత్రప్రముఖులు ప్రమోదంబు నొందిరి గ్రక్కున లేచి కాలాకారుం డై
ధాత్రీనాథుండు చిత్రభీమణంబుల వెగడుపటిచి పలువ్రేటుల నొప్పించినం
గిమిఠిరవైరి వసుధం దెల్లటయు నది సాపుగాఁ గొని యక్కుఁబుసింహుండు
సింహనాదంబు సేయ నవ్వాయుసుతుండు సావమి యెఱింగి యాభూపతి పెనంగు
భంగియుఁ గనుంగొని మెచ్చి సురప్రకరంబులు పుష్పవర్షంబులు గురియం
బురులకు భయం బొలసె నంతం దెలిసి భీమశైలుం డువ్వుత్తరోదయం డై ఏరా

వప్తంభంబునం బొలిచె నప్పుడు సాత్యకి ధృష్టద్యుమ్ను నకులసహదేవు లే మేమ
యని సుయోధను సంగ్రామంబునకుం బిలిచిన విని యావృకోదరుండు వారల
వల దని వారించి విగతభేదుం డగుచు ¹నాకేసుండు నముచిం దాడిన తెఱం
గున రారాజుం దలఁపడి బహుచిత్తగతులం జరింపం జూచి సవ్యసాచి జనార్ద
నున కి ట్లనియె. 267

... శ్రీకృష్ణః డ్భువతో భీమదుశ్శృంగులకాశమృంబు చెప్పుట. ...

క. భీమునిసుయోధనునిసం, గ్రామంబు తెఱంగుం జూడఁగ నెవ్వరియం
²దేమే నధికతఁ దోఁచెడి, నీమది నున్నట్లు చెప్పు నీరజనాభా. 268

చ. అన విని శౌరి యిట్లనియె న నర్జునుతోడ గురూపదేశనం
జనితసమన్వయంబు సదృశంబ తలంపఁగ నిద్దఱుండు బా
వనిమెయిలావు పెద్ద కురుశ్రవల్లభుఁ డారయఁ గౌశలంబు పెం
పున నధికుండు తత్పరతఁ న బూని ³శ్రమం బధికంబు సేయుటన్. 269

ట. లావు ⁴గలిగి మొక్కలమ్మున గీచకా, రాతి సొచ్చి ధార్తరాష్ట్రువెరవు
వలన నొచ్చుచున్నవాఁడు గావున ధర్మ, సంగరమున నరిది న జయము గొనుట.

వ. అన్యాయంబునం జంపువాఁ డింతియ మాయలు గల పగఱ మాయాప్రకారంబు
లం బరిమార్చుటయ తగు నింద్రునివృత్తవధవ్యాపారంబు వినమే జూదంబునప్పు
డినిలసుతుండు సుయోధనుతోడలు విఱుగ నడచువాఁడ నని ప్రతిన వట్టినతాఁ
డది యట్లుండె గదాయుద్ధంబున నాభికి దిగువ యైనశరీర భాగంబు నొప్పించుట
ధర్మంబు గా దది యొండుమై ⁵గం డడఁచి మఱి పరిభవరూపంబుగ నూరు
భంగంబుసేసి ప్రతిజ్ఞ నెఱపువాఁ డిది తలంపునం బెట్టక వెనంగెనేని ధర్మనం
దనునకు దైన్యంబు దెచ్చు నట్లగుటఁ బూనికపేర నూరులు భంజించి వధియిం
చుట తప్ప నొం డుపాయంబు లేదు ధర్మనందనునివలన మనకు భయం బావ
హిలై నెట్లనిన భీష్మద్రోణ ప్రముఖ బలవదరౌతులం బొలియించుటంజేసి జయం
బును యశంబునుం జేకుఱి యున్నయెడ నవి సందిగ్ధంబులైన యట్లు గా నొకని
జయించి సామ్రాజ్యంబు గొను మని దుర్యోధనుతోడం బలికి యతనితోడ
గదా సమరంబునకు భీమసేనుం జొనిపె నింతనిర్బుద్ధి యగునె హతబంధుమిత్ర
పరివారుండై రాజ్యంబునం దాస విడిచి మడుపు సొచ్చినవాని వెదకి వెలార్చి
యొక్కటికయ్యంబునకుఁ బిలుతురే పదమూఁడు వత్సరంబులు మత్సరాధికుం
డగు నగ్రాంధారేయుండు భీము జయించుట కయి గదా ⁶పరిశ్రమరి బాచరించె
నూర్ధ్వతిర్యగతి సముల్లాసంబున మెఱయుచున్నవాఁ డిభీమునకుం బెద్ద కాలంజేని
శ్రమంబు లే దిమ్యహాభాగుండు ధర్మంబు దొఱంగి యైన నిక్కులపాంసనుని

1. న. నాకేసుండు, 2. జ. దేమెయి నధికత దోఁచెను. 3. క. జ. శ్రమం, 4. జ. గలియ.
5. జ. గదా పొరించి పరిభవ. 6. క. వెలవక యొకఁ డిట్లు వెనంగ. 7. క.గ. చ. పరిశ్రమం బాచరించె.

లిలుకుమార్ప కన్న నింక నిందుకసేపునకుఁ జాన తెగుఁ జెగిన మీకు నెల్ల
నిన్నాచాత్మిండు రా జగుట కోర్వనచ్చునే యనుటయు. 271

క. విని కీడి యపుడు మారుత, తనయుఁడు దనుఁ జూడ నూరుతలము కరతలం
బున నప్పరించె నతఁడును, గనికొనియెను సన్న యగుటఁ కి గౌరవముఖ్య. 272

చ. కనికొని యధర్మం బైన నూరుభంగంబు సేయు మని కృష్ణానుమతి జన్మండు
పనిచె నాకు నొండుమెయి నెట్లునుం బగతునగపాటు లేక తక్కినే నవ్విధం
బాచరింతున కాక యని మనంబున నిశ్చయించి వివిధగతులఁ జరియిరపం గురు
పతియు బాహుచిత్ర ప్రచారంబుల నుల్లసిల్ల దత్సంగ్రామం బామిమార్గి గరుడ
ద్వయసమరంబుచందంబున దర్శనీయం బై యుండె నట్టియెడ. 273

ఆ. పాండురాజసుతుఁడు కి పటుతరోల్లాసి యై, వైచుటయును ధరణివల్లభుండు
తొలఁగ దాఁచి రయముదలకొనిగదఁబుచ్చి, కొనియె నాబకాంతకండునుటికి.

— శ్రీకృష్ణ దుర్యోధనుఁడు భీముగదాదండమునఁ దొడలు విడిగి పడుట —

క. ఆలోనం గురుధరణి, పాలుఁ దడదరి వ్రేయుటయును కి బవనసుతునిమై
సోలె నది గానఁ దాపతి, కేలేవిభ్రమము దోఁపఁ కి గ్రేఖిటికె నృపా. 275

చ. ఉటికినఁ దేటి వై కుటికి కి యుగ్రత భీముఁడు వ్రేయ నవ్విభం
డుటికి మహాద్భుతస్ఫురణ కి నూర్ధ్వపరిభ్రమణంబు సేసినం
దెఱసి యతండు గాంచి సము కి దీర్ఘరయంబున వైచె బెన్దొడత
విటిగి నగార్త ముద్భుటప కి విప్రహతిం బడుచాడునం బడన్. 276

వ. అప్పుడు మహాల్కాసాతంబులును బాంసుమాంస రక్తవరంబులును వికృతంబు
లగు కరితురగ బృంహిత హేమాఘోషంబులును మఱియు ననేకోత్పాతంబులును
గలిగిన నట్లు కౌరవపతి వడుటకు నుబ్బునం బొదలిన పాంచాలురుం బాండవులు
నుద్విగ్నచిత్తులై కి వియత్తలం బంతయు నొక్కమ్రోతగా నగ్గదాయుధ విశే
షంబు లగ్గించుచు సురగరుడబచరాదులు నిజస్థానంబులకుం జనిరిట్లు తనగద
తాకునఁ దొడలు విటిగి సింగంబుచేతం గూలిన గంధసుండాంబుచందంబునం
బడి యన్న నీ కొడుకుం జేరం జని భీమసేనుండు. 277

తే. ఏకవస్త్ర బాంచాలి న కి ట్లిడ్చి తేరఁ
బనిచి సభలోనఁ బఱచిన కి పాపఫలము
ననుభవింపుము దుష్టాత్మ కి యనుచు వామ
చరణమున బెట్టిదము గాఁగఁ కి శిరము దన్నె. 278

వ. తన్ని యలుక మలుగక యతనియాననం బాలోకించి. 279

క. పసు లని యార్పుడు మము నుల్లస మాడిన ధర్మహీనులను వృషధర్మం
బెనఁగఁగ నే మిదె యిప్పుడు, పసు లని యార్పెదము మగుడ కి బంధుద్రోహ

- క. విను మేను ¹గల్లసారెలు, గొని కపటపునైత్త మాడుకుళులతఁ గా దొ
పునివారి నే పడంచుట, ఘనబాహుస్వైరకేళిఁ గ గాని దురాత్మా. 281
- వ. అని పలికె పెలుచ నవ్వి ధర్మవందనగోవిందపాంచాలపృథ్వీకరపార్థసాత్యకికులసహ
దేవుల నాలోకించి. 282
- ఆ. శంక లేక కడగి క సభ కట్టు పాంచాలి, నంట రానిదాని క నొంటివీర
తోన యున్నసాధ్యోవేనలి వట్టి యీ,ద్వించినతనిఁ జూడుకడంచుఁ బొదలి. 283
- వ. పాంచాలి సేసినతపంబు పెంపున నీశోభనంబు సమకూటెననిన విని వారుప్రమో
దంబు నొంద మిక్కిలి సంతసంబునం జేలి యుక్కురుఘస్మరుండు వ ర్తించుచున్న
దోష జెలఁగి. 284
- చ. మును మును గొడ్డువోయి రని క ముక్కురతం జెడనాడినట్టిదొ
ర్జనుల ననిం గడంగి ధృతశరాస్తుతనూజల బంధువర్గమి
త్రనికరహస్యకోటిసహితంబుగ గీటడఁగింపఁ గంటి మిం
క నమరలోక మైన సరఃకం బయినన్ సరి మాకు నారయన్. 285
- క. అని గదఁ జేకొని నృప నీతనయునిమెడ వట్టి యదిమి క తల గ్రమ్మఱఁ ద
న్నినఁ గని మును దన్నుట నెమ్మన మెరియుతదగ్గజం డగ్గమర్షముతోడన్. 286
- వ. హర్షావేశలఘుచారిత్రం డగునమ్మారుతపుత్రున కిట్లనియె. 287
- చ. తల యది యేల తన్నెద వధర్మము నొందుట కాత్మ రోయగా
వలవదె రాజరా జనుజగవర్గముఁ డక్కినబంధుకోటియుం
గలపరివారముండెన క గౌరవ మొందఁగఁ బోరి సంగర
స్థలమునఁ బడ్డ నీతులువఁచందముచేత జనంబు మెచ్చునే. 288
- క. మును లోకము ధర్మపరుం, డనఁ బరఁగినవాడ విట్టు కి లనుచితకృత్యం
బునకుఁ జనఁ వగునె నీనం, గనియెడుఫల మేమి దూప్యగర్వం జేలా. 289
- వ. అని దూఱి దుశ్యోధనుం జూచి బాహుకులలోచనంజై. 290
- నీ. విధిప్రతికూలుఁ డై క వేరంబు పుట్టించి, మాకు నీవును మేము కి నీకు నలిగి
యితకోతరద్రోహాపరాధి యె యింతలు, నేయుట గావించె క నీయధర్మ
భ్రతయు లోభంబు క కాల్యంబు మదమును, నిన్ను నింతకుఁదెచ్చి నీకీతమున
నాకు బాంధవకులనాశంబు వాటిల్లె, ధృతరాష్ట్రకోడండ్లు క తీవ్రశోక
- తే. కారి యయినవైధవ్యంబు క కారణముగ
నన్ను నిందింతు రనువచనములు మొదలు
గాఁగ చిహువిలాపంబులఁ క గర్భణ మావ
హిల్ల దురప్పిల్లె నుల్లంబు క దల్లడిల్లు 291
- వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె. 292

- చ. ఆనిలసుతుం డధర్మమున క నమ్మెయిఁ గారవమేదినిశ్వరుం
దనయెదురక వధింపఁగ గదానమరాఖిలధర్మవేది నాఁ
జనినహలాయుధుండు గని క సంజయ యే మని పల్కె నంతవాఁ
డనుజులకుఁ మఱిందులకు క నట్టియెడన్ మొగమొడ నేర్పునై. 293
- చ. లనవుడు నాతఁ డిట్లు లను క నమ్మనుజేంద్రున కప్పు రోహిణీ
తనయుఁడు కోపవేగమునఁ క దామ్రముఖుం డయి లేచి బాహు లె
త్తి నృపతులార చూచితిరె క తెల్లముగా బకవైరినిక్రమం
బున లెఱఁ గిట్టివాని మనఃభూములఁ గంటిమె యెన్నఁ డేనియున్. 294
- వ. గదాయుద్ధంబున నాభికి దిగువ యగుశరీరభాగంబు నొప్పించుట ధర్మంబు గా
దనుకాస్త్రోక్తి వినమే వీఁడు విచ్చలవిడిఁ డెంపు సేసె నని పలుకునమ్మహాత్ముని
మనంబున రోహిణిలంబు సమత్థితం బగుటయు నప్పుడు. 295
- క. నిజరథముమీఁదిహలమున, భుజశిఖరమునం దమర్చి క భూమి యద్రువ వా
యుజుఁడనకు నడచె నుద్భట,గజరీపుచంక్రమణరేఖ క గతియం దొలయన్. 296
- .. ఇ క్రిష్ణుడు బలరామునకుఁ కోపాడకమహంబు చేయుట. —
- వ. దానికిం బవమాననూనుండు సోదరభుజబలనిజబలంబు లేకముఖత్వంబున నెప్పు
డుం గలుగుమనోబలంబువలనం జలింప కుండ నట్టియెడవేగంబ వినయావన
తుండగుచు నచ్యుతం డడ్డంబు సొచ్చి దీర్ఘవృత్తవీనంబు లగుబాహువుల హలా
యుధుఁ బట్టి కైలాసశైలంబు గదిసినయంజనమహీధరంబుమాడ్చి నొప్పి
యనూనస్వరంబున నతని కి ట్లనియె. 297
- కృ. తనవృత్తియు మిత్రునివ, ర్థనమును దత్సఖసమ్మద్ధి క ప్ర బలుటయును శ
త్రునిదన నిన్నియుఁ జెడుటయు, ననుషడ్విధములను దన్ను కనతిసభ మొందున్.
- వ. ఏతత్ప్రకారంబు విపరీతం బగుట యొప్పు దట్లు గావున మిత్రునకుం గీడు వాటిల్లి
నడ నేర్పు గలుగునేని మైత్రిపరుం డయినపౌరుషశాలి యది శమింపం జేయు
సత్యపరాక్రము లగుపాండవులు మనకుఁ బరమమిత్రులు విశేషించి మనమేనత్త
కొడుకు లనీతిపరులచేతం బరిభవింపంబడినవారు గావున వీరల కభ్యుదయంబు
గలిగించుట నీకుం గర్తవ్యంబు. 299
- త. ప్రతి నెఱపుట నృపులకుఁ క బరమధర్మ
మగుట మనమునఁ జర్చింపు క మనిలసుతుఁడు
గద సుయోధనుతోడలు భగ్నములు నేయు
వాఁడు గా సభఁ బూనినవాఁడు గాఁడె. 300
- వ. అట్లు గాక మైత్రేయమహామునిశాపంబున దుర్యోధనుతోడలు భీమసేనుగదా
ఘాతంబున భగ్నంబులు గాఁ గలయవియై యుండ నిప్పు డట్లయ్యెం గావున

దీన దోషంబు దోషదు క్రోధం బుపసంహరింపుము కుంతీనందనులయభివృద్ధి
మనకు సమృద్ధి జేయు ననిన నతనికి హలాయుధం డి ట్లనియె. 301

త్రే. ఓపి ధర్మాగ్రకామంబులొకటి నొకటి, నాశ మొందింప కుండంగ శ్రీ నడపవలయుఁ
గాక ధర్మంబు సేడ నర్థకాములును, గోరుపురుషుండు నిందకుఁగదురు గాఁడె.

క. మునిశాపంబును బ్రతినయ, నని చెప్పితి గలుగుఁ గాక శ్రీ యవి విను ధర్మం
బున వానికొ నెఱవక యి, ట్లనిలనుతుఁడు గలఁచెఁ గాదె శ్రీ యన్నెటి యెల్లన్.

చ. అన విని కృష్ణుఁ డిట్లు లను శ్రీ నాతనికిన్ నిను నిజగంబు ధ
ర్మనిరతమానసుండు మధుశ్రీరత్ననిరూఢుండు రోషదూరూ డం
చనిశము సంస్తుతించును మహాత్మ యడంపుము క్రోధ మీతఁడుం
దనదు ప్రతిజ్ఞకై రిపు గగదాహతుఁ జేసె నధర్మ మే లగున్. 304

వ. అదియును నిలిచి మార్కొన్నయప్పుడును నడచునెడనుగాదు పొడవెగసి పైకుటి
కినఁ దన్నుంగాచికోనుటయుం బ్రతిన నెఱపుటయును గారణముగా దొరకొనిన
నాభికి దిగువ గదా యని యుడిగి చావ వచ్చునే గద నూరుభంగంబు సేయుదు
ననుభీమసేనుపూనికి పదుమూఁడువత్సరంబులేని¹ వేచినయది యిక్కులపాంసనుం
డేల తలంప కుండె మఱచెనేనిం జెడుఁ గాక మన కేమి కలియుగంబుచొరవ యా
సన్నంబయ్యె నివ్వధంబులు ధర్మంబు లై చెల్లకుండునే యట్లుం గాక పుట్టినంత
నుండియుం గపటంబున సపకారంబులుసేయుచున్నవీనిగపట ప్రకారంబునం బడ
వైచుట ధర్మహోనియైతోపదు వీఁడు పాండవయాదవ వంశవర్ధనుం డగుసుభద్రా
నందనుం దెగఁగార్చిన జేఱం గెఱుంగవేయనిన నాబలదేవుండు బలుమొగంబుతో
నిట్టిచెనఁటిగలుపు శెలిచినభీముండు పొగడు వడయుం గాక రణధర్మంబు దప్పక
పెనంగినట్టిధర్మాత్ముం డైనదుర్యోధనున కుత్తమలోకం బయ్యెడు మనుచు నతనికిం
జెప్పి రథాధిరూఢుం డై పాండవేయపాంచాలయదు ప్రవరులు చిన్నంబోవ నిజ
పురంబున కరిగె దదనంతరంబ వాసుదేవుండు ధర్మపుత్తు² నాలోకించునెడ
నతండు దీనాననంబుతోడ మానసంబు విపాదంబు నొంద నూర కున్న నారా
యణుం డతని కి ట్లనియె. 305

ఆ. బంధునాశకుండు శ్రీ పాపాత్ముఁ డీసుయోధనుఁడు వీని సమరభద్రణిఁ గూల్చి
శిరము దన్నె భీముఁ శ్రీ డరయంగ నిది యధ, ర్మంబె నీకు నేలమఱుంగఁ జెపుమ.

వ. తల దన్నువాడె ననుచు ప్రజ్ఞయుఁ గీచకారాతికిం గలదు గాదె యనిన విని కుంతీ
నందనుండు దేవకీనందనున కి ట్లనియె. 307

క. కురుకులము పొలియటకు మది, యెరియంగా నున్ననాకు శ్రీ నితఁ డీరాజున్
శిర ముఱక తన్ని యిమ్మొయి, బరిభవ మొందింప వగపు శ్రీ పాటిల కున్నే. 308

తే. ఇతఁడు పఠించినపాటలు ॥ హృదయకీర్తితంబు లై భీమసేనుండు ॥ తగవుమాలె
నేమి సేయంగ వచ్చు బో ॥ నిమ్మ పుణ్యపాపచింత యింకేటికి ॥ బడ్డనాథ.

వ. అనుటయు నట్ల కాక దీని నింత గొనియాడ నేల యని యతండు భీమసేపక్ష
పాతంబున నతనిచింత గీటునం బుచ్చె వివ్వచ్చుండు నెఱయం బ్రియం బందని
డెందంబుతోఁ గీడు మే లాడక యూర కుండ నమ్మారుతి మోదం బెసంగ
మోడ్పుఁగేలు ఫాలతలంబున మోపికొనుచు నుత్సుల్లంబు లగులోచనంబుల
నొప్పి నిజాగ్రజం జేరం జని యి ట్లనియె. 310

చ. పరిభవకారి యైనకులపాంసనుఁ డాహవభూమిఁ గూలెఁ ద
త్పరమతి వైరముం బెనిచి ॥ పాపవినిశ్చయకారకత్వని
ష్ఠురు లగుదుస్ససేనుఁడును ॥ సూతసుతుండును సౌబలుండుఁ ద్తం
గి రితనికంటె మున్ను మహిళాం బతి వీవ భరింపు మున్నతిన్. 311

వ. అనిన విని ధర్మతనయుం డతని కి ట్లనియె. 312

క. హరితలఁపు గూడఁ గురుపతిఁ, బరిమార్చితి ప్రతినతోడఁ ॥ బగఁదీర్చితి నీ
కరయంగ దై వబలవి,స్ఫురితభజాబలము లింత ॥ చొప్పడి యున్నే. 313

వ. అని సంభావించె ననిన విని యాంబికేయుండు సంజయు నుద్దేశించి. 314

తే. అట్లు వడియున్నయక్కొరకవాధినాథుఁ, జూచి పాంసతనూజులు ॥ సోమకులును
నేమి సేసిరి నాకదిగయెఱుంగ జెప్పు,మనుఁడు నతఁడిట్లునియెనశ్రమ్మనుజపతిక. 315

వ. దేవా యేమి సెప్పుదుఁ బాండవులును బాంచాలురుం దక్కటిభూపతులునుం
గృష్ణసహితంబు గా నుబ్బునం బొంగి చీరలు వీచువారునువిండులు విసరువారును
గుణధ్వని సేయవారును శంఖంబు లొత్తువారును భరీపణవాదులు మ్రోయించు
వారునుం జెలుచ నార్జునవారును నయి పేర్చినం బృథివికి వ్రేఁ గగున ట్లండె
ని తైఱంగునం జెలంగి. మారుతినూ రెలం జేరి యి ట్లనిరి. 316

మ. గదనే రైక్కుడు గల్గదర్పఘనుఁ డీకౌరవ్యరాజన్యుఁ డు
న్మదలీలం బయి నట్లు బి ట్టుఱికిన ॥ న్వంచించి పో కిట్లు సే
యడె నీవాటునఁ బెన్దొడల్ విఱిగి వీక్షకుర్విం బడక మాకు నొ
ప్పు దలిర్పం బులకాంకురంబు లెసంగెం ॥ జోవిప్పుడుం జూడుమీ. 317

అ. ప్రపరులచేతఁ గానికపని యైనవృత్తవ,ధంబుఁ బోనియరివధంబు నిర్వ
హించి యున్ననిన్ను ॥ నే మింద్రుఁ గొనియాడు,నమరులట్ల పొగడెదము సెలంగి. }

క. అవమానంబులు సేసిన,యవినీతుల దుస్ససేనుఁ ॥ డాదిగఁ గలవా
రి వధించి యడుగపగతుని,యపుదలనిడి తిరువార ॥ లవనిరి గలరే. 318

వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బ్రశంసిందిరిభీముచేసినగదానమకధర్మవిశో
ధంబు లొతిరాజులమనంబుల నుండునో యని శంకించి కృష్ణుం డెల్లరాజులం
గలయం గనుంగొని యి ట్లనియె, 319

ఉ. చక్కటి లేనియాలమునఁ గ జంపె ననన్ వల దీదురాత్మకుం

ప్ర) డక్కటికంబు లేక సతి క సంతలు సేసిననుం గృహరతిం

దక్కక తండ్రిపా లడిగె క ధర్మజుఁ డన్నెటి సేయఁ డయ్యె వీఁ
ఘక్కివుఁ డిట్టిచావునకు క యుక్తుఁ డగుం దలపోసి చూడఁగన్.

321

విదురాదులు సెప్పఁగ నున్నదుఁ డై యూడయ్యెఁ దగినమాత్రయు భాసం
పద వీఁడు పాండవుల కది, యది యగునె బకారిప్రతి న క కగ్గం బైనన్.

322

ఆ. నేలఁ గూలి మ్రానువోలే ని ట్లున్నయి, పావకర్ము గుటిచి క పాడితెఱఁగు
తేటపడఁగ మాట క లాట దా నేల మీ, రెక్కుఁ డరిదముల మ్రహీసులార.

323

వ. అని యిట్లు పుండరీకాక్షుండు దన్ను నాడే పించుట యాకర్షించి కౌరవేశ్వరుండు
గోపాయ త్తచిత్తుం డై పిలుందు మోవ లేచి చేతులభూతలం బూదికొనిబొమ్
ముపిత్తోడిచూడ్కి యశనిపముం బఱపె నప్పు డపరభాగంబునిలుగ వేటి
యలిగి తల యె త్తి చూచుమహానాగంబుచందంబు దోచె నట్లు ప్రాణాంతకరణం
బైనవేదనాధరింబు దలంగక కూర్పుండి ము న్నాకృష్ణుండు జన్మతోడ సంభా
షించుటయు నతం డూహితిలయుఁ గరిపుటంబున నప్పళించుటయు వెడవెడ గను
టంజేసి భీమువాటునం దొడలు విటిగి పడినప్పు డప్పటిబుడిబుడిమాటలు నార
న్నయు దీనికిం గా కేమి యని యూహించి చేయునది లేకయవుడు గఱచుచున్న
నాఁ డగుట నగ్గోపాలచేవుతో ని ట్లనియె.

324

అది విడిచి విడిచి పడిన దుష్కృతము కృష్ణ నాక్షిపించుట.

ప్ర) కంసదాసునిపుత్రు క కానపు నీదురా, చారంబుఁ గృపయు ల క జ్జయును లేక
ప్రేతదు నీవు నె క స్మిన్ బాధచేసిన, సన్న నైకొని గదా క సంగరంబు
పాడి దొఱంగి య క పావకర్ముండు వైచె, గాక చక్కటితోడి క కయ్య మైన
లీల మీ మృందజ క నేలపాలుగఁ జేయ, నే శిఖండి గడంగి క యేసి ననఁగ

తే. నర్జునుడు శాంతనవుఁ గూల్చు క నట్లు చేసి
తప్తగురుచావునకుఁ బాండ క వాగ్జను
బాంకు మని పంచి తరదంబు క పుడమిఁ గుంగఁ
గర్జుఁ జంపించి తే మనఁ క గలదు నిన్ను.

325

క. భూరిశ్రవుఁ డొక్కనితోఁ, బోరఁగ నేమించి తట్లు క పొడిచీఁకటి నం
హారహితు సైంధవుని నరు, బారి పఱచి తిట్టినీకుఁ క బల్కులు ననునే.

326

క. నను భీష్ము గురుని సూతసు, తుని భూరిశ్రవుఁ జయద్ర క థుం జక్కటి ద
పునియనీఁ గోల్పుచ్చగ వ,చ్చునె నీకుం గపటశూర క సుచరితదూరా.

327

ప్ర) అనిన విని యుచ్చుతుం డతని నవలోకించి నీవు భీముని బాలునిఁ బాములం గఱ
పించియు విషం చిడియు నీటం దోచియుం బలుమాటుం జంపఁ జెగితివి గొం
లియుఁ గొడుగు లేవురును నిద్రించునమయంబున జతుగృహంబు డహించితివి

ధర్మోత్తరచరిత్రం డగునజాతశత్రుసంపదలఁ గపటమ్యూతంబున నపహరించి
తంతఁ దనివిం బోక యాజ్ఞ సేని నేకవ స్థిరజస్వలం గొలుపులోపల భంగవెట్టి
తాప్రాద్ద నిన్ను నిట్టిదురవస్థకుఁ దేరం దగియుండ నట్లు పోయి సమయంబు నడపి
సీచేసినసకలదుష్కృతంబులుసహించిసంపాండ్లవాగ్రజండు వనుప నేను బుడమి
పా లకుగ వచ్చిన నీనేరవైతి నీనేరమి ని ట్టైతి భవదీయం బగులోభంబునం
బాపనిశ్చయంబున మదంబున శాంతచిత్తు లగుశాంతనవద్లోలులకుం బ్రాణహాని
వాటిల్లె వినుము ద్రుపదుతపోయజ్ఞప్త భావంబుల నదియ పనిగా జనియించిన
శిఖండిధృష్టద్యుము లాభీష్టుగురులమరణంబులకుం గారణంబులు గాక తక్కు
దురే పెక్కండ్ర తోడం బోరి డస్సినసాత్యకిం జంపువాఁ డైనభూరిశ్ర వ్రం జంప
కుందుమే యనేకప్రథయోధు లొక్కరుని బాలు సౌభద్రుం బొదివి చంపినం
బూసినపూని నిఖలోపాయంబుల నెఱవక పుణ్యాత్మయైనపాంచాలి నరణ్యంబు
నం బరిభవించినపాపాత్మని సైంధవుని బ్రదికి పో విడిచియర్జునుం డగ్నింబ్రవేశిం
చునే యన్నీతిపరులచరిత్రంబులు నిర్మలంబులు ఘోషయాత్ర నిన్నుగంధర్వులు
పట్టుకొని పోవునప్పుడు (నివారెల్లం బాతీన నర్జునుండు)నిన్నువిడిపించుటయెఱుం
గవే గాంధేయకుంభక ధర్మాశ్వత్థామకృపు లుద్దామనమగ్ర సైన్యంబులతోడ నడవ
నీవు విరటునిగోవులం బట్టికొని పోవువోట మీ రందఱుఁ దనసమ్మాహనాస్త్రం
బున మూర్ఛితులైనసమయంబున నర్జునుండు నిన్నుంగాచుట యెఱుంగరాదే నీ
వాపాదించిన పాపంబులకెల్ల మూలం బైన కర్ణనరదంబు ధరణిం గ్రుంగినఁగవ్వడి
వాని నేయ కేల కాచికొని యుండు నుండే నేనియు భూసురశాపంబున నట్టిన
రథంబునకు నిమృత్తి గలుగునేకాపున నన్నీచుసమయించుట సముచితంబు యుధి
ష్ఠిరుండు శల్యుం దగటార్చిన తెఱం గొప్పనొప్ప దని యుగ్గడింపక మేలుసేసితి
పాండునందనులు పుట్టినంతనుండి నేడు దుదిగా నీయెడధర్మవిరోధం బాచరింపరు
కురుకులంబునకు గుడ్డలి గొని దుర్యూతంబు నీవ తొడరితి దాననింతలు పుట్టె
బవనతనయుండు వట్టిన పుత్రున యెఱుంగవె గద నూరుభంగంబు సేయుదు నని
పలికి పిడికిటం బొడుచునే యవి యెల్లను వృథాజల్పంబు లూరకుండు మనుటయు
నజ్జననాథుండు జనార్దనున కిట్లనియె.

328

చ. చదివితి నెల్ల వేదములు | జన్నము లొప్పగఁ జేసితి రమా

స్వద మగువృత్తిఁ బొల్చి నరొక పాలకు లెల్లను గొల్పఁ గంటి దు

ర్మదరిపుగాఢగర్వపరి | మర్దనకేళి యొనర్చితిం దగం

దుది నని మిత్ర బాంధవుల | తోడ ద్రిదివంబున కేగు టొప్పడే.

329

వ. నీకుం జూడ నెట్టివాడఁడైనను నా కేమి మీ రింకఁ బశ్చాత్తాపదుఃఖితు లగుచు
నుందురుగాక యనియె నప్పు డతనిపైఁ బుష్పవర్ష బులుగురిసె దేవదుండుభులు

మొరసె దిశలు తెలివొందె మృదుసమీరణంబు సుగంధి యై వీ తెంచె నంతయు ననుసంధించి యక్కోతేయులు దారు ధర్మంబు దొఱంగి గాంకేయద్రోణకర్ణ శత్రుదుర్యోధనాదుల వధించుట యత్తటిం గొత్తయై తోచినఁ జిత్తంబుల వగయు లజ్జయు మిగులం బొడమి మొగంబులఁ దోప విన్ననైయున్నం జూచి వెన్నుండు తత్సమీపంబునకుం జని వారలతో నిట్లనియె.

330

సీ. గాంకేయగురుకర్ణకౌరవపతులఁ జక్కటి యనిఁ బరిమార్చుఁ గా నమైతి మని మీరు వగవకుఁ డద్దొర లుగ్రాస్త్ర, వేదులు ప్రస్ఫుటవిక్రమమున నడరి వారల గెల్పుఁ టరిది గావున నేను, బహువిధోపాయముల్ పన్నియిట్లు దీర్చితిఁ గాక యత్తీవ్రపరాక్రము, లలఁతులఁ బోదురే యట్లు గాక

తే. వారివిధి యివ్విధమునఁ జూపంగఁ జేసె, దైవఘటనలు దప్పింపఁ మీవశంబె సురలు దనుజుల గెల్చినచోప్పు లిట్ల, సంతసపునమయంబున వంత లేల. 331

... పాండవులు కృష్ణపాశ్చాత్యోః గౌపకీగిరివాసకం బోవుట. ...

5. కృతకృత్యులమైతిమిప్రార్థనంబులవారై సేనయు సైనికవరులును విశ్రమింప వలయుఁ బోదము లెం డనినఁ బాండవులు దలివొందఁ బాంచాలురునుం దక్కిన భూపాలురునుం బ్రమోదంబు నొందీ రప్పుడు కృష్ణుండు పాంచజన్యంబు పూరించిన నర్జునుండు దేవదత్తంబును యుద్ధిష్ఠిరుం డనంతవిజయంబును భీమసేనరిడు పౌండ్రంబును నకులసహదేవులు సుఘోషమణిపుష్పకంబులును బూరించిరి సకల రథికోత్తములును దమతమశంఖంబు లొత్తిరి భరీషణవాదితూర్వంబులు మోసె నాసముత్తితనినాదంబులు నింగి నిండె నిఖిలజనంబులుం బాండవేయులం బొగడు

6. నులిప్తు దిక్కుల దీటుకొనియె ని ట్లుబ్బునం జెలంగుచు వార లందఱు నచ్చోట గదలిరి కౌంతేయులు కౌరవశిబిరంబునకుం జనిన సాత్యకి యనుగమనంబు సేసె ధృష్టద్యుమ్నప్రముఖు లై నర్జుపదజ్ఞాతులును ద్రౌపదేయులునుం దక్కినధరణీసు లును దమవిడిదలలం గాని విశ్రమంబునకు వెరపు గా దని తలంచి తా రందుఁ బోయి నాటిరాత్రి నిలిచి రేపకడ కరిపురప్రయాణంబున కొదవం జనుడెంచు వారుగా విన్నవించి ధర్మతనయుననుమతి వడసి సైన్యసమేతంబుగాఁ బోయి రట్లు వార లట్లు వోవ నప్పొందునందనులు సని సంగీతప్రవర్తకసంఘంబులువిరిసి చనిన

7. రిత్త యై యున్నరంగస్థలంబుచందంబునం బొడఱి యున్నయాశిబిరంబుఁ బ్రవేశించి సీసీందనునగరు సాచ్చిన నచ్చట నున్నపరిచారకులును దత్సహవాసులును మణికనకాదివస్తుసంచయాధ్యక్షులును నయుద్ధిష్ఠిరుం గాంచి యాదరణంబు వడసి రక్కసంతీందనులు రథంబులు డిగ్గునవసరంబున వాసుదేవుండు వాసవి నాలోకించి.

332

క. కవదొనలును గాండివము, నవల నిడం బనువు ముందః శరదము డిగు సేమ
న విదప డిగియెడ శుభకర, మవు నివ్విధ మట్లు సేయు శ మనుడు నతండున్.

తే. ధనువు తూణీరయుగళంబుఁ శ గొనుచు రథము

డిగుడు శౌరి పగ్గంబుల శ నొగల ముడిచి

డిగియెఁ గేతనకపియు భూతగణయుతము

గాఁ దొలంగె నత్తేరు తత్త్త ణమ మండ

334

... అగ్నిదత్తు లైః శుభ్రవరభంబు గాలిపోవుట. ...

క. తురగంబులతోఁ గూడఁగ, నరదము నకలంబు నుజ్జ్వలీలానలశిఖిలం
జరచురఁ బోయినఁ గని యన్నరుఁ డచ్చెరు వంది కృష్ణునకు నభిముఖుడై. 335

వ. వినయంబుతోడ మోడ్చుకేలు ఫాలతలంబునఁ గదియించి వినతుం డై దేవా
యిట్టియాశ్చర్యంబుం గలదె యారథంబు దగ్గం బగుటకుఁ గారణం బేమి నాకు
వినం దగునేని నానతి మృనిన మురారాతి యతని కి ట్లనియె. 336

క. గురుకర్ణులయస్థాగ్నుల, నెరసినయది మున్ను దీని శ నిలు గా కుండం
భరపడి రక్షించితి సం,గరము దెగినఁ దొలగి యిపుడు శ గాల విడిచితిన్. 337

వ. అని చెప్పి యప్పు డద్భుతరసమగును లగుచున్నతక్రటిపాండవులం గనుంగొని
యలరుమొగంబున నలంతినవ్వు కాంతి దళుకొత్తఁ శాంతేయాగ్రజం శాగిలించి
'కొని యే నుపప్లావ్యంబునకు వచ్చి నిన్నుఁ గనిన నీవు నాకు మధుపర్కంబిచ్చి
వివ్వచ్చుఁ జూపి విడు నీకు రక్షణీయుండు రమ్మి యని యప్పగించి తేనును
నియ్యకొంటి నట్లనానఖుండును సురక్షితుండై వీరక్షయకరంబగుమహాసంగరంబు
భవద్దీమనకులసహదేవసహితంబుగ విస్తరించి జయంబు గైకొనియె నిటమీఁదం
జేయ వలయుకార్యంబులు నడపు మనవుడు నతం డచ్యుతున కి ట్లనియె. 338

తే. ద్రోణకర్ణదివ్యాస్త్రముల్ శూరభంగిఁ, గవియునప్పుడు మము నీవు శ గావకున్న
బ్రదుకుఁ బెంతద వ్యధికశుభంబులకు భవత్ప్రసాదంబు గని కాద్యవాసుదేవ.

వ. అని వెండియు. 340

క. మునిపతి కృష్ణద్వైపా,యనుఁడు ప్రబోధించె నన్ను శ నచ్యుతుఁ డేది
క్కున నుండు నెమ్మి నాది,క్కునకు జయము గల్గు నని యశకుంతికరుణన్. 341

వ. అనుటయు మాధవుం డమ్మునుజేంద్రున కి ట్లనియె. 342

క. మనకుం శౌరవులకుఁ బదు, నెనిమిది యత్నోహిణులు మహేశ్వర కల. వ
పైనుమొన లన్నిటిలో నృద్దునునకుఁ బాటి యని యొక్కరునిఁ బోకుమా.

తే. ఈశ్వరుడు కీడి క స్త్రంబు శ లిచ్చుచోట, మత్సముండపు గ మ్ముని శ వత్సలత్వ
గౌరవంబునఁ బల్కినిక్రముగ నంత,వాడు గాఁడె నీతమ్ముడు శ వసుమతీశ.

చ. కరుణ జనించె శాత్రుల శ్ర గాండివి సంవగ నొల్ల డయ్యె నే
బరువడిఁ దెల్పి యైక్యపరిభావనిరూఢము గాఁగఁ జేసినం
దిర మయి పోరికిం గృతమృతిఁ మఱి చొచ్చి సరిత్తుతాదులఁ
వెరవున గీటడంచెఁ దనకవిక్రమ మెందుఁ బ్రసిద్ధి కెక్కఁగన్. 345

క. అచ్చెరువు సంపుటకుఁ దన, యిచ్చఁ జొరక కేలి సలిపె శ నిన్నాళ్ళను వి
వ్వచ్చుడు హిత మేఁ జెప్పినఁ, బొచ్చెము లే కంతర్గతమున నిల్పెఁ దగన్.

క. ఏ నుపదేశించితి ననఁ, గా నొకపెం పెంచినాఁడు శ గాని తలంపఁ
మానవనాథ సురేశ్వర, నూనుఁడు నాయటివాడ శ చు మ్మేపనికిన్. 346

క. నిమిషార్థంబునఁ దైలో, క్యమును సురాసురయుతంబుగా నోర్పుం గో
పము పొడమిఁగ గవ్వడి క, య్యమునం గురుబలము గెలుచు శ టరుడే తలఁపన్.

వ. అని పలికె నిట్లు సలాపసౌఖ్యం బనుభవించి వాహనమోచనం బాచరించిరి తద
నంతరంబ కౌంతేయులు కమనీయాధరణంబులుం గనకరాసులును రత్నసంచ
యంబులు మొదలుగా మహనీయవస్తువిస్తారంబునం బ్రస్తుతిపాత్రం బైనసిపుత్రు
భాండాగారంబుఁజేకొని నాఁడు పాలికలనికింబోవకయున్నరథరథ్యమాతంగతురం
గంబులంజూచికొని దాసదాసీకుబ్జవామనగణంబులంజేకొని యధిక ప్రమదసమద
చేష్టితంబుల నుల్లసిల్లిరి కొండొకసేపునకు శౌరి వారలతో నిట్లయె. 349

ఆ. వీడు పాడు గాన శ విశ్రాంతి కియ్యెడ, మనము మనల వలదు శ మంగళార్థ
ముగ శుచిప్రదేశమున కేగి యచ్చోట, నుచితవర్తనముల శ నుండవలయు.

క. అని చెప్పి పాండునృపనం, దనులం దనతమ్మునిఁ ముగ్ధం బెనఁగఁగఁ దో
డ్కొని పోయెను వసుదేవుని, తనయుఁడు శిబిరంబు వెడలి శ ధరణీనాథా. 351

వ. ఇట్లు పోవునప్పుడు శౌరిసారథి యైనదారుకుండు ము న్నెప్పుడును విడిదలందమ
తేరు నశ్వంబులనుం బరికించి యుండెడువాఁడు బోయలు నీకొడుకు మడుపున
డాగినయనికీఁ జెప్పిన నయ్యెడకు ఎచ్చుకౌంతేయులతో ఏ డెల్ల నొక్కతలగా
వెడలి వేడుకఁజూడం జనుదేరఁ దాను నయ్యెరదంబున శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్ప
వలాహకంబులం బూన్చికొని వచ్చుటంజేసి తా నప్పుడు శౌరవశిబిరంబునకుఁ
దోడన యరుగుదెంచెరి గావున నొదవి సుకల్పితస్వందనుం డై యద్దామోదరు
దృష్టిపథంబున నిల్పె ధర్మనందనుండును దమ్ములును సాత్యకియునుసముచితవాచా
నంబులు దెప్పించుకొని యారోహణంబు సేయ నన్నారాయణుడు నిజరథా
రూఢుం డై యలైఱంగునం బోయి. 352

తే. ఓఘవతి యనఁ బరఁగెనయొక్కపుణ్య, తటిని చేరువఁ గల్గిన శ దానితీర
భూమియం దర్హ మగుతలమున వసించి, రమ్మహాత్ములు చిత్తంబు శ లలరనధిప.

వ. అని యిట్లు సంజయుండు ధృతరాష్ట్రునకుఁ బాండవులవిజయంబు తెలింగుఁ జెప్పె నని వైశంపాయనుండు. 354

క. జనమేజయునకు ని ట్లను, విను మప్పుడు ధర్మసుతుండు ॥ విష్ణునివదనం బునఁ జూడ్చి నిలిపి కరిపుర,మునకుం బోవలయు నీకుఁ ! బురుషార్థనిధి. 355

వ. అని ప్రార్థించె ననుటయు నమ్మనుజపతి యమ్మహీసురవరున కి ట్లనియె. 356

చ. అని ధృతరాష్ట్రనందనుల ॥ నందఱ గీటడఁగించి వేడి యా యనకడ కచ్యుతుం బనుపునంతటికార్యవిశేష మేమి గ లెనొ మునినాథ యాన్యపతికిఁ మది నాకు విసంగ వేడ్క వు ట్టినయది యతైఱంగు ప్రకటించు పరిస్థుటవాక్యసంపదన్. 357

వ. అనవుడు నానందము యి ట్లనియె. 358

ఉ. కొరవముఖ్య ధర్మగతి ॥ గానితెఱంగునఁ గ్రిడి పంపఁగా మారుతి గూల్చె నట్లగుట ॥ మాన్యచరిత్రుండు ధర్మసూతి గాం ధారి శపించు దీని విని ॥ త మ్మని యాత్మఁ దలంచి యిమ్మొయిం గూరినభీతి నవ్వనితఁకుం దగుభంగి శమం బొనర్చగన్. 359

ఓ శ్రీకృష్ణుండు గాంధారి నూటించఁ గరితరంబునకుఁ బోవుట. ఓ -

వ. పనిచెం గాని ధృతరాష్ట్ర నుద్దేశించి కా దట యచ్యుతుం డరిగి యప్పటికుచితం బగువిధంబునఁ గార్యంబు నడపె నాకర్ణింపు మట్లు దన్నుఁ బ్రార్థించిన నప్పుడు పోతైముండు పనితెఱంగడిగి పాండవాగ్రజుండు సెప్ప విని రథారూఢుం డై యతిరయంబునఁ గరినగరంబున కరిగి మొగసాల నిలిచి యాంబికేయునకుఁ దన రాక యెఱింగించి పుచ్చి తగం జొచ్చి యంతక మున్న గాంధారీద్వితీయుం డై కొడుకులదెన వగలం బొగులు చున్నయమ్మహీకాంతునివలనికారుణ్యంబుననతని కడకుం జనుదెంచి యున్నకృష్ణద్వైపాయనమహామునిం గని వినయసంధ్రమం బులు దలకొనఁ దత్పాదంబులకు బ్రణమిల్లి యక్కురురాజునకు గాంధారరాజ నందనకు నమస్కరించి కులపతిసన్నిధి యగుట నిలాతలంబునం గూర్చున్న యజ్ఞనాథుసమీపంబున నాసీనుం డై. 360

ఆ. అన్నరేంద్రపాణి ॥ యల్లన తనకరా,బ్జమునఁ గీలుకొల్పి ॥ బహుళబాష్ప కలితవదనుఁ డగుచు ॥ గళమున నెలుఁ గురి,యాడ వగచి యమ్ముర్రాంతకుండు. 361

వ. తత్ప్రదేశంబున నున్నకనకకలశజలంబుల ముఖప్రత్యేకనంబు నీసి యెలుంగు నూలుకొనం జేసి యి ట్లనియె. 362

చ. అకట కులం బకారణమయంతయు నాశము నొందె నిట్టిదా నికి జొర నొల్ల రైరి మహానీయచరిత్రులు నాఁడు పాండవు ల్పకలము నీ వెఱుంగుదు చలంబును నీసును దక్కి నమ్మ సం ధికి నిట రా నొనర్చుట ముదిం దలపోయ మ డెట్టికాంతియో. 363

వ. అని యంత నిలువక.

364

క. గెలువరే జూదము లెందును, గలదే తలఁ బట్టి పుష్కరకాంక్షఁ గొలుపులో
పలి కీడ్చి తెచ్చి వలువల, నొలుచుట యే మనఁగ వచ్చు శ సుర్వనాథా. 365

క. దానికి నొచ్చినమనములతో నడవికే బోయి బహుళదుఃఖంబుల న
ట్లాని విరాటుపురిం బడి, గానియుడుమ వడియు వాగు శ గనలర కంఠ. 366

ఉ. ఏవుర కుండ నొక్కొకటి శ యిమ్ముని యూహలు వేడి కాన రై
రే నల దన్న నీకొడుకు శ లెమ్మొ మూసరి లోభగర్వముల్
నీవును నట్లు కాక మహానీయమతుల్ వినురాదిబాంధవుల్
వేవురు సెప్పరే యుగం శ వింటు తగం బలు యెక్కి డెనియున్. 367

క. కాలోపహతమనస్కుఁడు, మేలుతేరువు వట్టు నెట్లు శ మొగిని యది యిం
కేల తలపోయ నుడువం, జాలుదురే నరులు శ ద్రవ్యసంపాదికముల్. 368

వ. అని నెంపియు నిట్లనెఱుఁ బొండవులు గల్గెమాయ తిబ్బెలు గామియు మీగు
నెఱి తేమియు విచారింపు మేను మొక్క వేడికొనియెవ నారిల దరఁ గోపంబు
లేకుండ నలయు నట్లుం గాక నీకును గాంధారికిని వలయుపరలోక క్రయాకలాపం
బులు వారియంద నిలిచెం గావున వారిక మధింబు గోగుట లెన్న మీచి త్తంబు
నొప్పించితి నని యెప్పుడు మరిపిల్లెడునో ధర్మజుఁడెల్ల గట్టింగెడుగాక యని
పల్కి గాంధారిరాజునందన నుద్దేశించి. 369

ఉ. నీ కన వచ్చురాజరమ్యుఁడో ధరి నెందును గంటిమే స్మనా
నీకము వించు చుంప సుఖనిం దగుపల్కుల సంతి యొతుదే
నా కది శిశ్నేఁ జిత్తముననాటిప్రియం బగుచుండు నిప్పుడుక
లోకవిరద్ధవృ త్తిచప లుం శడతఁ డి మ్మెఱుంగండ నేమియున్. 370

క. నీహుటకు దుర్యోధనుఁ, డామెఱు దాఁ ద్రుళ్ళనడక శ యవుఁ గా కని నాఁ
డే మేని గొంత యక్కలు, భూమి యెప్పుడో నేని సింత శ పుట్టదు సుమీ. 371

వ. కీడు వుట్టు నని నీవు సెప్పితి చెప్పినమాటయుం దలకూడఁ బొండవులవలనం దప్పు
లే దని యెఱుంగుదు గాఁద వారల కలుగ కుండునది నీ వలిగి చూచినం ద్రిలోకం
బులు ఛిన్నీభూతంబు లగునట్టితపఃప్రభావంబునం బ్రసిద్ధవు గావున నిన్నుం
శ్రాధించెద నని పల్కిన నడ్డేవి యది యంతయు నీచెప్పినట్టిద యని నెండియు.

చ. విపులవిషాదతాపమున శ వేదన నొందుమదీయబుద్ధికుం
దపగత మయ్యె నీదువచనామృతసేచనఁజేసి యిట్టివో
నపరిమితప్రభావ విను శ మంధుఁడు దీనుఁడు వృద్ధు డైనయీ
నృపు సరయంగఁ బొండవులు శ నీవును శ నుక్తులు గారె యెమ్మొయిన్. 373

1. క. ద్రవ్యసంపాదికముల్. 2. అ. నీక్కి...బాటి...నెప్పుడుక. 3. అ. డెఱుంగం

వినిగొంటెమై 4. అ. యెప్పుడు

వ. అని పయిచీరచెఱంగు మొగంబున నదిమిఁకొని యెడ్చినఁ గృష్ణుండువివిధవాక్యంబుల నద్దేవిం దేర్చి ధృతరాష్ట్రునికు మనఃప్రాప్తోపశమనంబు గాఁ బలికెనట్టియొక నశ్వత్థామయుత్సాహం బమ్మహాత్మునకు హృదయగోచరం బగుటయు దిగ్గన లేచి పారాశర్యుచరణంబులకు వినతుం డై యవ్వీధునకుం బ్రణమిల్లి యతనితో నిట్లనియె. 374

క. గురుసుతుండు పాండవులకుం, గర మల్లును వారిఁ బొదువఁ ; గా నతఁ డీప్రాద్దురవడిఁ గదియును బోయెద, దురిశిల్లకుమయ్య మది విఘ్నాతకళంకా. 375

చ. అన విని రాజు దేవులు ముక్తరాతిఁ నిట్లని రెంతయుఁ రయంబునఁ జనుమయ్య పారొడుకన్యపపుత్తుల నెమ్మొయి నైనఁ గాచికోల్చి వినుతి గదయ్య నీకు నిను 1 మేమివిధంబుల నాశ్రయించుట ల్లను ఫల మొందఁ జేయఁగఁ దగ్గలంచుట పెంపు సుమయ్య కేశవా. 376

... శ్రీకృష్ణుండు కరిశరంబునంకి పాండవులయొద్దఁ బుట్టుట ...

వ. పొమ్ము పునర్దర్శన మయ్యెను మని వీడ్కొల్పిన వాసుదేవుండు వెడలెం దదనంతరంబ వేదవ్యాసమునిశ్వరుండువారలతో మీకు శోకోపశమనంబుగ నిప్పుడు శౌరి సెప్పినవచనంబు లాదరిణీయంబులు సుండ్లీ యని యుపదేశించి వెండియు వలయువాక్యంబులవారిఁ నాశ్వాసంబుగావించి యంతరానంబుసేసెనిత్రైఱంగున గోవిందుండు కృతకృత్యుండై నెలువడి యరదం బెక్కి యతిత్వరితగతి నోఘవతీ తీరంబున కరిగి పాండవులం గని తాను ధృతరాష్ట్రునన్నిధి గాంధారిం గనుటయు వారలకు దుర్యోధనుండు దెగియె నని నెట్లనం జెప్పక బెరసుంబల్కులు గా నయ్యాంచి కేయనియు పెక్షనుం గొడుకులకీడునం దత్కులంబునకు సంక్షయంబు వాటిల్లుట యుగ్గడించుటయు నానందునఁ బాండవులవలనఁ బాపంబు లేమి దెల్పుటయును నారాజును దేవులును వారిం గోపింపకుండం బ్రార్థించుటయు నుపచారవచనంబులచందంబున వార లావృద్ధులకు నిస్సారకు లని పలుకుటయు విశేషించి గాంధారిఁనుచితభాషణంబుల నత్యంతోపశాంతిగలిగించుటయు నప్పలుకు లన్నింటను దుది నయ్యిరువురు దనచేసినది సామాన్యంబున ననుష్ఠించినయాపత్తు మయనమాగమంబు గాఁ గొనినమాత్రయ కాని యెం డెఱుంగక యునికియు నగ్గాంధారరాజునందన దనకు మగని నప్పగించుటయు నెఱింగించి యంతక మున్న వచ్చి యాచిది త్రవీర్పుపుత్రుకడం బారాశర్యుం డున్నవాఁ డమ్మహాత్ముం డే నిట వచ్చినపిదపనాదంపతులకు నాయొనర్చిపయ్యపదేశంబు దృఢంబగునట్టిమాట లాడ నోపు ననియు నతనియునికి యట్లు గాఁ దనపోయినపని నఫలం బగుటయుఁ బాండు నందనులకుం దెలియఁ జెప్పెనని వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 377

క. విను మోఘవతీతీరంబున కమ్మొయిఁ బాండురాజపుత్తులు శ్రీతిం బొనిన తొండు సంజయుచే, విని ధృతరాష్ట్రుండు శోకవిహ్వలుఁ డగుచున్. 378

వ. అతని కి ట్లనియె.

379

ఆ. తోడలు విడిగి నేలఁ శ బడియుండఁ దల దన్ని, నట్టిభీమసేనుఁ శ డగ్రజుండు
ననుజచయముఁ దాను శ సరిగినపిమ్మట, ¹ నెట్టు లయ్యె నమ్మహిషాశ్వరండు. 380

వ. అని యడిగిన నమ్మానవపతికి నాసూతమానుండిట్లను నేనుబాదలోనుండి యుధిష్ఠి
రుండు యుద్ధసమయంబును నిశ్చయించిన నీకొడుకు పొలికల్పనికి నడచునప్పుడు
వెడలి పాండవపరిజనంబులం గలసి వారు² నన్ను డాసినదృష్టింగనుంగొననక్కరు
పతికిం బాడసూపక చని గదార్థణం బనుసంధించి యునికింజేసి యక్కొంతయు
లరిగినయనంతరంబ యమ్మహికాంతునికడకుం బొగులుచుఁ బోయితిఁ బోయిన
నతండు ధూళి పొదివినవదనంబుపై నరసినవెండ్లుకలు వాయం ద్రోచికిని
నామొగంబుఁ జూచి ధర్మనందను నిందించుచు నవుడు గజుచి కన్నీరు గ్రమ్మ
నిట్టూర్పు నిగిడించి. 381

తే. నేల నాలుగుసెఱుగులు శ నేలి భీష్మ, గురుకృపాదులపై గార్యభరము నిల్పి
యున్నవానికిఁ దుది నిట్టుకలుండవలసె, గాలసంప్రాప్త మేరికి శ గడప వచ్చు.

క. ననుఁ బదునొకఁ డత్తహిణు, లనూనవిభవమునఁ గొల్వ శ నఖిలనృపులు పం
చినపని సేసి మెలఁగి ర, ట్లనికి గనినసేవ యిట్లు శ లునికియుఁ గంటే. 383

ఆ. వాయునందనుఁడు గ గ దాయుద్ధధర్మంబు, నుజ్జగించి నింద శ కోర్చి యిట్లు
సేసె నితైఱంగు శ సెప్పుమీ సంచయ, మనకు నిపుడు గల్గు శ జనులకెల్ల. 384

చ. అనిమిషవాహినీతనయు శ నస్త్రకళాగురు సౌమదత్తిఁ గ
ర్ణుని రణధర్మ హీనతకు శ రోయక చంపిన భంగులున్ మరు
త్తనయుఁడు నేడు సేసినవి శ ధంబును లోకులు పాండురాజునం
దనతతిఁ బ్రవ్వఁ దిట్టరె నృ శ ధావీర్యం బది యెంత యెప్పుడున్. 385

క. అనిలజుఁడుబోలె గపటపు, టనువునఁ బగవారి నోర్చి శ హర్షంబునఁ దే
లునె తూలపోని మగఁడిమి, తనకుఁ గలుగునట్టి కీర్తి శ తత్పరుఁ డెందున్. 386

చ. మఱియు నొకండు వింటె పన శ మానతనూజునిచ్చెయ్యిఁ బెన్దొడల్
విడిగి ధరిత్రిఁ బడ్డయెడ శ వేగమె వచ్చి శిరంబుఁ దన్నె నే
డైజ గలయిల్ల శత్రు నవ శ ధీరితుఁ జేయుట యెప్పుఁగాక యే
పఱినఁ పరాభవించిన జ శ నావళి నవ్వడె నొవ్వదే మదిన్. 387

క. మనరాజును దేవులు భం, డనముతగవు నేర్పరించు ట టకు నేర్తురు భీ
మునిచేసినయది సంచయ, వినిపింపుము వారలకు స శ విస్తారముగఁ. 388

వ. మఱియును.

389

మ. చెలులం జుట్టలఁ భ్రాచి యరిజనులన్ శ శ్రీమంతులం జేసి వి
పుల భవ్యసీతి మన్ని యాగములు పే శ రుం బెంపు శోభిల్ల ని

ట్టలపుండ్రాగము దానమున నడిసి నిశ్చయం బెక్కు సెల్లించి యు
జ్జ్వలతేజంబున నిద్రభూతి భుజగర్వస్ఫూర్తి బోల్పారితన్.

390

క. పగవారి నాశ్రయించక, మగటిమియును బాధవంబు మానము నెంచు
బాగ డొంద నుల్లసిల్లితిని, ఐగుంతుకు లక్ష్మీతో బ్రది పుడ నైతిన్.

391

క. సమరము శమంతపంచక, సమీపమును ధర్మవృత్తిఁ జలుపగ నత్తు
త్తమలోకము సమకూఱెను, విమలాత్మకడ నైతి నొండువేయును నేలా.

392

తే. ఎదిరి వెనంగంగ జాలక నిదురవోవ, నొంచునెఱుగున విషము పెట్టించుపగిది
నింటఁ జచ్చి పుచ్చాక్షున నెట్లు నేసి, వడయుదురుగాక రాజ్యమప్రాప్తంబునులు.

వ. అని యంత నిలువక.

394

ఆ. పాపకర్మ లయన పాండుతనాజులు, సమరధర్మ మెడలిఁ జయము గొనుట
గురుగుతునకు. గృపునకుం గృతినర్మకు, దేటపఱుపు నాదుకమాట గాగి.

395

క. దేవనతగురుకర్ణుల, దేవనములఁ బాడి దొఱగిఁ జెగఁగార్చుటయు
నీవు దలచించి వారలతో వెండియు నిట్లు లనుముఁ దుర్జనమారా.

396

ఆ. కపటధర్మకంచుకెంబు వెలసిరి, గాని సత్యపురుషకాంక్షులు

గారు పాండునులుఁ జేరి వారల నమ్మంగఁ, గాదు నేత గుండెకాయయిడిన.

397

వ. ఇది నా మాట గాఁ జెప్ప మనఁ పలికె నప్ప. వచ్చెను సత్సవైవారు దన్నుం బాసి
వచ్చిన సజ్జనంబులఁ గలయం గనుంగొని గాంనేయుండును గుంభసంభవుం
డును మొదలైన బంధుమిత్రులను లక్షణండు లోనుగాఁ గలకుమారులను బేగు
కొని వారు మున్ను సనుటం బెప్పి వారు సనినలోంబ తనకుఁ బాటిల్లుట యుగ్గ
డించి తనదేవులును దుష్టులయ నాదిగాఁగల యబలు దాను లేనివిష్టులబొందు
దురవస్థలు వాక్కుచ్చి పనవిన విని వారలు గన్పి రొలుక నుమ్మలికంబు గూరు
నుల్లంబులతో జని రందుఁ గొందఁ జిత్వతామ ప్రముఖ రథిత్రయం బయ్యెడి
మెలంగుట యెఱింగి వారలకు రాజరాజవార్త సెప్పిన వారలు సత్వరంబున
నచ్చటి కరుగుదంచి యరదంబులు డిగి.

398

— ధ. కృష్ణకృష్ణాశ్వాత్మామలు దూర్వకం శేరి నిలవారు, —

సీ. కడుబెట్టిదం బగుఁ గాలిచేఁ గూలిన, మహనీయసాలభాగమహముపోల్కి
బ్రబలకారతమార్గణములఁ దల్లిన, రాజితవన్యవారణముమాడ్కి
గల్పాంతచాయనకృష్ణురణంబున, నివిరి పోయిన మహాశ్రవ మమకరణి
గాలపర్యయమునఁ దూలి మేదినిమీద, బడినపూర్ణేందుబింబంబునగిది

తే. యెఱుఁగెడి యుండియును నొప్పుఁ బొరుగకున్న
యన్న రేకర్మకు గనుంగొనిఁ యడలునెడల

తోడ మేనులు మూలగఁ ॥ దొట్టువడుచుఁ

జేరి యాతనిచుట్టు నాసీను లైరి.

399

వ. ఆసీను లైనయెడ నగ్గురుసుతుండు.

400

ఉ. అక్కట యెప్పు బల్లురు ధశరాధిపతుల్ గొలువంగ నుండునీ

వొక్కరుఁ డున్నవాడపు మహాన్నతపీఠ మలంకరించునిఁ

దెక్కలఁ దాకి ధాత యలఁ ॥ దృశ్యేడునట్లుగఁ జేసె నీబలం

१ బెక్కడఁ బోయె సైన్యసమృద్ధి ॥ తేలొకొ యిక్కడ రారు భూపరా.

401

తే. కడలుగొనఁ జాట్టు బట్టెడుగొడుగు లెవ్వ, యెవక మెవఁగంగ నీవురు తలత్తట్ట
రంగమున నాననంబున ॥ నవనిధూళి, గదిరె జలక మేలాడపు ॥ కౌరవేంద్ర.

402

చ. అనిమిషవాహినీతనయుఁ ॥ డ సృగుగుండును నీకు నెవ్వడుం

గనువెలుఁ గై చరింతుని వికర్ణుడుఁ గర్ణుడు దుస్ససేనుడుఁ

నిను నొకయపుఁ బాని నిర్భయము బాని స్వప్న వారి తెల్ల నె

మ్మనమున శంక లేక యొకసూతును నీకృ పఁ జీర నెవ్వరున్.

403

క. నీయెడఁ జంచల యయ్యెను, శ్రీ యెవ్వరి నచలవృత్తిఁ ॥ జెందెను విధి య

త్తై యున్నవారి నిట్టులు, సేయఁక యే నింక నేమి ॥ సేయుదు నధిపా.

404

తే. అని విలాపంబు సేసిన ॥ పని విధుండు, గన్నుగన నశ్రు లురలంగఁగరపుటముల

దుడిచికొనుచు డగ్గుత్తికి దొడరునెలుగు, నెట్లకేలకు నూల్కొల్పి యిట్టులనియె.

405

౯. మనుజులకు నిట్టిచందము, ముచు ధాత సృజించినది పుష్కరాము ఖేదం

బును వచ్చును బర్యాయంబున దీని నెఱుంగవలద ॥ పురుషుం డనఘా.

406

వ. అని యారధికవరుల నాలోకంచి.

407

సీ. పయిపయ నెంతలాశపదలు వచ్చిన నైన, నూన్సాహ మెకటికి ॥ యుగ మగులు

సేడ్పడునట్లుగాఁ ॥ జేసెడిబంధులు, మిత్రులు సాదరుల్ ॥ పుత్తు లిట్లు

బలసమేతంబుగాఁ ॥ భండనంబునఁ దుంగ, నొక్కఁడు నిల్పుట ॥ యొప్పు నెట్లు

మద్యాహువీర్యంబు ॥ మహితధైర్యంబును, దలమునకై లైన సగధర్మవృత్తి

408

తే. సంగరము సేయఁ జాలక ॥ శత్రు లిట్లు

నొంప సద్గతి వడయుట ॥ సొంపు గాదె

యదియుఁ గాక విద్విషులచే ॥ నాజిఁ బడక

యుండ మిముఁ గాంచునమ్మేలు ॥ నొదనె నాకు.

409

చ. వినుఁడు మహానుభావుఁ డగువిష్ణు నెఱింగి యెఱింగి యే మిముం

గొని వెఱి పది కాఠ పగఁకుం దలకొంటి జయంబు గోరి మీ

రును బలశౌర్యసంప దనుఁదూపముగాఁ బొగ డొందుభంగులం

బెనగితి రేమి సేయుదురు ॥ బెట్టిదుఁ డై విధి తప్పఁ జూచినన్.

409

వ. వగవ కుండుం డని యే బాదలోనం బొంచి యున్నది మొదలుగ గదాయుద్ధంబు
పాడి విడిచి వడముడి పుడమితేనిం బడవైచి తల దన్నుట తుదిగా వైనవృత్తాంతం
బెల్ల నప్పు డారథికవరులకుఁ దేటవడం బలిగన విని పాండవులదెస నీసును రోసంబు
నెత్తి గురునందనుం డరుగాననుం డగుచు నవుడు గఱచి కఠినాక్షరకలితంబు గా
నక్కొర వేశ్యరున కిట్లనియె. 410

ఉ. పాండవు లట్లు మజ్జనకుఁ శ బాపవిధిం దగఁ జూచినప్పుడుం
జండతర ప్రకోపము నసహ్యపుశోకము నిట్లు చిత్త మొం
డొండఁ గలంప వే నిపుఁ శ యొక్కఁడుఁ దక్కక యుండ వారి ను
ద్దండమద స్త్రసహిషూ బరిదగ్ధులఁ జేయక యెట్లు లుండుదున్. 411

తే. వినుము సత్యంబు వల్కెద శ మనుజనాథ
యడరి యందఱఁ బొంచాలు శ రాది గాఁగఁ
గలుగుబాంధవమిత్ర సంశయములతోడఁ
గూడ నేఁ డిదె కృష్ణుండు శ మాడఁ ద్వుంతు. 412

వ. పనుపు మనిన హృష్టం దై యజ్ఞనపతి గృహచార్యుం గనుంగొని యొక్కలశం
బున జలంబు నినిచికోని ర మ్మనుటయు నమ్మహీసురవరుండు దమ్ముం జూడ వచ్చి
యచ్చటనున్నసమీపాశ్రమమునికుమారులం బ్రార్థించియొక్కలశంబుదెప్పించి
దానిం దోయపూర్ణంబుఁ గావించి తెచ్చిన. 413

చ. అతనికి నెమ్మి ని ట్లనియె శ నమ్మనుజేంద్రుడు నీవు వేగ మం
చితముగ ద్రోణపుత్రు నభిషేక్తునిఁ జేయుము ప్రితి మచ్చుమూ
పతియుఁగ భూసురుండు నృపుఁపంపునఁ గయ్యముసేత లోకవి
ప్రత మగుధర్మ మట్లగుటఁ శ జూవె యొనర్చెద నవ్వేశేషమున్. 414

వ. అనవుడు నతఁడు సంప్రీతుం డై యగురునందనునకు సేనాధిపత్యాభిషేకం బాచ
రించిన. 415

ఉ. ఆ రథికోల్లముం డధికఃపార్వ ముఁ బొందుచు నమ్మహీశ్వరుఁ
గారవ మొప్పు గుచ్చి యిత్తిగొంటఁ జేర్చి యుదాత్తసింహనా
దారవ ముల్లసిల్లఁగఁ బ్రియంబుమెయిం గృప యాదవోల్లముల్
సేరి కలంకులం జనఁగఁ శ జెచ్చెర నేగె నుదగ్రమూర్తియై. 416

వ. ఇ ట్లశ్వత్థామకృపకృతవర్మలును మహాద్యోగంబున. 417

క. అదినిరవశేషనిరసన, పరమానంద ప్రచరితపాండవపుత్రో
త్కరబాంధవనికరపరిస్ఫురణాశ్వలేదీయశిబిరమున కభిముఖు లై. 418

వ. చని రని యిట్లు ధృతరాష్ట్రునికు సంజయుం డశ్వత్థామాత్యాహంబులెఱంగఱిం
గించె నని వైశంపాయనుండు సెప్పిన విని జనమేజయుం డటమీఁది వృత్తాంతం
తెలింగింపు మని యడుగుటయు, 419

మ. స్రుతివాక్యార్థమయప్రభావ మునిసంస్కృత్యానుభావా శచీ
పతిముఖ్యానిమిషాభివాద్య నిరసద్భావైకవేద్యా మహా
న్నతహేతుత్వవిరాజమానచరణా నమూపదుత్తారణా
సతతోన్నిద్రావిధైకభక్తసులభా నంవిత్ప్రభావల్లభా. 420

క. సితనీలాదికవర్ణా, హితవైకృతదూర మానసేజ్యధారా
శతదశభవసత్యవతీ, సుతాదిబుధమతిలతా ప్రసూనాకారా. 421

మాలిని. భరితవికసనాంతఃకేపద్మనిశ్శ్రేణికాసం
చరణపరిణతత్వశ్లాఘనీయక్రమోద్య
స్మరుదుపగమలీలామధ్యమానేందుబింబ
క్షరదమృతవికారోత్సారణానందరూపా. 422

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రకొమ్మనామాత్యపుత్రబుధారాధనవిరాజితకీ-
సోమయాజి ప్రణీతం బులునశ్రీమహాభారతంబున శల్యపర్వంబునందు సర్వంబును
ద్వితీయాశ్వాసము. 423

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలి శల్యపర్వము

సమాప్తము.

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

సౌప్తికపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

మత్కై-స్సుధరతో
ద్ధామారుణశ్శిభ్రాత్రిధవశమరీచి
స్తోమపరభాగిరమ్య మ
హా¹మహితస్ఫురితవక్షః శ హరిహరనాథా.

1

వ. దేవావై శంపాయనుండు జనమేజయున కి ట్లనియె.

2

తే. సంజయునిచేత గురుసుతోత్సాహ మట్లు
వినినధృతరాష్ట్రుఁ డిట్లను శ వీరవర్యుఁ
డనఁగఁ జాలునశ్వత్థామ్రయును సహాయ
రథికులును విక్రమించినశక్రమము సెపుమ.

3

వ. అనుటయు నమ్మానవపతి కానూతసూనుం డిట్లనునవ్విధంబునఁ గురుపతి యశ్వ
త్థామ కభిషేకంబు సేయించిన నాకృపాచార్యుండును గృతవర్మయు గురుపుత్రు
నుత్సాహంబు కుపోద్బలకం బగునుద్యోగంబునం బొదలి రమ్మువ్వరు మహీ
పాలుండు పాండవులం బరిమూర్చుటకుం బనిచిన నట్లు పూని దక్షిణంబు ముట్టి
పడమట నున్నపాండవశిబిరంబున కి భిముఖు లై చని రిత్తెఱంగున నవ్వీటికెలన
కనతిహారంబుగాఁ జని యారథికివరు లాలించి.

4

ఉ. అందలివార లెల్లను జగ్గయంబునఁ బొంగుచుఁ బేరెలుంగు లం
దంద చెలంగఁ గాఁ బలుక శ నార్వఁగ నొత్తిలి నవ్వ నాకసం
బందినయట్టిమోత విని శ యక్కడ వోవఁగ నుల్కి రఘు ద
మ్ముం దడవక వడిక వెడలుఁమాఁడలు మోయుటగాఁ దలంచుచున్.

5

వ. ఉలికి యట వోవు టుడిగి యెచ్చటకేనియుం దొలంగి నిలిచి మఱి కర్జంబుఁ
జూచికొనువారై యారథికివరులు మగిడి తూర్పుదెస కొంత దవ్వరిగి రనిన
నమ్మాటలు వెడవెడ వినుచుం దనకుంబాటిల్లినదురవస్థ చింతించుచు నాంచి
కేయుర డి ట్లనియె.

6

- సీ. సంజయ కురురాజు ? సమయునే యిట్లు భీమునిచేత బలశౌర్యముల నజయ్యుండని నమ్మియుండితిఁ గదనయులునూర్వరు, మడియుట వినియునామనముపెక్కుపటియై పోవని భంగిఁ జూడఁగ తాత, నొనరించినది గాఁగ ? నోపు నింక నడియరితనమున ? నప్పొండవుల నాశ్రయింపఁగఁ జాలనే ? నెక్కడనిఁ
- ఆ. బోదుఁ గాక యట్టిభూపాలుతండ్రినై, ప్రాభభమునఁబేర్చి ? పరమద్వైత్యవృత్తి కోర్వఁ దగునె ? విస సశమే మాట, లా మరుత్తినూజఁ ? డాకనాకు. 7
- న. అని పలికి యశ్వత్థామ ప్రభృతు లేమి సేసి రనుటయు నజ్ఞనపతికి సంజయుం డిట్లనియె. 8
- క. ఇష్టెను నారథివరులు, గ్రమ్ముత చని యడపి సొచ్చి ? కని కొకమడు వందిమ్ముల సూతజనులు ర,ధ్యమ్ముల నీళ్ల కును దిగువ ? నప్పాకు దారున్. 9
- వ. రథంబులు డిగ్గి యంబుపాచంబుసేసి మామ్రాతి డన నాలించు చుండిరి.
- తే. అంతః బల్బిమధరణీధరాగ్రపల్బి,మంబునకుఁ బోయె మార్గాంశఃమండలంబు 10
సాంఖ్యసమయకృత్యంబాలుఁగొని రపుడు, రథివరులుమువ్వనరాజముఖ్య.
- వ. నలిగి వా కొక్కవటవిటపినమీఁదమున నొసెచులై నానమయంబున. 12
- తే. వారిముఖమండలములతో ? వారిజములు మొగిడె శోకతమంబుతో ? నిగడె దిమిర పటలి బహువిచారములతో ? బరఁగఁ బోలె భూతశతాశగణములు ? భూపవర్య. 13
- క. కలుగు గురుసుతున కెట్లుం, గలహం బని చూడ నమరగణ మధికకుతూహలమున వచ్చెనొ యనఁ జుక్కలు దోచెఁ గగనవీధి ? శౌరవనాథా. 14
- వ. ఇట్లు రాత్రి యగుట దివాచరంబు లై నజంతివు లుపశాంతవర్తనంబు లయ్యె రాత్రిచరంబు లైనవి సంచరింపం దొడంగె నప్పు డమ్మువ్వరు నెవ్వగలఁ గూర్చిమనంబులతోఁ గురుబలం బకారణంబ పాలియుట యుగ్గడించి తత్సంబంధ కలితంబు లై నభావణంబులు చెల్లుచుండ నుండ్లి డప్పి గూరి కొండొకసేపునకు మహేతలంబున మేనులు వైచి వందురుచుండ రందుఁ గృపకృతవర్మలు నిద్ర వొందిరి గురునందనుండు కోటిధాతిశయంబునంజేసి నిదురవోవక వటవిటపంబు గలయం గనుంగొనువాడు తదీయశాఖోపశాఖల నానాకాకంబులు నిలీనంబు లై నిద్రించుచుండ నాలోకించె నయ్యవసరంబున. 15
- సీ. మిడుఁగుఱుగములు గ్రమ్మినయట్లు నిగిడెడు,రోచులు గలమిడిగ్రుడ్లు దనర మెఱుఁగారుకెంజాయ ? మెఱసినయెఱకల,మోపున నెనగుపెక్కుమోతతోడఁ గాఢులభీషణాకారత వేళ్లతో, లీలమై నెగసినకైల మనఁగఁ గరము గ్రమగు మొగమెరుఁదెనమురియించి, యామిషంబులయిక్కలరసికొనుచు

తే. నచటిబయ లెల్ల దాన యై యక్కజంపుఁ
జందమును ఘోర మైననిశ్చయముఁ జండ
గతియు భూతవితానభీకరముగాను
బూక మొక్కటివచ్చె భూలోకనాథ.

16

... అక్కడను యులకంబు గాంబుల, ౭౦వల వాగ్గోమల... -

వ. వచ్చి యవ్విటపిటిపంబు నూది యక్కాకంబుల నాలోకించి యంగంబుల
యుద్భుటత్వం బుడిపికోని గమనంబు తిన్నదనంబు దలకొనఁ జొచ్చి వాని
నాకమించి.

17

ఉ. కొన్నిటికంతముల్ నులుపుఁ యొన్నిటికాళ్లు ద్రుంచు నుగ్రతం
గొన్నిటిపక్షముల్ నజకుఁ యొన్నిటిపొట్టలు వచ్చు లీలమైఁ
గొన్నిటి నప్పలించుకొని యోలముకల్ నులుమాడు నిట్లు ల
య్యన్నిటి నయ్యులూకము రక్షయం బెనఁగన్ వధియించె భూవరా.

18

వ. ఇవ్విధంబున నిద్రావివశంబు లైనయవ్వాయనంబుల వివిధంబు లగువధంబుల
గీటడఁగించి యాకాశికంబు శత్రువులం బొదివి సమయించినమేటిమగనిమాడ్కి
మోదంబు నొందినం గనియగురునందనుం డాచందం బొనర్చుటకు డెందంబున
నుత్సాహంబు వొడమి పొంగి తనలోన.

19

తే. ఇవ్విహంగమ ముపదేశ యమిచ్చె నాకు, నిద్రవోవంగ శత్రుల యనిగ్రహింతు
నింతలె స్సగునే ముంద యేమి తెఱఁగు, గాననై తిని నాపూనుకార్యమునకు.

20

వ. అని వెండియి.

21

ఉ. పాండునరేంద్రనందనుల యబంధవపు త్రియుతంబు గాఁగ ను
ద్దండత నే వధింతు నని యదర్ప మెలర్పఁగఁ గౌరవాధిపా
ధుండు వినంగఁ బల్కితిని యదుర్దమదోర్బలు లమ్మహాత్మకుల్
గండున బెట్టు పైఁ బడుట యకార్యము గాదు దలంచి చూడఁగన్.

22

క. అరవాసు గొనక బెట్టుగఁ, బరిగొని యక్కడిదిమగలరపై నడరుట యు
ధురగతి నగ్నిజ్వాలోత్పిరముపముక్ మిడుత యులుకుకకరణియ కాడే.

23

వ. పాండవులం బరిమార్చుపని నేడ చేయక మఱి చేసిన రారాజు సిగ్గతప్రాణుడైన
నాకెలసం బెవ్వరి కెక్కడఁ జక్కటితోడిబవరంబున నబ్బలుమగల గెలువరా
దని యిట్లురియాడునాచి త్తంబు చింతాపరంపర వాయ నీపక్షివిచేష్టితంబు లో
చనగోచరం బయ్యెఁ బగతురఁ బెగటార్చునెడ నన్యాయం బనక యుపాయం బె
య్యది దొరకొనిన దాన నుత్సహింపవలయుట శాస్త్రసిద్ధంబ కాదే యెట్లనిన.

తే. ఎత్తినప్పుడు విడియుచో యనిజకటంపుఁ, దెరువునందు నడవు నెడి శత్రుఁగఁబడిన
యట్టియెడ నిద్రవోయెడునవసరమున, శాత్రువుల బెట్టుపైబడి యచంపవలయు.

వ. అను నీతివాక్యంబులు విందు నంగీకృతత్వ తృప్తిధర్మం డగువానికి నిట్టివికర్తవ్యంబు లట్లుగాక పాండవేయులు సితామహాగురులైన భీష్మద్రోణులఁడగుటార్చు నెడం జక్కటిగలతెఱంగున సంగరంబు చేసిరె యంగరాజును రారాజును బరిమార్చిన భంగులఁ దలంపంగూడెనె కావునఁ గల్మషోపాయు లగుకౌంటేయుల నిద్రాసమ యంబున (గొబ్బున) నిగ్రహించుట నీతియ కాని నింద్యంబుగా దని నిశ్చయించె నట్లు శ్రూరవ్యవసాయం డగునగ్గురుసుతుండు దనమామను గృతవర్మను మేలు కొల్చి యిట్టిసమయంబున నిద్రించితి మని లజ్జించు చున్నయారధికవరులతో నిట్లనియె.

26

సీ. మొగదప్పితిమిరణ్యమున మనమకట ము, వ్యూరము రారాజు నొక్కగునిఁబాండు తనయులు దమవారుఁడారును బెక్కండు, గూడి చుట్టును ముట్టిగొల్లపఱచి రేకాదశాక్షాహిఁగోశ్వరుఁ డట్లొంటి, మెయి జక్కి బోరుచుండెయును బాడి దప్పఁ డివ్విభుని నధర్మవిక్రమమునఁ బాపాత్మకుం డగుఁబకవిరోధి

ఆ. గూల్చె నంతఁ బోక కురుదేశ రాజ్యాభి, పి క్తమైనయతనిశ్రేణిము దన్నెఁ బరిభవంబు నొంచె బ్రాణాంతకరవేద, నాతిశయముకంటెనన్నరేండు.

27

క. లావును వెరవును గలుగుమహావీరు లనేకు లట్లు క లన్నిదినము లా భూవిభునకై వెనగి జయ, మీ వలఁతులు గాకపోయి క రేమన వచ్చున్.

28

ఆ. ఎవ్వ రెంతఁ జేసికేరినియు విధి యెందు, దలఁప నాఫలంబు క దలఁగ కేల యుండు నిట్లు గాఁగ క నున్నది గా కేమి, యెనక మెనఁగుకొరకేంద్రమునుపు

29

వ. అని పలుమాట లాడి మీమది కలంగకున్నదేని నీమహావ్యసనంబునకుఁ గర్తవ్యం బెద్ది చెప్పవలయు ననినఁ గృపాచార్యుండు ధనురాచార్యనందను మొగంబు గనుంగొని నీవు చెప్పఁ దలఁచినయంతవట్టునుం బెప్పి కార్యం బడిగిజేని నాకుఁ దోచినదానిం బెప్పెద విను మని యిట్లనియె.

30

— సాత్వికపర్వ ద్వితీయాశ్వాసః సీతివికర్తవ్యంబు లెఱింగించుట.

సీ. ప్రారంభముల కెల్ల క పౌరుషమ్మును దైవమును సాధనమ్ములు క వినుము వాని లోన నొక్కటిచేతఁ క గానేర దనఘ త,తృప్తిలసిద్ధి లెట్లన్నఁ క దఱచు వాన కారుపాలంబునఁ క గల్గెనేనియుఁ గొల్పుఁ, గావింప నేర్చునే క యేవిధమున వల నేర్పడఁగ దున్నఁ క బాలములో నైన వర్షంబు లేకున్న భాగ్యంబులగునె

ఆ. కావు లావు వెరవు క గల్గి కర్మనము సేయంగ వృష్టి దగినయెట్లు గలుగ ఫలమొగల్గునట్లు క పౌరుషంబునకు దైవంబుతోడుపాటు క వలయు నెందు.

31

వ. అదియునుం గాక.

32

క. తగుపని కుద్యోగించుచుఁ దగ వెఱిఁగెడుహితుల కనుమతంబుగ జేయఁ జగతిసురవర్కకార్యము, లగు వారికిఁ గలుగు విధిస్సహాయత్వంబున్.

33

తెఱుగున నిజకార్య¹ దృష్టియ కయి కొను, నొరులనేర్పులు పట్టినొల్లఁ దాత్తు
బుద్ధియ మే లని ఓ పొగడు నన్యులచిత్త,వృత్తుల నిందించు ఓ వివిధగతులఁ
జెందెడు నాత్మీయఁచేతఃప్రవర్తన, మరయఁడు దాన బాల్కమునఁ దలంచు

ఆ. తలఁపు గీడు చేసి యెలస్రాయమున నొందు, తలఁపునందుఁ బట్టుకొలుపుఁ బ్రీతి
ముదిమి వచ్చినతఱి ఓ నదియును విడిచి యన్యంబు లైననేర్పు ఓ లాచరించు. 45

క. ఆపదఁ బడి యొక్కఁడు స,ద్వ్యాపారము గాఁగఁ జూచి ఓ ²దాని నడపు శ్రీ
ప్రాపించిన నరుఁ డొండొక,చూపున వర్తించు నదివిశుద్ధపదముగన్. 46

క. తగు నని మరణాదులకై, తెగువదెసఁ మానవుండు ఓ దృఢనిశ్చయతం
దగిలినయది పరమహితం,బుగ వదలక నడుపు నన్యబుద్ధులు గొనమిన్. 47

వ. మీ రెఱుంగనియది లేదు నాకుం దోచినకర్మంబు మన కందఱకును శోకనాశం
బగునట్టిది దాని వినుండు చెప్పెదఁ బ్రజాపతి ప్రజా సృజించి విపునకు దమం
బును క్షిత్తియునకుం దేడంబును నైశ్యునకు దక్షిత్వంబును శూద్రునకుఁ ద్రివర్ణా
నుకూలతయు వలయుగుణంబులుగా విధించెం గావున శాంతుండుగానివిప్రుండును
దేబస్విగాని రాజును దక్షుండుగాని నైశ్యుండును ద్రివర్ణానుకూలండుగాని
శూద్రుండును నిందం బడుదు రిదియట్లుండె నేనును విప్రులంబునందు జన
పూజితం బైన వంశంబునందు జనియించిభాగ్యహీనతవలన రాజోచితధర్మం బను
స్థించితి నడుమ నానిష్ఠ వదలి విప్రధర్మంబు మహానీయం బైన నది యాచరించు
వాడ నగుట నామదికిం జూడ మేలై యుండ దదియుం గాక. 48

తే. మేటివిల్లును దివ్యాస్త్ర³ కొటియును ధరించి మెఱయంగ నాజి వధించె దండ్రీ
నొకఁడువాఁడునురూపుతో⁴ నుండునట్టె,యెట్లుతలయెత్తిమెఱుగుదు⁵ నేనుజెప్పుడ.

క. వాఁడు మొదలు గాఁ బగతుర, వాడి గలుగుకొప్పుగములవలను మెఱసి యే
నేడు వధింతును నెవ్వఁగ, వేడమిఁ బడఁ జాల కొక్కవెరపు దలచితిన్. 50

క. లే దింకం బగ యని ధను,రాదులదన వాచానములయందును సంత్య
క్తాదరులై పగతురు నే, డాద మఱచి నిద్రవోదు ఓ రిది తఱి పొడువన్. 51

ఆ. ఓడి పోయి డప్పి నూని గట్టును జెట్టు, జేరి యొదిగి యున్నవారిఁ గాఁగఁ
మనలఁ దలఁతు రరులుమనముల నావంత, శంక లేదు సంతఃసంబు ఘనము. 52

చ. మదమునఁ దేలి యెఱుఱిన⁶ మార్గర దాడిగఁ బోయి⁷ జెట్టు ము
ట్టెద శరజాలసత్వరపటివతఁ బల్కురఁ ద్రుంతుఁ గొందఱం
జదువుదు నుల్లసత్పరిఘ⁸సంహననంబునఁ గొన్నికంతము⁹
చిదుముదు నేల రక్తపరిమి¹⁰ క్తము గాఁ గరవాలలీలన్. 53

తే. గలుపునూఱుట సగ్గల ఓ మొలవునిద్రఁ
చినుఁదలఁబోలె నున్నయా¹¹ బిరుదుమగలఁ

- జంపి వీనుంగుఁజెంట గాఢవింపవలయు
శిబిర మెల్లను భూతముల్ క నెలఁగుచుండ. 54
- వ. అని వెండియు. 55
- క. కరిహయనరశవముల భగ్నరథంబుల నెరసి ద్రుపదసందనగాత్రో
త్కరము పడి యుండఁ జూడక, పరిభవతాపోపశాంతి క పడయఁగ నగుచే. 56
- కా. ధృష్టద్యుమ్నుని ముట్టి వట్టుదు మదోక్షద్రేకం బడంగింతు ను
త్కృష్టాస్రంబులఁ జంప కల్క పశుభంగిం జంపినం గాని పో
దిష్టవాస్తి యనంగ నా కిదియె భూయిష్టంబు గాంతేయులఁ
గట్టపై వ్రవిధాభియోగమృతులం క గావించు నుగ్రాకృతిన్. 57
- క. అలిగినవిసాకిచందం, బలవడ శిబిరంబుఁ జొచ్చి క యందఁజఁ బగఱం
బాలియింతును శుద్ధుడ గా, వలచే జనకునకు నాదా వల నేర్పడఁగన్. 58
- క. పాండవులం బాంచాలురఁ, జండభుజావిభవ మెనఁగ క సమయించి కృతా
ర్థుండ ను వెంపుఁ దేజము, గండును దక్కొండు లేదు క కార్యము దలఁపన్. 59
- వ. అనవుడుఁ గృపాచార్యుం డి ట్లనియె. 60
- సీ. పఱచినవారికిఁ క బగ మాటు పఱుపంగ, నుత్సహించుట కడునొప్పు గాదె
దైవయోగంబునఁ క దగినయ్యుద్యోగంబు, నీమానసంబున క నెలవుకొనియె
మాకు నీపూన్ని సకముత మేము దీనికి, నీతోడివారము క నీవు డస్సి
యున్నవాడవు నిద్రయును లేక యున్న నీ, వెడగరపడియె దీయడవిలోన
- ఆ. నమ్మి డస్సి డేఱ క నిద్రించి వేగినఁ, డెలివోడ నత్యుద్గ్రీర్ణవృత్తిఁ
గడఁగి యేము దోడ క నడతేర నడరిన, నరిగఁబంబు నెలుతు క వశ్రమమున. 61
- మ. వరదివ్యాస్త్రవిదుండు బాహుఘనుఁ డశ్వత్థామ పైఁ బోవ ను
ద్ధరలీలం గృతవర్మయుం గృపుఁడు నుద్యోగస్ఫురన్మూర్తు లై
వెరవుం జేవయుఁ జూపి తో నడవ దోర్వీర్యోద్ధతి మాహ్నిన
న్నరయోధావళి గాదు దేవతకి క నా దెమ్మయిం జూడఁగన్. 62
- వ. అని మఱియును. 63
- చ. విను కృతవర్మ దివ్యశరశవేది బలాఘ్నుడు శౌర్యశాత్రీయే
నును సమరోద్యమంబునకు క నూల్కానఁ జాలుట నీ వెఱుంగు ది
ట్లను గలుగింప రాదు గురునట్టిడ యీతఁ డనంగ వచ్చు ని
న్ననఘచరిత్ర యిట్టిరథి కావలి వైరుల నెల్లుఁ జేయదే. 64
- వ. కావునఁ గోదండంబు నెక్కుడించి కంకటం బూడ్చి నిద్రింపు మేము నిద్రాగమ
నంబున జడులమై యున్నవారము ప్రభాతం బగుటయు నెల్లవారభకు నుల్లంబు

- దేవీవౌందు నప్పుడు గడంగి యోధులం బొదివి పేరువాఙి పోయింతము మనము
పాంచాలసహితంబుగాఁబొండవులం దెగబొర్లుటయొండెవారిచేతం దెగుటయొం
డెనయ్యెడుం గాక రిత్తమరలుదుమే యనిన మామకు నశ్వత్థామ యిట్లనియె.
- తే. ¹అలక యెత్తినవానికి ²నర్థచింత,కునకు నాతురునకుఁ గామగోచరాత్ము
నికిని వచ్చునే విను నిద్ర ³నీవు నెఱుఁగు, దెఱిఁగియుండి యిట్లేటికి ⁴నేప నన్ను.
- క. ఎన్నఁబడి జను లెఱింగిన,యిన్నాలుగు తెఱఁగులందు ⁵నెయ్యది యెనఁ
గన్న మొగుడ నీదట నా,కిన్నియుఁ గలుగంగ నిద్ర ⁶యేటికి వచ్చున్. 67
- చ. గురుదేసవంత నాతురతఁ ⁷గూరెడ వైరిఁ దలంచి కోపనం
భరితుండ నయ్యెడఁ సమరభంగినిరూపణ చింత నొండెదం
గురుపతికిం బ్రియం బెనఁగఁ ⁸గోరుట నుత్తలపాటు సందెదం
బురుషవర్యో యే నిదుర ⁹వోవఁగ నెమ్మెయి నేర్పుఁ జెప్పమా. 68
- శా.సారాచారనిరూఢుఁ డైనధనురాచార్యుఁ వధింపంగఁ గ
న్నారం జూచితి వీవుఁ దత్పరిభవం ¹⁰బట్లుండె భగ్గొన్నుఁ డై
రారా జెంతయు దీనవృత్తిఁ జెవులారం బల్కుఁగా విన్నయే
నీరే యూరక నిద్రవోదునట యి ¹¹ట్లే లంటి, వీరోత్తిమా. 69
- ఆ. మనము వినఁగ రాజు పనవినభంగి కేక్రూరచిత్తుఁ డైనఁ ¹²గుండ కున్నె
కరుణ లేక యున్నపురుషున కేనిఁ గి,న్నిరు దొరఁగకుండునే మహాత్ము. 70
- చ. అతఁడు మదీయసఖ్యపరుఁ ¹³డక్కట యే గసుగండ కుండ నా
క్షితిపతి యిమ్మెయిం బరులచేతఁ బరాధవ మొంద దానిఁ జూ
చితి మును లోకు లవ్వభుని,చేటును బాండుతనూజుకోటియు
న్నతియును జెప్ప వింటి నది ¹⁴నామది సూడెడు నిద్ర వచ్చునే. 71
- వ. అదియును గాక. 72
- మ. కవ్వడియొ ముకుందుఁడును ¹⁵గావలిగా భయ మేది యున్నవీ
డెవ్వరి కైన ముట్టుకొని ¹⁶యేపునఁ బేర్చి జయింప వచ్చునే
యెవ్వధి నైననుం బగఱయే పడగించుట పౌరుషంబ యే
నొవ్వక గెల్లు రాత్రిమొయి ¹⁷నూల్కొని తొడిగితేని మాతులా. 73
- ఆ. ఇట్లు నిశ్చయించి ¹⁸యెనకంపుఁగడఁతలో, నున్నవాడ నిట్టిసన్ను మాన్పు
రామి యెఱుఁగ కంటి ¹⁹రారాజుమన్నన, వమ్ము చేసి మరల;వచ్చు నెట్లు. 74
- క. సమయింతుఁ బొదివి సాత్త్విక,సమయంబున నెల్లభంగిఁ ²⁰జతురంగసమే
తము గాఁగఁ బొందునృపసుత,సముదయమును ద్రుపదభూపసంతానంబున్. 75
- వ. సమయించి మఱి విశ్రమించియు నిద్రించియు సుఖంచెద నీవు నిద్ర పేరు నెప్పి

1 అ. “అలక నొడిమివాని + కర్థచింతునకును, నాతురునకు ముఘాచార్యునకును, నిద్ర
దచ్చు నెట్లు + నీవును దీని, నిఱిఁగి ముండి యేటి + నేప నన్ను”

యుద్వ్యోగంబు మాన్చి మరల్చు జూచెద నిది తగ వగునే యనిన గురునందనునకు
గౌతముం డిట్లనియె. 76

... కృపా చాక్షుః సీతాగర్భలః ౭౦౮ దగి దని యశ్వత్థామకు హిరణ్య చెప్పె. ...

చ. అలుక మనంబునం గదిరినాతడు దాను నెఱుంగఁ జొడ్లచే
దెలియఁడు కార్యతంత్రములు ఓ ధీమహితుం డగువాని కైననుం
జెలులును జుట్టులుం దగిలి ఓ చెప్పఁగఁ జొప్పడుఁ గాక తక్కుని
ర్మల మగునీతితంత్రము దిగఁగం బయి చిత్తమునందు నిల్చునే. 77

క. మతి నెప్పుడుఁ దా ధర్మస్థితి నూహించుచును హితులు ఓ సెప్పెడివెర వు
ద్ధతిదక్కి యాచరించుచు, జితేంద్రియత గలిగి నడనఁ ఓ జెందు శుభంబుల్. 78

తే. దుష్పథంబులఁ జొరనీక ఓ తొలఁగఁ దివుతు
రాష్ట్రజనములు దగ వశ్య ఓ లయినవార
లందుఁ బుణ్యంబు దొలఁగనియతఁడు దొలఁగుఁ
దొలఁగ నేరఁడు భాగ్యంబు ఓ దొలఁగువాఁడు. 79

క. మతిమంతు లైనవారిక, హితు లగువెరవు గలవా ఓ లెఱింగింతురు ను
స్థితి గాకుండఁగఁగార్యము,గతి యొ త్తియుఁడప్పలిడియుఁగడవఁ బలికయున్.

క. నాపలుకు వట్టి యాగ్రహ,దీపితుఁ డగు టుడిగి మదికఁ ఓ దిన్నఁదనము నీ
వాపాదంపుము చలమును, గోపముఁ గ్రౌర్యంబు విడువు ఓ గుణరత్ననిధి. 80

వ. అట్లైనం బశ్చాత్తాపంబునం బడవు నిద్రించినవానిని నాయుధంబులు విడిచినవా
నిని వాహనవైకల్యంబు నొందినవానిని శరణుసాచ్చినవానిని దల వీడినవానిని వధి
యించుట ధర్మంబు గా దీససయంబున సమ స్తసైన్యంబును బొండ్లవపాంచాలురు
నిద్రవోవుదురు నిదుర సావునట్టిద కాదె పీనుంగులుంబోలెఁ బడి యున్నవారింబో
డిచి పాపంబుగట్టుకొని నరకంబునఁబడుట మేలె మహాస్త్రవిదు లగురథికముఖ్యుల
యందు మేటి యనం బరగి యంతకు ము న్నేమిటం గల్మషంబు లేనినీయట్టివాని
కట్టిదుష్కర్మంబు గర్తవ్యంబగునే యిది మడుఁగుఁజేరయందుమసిదాకినట్లయ్యెడు
సూర్యసంకాశుండ వగునవు సూర్యోదయసమయంబునఁ బ్రకాశప్రకారం బైన
పరాక్రమంబున కుపక్రమింపు మనవుడు నశ్వత్థామ కృపాచార్యున కిట్లనియె. 82

సీ. నీచెప్పినది యెల్ల ఓ నిజము శాసింపంగఁ, దగువాడ వై హితం ఓ బగులెఱంగు
నా కెఱింగించితి గీనీ కేను జెప్పెద, నేర్పడ వినుమయ్య ఓ యెల్లనృపులు
గనుఁగొనుచుండ మగ్జనకుని సన్న్యస్త,శస్త్రుని నట్లు పాంశుచాలరాజ
సుతుఁడు ధృష్టద్యుముఖఁ ఓ డతిపాతకం బని, కొంకక తల పట్టుకొని వధించె

ఆ. భీష్ము నాశిఖండి ఓ పేరఁ గృత్రిమసమ,రమున నర్జునుండు ఓ సమయఁ జూచె
నరద ముర్విఁ గ్రుంగి ఓ యనువు దప్పిన డిగ్గి, యెత్తుచుండఁ గర్ణ ఓ సేన సరుఁడు.

ఆ. చేయి నరుఁడు దునుమఁ ఓ బ్రయోపవేశప్ర,వృత్తిమై, బ్రశాంత ఓ చిత్తుఁ డైవ

- పుణ్యపురుషు నట్టిభూరిశ్రవునిఁ గృష్ణుననుజుఁ డట్లు సంవేశనాగ్రహమున. 84
- చ. పలువురు గూడి కౌరవనృపాలకు నొక్కరుఁ జుట్టుముట్టి వి
చ్చలవిడిఁ బాపకర్మ మనుశఁకఁ యొకంచుకయేని లేక యూ
రులు గద నుగ్గు సేయఁగ మగ్గురుత్తునుం బురిగొల్పి రిన్నిభం
గుల మును వారె కాద చెడగ్రొచ్చిరి సంగరధర్మ సేతువున్. 85
- వ. వారి నెట్లు నిందింపవు మమ్ము నెట్లు వారించెద వాలింపుము. 86
- ఆ. తొడలు విఱిగి నేలఁబుడియుండి ననుఁ గని, మానవేంద్రుఁ డట్లు శ్రీదీనవృత్తి
నాడెఁ గొన్నిమాట శ్రీ లవి యంతరంగంబు, నందుఁజిక్కిరింపక శ్రయలత సేసె. 87
- వ. వాని వెలార్చవలయు మజ్జనకహననసంతుష్టుం డగుధృష్టద్యుమ్నుండు లోనైన
యప్పాపాత్ములఁ బాపంబు తెరవున రూపుచూపెద దీనజేసి కీటజన్మంబు పాటి
ల్లినను మేల కాని యొకఁగొక మానవేర నన్ను వారింప నెవ్వరినశం బగు నని
దిగ్గన లేచి యగ్గురుతనయుండు రథం బెక్కినం గనుంగొని యగ్గతముండును
గృతవర్తుండును. 88
- ఆ. ఏకనిశ్చయమున శ్రీ నిట యే. గుఱించితి, మనఘ నీవు నేము శ్రీ నధిపువని
సట్టిమమ్ము వేఱుకట్టి యొక్కటికార్య, మాచరించువాడ శ్రీ వగుట దగునె. 89
- చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లు లను శ్రీ నమ్మహితాత్ముల కే నవశ్యము
జని దుప్రపదాత్మజుం బొదివి శ్రీ చంపెద దుర్గతిఁ బోవుచావుగా
ఘృభుజశక్తి కౌర్యము నశంపితధైర్యమునుక వెలుంగ మీ
రును డలి వొంది కూడికొన శ్రీ రూఢికి నెక్కుడ మెల్లభంగులన్. 90
- ఆ. ఒండుతలఁపు లుడిగి శ్రీ రం డని పోవ నా, రథికవరులు గడఁగి శ్రీ రథము లెక్కి
మొనసి చనిరి వారు శ్రీ మువ్వరు నగ్ని త్ర, యంబుఁ బోలి యొప్పి శ్రీ యప్పు డధిప.
- వ. అట్లు చని నిద్రావివశం బైనపాండవశిబిరంబు డగ్గఱి రనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు
సంజయున కి ట్లనియె. 92
- ఆ. రాజుఁ గూల్చి జయముఁ శ్రీ దేడంబుఁ బొందిన, యత్కుదగ్రవిభవు శ్రీ నైసయరుల
శిబిర మాక్రమింపఁ శ్రీ జిత్తంబులందుఁ దెం, పొదవి మువ్వ రట్లు శ్రీ గదియు టరిది.
- వ. వారు చేసినవిధంబు వివరింపు మనిన నాసూతసుతుండు విచిత్రవీర్యనందనున
కి ట్లనియె నట్లుశిబిరద్వార ప్రదేశంబునకు నడచి సహాయులం గడచి యశ్వత్థామ
యద్దామరభసంబునం జన నుత్సహించె నట్టియెడ. 94

... అశ్వత్థామక ప్రతి భూతాకృతి దై వోదయ. ...

- సీ. క్షుద్రితశోభిత మగుశాస్త్రాలచర్మంబు, పరిధానకరణి విభాసితముగ.
సురగాత్మకములైన నయమపవితములుహార, ములునంగదంబులుఁ శ్రీ బొలుపుమిగుల
వివృతవిశాలాస్యవివరంబు నిశితదం, ఘోరినికరంబు ఘోరంబు గాఁగ
భాసురకాంతివిశాసంబు లగులోచ, నరంబులు బహుసహస్రరంబు లొప్పు

- తే. నుగ్రమును సుందరంబును న న్నజ్వలంబు, నై మహాకార మద్భుతమావహించ
భూత మొక్కటి భీషణస్ఫురణ మొనక, మొనగ నగ్గురుపుత్తుకట్టెదుర నిలిచె.
- క. విను మాభూతం బిట్టిది, యని కలరూ పేర్పరింప న మరులకు వశం
జేనరేంద్ర తదాకృతి గనుఁగొనినా ఖేదిల్లవలయుఁగొండకు నైనన్. 96
- వ. ఇట్లతనియగ్రభాగంబున నావిరూపితం జైనయమ్మహాభూతంబు నాస్యకుహరం
బున నాసికావివరంబులఁ జెవులఁగన్నుల నన్నింట మంటలు వెడలి మింట
నడరఁ దదీయతనుతేజోమరిచినంఘంబుల శంఖచక్రగదాహస్తైహ్యపీకేశు
లనేకులు వెడలి రిట్లఖలభూతభయంకరం బగునమ్మహాభూతంబు నాలోకించి
యవ్వీరవరుండు. 97
- చ. హృదయమునం గలంక యొక్కముంచుకయేనియు లేక వీరసం
పద యలరంగ భల్లముఖభాణతతుల్ నిగిడింపఁ జెద్దగా
వదనము విచ్చిభూత మనినవార్యవిధంబునఁ దావెబాడిబం
బుదధిజలంబు ద్రాగెడుమహాగ్రసముద్ధతి వాని నన్నిటిన్. 98
- చ. అతులశరంబు లట్లు వృథ న యైనఁ గనుంగొని ద్రాగిరశ్మిమం
డితమహనీయశక్తి నిగ్గిడించిన భూతముఁ దాఁకి యంత్యకా
లతిమిరవై రిమండలవిఘ్నగ్నమహోల్కాయుఁబోలెఁ బిన్నసి
న్నతునియలై యడంగె నరనాథ యతండు వివాద మందఁగన్. 99
- చ. అలఘుతరాత్మసారుఁ డగునగ్గురుపుత్తుఁడు ఘోరఖడ్గముఁ
చిలగతనర్పముం దిగుచుభీషణరేఖ నటించుభంగి న
గ్గలపురయంబునం బెఱికి గాఢవిముక్తము గాఁగ వైచినం
బాలు పఱి పోయె దూదిక్రియ న భూతశరీరసమాగమంబునన్. 100
- తే. సరభసంబుగఁ దోమరకసమితిఁ జక్ర, వితతిఁ బరఁగించి చేర్చె నవ్వీరవర్యుఁ
డదియు నదియును దోడ్తోడ నల్లనగుచు, మ్రింగె నమ్మహాభూతంబు మేదినిశ.
- క. అలిగి యతండు నితాంతోజ్వలగద వైచుటయు నదియు న సత్వరలీలఁ
జలచర మామిషముం గొను, పాలుపు నెఱయమెఱయమ్రింగె న భూతం బధిపా.
- ఆ. ఇద్విధమున సకలహేతులు వమ్ముయి, పోవ నతివిషణ్ణబుద్ధి యగుచు
నట్లు నిట్లుఁ జూచు న సతనికి బహుజ్ఞనార్దనులు దోచి రంబగరమున నెల్ల. 102
- ఉ. భీకరవిష్ణురూపములు న పెక్కిట లొక్కటఁ దోఁపఁ దీవ్రతా
పాకులమానసుం డగుచునగ్గురుసూనుఁడు దుర్మదంబునం
జేకొన నైతి నట్లు కృపుఁచెప్పినసత్యహితోపదేశముల్
నా కిది పెద్దయే యని మనంబున నిట్లు పల్కి వెండియున్. 104
- ఆ. మహితశస్త్రశక్తిలతమార్గంబు విడిచి ని, జేచ్చఁ బగఱ గెలువ నెవ్వఁ డరుగు
వాని నయ్యధర్మవర్తనకార్యము, యెవ్వధమునఁ జెలుచు నొనర నిజము. 105

- సీ. గోవుబ్రాహ్మణు బాలకుని వృద్ధు నందుని, సఖు దోడబుట్టువు కి జడుఁ బ్రమత్తు
మత్తుని గురుని నుగ్రస్మత్తుని నుత్తుని, 'నంగన భీతుని కి న స్త్రీశ స్త్రీ'
నివాతి నొప్పించుట కి విహితంబు గా దని, యాద్యులు సెప్పుదు కి రట్టిధర్మ
మార్గంబు దొఱచి దుశ్శర్మతంబుమై బగ, యడఁగింపఁ గడఁగిననసురవృత్తిఁ
- ఆ. జేట కాక కార్యసిద్ధి గానేర్చునే, పెద్ద యెత్తికొనిన కి భీతి మగుడఁ
బడుట గష్టసరణి ! బలిమి దయ్యముతోడఁ, జెల్ల దింక నేమి కి నేయువాడ. 106
- ఉ. అక్రమవృత్తి గీడుతెరు ! వై ఫలియింపఁదె ద్రోణసూతి దు
ర్విక్రమనింద కర్తుఁడె సప్రవిష్టయ మైనమనంబు భూతవృ
త్తిక్రమవేది గాదు గణుతింపఁగ నేమియొ యిమ్మహాద్భుత
ప్రక్రియ కాదికారణము కి పాపనిరూఢుఁడు నీలిఁ గాంచునే. 107
- వ. అని పెక్కుభంగుల వగచి పల్లటిల్లినచి త్తంబుఁ బట్టుకొల్పి యిట్లని నిశ్చయించె.
- శా. భావం బేకముఖంబుఁ జేసికొని యాపద్ధ్యాంతభానుఁ మహా
దేవుం బర్వతకన్యకాప్రియు దయాద్రోహితచేతస్సు-లా
కావిర్భావవివర్ధనాలయకృత్రివ్యాపారపారంగతుఁ
దేవేంద్రప్రముఖామరాద్భితుని భక్తిప్రౌఢతం గొల్చెదన్. 109
- ఆ. లఖల దేవతామయాయాత్మఁ డదేవుఁ డ, ట్లగుట సఖుడైవికాపదుదయ
నిరసనం బొనర్చునయితి నప్పరమేశుఁ, గొలిచి యిపుడ కీమి కి దొలఁగఁద్రోతు.
- వ. అని యిట్లు నిశ్చయించి నియతుం డై రథంబు డిగ్గి ధరణీతలంబునం గూర్చుండి
భావంబున భూతనాథు నెలకొలిపి యక్కుంభసంభవుండు. 111
- శిల్పశాస్త్రము కిప్పు కాన్గొనహారం బొసంగ నిశ్చయించుట. —
- సీ. స్థాను నుగ్రుని శివు కి శర్వు నీశానుని, భద్రప్రదుని శంభు కి రుద్రు గిరిశు
నవ్యయు శ్రీకంఠు కి హరుఁ బరమేశ్వరుఁ, బరహరు నజాని శంకరుఁ ద్రినేత్రు
బహురూపు విశ్వరూపత్వసంవ్యాప్తుని, నంబికాహృదయేశు కి నమరవండ్యు
గణనాథు విభు శిలాలఖట్యాంగధరు జటా, మండలాలంకృతకమాళీ నభవు
- ఆ. నాశ్రయించి యతని కి కాలోపహార ము,ర్పించువాడ గాక కి పెక్కుతలఁపు
లేల నాకు నమ్మఁపేశ్వరేశ్వరుఁ డెట్టిగతి యొనర్చె నది సుశ్రుంబ కాడ. 112
- వ. అని తలంచి భూతకృత్యం బైనపరాక్రమప్రతిబంధరూపం బుగ్గడించి. 113
- క. ఏ నీయాపడఁ గడచిన, నానాభూతోపహరణవ్యార్చన నీ
శానునిఁ బీఠుం జేసెదఁ, బూని ప్రమథగణమునన్నుఁబొగడునట్లులుగన్. 114
- చ. అని హృదయంబునం బటుకునమ్మహనీయచరిత్రముండటం
గనకపువేది దోచె నధి కి కద్యుతిజాలము బుల్లసిల్ల నం

దనలము విస్ఫురత్పటుశిఖావలి నొప్పి వెలింగ దానిః

స్వనము దలిర్ప నిశ్చయమృగనం డెలివొండె నతండు నెంతయున్.

115

వ. అప్పుడు ప్రదీప్తపదములు బ్రజ్జ్వలితనేత్రులు నేకపాదులుఁ గరితురంగసింహసూక
రాననసమానముఖులును దీప్తదంష్ట్రాకరాశాస్యులును మఱియు ననేకప్రకారంబు
లగువక్త్రంబులం బాలుచువారును వక్రాంగులు దీర్ఘదేహులు హస్తశరీరుల
నతిస్థూలకాయులుఁ గృశమూర్తులుఁ బింగళగాత్రులు నీలతనులు మఱి నానా
వర్ణంబులు గలుగువారును ¹బంచశిఖులును జటాధారులును గపాలధరులును
మఱియు బహుభంగికంబు లైనమోళితలంబులం బాలుపొందువారును లోనుగా
వివిధవిశేషవికృతస్వరూపులగునసంఖ్యాత ప్రమథులుచిత్రాంబరమాల్యాంగరాగం
బులు రత్నకనకమయభుజగణిమాలాభూషణంబులును ధనుస్సాణకృపాణముసల
ముద్గరపరశుభిండివాలశూలప్రభృతినార్ధ ప్రహరణంబులుమెఱయ మృదంగపణవ
డమరుఘంటాగోముఖాదితూర్వంబులు మొరయ విస్ఫురద్గర్జజవతాకాకుంచికలు
శోభిల్ల బాడుచు నాడుచు నార్చుచు బొబ్బలిడుచు నవుడు గజచుచుఁ దుట్లచు
గురువులువాఱుచుఁ గరటిబృంహితంబులుఁ గంఠీరవగర్జితంబులు శంఖరవంబులు
భేరిధ్వనులుం బోనియెలుంగులు సెలంగ బెట్టిదంబు లగుపలుదెఱంగులపలుకు
లెసంగ బ్రహ్మద్యేషు లగువారిమాంసరుద్ధిరంబులఁ బూర్ణంబు లగుకపాలంబులు
గరతలంబులం గొని యాభీలంబు లగుభక్షణపానంబు లొచరించుచు సోమపాన
శమదమతపో బ్రహ్మచర్య ప్రముఖంబు లగుతమవిశిష్టకర్మంబులకు భవుండు విస్మ
యంబు నొందుంగాని యష్టగుణం బగునై శ్వర్యంబు నొందియుఁదారు విస్మితులు
గానియట్టిమహానుభావులదేవునకు గౌరీగజముఖవణ్ములకంపె నర్పిలికిం బట్టగు
భవులు దివ్యజన స్తవ్య లయ్య స్సృగురుతనూభవుఁడెం వెఱుంగుటకు సాత్తికవ్యా
పారఘోరత్వంబుఁ గనుంగొని వినోదించుటకు వచ్చి యశని చిత్తంబునకు బెడకు
పుట్టించువా రై భీషణాకారంబుల నుల్లసిల్లిన నాదైర్యధుర్యుండు.

116

మ. ²వెఱ పావంతయు లేక వారిఁ గలయన్ ॥ ఏకీంచి నెమ్మొమునం
జిఱునవ్వున్ మదిఁ దెంపుసొంపు వెలయం ॥ జెల్వంబు రెట్టింప నం
దఱుఁ గీర్తింప రథంబుమీఁదిఘనకోదండంబు చే నంది చి
చ్చుటకం జేరె నుదాత్తభంగి మహానియోత్సాహసందీప్తుఁ డ్దే.

117

ఆ. ఇవిధమునఁ జేరి ॥ యవ్వేదిలోపల, భాసమానుఁ డైనపావకునకు
దేహ మొక్కయాహుతిగఁ జేయుటకుఁ దగునంత లేకయునికి ॥ నతండు సూచి.

క. తనయరదముమీఁదం గల,ధనుర్విశాసము లసర్పృదరజాలములం
గొనివచ్చి వేదియం దిం,ధనములుగాఁ బెర్చి రెంపు ॥ దలొనుమదితోన్,

119

వ. పెర్చి యపురమేశ్వరు నుద్దేశించి.

120

- క. తెలుఁ గట్టిదయో నామది, నెఱుంగ మదాల్తోపహార యిచ్చెద నీకుం
కఱకంత వరము నాకుఁ బ్రగఱఁ బరిమార్పంగ శక్తి యగుటయ చుటూ. 122
- వ. అని ప్రార్థించి. 122
- క. అంగిరసకులజనిత మీ, యంగము శిఖియందు దీని య నాశుతిగాఁ జే
యం గంటి భవద్భక్తిను, సంగతమతితోఁ గృతార్థజన్ముడ నైతిన్. 123
- క. అని పలుకుచుఁ బరమేశ్వరు, మనమున నిషి యూర్ధ్వబాహుమహితాకారుం
డును ఘనసమాధియగుచు, విను ముఱికెను గురుసుతుండు యేదికపైకిన్. 123
- అ. ఉఱికి మంటలోన య నుల్లంబు తెలి వొక, యంతయేని గుండ య కిద్దమూర్తి
దేజరిల్ల నున్నధీరవర్ణునకుఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె శివుడు యదయ దలిరవ. 125
- అ. అశ్వత్థానకు శివుఁడ ప్రకృతి యై యిట్లు బోహగుట. 125
- వ. ఇట్లెదుర నిల్చినభక్తవత్సలుఁ డగుభవానీవిభంగు దరహసితముఖుం డగుచు
దివ్యావలోకనామృతంబు వెల్లిగొల్పిన నవ్వేదియందుఁ గమలాకరంబులో నున్న
చందంబునఁ బ్రమోదంబు నొంది యున్నయన్నరొత్తమునకునారాయణప్రియుం
డి ట్లనియె. 126
- క. ఇమ్మెయి నీ దగునత్క, రక్తమ్మువిశేషమునఁజేసి య మానస మత్వం
తమ్ము ప్రియ మందె నీకు వర మొసఁగఁగ వచ్చితిఁ ధరాసురవర్యా. 127
- వ. అనవుడు. 128
- త. తనువు పులకలపోవు గా య మనము గాఢ
సంభృతానందముగ శరాచార్యసుతుండు
వితతసంభ్రముఁ దై వేది య నెడలి సాగి
మొక్కి లేచి ఘాలంబున య మొగిచెఁ గేలు. 129
- వ. అప్పుడు. 130
- చ. అతనిమొగంబుమీఁద నొలఁయెన్ మధురం బగుచూడ్చి పార్వతీ
పతి మృదురీతి నిట్టు లను య భవ్యము లైనతపంబు సత్యము
స్థితియును శౌచముం గలిగి య నిశ్చలభక్తియొనర్చు గృష్ణుడ
ప్రతిమసపర్య నాకు ననుగ్రహుడ నేనును నమ్మురారికిన్. 131
- క. అతనికి సన్మానము సేయుతలంపున భూతరూపయక్తుడ నై వ
చ్చితి నినుఁ బాంచాలురపై, నతిస్ఫురణఁ బోవ నీక యడ్డం బైతిన్. 132
- త. తెల్లముగఁ నీదుచి త్తంబుఁ తెలుఁగఱుంగ, వలసినేని ట్లనేకమాఁయలు పాశర్వ
యస్త్రశస్త్రనిరాసంబు య నాచరించి, కేలి సలిపితి వేయును య నేల చెప్పును. 133
- వ. కృష్ణసన్మానంబును గృతంబయ్యెఁబాంచాలురకుఁ గాలంబు డగ్గఱియె నేడుదెగు
డుకు నీవు వాయనగ్రహంబు వడసి తన్మయొక్క మహానీయభంగం బున్నవనిచే

కిచ్చుచు నతం డెఱుంగ కుండఁ దేజోరూపంబున సతనితనువున నావేశించెనిట్లు
రుద్రుం డొలసినయగ్గురునందనుం డమందహర్ష మయమూర్తి యై యతులప్రభ
నొప్పె మున్ను భూతంబుచేత నపహృతంబు లైనయస్త్రశస్త్రంబులును బిడప
వేదియం దీడినయాయుధంబులునమ్మహావీరునితేరిపైఁ బూర్వప్రకారంబుననుండ
నప్పుడు ప్రమథగణంబు లదృష్టాకారంబు లై యమ్మహాత్మునిఁ బరమాత్ముఁగొలు
చుచందంబున బలసి రా రథారూఢుం డై పాండవశిబిరంబునకు నాతండు నడవఁ
దోడన కృపకృతవర్మలు నడచి రనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె.

చ. అతఁ డటు లేపునం జనఁగ నాకృపుఁడుం గృతవర్మయున్ మహా
న్నతవరలాభగర్వితమనస్కుఁడు ద్రోణసుతుండు వోవఁగా
నితని క్రియన్ బలోదధిసహిష్ణుత గల్గునె యొడ్ల కంచు సం
భృతభయచిత్తవృత్తు లయి నెంపఱఁ బోరు గదా పిటిందికిన్. 185

న. మఱియును. 186

మ. పటువేగంబున ముట్టి ద్రోణసుతుఁ డకృపాంచలలోకంబుఁ ద
క్కటిభూపాలుర ద్రావిడీతనయవర్గంబున్ భుజాభేలన్
దృఢభక్తోల్లసనంబుపా ల్పటిచి తగ్ధ్రాతీతలం బెల్ల న
త్తుట జొత్తిల్లఁగఁ జేసినే రిపుచమూఁడుర్వారఘోరాకృతిన్. 187

క. పాండవశిబిరముఁ జొచ్చియ,ఖండితపేరుపము వెలయఁగఁగలశబ్దపు
త్త్రుం డది యంతయు మత్పుత్త్రుం డరిగెడు తెరువునం దగరుగఁ జేసె గదే. 188

వ. సమర ప్రకారం బంతయు సవిస్తరంబుగా నెఱిగింపు మనుటయు నతం డిట్లనియె.

తే. ఇవిధంబున గురుసుతుఁడేమిమిగిలి, చనఁగఁగృపుఁడును గృతవర్మయునుదలిర్పు
కడఁక నతనితో నడచిరి న గాని వారి,వలన నించుకయును నరసవాయిలేదు. 140

వ. ఇట్లు తన కెలంకుల నడచునవ్వీరులనాలోకించి యాచార్యసుతుండుసంతోషించి.

తి. మీరునుదెంపు సాం పెనఁగ నెక్కిలి బీరము లావు చూపఁగా
గోరి కడంగి పై బడుటఁకుం న దగియుండదు వీడు మీబలో
దారతప్రాపునం జని యశ్వదగ్రభుజావిధవంబు పెంపు సాం
పారఁగ నవ్వీరోధినిచ్యాయంబు సమస్తము నేన త్రుంచెదన్. 141

వ. అని యిట్లు వారి నగ్గించి వాకిల నిలిపి మహనీయబాణబాణాసనంబులు వహించి
సుప్రసుప్తసకలజనం బైనయాశిబిరంబుఁ జొచ్చి తానుమున్న గతాగతజనంబులు
వలనఁ బ్రసంగాధీనతంజేసియవ్వీడిదల తెఱంగులు నిట్టిట్టి వారిసన్నివేశంబులిచ్చు
టెచ్చుట నని సాధిజ్ఞానంబుగా విని యునికితంబున నరసికొని పోవ నర్హితౌట
ధృష్టద్యుమ్నుసదనంబునకు నరిగి బాణబాణాసనసహితం బై యున్నరథంబు దిగి
రుద్రు నుద్దేశించి మానసంబున. 142

- క. పూనితి నిష్ఠమైన్ నిను, నానాభూతోపహరణవ్యర్చన సీ
కే నోనరించెద నది యీ, శానా కైకొనుము సుప్రసన్నుడ వగుమీ. 144
- వ. అనుచు నరిగి. 145
- తే. అచటిజనములుపగలింట్రియాహవమున, శ్రమముఁ బొందియు నిశ్శేషశత్రునాశ
నమున నూటఁజేసియు, నమితనిద్ర, నొందియత్యంతవివశులై క్షయిండునరేడు. 147
- వ. మందగతిం బ్రవేశించి. 147
- చ. తెరయును మేలుకట్లుఁ దగుదీవియలుం జెలు వొంద మేటిచ
పురమునుఁ జాలహృద్య మగుఁచానున నూటడి నిద్ర వోపున
గురువధకారిఁ గాంచి కడుఁ గ్రోధము మోదము సందడింప సు
స్థిరతఁ బదప్రహరమునఁ గదల్చె దృఢీకరణాభిరాముఁ డై. 148
- వ. తెలిసినఁ గను విచ్చి తన్నుం జూచి యెఱింగియుఁ గలంగక రణదుర్మదుం డైన
యాద్రుపదనందనుఁడు దిగ్గన లేచినం దనచేతివిల్లు విడిచి యతనితలఁ బట్టుకొని
వెడమఱలఁ దిగిచి యబ్బలియుండు. 149
- ఉ. నేలపయిం బడం దిగిచి న నిష్ఠురభంగి నురఃస్థలంబు మోఁ
కాల నొగిల్చి యేపున మొగం బతిదారుణముష్టి నొంచె ని
ద్రాలనవృత్తి నంగములయందు బలంబును బుద్ధినేర్పునం
జాలనియవ్వినోధి వివశత్వముఁ బొందఁగఁ జేసె పేర్మిడిన్. 150
- వ. ఇవిధంబున నతనిచేత ధృష్టద్యముండు. 151
- చ. వివశత భీతిఁ బొంది కడుశివహ్వలుఁ డై తనుఁ జూడ ద్రోణసం
భవుఁడు వెనక శరాసనము న వాపి గుణంబు తదీయకంఠముం
దవులఁగఁ జేర్చి వాగురవిభం బూడఁగూర్చి మనంబు విక్రమో
త్సవమున నుబ్బుఁగాఁ బశువుఁ గ జంపెడుచాడ్పునఁ జంపువేడుకన్. 152
- వ. ఉరంబును మెడయు నిరుగాలం ద్రోక్కినఁ ద్రోచియు దైన్యంబు దోప గోళ్య
గీటియు నిస్తరింప లేక యెలుంగు వెడల కున్న నెట్టకేలకు మాట వెడవెడ
యెలుంగ వచ్చుతెఱంగునఁ బొంచాలవరుం డమ్మహీసురవరున కిట్లనియె. 153
- క. గురువు త్ర శస్త్రనిహతిం, బారిపుచ్చుము తడయ నేల న పుణ్యగతికఁ జె
చ్చెరఁ బోవునట్లు నేయుట, పరికింపఁగ మేల కాదె న పగతుర కైనన్. 154
- వ. అనిన విని యశ్వత్థామ యతనిమొగంబు చూచి. 155
- క. వినుము గురుద్రోహికఁ గల్లునె యు త్తమగతి నితాంత, కుత్సితభంగిం
దునిమితివి సీపు గురు నేనును దుర్విధమునన యిదె నిగ్గునఁ దెగఁజూతున్. 156
- ల. అనుచుఁ బెలుచ నొంప న చచ్చటిజనములు
గలగి యపుడు మేలుకొంచి చూచి

భయము దోషం గడిచి బలుగాముగాఁ దను

యుల్లములఁ దలంచి యొదిగి యుండ.

157

అశ్వత్థామ నికాపరవశం దగ్ధవృక్షముం జంతుల

౬. కాలను గేలనుం జదిపి యగంధకరిం దెగటార్చుసింహముం

బోలుచుఁ బేర్చి యాద్రుపదభూపసుతున్ సమయించె వేదనన్

తోలఁగఁ రోజుఁగాఁ బలుమఁజుం బొరలంబడి లాల గ్రక్క న

వ్యాలుమగండు వాక్పరిభగవంబు దలంచుచుఁ గ్రౌర్యధుర్యుం డై.

158

౭. ధృష్టద్యుముని నిట్లతికష్టవిధిచా వ్యమరణం గావించి మహా

వత్సంభోజ్యులుఁడును సంహృష్టాత్ముఁడు నగుచు వింట యనిషియె గుణంబున్.

159

౮. ఇట్లు సజ్యం బయినచాపంబు ముష్టి సమర్పి యాచార్యనందనుండు.

160

౯. చప్పరంబు వెడలి యచనుదెంచి యల్లని, సగవు నెఱయ నూతుఁ మొగమునందు

జూడ్చి వొలుచు రత్నసుందరం బగునిజ, స్వందనంబుపైకె యనియె నధిప.

161

౧౦. అరదం బిమ్మొయి నెక్కి యుబ్బి శిబిరం బాప్రాధ నిశ్చేషతం

బొరయం జేయుకుతూహలంబు మది నుగ్రహంగన్ లనన్నేమిని

వ్యరనాదంబు ప్రమోదముం బెనుప రక్షి భూతచిత్తంబులం

బరవీరావలియిండ్లకందువ లెడం బాటించుచుం బోయినన్

162

౧౧. పీనుఁ గైయున్నపాంచాలసూనుఁ జూచి, రక్షకులును దదీయపురంధ్రులును స

మగ్రశోకాంధకారనిమగ్నచిత్త, వృత్తులై యేడ్చి రెలుగులుఁబిన్నుముట్ట.

163

౧౨. ఆ కలకలమున మేల్కని, యా కెలకులయిండ్లరాజు యది యే మనుచున్

వే కదియం గని యాజను, లాకులరవ మెనఁగ నిట్లు యనిరి నరేంద్రా.

164

౧౩. రక్కసుఁడో నూనిసియో, నేక్కి మెఱుంగము వధించె యనృపసూనుని వీ

డొక్కరుఁ డుదగ్గుండై రథ, మెక్కి యరిగెఁడు దురాత్ముఁడెందుఁడు కడఁకన్.

165

౧౪. అనిన విని యన్నరవతులు తలలెత్తిచూచి పోనీక పాదువుం డనుచు సపరివారం

బుగా నడరి యశ్వత్థామం బొదివిన నుద్దామప్రకారంబునం దిరిగి మూఁపులు

పెరుంగ గొనయంబు సారించి.

166

౧౫. ఖరనారాచవరంపరావిహరణ, క్రౌర్యంబునన్ శాతని

వ్యరభల్లప్రవిసారదారుణతరక్షిణీశులం దదృలో

త్కరముం గేలియపోలె గీటఁడచె దోర్లర్వం బఖర్వంబుగా

వెరవుం భేవయు భూతముల్ వొగడ నవ్వీరుండు ధీరోద్ధతిన్.

167

౧౬. తదనంతరంబు యుత్తమాజునిలోఁగిలి చొచ్చి కృపాణపాణియై యారదంబు డిగ్గి

యరకొని యతనియభ్యంతరమందిరంబుఁ బ్రవేశించి.

168

౧౭. అలికిడి మేల్కనునతని ధృష్టద్యుముని, బట్టినక్రియఁ దల యట్టి యాడ్చి

- మూలనిఁ జంపినయట్టులు పశుమరఁకాతికాతుకమున నవనిఁ బెట్టి
చంప నచ్చేరువఁజప్పరంబున శయనించుయుధామన్యుఁ డెఱిగి కడఁగి
చనుదెంచి రాక్షసుఁ డనితలంచియుఁ గొంకు, వెట్టక వెనుగద న బెట్టు వ్రేయ
- ఁ. వ్రేలు వడి చలింప న కాటోపదీశితుఁ, డగుచు గురుతనూజాఁడక్కుమారు
నగ్రజన్ముఁబోలెనుగ్రత వధియించె, గాని ఖడ్గలీల న గలుగ దయ్యె. 169
- వ. ఇట్లు ద్రుపదపుత్రుల నొక్కుమ్మడి నిరువుర గీటడంచి యబ్బలుమగండు. 170
- కా. కాలాకారతఁ బేర్చి దోర్లసితఖడ్గస్ఫూరసాంద్రప్రభా
జాలం బొప్పంగ నిండ్లు సొచ్చి లఘుసంశచారంబు శోభిల్ల బాం
చాలవారముఁ గ్రీడమైఁ దునిమె ర,క్షశ్రేణి మాంసంబుఁ గీ
లాలంబుం గబళించి త్రావి మదలీలలాలోలతం గ్రాలఁగన్. 171
- వ. అట్టియెడ. 172
- కా. నిద్రాసక్తునిఁ గొంతమేల్కనినవాఁనిన్ సుప్రబుద్ధాత్ముఁ డై
యద్రేకంబును శౌర్యసారమును బాహుల్యాసముం జూపఁ జం
చద్రేఖం దిర మైనవానిఁ దను నుత్సాహోగ్రతం దాఁకి యు
న్నిద్రస్వైరసముద్ధతిఁ మెఱయువాఁనిం దున్మ నేకాకృతిన్. 173
- వ. మఱియు నతండు. 174

— శ్లోకము కరితురగుంబున నెఱి నలుమట —

- నగ్రర. తుండంబుల్ నుగ్గును గై న తొరంగఁగఁ జాలుకం న ద్రుంచుఁ గుంభస్థలంబు
ల్లండించున్ మా క్షికంబు న ల్లయఁగఁ జెదరం న గాయముల్ వ్రేపుఁబ్రోవుల్
చండంబుల్ సాంద్ర క్రాంతవమున బెరయన్ బాల్కడన్ వ్రేయు నిష్టై
సుండాల్శ్రేణి మాయితచుచు వెలిగి హయస్థామశాలాగతుం డై. 175
- ఁ. కొన్నిటిపాదముల్ నలుకుఁ న గొన్నిటిమోరలు చెక్కు లీలమైఁ
గొన్నిటికంఠముల్ దునుముఁ గొన్నిటిపీఠపులు వ్రచ్చు నుబ్బునం
గొన్నిటిసర్వగాత్రములు న కూరవిచేష్టితవిభ్రమంబు దోఁ
పన్నుఱుమాడుఁ బ్రాధబలభాసితభూరిభజావిహారుఁ డై. 176
- వ. ఇబ్బంగిఁ బీనుంగుపెంట లైనపాంచాలురవిడిదల వెడలి విజయోద్ధాముం డగు
నశ్వత్థామ చల్లడముడట్టిమొదలయినపరికరంబులు పాటించియున్నగనపలోఁగిళ్ళ
కుం జని తొలుత దొరలందునుముచుఁబరిజనమాతంగతురంగమండలంబుల ముట్టి
విదళనవిఘ్నదంబులు సలుపుచు నొక్కొక్కయెడ మార్పురు మేల్కని పన్ని మా
క్కొనిన మారి మసంగినట్లు మృత్యుదేవత దెరలినచాడువన జముండు నలికేఁగిన
కరణిఁగనున్నగొట్టి కాలకాలంబెనంగినపీనుంగులను గనకరత్నవలయంబులఁజెలు
వందు శత్రువునుదునిసిపడినకరికరంబులతో సరసమాదుచెలువనంజలంబునొందు
చరణంబులను నావులించులలను వేదండదండఖండంబులను ఘోటకముఖలేశం

- బులను రథావయవశకలంబులనుమడువులు గట్టునెత్తురులను గుప్పలు గొనుకండ
లను బెనంగొను ప్రేవులను బెనుతిట్ట లగునెమ్మలను మూర్తిమంతంబు లయినట్టి
యద్భుతంబునకు భయానకంబునకు బీభత్సంబునకు నన్నెల నెల వగునట్లుగాఁ
జేయుచుఁ జెలంగిచెలంగి మలంగి మలంగి తనకరవాలలీలల భూతవేతాళంబులకుఁ
వ్రీతిఁ బెనుపఁ జతురంగంబులం బాతినను బీటువోయినను డెరలినను గలంగినను
దొలంగినను దఱిమినను నఱిమినను గిట్టినను ముట్టినను దాను వానిం బొదివిపొలి
యించుచు బలువిడియునుబుచ్చునెరవును బరుసఁదనంబు నొక్కచందంబునఁ జెల్ల
నం దొక్కటిన్నైనను దక్కనీక యంతకంతకు నెక్కు డగుకోపంబుననాటోపంబు
దీపింపవాదరఁ జక్కినయెముకతునుకలు గోటదాడల కైవడిగలిగిరుధిరాను లేపనం
బున నాభీలం బగునసిపట్టిక ఘోరాకార మైనరాక్షసి పగతుర గీటడంగించుటకుఁ
దనకుం దోడు వచ్చిన తెఱంగున మెఱయ జేద్దెన్నెన్యసన్నివేశంబు లోనుగాఁగల
పలుచోట్లఁగమలాకరంబుసొచ్చినఘనలూలాయంబు రేఖయుఁ గేలివనంబుఁదఱిసిన
మత్తశుండాలంబుబోల్కియును గాంతారంబుదరికొనుదావపావకువిధంబునుదోఁప
విహరించుచు వలయుతఱి రథం బెక్కుచుఁ బాదచారి యై విక్రమించుచు నెరవు
దొరకొనినయప్పుడు డిగ్గుచు నగ్గలికమై బెరయఁ బెనంగి పగతురర క్తంబున సిక్తం
బైనశరీరంబు దారుణ ప్రకారంబున నుల్లసిల్లఁ దన్ను సకలజనులు దానవుం
డని తలంపఁ బెంపారుభీషణోద్ధతిఁ బ్రవర్తిల్లుపరాక్రమకీడ నతిశయిల్లి రాజ
మందిరంబు సార సప్సవించుచుఁ దద్వారంబున కభిముఖం బై యరిగనట్టియెడ.
- సీ. కలయంగ వీడు మేల్కొని యమ్మహావీరుఁ, టొక్కఁడ మెలఁగుటయునువతండు
దొలుత ధృవ్విద్యుమునుఁ ద్రుంచి తద్బంధుసం,తరి గీటడఁచి యాధృదంతితురగ
చయముల నెల్లను సమయంగఁ జూచుచు, రాకయుఁ గర్ణపరంపరావ
గతమున సన్నాహాగ్రాధ మై యెక్క డెక్కడ యని కడఁగి శిఖండి ద్రావ
- తే. దేయులును దానుఁ బన్నియుడృష్టృతకౌర్య
మానతుంగ ప్రభ దక్రమాత్మ్యతతుఁఁ
దోడ బలువిడిఁ దఱుమంగఁ ద్రోణతనయు
ముట్టి శస్త్రాస్త్రచయములఁ ముంచుటయును. 178
- వ. వారల నేర్పడ నాలోకించి. 179
- ఉ. అగ్గురునందనుండు హరిణావలిఁ గాంచి కుభృత్తటంబు వే
డిగ్గు మృగేంద్రువాడునుఁ గడిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లగా
డిగ్గి రథంబు చోద్యవువడిం గలయూ బెరసె గరంబులం
దగ్గల మైనభేటకము సదృశభద్రముఁ దేజరిల్లఁగన్. 180

- మహాస్థగ్ర. చతురంగచ్ఛేదకేళీసరభసకలనాశ్చర్యభారేయనానా
గతులం ద న్నెల్లవారుం గడిదియసుర నాఁ గా నతిక్రూరచేష్టో
ద్ధతి యొప్పం జొచ్చి పైన్యాస్త్రముల నతనియ్యత్త్రంబులంద్రుంచి వీకం
బ్రతివింధ్యం గిట్టి రెం డై పడఁగఁ దునిమెఁ దదాభాసమానాంగయప్పిన్. 181
- వ. ఇవ్విధంబున ధర్మతనయనందనుని నడుము దగ నడిచి యార్చి పేర్చిన. 182
- మహాస్థగ్ర. అతిశోకక్రోధవేగవ్యధితహృదయుఁ డై యశ్వసాదిత్వవీరో
ద్ధతిఁ బ్రాశస్త్యుర్ని సెల్వొందఁగ సభశముఁ దద్రాత్రముం జొన్న బూచె
స్ఫులితసోముం డల్లఁ బట్టె న్దురుసుతుఁ డదియుఁ న్నీక్కుఁ చెన్నార నల్ల
స్థితఖడ్గం డైనఁ జేయు న్నిరముఁ దురగము న్నేల్లిడిం ద్రుంచివైచెన్.
- వ. ఇవ్విధంబునఁ జిత్రవధంబునకు గోచరుం డైనకచకాంతకతనయుం గనుంగొని.
మహాస్థగ్ర. నినుఁ గూడఁ వీడె వచ్చెఁ న్నవుఁ డనుచుశత్రానికుఁ డాభీలచక్రం
బున నశ్వతామవత్సంబునను రుధిరముం గ బొంగఁగాఁ జేయ నప్ప
టున నీడంబోక బల్వేటన నిలఁబడ నాటోపముం బాపి యంతం
దనివో కాదుర్జయుం డాతనిశిరిమును దద్రాత్రముం బాపి లీలన్. 185
- వ. అట్లు నకులసూనుండు సమసిన. 186
- మహాస్థగ్ర. శ్రుతసేనుం డట్లు కోపస్ఫురదరుణమరీచులే దలిర్పంగఁ జఱు
ర్ద్వితయంబుం గెంపునం బొందినచెలువము సంధిప్రహారంబుగా బె
ట్టతనిం జంచద్గడఁ వ్రేయఁగ నుజక తదాస్యచ్చిదాస్సారకేళీ
చతురుం డై యక్కుమారుఁ న్ జముకడ కనిచెం న్ జంఢదోర్దర్ప మొప్పన్.
- వ. ఇట్లెఱంగున విక్రమతాననుం డై పడి మృతుం డై నసహదేవమృతుం జూచి రోషం
బునం బేర్చి. 188
- మహాస్థగ్ర. వితతజ్ఞానాద మాశాఃవితతి నినిచి దోర్నిర్వృత మేపార బాణ
ప్రతతిం ద న్ముంప వీకం గ బలక జడియుమఁ న్ బల్విడిం బేర్చి చంచ
ద్గతిఁ గీడం దంతి హేలాదళనరతమృగేంద్రోస్ఫురన్మూర్తి దోషఁ
శ్రుతకీర్తిం గిట్టి కంఠశ్రుతునవిలసనారూఢి నవ్విప్రుఁ డొప్పెన్. 189
- వ. ఇట్లు ద్రావదీతనయంపకంబు పంచత్వంబు నొందినఁ గ్రోధాతి రేకంబునఁ బ్రభ
ద్రకులును శాంతనవాంతకుండును ధృష్టమృత్మాంతకుఁ జట్టిముట్టి. 190
- చ. శరములఁ దోమరంబులను న్ జక్రములన్ వెనఁ గప్పి బెట్టు ము
ద్గరకరవాలుకుంతముఖదారుఁ హేతుల నొంప నాతఁ డు
ద్దురగతులం బ్రభద్రకులఁ ద్రుంచుచుఁ గేళి యొరవఁగా శిఖం
డిరుచిరమార్గణంబు భుక్కుటిన్గలి నొంచె సముచ్చోన్నతిన్. 191

అశ్వతామ కించి బాధి నంకట.

- క. గురుసుతుడు కోధమయ మగు, బరవసమున నప్పు డాద్రు పదనందనుమే
నిరువతీయ గాఁగ నేసెను, ¹శిరము నుదగ్రతఁ గృపాణశిక్ష మెఱయఁగన్.
- వ. ఇవ్విధంబున దొరలు దగినను బాంచాలప్రభ స్రవకమత్సృసైన్యశేషంబులు వోక
పెనంగిన నతండు మాతంగవితానవిదళనం బప్పుడు సలిసినకంఠీరవంబు తనమీఁద
హరిణకులంబు గవిసిన నెట్టి దగు నట్టివాఁ డగుచుఁ బేర్చి యార్చె నత్తెఱంగుతు
ములంబునఁ బొడగానమిఁ బొందునందనులు కృష్ణసాత్యకులును నాశిశిరమున
లేకయునిక యెఱింగె నప్పుడు గనుంగొనుజనంబులకు నితం డశ్వత్థామ యనుబుద్ధి
వొడమె నది యెట్లనినఁ గురుపాండవులు భండనంబుఁ జేయఁ దొడంగిన యది
మొదలుగా రాత్రి లచ్చటిజనులు నీలతనువును రక్షాస్థనయనయు రక్షాంబర
ధరయు రక్షమాల్యానులేపనయు నగులేమ యొక్కతి తమవీటివారు నిద్రవోవు
చుండఁ దలలు వీడమేనులు వికృతంబులై వ్రేలం బాశంబులఁ గరితురగసహితం
బుగా బంధించి ఘోరనరంభంబునం దచ్చి తెచ్చి యశ్వత్థామయగ్రభాగం
బునం బెట్ట నుగ్రభావంబున నతండు దునుముచు నార్చు చునికే గలలు గాంతు
రట్లగుటంజేసి నిద్రాసక్తులం జంపుటయు నవిధంబునార్చుచు నేర్పడ ననుసం
ధించి యక్కలలఫలంబు గా కేమి యని తలంచి చొచ్చి పోటునకు నయ్యరాతి
రాత్రిమై వచ్చుట నిశ్చయించి యశ్వత్థామఁగా నెఱింగి రవీరుండు మెఱుంగు
మెఱచినట్లు వివిధగతులఁ జరించినం జెండాడినం జూచియు నీడంబోక రణకీడ
సల్పిన నబ్బలుమగండు సముద్గండబాహుదండవిలాసం డై.

193

మహాస్థగర. తలలక్ హస్తముల్లం బాదములఁ దనువులం దత్ప్రదేశంబుఁ గప్పుం
దొలఁగించుక వానిఁ గ్రొన్నెత్తురు వఱపి హయస్తోమదంతిప్రతానం
బుల మేదోమాంసఖండంబుల దనుజమహాభోజనం బావహించు
²నృలఁగం బాటుం జెలంగు న్నలి నెనఁగు జయోన్మత్తుం డై మానవేంద్రా.

తే. అట్లు విహరించి హతశేషు లైనజనులు
పాఱఁ గనుగొని రథ మెక్కి పటురయమున
వారి వెనుకొని మెఱుంగువాఁలారుతూవు
గములు పరఁగించి యందఱు సమయం జూచి.

195

క. ఆ కలన నట్లు సేసి మహాకులజనతతులు గాఁగ నన్యస్థులుల్
భీకరరథగతుల నుదగ్రాకృతి యై మెఱసి యమ్ము లడరింపంగన్.

196

వ. ఇట్లెనఁగుటహాళకోలాహలంబున హయంబులు నిభంబులుఁ గట్లు ద్రెంచుకొని
కలయం బాఱఁ బాటుటయు గోడిగలకై దంతపాతకలహంబులం గెరలుగుండ
క్రందునను నొండొంటిమదగంధంబులు సహింపక మార్కొని పోరాడు

సామజంబులనమ్మర్థంబునను గాళ్ళు దునిసియుఁ జేతులు నలిసియు నురంబు లవిసి
యు వెన్నలు విడిగియుఁ బ్రక్కలు నొగిలియుఁ దలలు వగిలియుఁ జాఁపకట్టు
వడి చదిసియుఁ గ్రంథల నిజకటంపుఁజోట్ల మానవకోట్లు పీనుంగుతిట్టు లగు
చుండఁ బలకయు వాలునుం గొని యవ్వలుమగండు వేడుకం దేరు డిగ్గి యగ్గ
జంబులను ఘోటకంబులను బొదివి పాటవాటోపం బొప్ప విపాటనవినోదంబు
సలిపె నప్పుడు గొందఱు నెఱయ మేల్కననిభృమను భయంబునను బాదంబులు
గుదివడఁ బాటలేక నెల వెడలినయెలుంగుల న స్తవ్య స్తవ్యమాట లాడఁ గొంద
ఱు జనకసహోదరాదు లగుబంధువులఁ బేరువేరం బిలుచుచుం దిరిగి కనుదిరిగి
తమవారు గానివారలచెట్టులు వట్టుకొని చనఁ గొందఱు కైదువులు గొని కదిసి
నిదురకన్నులం బొదువుచెలులను జుట్టంబులను బగఱి యని సమయంపఁ గొంద
ఱెదురుగాఁ జనుదెంచినవా రిది యేమి యని యడుగ నశ్వత్థామ సొచ్చి పొడు
చుచున్నవాఁ డనిన వాసుదేవార్జునులు శిబిరంబున లేమి నస్పృహత్మున కిట్లు
సేయ వచ్చెం గాక వా రున్నఁ దన్నుఁ గాసి సేయరే యని పలుకఁ గొందఱు
బీభత్సుం డిట్టివరాక్రమంబు సేసినం జూచి మనంబున రోయ కుండునే యతం
డెన్నఁడేనియు వాహనవికలుఁ డైనవానిని జేత నాయుధంబులు లేనివానిని దల
వీడినవానిని వెఱచినవానిని వెఱగుపడినవానిని నిద్రించువానిని నొంచునే
యని యర్జును నగ్గింప నయ్యందఱు నగ్గురునందనుండు గురుతరం బయినకురు
రాజపరిభవంబు లప్పటప్పటికే దలంపఁ బెంపారుదారుణకూఠ్ఠిరత్వంబునఁ గోలు
మసంగి యించుకయరవాయి గొనక చెండియుం ద్రుంచియుం జించియుం దుంగ
మడుంగుఁ జొచ్చినమాతంగంబుపగిది బడలువడం జేసె! నాసమయంబున. 197

సీ. ఆ యోధవరుబారి క గగ్గంబు గాక ద,వ్వుల భీతే దలలచీరలును వీడఁ
బాదంబు లట దొట్టువడఁ బాటి కొందఱు, మానవాధీశులు క సైనికులును
విడిదలవాకిట క వెడలుచోఁ గృపకృత,వర్మలఁ గని వఱువట్లు వట్లు
పెదవులు దడుపుచుఁసదయతఁ గావరే,యనుచు మ్రొక్కఁగనమ్మఃహాత్ములపుడు
తే. రాక్షసావేశసంభృతక్రౌర్య లగుట,నధిప యాత్మీయమానుషహాని దలఁప
లేక వారలఁ బొదివి యుక్తేకభల్ల,దారితులఁ జేసి రందఱుఁ క దరతరంబ. 198

క. ధరణిజేత దప్ప నొఱగిన,కరిహయనరచయము లొఱలఁగఁగాఁ గరుణాము భూ
వర యొలసె శిబిరమునఁ దన, కరయఁగఁజేరుగడ లేమి క నది వృథయయ్యెన్.

వ. అట్టియెడ.

200

మహాస్థగర. దనుజవ్రాతంబు కాంతాత్రేతియును బ్రజలుం క దారు వానావిధోగ్గ
ధ్వను లాకాశావకీర్ణ త్రవమహిమఁ బొరయం క దంష్ట్రే లత్యంతభూర
త్వనిరూఢిం బొంద నార్చుం క దఱచుగ నగు నుత్తారసల్లాపముల్ సే
యు నలిం గ్రంధారఁ బైపై క మరవడి గవియుగ. క హువ్యకాశిభంగిక.

వ. ఇవిధంబున వివిధవికారాననంబులు బహుభంగకరపాదంబులు గలుగునవరి
మిత్రక్రవ్యాదులు గవిసి మేదోమాంసమస్తిష్క-మజ్జంబు లానుచుం జవి యైన
వానిఁ బుత్రమిత్రకళత్రాదుల కొసంగుచు నన్యకోటి బెరసినయెడఁ ద్రోద్రోపు
లాడి యవియుఁ గైకొనుచుం గీలాలవానంబున మత్తిల్లి నృత్యంబులుసేయుచు
మఱియు ననేక ప్రకారంబుల విహారంబు సలుపుచు నుల్లసిల్లిరి పదంపడి
యఱవీనుఁగు లొఱలుటయును దానవగణంబుకలకలంబును డిందువడియెనప్పుడు
జగంబులు గొని కాలినకాలాగ్నియుంబోలెఁ బాండవశిబిరంబు నిరవశేషంబుగా
సమయించి శమయించి చాపచార్యనందనుండు మేనెత్తుట జొత్తిల్లి మోహం
ధ్యంబుతోఁ గలసి యునికింజేసి సాంద్రతరరక్తసిక్తంబు లైనబాహుఖడ్గంబు
లేక ద్రవ్యంబుచందంబు నొంద మరలి తాను బ్రవేశించుతఱి నెట్లుండె నట్లు నిశ్చ
బ్దం బైనయవ్వడిదల వెడలుచుండఁ దలతెల వేగ నిట్లు ప్రతిన నెఱపి కృపకృత
గొల్లపాలికిం జనుదెంచి వారలతో నిట్లనియె.

202

... అవ్వతామ పాండవశిబిరంబు వెలి కృపకృతకృపఁ గూడినాట. ...

నీ. సకలపాంచాలురు ఓ సమసిరి పాంచాలి, కొడుకు లందఱు జముక్రడకుఁ జనిరి
చేదిమాత్యప్రభద్రాదిబలంబులు, నిరవశేషంబుగా ఓ నేలఁ గలిసె
మాటలు పెక్కల ఓ మానిసి గుఱుమే, నుం గనుపే రెల్లఁ ఓ ద్రుంగఁ బాండు
భూవరనందను ఓ లేపురుఁ గృష్ణుఁడు, సాత్యకియును నెందుఁ ఓ జనికొ కాని
తే. తండ్రియును నేలినాతఁడుఁడై న్యపడిన, దాని కరులపై వచ్చియీశానువరము
గాంచిమీరలుపెనుఁబ్రాపుఁగాఁగ పీడు, దఱియుటకునెంత దగునంతఁజఱుఁపగంటి.

వ. అని చెప్పిన వినుచు మున్ను రాక్షసావేశంబునం జేసి సీచపరాక్రమంబు లాచ
రించి తదనంతరంబ తెలిసి యారథికవరులు వగం బొగులుచున్నవారు గావున
నగ్గురునందను నగ్గింపం దలంపక యూరకుండి తమమనోవికృతి యతం డెఱుం
గక మున్న తలలు వంచుకొని తగ్గుతెఱంగునఁ బొగడిన నతండు.

204

తే. పాండుతనయులు నాచేతఁబట్టువడుట, తెగుటగలిగిననుఁగొంతఁపొగడదగును
జలముమైరి త్రవాం ద్రను ఓ జంపు టరయ, మీరుగొనియాడునంతటిపారుషంబి.

వ. అనిన విని వారలు ధృష్టద్యుమ్న ప్రముఖపాంచాలురను బ్రతివింధ్యాదిద్రావిడ
యులను బేరుకొని వారివారిబలంబులను మాత్యానీక ప్రభృతినై న్యంబులను
నొక్కరూపేనియుఁ ద్రిక్కరుండ నొక్కరుండవ రెండుజాములలో నేలంగలిపితి
కరం బచ్చెరువు గాదె యన యతనిం గొలిలించుకొని రనుటయు సంజయునకు
ధృతరాష్ట్రుం డిట్లనియె.

206

క. కురుపతికి జయము గోరెడు, గురుపుత్రుఁడు మున్న యేలొక్కో యిటు తఱికిం
జొరక యెడమడిసినను మఱి, వెరవుం జేవయును జూప ఓ వేడుకవడియెన.

- వ. అనిన యమ్మహిపతి కతంఁడి ట్లనియె. 208
- ఉ. పాండునృపాలనందనుల ధాన్యబలంబున కోడి యాతఁడు
ద్వండతఁ గుండి యుండి వసుధావరునూరులు నుగ్గు సేసి భీ
ముండు దదుత్తమాంగము సముద్ధతిఁ దన్నిన దాన శోకముం
జండతర ప్రకోపము ననహ్యపువేదన సేయ నత్తఱిన్. 209
- ఆ. గురునిచాపుతెఱఁగు క్రొత్తయై మనమున, నావహిల్లుటయు మహాగ్రహమున
బాస యిచ్చి రాజ్యపనుపును బడసి యుదగ్రవృత్తి నరిగి యట్లు సేసె. 210
- ఉ. రా వెనఁ బోవునట్లు బల్గదర్శనమగుట పాండుపుత్రుల
చోపసేయింపకున్కి దనశూచినికార్య మతం దొనర్చి దే
వావలి కైన నత్తెఱఁగునాక్రమలీలలు సెల్ల నేర్చు నే
భావర వార లున్న విధిపోకలఁ బోవుట గాక యంతయున్. 211
- వ. అని చెప్పి విను మట్లు కృపకృతవర్మలచేత సంభావితం జై కుంభసంభ. 212
పుండు వారలతో మనమిఁక మనుజులకడకుఁ దక్షయక పోవలయుఁ బుణ్యం
మనము వోవునంతకుం బ్రాణంబులు గలిగి యుండనేని నిత్యేఱం గెఱింగింత మను
టయు వార లట్ల కాక యని యచ్చోటు గదలి యమ్మృత్యువును భూవల్లభసల్లాప
కుతూహలంబున రయంబునం జనుదంచి.
- ... ఆశ్వాసాంతమున ...
- త. రక్షసంసిక్త మైనధర్మరాతలమున, నార్జున బోరులుచు నూర్పు లంగదంద సంద
డింపజేవంబువెడలనంకింపఁ జేప్త, లోయ్యనోయ్యన యడఁగంగనున్నయధిపు.
మహాస్థగర. కని శోకం బాత్మలం దగ్గలముగ రథముల్ గ్రక్కునన్ దిగ్విభూతి
ధనువుల్ వో వైచి బాహుధ్రువము వొడువునఁ క్రింబులన్ విప్రలాపం
బును దైన్యం బావహిల్లం బోరులుచు బారి నాభూవిభు శాంతదృష్టి
గనుఁగొంచుం జేరి కే లంగముపయి నిడూచుం గాఁగిటం జేర్చికొంచున్. 214
- చ. పురపురఁ బొక్కి యాన్యపతిశ్రవుంగవుచుట్టును నుండి యక్కటా
ధరణి సమస్తము భవదుఃఖారమహాజ్ఞకు లోను సేసి యు
పురుసున నీవు దీనతకు భాజన మైతి విధాత కెందు దు
ష్కర మగుకార్యముం గలదె కౌరవనాయక మ మ్మొఱుంగుదే. 215
- క. అన నప్యలుకులు వెడవెడ, విని యావిభుఁ డల్లఁ గన్ను క విచ్చిన వదనం
బునఁ జూడ్చి నిలిపి కలతజ్వలనయుం డి ట్లనియె గడ్గదగళుం డగుచున్. 216
- ఈ. అమితబీలంబు దర్పమును నదృశ్యధీరతయు గదాపరి
శ్రమముఁ బొగడ్డ కెక్కునినుఁ జక్క నెదుర్చుట గాక పోర రం
ద్రము గని యొక్కఁ దుద్ధతి గడం దెగటార్చుట గల్గెనట్టె యిం

- క మగల కట్టివారలకుఁ ॥ గల్గ దపాయము దైవ మల్లినన్. 217
- చ. దురమునఁ జెంపుఁ జేవయును ॥ దుర్గమలీల నెలుంగుచుండ ను
స్థిరత శమంతపంచకవిశిష్టతలంబునఁ బోరి సద్గతి
బొరసెడు నీకు నై వగపు ॥ పుట్టదు బంధులు రాజు దేవులుం
దిరియుదు రింక వారి దగుదీనత కోర్వక యుమ్మలించెదన్. 218
- ఉ. సీరి యనారతంబుఁ దనశిష్యులలోపల నెల్ల నిన్ను దు
ర్వారపరాక్రమాఘ్యుఁ డని ॥ వర్ణన సేయుట గేలి చేసి యా
మారుతిఁ జయం బొసఁగె ॥ మాలవిధాత్యుఁడు వానిగెల్పుకో
లేరికి సమ్మతం బగునె ॥ యిట్టిది దీనను జెంపు గల్గునె. 219
- చ. కురువర నీమగంటిమియుఁ ॥ గోల్లలయుక్ బలముం జలంబు దు
స్సరగతిఁ బేర్చి భీమునకుఁ జావక పోవఁగ రానియట్టిదై
నర్పు బెడరించి కేశవుమనంబు గలంచి యధర్మవృత్తికిం
జొరుఁ డని పంచె దీని దివిజులొ గని రిం కట వేయు నేటిన్. 220
- ఉ. ధర్మము మాని యూరులు గగ్గదం బొడి సేసినయంతఁ బోక దు
మ్మర్కుఁడు వాయుజుం డెడమకాల శిరం బటు దన్నెఁ జూచి యా
ధర్మనుతుండు తాస్తిఁ దగ ॥ దానికిఁ జేయఁడ యాతఁ డెట్లు నం
తర్మదదుష్టఁ డీగెలుపు ॥ దైన్యము సేయదె కీర్తి మాయదే. 221
- క. కౌరవనాయక నీదుగ, దారణగౌరవము సకలధర్మజనచే
తోరంజన మై నిర్మల, సారయశోధనము నీకు ॥ సంపాదించెన్. 222
- వ. అని పలికి తనమానుషంబు తెఱం గూహించి. 223
- చ. కుడువఁగఁ గట్ట బంధులకుఁ ॥ గోటివిధంబులఁ బెట్ట జన్నము
ల్పదుప ననేకధర్మవిధులం బొగ డొందఁగఁ జాలునట్టియె
క్కుడుసిరి మచ్చి పేర్చి నొకకొండగ మన్నిననీవు సావగా
నొడ లిటు లోమితిం గురుకులోత్తమ యే నొకసేవకుండనే. 224
- వ. అని తన్నుఁ దాన నిందించుకొనుచు మఱియు. 225
- ఉ. న్యాయము దప్పకుండఁగ రణం బొనరించి దివంబు గైకొనం
బొయెద వందు రాఁ దగినపుణ్యము సేయుట లేదు గాని మా
చేయు మనంబునుం దనియఁ ॥ జెండఁగఁబడ్డవిరోధివర్గము
నీయెడ కం పొనర్పఁగ గగ్గింపఁగ భాగ్యము గల్గె భువరా. 226
- జ. పుణ్యలోకమునకుఁ ॥ బోయినయవ్వుడు, ద్రోగుఁ గాంచి నీకు ॥ దోహి డైవ
జనవినిద్యచరితుఁ ॥ జంపె ధృష్టద్యుమ్ను, ననఘనీతనూజుడనుము తోలుత.
- క. అని నామాటుగా నమస్కరించి కొఁగిలించికొనుము మఱియు వలయునల్లాపం

బులు సేయుము బాహిక్ సోమద త్తభూరిశ్రవస్సైంధవ ప్రముఖభవదీయబాంధవ
జనంబులతో నాచేసినకుశల ప్రశ్నంబుగా సంభాషింపు మది యట్లుండె రేయింటి
తెఱం గెఱింగించెద.

228

సీ. అమృతంబునింపు కర్ణములకు నొసఁగెడు, మాట లాకర్ణింపు క మనుజనాథ
శాస్త్రవశిబిరంబు క సౌష్టికవేశఁ బ్రవేశించి సీచుఁ గిల్చిషమయాత్ముఁ
దొలుత ధృష్టద్యుమ్నుఁ క దుంచితిఁ బశుమర, ఇంబుగాఁ దదనంతరంబ కవిసి
వానిబంధుల నెల్ల క వరుస గీటఁడఁగించి, ద్రాపదీసుతుల నంధదఱును బొదివి

తే. మిడుకమిడుకంగఁజంపియఁపృథ్విమిదెల్లఁ, దునియ పెంటగఁగరివాజ్ఞమనుజతతుల
నెల్ల నఱికిఁ బొందవుశ్రేష్ఠరును ము, రారీయను సాత్యకేయను నాకబారిబడరు.

వ. అని చెప్పి.

230

ఉ. ఏ మటు పోక శౌరి మది క నేర్పడ ముఁ గని డాఁగురించెనో
యేమిటి కెందుఁ బోయిగొ నకరేంద్ర యెఱుంగను ధర్మపూష్యసం
గ్రామవిధంబులం జయము క గల్గియు వారికి దక్క దయ్యె వా
రేము రేమి మాకెలస క మెక్క నెఱుంగుము మమ్ము మువ్వరన్.

231

వ. అని కలిసికొని పలిక కృపకృతవర్మలవలనుం జూపి.

232

క. వీరిపెనుఁబ్రాపు వడసినఁ, గౌరవకులనాథ యేన క కాదరయంగాఁ
జీరికఁ బోవనివారును, వైరులఁ సమయంగఁ జేయ క వలతుల కారే.

233

వ. అనిన నమ్మాటలు మనఃప్రియంబులైనాలుకకు లావిచ్చిన నాభూవరుం డమ్మహీ
సురవరున కట్లనియె.

234

క. నీవును నీయోధవగులు, నావైరులఁ బఱిచినంత క యాచార్యుండుఁ
దేవ వ్రతుండుఁ బఱిచిరె, భావింపఁగ దుష్కరంపుఁబని యిది యనఘా.

235

అ. కర్ణమనము పెద్దగాఁ గొనియాడుదు, మతనికంటె శల్కుఁ క డధికుఁ డందు
రతఁడు నతఁడు నిట్టియా క్రమంబున నాకుఁ, బ్రియముసేయఁజాలిరే మహాత్మ.

వ. అని యమ్మువ్వర మొగంబులు గలయంగనుంగొని మీరు కృతకృత్యులరుసుఖుల
రై యుండుఁడు పునర్దర్శనంబు త్రిదివంబున నయ్యెడుఁగాక వగలు మాని పొం
డని పల్కి ప్లాణంబులు విడిచిన వార లవ్వసుమతీపతిఁ గౌఁగిలించుకొని వలగొని
వచ్చి మరలి మాచుచు నరదంబు లెక్కి యరిగి రంత నుదయగిరిశిఖరంబు
నకు ఖరకరుండు వచ్చె నేను నిత్యైఱంగు నీకెఱింగింప వచ్చితి నాహవ ప్రకారం
బంతయునీకు వినిపించుటకు నాడు మునీశ్వరుండు నన్నుఁ బనిచి యెసంగిన
దివ్యదర్శనత్వంబు నీకాడుకుతోడిది యయ్యె నని యిట్లుసంజయ్యుండు ధృతరా
ష్ట్రునకు నశ్వత్థామాది రధికత్రయవ్యాసార కథనపూర్వకంబుగా దుర్యోధను
లోకాంతరగమనంబు సెప్పె ధనిన విని యటమీఁదఁ బొందునందను లెవ్వ
ధంబునం బ్రవర్తించి రని యడుగుటయు.

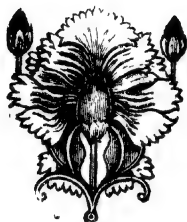
237

మహాస్థగర. పరమజ్ఞేయస్వభావా భవభయహరణఃప్రౌఢనామానుభావా
కరభేలచ్చక్రశూలా భ కలుషహృదయసాంగత్యవైముఖ్యశీలా
కరుణాయతాంతరంగా భ కమలభవమనఃకంజసంవాసభృంగా
దురితధ్వాంతప్రదీపాతులనిరసనసంస్తుత్యనిర్భాసరూపా. 238

క. పరిణామగమ్య నిగమా, 'పరసిష్ఠాసంపదచలభావనరమ్యా
నిరుపమసౌందర్య తపశ్చరణనిరతహృదయకమలసముదితసూర్యా. 239

మాలిని. 'చరణయుగళకాంతిస్సార్వలీలానిరూఢా
దరసుఖమయయుక్తా భర్తశీలానురక్తా
సురసముదయరత్నో నువ్రతాసంగ హేలా
కరమహిమకటాక్షో గాఢసర్వానుపేక్షో. 240

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రి కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి
తిక్తనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున సౌప్తికపర్వంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము. 241

1. క. పరినిష్ఠా...భావః; చ. పరిపాకమసంపదలసభావన.

2. గ. స్మరణశమితప్రాపా • స్మరణరీలామరూపా
దరసుఖమయభక్తా • భక్తిశీలానురక్తా
సురసముదయరత్నో • నువ్రతాసాంగహేలా
కరసఖభకటాక్షో • భావనిర్భాసరూపా.

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

సౌఖ్యకపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

శాశ్వతత్వకరణక

లాశాలిదయాదినిర్మలజ్ఞానమయా

నాశోత్పత్తిరహిత 1 శు

ద్ధాశయసంభజనమహిత ౧ హరిహరనాథా.

1

వ. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు సూర్యోదయంబైనయా
సమయంబున సమీరనందనాదిసోదరులును శౌరిసాత్యకులుం బరివేష్టింప నున్న
ధర్మతనయుపాలికిఁ బఱుతెంచి ధృష్టద్యుమ్నునిసారథి సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు
సేసి కరకమలంబులు మొగిడ్చి.

2

సీ. నరవర మనవీడునడిరేయి కృతవర్మయును గృపాచార్యుండుఁడనకుదోడు
గా వచ్చి జనులు నిద్రావివశాత్ములై, యుండ నశ్వత్థామ ౧ యొక్కఁడు సొచ్చి
తొలుత ధృష్టద్యుమ్నుఁ ౧ ద్రుంచి తఱోదర, తనయాదిపాంచాలతతుల ముట్టి
యన్యాయవిధిని నిండ్రిద్యం బైనవిక్రమ, లీలాతిశయమున ౧ నేలఁ గలసి

ఆ. చేదిబలము నెల్లఁ ౧ జెండి మాత్స్యప్రభద్రకులు మేలుకొంచి ౧ ద్రాపదేయు
లను శిఖండిఁ గూర్చికొని తన్నుఁ దాకిన, బెట్టుచంపె నంతవట్టువారి.

3

వ. మఱియును.

4

స్కగ్ధ. వీ డెల్లం దల్ల డిల్ల ౧ వివిధగతులమై ౧ విక్రమోల్లాస మొందం
గ్రీడాకల్పంబుగా నాకృతిఁ గని ప్రజ శంకించి దైత్యుం డనం జెం
డాడఁ శీర్షవ్రజంబు ౧ హరులగముల వేఁటాడేనుంగులం దు
న్మాడొ గొఱేయపేలాభ్యసనలసితబాహర్గళాభీషణం దై.

5

తే. అడవి దరమిడి నఱుకంగ ౧ నందుఁ గలవి
మాంగమంబులు గలగొన ౧ నఱుచు తెఱఁగు

దోచె నాతఁడు యోధులఁ గ నునుమఁ గలఁగి

యన్యజనము లాక్రందించుకొనఁబ్బ డధిప.

6

క. అఱచినఁ బఱచిన వేగిలు, గఱచిన నతఁ డించుకయును క గరుణింపక యం

దఱ నుఱుముసేసె గుంపుల, కఱికి యఱికి ఖడ్గదారుణోల్లసనములన్.

7

వ. ఆ సమయంబున.

8

మహాస్థగర. కృపుఁడు హర్షికుఁడున్ వాక్కిటనిలిచి యాక్షి ప్తయోధ వజంబున్

నృపులున్ వే నిర్గమింప క నివిధశరముల క్షేపింపిం గూల్చుచున్ ఘో

రపుసంరంధంబు దుర్వాశరముగఁ గెరలి కౌగ్రదంబు రూపంబు దాల్పం

గుపితక్రవ్యాదులో నాఁ క గుచరితనిరతిం క గ్రూరతాధుర్యు లైనన్.

9

వ. తత్ప్రదేశంబు నవ్వీటిలోనుంబోలఁ బీనుంగుపెంట యయ్యె నట్లు శిబిరంబునం

గలకరితురగనరనికరంబులు నిశ్చేవత్వంబునొందెనాయుశ్చేషంబుకతంబునంగృత

వర్మచేతం బట్టువడి యతండు మందల విడువ నిట వచ్చితి నని చెప్పినంబాండ

వాగ్జుండు.

10

తే. శోకవేగసంతపుఁ డైక సాలసి వ్రాల, సంభ్రమమ్మునఁ బట్టిరి క సాత్యకియును

గవలు భీమసేనుండునుగరతలముల, నుమ్ములికము నెమ్మనములఁగ్రమ్ముచేర.

11

వ. కొండొక సేపునకు మూర్ఖ దేటి యన్నరపాలుం డెలుంగు రాలపడని ట్లనియె.

12

— ధర్మరక్షణ కై వత్తురి లక్ష్మణుడే కవుల వి శంకించటంబు —

సీ. ఎట్టివారల కై నక నెఱుంగంగ నగునె కా, ర్యంబులగతు లుపాయంబు బలుపు

వెలయంగ నట్లు శక్త్రుల బంధుమి త్త్రపు, త్రామాత్యయుతముగనాహవమున

నందఱ నేఁ దెగఁబార్చినవాడ నై, విజయంబు నేకీని క విభవ మెసంగ

నిట యేగుదెంచితి క నలుబంధుమి త్త్రపు, త్రామాత్యయుతముగ క నన్మదీయ

తే. బలము నెల్లను ముట్టి శక్త్రులు నితాంతఃఘోరముగఁ దెగఁబార్చిరి కుత్సితంపు

విధము వాటిలై నస్థిరవిజయమునఁ బ, రాజయమ యాడు నింక ధర్మరాజనంబు.

13

స్థగర. బాణజ్వాలానితాంత్ర ప్రసరణముల సంభద్రీషత్సం ద్రసైన్య

శ్రీకాంతారముల్ మాన్గి తములు గఁ బట్టుకొడమైఁ దేజరిల్లె

ద్రోణాచార్యాగ్నివేడిం క దొడరక మెఱసెన్ క దోర్విలాసంబు వైరుల్

ప్రాణంబుల్ నాచికోల్ దగ్గపుడు తుది విధి యభిబృలరం దెల్లవైచెన్.

14

మహాస్థగర. శరదంష్ట్రభీషణం బై క చటులరిపుమ్మగన్వైరవిధ్వంసలీలా

స్ఫురణా శోభిల్లురాక్షాసుతుఁ డనువులి విన్మూర్ఛింబున్ సహింపన్

వెరవుఁదర్పంబుఁ గల్గెన్ క వికలరిపులచే క పీడిబోయెం గుమారో

త్తర మిం కే మందు నాపకత్పరికలన వ్రమాదంబునం గాకయున్నె.

15

స్థగర. కాతాత్రస్ఫారపీఠీసముదయరథసాశ్వర్యసంపాది హేలా

స్థితం బై క్రమ్ముదేరన్ శ బెదరక కలఁచెన్ శ భీష్మవారాశిఁ దుచ్చా
రాతివ్యాపారదుర్వారతఁ డెగియెఁ గుమార వ్రజం బక్కటా ని
ద్రాతంద్రావ్యాప్తి నక్రూరతఁ బొలసి భుజాప్రేక్షి వ మ్ముయ్యెఁ జూపిన్.

16

ఆ. అధిక బలముగల్గి శ యవనీపతులు గొండ, అతివిహీనరిపులయాక్రమమున
మడిసి రకట జలధివేడలి సన్నఁపుంగయ్య, మునిగి రూపడంగుజనులమాడ్కి.

చ. జనకుఁడు లేమికిం గడు శ విపాదము నొందెడికృష్ణ యిమ్మొయిం
దనయులు భ్రాతలుం దెగుట శ దా విని మూర్ఖ మునుంగు నెమ్మనం
బును నవశంపుమేను నయి శ భూసలిఁ ద్రశ్యకయున్నె లేతెనే
నిని బటుశోకవేగమున శ నిర్భరవేదనఁ జెంద కుండునే.

18

క. ము నిట్టితెఱఁగుశోకం, బెన్నఁడు దా ననుభవించి శ యెఱుంగ దకట నే
డన్నెలతె యలఁతఁజ్జెలన, నెన్నియవస్థలకు వచ్చి శ యెల్లయ్యెడినో.

19

వ. అని వగలం బొగిలి పాంచాలి రావింపం దలంచి తనపనువున నవ్వెలంది ద్రుపద
విరాటులు చచ్చినమఱునాఁడు తదీయపత్నులకు శోకాపనోదంబునెయుటకై సుభ
ద్రయు ను త్తరయును దో నరుగ విడిదలనుండి విరాటుపురంబున కరిగి ద్రుపదుం
డును గొడుకులు నవ్వీటికి వచ్చునాఁడు దోడన వచ్చి కోడండ్లును దానును నంద
యున్న యాద్రుపదుపత్నిం గాంచి పదంపడి సుభద్ర యర్జునుననుమతి వడసి
ద్వారవతికిం బోవ నమ్మత్స్యపురంబున నునికింజేసి యన్నరనాథుండు నకులం గ
నుంగొని యతిత్సరితగమనంబునకుం దగురథంబునం జటులంబు లై నరధ్యంబులం
బూన్చికొని యుపప్లావ్యంబునకుం జని ద్రుపదనందనను దక్కునుమనఁజెసంగలుగు
నంగనలను ద్రుపదమత్స్యపతిపత్నంబుభామలనుచోడ్చొని యవ్వీడిదలకుం జను
దెమ్మని చెప్పి యేము నయ్యెడకుం జనుచుంచెద మనుటయు నతండు తదుక్తప్ర
కారంబునం జనియె నజ్జనవల్లభుండు తక్కటితమ్ములును దామోదరసాత్యకులును
నడలుచుఁ దన్నుం బొదివికొని చనఁ శారవశిబిరంబునం గలజనంబులు గొల్చి
పోవ నేడ్చుచు నిజశిబిరంబునకుం బోయి తత్ప్రదేశంబున.

20

మహాస్రగధ. స్ఫురదశ్వత్థామచంచరద్భుజలసదసివిశ్వాస్థుర్జితకూరధారా
పరికృతావ్యక్తగాత్రప్రకరుల సఖుల శ బంధులం బుత్త్రులం దాఁ
గరుణం బుష్పాంగ నార్తిం శ గనుఁగొని వికలాంగత్వముం బొంది మూర్ఖా
పరతంత్రుం డై ధరిత్రిం శ బడినఁ బడిరి తద్రాత్రులుం గేశవుండున్.

21

వ. ఇట్లు ఘడి సాత్యకిప్రయత్నంబున నందఱుం దెలిసిరి ధర్మనందనుండు వెడవెడ
దెలిసియు మగుడ నిగుడునడలున మనంబు మునుంగ వెగఁదొందీ నందనులను
వులమీఁద వదనంబు బాష్పంబుధారాక్రాంతంబుగాఁ బ్రకటాక్రందనంబునెయు
చుఁ బలవించుచుండె కృష్ణార్జునులు సముచితభాషణంబుల బోధించిరి తక్కటి
వారును దగ్ధమాటల నుపచరించిరి కొండొక సేవునకు నవ్విభుండురొదనంబుదక్కి

తే. పుత్రులకు బాంధవులకును శ్రీ మిత్రతతికి

నగ్నికార్యంబు వొగులును శ్రీ నాచరించి

యొక్కచోట నాసీనుడై శ్రీ యండై ద్రుపద

తనయ వచ్చుట వార్షి నె శ్రీ మృగము దలర.

29

వ. అద్దేవియు నకులునిచేత నుపప్లావ్యంబున సుతసోదరమరణప్రకారంబువినుటంజేసి.

క. అలత గదిరి నో రెండగఁ, బలవించుచుఁ దోడుతోడ శ్రీ బాష్పజలం బ

గ్గల మై క్రమ్మఁగ సాలయుచుఁ, దెలియుచు నాతనికి నడలుగ్రదీపింపంగఁ.

35

వ. అరుగుదెంచి యంతంత నవనీకాంతుఁ గాంచి యధికశోకాక్రాంత యై యార్థిం

గూరి యాక్రందనంబుసేయ నమ్రాదీపుత్రుం డొయ్యన యయ్యంగన నరదంబు

డించె నుచితవాహనంబుల నెక్కి తోడన వచ్చినవనితాజనంబు లవతరణంబు

సేసి వనట వందురుచుఁ బరివేషించి రప్పు డావధూరత్నంబు.

26

క. పెనుమంచునఁ జెలు వేదిన, వనజంబునుబోలె నశ్రువారిపరీతా

ననము చెలువెడలఁ గొడుకులఁ, బనవుచుఁ జరణములు తొట్టువడ దీనగతిన్.

వ. కొన్నియడుగులు వచ్చి వసుధాతలంబున వ్రాలిన వేగంబ వాయునందనుం డా

ద్రుపదనందన గుచ్చి యెత్తి ధర్మసూనునమీపంబునకుఁ దెచ్చిన నమ్మగువ

మగుడ నిలం బడి యమ్మహిషతియాననం బాలోకించి యెలుంగు రాలుపడ

దైవమానుషంబులు సుసంగతంబు లై యుండుటయు నతనికి సామ్రాజ్యంబు

చొప్పుడుటయు నుగ్గడించి.

28

చ. కలిమికి నొప్పు గాఁగ బలఁగఁ బయి నీకడ నాతనూభవుల్

మెలఁగఁగఁ జూడఁ గానన యశ్రమేయభుజాబలశాలి విక్రమో

జ్ఞులుఁడు సుభద్ర పట్టియును శ్రీ వ మ్మయి పోయె ననూనభోగముల్

గలిగెనయేనియున్ మఱివఁగె వశమే మన కా కుమారులన్.

29

వ. అని యప్పు డశ్వత్థామోద్ధామరణకరణస్మరణంబు దనచిత్తం బుత్తలచెట్టఁ

గోపంబు దీపింప నాసీన యై.

80

క. భూరమణ గాఢనిద్రం, గూరినసమయమున ముట్టికొని నాసుతులం

గూరరఁ దగటార్చెను బా,పారంభుఁడు గురుతనూజఁ శ్రీ డక్ర మలీలన్.

31

క. అది యాఱనిపెనుఁజి వైచి, మదిఁ గాల్చు దొడంగె దీని శ్రీ మాన్వ నుపాయం

బు దలంప నొండు లే ద,య్యదయుని ముట్టుకొని నామ శ్రీ మడఁగుట చక్కన్.

క. వాయుసుతుఁ బనిచి నేఁ డటు, సేయింపక తక్కిలేని శ్రీ జెప్పెద విను మే

బ్రాయోపవేశమున నీ,కాయ ముపేక్షింతుఁ జమ్ము శ్రీ కారవనాథా.

33

వ. అనుటయు నమ్మనుజపతి యమ్మానిని కిట్లనియె. 34

క ఓటిపతితనయులు పోర, నృప్తిఁ బొందుట తగున కాదె నీసోదరులు
సుతులు నతిపుణ్యపురుషోచితసుగతులు గనిరి వగలఁ శ జేడ్పడ నేలా. 35

వ. మనస్విని వైననీ కువశమించుట గర్తవ్యంబు శోకంబు దక్కు మశ్వత్థామ
యొనర్చినపరాధవంబునఁ బుట్టినయలుక వాని సమయింపక పోదని చెప్పటయ
కాదు నాతఁలంపును నిట్ల వాఁ డడవిం గలసినవాఁడు గానోపు సమయించుట నీ
కెల్లెఱుంగ నగుఁ జెప్పు మనిన నప్పొలఁతి యప్పాపాత్మునకు సహజం బైనశిరో
ముణి గలదు దానిం దెచ్చి యిచ్చినం జూచి జీవంబుతో నుండెదనని తలంచితీ నని
పరుషాత్మరంబుగాఁ బలికి యిప్పవమానతనయుఁ దనపాఞితలంబున సంస్మరించి.

ఆ. శ్మత్తగ్రధర్మ మాత్మక శ్మైకొని రయమున, నరిగి పావకర్మక శ్మైకనకుంభ
జన్మతనయు ముట్టి శ చంపుము నామది, కనలు నడలు నుడిపి శ కాపు నన్ను. 37

వ. అని వెండియు. 38

శ్మత్తగ్రధర్మ మాత్మక శ్మైకొని రయమున, నరిగి పావకర్మక శ్మైకనకుంభ
జన్మతనయు ముట్టి శ చంపుము నామది, కనలు నడలు నుడిపి శ కాపు నన్ను.

సీ. జతుగృహదాహావ్యసరమునఁ జేసిన, సముదీర్ణ తరపారుగ్రమంబుతోడ
నత్యుగ్రుఁ డగుహిడిం బాసురువచ్చిన, చోటఁ శ్మైకొన్ననిష్ఠురతతోడ
యత్తులు పొదివినయపుడు వాఁటించిన, యాభీలదోర్బలవ్యాప్తితోడ
సమధికబలుఁడు గ్రీచకునియేచినయెడఁ, బూనినవిక్రమస్ఫూర్తితోడఁ

ఆ. గూడనిన్ను జనులుగొనియాడునట్లుగఁ, జనుము నీదుబలముఁ శ జలము మెఱయ
గీటడంపు మనల శ కెలిచితీ నని గర్వమునఁ దనర్చుద్రోణతనయు నెట్లు. 39

వ. అనిన విని యగ్గురుపుత్రిదేసం బొడవినయమర్చుబున మేను వొంగఁ బవమాన
సూనుండు ద్రుపదనందనతో ధర్మనందనుం డాడనమాట లశ్వత్థామపైఁ బోవుట
కనుమతిగా నంతరంగంబున నంగీకరించి. 40

మహాస్థగర. కనక ప్రస్థితరతోత్కరపరివిసర్గత్కాంతిరాజన్నిజస్యం
దనముం బన్నంగ సత్యాదరమున నకులుం శ దా నియోగించె నాతం
డును దీప్తోత్సాహుఁ డై గంధున సబలరయాటోపరభ్యాదినత్సా
ధనయోగం బొప్ప సారభ్యమునకు నమరెం శదన్మనోవృత్తియు క్తిన్. 41

వ. ఇట్లు సహదేవపూర్వజుం దనకు సారథిం జేసికొని సమీరనందనుండు కోదండ
గదాదండాదిహేతిసంపన్నం బైనయారథం బెక్కి శిబిరంబు వేగంబు వెడలి గురు
తనయాధియోధులయరదంబులచొప్పు వట్టికొని యతిత్వనితగతిం జని కురుక్షేత్ర
సంచారిజనంబులం గని యశ్వత్థామ యెక్కడ మెలంగునో యెఱుంగుదురే యని
యడిగిన వార లతండు కృపకృతవర్మలతోడం గరినగరంబుదెనకు నరిగి మగిడి
భాగీరథీతీరంబున కరుగుడెంచి యయ్యెడ నయ్యిరువురుం బాసి యొక్కవలని
కరుగం దానును గృష్ణదైవానమహామునియాశ్రమంబునకై తొలగి తత్స)

దేశంబున వసియించె నని చెప్పటయునదిక్కు తేరు నడప నియోగించెనట్టియెడ
ధర్మనందనునకు వసుదేవనందనుం డి ట్లనియె. 42

చ. అనిలసుతుండు శోకమును శ నల్కయుఁ జిత్తమునం గరంబు పే
ర్చిన గురుపుత్త్రి ముట్టికొనఁ శ జెచ్చెరఁ బోయెడు నీతఁ డొంటి యా
తనివయఁ బోవ భూరమణ శ తప్పదె కార్యము పెద్ద గూర్తు వీ
వనుజులలోన నాతనికి శ నందటుఁ బోవుట మేలు పోరికిన్. 43

వ. వినుము సకలవృథియియ దహింపఁ జాలునట్టి బ్రహ్మశిరోనామకం బనుదివ్యాస్త్రం
బశ్వత్థామకు ద్రోణుం డిచ్చెఁ బ్రియాతిశయంబున వివ్వచ్చునకు నొసంగె నశ్వ
త్థామ వివ్వచ్చుతోడిమత్సరంబునఁ దదీయబలనై పుణంబునకు నసహ్యంబు వడుఁ
బదంపడి యెఱింగి పాండవులపైవీడు దీనిం బ్రయోగింపకుండవలయు నని తలంచి
యమ్మహానీయసాధనంబు మనుష్యులపైఁ బ్రయోగించుకొలది గాకునికియుం
గలదు గావున సర్వధర్మవిదుం డైనయగ్గురుం డొక్కనాఁడ స్త్రీవిషయసంభాషణ
సమయంబున నతనితో ని ట్లనియె. 44

క. మనుజులపై బ్రహ్మశిరం, బనున స్త్రీం బేసితేని శ నశుభం బాలయున్
విను మెన్నియాపదలు వచ్చిన నవరోపాయములన శ చెఱుపుము పుత్త్రి. 45

వ. అని చెప్పి మనోగతం బవశం బై నాలుకకు వచ్చిన వీ డెట్లును సజ్జనులవృత్తం
బునఁ బ్రవర్తిల్లెడునే యని యతండు విన నుగ్గడించె దానికి నశ్వత్థామవిషాదం
బునఁగుందియుండుఁగాని యగ్గురునిచెప్పినట్లు సదుపదేశకరణనిష్ఠుండు గాఁ డతనికి
దుర్భిమానంబును గలదు వినుము ¹(చెప్పెదఁ జరజివిత్యంబును భర్గవరప్రసాద
జనకకారణంబును గలిగియుండు సనియును దివ్యాస్త్రశస్త్రవిద్యారహస్యంబునకు
మూలం బైనయగస్త్యుచేత ద్రోణుండు వడసినబ్రహ్మశిరోనామకంబు దనకుం గల
దనియును దత్ప్రభావంబు దేవమనుజుడనుజలోకంబులు భస్మీభూతంబులు సేయు
నని యుండుం గావున మున్ను) మీరు వనవాసుల రై యున్నతఱిఁ దాను మా
పురంబునకు వచ్చి యాదవకుమారులతోడివినోదంబులం దగిలి యుండి యొక్క
నాఁ డే నొంటిమై నుండ నాకడకుం జనుదెంచి నగుచు ని ట్లనియె. 46

తే. విను మగస్త్యుండు మాతం డ్రివినుతతపము
పేర్చి కెంతయు నాత్మలోఁ శ బ్రీతిఁ బొంగి
బ్రహ్మశిర మనుదివ్యాస్త్రశరత్త మొసఁగె
నగ్గురుండు నాకిచ్చె నశ్రత్యాదరమున. 47

వ. ఆ దివ్యాస్త్రంబు నీ కిచ్చెద నీవు నాకుఁ జక్రం బొసంగ వలయు నని పలికిన నే
నద్దుర్భిమాని నాయెడం బరమస్వర్థ గలిగి యట్లడుగుట యెఱింగియు నొం

డనక యతనికి మదీయచక్రధనుగదాఖిద్గంబులు చూపి వీనిలోన నీకు ధరింపఁ బ్రయోగింప శక్యం బైనదాని ధరియింపు మని చెప్పి నీవు నీయత్తంబు నాకు నీవల వదు మిత్తునికోరినయది యిచ్చుచుండి దానికి మాటుగా నొకటి పుచ్చుకొనుట పురుషార్థంబు తెరువే యనుటయు నతండు సుదర్శనంబు వరియించినఁ బుచ్చుకొమ్మంటి సమ్మాటకు ముదితుం డగుచు నమ్మాఘండు దనవామకరంబునఁ జక్రం బవలంబించి యెత్తం జాలక దక్షిణపాణిం బట్టి యెట్లును గడలఁ దివియ శక్తుండు గాక యుభయహస్తంబులను లావు సేసి తివిసినను నది కదల కుండ నాతండు డస్సి నిలిచి విష్ణుం డై యున్న నతని నాలోకించి యిట్లంటి.

48

తే. అధికనిష్ఠమై బ్రహ్మచర్యవ్రతంబు

తోడ రుక్మిణీయుతముగాఁ దుహినశైల

తటమునందుఁ బండ్రెండువత్సరము లుగ్ర

తప మొనర్చి యిమ్మహితస్యాధనము వడసి.

49

వ. దివిజదానవగంధర్వాదిసమస్తభూతంబులు నాతోడియెత్తు రా కుండెడునట్టిదోర్వీర్యంబున వెలసి వర్తిల్లుదు నట్టిది దీనిమహత్త్వంబు సన్నిచక్రం బింతకమున్ను బలభద్రప్రద్యుమ్నసాంబాదియాదవశ్రేష్ఠు లెవ్వరు నడుగరు గాండీవి శ్వేతాశ్వకపిఠ్యజంబులు దబోబలంబునఁ బడసి యెక్కటికయ్యంబున రుద్ర మెప్పించి పాశుపతంబుఁ గొనియెఁ బ్రాణంబులకంటె నే నతనికిం గూర్తు నద్దేవనమునకు నొసంగఁ దగనిది యెద్దియు లే దట్టియర్జునుండును దీని నడిగెనే భరతవంశాచార్యపుత్రుండవు సకలజనమాన్యుండవు నీ విల్లెఱుగక యడుగుడ దీని నెవ్వరితోడ రణంబుసేయఁ దలంచి యడిగి తనిన నగ్గురునందనుం డిట్లనియె.

50

చ. సకలజనప్రసిద్ధ మగుశ్రవక్రము నీ వొసంగంగ నిష్ఠ పు

చ్చికోని భవత్పదాంబురుహశ్రవ పదంపడి చేసి యైనఁ బో

రికి నిను నియ్యకొల్పి మదిఁ బ్రీతి యెలర్పఁ బెనంగి నీకు నో

డక విలసిల్లి యెల్లఁ బాగడం బెనుపొందఁగఁ గోరి వేడితిన్.

51

వ. ఈ చక్రంబు నీక ధరియింపం దగి యుండుం గాక నాకిది లేకున్న నేమి యగు నెట్లును నీతోడ సంగరంబు సేయం గలవాడ ననియె నేను నవ్వచు నట్ల కాక యని ద్రోణాచార్యపుత్రత్వబహుమానంబున మానసియరథ్యంబులు సభిరామ రత్నార్జునబరాభరణంబులు నిచ్చి పుచ్చినం జనియె నట్టిమహాహంకారంబునకుఁ గారణం బైనబ్రహ్మశిరోనామకం బనుదివ్యాత్మంబున నవ్యాహతసంరంభండును (ననద్వాపారారంభండును) గ్రారదర్శనుండును నగునశ్వత్థామచేత భీముండు బాధితుండు గాకుండవలయు నని పలికి పద్మనాభుండు సాత్యకిసహదేవులం జూచి మీరు శిబిరంబున నిలువుం డని నియోగించి.

52

—అథ ధర్మజయంత్యుద్ధం శత్రుత్వాదునిః కీర్తనం—

- సీ. ప్రద్యోతితానేకగ్రతన్నశోభితమును, సంభృతాయుధవర్తిష్ఠంబు నైన
మాన్యరథమ్మున ॥ సైన్యసుగ్రీవంబు,లను మేఘపుష్పవర్ణహాకములఁ
బూన్పించి యాభీలభజగారి కేతనం, బెత్తించి వే నొగ ॥ లెక్కుటయును
గాండీవధరణోద్భూతుండును దూణీర,యుగళసన్నాహాసముజ్జ్వలుండు
- అ. నై ధనంజయుండు రథారోహణము సేసి, నగ్రజుండు నెక్కె ॥ ననికి నమరి
యొప్పి రమ్మురారియును వారు నప్పుడు, బలహరుండు నాశ్వినులునుబోలె. 53
- వ. ఇట్లు సన్నద్ధం బైనయారధంబు భాసురప్రతోదంబు పుచ్చుకొని యద్దామోద
రుండు వజ్రప నయ్యుత్తమరథ్యంబులరయాతిశయంబున సహీరనందనస్యంద
నంబు గొండొక సేపునకుం గూడ నప్పుడు భాగీరథీతీరంబునఁ గ్రోధాయత్తచిత్తుం
డగుచు నశ్వత్థామ యున్నయెడ రోయుచుఁ బోవునప్పావని నమ్మువ్వరు వారింది
రట్లు వారిందిన నిలువక వారిముందటం జని యతండు సూక్ష్మి యట
నిగిడించి. 54
- చ. సలీలసమీపదేశమున ॥ సంయమిసంఘము గొల్వఁగా సము
జ్జ్వలమహాసేయమూర్తి యగుశాత్రువతేయుఁడు తారకాగణం
బులనడుమం బ్రదీప్తుఁ డగుపూర్ణసుధాంశునియట్లు లుండ న
వ్వలనికె బోక భక్తి నభివాదనముక మదిలోనఁ జేయుచున్. 55
- వ. కలంకులు గలయం బడికించి యొక్కెడ. 56
- అ. మేన భసిత మలది ॥ మాఘసేయతపఃప్రయుక్తి నాదరించి ॥ యున్నద్రోణ
తనయుఁ గాంచి చావ్యదండంబు సజ్యంబు, సేసి మహితతరము ॥ చేనమర్చి. 57
- వ. భుక్కుటితవికటఫాలభాగుం డై. 58
- తే. ఓరి ధాత్రీసురాధమ ॥ క్రూరకర్మ, కపటధార్మిక యత్యంతకల్మషాభి
యుక్తిఁ బోయినరేయి మృహోగ్రవృత్తిఁ, దగిలితెంతవేగరమునఁ ॥ దపసిపైతి.
- వ. ఇట్లు లొదిగిన జాపు దప్పనే లేలమ్ము తపమ్ము సాలు రణమ్మునకు ర మ్మని కఠి
నాక్షరంబులుగాఁ బలికె నటు వలుకునాభీమసేనుం గనుంగొని యతనివెనుకఁ
గదియ నడచినసవ్యసాచిధర్మజులం జూచి సవ్యధం బగుసంతఃకరణంబుతో నగ్గు
రునందనుండు వారలదివ్యావృత్తవేదిత్వం బూహించి దుస్సహం బగునమ్మహాదురి
తంబునకుఁ దలంకి బ్రహ్మశిరోనామకం బనుదివ్యావృత్తంబు దలంచి యొక్కయిషీ
కంబు పుచ్చుకొని యం దయ్యవృత్తంబు నావహించి యపాండవం బయ్యెడు మని
చారుణభాషణంబులతోడ రోషప్రదీప్తుం డగుచుఁ బ్రయోగించిన. 60

✓స్తగ్ధర. ఆ దివ్యాస్త్రంబునం దుఃకద్యత మయి ఘనఘోరరాగ్నియర్పిర్విశానం
బేదిక్కుం దాన యై పె ి ల్లెనగుచు భవనం ి బెల్ల భస్మంబు గా నా
పాదింపం బేర్చుమాడ్కిం ి బరగి పెరిగినం ి బొర్గుని జూచి తద్బా
హోదర్పజ్ఞానముద్ద్రావ్యవగతభయఁ డై ి యంబుజాక్షుండు నల్కున్. 61

వ. అర్జున యర్జున యిది బ్రహ్మశిరోనామకం బనుదివ్యాస్త్రంబు దీని నొండ స్త్రంబు
ప్రతిపాతంబుఁ జేయం జాలదు బ్రహ్మశిరంబు నీవునుం బ్రయోగించి దీని నుడిపి
నిన్నును నీసోదరులను గాచికొనుము సత్వరుండవు గమ్ము. 62

క. అనవుడు నవ్వీరుఁడు సయ్యన నరదము డిగ్గి నియతుఁ ి డై ధనురాచా
ర్యుని సుస్మరించిచాపము, గొని మంత్రముతోడ శరముగిగుణమునఁ గూర్చెన్.

... అగ్రాథామాన్యలబ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రంబు లొందొంటిం కాదుట. ...

వ. కూర్చి తొలుత గురునందనునకుం గీడు వొందకుండ వలయు నని ప్రార్థించి పదం
పడి నాకును సోదరులకును శుభం బయ్యెడు మని పలికి యస్త్రదేవతలకు నమ
స్కరించి యస్త్రమస్త్రంబునన శమియించుఁ గావుత మని శివంబుఁ జింతించు
చుం బ్రయోగించిన నాదివ్యాస్త్రంబు కల్పాంతజ్వలంబునుంబోలె నాభీలజ్వా
లామాలాకరాళం బై యుప్పరం బెల్లను దనమయంబుగా నిగిడి యశ్వత్థామా
త్రంబు గ్రమ్మటింప నుత్సహించిన నది క్రమ్మటక పెరిగిసముద్దామధామంబగు
టయు నయ్యుత్త్రద్వితయంబునాటోపంబున. 64

మహాస్తగ్ధర. జలధుల్ ఘూర్ణిలెనుల్కాశితములువడియెంజండభానుండుమాసెం
గులశైలంబుల్ వడంకెం ి గురిసె సురవడిఁ ి ఘోరపాపాణధారా
వలి నాకాశంబు ధాత్రీ ి వలయముఁ దిరిగెఁ ి నజ్ఞనిరోష మెందుం
జెలఁగం జొచ్చెన్ జనం బ ి చెరువును భయముంజెంది నిశ్చేష్టమయ్యెన్. 65

వ. ధర్మాత్ముం డగునారదుం డప్పుడు నాత్యవతేయునకు సన్నిహితుం డయ్యెనతం
డును భరతకులోద్వహుం డగునప్పారాశర్యుండును గూడి యట్లు జగద్భయం
కరప్రకమోద్దామ లగునయ్యర్జునాశ్వత్థామల నుపశమింపం జేయుటకై నడుమ
నిలిచి యయ్యరువురు నాకర్ణింప ని ట్లనిరి. 66

క. పలువురు మహాత్మ్రువిత్తము, లలఘుభుజావీర్యశౌర్య ి లవనిఁ జనిరి వా
రలు దీని బ్రయోగించుట, గలిగెనె మానవులపై న ి కల్మషులారా. 67

వ. అనిన విని సవ్యసాచి దివ్యాత్మజ్వాలాకలాపమధ్యంబున నిస్సంభ్రము లైయున్న
సర్వభర్తృరక్షణసర్వలోకహితాచరణపరిణతు లగునప్పరమమునుల్ని గనుంగొని
తత్కాలోచితానుష్ఠానంబు నూహించి యమ్మహాత్ములతో ని ట్లనియె. 68

త. అత్త మత్తముతో శాంత ి మగుటగోరి
సాలవ కి ట్లుపయోగింపఁ వలసె గాని

యొందుదలఁపునఁ గా దది శ్రీ యుడుపవలయు

నేని నుడిపెదఁ బరమమునీంద్రులార.

69

క. ఏను మదస్త్రం బుడుపం, గా నీపాపాత్ముఁ డత్రుఁగునదహనమునం

దా నేర్పు నందఱను మీ, మానసములఁ దలఁపవలయు శ్రీ మాసేమంబుల్.

70

తే. అనుచుఁ జయ్యన యత్రవిద్యాప్రవీణ, మానసుం డగునరుఁ డయ్యశీనరూప
సాధనము నశ్రమంబున శ్రీ సంహరించె, మెచ్చి యమ్మహామును లెడఁబెచ్చలింప.

చ. తపమును బ్రహ్మచర్యమును శ్రీ దానము సత్యము గలుగనూరా

ధిపతనయుండు దక్క సముద్రదీర్ఘముగా నిగిడించి యమ్మహా

గ్రవుమహితాస్త్ర మొండ్రకును శ్రీ రాదు మగుడ్వంగ నట్టిభంగి భూ

మిపతుల కాదు దేవతలు శ్రీ మేకొనఁ జాలరు కౌరవేశ్వరా.

72

వ. బ్రహ్మశిరోనామకం బగునమ్మహాస్త్రంబు దలంచి బ్రహ్మతేజోమయంబగుటండేసి
యిట్లు ప్రయోగించి వారింప శక్యంబు గా కుండు హరించిరేని వారిచినవారిన
తలద్రెంచు గురుభక్తియు వ్రతయుక్తియు నెక్కుడు గలుగుట సక్కారవశే
ష్టుండు నివారణపటిష్ఠం డయ్యె నవ్విధంబునఁ గవ్వడి యాదుర్నివారసాధనంబు
వారింతుట నాలోకించి యమ్మహాశ్వరు లమ్మాహాత్మ్యం బూహించి రశ్వతామ
నిజాస్త్రసంహారంబు సేయం జూచి యది శక్యంబు గాకుండుటయు దీనమానసుం
డగుచు మాననీయోపాయం డగు సాత్యవతేయున కిట్లనియె.

73

తే. చంపెఁ గురువిభు నాకు లభజ్జకరముగ, భీముఁ డదియు నధర్మసంగ్రామవృత్తి

నంతఁ బోవక వచ్చి ప్రాణాహార, మాచరింపఁగఁ బూని నగ్నాకృతింబుచె.

74

చ. పరిభవజాతరోషమునఁ శ్రీ బ్రాణభయంబునఁజేసి యిమ్మహా

శరము వివేకవర్జిత విశచారుడ నై యిటు లేసితిఁ మునీ

శ్వర యిది పాండుభూపసుత్రవర్ణమునంతటి నేర్పుఁ గాని యె

ప్పరుసున మాన దివ్యధము శ్రీ పాపమ యేనియు దాని కోర్చితిఁ.

75

వ. అనిన విని యమ్మనివతి యతనియాననంబునఁ జూడ్కి నిలిపి మీ తండ్రి య
పాండవమధ్యమునకు వాత్సల్యంబున నీ యస్త్రంబొసంగె నీ యోధవరుండునీకు
గీడు దలంపఁడు భవదస్త్రం బుపశమించుటకు నై నిజాస్త్రంబు ప్రయోగించె
మేము వలన దన్న నుపసంహరించె నిట్లత్రవిద్యావైదగ్ధ్యంబున నడిసన్నకవ్వడి
వధింప నీకు వశం బగునే నీ యస్త్రం చిరని యస్త్రంబుచేత నివారితం బయ్యెడు
నది యట్లుండె విను మమ్మహాస్త్రంబు మనుష్యవిషయంబుగాఁ బ్రయోగించు
వానికి నశుభం బగు నొకనిచేర్చి బ్రయోగింపఁబడి యన్యనస్త్రం బుపశమించె
నేని నద్దేశంబునకుఁ బ్రయోగింపఁ డనావృష్టిదురితం బగుం గావునఁ బాండవు

లను నిన్నును నిద్రేశంబును రక్షించుటకుం జెప్పితి మెప్పుట నయిన దీని నువసం హరింపవలయుఁ దపంబునకుఁ జొచ్చినవాడవు రోషంబునకుఁ దొలంగి సుఖవి గమ్ము ధర్మంబున జయంబుఁ గొన నొల్లనియిప్పుడుండును బ్రీతుం డై చనవల యు భవదీయశిరోమణి యీతని కి మ్మట్లయిన నితండ కాఁడు పాండవు లందఱును నీ దగుజీవనంబు నపహరించినంతియ సంతసిల్లుదు రిది సమీచీనం బయిన సంద్ధిప్రకారం బిట్లుసేయుట మే లనుటయు నుమ్మలికంబుతోనగ్గురునందనుండు పరాశరనందనుని కి ట్టనియె.

76

సీ. పాండునందనులకుఁ బ్రాంతై రత్నంబులు, కౌరవనాథు భండారమెల్లఁ గైకొన్నవారు నాగగిభయంబుఁ దస్కర, భయమును దానవభయముదేవ భయమును బారయవు శ బాధింప దాకలి, తృప్త నిద్ర రోగంబు శ దీనికతన నిట్టిరత్నము వీరి శ కే జాలుదునె ముని, నాయకనీవచోనం బలంఘ్య

ఆ. మగుట దీని నీకు శ నర్పించితిని మద, స్త్రంబు పాండవేయర్రాగపాత్ర గర్భములకు హానిఁ గావించి సంతృప్తి, బొంది తాఁబ్ర శాంతిఁ బొందుఁగార.

క. అన విని కృష్ణద్వైపాయనుఁ డట్లులు సేయు మొంటి శ కానపడకుమీ యని పలుక నప్పలుకునం, గనియెను దనపలుకు తప్పుగా నతఁడు మదిన్.

78

వ. కని పాండవేయర్రాగపాత్ర గర్భంబు లని తత్సంతానసంజాతగర్భంబుల నెల్ల నుగ్గ డించినవాడ నయితి నది పారాశర్యుండు పాండవేయభార్యగర్భంబులన పేరు కొనుటగాఁ జేసి మొంటి కానపడకుమీ యనియె దీని నెఱింగినవాడఁగా నేని యిది యనుమతిగా భావించి సకలగర్భవిధ్వంసనంబు గావించెదం గాక యని నిశ్చయించి యమ్మునీంద్రునితో నట్ల చేయువాడ నని పలికె వారలసంవాదప్రకారంబు హృషీకేశుం డెఱింగి వీఁడు సంయమివరుమాట గీలునం బుచ్చి తనవలసి నట్లు సేయువాఁ డయ్యె నిప్పుపాత్మునుపప్రమంబునకు నడ్డపడి చూచెదఁగాకున్న దుది నాచేయుతెఱుం గున్నయదియ కాద యని వితర్కించె నప్పు డశ్వత్థామ చేతోవృత్తి సాత్యవతేయుం డెఱింగియుం గృష్ణుం డెఱుంగుటయు నతం డతనితో నల్లాపంబు సేయం దలంచుటయుఁ గనుంగొని యూర కుండె.

79

... శ్రీకృష్ణుఁ డుత్తరగర్భంబు దగనిబు గాకందీతేయ నిశ్చయండుట...-

క. వనజాక్షుండు ద్రోణికి ని, ట్లనుఁ దునిమితి పాండుపౌత్రు శ లందఱు బాపం బునఁ బోయితి గర్భంబులఁ, దునిమెద వం దొకటియైన శ దొలంగింపఁదగన్.

క. ఏ నొక్కనిఁ బాండవసం, తానార్థము గాఁగ నిత్తు శ ధర్మముల మహా దానంబులఁ గ్రతువుల జన, తానందితుఁ డగుచుఁ బెంపుఁదలకొనువానికా.

తే. అట్టి గర్భంబు నిలువు త శ క్కన్నిగర్భ ములును భవదత్త్రమున దగ్ధములుగఁ జేయు

మనుడు సంరంభజృంభితః డగుచు దోగి

తనయుఁ డిట్లను నమ్మురాంతకునితోడ.

82

వ. పక్షపాతంబున నీ విట్లు పలికి నే నట్లేల చేయుదు మదస్త్రంబునకు లక్ష్యంబులు గా గర్భంబు లొందు గలుగు లేకుండు నది యట్లుండె విరాటనందన యగు నుత్తరగర్భంబు రక్షించెద నని చూచె దప్పనికిఁ బూనితేనియు నాయస్త్రంబున నవశ్యం బదియును విధ్వంసంబు గావించు నని పలికె బద్మనాభుండు.

83

క. అనఘఁ డభిమన్యుతేజం, బనూన మై మాత్స్వపుత్త్రియం దున్నది నీ

తునుముట గలిగిననుం ద, తనయున కేనాయ విచ్చెగ్గదను దీర్ఘముగన్.

84

క. అనిన విని నగుచుఁ గుంభజ,తనయుం డిట్లనియె నస్త్రధగ్ధుని బ్రతికిం

చిన మేల కాదె నీవి,న్ననువు నెఱింగెదము గాక న నరసఖ దీనన్.

85

వ. అనిపలి పరమాదరణీయు లగుసాత్యవతేయదేవకీనందనులవాక్యంబు లాదరింపక పాండవసంతానకలగర్భవిషయంబుగా నస్త్రప్రమోచనంబుసేసిన నుపలక్షించి వాసుదేవుం డతనితో నిట్లనుఁ ద్రికాలవేది యగునొక్కబ్రాహ్మణుండుపస్తావ్యం బునకు వచ్చి యుత్తరను జూచి నీపుణ్యంబునఁ బ్రాణంబులు పరిక్షీణంబు లైన పుత్రుండు జనియింపం గలవాఁడది కారణంబుగా భవదీయగర్భస్థునకుఁ బరిక్షి న్నానుభేయం బగునని పలికె నమ్మహాత్మునివచనం బన్మతంబు గానేరదు భవ త్కృత్యం బకృతసమంబ యబ్బలకుండు పాండవవంశకరుం డగు నని చెప్పితన చిత్తంబున రోషం బావహిల్లుటయు బాలఘాతి వగునీకు నశనంబు దుర్లభంబై సహాయరహితుండ వై దుర్గంధర క్తంబున నంగంబు దిగ్గం బగుచుండ మూఁడు వేలేండ్లు దిరుగుము నాచేత రక్షితుం డై యక్కమాదుండు గృహచార్యువలన ధనుర్వేదవిదుం డై సర్వశస్త్రాస్త్రంబులు వడసి బహుసంవత్సరంబులు వసుధఁ బాలింపంగలవాఁడు వానికి జనమేజయుం డనుమహారాజు ప్రభవించి నీవు నూచు చుండ నుజ్జ్వలుం డై ప్రవర్తించు మదీయంబు లగుతపస్వత్యంబుల మహనీయ ప్రభావంబులు సూడు మని యాడె నప్పుడు కృష్ణుడైపాయనుండు గురునంద నున కిట్లనియె.

86

తే. బ్రాహ్మణుఁడ వయ్యునిట్లు కూర్గరతకు రోయ, కష్టదీయవాక్యంబులనాదరంబు సేయ కీపావకర్మంబు న సేసినాడ, వచ్యుతుఁడు వల్కినట్టుల నయగుము నీవు.

87

వ. అని యిట్లు శపియించి నీచకర్ముండపొ మ్మనినవిని యశ్వత్థామ యమ్మహాత్ముని యాననం బాలోకించి మునీంద్రా నీవు మనుజులలోనన యుండువాఁడ వని ప్రతి శాపం బిచ్చి నీకడన యేను వర్తిం గలవాఁడ నీవును శౌరియు సత్యవాదు లగు దురు గాక యని తనశిరోమణి పాండవుల కిచ్చి తపోవసంబునకుం జనియెఁబాండ వులును గృష్ణుండును నమ్మునిండునకు నమస్కరించి విడొని యతిత్వరతగతి నరుగుదెంచి.

88

క. అరదములు డిగ్గి వగలం, బరితాపముఁ బొందు చున్నపాంచాలిం గాం
చిరి తమచేతోవృత్తులఁ గరుణము మగుడంగఁ బొడమఁ గౌరవనాథా. 89

వ. అట్లు గాంచి యత్కాంతచుట్టు నాసీను లై రప్పు డగ్రజుండు వనుపఁ బవన
తనయుం డమ్మణి యద్దేవికి సమర్పించి. 90

శ్లోకముఁ దత్కథామహారత్నంబు దాగ్రహితుట.

క. పగతుపని సక్కనయ్యెన్, వగ మానుము రాజధర్మక వైశిష్ట్యము పెం
పుగ నాదరింపు సీతా,త్రి గదా భూపాలునుమృతముం బాచున్. 91

చ. జనపతి పంపఁ గేశవుండు క సంతికిఁ బోయెడునట్లు సీవు సె
ప్పినగరువంపురాజసపుఁబెట్టిదపుండగుమాట లెల్ల నె
మ్మనమున నెక్కొనన్ నిలువునమా వగవం బని యేమి సంగరం
బునఁ బగవారు పేర్చి పొరిపుచ్చక పువ్వులలోల సాతురే. 92

క. వినుము ధృతరాష్ట్రవంశం, బున మగపీఠంబు నెల్లఁ క బొలియించితి గృ
ష్ణనికారుణ్యము జిష్ణుని, పెనుఁబ్రాపును గలుగ నేను క విగతభయుడ నై. 93

ఉ. త్రావితి దుస్ససేనురుధిరం బుర ముగ్రతఁ జీజీ వ్రచ్చి కీ)
డావిధి వానియగ్రజుతోడల్ వడి నుగ్గుగఁ జేసి యార్చి యా
భూవరుమాళిఁ దన్నితి నృపుల్ గని సంతస మంద నింత హ
ర్షావసరంబు శోకసమయంబుగఁ జేయుట నీకు నర్హమే. 94

క. గురుతనయుఁ డగుటఁ బ్రాణము, హరియింపఁగఁ జొరక విజయఁడత్కథామం
బరిభూతుఁ జేసి యాయుధ,పరిగ్రహముతోడ కిలజ్జఁ క బాయం జేసెన్. 95

వ. చూడఁమణి గోలుపోవుటంజేసి యాకుంభసంభవసంభవుకీర్తిశరీరంబు వడియె
ముఠికిఁ బొంది యన్న దింతియ యిటు ధైరంబు పేరు లేకుండఁ దీర్పుట యెవ్వరి
కిం జను నేమియుం గీడాడఁ దెఱపి లేక ధర్మతనయుండు నిర్మలకీర్తి భాజనంబై
యుల్లసిలెడు నూఱడిలుము. 96

తే. అనినఁ గొండొక తెలివొందునాననంబు,తోడ నుత్థిత యైనయ్యాతోయజాతీ
ప్రభలు పర్వంగ నొప్పనాఁపద్మరాగ,రత్నముజచేత నిడిగొని క రాజుజూచి. 97

వ. భీమసేను నుద్దేశించి. 98

ఉ. నామన మార దీనిఁ గని క నందముఁ బొందితి నింత సాలు నా
కీమహానీయరత్నము వ్యహింపఁగ నర్హఁ డితండయంచు నా
భూమిపుచేతఁ బెట్టుటయు క భూవర యాతఁడు ద్రాణిగౌరవ
శ్రీ మది భక్తిఁ బెంపఁ గ ధర్మరించె శిరంబున దానిఁ బ్రీతుఁ డై. 99

వ. ఇవిధంబున.

100

తే. విలిసితం బగునమ్మడి శ చెలువు మిగుల

మాళియందె ధరించి యగ్నమ్మనుజనాథుఁ

డుదయరాగనితాంతసగముజ్జ్వలేందు

బింబమునఁ బొల్పుపూర్వశైలంబు వోలె.

101

వ. ఇతైఱంగునం బాండవాగ్రజుండు పాంచాలికిఁ బ్రియం బాచరించి తత్ప్రభృతి
కాంతలును సహదేవప్రముఖపురుషులును వినఁ బవనతనయుం డశ్వత్థామఁ బాడ
గనుట మొదలై గురునందనుండు చూడామణి యిచ్చుట తుదియైనవృత్తాంతం
బంతయుఁ జెప్ప నాభూవల్లభుండు లోనుగా నెల్లవారును నపత్యబాధకం బైన
యాబ్రహ్మశిరంబుప్రభావం బూహించి కృష్ణుని ప్రతివిధానంబుగలుగుట నూఱిడిల్లి
యు నెట్లగునో యనుశంక నుండి ర త్తఱిను త్తరకుండక్కఁ బాండవేయవంశవధూ
జనంబులకు గర్భంబులు లేక యుండె నయ్యస్తోత్రమం బవ్వీరాటపుత్తియుదరం
బున నున్నపిండంబు బాధితంబునెయుట గనుంగొని యప్పుండరీకాక్షుండు ద్రాణి
తోసల్లాపంబు సేయునవసరంబున నయ్యస్తోత్రాత్రవేదన లేకుండఁదనచి త్తవృత్తి
యుడిపెం గాన యవ్వీశేషం బయ్యభిమన్యువల్లభ యాదిగా నెవ్వరు నెఱుంగ
రది య ట్లుండెఁ బుత్రులఁదెన వగ దొఱఁగకున్న యాధర్మనందనుండు దేవకీనంద
నున కి ట్లనియె.

102

చ. బలమున శౌర్యసంపద నశభంగపరాక్రము లైనద్రాపదే
యుల నొకరుండ ముట్టికొని శ యుద్ధటవిక్రమ ముల్లస్థిలు
ర్బలుల వధించుచాడున్నఁ గృపాణకళాలితంబు లొప్ప వి
చ్చలవిడిఁ ద్రుంచెనట్టె గురుసంభవుఁ డంతకు నెల్లు సాలెనో.

103

శా. ఉద్యోగస్ఫురితుం డజయ్యభుజవీర్యుం డిద్ధవింక్రాతినం
పద్యోగ ప్రథితుండు శ క్రసుతసంభావ్యక్రమోద్బద్ధను
ర్విద్యావైభవశాలి సంగరకళావిస్తారసంవేది ధృ
ష్టద్యుమ్నుం డతఁ డోర్వ కున్మి యెటు లశ్వత్థామయుద్రేకమున్.

104

క. తక్కును గలపాంచాలుర, నొక్కఁడ శిబిరంబు సొచ్చి శ యుక్కు దలిర్పం

బెక్కండ్రఁడునిమెనటె యిది, యక్కఁజ మగు నేమికతనశనధికుం డయ్యెన్.

105

వ. అనిన నమ్మహీకాంతునకు మురాంతకుం డి ట్లనియె.

106

— ఓ ధర్మరాజానఁ గృష్ణుడు శిశుభావంబు చెప్పట. ఓ —

చ. హరుఁ బరమేశ్వరేశ్వరుఁ గృపాతిశయాద్భు నమేయమూర్తి శం
కరు నచలైకభక్తిరసగమ్ముని నవ్యయు నిందుమాళిఁ ద
త్సరమతి నాశ్రయింపి యనరామబలోద్భటకౌర్యసంపదఁ

- గురుతనయుండు గాంచి యధఃకుం డగుటం బగ దీర్చె నమ్మెయిన్. 107
- చ. శివుండు ప్రసన్నుడైన నట శ చేయనె యెవ్వరి కైన రాజపుం
గవ యమరత్వ మైన బలాఘస్మరు శ్ల్యంగ నోపునట్టి ద
ర్పవిభవ మైన నిచ్చు బరిపంథు లనేకుల నొక్కరుండు బా
హువిలసనంబు ఘోరముగ శ నోర్వంగఁ జాలుట యిగి సోద్యమే. 108
- ఉ. తెల్లమి గాఁగ నేను శివశ్చేపు నెఱుంగుదు భూతసంచయం
బెల్ల జనింప నిల్వంగ ల్గయింపంగఁ జేయు నతంజె యవ్విభుం
డుల్లమునం గలంప భువ!నోత్కరవిశ్వవిధానయుక్తి వ
ర్తిల్లుచు నుండు భక్తికి విశ్లేషముఁ డమేయుండు కారవేశ్వరా. 109
- వ. అమృతహాదేవునిదివ్యలీలలు సెప్పెద నాకర్ణింపుము. 110
- సీ. భూతసంచయస్పృష్టి శ బుద్ధిఁ దలంచి యప్పరమేశుఁ గానఁగ శ బ్రహ్మ యరిగి
తనదుమనోవృత్తి శ దగ నెఱింగించిన, నమృతహాత్ముండు తదభిమతంబు
గావింపఁ బూని తప్రవోవిభవం బేమిప్రనులకు నైనను శ బ్రథమసాధ
నం బని యూహించి శ యంబునమ్మార్జిత, నిజమూర్తి యై తపోనిష్ఠ నుండె
- తే. నావిరించియు నద్దేవశ్చేవురాక, బహుసహస్రవర్షంబులు శ వార్షియుండి
నిజతపఃప్రభావంబున శ నిపుణునిత్తు, దక్షుఁ డనువాని సృజించె శధరణీనాథ. 111
- వ. ఇట్లు సృజించి యవ్వరించి యతని నాలోకించి ప్రజల సృజింపు మని పందిన
నతండు వెడ్డవా రొండ్లు లేరై తేనియు సృజించెద ననిన నప్పరమేశ్ఠి పరమేశ్వరుండు
జలనిమగ్నుండై యున్నవాఁ డేను నిన్ను నియోగించెన నింక సృజించు
చువెడ్డ తెవ్వరును లేరు సృజింతువు గాక యనవుచు నమృతహాత్ముండు దేవాసుర
మనుష్యతిర్యగాత్మకభూతంబుల సృజించిన నాకొని యవి దక్షప్రజాపతి
భక్షింపం గవిసిన. 112
- టి. అతఁడు బ్రహ్మాలి శ కతిరయంబునఁ బాటోభూతతతులు నన్ను శ బాదువకుండ
నాఁగవలయు వాని శ కాహారములు గల్పితములు సేయవలయుఁడగ మహాత్మ. 113
- ఠ. అనిన విని యాచార్యుర్ర యోషధులును ఫలమూలాదిభక్ష్యసంపదపకా
రంబులుగా వృక్షలతాగుల్మంబులును గల్పించి యా భూతంబులకు వాని నాహా
రంబులుగా సమర్పించి మఱియును బలిష్ఠభూతంబులకు దుర్బలభూతంబులు
భక్ష్యం బగుం గాక యనియు నాదేశించె నంత నా భూతంబులు ప్రితంబు లై
చని తత్ప్రకారంబున వృద్ధి నొంది సంతానరూపంబున సమృద్ధింబు లగుచు
నుండఁ బెడ్డకాలంబునకు బాలేందుధరుండు జలంబులు వెడలి వచ్చి భూతకోట్ల
నాలోకించి కోపించి నిజలింగంబుఁ బుచ్చి నేల నిడినం గని యానీరజాసనుండు
భవునిం బ్రశమనవాక్యంబుల ననునయించుచు జేర నరిగి లింగంబు నిట్లెల చేసి
తనుటయు నద్దేవుండు. 114

- క. భూతంబుల సృజించుట, కై తోయములందు మునిగి యత్సృగ్రతః
స్థీతుడ నై వచ్చితి నొరు, చేత సృజన మగుట నిట్లు యేసితి దీనిన్. 115
- వ. భూతంబుల సృజించుటకుం గాక లింగంబు ధన కేల యని పలికి సంగంభ
విజృంభితుం డగుచు మాల్యవంతంబునకుఁ జని మహాతపంబు సేయుచుండ. 116
- క. ²(ఆ సమయంబున లింగము, భాసురగతిఁ జూడ నొప్పె యబ్రహ్మాదులకుం
జేసి పూజలు వారలు, వానవముఖ్యామరాదివర్గముఁ దారున్. 117
- వ. అంతం బెద్దకాలంబునకు. 118

క. సుర లొకమహాధ్వర మ్మాచరింపఁగఁ దలంచి ద్రవ్యసంపద మిగులం
దొరకొల్పి భాగయోగ్యామరుల నిరూపించి యతిసమాహితమతులై. 119

వ. తోడంగి యనుష్ఠానప్రపంచప్రవర్తకు లగు చుండిరి గాని రుద్రనిమహానుభావం
బెఱుంగమింజేసి యయోగమూర్తికి భాగకల్పనం బొనర్ప రైరి దాని నెఱింగి

... రక్షణుడొ జేసితి సేయజ్ఞులు సేయట ...

- సీ. అతులతపోమయంబు యద్భుతావహం, బయనద్వైర్భ్యంబున యతిశయిల్లి
బాలార్కసన్నిభః ప్రభః దేజరిల్లెడు, నట్లుగా నొక్కశ్రీరాసంబు
సృజించి దానికి యేజిస్సప్రముఖంబు. లగునంగకములు యజ్ఞాంగకల్ప
తములు గావించి యుద్ధామకోపానల, జ్వాలలు సాకారలీల నిగుడఁ
- ఆ. గేలియం దమర్చి యత్సత్తవాసుండు సుర, శ్రేణీకృతువు నియతఁ యేయనెడకు
నరుగుదంచె సత్యరాశీలహేలావి, కాసభాసి యగుచుఁ యే గౌరవేంద్ర. 121

మ. ధరణీచక్రము దిద్దిరం దిరిగె బాతాళంబు ఘుర్లులై భూ
ధరముల్ పెల్లగిల్లె దిశానలయ ముత్తమంబు నొండొ ది
కరచంద్రాగ్నులదీప్తి మాసె సురలోకం బాకులం బయ్యె న
పురమేసెం డటు తా మరుత్కృతుపరిభ్రంశార్థి యై వచ్చినన్. 122

చ. అనిమిషసంఘ మెల్లను భయంబునఁ జేష్టలు దక్కి యధ్వరం
బు నడవ నేర్చు లేది కురుభూవర చిత్రగ్రతప్రకార మ
య్యె నడరి యేసె నాకృతువు యే నీకుండు డెందము గాడఁ బాటి పో
యె నది మృగంబుచందమా వహించి హుతాశనసంయుతంబుగన్. 123

వ. ఇవిధంబున యజ్ఞం బప్రకారం బగుటయు నిర్వరులు నిశ్చేతనులై రందు
సవిత్సానిబాహువులును బూషునిదంతంబులును భగునిలోచనంబులును ద్రిలో
చనుండు గోదండాగ్రంబునఁ దునియను డొల్లను బగును బూడిచె నప్పుడు
దలరి దివిజులు యజ్ఞాంగంబులతోడం గూడఁ బలుగడలం బాటించొడంగిన.

క. ఆ దేవుడు వా రందఱు, నేదిక్కులఁ బోవ కుండ యెందు భయం బా
పాదించుచు నలి నాఁగెం, గోదండమునారి పాచి యగుమురులు గొనఁగన్. 125

తే. ఏయ నొల్లక యమరుల క్ నివిధమునఁ

బాదివికొని యీశ్వరుడు దూల క్ పుచ్చ వార

లొక్కమొగి వింటి గొనయంబు క్ పెక్కుదునియ

లయ్యెడుమ యనవుడు నది క్ యట్ల యయ్యె.

126

వ. ఆలోన.

127

క. సుర లాక్రతువుం దారును, శరణం బను పలుకుతోడఁ క్ బరణానతు లై

కరుణకుఁ బాత్రము లగుటయు, శరణాగతవత్సలుఁడు ప్రసన్నతఁ బొందెన్.

128

వ. ఇట్లు ప్రసన్నుండై.

129

తే. ఆత్మకోపంబు పుచ్చి జ క్ లాశయమున, నైచి బాలేందుధరుఁడుదే క్ వతల నాద
రమున వీక్షించె నమ్మహోగ్రంపురోష, మనలరూపమై యిగిరించె క్ నజ్జలముల

వ. ఇతైఱంగునఁ గృపాయ త్తఁడుండై సర్వేశ్వరోశ్వగుండు నవితృనకుఁ బూషునకు
భగునకుఁ గరంబులును దంతంబులును నయనంబులును నొసంగి యజ్ఞం బెప్పటి
యట్ల ప్రవర్తిల్ల నను గ్రహార్చిభావంబునం బనిచిన.

131

క. అమరులు భక్తిం గ్రతుభాగము నప్పరమేశ్వరునకుఁ క్ గల్పించి రతం

డు మనంబునఁ బ్రీతుండై, సమాహితుం డయ్యె జగము క్ సంతోషించెన్.

132

వ. అట్టివి యద్దేవదేవునిదివ్యలీల లతండు కోపించిన భవనంబు లన్వాస్థ్యంబును బ్ర
సన్నుండై న సుఖిత్వంబును గను నాభూతనాథుఁడు గురుసుతునకు సన్నిహితుం
డయ్యెఁ గావున నయ్యోధవరుం డొక్కరుండ శిబిరంబు ప్రవేశించి యితైఱంగు
పరాక్రమం బాచరించె గాని యిష్టిశేషం బారథికవరునిశక్తి నై నది గా దది
చిత్తంబున నిడం బని లేదు భీష్మద్రోణకర్ణశల్యాదు లై నమహావీరులం బోరఁ బరి
మార్చి దొరఁగొనుటకును దర్పదుర్దము లై ధృతరాష్ట్రసేనదనాగ్రసరు లై నదు
శ్శాసనదుర్యోధనులఁ జలంబు నెరయ వత్తోర క్షపానంబున నూరుభంజనంబునం
బరిమార్చుటంజేసి ప్రతిజ్ఞాపూరణాచరణశోభనంబు నొంద సంభావించుటకును
గారణం బైనభవదీయదైవమానుషయోగంబునకుఁ బరమానందంబు నొందు
మని యిట్లు గోవిందుండు ధర్మనందనునకు నాశ్వాసం బొనరించెనని జనమేజయు
నకు వై శంపాయనుండు సెప్పటయు.

133

✓ సగ్ధర. నాయంప్రాతర్హుతప్రజ్వలితహుతవహ్నిస్త్వరనిర్ధూతజడ్య
స్థాయచ్చేతఃప్రసాదకప్రసృమరవిమలప్రౌఢబోధానుమోదీ
మాయావ్యాపారదూరా క్ క్షమితతిహృతినిర్మలానందాద్యమానా
శ్రీయోరాజత్రిలోకాశ్రితజనదురితక్షేపలీలావిలాసా.

134

క. సురనికరానందకరా, సురారికాంతావిలాసశోభాపహరా

కరుణానక్తమనస్కా, సరిద్వరాబర్హిబర్హిచారుశిరస్కా.

135

మాలిని. అకలుషహృదయాభి ॥ వ్యక్త సర్వోపయుక్తా

సకలనిగమవేద్యా ॥ స్వాఘ్యవిద్యోపసాద్యా

ప్రకృతివికృతి భావ ॥ ప్రాప్త సాంఖ్యప్రదీప్తా

సుకృతమయవిలాసా ॥ సుస్థిరానందభాసా.

136

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర (కొమ్మనామాత్యపుత్ర) బుధారాధనవిరాజి

తిక్కన సోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారతంబున సౌప్తికపర్వంబునందు

సర్వంబును ద్వితీయాశ్వాసము.

137

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలి సౌప్తికపర్వము

సమాప్తము.

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

స్త్రీపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

సాంగత్యవిధాయివి
కాసోల్లాసితకటాక్షః కరుణామయమూ
క్తి సారబోధభరిత
వ్యాసాదిమనోనివాసః హరిహరనాథా.

1

క. దేవా జనమేజయజగతివరుడు గుతూహలము మృదివ మొలతేరం
గా వైశంపాయనవదనావేళితద్వగ్నిలాసుః కై యి ట్లనియెన్.

2

వ. తనసుతుండును సైన్యంబును బాండుసుతులచేత నట్లగుట సంజయువలన విని
ధృతరాష్ట్రం డెబ్బంగి వర్తించె నశ్వత్థామకృపకృతవర్మ లారాత్రి తమచేసిన
పరాక్రమంబు తెఱంగు దుర్యోధనున కఱింగించి పోయి రనివింటిబడంపడికరినగ
రంబుడనకరిగి మగిడి రనియు నాకర్ణించితి వార, లటయెవ్వలనికిం జని రేలమగిడి
రశ్వత్థామ కృష్ణద్వైపాయనాశ్రమంబునకుం బోవం దక్కనయిరువురు నెక్కడ
వోయి రవిధంబున విజయంబు నొందినధర్మనందనుం డేమి యాచరించె నంత
యుం బరిపాటిం దేటపడం జెప్ప మనిన సమ్మునివగుం డి ట్లనియె.

3

తరల. ధరణినాయక యట్లు పుత్రశతంబు వైరికులంబుచే
నిరవశేషత నొందుటకై మహానీయగౌరవహీనతం
బారసి కొమ్ములు దున్న మోడ్పడుభూరుహంబునుబోలె ని
ర్భరవిపద్వికలాత్ముఁ డై ధృతః రాష్ట్రుఁ డుల్లము వెమ్మంగన్.

4

వ. చింతాభరంబున నూరక యున్నం జూచి సంజయుం డతని కి ట్లనియె.

5

ఆ. నీకు నితరులట్ల శోకంపఁ దగునె యెవ్వరిఁ దలంచి యింకః వసేరువాడ
వీవు శోకమునకుఁ నెయ్యది తుది యిది, వలవ దుడుగు వినుము వసుమతీశ.

6

వ. పదు నెనిమిదియక్షోహిణులుసమసేచితామహాపితృభ్రాతృపుత్రపౌత్ర సఖసుహృ
త్సహాయులుం డెగి రందు వగవునకుం బని గానివారలు గలరే యేది కొలందిగా

వగచె దండఱకు నగ్నికార్యంబు నిర్వర్తింపను దీనవారలకుం దిలోదకప్రదా
నంబులు సేయను వలయు బాలికలనికి వేంచేయు మనుటయు. 7

క. విపులార్థి గూరి మనుజూధిప యా భూవల్లభుండు శ్రీ ధృతి లేమిం జం
డపవనపతితం బగుపాదపంబుచందంబుఁ దోప శ్రీ ధరణిం బడియెన్. 8

వ. శుడి యుండి తల దోర్చికొనుచు ని ట్లనియె. 9

✓వసంతతిలకావృత్తము. హా పుత్రవర్గ మిటు శ్రీ లాఱిడిబోవ దీప్త
వ్యాపార మేది మది శ్రీ వందుచు దీనవృత్తిం
బ్రాపించి యన్యులకృపం బరికింప నిం కే
నోవక భవం బెడలి శ్రీ యుండగ జీవితోడన్. 10

క. ఎఱకలు విఱిగినగరుదని, తెఱఁగునఁ దేజంబు సెడినఁదినకరుగతి నం
దఱు బంధులు దగి విభవం, బఱి వెలువెలఁబాటుచునికి శ్రీ యది బ్రదు కగునే.

సీ. సంధికిఁ గృష్ణుండు శ్రీ సనుడెంచి వెక్కుభం,గులఁ జెప్పె భీష్ముండుఁగంభజుండు
నట్లు హితార్థు లై శ్రీ యంతలంతలు మాట, లాసిరి జామదగ్న్యాదు లైన
మునివరు లవ్విధంబున నొత్తి చెప్పి రా,బుద్ధు లన్నియును దుర్బుద్ధి నగుటఁ
బాటింప నైతి లోభమునఁ బొందునృపాలు,పాలు తత్సతులకుఁబంచి¹యైన

తే. నాకతంబునఁ బోసిరి శ్రీ నందనులును

జెలులుఁ జుట్టంబులును సహాయులును ధైర్య

మెట్లు కలుగు వైదికముల శ్రీ కెట్లు మనసు

గొలుపుఁ బ్రాణంబుతో నెట్లు శ్రీ నిలువ వచ్చు. 12

క. నాకీమ దలప నేరక, శ్రీకి నెడపి పాడి యింత శ్రీ సేయక పుత్ర
సీకసుహృద్బాంధవులం, బోకార్చితి బ్రతుకు టింకఁ శ్రీ బాగుగనె చెపుమా, 13

వ. దైవంబు దుఃఖభాజనత్వం బొనర్చుటం బూర్వజన్మాచరితంబైనసుకృతంబు లేమి
గాన నయ్యెడు వయఃపరిణామంబునఁ బంచభూతక్షయంబును దుర్వివరముపరి
పాకంబున సకలబంధునాశంబును సమయసంప్రాప్తంబు లయ్యె నింక బ్రహ్మపద
పాస్తియ తగునది యై యున్నది యది యాచరించుట సంశితవ్రతపరాయణు
లైనపాండుసుతులు చూతురు గాక యనిన నిని యజ్ఞనపతిశోకంబు శాంతంబు
సేయుటకు సంజయుం డి ట్లనియె. 14

క. సుతులును శాస్త్రములు బహు, సుతులవలన వింటి శాంతి శ్రీ చొప్పుడ వలదే
మృతికి నృపు లడలుదురె ధీ,యుతు లీవిధమునకు రోయకుండుదురెన్మహా. 15

వ. తొల్లి స్పృంజయుండు పుత్రశోకార్థం దైన నమరమునిన త్తముం డగునారదుం
డుపన్యసించినముతిపోసం బభిమన్యుమరణశోకసంతప్తం దైనధర్మతనయునకుం

బరాశరతనయుండు సెప్పినచోఁగ్గననయేనునుశెప్పనాకర్ణించితి గాదె యట్లును గాక సుహృద్జనంబు లుపదేశించినమాటలు విన్ననైతి నని నీవచెప్పె దుమ్ములింపం బనియేమి నీకును నీకొడుకునకు మంత్రాలు దుశ్శాసనండును గర్జుండును శకు నియు నట యేమి సెప్పఁ గల దవధరింపుము. 16

ఆ. కొఱుత నుఱుకుఁగానికొడు కెన్నఁడును గార్యతంత్రమునకుఁ జొరఁడుగనినీవు మాన్పనొల్ల వతనిశ్రమగఁటిమియును లావు, నచ్చి లోభ మెడఁబెనంగొనంగ.

క. ఆర్యులు తఱితోఁ దగియెడు, కార్య మనుష్ఠింతు రట్లు శ గా కప్పని మా త్సర్యమునఁ దిగిచి పట్టి య, నార్యులు దుడిదూర వగతు శ రాపదయైనన్. 18

ఆ. జున్ను డెప్పరంపుఁజోఁ తైనవఱి నున్నఁ, జూచి విఱుగఁబడుటఁ శ జూడ కాత్మ దీపుఁ గోరి యుఱుకుఁగిండికాఁడునుబోలె, నయితి వగచు టింక శ ననుచితంబు.

క. వగచినఁ బోయినకార్యము, మగుడునె వగవంగ లోకకమాన్యుం డగునే వగ పుణ్యగతికి మూలమె, వగ పెల్లవిధముల నుడుగవలయు నరేంద్రా, 20

మ త్కోకిల. తాన చుట్టుఁ దగిల్చి యగ్ని యుగ్గదగ్గతం దరికొన్నఁ దా పానుభూతికి నోర్వఁ జాలక శ యప్రయోజనవాక్యసం తానశోషితవక్త్రఁ డై యత్కించెన్మ మొందెడువానియె టైననీదువలూప మన్యుల శ కాడఁ బట్టగు భూనరా. 21

ఆ. నీవుఁ గొడుకుఁ బలుకునెఱ్ఱవరవచనంబు, లనునమీరగతుల శ నతిశయిల్లు పార్థివోపవహ్నిఁపాల్పడి రథిప నీ, వార లెల్ల నింక శ వగనఁ దగునె. 22

వ. అని యనేకభంగులం బలికిన సంజయుఁడుకులకుం జెవి యొక్కిధైర్యంబు చిక్కఁ బట్టి యంకిలి దేఱినయవ్విధు నాలోకించి యేల నేలం బడి పొరలెడు లెమ్మని పలికి విదురుం డి ట్లనియె. 23

విదురుఁడు దృతరాష్ట్రమునకుఁ దుఱివో. శమంబు చేయుట.

క. పెరుఁగుట సగ్గఁగ రుచులం, బొరయుటయరుచంబు గాఁగఁ శ బుట్టుట సావం బెరయుట పాయఁ బదార్థోత్కరములనైజమది యెట్లు 1 దప్పింప నగున్. 24

సీ. బిరుదుల నైననుభవితీకీవాండ్రను నైనఁ, జంపుచోఁ గడపఁడు శ జముఁడు నేర్పు లావును మర్త్యునిఁచావు మాన్పఁగ లేవు, రణ మొనర్చినఁగాని శ రాదె మరణ మెయ్యది యవధి యిం శ డెల్లవారును దగు, వార కాకది గడవంగ వశము గాదెంత యుమ్మలికం బేల యట్లును, గాక నీసుతులు సంగ్రామకేళి

తే. సలిపి యింద్రుని కతిథు లై శచనిరి యజ్ఞదానవిద్యాలవోలబ్ధమానసియ గతులఁ సమరానివర్తనమృతులయరుగు, నట్టిగతులకుఁ బొటిగ్గావంద్రుబుధులు.

వ. కావున వానికి వగవ బని లే దది యట్లుండె సంసారంబున మాతృసోదరదార పుత్రసహస్రంబు లనుభవగోచరంబు లయ్యెనం దెవ్వరికి వగచెద ఘన వెండియు

తే. యావనంబును రూపంబు శ్రీ జీవితంబు, ద్రవ్యసంచయములు ననిత్యములు గావె
వీనిహానికి వగ పవిత్రతేక మగుటఁ, బండితులు వగఁ గూరరు శ్రీ పౌరవేంద్ర. 27

వ. పండిత్యసంపన్నుండ వగునీవు బంధుజీవహానికి వగవం దగునె వగవ కూర కునికి
మే లాకరింపుము. 28

✓ ఇంద్రవజ్ర. చింతాపరత్వంబునఁ శ్రీ జెందు దుఃఖా

క్రాంతత్వ ముర్విశ్వర శ్రీ కాన గీడుం

జింతింపఁ డార్యాత్ముఁ డశ్చింతనం డై

యంతఃపరీతాపము శ్రీ నార్పఁ జాలున్.

29

క. ప్రియవస్తు వెడలుటయు న, ప్రియంబు వాటిల్లుటయుఁ బరిజ్ఞానవిని
శ్చయహీను లైనయల్పా, శయులకు దుఃఖంబుఁ జేయు శ్రీ జగతీనాథా. 30

వ. పండితుల నవి గలంపం జాల వనిన విని ధృతరాష్ట్రుం డతనిదిక్కు మొగంబు
గాఁగ గూర్చుండి నీనుభాషితంబులకతంబున శోకంబు డిందుపడియెఁ బండితులు
ప్రియాప్రియవస్తువియోగసంయోగంబులవలన జనించు మానసదుఃఖంబులనేమి
టంజేసి పొరయ కుండుదు రదిసెప్పు మనుటయు నమృతుజవతి కతండ్రిటనియె. 31

క. ఈ లోకము నిస్సారం, బాలోకింపంగ ననఁటియట్లుల యని తా
లోలతఁ బొందనిపురుషుం, డేలా నెవ్వగలఁ జెంద శ్రీ నిచ్చు మనంబున్. 32

తే. అరియవచ్చినఁ దనమేను శ్రీ నెరవ తనకు, నొందురూపులుదక్కఁ క్రయనికియరుపె
యనుతలంపు ధృవంబుగనలవరించి, బుధజనంబులు శోకంబుఁ శ్రీ బొరయరధిప

నీ. ఒకయింటనుండి వేఱొకయింటి కరిగిన, విధమును వస్త్రంబు శ్రీ విడిచి యొందు
వస్త్రంబు గట్టినవడుపును నై యుండు, నొడలు దొఱంగి యొండ్రికొక్కయొడలు
గైకొంట నృప విను శ్రీ కడవకు సారెపై, నమర మృత్తిక యిడుగనపుడు విరియు
టయు వెరవారఁ బట్టఁగ రాక నెడుటయు, వానియెత్తెడునడ శ్రీ వ్రయ్యుటయును

తే. నెత్తి యొకచోట డించిన శ్రీ నెడలుటయును

నెండి యవియటయును నావ శ్రీ మిడినఁ బలి

పోవుటయు వాడు జనులచే శ్రీ బొలిటయును

గలుగుగతి మేని కెట్లును శ్రీ గలుగుఁ జేటు. 34

వ. అది యెట్లంటేని గర్భాధానవేళయందును బిండావస్థయందును బ్రనూతిమా
త్రంబున బాల్యంబునను యావనంబునం బ్రాధత్యసమయంబునను వార్ధకంబు
నం గర్మానురూపం బగునాశంబు శరీరంబునకు సంప్రాప్తం బగు నిదికొందియని
యెఱుంగ రాదల్గుటం దమతమసుకృతదుష్కృతంబుల తెరువులఁజూయిననీతన
యాదుల వలనివగలం బొగులం బ్రయోజనంబు లేదు ప్రాజ్ఞులు వివేకంబున సం

సారంబు దుఃఖబహుళం చని యెఱింగి దక్షాపగహనంబు గడచి శాశ్వతసుఖం
బు బడయుదు రనిన విని యాంబికేయుండు సంసారదుఃఖబహుళతయును దద్ద
హనత్వంబును నెఱింగింపు మనుటయు నవ్విభునకు విదురుం డిట్లనియె. 35

తే. కలసి శుక్లశోణితములుకరుడుగట్టి, విను మమేధ్యమధ్యమునఁ బ్రవృద్ధిబొంది
కాలవశత నప్పిండ మంగంబు లెల్లఁ, గలిగి శిశు వు మారుత్యగతి యెలర్ప.

క. వెడలునెడ గాఢపీడం, బడి సుడివడి యోని నొత్తు ॥ వశి యొకభంగిఁ
నెడలఁగ గ్రహభూతము ల,ప్పుడు దొడఁగి యనేకదురితములు గల్పించున్.

వ. ఇట్లు జనియించి మనుజుండు. 38

క. బాలత్వంబున నవివే,కాలోలత శుచియు నశుచి ॥ యైనదియు నమం
బై లీల జగుప్పితవిధి, శీలత నొందంగ దుర్విచేష్టలఁ దిరుగున్. 39

క. యౌవనమున విషయపర,త్వావేశము దుఃఖకారి ॥ యె యలఁపఁగ నా
నావిధదుర్విషయములకుఁ, దావల మై మెలఁగు నిందిత ప్రక్రియలన్. 40

(మత్తకోకిల. వృద్ధుఁ డైనతఱి బలంబును ॥ వీరయుం దఱుగంగ దు
ర్బుద్ధి వాటిల మృగి యింద్రియముల్ విశి క్తతఁ బొంద దో
హోద్యతా రుజ లుద్భవింపఁగ ॥ నొందురూ పగుపాశసం
బద్ధుఁ డేసి జముండు దివ్యఁగఁ ॥ బాయ నబ్బవముం నుదిన్. 41

వ. కావున సంసారంబు దుఃఖబహుళం బగుట విస్పష్టం బది యట్లుండె లోభకో
ధమదోన్మత్తు లై దుర్మత్తు లింద రమింతు రిందలిసుఖలేశంబునకై యొండొరు
లం జెఱుపను జంపను జొచ్చి ధర్మపథంబు దప్పి యమకింకరులచేతం బడుదు
రితైఱుంగు బుధులవలనఁ డలియ విని విమలస్వార్థులు సన్మార్గంబున వర్తి
ల్లి నిత్యానందస్వరూపు లగుదురు దీనిగహనత్వంబు పెద్దలచేత వినిన తె
ఱుంగు నెప్పెద నాకర్ణింపుము. 42

... విదురుడు ధృతరాష్ట్రునకు సంసారగమ్యంబు తెలుగిఱింగించుట. ...

/తరువోజ. అతిదుర్గ మగునరణ్యప్ర దేశమున, నవసీసురుం డొకఁ ॥ డరుగుచునుండ
మితిలేనిఘోరంపుఁమృగములు శరభ,మృగపతిప్రముఖముల్ ॥ మిక్కిలిభయము
మతి కావహించుచు ॥ మార్గంబునందు, మల్లడిఁగొనుడు నున్మార్గయానమున
ధృతి దూలఁ జన నవి ॥ తిరిగె వృన్వసుకఁ, దెక్కలికాటుఁ దోఁతెంచి రాతనిన్.

వ. అట్టియెడ. 44

(లోటకము. గరుపాఱుగ మేను ప్రకంపమునం
బారిఁ దొట్టువడం బద్రముల్ దొలఁగం
జొర నెచ్చోటు లేమి నశనువ్యయభీ
భర మొందినఁ జేడ్చుదుభావముతోన్. 45

తే. దేవలు గలయంగఁ జూచుచు ३ దిక్కు దనకు
నెవ్వరును లేమి వెగడందు ३ నెంతదప్పు
సనిన నడవికిఁ గడ లేమియును మృగవృ
జంబు పొదువుటయును గొంద్రలంబు సేయు.

46

వ. అప్పు డాభీషణారణ్యంబున దిక్కు సూచినను దఱచుగా నొడ్డినయురులు
దోచె ఘోరాకారి యగునొక్కయువిద యతనిం గొగిలించుకొనియె
బంచశిరంబులును సగనిధంబులు సగునాగంబు లనేకంబు లవ్వనంబునం
గ్రందుకొనం దిరుగుచుండె దత్ప్రదేశంబున నొక్కయుదపానంబు వల్లివిరా
నంబుచేత సంవృతం బై మిండఁ దృణంబులు పరగి నిగూఢం బై యున్న
నప్పుడుపం డానూతం బడి యొక్కబలుదీగిం దపిలి తలక్రిందై వ్రేలుచు
గొమ్మ నున్నవనపంటిచందంబున నుండె నట్లయ్యనన్గ నొందియు నక్కూ
పంబులో నొక్కభీమభుజంగంబు నాలుకలు గ్రోయ నాటుదలలును బండ్రెండు
కాళ్లును గృష్ణశబలవర్ణంబును గలమహాగజం బానూతిదరి నున్నతరువు
జేరం జనుదేర నందు శాఖోపశాఖల నానావర్ణంబు లగుమధుకిరంబులు మధు
సంచయనం బాచరించి వర్తింప సితాసితంబు లగుమూషికంబు లమ్మహీరుపాం
బుమూలంబు నఱకుచుండ.

47

ఉత్సాహవృత్తము. ధరణినాథ వినుము మధువుధార లెల్లప్రొద్దునం
దొరఁగుచుండ నతఁడు వాని ३ దోహలమున నానుచుం
బారయఁ డెప్పుఁ దృప్తి వగల్గెప్రక యైన యట్టి దు
స్తరపుటున్కి కొల్లఁబాటుఁ ३ దనకఁ డించు కేనియున్.

48

వ. ఇ ట్లున్నయతనికి నాబహుపృథ్విశంబులం దెక్కులికాటులయురులవలనను న
య్యగ్రకామినికారణంబుననుం బంచశిరస్కంబు లగుసామజంబులనందడి నా
కూపంబులో నున్నయద్దారుణదర్శకరంబుకతంబునను సూతిదరిం జరించునగ్గజం
బుఘోరత్యంబునంజేసియు మూషికంబులతరువతన హేతుభావంబునను నాచం
చలచంచరీకంబులకారింతులనుం జేతోవృత్తంబు వికలతాయత్తం బై యుండ
నతండు జీవితాశయు విడువం డనిన విని విదురునకు ధృతరాష్ట్రం డి ట్లనియె.

49

క. మనమునఁ గృప పుట్టెడు నె, ట్లనయముఁ గీ డైన యునికి ३ కాలం డెమ్మె
గనియెను విడుమర దానికొ, విన వలతుం జెప్పవే విశేషనిరూఢా.

50

కవరాజవిరాజితము. అనవుడు ని ట్లనునన్నరపాలున ३ కాలండుమోక్షమునర్థి జగ
జ్జనులకుఁ బుట్టుట ३ సన్మతిఁ గోరి విశారదు లాచర్యసంభృతులై
యనఘ సుదుస్తర ३ మైనభవంబున ३ క చ్చగునియతిహాసము బో
ధనమహనీయవిధంబునఁ జెప్పి రుద్రదాతృగుణాశ్రయతామహితా.

51

వ. కావున నేతత్సర్వరూపం బభివ్యక్తంబుగా వివరింప వలసి యుండు వినుము

చెప్పద నాడుర్గంబు సంసారగహనంబు వాలుమృగంబులుఁ దెక్కలికా ఊరులు
రోగంబులు కామిని జర పంచశిరస్కంబు లగుగజంబు లింద్రియప్రపంచంబు
లాఘాపంబున నున్ననాగం బంతకుండు తీగ జీవితాశ కూపంబు నుసారతంబున
నున్నయవిసీరుహం బాయువు దానిదెన నడచుసామజంబు సంసారంబు తదీయ
శిరంబు లాఱును ఋతువులు తత్సాదంబులు పండ్రెండును మాసంబులు తగు
మూలంబు నఱుకునెలుక లహోరా త్రంబులు మధుకరంబులు కామంబులుమధు
ధారలు కామరసంబులు మధుసంచయనం బాయువు వానివలన మానవు లాన
కు లగుదు డిట్టిసంసారచక్రంబువలన ర్తనంబు బుధు లెఱుంగుదురు వాగు దీని
చాళంబులు ద్రంఘం జాలురు రనిన విని యాంబికేయిండు విదురున కిట్లనియె. 52

క. హిత ముపదేశించితి వీ, నతినిర్మలచి త్తవృత్తిః వగుట సుజనసం
స్మృతగుణ యింక నుజ్జెప్పము, ధృతికారికవచనపద్ధతి విశదముగన్. 53

వ. అనుటయు విదురుం డవిధున కిట్లనియె. 54

కవిరాజవిరాజితము. అనయములోలతమై విషయ ప్రచయంబునదు స్థరపంకమునన్
మునుఁగుచుఁ దేలుచు నుండఁగఁ గాలుము ి ముట్టి రుజన్ జర నెవ్వగ పై
కొన దొరకొల్పి క్రమంబున నంగముక్తావ్వసు జెల్వను బాపి ప్రయో
జనరహితంబుగఁ జేసి యపాత్రపుఁజా వొనరించు గురుప్రవరా.

వ. అని మఱియును. 56

క. తేను శరీరము దానికి, సారథి సత్త్వంబు తురగఁగచయ మింద్రియముల్
దారుణతరబుద్ధివ్యాపారము లొనరింగి గనప్రపగ్గము లధిపా. 57

క. నరవర యేర్పడ విను మ, త్తురగంబులపటురయంబుతో ననుసరతం
దిరుగుపురుషుండు సంస్కృతి, బరువడి భ్రమియించు ననశభావవ్యాప్తిన్. 58

క. నానిఁ దమయిచ్చ నెందుం, బో నీ కుండంగ నాఁగురపురుషుండు సంసా
రానేకదుఃఖభావన, తానిరసమునకు నేర్పు ి ధరణీనాథా. 59

క. యమునియధీనం బిది దుఃఖముల ననేకములఁ జేయఁ ి గా నోపునృపా
త్తమ యారథ మది యడఁతురు, విమలవివేకౌషధమున విను సూర్యజనుల్.

వ. ఆ పగ్గంబులు శీలం బనువెరవుతో నలవరించి తద్రథవేగం బార్య లుకుపుదురు
వారలు జననమరణాదులవలనిభయంబు నుజ్జగించి పరమసుఖంబు నొందుదు
రింతయు నఱింగి శాంతి నొంది పుత్రాదిజ్ఞాతులకు నార్హజ్ఞహికంబుల సేయించి
సుఖవిగోమ్యునిన విని యమాట లన్నియుం బోవిడిచి తుదిం జెప్పి సూఁడినట్టి
దయనఁ బుత్రిపరలోక క్రియావిషయం బగుమాటకు శోకం బతిశయిల్ల మూర్ఛి
లై నట్టిసమయంబునం గృష్ణద్వైపాయనమునీంద్రుఁ డయ్యెడకు విజయంచేసిన

విదురసంజయాదులు సంభ్రమంబున నెదురువచ్చి ప్రణతులై ధృతరాష్ట్రునకు
శిశిరజలసేచనలలితవ్యజనవీజనంబుల నాచరించిన నతండు సేదదేటుటయు నతని
కమ్మహాత్మునిరాక యెఱింగించిన నమ్మహీపతి యతనికి దండనమస్కారంబు సేసి
గడ్గదిక నెలుంగు రాలుపడ నిట్లనియె.

61

దోదకవృత్తము. మానుషజన్మము శ్రీమాన్యవివేకా

మానసదుఃఖస్సమాజము నెల్లం

దాన ఘటించుచు శ్రీదైన్యముదెచ్చుం

గాన భవం బిది శ్రీగాల్పన తండ్రి.

62

మంజుభాషిణీవృత్తము. ధన మంతయుం బొలియ శ్రీదారుణంబుగాఁ

దనయప్రజంబుడెగ శ్రీదైన్య మారఁగాఁ

దనబంధు లందఱు మృతలంబుఁ బొంద నె

వ్వని నైన శోక మనుభవహిని గాల్పదే.

63

ఉపజాతివృత్తము. మునీంద్ర నిర్భాగ్యత శ్రీముట్టి చావుం

గానేర దయ్యెం గడు శ్రీగట్టితం

బనూనమూర్ఛందెగ శ్రీటాటియుం దా

రానేర్చె నిమ్మేనికి శ్రీగ్రమ్మఱంగన్.

64

—శ్రీ కృష్ణదైవాయనమని పృథిరాష్ట్రుఁకి దుఃఖోపశాంతి బు చేయుట. —

వ. ఇంక నేమి సేయువాడె నని పలికి యూర కున్నయన్నరనాథునకు మునినాథుం
డి ట్లనియె.

65

ఉత్సాహవృత్తము. నీవు ధర్మభంగి నెఱుంగ శ్రీనేర్పునీతికాశలం

బావహిల్లు ¹నీదుమనమునందుఁ గాన యేను శో

కాచిలత్వ ముడుపఁ బూని శ్రీయదుగుడెంచితి నుతా

భావజనితదుఃఖవార్ధిపార మెయ్య పుత్త్రీకా.

66

క. భూతము లనిత్యములు నీ, వీతెరు వెప్పుడును విం ద్రహీనధృతి నీ

చేతోగతి నలవఱుపుము, భూతానిత్యత్వ మదియ శ్రీపుచ్చును వగలన్.

67

ఆ. అరయ జీవలోక శ్రీమధుర్వ మన నరు,నొడలి బడుకుఁ జావుఁ శ్రీగడవ దనఁగ

వినియు నెల్లఁ గనియు శ్రీవీరవివేకతఁ, బుత్త్రీమరణమునకుఁ శ్రీబాగుల నగునె. 68

వ. అదియునుం గాక.

69

నీ. నీ వెఱుంగకయుండఁగా వచ్చెనే వైర,బంధంబు కారవశాండవులకు

నీపుత్త్రీకుండ దీనికిఁ గారణం బిది, విధినిర్మితం బైన శ్రీవిధము సుష్టే

కారవజాతిసంకీయ మవశ్యంబుగాఁ, గలయది యై చెల్లెఁ శ్రీగాక కొత్త

యైనదియే బంధు శ్రీలాజివిహారత, త్వరత యై సద్గతి శ్రీబడసినాడు

ఆ. వారి కేల యింత శ్రవగవే నట్లును గాక, విమలబుద్ధి యైనవిదురుఁ డిట్లు
లగుట యెఱిగి బుద్ధి శ్రతగఁ జెప్పె నీకు జూ,దంబుసమయమునన శ్రదాని వినవ.

1 దోదకవృత్తము. దేవకృతంబులు శ్రధీరుల కైన్

భూవర మాన్వఁగఁ శ్రబోలునె యెట్లుం

గావున శోకము శ్రకాఠియ దల్లం

గా వలదే తుది శ్రగౌరవ మొప్పన్.

71

వ. దేవతలకుం గృత్యం బయినదానిఁ దత్ప్రీతిత్వంబున వింటి నది నీకు మేలు గోరి
చెప్పెద నాకర్ణింపు శ్రీ సేత్రమంబున నెం దునుఁ జరింతు నొక్కనాఁడు దేవ
సభకుం బోయితి నందుఁ బురందర ప్రముఖబృందారకులను నారదాదిముని
బృందంబులనుం గాంచి సుఖగోష్ఠి నున్నసమయంబున భూదేవి యచ్చటికి వచ్చి
యవ్వబుధులతో నిట్లనియె.

72

క. మీరలు బ్రహ్మసభను మధ్యారము మాన్పుటకు నలిని శ్రబనిఁ బూనితి రె

క్కారణమునఁ దడసితి రొక్క, యేరూపునఁ దలఁగుదాన శ్రనేను భరంబున్.

73

వ. అనిన విని సర్వలోకనమ్మృతం డగునారాయణుండు నవ్వుచు నవ్వెలంది
కిట్లనియె.

74

తే. వినుము ధృతరాష్ట్రుఁ డనురాజు శ్రతనుజతముఁ

బడయు దుర్యోధనుం డనఁ శ్రబరఁగుపెద్ద

కొడుకు నీభార మంతయు శ్రనుడుపు నతఁడు

తడయ కయ్యెడు నది వగఁ శ్రదక్కు మబల.

75

వ. ఎట్లనిన.

76

క. వానిం జంపను గావం, బూని సకలరాజలోకమును నీసుమెయిన్

సేనాసముదయములనుం, దానుఁ గురుక్షేత్రసమరదారుణతఁ దెగున్.

77

వ. సోదరసముదయసహితంబుగా నతండును మృతం డగు దానంజేసి భవదీయ
భారంబు వాయు నిశ్చింతంబున జనుము భూతధారణం బాచరింపుము పొమ్మని
పలికి యుద్దేవిని వీడుకొలిపెఁ బదంపడి సకలప్రజాసంహారకారణం బై కల్యం
శంబున దుర్యోధనుండు జనియించె నక్కుమారుండు.

78

తే. ఒరులయున్నది సయిరింపఁగోహ డధిక, బలుఁడు కోర్ధి శూరత్వసంప్రపన్నబుద్ధి
బుద్ధి సెప్పిన వినియెడుప్రోడ గాఁడు, 2గాన వైరంబు విడువఁడుకొరవేంద్ర.

క. తమ్ముఁడు శకునియుఁ గర్ణుఁడు, నమ్మానవపతికిఁ దగినయనుచురూ లభిన్

సమ్మదీమునఁ గలసినవృపు, లమ్మెయి వారలు వినాశ శ్రమగు ట్టె లుడుగున్.

1 దోదకవృత్తము. తమతమతప్పలఁ శ్రదా రెరియంగా

1. క. దుగ్ధపతివృత్తము. దేవకృతంబుల ధీరుల కైన్, భూవర మాన్వఁగోలునె యెట్లుం
గావున శోకము బొంగు, గావదే నీగౌరవ మొప్పన్. 2. క. కండగదంబు.

విమలమలీ యిటు శ పీఠి నై శో

కమున దహింపఁగఁ శ గాదు మనంబు

సముచిత మిత్తటి శ శాంతము సుమీఠ.

81

వ. అని చెప్పిన నవ్విభుండు దనకుం బాండవగ్రజుం డవమానం బాచరించు నను
శంక నూని యనికి యమ్మహామునిదివ్యభోధంబునం దేటపడి యుండుం గావున
నత్తాపసోత్తముండు వెండియు నిట్లనియె.

82

క. పాండవులవలనికి డొక్కొండును లే దధిప నీదుకొడుకులు ధరణీ

మండల మంతయు మ్రింగిరి, పాండునృపతిభాగమునకుఁ శ బాపిరి వారిన్.

83

వ. దానంజేసి యిట్లు సకలకారవృత్తులకు నఖిలభూషణులకు నిఖిలప్రజలకును బాలియ
వలసె నిది యంతయు మున్న యెఱుంగుదుఁ గావున.

84

ఉత్సాహవృత్తము. వినుము నారదుండు దీని శ వినఁగఁ జెప్పె ధర్మనం

దనున కతనిమనము కరుణ శ దవిలి యున్ని హింసకు

గొనకొనఁగఁ జొరమి నతఁడు శ కురుకులంబుతోడిపాం

దునక పడఁజె జగము మెచ్చఁదొడఁగి వెక్కుభంగులన్.

85

తే. ఏను సతనికిఁ జెప్పితిఁ గాన శ యాతఁడధికయత్నంబు సేసె దా శ సంతపడియు

వైర మెఘ్మెయి మాన్పంగఁ నేరఁడయ్యెనియతిఁ దప్పింప నేరికి శ నేర నగునె.

క. ఏ నిది యంతయు నెఱుంగుదుఁ, గాన వృథాశోకవహ్నిఁ శ గాలమికిని నీ

మానసమునఁ గృప కలిమికిఁ, గా నొడివితి దేవగుహ్యగతియుఁ దెలిపితిన్.

87

భుజంగ ప్రయాతవృత్తము. వినీతుండ వై ధర్మవేదిత్వబుద్ధి

దనకొందునీ విట్లు శ దైన్యాతి శేకం

బునం బొంది శోకాగ్నిఁ శ బొక్కంగఁ గుంఠ

తనూజగ్రజుం డాత్మఁ శ దాఁ గుండ కున్నే.

88

క. డెందము తిర్యగ్జ్యోనులయందును 'గరుణాసమగ్ర శ మై యుండు భవ

న్నందనుఁ డజాతశత్రునకుం దచ్చరితంబు నీవుఁ శ గొంత యెఱుంగవే.

89

మానినీవృత్తము. కావున నీదెస నాతనికి విముఖత్వము గల్గదు భక్తిమంజు

దా వినయం బెనయం గొనియాడుట దప్పదు కాంచెద వాతనిపై

నీవును నెయ్యముఁ గారుణికత్వము శ నెక్కినఁ దమ్ములు నవ్విభుండు

స్వేపురపెట్టుగ సంతతికల్పియ శ నీమది నిల్పుము పెం పొలయన్.

90

తే. దైవకృతము నాపంపు చిత్రమునఁ బెట్టి

పుత్రశోకంబు విడు పాండు! పుత్రు లధిప

తగరె నినుఁ గొనియాడి పుత్రత్వవృత్తిఁ

బరఁగ నది కీర్తిధర్మసంపాది గాదె.

91

వ. వనట యనియెడునగ్ని నెటుక యనియెడునీట నార్పుము పాణంబులు ధరి
యింపుము సముచితవృత్తి జరియింపు మనిన విని చింతాక్రాంతం డై
కొండాకనీ పూరకుండి ధృతరాష్ట్రుండు తేజోధనుం డగునత్తాపసోత్తమున
కిటనియె. 92

క. మును శోకానలతాపంబునఁ బొగులుట నొం డెఱుంగఁ ట బోలక దుఃఖం
బున మునుఁగ వలసె నీడువ,చనములు విని మునివరేణ్య ట శాంతుండ నైతిన్.

క. ధరియించెదఁ బ్రాణము మది, నెరియక యుండంగ శోక ట మేఁ దొఱుగెద ని
ర్భరబాంధవంబు నొందెదఁ, బురుషోత్తము లైనసాంఘ్యపు త్రికులదనన్. 94

వ. ఆసుటయు నమృతహాత్ముం డ ట్లగుట మే లని పలికి యంతర్ధానంబుఁ జేసె నిట్లు
ప్రబోధతుం డై యాంబికేయుండు గొండాకప్రొద్దూరికుండి సంజయుం బేరు
కొని పయనం బాయితంబు సేయు మని చెప్పి విదురుతో నీవు గాంధారిని గుం
తినిం దక్కుఁగలకొరవవధూవర్గంబును దోడ్కొని రావలయు మనము పాలి
కలసికిం బోవు చున్నవార మని యెఱింగించి వెలువరింపు మనిన నమ్మిరువురు
నట్ల చేసిన. 95

శ్రీరాష్ట్రుండు సహనరంబుగాఁ బోలికలసికిం బోవుట. 95

క. ఆరం గూరినశోకము, భారంబున మేను దూలఁ ట బరవశగతి గాం
ధారి చనుదెంచె నవ్వసు, ధారమణునికడకు జనవి ట తానము వొగులన్. 96

వ. కుంతీప్రముఖం బైన కురువృద్ధ నారీజనంబును బరివార వనితా జనసహితంబుగాఁ
దరతరంబ యరుగుదంచె నట్టియెడ. 97

సీ. చేతులు నడుదల ట సేర్పు టుత్కటశోక, మాక్కారములు దాల్చి ట నట్టులుండ
విరిసినవేనలుల్ ట వెన్నులఁ బ్రక్కల, నెఱిపి చూపజన్మప్తి ట నిఱు సేయ
సందంద దొరఁగెడు ట నశ్రుజలంబుల, పెంపున మోములు ట ముంపఁబడఁగ
సేమియుఁదొడవులు, లేమిఁ బాడఱియున్న, యుంగంబులందు దైన్యంబునెరయఁ

తే. బతులఁ నన్నలఁదమ్ములఁగుతులహేతులఁ, బేరుకొని వాతులెండంగఁబ్రేముపించి
పనపువలుకులు వినువారి ట వనటఁ దేల్పఁ, గురుకుమార నారీజనఁకోటివచ్చె. 98

క. చెలులైనఁజూడఁ బయ్యెద, దొలఁగుటకును సిగ్గు వకు వ ట ధూజనతతి య
త్తలయెదుర నేకవత్త్రంబులతో గంగములు వికృతిఁ ట బొందఁగ నడచెన్. 99

క. కొండాకవగవున కేనియు, నొండారువులఁ దేర్చునట్టి ట యువిదలు చిత్తం
బొండాండ వనట మునుఁగఁగ, నొం డెవ్వరుఁ దలుపలేక ట యుంపి రవశలై.

క. అట్టియెడఁ బురంబున నచ్చటచ్చట.

101

తే. విపులహర్యుతలంబులు ట వెడలునట్టి
వెలదిమొత్తముల్ వొల్చె బ ట స్వేటకాఱు

.. మునుఁజంపిన గిరిగుహ ట ప్రతి వెడలఁ

బాణుసింగంపుఁబెంటకుఁ బాటి యగుచు.

102

క. మున్నెన్నడు నెవ్వరికిం, గన్నులెదురఁ బడనియట్టికాంతలు జనులె
ల్లన్నిలిచి చూడ నెడలిరి, కన్నులు గమరక సుహృన్నికాయంబులకున్. 103

వ. అప్పుడు కురువీరాగారంబులయందు హాహాకారంబు లెసంగె నిట్లు వనితాజన
వ్రాతం బేతెంచి ధృతరాష్ట్రసూరెల నాక్రందనధ్వనులు సెలంగ నిలిచె విదు
రుండు డగ్గుతికపడుచు నయ్యువిదల నూరార్చుచుఁ దగువారల నుచితవాహనం
బులపై నిడియె నధరణీనాథుండు నిజయోగ్యయానంబునఁ జనఁ దోడన యాత
మ్ముండును గాంధారిప్రభృతులం దోడుకొని సంచయసహితంబుగాఁ జనియెఁ బి
న్నలు పెద్దలనక సకలపౌరలోకంబునకు శోకం బాపహిల్లినం బెత్తెనరోదగప్ర
ణాదంబుల దిక్కులు పిక్కుటిల్లెఁ బ్రళయకాలఙ్కలనజ్వాలలం బొడువంబడు
జంతువు లాక్రోశించుచందంబు దోచెఁ బురిఁ గలవైశ్యశూద్రశిల్పికర్మార
తక్షకక్షౌరకస్వర్ణకారకరజకాదు లమ్మహీపతి బలసి చని రివ్వధంబునం గోశ
మాత్రంబు చని రాసమయంబున. 104

సీ. ఆచార్యసుతుఁడుఁ గృపాచార్యుండును గృత,వర్మయు నెదురుగావచ్చి రథము
లంతంత డిగ్గి శోకార్త నింగంబులు, దూల బొప్పంబులు క దొరఁగుచుండఁ
గా ధృతరాష్ట్రునిఁ క గాంచి గద్గదకంఠ, లగుచు నాతని కిట్లు క లనిరి నీడు
తనయుండు భుజబల క దర్పంబు దుర్వార, శౌర్యంబు మెఱయంగఁగసంగరంబు
తే. సేసి యింద్రాదిసురల మోర్చించి వారి, కతిధి యై చని పరమసుఖానుభవము
దగిలె నేము మువ్వరమునుదక్కి నమ్మ, హీనుతోడన సైన్యంబులెల్లజనియె.

వ. అనినఁ దదనంతరంబు.

106

శ్రీమదాంధ్రమహాభారత ప్రకారము

తే. తనుజశోకార్త యైనగాంధారిజూచి, యడలు తనదుచి త్తంబునఁనతిశయిల్ల
నలఁత దేర్పంగఁదలఁచి తానెల్లఁజేరి, యమ్మహాదేవితోడ నిట్లనియెఁ గృపుండు
మణిమాలావృత్తము. భవదీయసూను లరిసైన్యఁడంక్తిఁగొని కాల్పిరెల్లఁబొగడన్
వివిధాస్త్రశస్త్రమయసాంద్రవృష్టిఁ దెగఱిఁజేరి పెంపు మిగులక
దివి కేఁగియందు మహానీయకేజ మెసఁగంగ హృద్యబలభి
ద్ధువసాఖ్యసంపదలు గాంచి సం క తోషమునఁ దేలి రేల వగవన్. 108

స్వాగతవృత్తము. అం దొకండును రణావనిభీతిం, బొంద కేటులనుఁబోటులడప్పిం
బొందియెనుఁ బొలివోవడ దానం, బొంది రూర్ధ్వగతిఁబుణ్యచరిత్రాః 109

వనమయూరవృత్తము. పోర నొడ లత్రువరి క పూతముగ ధీరో

చారతఁ బిఱిందికిఁ బ క దం బిడక దృవ్య

దైవ్విభతి నొంచి తెగు క వారగుట మేలు

- ద్వీరమణోటి కని ఓ వేదములు సెప్పన్. 110
- క. దానాద్యుత్తమకర్మవిధానంబులఁ బడయుగతు లుదాత్తరణమునం
జా నేర్చువానిచనియెడు, మానితగతిఁ బోల వండ్రుఁమహానీయాత్ముల్. 111
- వ. కాపునం గురుకుమారులమరణంబు సంభావనీయం బది దా న ట్లుండఁ బాండు
కుమారులు గెలిచితి మని సంతసింప లే దది యెట్లనిన. 112
- నర్కుటవృత్తము. వినుము మరు త్తనూభవుఁడు ఓ విశ్రేతధర్మగతిం
జనక కురుక్షేత్రవృత్తునిఁ ఓ జంపె గదానమరం
బున నది యే మెఱింగి చని ఓ పోయినరేయి గడుం
గనలున ముట్టి మువ్వరముఁ ఓ కార్య ముదగ్రముగిన 113
- వ. పాండవశిబిరంబున. 114
- బంధురవృ. సకలరథములును సఖలగజములుఁ ఓ సర్వహయంబులతో బెరియఁ
శకలములుగ భటనికర మఖలముం ఓ జావఁగ ద్రాపదిపుత్రులలో
నొకఁడును బ్రదుకక పోషిపాడియుఁగ సయ్యుర్వికి వారలమామలమ
స్థకములు కడమ వడక వడి బలిగా ఓ సంతస మండఁ బిశాచతీతుల్. 115
- వ. సమరంబు సేసితి మట్లగుట నపాండవులవిజయంబు వితథం బయ్యె నిట
యేము సేయం దలంచినదాని నెఱింగించెద నాకర్ణింపు మే మట్టిసమయం
బున వార లా శిబిరంబున లేమింజేసి యా భంగి పరాక్రమం బాచరింప నోపి
తిమి గాని యమ్మహాబలుల మార్కొన శక్తులము గా మవ్వీరు లట్లు దమతన
యులు మా తెగువం దెగటాటుట విని శోకకోధాక్రాంతంబు లగునంతరంగంబు
లతో మమ్ము వెనుకొనుట దప్పదు వారల బాఠికిం దప్పి పో వలయుం బోయెద
మది తలం పనుజ్ఞ యిమ్ము నీవు నుమ్ములింపకుండుమనిపలికి ధృతరాష్ట్రును దేశించి
దేవా ధర్మపుత్రాదులబారిం బడక తొలంగుట భీతులగు మాకుం గర్తవ్యం బై
యున్నయది మీ చేత ననుజ్ఞాతులమ నీ వీంక దైవకృతం బలంఘనీయం బగుటఁ
దలంచి వగ పుడుగు మని యచ్చట నా కృపకృతవర్తాశ్వత్థామ లా రాజనకును
నదేవికిం బ్రదక్షిణంబుగా వచ్చి మరలి మరలి వారలం జూచుచుఁ దేరులెక్కి
భయంబున రయంబున నరదంబులు దోలుకొని గంగాతీరంబున కరిగి యచ్చట
నన్యోన్యమంత్రణంబుసేసి పాసిరందుఁ గృపాచార్యుండు గరిపురికే తెంచె గృత
వర్మ నిజపురంబునకుఁ జనియె నశ్వత్థామ కృష్ణద్రౌపద్యానాశ్రమంబు నాశ్ర
యించి గ్రక్కునం దపస్వి యయ్యెఁ దదనంతరంబ ధర్మజభీమార్జునులు దాడియై
నచ్చి యతని ముట్టుకొని రా వృత్తాంతం బంతయు నీ విన్నయదియు తరువాతికథ
సెప్పెద విను మవ్యధంబునఁ గృపప్రముఖరథికులు మువ్వరుం దన్నువిడిచి చనిన
నాంబికేయుండు గ్రోత్రయైన నవ్వగపెల్లునఁ జిత్తంబు వివాద వేదనాయత్తం
బగుచుండ నడనడ నిలుచుచుఁ జనుచుండె నక్కడ నయ్యచారిత్రంబు గురు

నందనుశిరోరత్నంబు దెచ్చి యిచ్చి యట్లు పాంచాలి నూరార్చి యున్నంత నట
వోయినజనంబులవలన వైచిత్ర ప్రవీర్యండు పాలికలనికి వచ్చుచున్నవాఁ డని విని
తదభిగమనోన్ముఖుం డై.

116

... ధర్మరాజు దమ్ములతోడ భృశిరాష్ట్రకర్షకఁ జొత్తుట. ...

తే తనయు లందఱుఁ బోలియుట కి వినినయడలు

మానసంబు దహింప నశక్తునుజవిధుఁడు

వోగులుచును వచ్చె ననుతలపోతఁజేసి

యుల్ల మక్కటికమున జొరై త్తిలుచుండ.

117

క. వదనమున విన్నదనముం, గదురంగ హరిఁ జూచి రాజుఁ కి గానవలయు నా

కది యెట్లు నుడుగ వచ్చునె, కదలుం డని పలికి చనియెఁ కి గలనివలనికిన్.

118

ద్రుతవిలంబితవృత్తము. చనఁగ నాతఁడు కి సాత్యకి వాయునం

దనుఁడు గాండివి కి దమ్ములు సూరెలం

జని ద్రాపది కి సంభృతశోక యె

చనియెఁ జుట్టపుణ్యజానలు సుట్టి రాన్.

119

వ. ఇట్లు మాతృవృత్తపాంచాలభాములు నరిగిరి తొలునాఁడు దుర్యోధనుండు మన్నించు

మానవతులం గరినగరంబునకుం గొని చని యారాత్రియందు నిలిచి భృతరా

ష్ట్రం బాడగానక రేపకడ మగిడివచ్చి యున్నయుత్సుకుండును నమ్మానవపతి

తోన చనియె నట్లు ధర్మసూనుండు సని సమరతలంబు దఱియునంతకు నయ్యె

డకు నాంబి కేయుండు సనుడెంచె నతనిముందటివలనివనితాజనంబు లక్కొంతె

యార్గజం గనుంగొని కరంబు లెత్తి యేడ్చుచు నెదుర్కొని.

120

సీ. ధర్మవేదిత్వ మీధరణీశ్వరునకు నెక్కడియది కృప యెందుఁగలదు తలఁపఁ

దండుల మామల కి దాతలఁ గొడుకులఁ దోడఁబుట్టువులను కి ద్రుంచివైచె

గ్రూరతమెఱయంగ కి గురుజనంబులఁగూల్చె, సఖుల సంబంధులఁజంపె నదయఁ

డని పల్కుదురు గొంద కి అప్పార్కుజే గొం, గేయుని ద్రోణునిఁగెడయఁబొదువఁ

ఆ. బనుప నెట్లు నేర్చి కి తని పల్కుదురు గొంద

అకట సింధురాజు కి ననుజ మగనిఁ

దునిమితేటిరాజ్య కి మని పల్కుదురు గొంద

అతఁడు మోము వాంచి కి యరుగుచుండ.

121

వ. మఱియుఁ గొందఱు.

122

క. ఇందఱుఁ జంపితి నని యు,బ్బుం దీజడ ముపదతనయశ్రవణుల నభిమ

న్యుం దెగబార్చితి మఱియుల, నందఱు స్థింగితి విభూతి కి యన నీ శక్తి.

123

వ. అని పలుకుదు రిట్లు బహుప్రకారంబులం బలుకు చుండఁ బలుకు వెలువరింపక

పుత్ర శోకార్తుడగునప్పుడు రాజపుత్రుండు పుత్ర శోకార్తింబాగులు విచిత్రవీర్య
పుత్రకడకుం జని తత్సార్వవర్తులచేత నావేదితుం డగుచు నాభూవల్లభుపాదం
బులకుం బ్రణతుం డగుటయు. 124

శుద్ధవిరాటిపుత్రము. ఉల్లం బపియ శ మొందఁ గ్రొత్త సం
ధిల్ల నవ్వగ శ దీనవక్త్రుఁడై
యొల్లంబోపుచు శ నున్నె నవ్విభుం
డల్లం గొగిట శ నాన్మపాలకున్. 125

వ. ఇవిధంబున నాలింగనంబు సేసి సాంత్యవచనంబుల నుపచరించె దదనంతరంబ
భీమాక్షుననకులసహదేవులు సేరిన నలనియొద్దివారు వారిం జేరువేర నెఱిం
గించిన. 126

త. భీముఁ డనుమాట విని యతిభీమమైన
యలుక యనువహింపి యవ్వీరుఁ శ డనువనంబు
దరికొనంగ నుంకింప నధర్మవిధికి
నాయితం బగునయ్యొంది శీయుఁ జూచి. 127

క. మన సెఱిగి హృషీకేశుఁడు, దనమనమున నిద్దురాత్ముత్రలఁ పొప్ప దిసి
యనుచుం బవనజ నద్దెనఁ, జన కుండఁగఁ బట్టి వీరసంభ్రమలీలన్. 128

వ. ధృతరాష్ట్రుం డిట్టివాఁడు గాఁగలవాఁ డని తొల్లి యెఱింగి త్రికాలవేది యైన
కృష్ణుం డయోమయంబుగా భీమప్రతిరూపంబు సేయించి సంగ్రహించి నిగూఢ
ప్రకారంబునం దత్ప్రదేశంబునకుఁ దప్పించినవాఁడు గావున గ్రక్కున నయ్య
నుపరూ పజ్జగతీశ్వరుం జేర నిలిపె నెఱిగిన నది భీమసేనుండ కాఁ దలంచి. 129

క. కోపం బుత్కట మై యా, రూపము నిరుగేలఁ బట్టి శ రూఢత ఘోరా
టోపం జెనక మెసఁగ నా, భూపతి వెసఁ గొగిలించి శ పాలు పఱ విఱిచెన్.

లయవిభాతి. పెరుంగఁగ నిజాంగములు శ సరభసపరిస్ఫురణ
మరుదుగ జనావలులు శ నిరుపమవిధం బి
న్నరవతిబలం బనఁగఁ శ గరయుగముతో లవియ
నురము సదియం బెలుచఁ శ దొరఁగఁగఁ బారికా నె
త్తురులు ముఖరంధ్రములఁ శ బధవశత మానసము
పారయుటకుఁ జొచ్చియును శ సరి గొనఁగఁ గంటికా
వరసుతున కిప్పు డనుఁపరమపదవిక మగుడఁ
గుతున్నవతి యాప్రతిమఁ శ బారి నిటులు పుచ్చెన్. 131

వ. ఇట్లెఱంగున దశసహస్ర సామజనమూనబలుని డగునయ్యొంధవృషతి గంధవహ
నందనప్రతిరూపంబు భగ్నంబు సేసి పెంపున నెడఁద నిర్భరహర్షంబు నొందియు

- మొఱమెచ్చునక్షై భీమునిం బేర్కొని హాహాకారరీబు లెసంగ రోదనంబుసేసి
జఱునవునం దనవదనకమలం బొప్పం గమలనాభుం డతని కి ట్లనియె. 132
- తే. అడల నేటికి నీవేతఁబడఁడు భీముఁ, డివుడు భంజంపఁబడినది యినుపరూపు
వినుము నీకోప మెఱిఁగియి వెనుక కతనిఁ,దిగిచియేను నీముందల యి దీని నిడితి.
- క. బలమున నీతో ¹దొరయఁగ, నిల నెవ్వఁడు గలఁడు నీమహాతభుజశాఖల్
తలఁపఁగఁ బ్రయంతకుదం,ప్తులు వీనిం దగిలి వశమె య చాకుండంగన్. 134
- వ. కావున. 135
- ఉపేంద్ర వజ్రవృత్తము. మరు తనూజం బొరిమాల్పం జూచుం
బరిస్ఫురతోపనిభద్రుఁ డై యి
ధరావిభుం డం చిది య తల్లనే సం
స్మరించి ²యీకోపు న్యమర్చి కొంటిన్. 136
- తే. తనయకోకాతురుండ వై యధర్మమెడలి, యనిలసుతుఁడగటార్చెద యనితలంచి
తట్టిపని నీదుచే నేల యగు విధాతృ,లీలఁ బరికింప నేరక య జేల వైతి. 137
- వ. అదియునుం గాక. 138
- క. వినుమొకని నేల భవదను,జనిపుత్రుల నెల్ల జంపఁ యజ్ఞోప్పడినను నీ
తనయులు మగుడఁగ వత్తురె, యనయము పాపంబు సేసి యతాడిఁబాపన్. 139
- స్రగ్వోశృతము. ఏము నీపుత్రుచే యెన్నియో భంగులన్
వేమఱుం బాటు నీవెంట భావించుచున్
సామసంపాదివై యెపు మాతఃపూర్వ
ధీమహాత్మ్యంబు సంధిల్లు నీ కిమ్మెయిన్. 140
- వ. అని చెప్పెనప్పుడు ధృతరాష్ట్రపరిచారకు లతనియవయంబులరుధిరంబు ప్రతా
శనంబున నపనయింపందలంచి జలంబులు దెచ్చి యెఱింగించిన నజ్ఞనపతియప్పని
యాచరించె నప్పుండరీకాక్షుండు వెండియు నవ్విభున కి ట్లనియె. 141
- నీ. జగతీత వేదముల్ యసదివితి శాస్త్రముల్, వింటి వర్తితి యవధగోష్ఠి
నఖిలపురాణపర్యాయోచనము సేసి, లెల్లధర్మంబులు నెఱుంగు దిట్లు
నీతప్ప దలఁపక యెవ్వఁగ బొందెడు, కనలెద వేను శంతనసుతుండు
గురుఁడునువిదురుండుఁగూర్కొనికూర్కొని,చెవుల బోయమె సవిశేషకార్య
- తే. వచనములు సంజయుండు వెక్కువరుస లుభయ
బలవిధంబులు దెలియఁగఁ య బలకఁ డెట్లు
నీకు నాబుద్ధు లన్నియు యెమ్మనమనఁ
జేర్చఁ బోలవ యిం కేమి యెమ్మనమనఁ, 142
- క. భీమార్జునులరాణనము,ద్దామత్వం బెఱిగి యెఱిగి యతని తోడరం

గా మనుజుల కప్పీరుల, శేమనఁ గల దింక నేల యాచందంబుల్. 148

క. తనమేలుఁ గీడుఁ దా మదిఁ, గనుచు హితులు సెప్పుబుద్ధిఁ గైకొని శుభముం
గొనకొని నడపుపతికి వచ్చునె పశ్చాత్తాప మెట్టిచోట నరేంద్రా. 144

ప్రణవవృత్తము. నీయుల్లం బొకనియతిం గార్యం

బాయత్తంబుగ య ననుసంధింపం

జేయం బాలపు య చెడు తెర్వుం బోఁ

బాయం ద్రోవపు య బలిమిం బుత్తున్. 145

తే. ద్యూతమున ¹గల్పునెపమున య నుజ్జీకి పుణ్య

కాంతఁ దల వట్టికొని సభాభ్యంతరమున

కీడ్చి వలువ లొలుచుటయు య నెఱిగి సుతులఁ

జంపె నని భీముఁ జంపఁ దగ్గలంప నగునె. 146

వ. నీయవినీతియుం గొడుకులదుశ్చరిత్రంబునుం దలంచి శోకశోపంబులు విడిచి
కాంతుండ వై యుండు మనిన నుపేంద్రునకు న న్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 147

జలధరవృత్తము. నీపలు కెల్ల నిక్కమ యగ్నింద్యగుణా

యీపురుషార్థహాని సుతు య లీలుటకుం

దాపముఁ బొంది తాల్చి దిగఁద్రావి మహా

కోపుండ నైన బాటిలఁ దగ్గుం గినియన్. 148

క. తెలిసితి నీమాటలఁ బుత్తులదెస నెవ్వగల నెల్ల యదొఱిగి యనుజపు
త్తుల నాకుఁ బ్రియ మొనర్పం, గలవారుగ నడచువాడఁ గంసారాతి. 149

వ. అనుటయు నమ్మహాత్ముండు భీమార్జుననకులసహదేవులం గానిపించినఁ గ్రమం
బున నమ్మానవపతి వారలం గొనిలించుకొని దీవించె నప్పు డాశ్రితవత్సలుం
డగు శ్రీవత్సలాంభనుండు యయుత్సునకుఁ దదీయసందర్శనంబు సముచితప్ర
కారంబున నడపె నట్లు గాంచిన వణిక్కన్యాజాతునెడఁ బొడమిన వాత్సల్యం
బున వైచిత్రవీర్యుం డతనిఁ దిగిచికొని యుక్కునం జేర్చికొనియెఁ దదనం
తరరబ యధరణివిభుండు ధర్మపుత్ర ప్రభృతు లగునయ్యేపుర నుద్దేశించి మీరు
గాంధారిం గనుం డని పంచిన నచ్చండవేయులు పృథ్వుభాధపురస్సరంబు
గాఁ జని వినయంబున వినత్తులైన నదేవి దీవింప నొల్లక యుల్లంబు నిజ
తనూజులమరణంబునకుం దాపంబు నొంద శాపం బిచ్చునది యై యజాతశత్రు
నుద్దేశించిన నత్రైతిగు సకలప్రాణిచిత్రవృత్తంబులు దన దివ్యబోధంబునం దేట
పడం జనియెడువాడును మనోజవుండును సర్వలోకసంపూజ్యుండునునగు సత్య
వతిమానుం డెఱిగి తత్తణుంబ సన్నిహితుం డయ్యు నఖిలజనంబు లభివందనంబు
సేయుం గైకొనుచు నక్కొడలిం జేరి యోహా శపింపకు శమింపు మని

పలికి మఱియు ని ట్లనియె.

150

... భీమకాశిపింపఁ బూరికగాంధారిని వ్యానఁ దూరార్థుఁ ...

సీ. పాండవేయాగ్రజాపై నల్క మానుము, రాజసం బేల యీశరాజు ధర్మ
పరుడు నీ వింతుక యి పాటించి వినవమ్మ, చెప్పెడఁ గౌరవశ్రేష్ఠుఁ డనిఁ
జనుచుండి తల్లి దీప్తవన యిమ్ము జయముగా, నా కని పలికిన యీ నాకుమారు
తోడ నీపేర్చికి నీడుగాఁ గొడుక యెక్కడ నుండు ధర్మ మిక్కడకు జయము

ఆ. సేరు ననవె భూరిభూరయ్యుధంబున, గలుపు గొనిరి గాన యి తలఁప ధర్మ
పరుల కాగవలయుఁ యి బౌండుతనూజు లనూయ లేనిబుద్ధిఁ యి జూడు మెట్లు.

✓ మేదిసీవృత్తము. విను మిటు లేటికిం జనినవృత్త మూఁది యల్ల

జనము నుతించు నీదుగురుసారధీరబుద్ధి

నిను నతిశాంతచిత్త యని యిక్క మేనుఁ గందు

మనమున నిట్టిసీ కగునఁ యి మత్సరంబు వత్స.

151

వ ధర్మంబు పరిగ్రహించి నీకొడుకు లగుపాండవులదన రోషంబు నిగ్రహింపు
మనిన గంధవతీనందనునకు గాంధారరాజనందన యి ట్లనియె.

152

సీ. ఏ నసూయాగ్రస్తఁగాను వీరలఁ జెడఁ, దలఁతునె మెట్లు లుగ్మల్లికఁజేసి
కలఁగితిఁ గాక యిక్కోతేయవర్గంబు, గొంతి కెట్లట్ల నాశకును భరింప
వలదె దుర్యోధనుఁతులువతనంబున, శకునియుఁ గర్ణదుఃశ్శాసనులును
దుష్టాత్ము లగుటను యి ద్రుంగెఁ గౌరవకుల, మడరి పాండవులు గగ్గయ్యంబుపాడి
తే. జంపి రందఱ నదిమదిగొనంపజాల, దమ్యతుఁడు నూడఁగురుపత్రిననిలసుతుఁడు
దగునె గదవార నాభికి యి దిగువ నొంచి, చంప నత్తెఱఁ గుల్లంబునొంపకున్నె.

క. విడుతురె శూరులు రణమునఁ, బడునట్టియవస్థ తమకుఁ బాటిల్లిననుం
బుడమి సమస్తజనంబులు, నడవెడుతెఱఁ గలుక తప్పునకు రాకున్నె.

153

వ. అనిన భీముండు భీతికంపితుండగుచు గాంధారికి వినతుండై వినయంబుననిట్లనియె.

... భీమండు గాంధారికిఁ గోపాహవానంబుగా నుత్తరంబు తిప్పెట ...

సీ. తలపోసి చూడంగ యి ధర్మమయ్యె నధర్మ, మయ్యె నే బ్రాణభయంబు కతన
నట్లు సేసితిఁ గృప యార సైరింపుము, నీదుపుత్తుఁడు లావు యి నేర్పుఁ గలఁడు
గావున నీవమ్మయ్యగారి యోర్వంగ రా, దది యట్లు లుండె భగవత్ప్రజానకుఁ
బాడితో వచ్చెనే యి పరిభవం బతనిచే, ద్రావది యేకవక్త్రయు రజస్వ

ఆ. లయునుగూడె యపుడు యి డయమాలి కొలువున, కీర్తి తేరఁ బంచి యి యియనియె
నతఁడు వివదె యూరు యి బహుభాగంబున, బావు లెఱుంగ వే విశేషధర్మధరిత.

వ. తత్కాలోద్దీప్తితం బైనకోపంబున నెనంగు మనస్సంకాపంబు బాడ్చి దహిం
చినఁ దమూరుభంగంబు గదాదండంబునం జేయం గలవాడ నని యుప్పేరొ

అగంబునఁ బ్రతి న వట్టి నుత్తమత్వప్రధర్మజ్ఞులు ప్రతిజ్ఞాహాని నిందితులు
గాన పూనిక నెఱపితి విను మానభలో నపృథ తోడలు పొడిసేసి యతనిం
దెగఁ జూడఁ దగియుండ నజాతశత్రునాజ్ఞ మిగుల రామింజేసి యమృతాత్మచేరిన
సమయంబు దప్పింపక యవ్యధంబున విసినంబున కరిగి యనేకదుఃఖంబులం
బడి మిగిడి వచ్చి యజ్ఞసపతి సంధి గోరి శౌరిం గౌరవసభకుం బుత్తెంచుటకుం
దగుమాట లాడునవసరంబున నేనును. 158

తే. అన్నదమ్ముల మైయుండి యకట మనల
నొరులు దల లెత్తి చూడ నొండొరులతోడఁ
బెనఁగ నేటికి నీ నేల యెద్దవారి
బుద్ధి విని పంచి కుడుచుట యే హాహాహా. 159

వ. అని నీకొడుకునకుం జెప్పి పుత్తెంచితి దానను శాంతిం బొందక యద్దురాచా
రుండు చలంబున వైరంబుఁ బెనిచె నట్లగుట నవశ్యంబును ధర్మరాజునకు
రాజ్యంబు సేకొనుటయు నాకుఁ బ్రతిజ్ఞ దీర్చుటయుం గర్తవ్యంబు లయ్యెం
గావున నేమిభంగి నైనం బగ దీర్పవలసె నీవును సువిచార వింతయు విచారింపు
మనవుడు నద్దేసి యతని కిట్లనియె. 160

క. ఆ చావు సావఁ దగు నన్నీచునకుఁ వానివలన యెక్కం బరయన్
నీచెప్పినయన్నియుఁ గల, వాచెయ్యియుఁ దగవ నీకు యెట్లుండెన్, 161

తే. వైరి ననిఁ జంపుదురు గాక యెచ్చి నెత్తు
రెత్తికొని కోరిలుక్కరాత్ము యెచ్చట నైన
నెన్నఁ జేనియుఁ గలిగిరే యీవు దక్క
నదివృత్తోదర వృకవిధ యమసురభంగి. 162

వ. అనవుడు ననిలపుత్తుండు సుబలరాజపుత్రి కిట్లనియె. 163

జలధరవృత్తము. ఆనభలోని కట్లు ద్రువఁదాత్మజఁ దా
గాసిగ నీప్తి వ ల్వాలువఁ యెగఁ గినుకం
జేసినబాసకై పెదవిఁ యెత్తితి దు
శ్చాసనుశోణితం బిది నిజం బరయన్. 164

వ. అదియునుం గాక విను మతని నేఁ బొదివినప్పుడు. 165

శ్రీచపదవృత్తము. కౌరవసేనావీరులు లావుం యెగఁగియుం జలమును యెగఁగఁజేయలర్పన్
ధీరతనంపుం గూరతపెంపుం యెగఁగవయు నెఱవఁగఁ యెరలక ఏకక
శౌరవఁ ద్రోవంగా రభసం బేపును గలితనమును యెగఁగలుపు వహింపన్
వారు భయంబుం గూరుటకుం గా యెగఁగెను రుధిరము యెగఁగెను సేర్పన్. 166

వ. ఆరెండుపనులకై యెట్లు దాపుట గా నటించితిం గాని. 167

తే. అన్యజనములతోఁగితఁగి మైనఁ ద్రావు, టధికపాతక మని విందు ననుజరక్త మాన నే నంతవెట్టిన నీ యంతపాపకర్ముడనె తల్లి యంతనిష్కరుణమతిన్.

వ. అనుటయు.

169

తే. అంధులకు నూతకోలగానకట యొకని, నైన నిలుపక నూర్వరగనదయన్పుత్తి మింగి తం దెవ్వఁడెనియు నీ మీకు నెగ్గు, లాచరింపనివాఁడు లేడయ్యె నయ్యె,

క. ఒక్కరుని నీవు సంపక, తక్కిన నంతటనె బ్రతిన నీ దప్పనె విభవం

జెక్కఁగ మీయన్న నతం, డెక్కటి రాజ్యంబు సేయ నీ నీడె కుమారా. 171

వ. అని పలికి ధన్యనందనుడెస మనసు నిగుడం బుత్తపౌత్తవధనంపీతన్వాంత యగునగ్గాంధారి కోధపరుమాక్షరంబుల నమ్మహారా జెచట నున్నవాఁడనిన నాభూపతి భయకంపితగాత్రుం డగుచుం జేతులు మొగిచి సవినయంబుగా మెత్తనిమాటలనిదెవచ్చితి దేవి యేనుబాండవాగ్ర జండ ననుచుంజేరం బోయి.

క. నీవుత్పలఁ జంపించిన, పాపాత్మునిఁ గూర్చిత్తుఁ నీ బరివాదాద్వైత శాపంబునఁ బొలియింపుము, భూపాలకవల్లభాభిషేకచరణా.

178

క. ధరణిం గలరాజులకుం, బరివారమ్మునకుఁ జాపు నీ పాటిల్లుటకై పరుషతఁ గైకొన్నయధిష్ఠితు దారుణదండకలిత్తుఁ నీ జేయం దగదే.

174

మత్తకోకిల. జీవ మేటికి రాజ్య మేటికిఁ నీ జెల్లుఁ జుట్టుల బిడ్డలం

జావఁ జూచినయట్టిదోహికి నీ సర్వభోగము లేటికి

నావుడు మఱుమాట లాడఁగ నీ నాలు కాడక యుండి య

ద్దేవి యూర్పు నిగిడ్చె నుష్ణము నీ దీర్ఘముం బరువంబుగన్.

175

వ. ఇట్లాభృతరాష్ట్రమహిషి యశనియుచితవచనంబులు విని యూరక యుండె నతం డంజలిపుటంబు ఫాలంబున మోపి యానతుం డయ్యెఁ బట్టావృతనయన యగు నప్పతివ్రతదృష్టి పట్టంబునంచుసందునం జని యజ్ఞసఫలిపదనఖంబులం జెందిన నవి గందినం జూచి సవ్యసాచి జనార్దనువెనుకకుం జనియె సమీరసుతుండును మాద్రీసుతులుం దిరుగుచువడి రప్పడు గాంధారరాజనందన క్రోధంబు దక్కి ధర్మపుత్రాదులదెస మాతృభావం బలవడ సాంత్యసస్వరంబునం గుంతీసందర్శనంబు సేయరన్నా యని పలికెన నప్పురుషసత్తములు చిత్తంబులకలంక డిందు వడ నందఱు నొక్కటఁ గుంతి యున్నదెనకుఁ జన నక్కుంతిభోజనందన వారిం గలయం గనుంగొని.

176

— పాదత్రయ కుంతీదీపికడకు గాంధారిపంపునం బోతుట. —

అంబురుహవృత్తము. పెద్దయుఁగలము వారలఁజూడఁగఁజేముడించుచు దుర్భరా పద్మక నొందుట నమ్మహితాత్ములపట్టు లందఱుఁ దుంగుటం దద్దయ్యకోకమునం బారి నశ్రులఁధార లొల్క వగర్చుతో

- నద్దరవప్థ తెలుగు గనుంగోని యంతకంటెను నార్థులై. 177
- వ. చరణంబులు దొట్టిలం జని తచ్చరణంబులమీఁద వ్రాలి. 178
- తే. ఏడ్వ నందఱపై జేతులిడుచుఁ బెలుచ, నేడ్చి యడ్చే వారల నెత్తి వేఱు
వేఱ మేనులు నిపురుచు న వివిధదారుణాత్మశత్రువ్రణప్రచయములు గాంచి.
- క. అచ్చోటు లంటి చూచుచు, వెచ్చనియూర్పులు నిగుడ్పు న వేగుచుఁ బొగులుం
గుచ్చి కవుంటిఁ జేర్చును, వచ్చితీరే నృపకుమారవరులార యనున్. 180
- సీ. ఆ సమయంబున న స్నాండుభూపాల, పత్తికి శోకాగ్ని న ప్రజ్వరిల్లఁ
దత్తమీపమనునకు న ద్రాపది విన్నని, మోముపైఁ గిన్నెరు న యునుఁగు వడఁగఁ
బదముల నట దొట్టుపాటు వాటిల్లంగ, దైన్య మాకారంబు న దాల్చినట్టి
తెలుఁగున జనుడెంచి న దేవి సౌభద్రాదు, లై నసీమనుమ లెం న దరిగి రెంత
- తే. యేనిఁ గాలంబు నినుఁ జూడఁగిప్పు డిచటి, కేల రారంద నడుగులఁమోల నేల
వ్రాలె వికలాంగియై తెంచివైన నెండ, దాఁక వందినతీఁగచందంబు దోప.
- వ. ఇట్లు మేదినిం బడి రోదనంబు సేయునయ్యగ్మలిమీఁద నొఱగి తానునుం బెద్ద
యెలుంగున నేడ్చి గుచ్చి యెత్తి యక్కునం జేర్చి యూరార్చి యత్తనియుం
దనయులుం దోడన చనుదేరఁ గుంతి గాంధారికడకుం జనియె నప్పుడు ద్రాపది
యాధృతరాష్ట్రపత్నిపాదంబులకు మ్రొక్కి యడలున వెక్కుచున్న నద్దేవి య
మ్ముద్దయ నుద్దేశించి. 182
- మత్తకోకల. పుత్రి యిట్లగునమ్మ శోకమఁ న బొంది కుందుచు నున్న నీ
గాత్ర మొండొకకీడు పాటిలి న కందుఁ బొందుతనూభవుల్
పుత్ర వర్గము చన్నచో నెద న భూరితాపముఁ బొందుడుం
బాత్రహీనతఁ బడ్డగొంతికఁ న బాయ నేర్చునె నెవ్వగల్. 183
- క. నిను నే నిట్టూరార్చెద, నను నీపూరార్ప వలదె న నాసీ తెలుగుల్
విను మొక్కరూప మన కే, మనఁగలదు విధాత క్రూరుఁ న దై పఱుపంగన్.
- ప్రహరణకలితవృత్తము. ఇది యిట్లు లగు ట నైఱిగి పలికె నా
విదురుఁడు సభఁ గోవిదులు వొగడఁగా
నది వినియును నే న నడఁపన దురితం
బొదవెఁ గలఁక నే న టాలయ కుడుగునే. 185
- వ. ఇట్లనియెడం గాక నాచేతఁ బోవునే యెవ్వరు నేమి సేయుదురు, కాలవశంబున
నవశ్యభావి యైనది యయ్యె నుపశమింపు మని పలికె నని యిట్లు పొందవులు
ధృతరాష్ట్రుని గాంధారిని ననునయించిన తెలుఁ గెఱింగించిన నాభంగి సుపశమిత
క్రొధ యైన గాంధారరాజనందన పదంపడి యెవ్విధంబున వర్తించె ధర్మతనయు

- ననంతరవర్తనం జెప్పటం జెల్లె నని యడుగుటయును. 186
- ✓ ఖిణీవృత్తము. తపస్వ్యాభ్యాయాది ఓషితమల చిత్తప్రకలితా
విపజ్జాలజ్వాలా విరమణసుధా ఓ నృప్తిలలితా
జపాపుష్పక్షిరచ్చవికిరణంసంధితపురా
సపర్యానిర్వాహప్రచురకలసః సైర్యమధురా. 187
- క. సాత్యవశేయాదిమహామత్యవగమ్యప్రకారకమధురవిలాసా
సత్యత్వానంతత్వనిరత్యయశుభసారమయస్రమగ్రవికాసా. 188
- మాలిని. సదసదనభిషిక్తాశంభృతానందభక్తా
విదళితదురితాలీ విశ్వనిర్వాహశాలీ
మదవదసురశదీ మానసానుప్రమోదీ
వదనజనితవిప్రా వైభవానందదీప్రా. 189
- గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రీ కొమ్మనామాత్యపుత్రీ బుధారాధనవిరాజి
తిక్రనసోమయాజిప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారతంబున స్త్రీపర్వంబునందుఁ బ్రథ
మాశ్వాసము. 190

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

శ్రీపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

మత్స్య-ర్షి మదత్యభి
రామాకృతినద్గుణాభిరతిమత్పుణ్య
గ్రామాకృతిమత్సంప
త్యామోదితభక్తలోక హరిహరనాథా.

1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు పాంచాలి నూతిడం
బలికినయనంతరంబ పేత్తివ్రతాశిరోమణియు మహాభాగయు సత్యవచనయు
నగునయ్యారిబి కేయభార్యకుం బారాశర్యమునీంద్రవరప్రదానంబునం బ్రాప్తం
బై తాత్కాలికం బయినదివ్యదృష్టివిభవంబున నిజవ్రతహాని లేనితెఱంగున
సంగరతలం బఖిలంబును నధికవిస్తారమారప్రాప్తం బయ్య నాలోకనగోచరం
బగుటయు.

2

మణిగణనికరము. గొడుగులపటియలు శ్రీ గుఱుకులు గొనుటకొ
సిడములతునియలు శ్రీ సెడరి యునికిఁ బెం
దడిగలుఁ బడగలు శ్రీ దఱచు మురియ లై
పుడమిఁ గలయుటకుఁ శ్రీ బొగు లొలయ మదిన్.

3

క. నుఱు మొనకొల్బలంబులు, నఱవఱ లయి యున్నయట్టియరదంబులుఁ బెం
దఱ చగునూతాంగకములు, నొఱగినరథ్యములగములు శ్రీ నుల్ల మలంపన్.

4

లయగ్రాహి. రావుతులతుండములు శ్రీ మావఁతులనుగ్గుఁ దుర

గావనిశవరిబులు శ్రీ జావయవరాశీ

భావభృదుడసలులు శ్రీ బ్రేవులును గండలును

బ్రోవు లయి పెన్నెదడుపై విరిసి రక్త

సావమునఁ బెల్లయినఁ తేవమునఁ జూడఁ గడు

నేవ మగుపల్ల మృతభావగతు లయ్యున్.

జీవములఁ బాయకొకొ నా వికచవక్త్రముల

తో వజ్రులరాజులు మగనోవికృతి సేయన్.

5

లయగ్రాహి. హారరుచులు హృదయహారితరమూర్తు లగు

వారు హరినీలమణిభారవిలసత్కే-

యూరబహులాంశుచయచారుతరరేఖు లగు

వారు నవ వజ్రరుచిరోరుఘ్నణిమతో-

టీరరమణీయు లగువారు గరుడాశ్వమయ

భారికటకద్యుతివిహారపరిశోభా

స్ఫూరు లగువారలును క బోరఁ బడి నెత్తురులఁ

గూరుటఁ గరం బెడఁద క కారటము సేయన్.

లయగ్రాహి. అమ్ములును విండ్లుఁ బరిఘమ్ములును దోమరచ

యమ్ములును గుంతనికరమ్ములుఁ గనత్తు

డ్గమ్ములు నహీన ముసలమ్ములును జక్రనివ

హమ్ములును లోనగు నశనమ్ముతమహాగా

త్రమ్ములును గండలును క నెమ్ములుఁ గవాలములు

సమ్మిళితరూపశకలమ్ము లయి సంగ్రా

మ మ్ముతులదారుణవిధ మ్ముగుటఁ దెల్పు టధి

కమ్ముగుకలంక హృద క యమ్మున కొనర్పన్.

7

లయగ్రాహి. కుత్తుకలబంటి యగునెత్తురులు దోయిరుల

నెత్తి చవి గోలుచును క జిత్తములు దృష్టి

జొత్తిలి నితాంతమదఁగ మత్తములుగాఁ జటుల

నృత్తములు సేయుచుఁ జలత్తనువికారో

ద్వృత్తపటుహాసముల క రిత్త లగుదుర్వచన

వృత్తులను నొండొరుల క నెత్తికొని మాంసం

బత్తి తినుటక వికటవృత్తు లగురాక్షసుల

మొత్తము పరికుభితకచి త్తత యొనర్పన్.

8

సీ. ప్రేవులు గండలు క పెఱికి పేటాడి యంగదఁ గొని మెదళు లగల్గికొనుచు

రాగిలి రక్తంబు క ద్రావుచు లోచన,గుళికల నొలిచి ఖింఘగుచును గుండ

కాయలూచటమొయిఁగబళించుచును గ్రొవ్వు,దెమలిచి నమలుచునెముకయూట

చవి గొని యానుచుఁజావకయున్నరూపులు సచ్చటకుఁగాక క జెలుచుఁ దన్ని

తే. కొనిన వెఱఁ బాయఁ బాటుచుఁ క జెనకి తొడరి

కాటు, లాడుచు నున్నస్వగాలములును

గాకములు రావులుగలుగునీ క గ్రద్దలును వృ
కంబులును మానసము వికళలంబు సేయ.

9

వ. అగ్గాంధారరాజనందన కలను గలయం గనుంగొనియె దదవసరంబున సాత్త్వతే
యుండు కొంతేయుల రావించి బంధుశవంబులకుఁ 1 గాలోచితాచారసహితం
బుగా నగ్నిసంస్కారంబు సేయుం డని పనిచి యంతర్ధానంబు సేసె వారు ధృత
రాష్ట్రుం బొదివికొని వాసుదేవపురస్సరు లు యప్పనికిం జనుచుఁ గౌరవకాం
తలఁ దత్ప్రదేశంబునకు నడపించిన నప్పడఁతులు పతులును సుతులును సోదరు
లును జాత్రులును మిత్రులును గుణపంబు లై పడియున్నఁ జూచి చెయ్యెది
మేదిని నొకగువారును వావిడిచి యజుచువారును బురపురం బొక్కవారునుబడి
పొరలుచుఁ బొగులువారును వేనలులు పీడి వెన్నుల విరియం దిరుగువారును
బలవించువారును బేర్కొని యగ్గించువారును మ్రాన్పడువారును మోములుం
దలలును మోడుకొనువారును నై రఘు డా దుర్యోధనజనని జనార్దనుం బే
ర్కొని చేరం బిలిచి పరమశోకార్త యగుచు నతని కిట్లనియె.

10

... గాంధారి పాలికలను చూచి కృష్ణునితోఁ జెప్పి యుండుట ...

నీ. చూడుము ధృతరాష్ట్రునికోడండ్రఁ గన్నార, వీరె కన్నీరు మై క వెల్లిగొనఁగ
దీనతఁ బొందెడుగనాననంబుల విప్ర,లాపంబు లై నచల్లాపములను
నడలు చొండోరులకు క నన్నలఁ దమ్ముల, రూపించి వేర్వేల క చూపుటయును
బారిమొగంబులునూచిపురపురఁబొక్కుచుఁ, దల లల్లదూలంగఁగనిలుచుటలును
తే. గలిగి యలిగెడువారిక కన్నులకుఁ బండు, నగుచునున్నారు కాకులుగలతనువు
లెక్కియున్నను చేప్తులు క దక్కి కొండ, అడువఁ జేయాడ కన్నవా క రంబుజాతు.
మానిని. కూలియుఁ గాంతి యిగుర్పఁగఁ దేజము క గుండక వహ్నిలు క గ్రూరశిఖా
జాల మడంగియుఁ క జాయ వెలింగెడుశచందము నొందిరి క శల్యుఁడుఁ బొం
చాలుఁడుఁ గర్ణుఁడుఁ క జాపగురుండును క శాంతినవుండు నిజంబున కీ
బాలుఁడు వీరప్రభం గడచెం గుణభద్రునిఁ గంటె సుభద్రసుతున్.

12

ఆ. ప్రభువు లంతనంత క రాజుల నెడనెడ, వీరయోధతతులు క వెలుగుచుండ
గ్రహచయమునఁ దారక ప్రకరంబునఁ, బాలుచుగగనతలముఁ క బోలెఁ గలను.

నీ. అర్జునభీష్మచాపాచార్యభీమక, భాదులమహేంద్రవ్యాత్రువితతు
లాడిన నొండొకకీడు రా నేరమి, వీరవికార మై క వీరయోధ
చాతుకీరీసంఘచయ ముండఁగా దీనిఁ, గంకశివాగృధ్రకాకకులము
లాదిగోఁ గలుగుక్రవ్యాదముల్ పీఠపీఠ, కాడుట నెంగిలి క యయ్యె నకట

తే. హంసతూలికాతల్పములందుఁ బొందు
భోగిజనములమ్మదుగా త్ర కములు ముకుంద

- కంటఁ బరుసనిధరణిభాగమునఁ గూలి
యున్నయవి సూచవారలయల్ల ముడుక. 14
- క. చెవిని సోగియించువీణారవమును గానంబు వేణురావము నిత్యో
త్సవముగ విను రాజులకడ, శివారుతము చెలఁగు చునికీ క చిత్త మలంచెన్. 15
- తే. సారచందనహృద్యకస్థూరికాది, ¹లేపనాలిప్తి సుండెడుభూపవర్యు
లకట శోణితపంకద్గ్ధాంగు లగుటఁ, గనుట కోర్వరాదయ్యెడుఁ క గమలనాథ.
- క. వనితలు మేలపుమొయి మెలుపునఁ దిగిచిన నొప్పుహార్యములు మొదలగు ప్ర
న్ననితొడవులు గ్రద్దలు దివియ నరేంద్రులు గొండ ఁనికి యెచ్చుత కం. 16
- క. ప్రాణంబులు విడిచియును గృహాణదులు విడువ కున్నభటు లారయ స
ప్రాణులపోలెం బ్రధనక్షీణికిఁ దొడ వగుచు నున్ని క చూడుము కృష్ణా. 18
- క. సూరెలను వందిజను లిం, పారఁగ నుతియింప నొప్పునట్టిమహేశుల్
నారీజనములు సుట్టం, జేరి పనవుచుండ నునికి క సేసె నలంతన్. 19
- తే. కూరుమొన పెట్టినట్టులు క గొండ ఁజ్జ్య
లాయుధములు గంకటములు క నమర సున్నఁ
జూచి చావనివా రని క చూడు చేర
నరుగ కున్నవి కంకగృభాద్రిదు లనికి. 20
- వ. ఇది యంతయు నీచే సాధితం బైనకార్యం బని పలికి వెండియు. 21
- సీ. అట్టలకడ నుత్తమాంగముల్ గానక, యలమట నలుగడ క లరయువారుఁ
దలలు చేతులఁ గొని క తనువు లత్తలమునఁ,దఱచు పీనుఁగులలోఁదడవవువారు
శిరములు మేనులఁ క జేర్చి భావించి ని,జాస్యముల్ వేసికొం క చఱచువారు
తునియలుపెక్కెనఁ కబనివడిగూర్చిరూ, పులుగనుంగొని మూర్ఛమునుఁగువారు
- తే. నైనకొరవపాంచాలమానినీజనముల నచ్యుత చూడుము క నాథజనక
పుత్రసోదరశవములపొంత కేఁగి, పెక్కుదురవస్థ లొందెద క రక్కటకట. 22
- తే. అవయవములు రూఁకఁగ గ్రహ్యాదభయే
తంబు లై యున్నిఁ గొన్నితవంబు లువిద
లెంత సూచియు నవి గొండ క తెఱుంగఁజాలు
రయ్యెదరు సూడు తమబంధు క లగుటఁ గృష్ణ. 28
- క. ఇట్టివి యెల్లను గనుఁగొను, కట్టడితన మొందునట్లుగ నేమొకొ తో
ల్పుట్టువునగ, జేసితి నీ,చుట్టల నిటు నూడకుండఁ క జొప్పడ దయ్యెన్. 24
- క. అని పలుకునపుడు దుర్యోధనునిక భేదము దృగ్గతం బగుటయు న
వ్యసిత యిలఁ ద్రెల్లె నఱికిన, యనఁటిక్రియ మూర్ఖ జత్త క మవశం బైవన్.

ఇట్లు గాంధారి చుట్టొకసరికి కలఁచు చూచి కలవించుట. ఇట్లు

వ. ఇట్లు మూర్ఖులి కొండాక సేపునకుం దెలిసి గాంధారి పరిచారక తాదాకొని
పోవ నప్పుత్త శవంబుకడకుఁ బోయి. 26

తరల. విశ్రులవత్తుముమీఁద నశ్రులు క వెల్లిగొల్పుచు వ్రాలి యో
నృపతికుంజర కౌరవేశ్వర క నేల నిమ్మెయి నీయుదా
త్తపుకరీరముఁ బొందఁ బాడియె క తల్లి వచ్చిన భక్తితో
నుపచరింపక లాఁతి వై యిటు క లూర కుండుట యుక్తమే. 27

వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బలవించుచు హాహాకారంబు లెసంగ రోధ
నంబు చేసి యాసుబలనందన తనసమీపంబునకుఁ జనుదెంచి యున్నయప్పేంద్రున
క ట్లనియె. 28

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

ఈతఁడు రణంబునకుఁ నెత్తి చనుచుండియును క నెంతయును భక్తిఁ గని నాకుం
బ్రీతి యెసఁగం బలిక క ప్రేమ మొలయం బొగడి క పెద్దయు వినీతినిరతుం డై
చేతులు మొగిప్పి జయశిద్ధియుఁగ దీవన విశిష్టదయ ని మ్మనిన ధర్మం
బేతల ననూన మగు, నిద్ధయ మాతలకు క నెట్లయిన సిద్ధ మగు నంటిన్. 29

వ. ఇట్లన నేల యంటెని. 30

మానినీవృత్తము. జూదమునప్పుడు సర్వజనంబులూఁచూచి భయంపడి యిప్పని యి
మ్మేదిని సేనలకుం గురుకోటికి క మృత్యువు గాని నిజం బలఁతిం
బో దని యాడఁరె యిమ్మెయి నా దగు క బుద్ధికిఁ దోచినసత్యము దా
మోదర పాటిలదే కొడు కంచుఁ బ్రయోక్తులు వల్కినఁ బెంపు సెడున్. 31

వ. వినుము దీవనకుం జొరక మధ్యస్థపుమాట లాడుటయ కాదు మఱి నే నప్పు
డతనితోడ. 32

తే. ఆహవంబునయందు నీహాహఁటించి, పోవ నడి వచ్చు నడికంటఁజూపు మేలు
శత్రుజీవితఁ బరలోక క సౌఖ్య మనుభ, వింపు మమరత్వసంపద క వెలయుమంటి

క. అని చెప్పి యుంటి నాచెప్పినయట్టులు సేసి యితఁడు క పేరును బెంపుం
గని యుండఁగ నిట్లడలున, మునుఁగు టరయఁ గడుపుకోకమున పెంపునుమీ.

ఆ. అరివిమర్ది యితని కై వగ పేటికిఁ, బుణ్యలోకమునకుఁ క బోయె ననుచు
నుండ నోపెనేని క నుల్లంబు ధృతరాష్ట్ర, దిక్కులేమిందలఁచిపోకకున్నె. 35

వ. అని నెండియు. 36

సరసిజవృత్త. శ్రీరమ్యత్వం బారఁగఁ బెం పూర్ణితముగ మణివిరచితమేకుటములుం
దారుం జూడన్ సారవిభూతిన్ క ధరణిపు లనిమిష క ధవనిభు లగుచున్
భూరిప్రీతిన్ మూరలఁ గొల్పన్ క భువనవిసుత మగు క పోలుపు వెలయము
న్నిరాజండ్లు దారుణాడైవం క విటు వఱచునె. భుది క నితనిఁ గటకటా. 37

- తే. కనకబహురత్నమయపీఠమున మృగాక్షు, లాలవట్టంబు లిడఁ జెల్గువమరునట్టి
కొరవేండ్లండు పెనునేలఁగంకపక్షి, వనహతుఁ డయ్యెఁ జూచితే ॥ పద్మనాభ.
- క. ఈ రాజు భీమసేను ను, దారోగ్ర పరాక్రమమునఁ ॥ ధరణి నొఱగి దు
ర్యారమదవారణము కంఠీరవమువిహారమునఁ బ్రసేనగతిఁ బొలిచెన్. 39
- క. విదురుఁడుఁ దండ్రియుఁ దనకుం, బదివేలవిధములఁ జెప్పఁ ॥ బాటింపఁడు దు
ర్మదమునఁ దగియెడుబుద్ధులు, విధి మూఁడినమర్త్యుఁ డేల ॥ విను నుచితోక్తుల్.
- క. పదునొకఁడతఁహిణు లే, పాదవఁగ నలిఁ గొలువ నొప్పుననుర్వీశ్వరుఁడే
తుది నిష్ఠునివారుం డై, గదఁ జేకొని యొంటి పోరి ॥ కలనం బడియెన్. 41
- తే. ధరణిగజఘోటకములొప్పుఁ ధారాస్త్రు, లెల్లఁబాలుపారఁగాఁగంటినిప్పుడవి వి
నాశమొందినఁ బాడఁటి ॥ నలిననాభ, యది పరాధీనముగఁ జూచునట్టి దయ్యె.
- వ. అని దుర్యోధనవల్లభ² నిరీక్షించి మాధవు నుద్దేశించి యిట్లనియె. 43
- అ. కొడుకుచావుకంటె ॥ గోడలియడలునఁ, బెరిగి శోకవహ్ని ॥ దరికొనంగ
నంతరంగ మిప్పు ॥ డగ్గల మెరియంగఁ, దొడఁగ దీనికేది ॥ తుది యుపేంద్ర. 44
- సీ. చూడు మిమ్ముద్దియనుతుఁ జూచి వదన మ, త్తార్చుచుఁ బ్రాణేశునాననంబు
పైఁ జూడ్చి యడరించి ॥ పాణితలంబున, నందంద నెమ్మొగ ॥ మడిచికొనుచు
మరలఁ బుత్రునిదెస ॥ కరిగినమనసు పే, రడలున మునుఁగంగ ॥ నతనిచెన్ను
మోమునఁ దనమోముమోపి మూర్ఖులుచు, దలిసి వల్లభునురక్షణముగ్రమ్ము
- తే. నుడుకుఁగన్నరఁ దడియంగ ॥ నొఱగుచును వి
చేష్ట యై యూరకుండుచుఁ ॥ జెలులతోడఁ
దిరిగి పొగులంగ వేనలి ॥ విరియ మేన
నవులఁ దిరుగుచు నున్నది ॥ యక్కటకట. 45
- వ. అని వెండియె. 46
- సీ. ఈ సుమధ్యమ యిమ్ముఁహిశ్వరుఁబాహుత, లంబున లలితోపలాలనంబు
నొంది రాగిలెడుఁనుల్లంబుతో నుండు, నిగిట నిమ్ముగ్ధ ॥ నెట్లు సూడ
వచ్చుఁ గనుంగొనవశము గా దిది యిట్టి, కొడుకును మనుమండుఁబుడమినిట్లు
పడియుండఁ జూచెడుఁపాపజాతికి నిప్పు, డవియక నిగ్గడి ॥ యైనయినప
- తే. గుండియకుఁ జేటుపాటింకఁబుండరిక, నయన యెన్నఁడులేమి నిర్ణయముగాఁడె
యింతకోర్చెడునట్టివాఁరెన్నఁడేని, నుర్వి నెండేనిఁగలుగుదుఁకొక్కొయ్యెరులు.
- క. జననియూ భార్యయు సేమై, న సేమి వేదములు బొంకునకుఁ జొరమి నిజం
బని పుణ్యలోక మగు నని, తనకార్యము సూచెనిట్లు ॥ తగునె యితనికిన్. 48
- వ. అని యనేకభంగుల విలాపంబు సేసి తక్కుటితనయులదెస నాలోకించి విష్ణు
దేవునితో నిట్లనియె. 49

- భాస్కరవిలసితవృ. కౌరవన్యచేతనాజశతంబుం గంట పవనసుతుపటుభుజలీలా
ఘోరతఁ దడఁబడ మేదినిమీదం గూలె వికటముఖకర¹చరణత్వం
బేరి కయిన, గనుఁగొన్న విపాదంబెంతయు మది నొలయఁగఁబ్రియకాంతల్
చేరి విలపనము దద్దయు నార్తిం గ జేయఁగ నునికి వనట ²తిరిఁ బెట్ట. 49
- తే. చందనార్ద్రకుట్టిమములఁజరణతలము, ³లొందుటకు నేవగించునశ్శయ్యవిదలిపుడు
నెత్తురుల లేవ మెక్కిన ⁴నేల బొరలు, చున్నవా రేమి సెప్పుదుననుడుకుపేరి.
- క. బాలలుఁ దరుణులుఁ బ్రాథలుఁ, మాతెనువికలాంగకములతో డెందములఁ
వాలినవిరహానలముల, పా లై వందురెద కొక్కభంగిన యకటా. 51
- క. బలదర్పదైర్వశ్యోర్వోజ్ఞులు లగు ధృతరాష్ట్రసుతులననుతులకు నిట్లా
కులతమయి వనట వెల్లునఁ, దలరనలసె దిక్కు మాలిశ్శదైవముచెయిదిన్. 52
- క. నిజభూషణాలపత్ర,ధ్వజకంఠఖండవేష్టితము లైనకురు
వ్రజగాత్రశకలములు వాఁరిజనాభ కనుంగొనంగ గ రెట్టించె వగల్. 53
- క. జననియుఁ దండ్రియుఁ ⁵దొలుబా,మునఁ జేసినపాపకర్మమున, గాక సుయో
ధనుఁడు మొద లయిననూర్పుర,ననఘుఁడు ధర్మజుఁడు నామకమడఁపఁగఁ దగునే.
- శాంతానందశాసనము కథిరంబు చూచి వివరించుట. --
- నీ. అచ్యుత వీఁడ మగహాభీలభుజుఁ డగు,భీముగదావాలి గ భూమిఁ గూలి
యాతనిచేత సకర్మాంగంబులందును, గలుగుకొన్నెత్తురు గ కాంక్షఁ ద్రావఁ
బడి మఱి తెగటారిపడియున్నవాఁడు దు,శ్వాసనుఁ డీతండు గ సభకు ద్రుపద
పుత్రినీడిచి తెచ్చి గ పాలువతనమ్మునఁ, బతులనన్నిధిఁ గురుక్షేత్రవిభునకుఁ
- తే. గర్జునకుఁ జిత్తసంప్రీతి గాఁగ దూల,పుచ్చెఁ బెక్కువిధంబుల గ నొచ్చి యామృ
గాక్షి యప్పుడు మారుతి,యంతరంగ, మేర్పఁ దలఁపించుదానన గ యింత వుట్ట.
- క. ఆ సభ నమ్మెయి నీదు, శ్వాసనుఁ డప్పాండుపుత్త్రసతిఁ గ్రూరాత్ముం
డై ⁶సంక లేక పెద్దయుఁ, గాసిం బెట్టంగ నెఱిగి గ కలఁగినమదితోన్. 56
- వ. ఏను దుర్యోధనునితో నిట్లంటి. 57
- తరువాఁజ. ⁷హరిచేత రక్షిత గ యొనపాంచాలి, కగునయ్య యిమ్మెయి గ నత్యంతసేచ
పరిభవదుఃఖంబుఁపాల్ సేత మీఁదు, పరికింప కున్నఁ గీడ్పాటిల్ల కున్నె
యరికంజకుంజరుఁ గ డగుభీముఁ బుట్టు, లనుబరిగోలల గ నలఁచుట మేలె
వెరవిడి వేవేగ గ విడువుము గార,వింపు మీవంశవంశిత్ర నోపుత్ర. 58
- క. కూరాత్ముఁడు సీచుడు గాంధారవిభుని దొఱఁగు పాండుతనయులఁ బుణ్య
ప్రారంభులఁ గూడి మనుము, కౌరవకులమెల్ల బ్రదుకఁగఁ బొగ డొందన్. 59
- క. అని యెన్నిభంగులను జెప్పినఁ దా నప్పలుకు లెల్లఁ గ బెడచెవులం బె

1. చరణం బై, యేరియిన. 2. యిగిరించెన్. 3. నోవుటకు. 4. బ్రములును మనము నేసిన, నీ సంకటపడఁ దెడ్డ. 5. అరయక సభభావ శక్తియనాక్షి + శక్తియన దయ మాది + శక్తియన

తై నుద గ్రుండు దగుకార్యము, గనున వశం బగున దై వగతిఁ దప్పింపన్. 60
 తే. నాటిమాట లుల్లంబున నాటియుండ, నొప్పుతోఁ దటి వేచి నేడివిధమునఁ
 బటిచేభీముండు నొప్పింపఁబడినత్రాచు, పాము పగసాటితెగటార్పుభంగిఁగృష్ట.
 క. తగుఁ బగ దీర్చుట యిష్టైఁ, దగ వగునే నత్తు రెత్తి న త్రావుట భీముం
 డు గడుఁ ఘోరము సేసెను, మగల కతికుద్రవృత్తమా పొగ డొనఁగుకా.

తరల. కరములుం జరణంబులుకా విరి నగల్గి సాగి వికీర్ణ మై
 యరము నిర్భర వైకృతంబుగ నుద్బిఁ ద్రెల్లి సుతుండు గే
 సరిసఖంబుల ప్రవ్వబడ్డగ న జంబుచాడ్చున నుండఁగాఁ
 గరుణ మాతృకు నింత మిక్కిలి న గాక యున్న జనార్దనా. 63

సీ. వీఁడె వికర్ణుండు న వాడిమెఱుంగు మేఘంబులగములమధ్యంబునందుఁ
 దేజరిల్లెనుమాడ్కి న రాజులుచున్నవాఁ, డతి సాంద్రహస్తికా న యములలోనఁ
 గార్చుకఞ్చాక్షిణ న కనిన మై యున్నయి, బృలునిముంజేయి న బాలగృధ్ర
 మాపడు కబళించి న యును జంచుపుటమునఁ, జీరంగఁ జూచితే న శౌరి యితని
 తే. రమణి పారిబారి గన్పిరుగ్రమ్మక జట్టు, మెలగి కాకులగ్రద్దలఁదొలగనడుచు
 చున్నయది సాసి యవివోవకున్న నిట్లు, సూతు రేతల్లులెందును సుతులనకట.

క. మారుతనందనున గ్రపు, నారాచము లొడల నాటివం జచ్చియు న
 వీరకుమారుం డుజ్జ్వలచారుత్వముఁ బాయ కున్నచందముఁ గంటే. 65

క. అనిమొన నెవ్వరికిని మా, ర్మొన రానిఘనుండు దుర్ముఖుండు భీమునిచే
 వినిపాతితుఁ డై భూరజమున బ్రుంగుడువడ్డవాఁడు న మురహర కంటే. 66

తే. నక్కతోఁడెలువీనియాననమునగము, దిన్నయవియట్టులయున్న న సున్నయొప్పు
 దొరసి సప్తమినాటిచందరునిఁ బోలె, జూడు భావించి దీప్తితఃకూరవంశ. 67

మత్తకోకిల. శూర సేనుఁడు భీమసేననిగ్రహాదితుం డయి చుట్టు నం
 భోరుహానన లార్తిమూర్తతఁ న బొందిన ట్లతిరూక్షహా
 హరవంబులతోడఁ గ్రుమ్మర నల్లవాడె వికారికా
 కారుఁ డై పడియున్నవాఁడు వృకంబుఁ బడులుఁ జించినన్. 68

సీ. అంగంబు కోమల న మంతరంగంబు చా,తుర్యనిరూఢంబు న శౌర్యమునుఁడు
 వీఁడె గోవింద వివంశతి యీతండు, సొబగుండు మెలఁతలు న సుట్టు నెపుడు
 నప్పరోగణ మమృరాధిపుఁ గొలిచెడు, చాడ్చునఁ బాయక న సమ్మదంబు
 చిగురొత్త నుండుడు న రగరుకమూరికా, చందనాద్వయ లేపశాలి యిపుడు

తే. గ్రద్దలును గాకులును జట్టుఁగడిసియుండఁ, దఱచునెత్తుటఁదోఁగిన్వ్రతనువృధాను
 నున్నవాఁడు గానాకర్ణసోత్సుకుండు, నక్క లఱచెడుచేరువ. నక్కటకట. 69

తే. కనకపుంఖశరావృతఃకాత్మఁ డైన

దుష్ప్రసాదము చచ్చి యుండియుఁ దోయజాత్
వికచ నవ కర్ణికారసంప్రేప్తనంబు
గలుగు శైలంబు తెఱగునఁ ద బాలిచె జూడు.

70

— ధి గాంధారి శిథిలముగ నుండు గమంగని ప్రలాపించుట. —

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

71

✓ లయవిభాతి. అరయ నిది పెద్ద యని త పరులమొనఁ జిత్తమున

సరకు గొన కుగ మగుఁబరవన మెలర్చు
ద్వారితగతిఁ జొచ్చి కురువరుడు దలరం గవిసి
కరితతులుఁ దేరులనికరములుఁ దురంగో
త్ర-రములును గాల్చులము త సరవులునుఁ గీటడఁగ
శరగురుడు గర్లుడును గురుసుతుడు మద్రే
శ్వరుడుఁ గృపుడుం బరవఁ త బరఁగి దివిజాల్ వొగడ
ధరఁ బడి ముకుంద ము సరతనయుఁ దొప్పెన్.

72

అ. పాడి మాళి తన్నుఁ త బలుపురు పొదివినఁ, బోరి తద్ద డిప్పిఁ త గూరి నిదుర
పోయెనొకొ సుభద్రాపుత్రుండు మృతుఁడైనఁ, జెలువ మింత యేలకలుగ నేర్చు.

సీ. ఉత్తర యిక్కుమాఁరోత్తమునురమున, వ్రాలి మోమునఁ దనవదనకమల
మందంద సేర్పుచున్నది మున్ను గన్నంత, మెలఁగంగ నేరక త చెలులమాటు
గొనుసిగ్గుపెంపున త వనట నిట్లయ్యెని,ప్పుడు మాటిమాటికెఁ బొలఁతిప్రియునిఁ
గనుఁగొని బిగియారఁగఁగిలింతుచు శిర, మూరుతలంబున త నునిది పాడి

తే. పల్లవంబున నాననమల నల్లఁ, దొడయుచున్న నిన్ను జూచుమఁ దదోడుతోడఁ
బాడముఁపెల్లనఁ గన్నీరు దుడిచికొనుచు, నలఁతపెనువెల్లఁదేలెడునంబుజాత్.

వ. వింటె యవ్వనితెలిపంబు.

75

సీ. భద్రచారి త్రసుభద్రను నిర్జర, ప్రతిమాను లగుపాండురాజసుతులఁ
బాసి యెడ దరిగితి త పార్థనిపట్టి న, చ్యుతునియల్లి సమఁరోర్విజెనసి
పరిమార్చఁ జాలి రెవ్వరు పెక్కుభంగుల, మాటలాడఁగ మఱుమాట లేల
యాడవె నాతోడన ప్రగురుండుఁ ద, తనయుండు గృపుడు రాధాసుతుండుఁ

తే. బాడిమానుసులండు నిగ్నాటొనొకనిఁ, బొదివి రిస్సికొ పెక్కండుఁబ్రోడ లిదియు
మగఁటిమయె క్రించువనికెట్లు దెగినయప్పు, దుల్లములువారలకు నెట్లులుండొక్కొ.

క. పాండ్లవులును బాంచాలురు, దండిమగలు వారు సూడఁ త దలఁకొ నిన్ను
భండనమునఁ బడ వైవఁగ, గండు గలుగు టద్భుతంబు గాదె శ్రలంపన్. 77

క. తనలేనిచోటఁ బలుపురు, నిను జాటును ముట్టి యొక్కనిం జేరి వధిం
చినవంచనకు ధనంజయు, మన మెమ్మొయి సురియునొక్కొ త మన్మథమూర్తి.

- ✓ తరల. అరుల నెల్లను గల్చి మేదిని యంతయుం గొని తేజమున్
సిరియుఁ బెంపును గీ ర్తియున్ విల్గసిల్లఁగా మనుచుండియుం
బురుషసింహులు పాండుభూవరపుత్రు లక్కట మోదముం
బారయ నేర్తురె నిన్నుఁ గోల్చడి య ప్పు ఘోరలోచనా. 79
- క. నీమూర్తియందుఁ బ్రాణము, లేమిఁ దెలిసి యుండఁ జంచలింపక జీవం
జేమికతంబునఁ గలిగియొ, నామేను దొఱంగిపోదు య నాథ యెఱుంగన్. 80
- సీ. దేవలోకంబున య నీవిష్ణు డెవ్వతఁ, దీపారుషలుకులఁ య దేర్చి కురులు
పుడుకుచుఁ దగ నన్నభిప్రే లోలాత్మఁగాఁ, జేయుచున్నాడవు య చెలువు నేర్చు
మెఱయంగ నచ్చర్యతెఱవలమనములు, గలచియాడుదు గాకయలతిభోదె
యంగనాగొప్పి నున్నపుడు నానడవడి, బుద్ధి దలంతె ని య న్బండఁ గాంచి
- ఆ. యాఱునెలలు వోయె య నంతయు యంతియ, కాని లేదె తొంటిగ్రామనఁ జేసి
నట్టిమేలు మోహనాకార యభిమన్యు, వీర నిర్వికార య వినుతవార. 81
- వ. అను చున్నది యిట్లు పలవింప విరాటనందనం దదీయజననీప్రముఖబాంధవశ్రీ
జనంబు లచ్చట వాయం దిగిచి పోగులుచుం గొనిపోయిరి వారలం గనుం
గొనుము. 82
- ✓ కవిరాజవిరాజితము. గురునిశేరంబులు దాఁకిని మేదినిఁ గూలి విరాటుండు పేరిననె
త్తురుల మునింగినమేనును దానును య ధూళి సమీరుండు మోముపయిం
బొరిఁబొరిఁ జల్లఁగ నున్ని గనుంగొని య పొడ్కఁగ నశ్వులు హ యనుచుం
బురపురఁ బొక్కెద రెమ్మెయిఁ జోపినఁ య బోవక మూఁగెడుఁ బక్షితతుల్. 83
- క. అకటకట యు త్తరుండు గొండుక కాంభోజండునుం గగ్గమన్ బాలుండు వా
లికకైదువు లాడిన నేల కొఱిగి యొప్పి రభిమన్యులక్ష్యబలక్రియన్. 84
- సీ. పాండుపుత్రులభుజాబలమున కులుకక, యెవ్వీరుస్తావున య నెదురు నడచె
దుర్యోధనుండు గొంతిఁగొలుచూతికెవ్వఁడు, హృదయశల్కంబు నిదుర సెఱుచు
నట్టికర్ణుండు మదాంధసింధురము బ,లోద్ధతద్విరదమహోగ్రవిక్ర
మమున గీటడఁగినమాడ్కి నర్జునుబలు, గడిమిచేఁ దెగటార్చఁబడియె వీని
- ఆ. బాహువిలసనమునఁ య బడినమహాయోధ, వరు లనేకు లితఁ డగ్రవార్యరోష
దూషితుండు పరుషభాషణీలుండు, దైర్యధనుండు దానశ్రౌర్యశాలి. 85
- వ. విను మవ్వీరోత్తముండు. 86
- క. పిఱుదం గురుధరణీపతిఁ నఱచేతం బ్రాణములు ఘనారాతిబలం
బుఱినితెగవ ముందటఁ బెన్గొఱుట చి త్తమునఁ బెట్టికొని విహరించెన్. 87
- తే. ఇతనిమట్టును గలకల య మెనఁగ రోద, నంబు సేయుపత్నివిప్రహంబులోనఁ
గంటె వృషసేనుతల్లి యగ్గలపుటడలు, మూర్తియైనతెఱంగున య నార్చిఁదూలె
- వ. ఈ రమణీరత్నంబు ధరణీభేలంబునం బారలుచు.

తే. పరశురామునిశాపంబు శ బాణశక్తి, గ్రాహ బ్రాహ్మణశాపంబు శ రథము సిక్కు-
వటుప గాండివధరుచేటిమెఱుగుటమ్ము, మన్నిగొనియెనె యొక్కర్థముగలరాజు.

వ. అని మఱియుం బలుడెఱుంగులం బలవించి యుత్తిత యై యాలోకించి. 91

తే. కాకులును గద్దలును దిన్నఁ శ గడును ద్రెస్సి
యపరపక్షచతుర్దశియమృతకరుని
కరణి నొప్పెడుకర్ణమొగంబుమీఁద
వనిత యందంద మోపెడు శ దనమొగంబు.

92

ఉత్సాహవృత్తము. వాడిమగఁడు నిద్ర పోవుశాలుమృగముఁబోలె నై
వీఁడె బాహ్లికుండు వృష్టివీర చూడు చచ్చియుం
బోఁడి దొఱఁగ కున్నయట్టిపొల్పునక నెలింగె నె
న్నఁ డితండు బలము లెన్ని శ యేనిఁ బెల్లు ద్రోచినన్.

93

తే. మేనఁ బ్రాణము వాసినమీఁద మొగము
మెఱసి యుండునె యెందు నిశ్చెఱఁగుకాంతి
తోడఁ బున్నమనాఁటిచంద్రురునిచంద
మమరెఁ జూడు మిక్కిలవృద్ధునాననంబు.

94

... గాఁతారి సైంధవునిఁ గీరము తొచి వాపోవుట. ...

సీ. పల్కుతప్పమి నెఱవంగఁ దలంచి యుత్సాహంబు వాటించి శ సవ్యసాచి
దుర్యోధనుండును శ దొరలు ననేకసైన్యంబులు సంతత శ నడ్డపడఁగఁ
దరలిచి వడి మెడద్రెవ్వ నేసినఁ బడి, యున్నాఁడు సైంధవు శ దుఱక ద్రుపద
తనయఁగాననమునఁగొనిచన్ననాడ తాఁ, దగినాఁడుగాఁడెకొన్తేయులపుడు

తే. దయ దలిర్పంగ దుస్సల శ దలఁచి యలుక, గ్రాచి మందల విడిచిరిగకదైవ
కృతము దప్పింప రాకున్కితన నిపుడు, వారు విడిచి రిమ్ముద్దియవలనికరుణ.

తే. హృదయమున వగ లేనియ శ టిట్టు నట్టు, దిరుగుచున్నది దుస్సలవరునిశిరముఁ
గాన కీకూతు నిమ్మెయిఁగనుటకంటె, దలఁప నెక్కుడుదుఃఖంబుగలదెక్కుష్ట.

వ. నాఁటిరాత్రి యరులు చేసికొనిన ప్రతిజ్ఞ వేగులవారిచేత దుస్సల విని సైంధవునికి
బుద్ధి చెప్పినతెఱుంగు లవి వినుము. 97

సీ. విజయ ప్రతిజ్ఞకుఁ శ ద్విజగంబులోపల, నడ్డంబు లేదు సు శ మృధికుఁ డంటిఁ
గురురాజుసైన్యంబుబిరుదునమ్మకుమంటి, గురుఁడుపార్థనకుమార్కృణఁడయంటి
నరు డాయ నొకనికైశనను బుద్ధిగొన దంటి, సమరంబు నీకు నశనాధ్య మంటి
ధర్మపుత్రుఁడు నిన్నుదయఁగామఁ బొ మ్మంటి, నామాటవినఁగదగినాథ యంటి

ఆ. రాజతిలక రాజరాజకంఠీరవ, రాజరత్న దివసరాజతేజ
రాజరాజ యనుచు శ రాజన్య సైంధవ, రాజు బనవుచుండె శ నాజిలోన. 98

తే. తోడఁబుట్టువు విధవయై శ తొలగి యునికి

- కోర్చి చలమునఁ బతిఁ దెగఁబూర్చి సంత
సింగిలిరె తండ్రులారమీ య రంచుఁ బాండు
పుత్త్రకుల దూఱుచున్నది య పొలతి వింటె. 99
- ఉత్సాహవృత్తము. తనయుఁ గాచుపనికిఁ బూని య ధర్మపుత్త్రవాయునం
దనులుఁ గవలుఁ జేయఁ గలుగుదండమగలు సేనలం
గొని వడిం గడంగ సరకు య గొనక నిల్చి యొక్కఁడుం
బెనఁగి యాఁగె సైంధవుండు య బిరుదుదక్షుండుం గదే. 100
- తే. తప్పు సైంధవువైఁ బెట్టఁ య దగునో తగదా
పార్థప్రతిసకు నొక్కండ య పాత్ర మయ్యెఁ
దాన యందఱ నాఁగుట య తప్పు గాదె
యదియ సౌభద్రమృతిహేతు య వగుట లేదె. 101
- తే. బోరగిలఁ బడ్డవాఁడు గగ్గపోల మొకటి
పుడమి మోచినయది మోము య పొలుపు సెడదు
వీడఁ చూచితె శల్యుండు య వెడలి యున్న
జిహ్వ దినియెడు వాయుసశ్రేణి కృష్ణ. 102
- క. ఇట్టవై మాది తోడం, బుట్టె ననక యితనిధర్మపుత్తునినకు గడుం
బెట్టదుఁ దై చంపవలసె, జట్టుపుడన మేల రాజసూతులకుఁ కలుగున్. 103
- క. నెల్లఁడు యమతనయునితో, నెల్ల గుణంబులను జాల య నెనయుదు నని తా
నుల్లమున నిశ్చయించుం, జెల్లం బో పోర, బగఱచే నిట్లయ్యెన్. 104
- వ. అమృహీవిభుండు. 105
- భుజంగప్రయాతము. కురుక్షేత్రనాథుండు య గోరంగ మైత్రి
ధురం దాల్చి తా నేర్పుతో సారథిత్యం
బరిశ్రేణిసంత్రాసి య యై పూని కర్ణం
బరిత్యోభితుం జేసె య భాషాశ్రవం క్తిన్. 106
- ఆ. అధికపంకపతిత య మై యున్నయాఁబోతుఁ, బొదివి యున్న మొదపురకదువువోలె
నున్నవారు సూడుగమువిదలు దైన్య మా,స్యముల నెలవుకొనఁగ శల్యుబలసి.
మత్తకోకిల. చూచితే భగదత్తు నీతఁడు య శూరతామహిమన్ నరుఁ
వీచినన్ని భావాపంక్తుల య వైఱ్ఱి జేసె మహేంద్రుతో
నేచి పోరుబలుండువోలె సహింప కీతని నిట్లు గాఁ
జూచి తాతనిమీఁది నెయ్యముసొంపునా. మురమర్దనా. 108
- క. పులుఁగులును మొకంబులునుం, దొలిచి తినిన నెలవు దప్పితోలఁగియుఁగంట్టె
తల నున్నకనకదామము, పొలుపు దెగంబాయ దీన్యపుం గమలాక్ష. 109

... గాంధారి శరశక్తిగతుం దగుభిన్న మజ్జింబి శోకించుట. ...

- సీ. బలశౌర్యములఁ దనకపాటిగా నెందును, మానవుఁ నొరుఁ జూప ॥ లేనియట్టి శంతనుపుత్రుడే ॥ శత్రులబాహుదర్పంబున రణభూమిఁ ॥ బడియెఁ దన్ను వాలాయమును కెల్వవచ్చునే చంపికొం, డని పాండుసుతులపై ॥ నగ్గలంపుఁ గరుణ మర్కము సెప్పఁగక యెమ్మెయినైన, నతినిష్ఠ యెప్పుడు ॥ నతనియందుఁ
- ఆ. గలదు గాదె తండ్రి కార్యంబునకుఁ గాఁగ, రాజ్య ముడిగి పూనకబ్రహ్మచర్య మితనిఁ జెప్పిచెప్ప ॥ నితరుండు పౌరుషకలితసంభవుండు ॥ గలఁడె కృష్ణ. 110
- క. కురువంశ మెడల వచ్చినఁ, బరమోపాయమున మగుడఁ ॥ బడసెన్ మడిసెం గురునికరముతోడన యి,ప్పురుషుండు పురుషార్థసార్థభూషణుడు గదే. 111
- క. దేవుండు గా కితఁడు నరుండు, నా వచ్చునె నిష్ఠవెంపునం బ్రాణంబుల్ తా వలసినపుడ విడువం, గా వేడుక నునిచినాఁడు ॥ గాదె తనువునన్. 112
- ఆ. తీవ్ర బాణజాలదీ పులు పరఁగించి, పాండుతనయసైన్యబహుళతమును లీలఁ బదిదినములు ॥ నోలి వినోదించి, యకట భీష్మభానుఁ ॥ డ స్థమించె. 113
- క. శరవణమునందుఁ బాలుపుం, బొరసినగాంగేయుతోడఁ ॥ బోల్వఁగ నను వై శరతల్పంబునఁ దేజో, భరితుండు గాంగేయుఁ డొప్పె ॥ బంకజనాథ. 114
- తే. అర్జునుండు వెల్పె నీతని ॥ కంపపాన్సునకు దగంగ నిశాతబాణముల మూఁట నలవరించినతలగడ ॥ యత్రజనిత,వారిఁ దృపునిఁ జేసె నగ్రవీరవరుండు. 115
- క. వీరశయనమున గంగకు,మారుండు కల్పత్రయమున ॥ మూర్ఛాండుండు సంతార మెడలి ధరఁ బడియె,పూరెడుచందమునవెలిగె ॥ నంబురుహాక్ష. 116
- క. దేవప్రతుండు గీర్వాణావాసంబునకుఁ జనినయట కురునికరం బేవాని నడిగి తెలియు నొ,కో విశ్రుతధర్మసంప్రయోగవిధంబుల్. 117
- సీ. పగవారిమొన లనుకపల్లెరులం గాల్చి, మడిసె గుంభజుఁ డనియెడుదవాగ్ని యెన్నియత్రము లింద్రుఁడెఱుఁగు నన్నింటను, బరిణాతుం డీతండు ॥ భార్గవునకు నెట్లట్ల నువిధేయ ॥ మిమ్ముహాత్మునకు ధ,నుర్వేద మితనికి ॥ సర్వవేద ములుఁ బరిదితము లియ్యలఘు తేజనిశితఁ, గాదె పార్థుండు గార్ముకమున మేటి
- ఆ. యయ్యెఁ దక్కు శౌర్యవాన్వయజాతులు, సాత్యకియును నివ్వశాలబుద్ధి నాశ్రయించుటను మగహాత్మ్యవీర్యము లైరి, యోధు లింతవార ॥ లుక్విఁ గలరె.
- క. విదిధమహాత్మ్రంబులు గా,లవశతఁ జెడఁ గాక శౌర్యలంపలు నియ్యోధవరునిఁ బగవారికిఁ జేర వశం బగు నెట్లు సంగ్రంబునఁ గృష్ణ. 119
- తే. గుఱుని మున్నిడుకొని కాదె కురుకుమారు, లనికిఁ బిలిచిరి ధర్మపుత్రాదులయిన వాలుమగల న ట్లంతటికవాండుఁ బగఱుఁ నఱికివైచినఁ బడియన్నతెఱఁగుకంట.
- ✓ తోటము. సతతంబును శిష్యులు ॥ సద్వివయా

న్వితు లై ప్రణమిల్లెడు శ వీరిపద
ద్వితయంబు గడుం జెడఁ శ దిన్నవి సూ
చితై నక్కలు దైవముచెల్లు గటా.

ఆ. ద్రుపదతనయుఁ డట్టై శ ద్రాణునితలఁ గోయు, వాఁడు విధికి నెట్టివారి నెట్టి
తెఱఁగు సేయ రాదు శ దీనికి నే మను, వార మిది యసంభవంబు గాదే. 122

సీ. కృపుని తోఁబుట్టువు శ కృపి తనభర్త ద్రో, గాచార్యుపాల దై న్యంబు విపుల
వేణియు మొగమున వెంట ముసుంగు వ, డంగ రాల్పశివయ్యెలుంగుతోడఁ
బలవించి పలవించి శ బహుశిష్యు లయ్యెతి, రథవర్ణనత్రుశోత్రములు రథము
నవయవంబులును జితౌకలనంబు సే, యుచు సామగానసంయుక్తవదను

ఆ. లగుట సూచి సామ శ మతికరుణంబుగాఁ, దాను బాడఁ జొచ్చె శ మానితాగ్ని
సాద నమర్చి యవ్వెఁగుధాత్ము నొండొక, యగ్నివోలెఁజెట్టి శ రండుఁ గృష్ణ.

క. కృపి మున్నగు శిష్యులు సాద, యపసవ్యముగాఁగ దిరిగి శయిరిగి శోకా
ర్థపుటాడఁగుతతో గంగకు, నపగతశరవిద్య యయ్యె శ నవని కటకటా. 124

ఆ. సోమద త్తసుతునిఁ శ జూడుము సాత్యకి, దూప్యభంగి శిరముఁ శ దునుమనోజిగి
యున్నవాఁడు గ్రద్దలొలిచి తినంగ నీ, సుకృతపరుని నిట్లు శ నూడవలసె. 125

వ. సోమదత్తుండు పుత్రశోకాయత్తచిత్తుం డై యుండి తన్ను సాత్యకి గవినపృథు
తనకొడుకునెడ నతండు సేసినయధర్మం బుగ్గడించి గర్హించినవిధంబు మృతుం
డైనను మొగంబునం దోచుచున్నది భూరిశ్ర పుత్రల్లి యది యతనిని వల్లభుని
బారింబారిం గనుంగొనుచు గద్దకంతంబుతో నాసోమదత్తు నుద్దేశించి. 126

సీ. ఓరాజ కల్పక్షయోపమానం బగు, కౌరవజాతినంతయము చూడ
కున్నాఁడ నధికదానోజ్జ్వలు ఒహుమహా, ధర్మరకర్త భూరిశ్రవసుండు నీడు
గారాబుపట్టి సంక్రందననందను, దుర్విక్రమంబునఁ శ దునుమఁబడిన
బాహువు సాత్యకిపాపకర్మంబున, సంధిన్న మైనమస్తకము నై మ

ఆ. హీతలమునఁ బడియెక్కిష్ణణ్యసంతతి, దిక్కు నూడ వేల శ యొక్కమాలు
కొడుకుచుట్టు నేడ్పుకోదండ్రయలమట, యరయ విట్లు దగునె శ యధిప నీకు.

క. వీరే పురొంటిచీరలుఁ, దారును విరిదలలతోడఁగదగ్దయు నడలుం
గూరి పలవించెదరు నిను, సారసికలభీతిరుతులశ్చందము దోచన్. 128

ఆ. ఆలమునకు వెడలుకనప్పు డిచ్చితి నీడు, పసిడిగొడుగు సుతుండు శ లసితవిభవుఁ
డగుట కది నికృత్త శ మై పడి యున్నది, యక్కుమారురథమునందుఁజూడు.

క. అని పనవుచున్నయది య, వ్యవితను గోడండ్రఁ జూడ శ వశమే ఘనుడ
ధునుఁ డిట్టి సీచకర్ము, బున కెట్టులు సొచ్చెనో కు శ పురుషుడపాలా. 180

కవిరాజవిరాజితము. వినుమది సాత్యకి చచ్చుట కోర్వక శ వీరవరుండగుసార్థుడుసే

సినతగ వైసను నయ్యె నతం డటు శ చే నలుకన్ ముని యైనమహా
త్ముని గని యుబ్బుచు సాత్యకి యే మని శ త్రుంచె శిరంబు కడంగి జగం
బున నొరు లింత నికృష్టపుంగర్మమునాంతను బోదురె చక్రధరా. 131

క. ఇక్కురువరునాంధ్రులలో, నొక్కత యతిరవ్యమూర్తి శ యుత్సంగమునం
దక్కర మిడికొని పనవెడు, నెక్కుడువగ నూని యడ మహాధర కంటి. 132

సీ. మెలుపారంగా బట్టిమొలనూలిమణులు గ,దల్పుచుఁ దిగుచుచుఁదగులొనర్పుఁ
జనుగవమీఁది కళ్లున వచ్చి లలితవి,మర్దనంబున లజ్జ శ మరలఁ ద్రోచు
నాభి యూరులు జఘనము మెత్తమెత్తన, యెత్తి ముదంబున నుల్ల ¹మూన్పు
ననయంబుఁ దిన్ననియనువున గనయంబు,స్త్రిదులంగమెలఁగిచొక్కొదవఁజేయు

ఆ. నిక్కరంబు నెయ్యఁమెక్కింప నేరంగఁ, దగిలి ²నంతతంబు శ దిలఁచునట్టి
భంగి మెఱయఁ గీడునెఱుపంగఁ గొనియాడ, వలఁతి నీటుసేయవలసె దీని. 133

ఆ. ఒరునితోడఁ బోర శ హరి నూడ సిగ్గటి, యేసె విడయుఁ డతినియేలు సభల
సమ్మకుందుఁ ³డెట్టులగ్గించు నట్టివి,వృచ్చుఁ డేమిభంగిమెచ్చుఁ దన్ను. 134

వ. అని యిట్లు విలాపంబు చేసి యూర కున్న దిన్నాతిం దక్కిటియెలనాఁగ లేని
దానిఁబోలె బొదివికొని యున్నవాఁరాలోకంపుము. 135

— య గాంధారి శకుని కేవలంబు గాంచి యరిచేరి లగ్గింది శోకంబులు. య —

సీ. మేనల్లుఁ డగునకులలానుజనేటులఁ, బశియుండ శకునులరహాలు వడ
శకునిఁ జూచితె మురనసంహర యితఁడు మా,యూజాలములకు నాఁగఁజోడ సకల
నూయలు నీచేత శ మడ సెక్కుద్యుతంబు, నొనరించి రాజ్యంబు శ గొనియె ధర్మ
తనయునిచే నిష్ఠ శ దనచెయ్యి ఫలియించె, సని యనుజూదంబునందుఁ బ్రాణ

ఆ. మోటుపడియె నెత్తమాటకు నీతండు, గఱచు తెల్లఁ గురునికాయనాశ
మునకు నయ్యె నీవృక్షపుడ కాఁడె పాండ్వనం,దనులతోడివైరమునకుఁ గర్త.

క. హిత మొనరించెద నంచుక, ధృతరాష్ట్రతనూభవునకుఁ శ దక్కలికాఁ డై
మృతి యొనరించెదానును,మృతుఁ డయ్యెను భ్రాతృపుత్రమిత్ర యుతముగన్.

మత్తకోకిల. వార లస్త్రహతాంగు లై యననవద్యలోకము గాంచి రీ
వైరకర్తయు నట్లు గాంచెను శ వారి నల్పవిచారలం
బోరి కెత్తెడునట్లుగాఁ దగఁ శ బొంది వెఱులఁ జేసె నీ
క్రూర్ఘఁ డందును నన్నదమ్ములకుక విరోధము సేయఁడే. 138

క. రుచిరోగదు నస్త్రనిచయ,నిదితాంగకునిం గలింగనృపుఁ గంటె సమి
ద్విచరణవిహరణమున నితఁ, దచలితధృతి యగుట యెఱుంగనయ్యెఁడు గృష్ణా.

ఆ. ఇతనిచుట్టు నున్నయెలనాఁగ లడలునఁ, గూరి వందియును ముగకుంద యొప్పు

- నాయ కున్నవారుబలితంపువడఁ బడ్డ, పుష్పదామకములభూలుపు జోఁప. 140
- ఉత్సాహవృత్తము. మానినీజనంబు సేరి శ్రీ మగధనాథుఁ డగుజయ
తేనుచుట్టు నేడ్వ నధికశ్రదీననాదములకు నా
మానసంబు సాంద్రకరుణామయతఁ బొంఁడ మోహనం
బైనయట్టియేడ్పు లేందు శ్రీ సంబుజాక్ష వింటిమే. 141
- సీ. కోసలనాథుండు శ్రభాసురమూర్తి బృహదృలుచుట్టుఁ బ్రయాంగనాజ
నంబులు సేరి కంఠపంబుతోడఁ జెమర్చుకరముల నభిమన్యుకరవిముక్త
శరములఁబెఱుకుచుఁ శ్రీ బారి మూర్ఖుఁ బొరయుచు, నప్పటికప్పటికతనిముఖముఁ
దేటి చూచుచు విధిఁ శ్రీ దిట్టుచు శోకాగ్ని, నుల్లంబు లేరియంగ శ్రీ నున్నవారు
ఆ. తునిమి వైవ నెండఁ శ్రీ దనికీనఁ బెద్దయు, వంది చూడ్కి దిగువ శ్రీ వలనుకలిమి
దొఱుగ కున్నయట్టితోయజంబులచంద, మయ్యెఁ జూడ వీరీయాననములు.
- వ. ద్రోణబాణపరిపీడితప్రాణు లై పడియున్నవారు ధృష్టద్యుమ్నునందనులు. 143
- మత్తకోకిల. అంగదంబులుఁ గంకణంబులు శ్రీ హారవల్లులు నాదిగా
సంగకంబులభూషణంబులు శ్రీ హరికాంతి వెలుంగఁగా
సంగరాంగణభూమికిం దమకారుభావ మలంక్రియా
సంగతిం గలిగింప నొప్పిరి శ్రీ శౌరి చూచితె వీరలక. 144
- నర్మకటము. త్వరితరథాశ్వమారుతగ్రతస్ఫురితాకృతి యై
శరబహుళార్చిరుద్గమవిశాలతఁ బొల్పుధను
ర్గురుఁ డనుచిచ్చుపై శలభశకోటిగతిం బడి మ్రం
దిరి గనుఁగొంటె యేవుర నుద్గిర్లులఁ గేకయులక. 145
- క. పంచాననంబుచేతం, బంచత్వముఁ బొంది యున్నబంధురకరిఁ బో
లింతుటకుం దగి యొప్పెం, బొంచాలుండు ద్రోణకడిమిఁబెడి కంసారీ. 146
- క. ద్రుపదన్మపాలునిధవళాతపత్ర మస్త్రంబు లేచోటుఁ శ్రీ దాకక జిగి యా
రి పొలిచె శారదచంద్రుం, ద్రుపమాపాత్రంబు గాగ శ్రీ నుర్వి యనుదివిక. 147
- తే. వల్లభులును గోడంద్రు నీరవసుమతీశ్వరునకు నగ్నిసంస్కారంబు శ్రీ నొనరఁ జేసి
యుమ్మలికమునఁ దద్దయు శ్రీవెమ్మునంత, రంగములతోడ నరిగిరిగంగ దెనకు. 148
- క. ద్రోణుండు దలరం దలపడి, బాణకళావేది చేగిరపతి యుజ్జ్వలత
ద్యాణహతిఁ గూలి సమర,క్షోణి పరిష్కార మగుచు శ్రీశోభితఁ గడున్. 149
- తే. తలయుఁ గాఢులుఁ దమయూరుతలములందుఁ
జెట్టికొని వీనిభార్యలు శ్రీ జెట్టిదంపు
టడలుతాఁకనఁ గడు బెగ శ్రీ వారఁ గూరు
నుల్లములతోడఁ బలవిందు శ్రీ చున్నవారు. 150

- క. మానవనాథు లనేకులు, వీనిభుజావిక్రమంబువేడిఁ బడిరి నీ
మేనమఱఁది శిశుపాలుని, సూనుం డీధృష్టకేతుఁ శ జూచితె కృష్ణా. 151
- ఉత్సాహవృత్తము. అతనినందనుఁడు సుకేతుఁ శ డల్లవాఁడె ద్రోణపా
తితుఁడుఁ వీనిఁ జూడఁగా మరదిక సుయోధనుండుఁ ద
త్పుతుఁడుఁ దోఁచు చున్నవారు శ శోకవహ్నితాప మూ
ర్ఛితము గాఁగ బంధుజనులశచిత్త మెంత గుందునో. 152
- తే. అల్లవారె యవంతీశు శ లభికబాహు, బలులు విందానువిందులు శ బహుశభూష
ణోజ్జ్వలులు, పడియున్నవారగు గ్రవాయు, పతితకుసుమితనవసాలభంగి దోఁ. 153
- వ. అని చూపి యట్లనియె. 154
- సీ. శాంతనవుండు నాశచార్యుండుఁ గర్ణుండు, భూరిశ్రవుండు గురుశ్రు త్సక్తుండుఁ
గృపుండు సైంధవుండును శ గృతవర్మయును గురు, రాజు ¹నమానుషరథికవరులుఁ
గలయంగ నెన్నెడుకొలఁదులవారె వా, రలిగిన జెడుదు రత్యయమరు లైన
నట్టివీరులబారి శ కగపడి యుండియు, నేమియుఁ గారైతి శ రీవుఁ బొందు
- తే. తనయు లందఱు నీకూర్మిశ్రమముఁడును మ
హద్భుత మ్మిది దలఁప భీరమ్మారు లైన
వారి నటె పోర నిర్జింప శ వచ్చు నెట్టి
పనియు భరమె దైవమునకుఁ శ బద్ధనాథ. 158
- వ. దైవంబు దుర్యోధనాదు లగునూర్వురకు నొక్కెత్తున నిట్లగునే యని వెండియు.
తరువోజ. కురురాజు మొదలైనకొడుకుల నెల్ల, గోలోన్నపు టిప్పుడు శగోవింద కలిగ
నరిగితి సంధి సేయఁగ రాకయున్న, నట యెప్పు నీచెప్పు శ పైనది కాదె
పరమహితంబుగఁ శ బలికిరి గంగ, పట్టియు విదురుండు శ పాటించి పెక్కు
వెరవుల నొత్తిన శ వి నైతి నావి, వేకులచూ పేల శ వృథ వోవ నేర్పు. 157
- వ. అనిపలికి పశ్చాత్తాపదుఃఖంబుపెల్లున నొల్లంబోయి తెలిసి చిత్తస్థాయి యైన
పుత్రశోకం బడరి యలఁతి గానియలఁతఁ జెట్ట నూరకుండి యక్కొరవరాజపత్ని
పద్మనాథుడెనఁ గనుంగొని కోపోద్దీపిత యై. 158
- పీ. ధృతరాష్ట్రపాండుభూతలంకమాదులు, తమలోన నీసున శ సమరమునకుఁ
దొడఁగిన నీవడ్డకపడ వైతి తగు చాలు, మానసుల్ గలిగియు శ మాననీయ
షాక్యుండ వయ్యును శ శక్యసమస్తకా, ర్యుం డనఁ జేర్కనిశ్చయును నుచేక్ష
చేటి కురురాజుశ్శత్రుపన తిరిగితి, నిఖిలరాజులఁ దదగ్రసేకములన్
- అ. నామ మడఁచి తెల్లభూములుఁ బొడయ్యె, నంతపట్టు ఫలము శ ననుభవింపు
మే పడంగ నిన్ను శ శాపానలజ్వాల, దగ్ధమూర్తిఁ జేయుదావ వినుము. 159

శ్రీ గాంధారి శ్రీకృష్ణుడు కావం రిచ్చట. శ్రీ

- సీ. పూవి పాతివ్రత్యపుణ్యఫలంబున, సంపాదితం బైన సార¹తపము
బలిమి సాధనముగాఁ గ బలికెద నుత్తమజ్ఞాతులఁ దమలోన క సంగరమునఁ
బాలియఁ జేసితి గాన క పాలియుదు రన్యోన్యఘాతుకు లై భవద్జ్ఞాతిజనులు
నీవును దప్పక క నేఁ డాదిగా ముప్పుదాఱుగునేఁ డైనయద్దినమున
- తే. నరయ దిక్కవ్వరును లేనియగ్గలంపుఁ గున్పితంపుఁ దెఱంగునఁ క గూలువాడ
విట్లు మీవధూజనములుకనేడ్చువారు, పతుల సుతులను బంధులఁ కబనవి పనవి.
- శ. అని ఘోరంబుగఁ బలికిన, విని విపులమనస్కుఁ డైన విష్ణుఁడుఁ బిఱున
వ్వున నానన మొప్పుగ న, వ్యవతికు నిట్లనియె గౌరవస్తుత్యముగన్. 161
- తే. మున్న కాదె యాదవులకు క మునివరేణ్యకలితదారుణశాపంబు క గలదు నీకు
నేల చర్చితచర్చణ క మిట్లు సేయ, దీన నీ వేమి త్రవ్విత క దానిఁ జెపుము. 162
- క. యదువంశజాతులకుఁ దిప్పదు నాశము వారి సురలుఁబరిమార్చిగ లే
రది కాఠణంబు గాఁగఁ దెగుదు కొండొరుచేత రణముఘోరత్వమునన్. 163
- తే. అనినవలుకులు విని పాండ్యుతనయ లెడలు, వెఱపుకెంపునఁ గంపింకవిహ్వలించి
యాత్మజీవితములదెన క నాన లపుడు, వదల విడిచిరి కౌరవశవంశవర్ష. 164
- వ. ఇట్లు పలికినయచ్యుతుం డడేవి నుడేకించి లేవమూమృతులైనసకలబంధుమి త్తు
లకు నగ్నికార్యంబులు సేయింప వలయు నని వెండియు. 165
- సీ. వినుము గాంధారి నీతనయుండు చేయు నుర్వియము లెఱుంగవే క నాకు నీకు
తాంతనవునకు నాశచార్యునకును బాహ్నికునకుఁ దండికి మాన్పఁగోలఁచి గాని
దుర్మానమున నిట్లు క దొడరి యిట్లయ్యె మీ, యపరాధమున వచ్చినట్టికీడు
నకు నింత నొవ్వంగననుబల్కఁదగు నె య, మృలికంబుధృతిఁబట్టి మాన్పమింక
- తే. జేటునకుఁ జావునకు వగఁ క జెందుజనుల
కినుమడింపదె మానసకమున నలంత
రాచకూతుండు సుతుల సంకరామనిరత
వృద్ధయు లగువారిఁ గాంచఁ గోరుదుర కాదె. 166
- వ. అని చెవి నూడినట్లు పలికిన విని నిరుత్తర యై గాంధారి యూరకుండె నట్టియెడ
ధృతరాష్ట్రుండు ధర్మనందనుతో నీవు మనమొనలం గలజనులకొలంది యెఱుం
గుదు చచ్చినవారిలెక్క దలం లేని నా కెఱింగింపు మని పల్కిన విను మెఱుక
పడ్డవా రుత్తమజనంబులు డెబ్బదియాఱుగొట్టునిటువది వేలును, ముక్కడిమూఁక
యిరువదినాలుగువేలు మున్నూటయిరువండుఁ దెగి రని చెప్పిన నమ్మనుజపతి
వీ రిందఱు నేగతికె బోదు రనుటయు. 167
- తే. ఎవ్వ రాత్మదేహములు సకమిద్ధ మైన

యశ్రువహ్ని వేలిదిరి వా శ రమరలోక

మునకుఁ జని నిర్జరాంగనాశజనవిలసితుఁ

డైనయమరేంద్రనకుఁ బూజ్య శ లగుదు రధిప.

164

క. తటచుగళస్సాశ్రుంబులు, నెఱుకులు దూఱినఁ జలించి శ నిజధైర్యంబుల్
మఱచి తెరలి చచ్చిరి కొం,దఱు గుహ్యకగతికిఁ బోవఁగదగుదురు వారల్. 169

క. సమరమున నెత్తెఱంగున, సమసిననుం గీడుతెరువు శ చన రుత్తమలో
కమునక పోదురు జనములు, ప్రముదితులై యంద్ర బుధులు శ పౌరవముఖ్య.

క. లేనిన విని నాథవంతులు, ననాథులును నై నవీరి శ కందఱకుఁ గృపా
ధనలోల చేయఁగా వ,చ్చున కాదే యగ్నికార్యశోధనముఁ దగన్. 171

వ. అని పలుకుటయు ధర్మనందనుం డిట్లు నీయఖలజనంబులు నాహితాగ్నుల
యట్ల యట్లుం గాక వీర లింఱట కుడకదహన్త్రీయాశరణయోగ్యులును లేగు
మన మేది కొలఁదిగా నిప్పుని సేయుచి మని పలికి తారిజ్ఞాతవాసంబు నిర్వహించి
సముదితప్రకారంబున విరాటాదులచేతం బరిజ్ఞాతు లైనసమయంబున సంగఠుం
డైయది మొదలుగాఁజెల్లెడుశాంతికిపాష్టికాదిశ్రోతస్సార్త్రీయాశలాపంబులునడు
పుచుం దమయొద్ద నున్నధౌమ్య నాలోకించి విదురుని సంజయుని యుయుత్సునిఁ
గనుంగొని మీరు భరతకులులకుం దక్కుననాథవంతు లైనవారలకు విద్యుక్తం
బుగా నగ్నిసంస్కారంబు సేయుం డని పనిచి యత్తెఱంగునకుం దోడుపడుటకై
నూతజనంబులను దత్కాలనమాగతు లైనకరిపురజనంబులోనం దగువారి నిరూ
పించి మున్న తెప్పించినచందనాగురుఖండక్షౌమవననకస్మృతికాకుంకుమఘృతతైల
ప్రభృతు లగువలయువస్తువు లాధౌమ్యముఖ్యుల కొప్పించిన వా రయ్యవనరం
బునం గూడికొనినబహుబ్రాహ్మణసంఘంబులతోఁ జని దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్ణశ
ల్యాదులకు నభిమన్యుఁబోత్కచవిరాటధృష్టకేతు ప్రముఖులకును దక్కును జే
రెఱుకపడునానాదేశాధీశులకుం బ్రచురకౌఞ్ఞసంచయంబులను భగవద్రథావయవ
ధ్వజధనుశ్శరకుంతాదులను సాదలు పేర్పించి పితృమేధక్రియలు నడపి చిచ్చునం
జొనిసి యనాథవంతు లైనభూకాగతుల ననేకసహస్రసంఖ్యులం బ్రోవులుగాఁ
జెట్టించి సమగ్రదారుసముదయంబు లమర్చి యగ్ని యిచ్చి రహృదు ఋగ్యజుఃపఠన
రవంబులును సామగాననాదంబులును రమణీరోదనధ్వనులును రోదనీకుహరంబు
నిండ ధూమంబున దిక్కులు పిక్కటిల్లె జేతనభూతంబుల కెల్ల విపులవివాదం
బాఘహిలై నివ్విధంబునం దగవు నడపించి. 172

—అథ కుంతి ధర్మజాతకుఁ గరుండు కుమారు కుమారు కలుపుట. ఉ. 1

సీ. భూవర కురువంశశ్రవుం గవుం డగుధర్మతనయుండు ధృతరాష్ట్ర శ వినయ మొప్పు
మున్నిడుకొని యాడుకొమ్మె త్తంబుఁ దోడ్కొని, బంధుజనంబులు శ బలసి రాఁగ
నరిగింగంగాన్నైన శ మాచరించి తిలోద,క ప్రదానము సర్వకౌరవులకు

నయ్యాంబి కేయుండు శ నక్కురుభార్యలు, ననుజులు చానును శ నధికనికుం

ఆ. జేసి రతనికడకు శ నాసమయంబున, నడలు నెమ్మనమున శ నడరి క్రమ్ము
కన్నునీరు మొగము శగప్పంగఁ జని కుంతి, యెల్లవారు వినఁగ శ నిట్ట లనియె. 173

తరల. వినుము కౌరవకోటికిం దనశిల్లు పెట్టనికోటగా

నని యొనర్చి భవద్బలంబుల శ నన్నిటికొ మిము నేవురం
దనిపి యంబరచారు లెల్లను శ దన్ను మెచ్చి నుతింపఁ బా
ధ్ధనిమహాశ్రుము బల్వీడిం దల శ ద్రుంపఁ గూలిసకర్ణునినీ. 174

క. జను లెల్లను రాధేయం, డనుటను మీరలును వాని శ నట్టుల కా నే
మృతమునఁ దలంతు రటు గా, దనఘ మదీయాత్మజన్ముఁ శదాతం డరయన్. 175

ఆ. మీకు నగ్రజాండు శ నాకు భాస్కరుడయ, లలితకవచకుండలములతోడఁ
బుట్టినాఁడు గానఁ శ బోయంగవలయుఁ ది, లోదకంబు లమృతహోన్నతునకు. 176

వ. అని తడీయజన్మ ప్రకారంబును దివాకరుప్రసాదభావంబును జెప్పటయు దుస్స
హంబు లగునమ్మాటలు చెవులు సూడిన ట్లయినఁ బొండవులు పరమదుఃఖా
నేకంబు నొంది రందు భీమాదులు నివ్వెఱ పడియొడ ధర్మనందనండు దల్ల
డిల్లుచుం దల్లితో ని ట్లనియె. 177

సీ. అనిలజాగ్రునుల మాకొన నేర్చె నెవ్వని, యల్పహ మూది సుశయోధనుండు
వై దేహపాండాదిశవసుధేశు లెవ్వని, కడిమిసాంపున నరిగఁగఱు లైరి
మనసై న్యకోటి యెవ్వని, బాహువిర్వసం, పద కోడి యంతంత శ నొదుఁగుచుండు
నద్భుతం బానరించె శ నమకుల కెవ్వని, యనమానవివిధదిశవ్యాశ్రమహిమ

తే. మమ్ము నందఱ నెవ్వని, మహితశక్తి, యెక్కు డై సంగరంబునఁ శ జిక్కుపటిచె
నట్టికర్ణుని గొంగున శ నగ్ని డాచి, నట్టు లెమ్మెయి డాచి త్రోయమ్ము చెవుమ.

క. అర్జునుఁ డొకరుండు దక్కను, పార్జితకౌర్యమున నమృతహాబాహునివి
సూర్యితరథమున కెదు రై, గర్జిల్లఁగ గ్రథికుఁ డెందుఁ శ గలుగునె జువనీ. 179

తే. కడ్లుఁ దొలుచూలుగా నేల శ కంటి తల్లి, నీదుమంత్రంబు పరమవిశవాదకారి
యయ్యె మా కెల్ల నట్టిమృతహాబై కర్కణ్య బ్రుంగుడుపఱచుట శ కాకణముగ.

తరువోజ. భానుపుత్నీనిచాపు శ బంధుల నెల్లఁ, బరమసంతాపంబునపాల్పడఁ జేసి
మానితబలుఁ డభీమన్యుండు పోర, మడిసినప్పుడు నిట్టిమఱకువ నాత్మ
నూనదు ద్రాప దేయలనాశమునకు, శుడుక దివ్విధమున శ నుల్లింబు ద్రుపద
నూనులు ధృతరాష్ట్రసుతులును దుగ్గింగు, చొప్పున కిమ్మెయి శ జొర దదలచాల.

ఆ. అతఁడు మాకు నన్ను శ యని మున్న యెఱుంగంగఁ

గన్నఁ గురుకులంబు శ గలఁగఁబడక

మనుడు నట్టు లై న శమనుజలోకమునకు

గలుగ దడలు మాకుఁ గలుగ దడలు.

182

జ. అని విలాపంబు సేసి విషాదశిథిలవర్ణంబులతో గోత్రనామంబు లుగ్గడించును సమూర్తాండనందనునకుందిలోదక ప్రదానంబుసేసెదదనంతరంబభీమార్జుననకుల సహదేవుల్గుజేసి రట్లు గర్జించుపాండవాగ్రజుండగుటయెఱింగి కురువధూజనంబు లార్తనాదంబు లెనంగ నాక్రందించిరి ధృతరాష్ట్రండును గాంధారీకుంతీపూర్వకం బుగా నతనికి నుదకకర్మం బాచరించె నయ్యజాతశత్రుం డా దినేశపుత్రునివలని సౌభాగ్యత్రంబువలనఁ బరిచారికాసమేతంబుగాఁ దదాభిర్యల రావించి గారవించి యతనికైయనేకవిధ పుణ్యకర్మంబులు భూరిదక్షిణంబులుగాననుష్ఠించితృతకృత్య తానందంబు నొంది సకలబంధుసహితంబుగా గంగానదు తీరణం బాచరించె నని యిట్లఖలజనాభినందితుం డగుధర్మనందనుండు గర్జం దమయన్నయనియెఱింగిన తెఱంగు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కెఱింగించిన నజ్జనపతి కురువంశ్యుం డగునయ్యధిష్ఠిరువ ర్తనం బటమిఁద నెట్లు సెల్లె నని యడుగుటయు.

183

మందాక్రాంతము. వీణానాద ప్రతిమనిగమావెర్చినతాస్విరపుణ్య

శ్రేణీసంపాదితవిమలత్యాస్థేమనిర్లేపచిత్త

త్రాణక్రీడాకలనసతతోత్సాహవద్దవ్యభావా

ప్రాణాపానాహరణనిపుణస్రావణీయానుభావా.

184

క. త్వంతాహంతానిరసన, శాంతాంతఃకరణయోగిజనవిజ్ఞేయా

చింతాసాగరమగ్న, భ్రాంతజనాధ్యేయ పరమభక్తివిధేయా.

185

మాలిని. భరితనియమచేతఃపద్మవిజ్ఞానకేలీ

పరిమళపరిపాకప్రాప్తసంపర్కశాలీ

పరిణతికృతదూప్యద్భంగిభూతాభిషేలా

కరణభృతిజగత్సంస్కర్షదానందశీలా.

186

గద్య. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధా

రాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బైనశ్రీమహా

భారతంబున శ్రీవర్ణంబునందు సర్వంబును

స మా స్థ ము.

DONATED TO
TTD CENTRAL LIBRARY

